

**Uluslararası
VI. Sivil Strateji Sempozyumu
Bildiri Kitabı**

**International
VI. Civil Strategy Symposium
Proceeding Book**

ISBN: ISBN: 978-605-67481-3-4

Marmara Üniversitesi

Sempozyum Web Sayfası: <http://spms.sempozyum.marmara.edu.tr/>

İstanbul, 2022

Bildiri Kitap Editörleri

Prof. Dr. Yüksel Demirkaya, Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Betül Hande Gürsoy Haksevenler, Marmara Üniversitesi

6. Uluslararası Sivil Strateji Sempozyumu bilim kurulu yapılanması ve sempozyuma bildiri ile katılanlar bakımından uluslararası sempozyum niteliğindedir. Bilim Kurulu ve sempozyum katılımcılarını gösteren program aşağıda sunulmuştur.

SYMPOSIUM COMMITTEES (SEMPOZYUM KURULLARI)

ORGANIZATION COMMITTEE (DÜZENLEME KURULU)		
Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı		
Prof. Dr. Yüksel Demirkaya		
Sempozyum Düzenleme Kurulu Üyeleri		
Ömer Faruk TERZİ		Sivil Toplum Merkez Üssü STMÜ
Prof. Dr. Adem ESEN		İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Aleaddin YALÇINKAYA		Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Azim ÖZTÜRK		İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Hamza ATEŞ		Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Yüksel DEMİRKAYA		Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Burak Hamza ERYİĞİT		Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Sezai OZTOP		Medeniyet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Betül Hande GÜRSOY HAKSEVENLER		Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Murat TÜYSÜZ		Marmara Üniversitesi
Adem SARICA		Marmara Üniversitesi Doktora Öğrencisi

SCIENTIFIC COMMITTEE (BİLİM KURULU)		
Prof. Dr. Adem ESEN	TR	Istanbul University
Prof. Dr. Adil BAKTIAYA	TR	Istanbul University
Prof. Dr. Ahmet Kemal BAYRAM	TR	Marmara University
Prof. Dr. Ahmet NOHUTÇU	TR	Istanbul Medeniyet University
Prof. Dr. Aleaddin YALÇINKAYA	TR	Marmara University
Prof. Dr. Alexander DAVOUDY	US	The Association for Public Policy and Administration (AMEPPA)
Prof. Dr. Angel IGLESIAS	SP	Madrid University
Prof. Dr. Ayşegül Komsuoğlu ÇİTİPİTİOĞLU	TR	Istanbul University
Prof. Dr. Azim OZTURK	TR	Istanbul University
Prof. Dr. Benedikt SPEER	AT	CUAS - Carinthia University of Applied Sciences
Prof. Dr. Calin HINTEA	RO	Cluj Babes Bolyai University
Prof. Dr. Cengiz TOMAR	TR	Marmara University
Prof. Dr. Constantin Marius PROFIROIU	RO	Bucharest University
Prof. Dr. Emil TURC	FR	Marseille University

Prof. Dr. Emrah CENGİZ	TR	Istanbul University
Prof. Dr. Erbay ARIKBOGA	TR	Marmara University
Prof. Dr. Geert BOUCKEART	BE	Leuven University
Prof. Dr. Gülay GÜNLÜK ŞENESEN	TR	Istanbul University
Prof. Dr. Hamza AL	TR	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Hamza ATEŞ	TR	Istanbul Medeniyet University
Prof. Dr. Harald TORSTEINSEN	NO	Harstad University
Prof. Dr. Hilde BJORNA	NO	Tromso University
Prof. Dr. Hüseyin GUL	TR	Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Hüseyin ÖZGÜR	TR	Anadolu University
Prof. Dr. İclal ATTILA	TR	Marmara University
Prof. Dr. Jon Van TIL	USA	Emeritus Prof. at Rutgers University
Prof. Dr. José Manuel CANALES	SP	Alicante University
Prof. Dr. Kamil Ufuk BILGIN	TR	Ankara Hacı Bayram Veli University
Prof. Dr. Kıvanç ULUSOY	TR	Istanbul University
Prof. Dr. Martin KRANE	NO	Tromso University
Prof. Dr. Miguel ANGELO RODRIGUES	PT	Minho University
Prof. Dr. Muhittin ACAR	TR	Hacettepe University
Prof. Dr. Murat OKCU	TR	Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Mustafa ARSLAN	TR	Yıldız Technical University
Prof. Dr. Nail YILMAZ	TR	Marmara University
Prof. Dr. Omer Faruk GENÇKAYA	TR	Marmara University
Prof. Dr. Onder KUTLU	TR	Necmettin Erbakan University
Prof. Dr. Ramazan ŞENGÜL	TR	Kocaeli University
Prof. Dr. Riccardo MUSSARI	IT	Siena University
Prof. Dr. Sabine KULLHMANN	DE	Potsdam University
Prof. Dr. Uğur OMURGONULŞEN	TR	Hacettepe University
Prof. Dr. Veysel EREN	TR	Mustafa Kemal University
Prof. Dr. Yaşar KABATAŞ	TR	Marmara University
Prof. Dr. Yakup BULUT	TR	Mustafa Kemal University
Prof. Dr. Yusuf ARAYICI	UK	Salford University
Prof. Dr. Yüksel DEMİRKAYA	TR	Marmara University
Assoc. Prof. Dr. Burak Hamza ERYIGIT	TR	Marmara University
Assoc. Prof. Barış ALPASLAN	TR	Ankara Sosyal Bilimler University
Assoc. Prof. Christian SCHWAB	DE	Potsdam University
Assoc. Prof. Dr. Engin SELÇUK	TR	Istanbul University
Assoc. Prof. Dr. Sevim BUDAK	TR	Istanbul University
Assoc. Prof. Eran VIGODA-GADOT	IE	Haifa University
Assoc. Prof. Gyorgy HAJNAL	HU	Budapest (Corvinus) University
Assoc. Prof. Iveta REINHOLDE	LA	University of Lavita
Assoc. Prof. Mehmet CURAL	TR	Zonguldak Bülent Ecevit University
Assoc. Prof. Mustafa LAMBA	TR	Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Mustafa Tayyar KARAYIGIT	TR	Marmara University
Prof. Nihal Ekin ERKAN	TR	Marmara University
Assoc. Prof. Ruveyda KIZILBOĞA	TR	Marmara University
Assoc. Prof. Tobias POLZER	AU	University of Vienna
Assist. Prof. Dr. Ahmet SARITAŞ	TR	Mehmet Akif Ersoy University
Assist. Prof. Dr. Ekaterina CLIMENKO	RU	Saint Petersburg State Institute of Culture
Assist. Prof. Dr. Halis KRAL	TR	Ankara Sosyal Bilimler University
Assist. Prof. Dr. Recep YUCEDOGRU	TR	Zonguldak Bülent Ecevit University
Assoc. Prof. Dr. Sezai ÖZTOP	TR	Mehmet Akif Ersoy University
Assist. Prof. Dr. Vadim ATNASHEV	RU	North-West Academy of Public Administration, St.-Petersburg

6. SİVİL STRATEJİ SEMPOZYUMU 2022
6. CIVIL STRATEGY SYMPOSIUM 2022
08-09 Aralık 2022 /08-09 December 2022
Marmara Üniversitesi Göztepe Yerleşkesi
İbrahim Üzümcü Konferans Salonu (İÜKS)

Sempozyum 1. Gün: 08 Aralık 2022, Perşembe

09:00-10:00	Kayıt	İÜKS
-------------	-------	------

10:00-10:15	Açılış	İÜKS
	Marmara Üniversitesi Rektörlüğü Protokol Ömer Faruk Terzi Konuşmaları <i>Sivil Toplum Merkez Üssü Temsil Heyeti Üyesi</i> Prof. Dr. Yüksel Demirkaya <i>Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı</i>	

10:15-11:15	Açılış Paneli: Sivil Toplum ve Sektörler Arası İş Birliği Stratejileri	İÜKS
Oturum Başkanı	Ömer Faruk Terzi , <i>Sivil Toplum Merkez Üssü Temsil Heyeti Üyesi</i> Sivil Toplum Kuruluşları ile Özel/Kamu Arasındaki İş Birliğine Bakış Ahmet Türköz , <i>İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürü</i> Kamu-STK-Akademi İş Birliği Temelinde Bir Yönetim Anlayışı: Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Hilmi Türkmen , <i>Üsküdar Belediyesi Başkanı</i> Belediyeler ve Sivil Toplum	
Açılış Paneli	Dr. Öğr. Üyesi Roza Süleymanoğlu Dinçer , <i>Doğuş Üniversitesi Öğretim Üyesi</i> Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları ile Kamu İş Birliğinin Sivil Toplum Geleceği Açısından Değerlendirilmesi Mehmet Koç , <i>Girişimci İş Adamları Vakıf Başkanı- NEGMAR Denizcilik Yönetim Kurulu Başkanı</i> Girişimciliğin İkinci Adımı Okan Özbay , <i>Yazar-Yönetmen</i> Dijital Uyum Kapsamında Sivil Toplumun İhtiyaçları	

11:15-11:30	Çay/Kahve Arası
-------------	-----------------

11:30-12:30	Sosyal Politika ve Sivil Toplum Stratejileri	İÜKS
Oturum Başkanı	Doç. Dr. Burak Hamza Eryiğit <i>Yerel Politika Yapım Sürecinde Sosyal Hizmetlerin Yeri</i>	
Panel 2	Ali Fuat Karaman <i>Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İstanbul İl Müdürü</i> Elif Selen Ay <i>Türkiye Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği İstanbul Ofisi Müdürü</i> Mehmet Sarıca <i>Sosyal Kooperatifleşme ve Yönetişim, INOGAR Kooperatifi Yönetim Kurulu Başkanı</i> Halil İbrahim Akıncı, <i>Sultanbeyli Belediyesi Sosyal Destek Hizmetleri Müdürü</i> Fatih Sarıyar <i>Beşir Derneği Başkanı</i> Ragıp Evren Aydoğan <i>İhtiyaç Haritası İcra Direktörü</i>	

12:30-13:30	Öğle/Yemek Arası
-------------	------------------

13:30-14:30	Yönetişim ve Yerel Katılım: Esenler Deneyimi	İÜKS
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Aynur Atmaca Can <i>Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi</i>	
Panel 3	Prof. Dr. Mazhar Bağlı <i>Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi</i> Adil Şenden <i>Esenler Belediyesi Başkan Yardımcısı</i> Cihan Aktaş <i>Şehir Düşünce Merkezi Bilim Kurulu Üyesi</i> Cihan Dinar <i>Şehir Düşünce Merkezi Bilim Kurulu Üyesi</i>	

14:30-15:00	Çay/Kahve Arası
-------------	-----------------

15:00-16:00	Dijitalleşen Hayat ve Sosyal İletişim	İÜKS
Oturum Başkanı	Suat Gün <i>Emekli Albay, Uluslararası Kudüs Derneği Başkanı</i>	
Panel 4	Yılmaz Durmuş <i>Malatya Dernekler Federasyonu Başkanı</i> Sedat Cömertoğlu <i>KERNEK 34 Platformu Temsilcisi</i> Prof. Dr. Süleyman Doğan <i>Yıldız Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi</i>	

Saime Oğuzhan
Şişli Gazetesi Yazı İşleri Müdürü
Bekir Turan
İlim Yayma Vakfı Kurucu Üyesi
Abdullah Serenli
İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı Genel Sekreteri

15:00-16:00	Yerelin Yönetime Katılımı	SALON B
Oturum Başkanı	Doç. Dr. Yasemin Çakırer Özservet <i>Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi</i>	
Panel 5	Tülin Hadi , İstanbul Kent Konseyi Başkanı <i>Yerel Katılımda İstanbul Kent Konseyi Deneyimi</i> Emre Karagöz , Nilüfer Kent Konseyi- Genel Sekreteri <i>Yerelde Katılım ve Kent Konseyi</i> Bahar Özden , National Development Institute (NDI) Program Yöneticisi <i>Yerel Yönetimler ve Sivil Aktörler, İşbirliği ve Yerelde Karar Alma Süreçlerine Katılım Programları</i>	

16:00-16:30	Çay/Kahve Arası
-------------	-----------------

16:30-17:30	Entegre Belediye Yönetişim Modeli	İÜKS
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Erbay Arıkboğa <i>Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi</i>	
Panel 6	Nalan Başaran Öztürk <i>Şişli Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürü</i> Mehmet Aktaş <i>Sultanbeyli Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürü</i> Doç. Dr. Uğur Sadioğlu <i>Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi</i> Arş. Gör. Emre Ezin <i>Bozok Üniversitesi Öğretim Üyesi</i>	

Sempozyum 2. Gün: 09 Aralık 2022, Cuma
--

10:00-11:00	Kentsel Yaşam Kalitesi	İÜKS
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Adem Esen <i>İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi</i>	
Akademik Oturum	Latif Coşar <i>Çekmeköy'de Kentsel Yaşam Kalitesi</i> Safa Tombul ve Prof. Dr. Adem Esen	

Kentsel Yaşam Kalitesinin Geliştirilmesinde Kamu Kurumları İle Sivil Toplum Kuruluşlarının İş Birliğinin Önemi: İSKİ Master Planı Örneği

Dr. Öğr. Üyesi B. Hande Gürsoy Hakseverler

Kentsel Yaşam Kalitesinin Belirlenmesinde Kullanılan İndeksler ve Türkiye

Prof. Dr. Murat Şeker

İstanbul'da Yaşam Kalitesi İndeksi

Dr. Öğr. Üyesi Naciye Tuba Yılmaz Soydan ve Dr. Öğr. Üyesi Hasan Arda Burhan,

Başarılı Akıllı Şehir Uygulamaları ve Birinci Kademe Gelişmiş İlçelere Sahip Şehirlerin Demografik Bağlamda Performanslarının Bütünleşik Critic-Mairca-Edas Yöntemleriyle Değerlendirilmesi

10:00-11:00	Sosyal Belediyecilik Uygulamalarında Paydaşlar ve İşbirliği	SALON B
Oturum Başkanı	Dr. Öğr. Üyesi B. Hande Gürsoy Hakseverler <i>Marmara Üniversitesi Kent Sorunları ve Yerel Yönetimler Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü</i>	
Akademik Oturum	Eylül Melis Çelik ve Arş. Gör. Mücahid Aykut <i>Belediyelerin Bünyesinde Bulunan Gönüllülük Projelerinin Üniversite Öğrencileri Tarafından Bilinirliği Analizi: İstanbul Örneği</i> İrem Didem Yılmaz ve Doç. Dr. Melike Erdoğan Özbey <i>Sosyal Belediyecilik Konulu Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi</i> Arş. Gör. Mahmut Hüdayi Özgül <i>Yerel Kamu Hizmetlerinde Üretim Yaklaşımı ve Bir Model Önerisi: Kadıköy İDEA</i> Doç. Dr. Hülya Semiz Türkoğlu ve Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Türkoğlu <i>Sosyal Belediyecilik Anlayışı Üzerinden Sosyal Proje Uygulamaları: Zeytinburnu Belediyesi Örneği Üzerine Bir İnceleme</i> Dr. Öğr. Üyesi Yunus Serhat Bıçakçı <i>Sosyal Belediyecilik İçin Yapay Zeka Uygulamaları: Chatbot Örneği</i> Arş. Gör. Okan Çınar <i>Neoliberal Yönetimsellik Bağlamında Engelli Politikaları</i>	

10:00-11:00	Online Academic Section -1	ONLINE SALON C
Moderator	Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya <i>Marmara University</i>	
Panelists	Hamidullah Mirzaei <i>What is UN Governance under the Taliban?</i> Subah Mutahhara Samiha <i>Soft Power Factor in International Politics: The Case of Turkey</i> Meryem Chagraoui <i>Performance Evaluation of Cities with Successful Smart City Applications and First Stage Developed Districts in Demographic Context by Using an Integrated CRITIC-MAIRCA-EDAS Method</i> Mohammed Ali Elhaj	

Examples of Governance and Considering Participation in Management in Sudan

Lugembe F. Ndege

The Importance of Social Media in Social Communication and Strategic Communication : Greenpace and Doctors Without Borders

10:00-11:00	Online Academic Section -2	ONLINE SALON D
Moderator	Dr. Ceren Şençelebi <i>Marmara University</i>	
Panelists	Lucas Rolland Leger <i>Benefits of Civil Society Against Environmental Problems</i> Nador Maskoun <i>The Historical Development of Civil Society</i> Frederic Boulay <i>Non-Governmental Organizations and Social Economy</i> Albin Noack <i>Managers' Way to Liberation: NGOs</i> Petra Shamieh <i>The Impact Of Non-Governmental Organizations on Sustainable Education Policies</i> Gerold Jahn <i>The Fundamental Organization of Continuous Cities Changing with Technology: Non-Governmental Organizations</i>	

11:00-11:15	Çay/Kahve Arası
-------------	-----------------

11:15-12:15	Yerel Kalkınma ve Sivil Toplum	İÜKS
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya <i>Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi</i>	
Akademik Oturum	Dr. Zeynep Günay <i>Kentsel Dönüşüm Projeleri Kapsamında Enstitü İstanbul İSMEK'te Halkın Bilinçlenmesine Yönelik Verilen Eğitim Faaliyetleri</i> Sümeyya Büşra Yılmaz ve Abdullah Can Tutar <i>Çevik Felsefenin Yeni Yönetim Modeli Olarak Sivil Toplum Örgütlerinde Kullanılması: Tebessüm Hareketi Derneği Örneği</i> Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya ve Bahriye Eseler <i>Kentsel Dönüşüm Kararlarına Vatandaş Katılımı, "Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi"</i> Murat Yakupoğlu, <i>Sivil Toplumun Tarihsel Gelişim Süreci</i> Prof. Dr. Hamza Ateş, Nurcan Taşcı ve Dilara Aydın	

11:15-12:15	Yerel Kalkınma ve Sivil Toplum	İÜKS
	<p><i>Afet Yönetiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü Üzerine Bir Değerlendirme</i></p> <p>Cuma Bolat</p> <p><i>Küçük ve Orta Ölçekli Kentlerde Sürdürülebilir Kalkınma Modelleri Üzerine Yaklaşımlar</i></p> <p>Müslüm Yıldız ve Halil Peçe</p> <p><i>Kültürel Miras Unsurlarının Yaşatılmasında Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişimin Rolü: Altınoluk Tarihi Antandros Şehrini Kurtarma, Koruma ve Yaşatma Derneği Örneği</i></p>	

11:15-12:15	Sivil Toplum ve Yerel Katılım	SALON B
Oturum Başkanı	<p>Doç. Dr. Sezai Öztöp</p> <p><i>İstanbul Medeniyet Üniversitesi Öğretim Üyesi</i></p>	
Akademik Oturum	<p>Doç. Dr. Sezai Öztöp ve Doktora Öğrencisi Müslüm Yıldız</p> <p><i>Sivil Toplum Kuruluşlarının Strateji Üretme ve Planlama Açısından Değerlendirilmesi: Yeşilay Örneği</i></p> <p>Ceyda Kiraz, Özlem Şimşek ve Sema Odacı</p> <p><i>Kent Konseyi Yerel Tarih Çalışmalarının Kent Kullanıcıları Üzerine Etkisi; Bandırma Örneği</i></p> <p>Adnan Tetikol</p> <p><i>Mahallede Katılım ve Sosyal Medya: “Fenerbahçe Mahalle Muhtarlığı” Facebook Grubu Üzerine Bir İnceleme</i></p> <p>Öğr. Gör. Dr. Verda Gizem Oğul ve Öğr. Gör. Zuhâl Özgenç Pek</p> <p><i>Sivil Toplum Kuruluşlarının Eğitim Sorumlulukları</i></p> <p>Ahmet Kapanoğlu</p> <p><i>Eskişehir Kent Konseyi Genel Sekreteri, Eskişehir Kent Konseyi Deneyimi</i></p>	

11:15-12:15	Online Academic Section-3	ONLINE SALON C
Moderator	<p>Prof. Dr. Alaeddin Yalçınkaya</p> <p><i>Marmara University</i></p>	
Panelists	<p>Yasir RASHID</p> <p><i>US-China Rivalry and its Implication on Strategic Ports in South Asia</i></p> <p>Sami ULLAH</p> <p><i>Rivalry Between Russia and China over Azerbaijan: Diplomacy, Ideology and Economic Tools</i></p> <p>Dr. Elvin ABDURAHMANLI, Azerbaijan</p> <p><i>II. Violations of Law Against Civilians and Settlements in the Karabakh War: Ganja and Barda Attacks</i></p> <p>Aybaniz Shahmarova</p> <p><i>Kashmir Conflict in the Perspective of UNCIP Resolutions</i></p>	

11:15-12:15	Online Academic Section-4	ONLINE SALON D
Moderator	Dr. Ceren Şençelebi Marmara University	
Panelists	Abdul Karim Azizi <i>The Effect of Democracy on Economic Development: The Case of Different Countries</i> Osman Mahmoud Hassan <i>Cooperation of Neighboring Countries and the Role of Non-Governmental Organizations</i> Warda Ababsa <i>Corporate Governance Approach in Algeria</i> Mo'men Abdulfattah <i>Cooperation with Public Administration and Non-Governmental Organizations</i>	
	Prof. Dr. Hamza Ateş and Şura Zavalı <i>Kazakhstan's Public Administration Reform Vision</i>	

12:15-14:00	Öğle/Yemek Arası	
-------------	------------------	--

14:00-15:00	Sivil Toplum ve Afet Yönetimi	İÜKS
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Hamza Ateş <i>İstanbul Medeniyet Üniversitesi Öğretim Üyesi</i>	
Akademik Oturum	Dr. Öğr. Üyesi Dilek Topcu Mumlu <i>Yerel Stratejiler Bağlamında Türkiye'de Su Yönetimi Üzerine Bir Durum Değerlendirmesi</i> Fatih Çelik <i>STK'ların Kamu Politikalarında Güçlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma: Göç Politikası Örneği</i> Doç. Dr. Sezai Öztıp ve Zehra Namlı <i>Göç Politikalarının Yerel Yönetim Stratejik Planlarında Yansıması: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği</i> Prof. Dr. Hamza Bahadır Eser ve Abdurrahman Saydam <i>Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere Sunulan Hizmetler Üzerine Kısa Bir İnceleme: Adana Büyükşehir Belediyesi Örneği</i> Ece Yorulmaz ve Doç. Dr. Elif Kısır Koramaz <i>İklim Soylulaştırması Kırılganlık Seviyesinin Ölçülmesine Yönelik Bir Yöntem Önerisi</i>	

14:00-15:00	Sivil Toplum ve Sivil Strateji	SALON B
Oturum Başkanı	Dr. Öğr. Üyesi Murat Tuysuz Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi	

Akademik Oturum	Dr. Öğr. Üyesi Murat Tuysuz <i>Sivil Toplum Kuruluşlarında Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi</i>
	Sevanur Caner <i>Sivil Toplum Kuruluşlarında Kurumsallaşma</i>
	Ayşe Nur Rabia Ayaz, Bahattin Buğra Aydoğdu, Abdulkadir Yıldız <i>Yerel Yönetişimin Aktörü: Sivil Toplum Kuruluşları</i>
	Abdullah Serenli <i>Yeni Yönetim Paradigmaları Odağında Sivil Toplumun Rolü</i>
	Gülben Başaran <i>Sürdürülebilir Yönetişim Bağlamında Sosyal Politikaların Değişim ve Gelişim Göstergeleri</i>

14:00-15:00	Online Academic Section -5	ONLINE SALON C
Moderator	Prof. Dr. Ömer F. Gençkaya, <i>Marmara University</i>	
Panelists	Prof. Dr. Jon van Til <i>People are People Tales from the Third Sector</i>	
	Dr. Mustafa Saqib <i>Civil Society and the Taliban in Afghanistan</i>	
	Muhammed M. Gökkaya <i>The Development of Civil Society in Post-War Iraq</i>	
	Ramie Khalili <i>The Social Responsibility and Role of Non-Governmental Organizations Towards Non-Citizens: The Case of Turkey</i>	

15:00-15:15	Çay/Kahve Arası
--------------------	------------------------

15:15-16:15	Yerel Kamu Politikalarının Belirlenmesi ve Uygulanmasında Sivil Toplum Kuruluşları	İÜKS
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Yüksel Demirkaya <i>Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi</i>	
Akademik Oturum	Cemal Akkuş <i>Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Yasama Sürecine Katılımı</i>	
	Prof. Dr. Namık Kemal Öztürk ve Dr. Özge Demirel <i>Temsili Bürokrasi ve Vatandaş Katılımı</i>	

	<p>Dr. İskender Güneş <i>Sivil Toplum Hareketi Olarak Düşünce Kuruluşlarının Yerel Yönetişim Anlamında Sivil Topluma Katkısı</i></p> <p>Dr. Kemal Kaya <i>Sivil Toplum Yönetiminin Bir Parçası Haline Getirecek Katılım Stratejileri</i></p> <p>Adem Sarıca ve Doç. Dr. Burak Hamza Eryiğit <i>Sivil Toplumda İzomorfizm Gerçeği ve Stratejik Yönetim</i></p>
--	--

15:15-16:15	Sivil Toplum, Katılım ve Motivasyon	SALON B
Oturum Başkanı	<p>Öğr. Gör. Dr. Derya Semiz Çelik <i>Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi</i></p>	
Akademik Oturum	<p>Dr. Öğr. Üyesi Adviye Ash Denizli Polat <i>Kariyer Tatmini ve İşe Adanmışlık: Belediye Çalışanları Üzerine Bir Araştırma</i></p>	
	<p>Dr. Öğr. Üyesi Mesut Koç ve Yavuz Selim Koç <i>Üniversite Öğrencilerinin Sivil Toplum Kuruluşlarına Üyeliği ve Üye Olmaktan Çekinmeleri: Gölhisar Örneği</i></p>	
	<p>Dr. Kemal Yavuz Ataman <i>Küresel Toplumla Gelişen Küresel Kişiliğin Sivil Toplum Anlayışına Etkisi</i></p>	
	<p>Dr. Aykut Karahan, <i>Stratejik Yönetimin Çarpan Aktörü Olarak Stratejik Zihniyet</i></p>	
	<p>Öğr. Gör. Dr. Derya Semiz Çelik <i>Turizmde Sürdürülebilirlik Sorunları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Çözüm Önerileri</i></p>	
	<p>Safiyye Aybüke Uygur <i>Bölgesel Yönetişim ve Bölgesel Kalkınmada Kamu ve Sivil Toplum İş Birliği Aracı Olarak Kalkınma Ajansları</i></p>	

15:15-16:15	Online Academic Section-6	ONLINE SALON C
Moderator	<p>Dr. Ferit Belder <i>Marmara University</i></p>	
Panelists	<p>Hassan Khoder <i>Nongovernmental organizations (NGOs) in Lebanon</i></p>	
	<p>Prof. Dr. Hamza Ateş, Dr. Aslı Coşkun <i>Legal and Institutional Recommendations for Involving Local Governments in the Context of Migration Governance</i></p>	
	<p>Huseyn Hasanzade</p>	

The Role of Non-Governmental Organizations in Global Problems with The Effect of Participation: Rec Example

Syed Muhammad Usman Masood, Rasim Özcan, Asad ul Islam Khan

Can Loans Affect the Social Fabric of a Community? Preliminary Findings on The Effect of Loans on Social Psychology

Abdallah Miqdad

Role and Activities of Palestinian Civil Society Organizations in Turkey; The Case of The Jerusalem and Palestine Solidarity Federation

Ana Vakhtanguri

Cooperation of Non-Governmental Organizations and Public Institutions in Georgia

16:15-16:30

Çay/Kahve Arası

16:30-17:30

Öğrenci Kulüpleri ve Sivil İnisiyatif Paneli

SALON B

Oturum Başkanı

Bahattin Buğra Aydoğdu

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bahattin Buğra Aydoğdu, Aslı Aytekin, Berfin Bulut, Dilara Külah, Rabia Aygün

Marmara Üniversitesi Strateji Geliştirme ve Proje Kulübü

Devlet Üniversitelerinde Kulüp Faaliyetlerinin Verimliliği Üzerine Bir Analiz: İstanbul Örneği

Furkan Mehmet Çalışkan, Yaren Bağrıaçık, Yağmur Nur Köksal

İstanbul Üniversitesi İÜ İF Girişimcilik Kulübü

Sektörler Arası Yönetişim Shift Up Teknoloji-İnavasyon Zirvesi ve SociAll Up Sosyal Farkındalık Festivali

Bilal Berkay Çoban

Üniversite Öğrenci Kulüpleri ve Sivil İnisiyatif Geliştirme

Akademik Oturum

Muhammed Demircan, Furkan Güneş

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Modern Araştırmalar ve Strateji Kulübü

Öğrencilerin Bakışı ve Kulüp Birlikleri

Fatih Kızır, Ali Bedirhan Murat, Emirhan Özcan

29 Mayıs Üniversitesi

Öğrenci Kulüp Deneyimi ve Üniversitelerin Kulüplere Bakışı

Halil Aksoy, Neslihan Ülker

İstanbul Üniversitesi Demokrasi ve Hukuk Kulübü

16:30-17:30

Online Academic Section-7

ONLINE SALON C

Moderator

Dr. Ferit Belder

Marmara University

Aftab Alam

UN Millennium Development Goals and Non-Governmental Organization

Mustapha Aliou

Supervision of Audit and NGOs in Public Administration

Dr. BÜke Boşnak

Legitimacy and Civil Society Participation in Public Policy: The Case of Women's Organisations in Turkey

Panelists

Hossein Mohammadi

From Representative Democracy to Participatory Democracy

Mustafa Salihovic

Civil Society, Indispensable Partner of Sustainable Development

Semira Zahra

Basic Principles of Governance

08-09 Aralık 2022
Marmara Üniversitesi
Göztepe Kampüsü İbrahim
Üzümcü Konferans Salonu

Kent Sorunları ve Yerel Yönetimler
Araştırma ve Uygulama Merkezi

İÇİNDEKİLER

Özet Bildiri Metinleri

- Yerel Kamu Politikalarının Belirlenmesi ve Uygulanmasında Sivil Toplum Kuruluşları
- Sivil Toplum Kuruluşları İle Özel/ Kamu Arasındaki İş Birliğine Bakış
- Kamu-STK-Akademi İş Birliği Temelinde Bir Yönetim Anlayışı: Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü
- Belediyeler ve Sivil Toplum
- Sivil Toplum Kuruluşları İle Kamu İş Birliğinin Sivil Toplumun Geleceği Açısından Değerlendirilmesi
- Girişimciliğin İkinci Adımı
- Dijital Uyum Kapsamında Sivil Toplumun İhtiyaçları
- Yerel Politika Yapım Sürecinde Sosyal Hizmetlerin Durumuna İlişkin Bir Değerlendirme
- An Assessment Of Social Services In Local Policy Making Process
- Sosyal Hizmetin Sunumunda Kamu Sektörü Ve Sivil Toplum İlişkileri Stratejileri
- Sosyal Hizmetin Sunumunda Sivil Toplum Kamu İşbirliği Stratejileri Ve Sultanbeyli Belediyesi Örneği
- Sosyal Yardımdan Sosyal hizmete Geçiş – Beşir Derneği Örneği
- Transition from Social Assistance to Social Service The Example of Beşir Association
- Sosyal Bir İletişim Ağı Olarak KERNEK 34 Platformu
- Değişim Ve Süreklilik İçerisinde Eğitime Katkı Misyonu İlim Yayma Vakfı Örneği
- Yeni Yönetim Paradigmaları Odağında Sivil Toplumun Rolü
- Politika Belgeleri Üzerinden Kayseri’de Sürdürülebilir Kent Politikaları
- Sustainable Urban Policies In Kayseri Through Policy Documents
- Çekmeköy Belediyesi Kentsel Yaşam Kalitesi Çalışmaları
- Cekmekoy Municipality Urban Life Quality Studies
- Kentsel Yaşam Kalitesinin Geliştirilmesinde Kamu Kurumları İle Sivil Toplum Kuruluşlarının İş Birliğinin Önemi: İSKİ Master Planı Örneği
- The Importance Of Cooperation Of Public Institutions And Non-Governmental Organizations In Improvement Of Urban Quality Of Life: The Example Of ISKI Master Plan
- Kentsel Yaşam Kalitesinin Belirlenmesinde Kullanılan İndeksler ve Türkiye
- Indexes Used in the Determination of Urban Quality of Life and Turkey
- Başarılı Akıllı Şehir Uygulamaları ve Birinci Kademe Gelişmiş İlçelere Sahip Şehirlerin Demografik Bağlamda Performanslarının Bütünleşik CRITIC-MAIRCA-EDAS Yöntemleriyle Değerlendirilmesi
- Belediyelerin Bünyesinde Bulunan Gönüllülük Projelerinin Üniversite Öğrencileri Tarafından Bilinirliği Analizi: İstanbul Örneği
- Analysis of Awareness of University Students on Volunteering Projects of Municipalities: The Case of Istanbul
- Sosyal Belediyecilik Konulu Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi
- Yerel Kamu Hizmetlerinde Üretişim Yaklaşımı ve Bir Model Önerisi: Kadıköy İDEA
- Coproduction Approach in Local Public Services and A Model Suggestion: Kadıköy İDEA
- Sosyal Belediyecilik Anlayışı Üzerinden Sosyal Proje Uygulamaları: Zeytinburnu Belediyesi Örneği Üzerine Bir İnceleme
- Social Project Applications Through Social Municipalism Approach: A Study on the Example of Zeytinburnu Municipality
- Sosyal Belediyecilik için Yapay Zeka Uygulamaları: Chatbot Örneği
- Neoliberal Yönetimsellik Bağlamında Engelli Politikaları
- Disability Policies In The Context Of Neoliberal Governmentality

- AB'ye Yönelik Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Çok Uluslu Şirketlerin Üretim Yeri ve Seçim Kararları
- Uluslararası Politikada Yumuşak Güç Faktörü: Türkiye Örneği
- Virtualization in Non-profit Organizations: The Effects of Social Media on the NGOS Leadership Path and Management Vision
- Examples Of Governanceand Considering Participation In Management In Sudan
- Sosyal İletişim ve Stratejik İletişimde Sosyal Medyanın Önemi: Greenpace ve Sınır Tanımayan Doktorlar
- The İmportance Of Social Media İn Social Communication And Strategic Communication: Greenpace And Medecıns San Frontieres
- Benefits Of Cıvil Society Against Environmental Problems
- The Historical Development of Cıvil Society
- Non-Governmental Organizations And Social Economy
- Managers' Way To Liberation: NGOs
- The Impact of Non-governmental Organizations on Sustainable Education Policies
- The Fundamental Organization Of Continuous Cities Changing With Technology: Non-Governmental Organizations
- Kentsel Dönüşüm Projeleri Kapsamında Enstitü İstanbul İSMEK'te Halkın Bilinçlenmesine Yönelik Verilen Eğitim Faaliyetleri
- Çevik Felsefenin Yeni Yönetim Modeli Olarak Sivil Toplum Örgütlerinde Kullanılması: Tebessüm Hareketi Derneği Örneği
- Agile Philosophy as a New Management Model in Non-Governmental Organizations: The Example of Movement for Smile Association
- Kentsel Dönüşüm Kararlarına Vatandaş Katılımı "Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi"
- Citizens Participation In Urban Transformation Processes "Fikirtepe Urban Transformation Project"
- Afet Yönetiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü Üzerine Bir Değerlendirme
- An Assessment On The Role Of Non-Governmental Organizations In Disaster Management
- Küçük ve Orta Ölçekli Kentlerde Sürdürülebilir Kalkınma Modelleri Üzerine Yaklaşımlar
- Kültürel Miras Unsurlarının Yaşatılmasında Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişimin Rolü: Altınoluk Tarihi Antandros Şehrini Kurtarma, Koruma ve Yaşatma Derneği Örneği
- The Role of Non-Governmental Organizations and Governance in the Survival of Cultural Heritage Elements: The Case
- The Role of Non-Governmental Organizations and Governance in the Survival of Cultural Heritage Elements: The Case of the To Rescue, Preserve, and Sustain the Historic City of Antandros Organization
- Sivil Toplum Kuruluşlarının Strateji Üretme ve Planlama Açısından Değerlendirilmesi: Yeşilay Örneği
- Evaluation of Non-Governmental Organizations in terms of Strategy Production and Planning: The Green Crescent Example
- Kent Konseyi Yerel Tarih Çalışmalarının Kent Kullanıcıları Üzerine Etkisi; Bandırma Örneği
- Mahallede Katılım Ve Sosyal Medya: "Fenerbahçe Mahalle Muhtarlığı" Facebook Grubu Üzerine Bir İnceleme
- Participation In The Neighbourhood And Social Media: A Review On "Fenerbahçe Mahalle Muhtarlığı" Facebook Group
- Sivil Toplum Kuruluşlarının Eğitim Sorumlulukları
- Educational Responsibilities Of Non-Governmental Organizations
- "Geri Dönüştür, Dünyayı Değiştir" Çevre İnsiyatifi Projesi
- Abd- Çin Rekabetinin Güney Asya'daki Stratejik Limanlar Üzerindeki Etkileri
- Us-China Rivalry And Its Implication On Strategic Ports In South Asia
- UNCIP Kararlar Açısında Keşmir Sorunu
- Rusya ve Çin Arasında Azerbaycan Üzerinden Rekabet: Diplomasi, İdeolojik ve Ekonomik Araçlar
- II. Karabağ Savaşında Sivillere ve Yerleşim Yerlerine Yönelik Gerçekleştirilen Hukuk İhlalleri: Gence ve Berde Saldırıları
- Demokrasi'nın Ekonomik Kalkınmaya Etkisi : Farklı Ülkeler Örneği
- Cooperation of Neighboring Countries and the Role of Non-Governmental Organizations
- Corporate Governance Approach in Algeria
- Cooperation with Public Administration and Non-Governmental Organizations
- Kazakistan'ın Kamu Yönetimi Reform Vizyonu

- **Vision of the Public Administration Reform in Kazakhstan**
- **Yerel Stratejiler Bağlamında Türkiye'de Su Yönetimi Üzerine Bir Durum Değerlendirmesi**
- **STK'ların Kamu Politikalarında Güçlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma: Göç Politikası Örneği**
- **A Study of NGOs Empowerment in Public Policy: Case of Migration Policy**
- **Göç Politikalarının Yerel Yönetim Stratejik Planlarında Yansımaları: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği**
- **Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere Sunulan Hizmetler Üzerine Kısa Bir İnceleme: Adana Büyükşehir Belediyesi Örneği**
- **A Brief Analysis of the Services Provided to Syrians in Temporary Protection Status: The Case of Adana Metropolitan Municipality**
- **İklim Soylulaştırması Kırılganlık Seviyesinin Ölçülmesine Yönelik Bir Yöntem Önerisi**
- **A Proposal for a Method to Measure Climate Gentrification Vulnerability Level**
- **Sivil Toplum Kuruluşlarında Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi**
- **Strategic Human Resources Management in Non-Governmental Organizations**
- **Sivil Toplumda İzomorfizm Gerçeği Ve Stratejik Yönetim**
- **The Reality Of Isomorphism In Civil Society And Strategic Management**
- **Sivil Toplum Kuruluşlarında Kurumsallaşma**
- **Yerel Yönetişimin Aktörü: Sivil Toplum Kuruluşları**
- **Sürdürülebilir Yönetişim Bağlamında Sosyal Politikaların Değişim ve Gelişim Göstergeleri**
- **Change and Development Indicators of Social Policies in the Context of Sustainable Governance**
- **Savaş Sonrası Irak'ta Sivil Toplumun Gelişimi**
- **Sivil Toplum Kuruluşlarının Vatandaş Olmayanlara Karşı Sosyal Sorumluluğu Ve Rolü: Türkiye Örneği**
- **Toplum Kuruluşlarının Vatandaş Olmayanlara Karşı Sosyal Sorumluluğu Ve Rolü: Türkiye Örneği**
- **Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşlarının Yasama Sürecine Katılımı**
- **Participation of Non-Governmental Organizations in the Legislative Process in Turkey**
- **Temsili Bürokrasi ve Vatandaş Katılımı**
- **Sivil Toplum Hareketi Olarak Düşünce Kuruluşlarının Yerel Yönetişim Anlamında Sivil Topluma Katkısı**
- **Contribution of Think Tanks as a Civil Society Movement to Civil Society in Terms of Local Governance**
- **Sivil Toplum Yönetimin Bir Parçası Haline Getirecek Katılım Stratejileri**
- **Participation Strategies to Make Civil Society a Part of Governance**
- **Kariyer Tatmini ve İşe Adanmışlık: Belediye Çalışanları Üzerine Bir Araştırma**
- **Career Satisfaction and Work Engagement: A Study on Municipal Employees**
- **Üniversite Öğrencilerinin Sivil Toplum Kuruluşlarına Üyeliği ve Üye Olmaktan Çekinmeleri: Gölhisar Örneği**
- **Membership of University Students to Non-Governmental Organizations and Refrain from Being a Member**
- **Küresel Toplumla Gelişen Küresel Kişiliğin Sivil Toplum Anlayışına Etkisi**
- **The Effect of Global Personality Improving with Global Society on the Understanding of Civil Society**
- **Stratejik Yönetimin Çarpan Aktörü Olarak Stratejik Zihniyet**
- **Strategic Mindset As A Multiplier Actor Of Strategic Management**
- **Turizmde Sürdürülebilirlik Sorunları Ve Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) Çözüm Önerileri**
- **Sustainability Problems In Tourism And Solution Suggetions Of NGO's**
- **Bölgesel Yönetişim Ve Bölgesel Kalkınmada Kamu Ve Sivil Toplum İşbirliği Aracı Olarak Kalkınma Ajansları**
- **Development Agencies as a Public and Civil Society Cooperation Tool in Regional Governance and Regional Development**
- **Nongovernmental Organizations (NGOs) in Lebanon**
- **Göç Yönetişimi Bağlamında Yerel Yönetimlerin Sürece Dâhil Edilmesine Yönelik Yasal ve Kurumsal Öneriler**
- **The Role of Non-Governmental Organizations in Global Problems With The Effect of Participation: Rec Example**
- **Can Loans Affect The Social Fabric Of A Community? Preliminary Findings On The Effect Of Loans On Social Psychology**

- Krediler Bir Topluluğun Sosyal Dokusunu Etkileyebilir Mi? Ödünç Vermenin Sosyal Psikoloji Üzerindeki Etkisine İlişkin Ön Bulgular
- Türkiye'deki Filistin Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü ve Faaliyetleri; Kudüs ve Filistin Dayanışma Federasyonu Örneği
- Gürcistan'da Sivil Toplum Kuruluşları ve Kamu kurumların İş birliği
- Devlet Üniversitelerinde Kulüp Faliyetlerinin Verimliliği Üzerine Bir Analiz: İstanbul Örneği
- An Analysis On The Efficiency Of Club Activities At State Universities: The Case Of Istanbul
- Öğrencilerin bakışı ve Kulüp Birlikleri
- Marmara Üniversitesi Modern Araştırmalar ve Strateji Kulübü Bildirisi
- Devlet Üniversitelerinde Kulüp Faliyetlerinin Verimliliği Üzerine Bir Analiz: İstanbul Örneği
- Öğrenci Kulüp Deneyimi ve Üniversitelerin Kulüplere Bakışı
- İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Demokrasi Ve Hukuk Kulübü
- UN Millennium Development Goals and Non-Governmental Organizations
- Supervision of Audit and NGOs in Public Administration
- Legitimacy and Civil Society Participation in Public Policy: The Case of Women's Organisations in Turkey
- From Representative Democracy to Participatory Democracy
- Civil Society, Indispensable Partner of Sustainable Development
- Basic Principles of Governance

Genişletilmiş Özetler ve Tam Metinler

- Şehirlerde Altyapı Yenileme Yatırımları: İski Örneği
- Infrastructure Renewal Investments In Cities: İSKİ Case
- İklim Soylulaştırması Kırılganlık Seviyesinin Ölçülmesine Yönelik Bir Yöntem Önerisi
- Demokrasi'nın Ekonomik Kalkınmaya Etkisi : Farklı Ülkeler Örneği
- The Effect Ofdemocracy On Economc Development: The Case Of Different Countries
- Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere Sunulan Hizmetler Üzerine Kısa Bir İnceleme: Adana Büyükşehir Belediyesi Örneği
- BM Güvenlik Konseyi Örneğinde Uluslararası Politika ve Uluslararası Örgütlerde Karar Alabilme Başarısı
- Legal And Institutional Recommendations For Involving Local Governments İn The Context Of Migration Governance
- II. Karabağ Savaşında Sivillere ve Yerleşim Yerlerine Yönelik Gerçekleştirilen Hukuk İhlalleri: Gence ve Berde Saldırıları
- Kent Konseyi Yerel Tarih Çalışmalarının Kent Kullanıcıları Üzerine Etkisi; Bandırma Örneği
- Küçük ve Orta Ölçekli Kentlerde Sürdürülebilir Kalkınma Modelleri Üzerine Yaklaşımlar
- Turizmde Sürdürülebilirlik Sorunları Ve Sivil Toplum Kuruluşlarının (Stk) Çözüm Önerileri
- Kentsel Yaşam Kalitesinin Belirlenmesinde Kullanılan İndeksler ve Türkiye
- Social Project Applications Through Social Municipality Approach: A Study On The Example Of Zeytinburnu Municipality
- Sivil Toplum Hareketi Olarak Düşünce Kuruluşlarının Yerel Yönetişim Anlamında Sivil Topluma Katkısı
- Sivil Toplumu Yönetimin Bir Parçası Haline Getirecek Katılım Stratejileri
- Sosyal Belediyecilik Konulu Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi
- Virtualization in Non-profit Organizations: The Effects of Social Media on the NGOs Leadership Path and Management Vision
- Temsili Bürokrasi ve Vatandaş Katılımı
- Sivil Toplum Kuruluşları İle Kamu İş Birliğinin Sivil Toplumun Geleceği Açısından Değerlendirilmesi
- Sivil Toplum Kuruluşlarının Eğitim Sorumlulukları
- Yerel Kamu Politikalarının Belirlenmesi ve Uygulanmasında Sivil Toplum Kuruluşları
- Actor Of Local Governance:Non-Governmental Organizations
- Afet Yönetiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü Üzerine Bir Değerlendirme
- An Assessment On The Role Of Non-Governmental Organizations In Disaster Management

- **Göç Politikalarının Yerel Yönetim Stratejik Planlarında Yansıması: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği**
- **Strateji ve Trajedi Açısından Stratejik Zihniyet**
- **Sivil Toplum Kuruluşları İle Özel/ Kamu Arasındaki İş Birliğine Bakış**
- **Sivil Toplum Kuruluşlarında Kurumsallaşma**
- **Kazakhstan's Public Administration Reform Vision**
- **Sivil Toplum Kuruluşlarının Strateji Üretme ve Planlama Açısından Değerlendirilmesi: Yeşilay Örneği**

Özet

Sivil toplum kuruluşları gerek kamu hizmetlerinin sunulmasında gerekse kamu hizmetlerine vatandaşın katılımının sağlanmasında çok kritik roller üstlenebilmektedirler. Sivil toplum kuruluşlarının kamu politikalarının belirlenmesi ve uygulanması sürecinde etkin olmaları, hizmetlerin etkinliği ve verimliliğini artırdığı gibi sürdürülebilir olmasını da sağladığı söylenebilir.

Yönetişim (governance) kavramının esasına göre toplumsal sorumlulukları üstlenecek/ paylaşacak yeni aktörlerin (kurum-kuruluş-topluluk-kişi) teşvik edilmesi ve desteklenmesi temel ilkedir. Bu süreci mümkün kılacak olan demokratik yönetişimin olmazsa olmaz şartı siyasal katılımın (politic participation) sağlanmasıdır. Örneğin yerel kamu hizmetlerinin yönetim adresi olan belediyelerde siyasal katılımın çok düşük düzeylerde olduğu göz önünde tutulursa, özellikle STK'ların temsil güçleriyle bu boşluğu doldurmaya en uygun aday oldukları söylenebilir.

Böylelikle temsil gücü artan yerel yönetimler yetki ve kaynaklarını, yerel kamu hizmetlerinin üretilmesi ve sunulmasında etkin olabilecek yeni yönetsel mekanizmalar ile paylaşmada daha istekli ve cesur olacaklardır (Göymen, 2000). Nitekim temsil gücünün artmasının yanında, yetki ve kaynakların paylaşılması yerel yönetimlerin yönetsel meşruiyetlerini artırabileceği beklentisi, karar alma süreçlerinin daha saydam ve katılımcı bir anlayışla iyileştirilmesini sağlayacaktır. STK'ların etkinliğinin artırılması ve katılımcı yöntemlerin yaygınlaştırılması yoluyla oluşturulacak hizmet stratejilerinin temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçişi kolaylaştırması beklenmektedir.

Anahtar Kelime: Sivil Toplum Kuruluşları, Yönetişim

---

¹ Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, ydemirkaya@marmara.edu.tr

Abstract

Civil Society Organizations (CSOs) can play a crucial role in providing public services, and in providing citizen participation. It can be said that non-governmental organizations could be active in the process of developing public policies and that they are sustainable as they increase efficiency and efficiency of services.

According to the concept of governance, the basic principle is to encourage and support new actors (institution-organization-community-person) who will undertake / share social responsibilities. This process is the inevitable condition of achieving political participation (democratic governance). For example, given the low levels of political participation in municipalities, which are the administrative addresses of local public services, it can be said that CSOs are the most suitable candidates to fill this gap.

In this way, local governments, which have increased representation power, will be more willing and courageous to share their authority and resources with the new administrative mechanisms that can be effective in the production and delivery of local public services (Göymen, 2000). As a matter of fact, as well as the increase in representation power, the sharing of powers and resources and the expectation that local governments can increase their managerial legitimacy will ensure that decision-making processes are improved with a more transparent and participatory approach. Increasing the effectiveness of CSOs and dissemination of participatory methods are expected to facilitate the transition of democratic participatory democracy represented by service strategies.

Key Vocabulary: Civil Society Organisations, Governance

---

² Marmara University, Political Science Faculty, ydemirkaya@marmara.edu.tr

Özet

Bir hedefe ulaşmak için birlikte çalışan iki veya daha fazla kuruluşun ortak çalışmasına iş birliği denmektedir. Sürdürülebilir bir kalkınma için, özel ve kamu sektörlerinin Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ile çalışması oldukça önemlidir. Özel ve kamu sektörlerinin, bireysel çalışmalarında avantajlar olduğu kadar dezavantajlarda bulunmaktadır. Sivil Toplum Kuruluşlarının ortak çalışmaları alışlagelmiş bir durumda devam ederken, özel sektörün bu alanda yeterince faal olmadığı görülmektedir. Üç sektörde faaliyet gösteren organizasyonların idari, mali, teknik, insan, fiziki vb. kaynaklarını aynı alanda birbirinden habersiz sarf etmeleri yadsınmayacak bir verimsizlik ve israf ortaya koymaktadır. Bu üç sektörün gerek gönüllülük gerek kurumsal sosyal sorumluluk ve gerekse kamusal yarar için enerjilerini ortaklaştırması, optimal faydaya daha çok hizmet edeceği aşikardır.

Bu çalışma, sektörler arası iş birliğinin yeterince gelişmemesinin gerekçelerini tartışmak ve bir takım çözüm önerileri geliştirmek üzere kaleme alınmıştır. Gözlem ve literatür analizi yöntemleri kullanılarak hazırlanan çalışmada; Sivil Toplum kuruluşlarının iş birlikleri konusunda yeterli bilgilerinin olmadığı, diğer sektörler ile bağlantı ve bilgi ağlarını ya da platformları gereği gibi kuramadığı ve bu süreci koordine etmesi beklenen çatı organizasyonların yeterli nitelik ve niceliğe sahip olmadığı gözlenmiştir. Ayrıca Sivil Toplum Kuruluşları ile yapılacak iş birliklerinin yalnızca kamu dairelerinin inisiyatifinde ilerlemektedir. Sivil Toplum Kuruluşlarının politika üretme, lobicilik faaliyeti yapmak gibi yetkinliklere gereği kadar sahip olmadığı gibi Kamu ile ilişkisini düzenleyen, üzerinde uzlaşmış ilkeler, mekanizmalar ve sorumlulukları içeren bir mevzuat bulunmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşu, Kamu Sektörü, Özel Sektör, İş birliği.

---

³ Sivil Toplum Merkez Üssü Temsil Heyeti Üyesi

Abstract

One of the main factors showing the developed level of a country is the existence of civil society in that country and the value given to civil society. Under the responsibility of civil society; There are basic values such as right, justice, equality, freedom, democracy and participation. Civil society needs to cooperate with the public sector and the private sector in order to fulfill its purpose of existence and ensure a sustainable development. Private and public sectors have advantages as well as disadvantages in their individual work. While the joint work of non-governmental organizations continues in a conventional situation, it is seen that the private sector is not active enough in this field. Administrative, financial, technical, human, physical, etc. resources of organizations operating in three sectors; spending in the same area without knowing each other reveals inefficiency and waste. It is obvious that combining the energies of these three sectors for both volunteering, corporate social responsibility and public benefit will serve the optimal benefit more. This study has been written to discuss the reasons for the insufficient development of inter-sectoral cooperation and to develop some solution proposals. In the study prepared by using observation and literature analysis methods; It has been observed that non-governmental organizations do not have sufficient information about cooperation, cannot establish connections and information networks or platforms with other sectors as required, and the umbrella organizations expected to coordinate this process do not have sufficient quality and quantity. In addition, cooperation with non-governmental organizations proceeds only at the initiative of public offices. It has been determined that non-governmental organizations do not have the competencies such as policy making and lobbying, and there is no legislation that regulates their relations with the public and includes agreed principles, mechanisms, and responsibilities.

Keywords: Non-Governmental Organization, Public Sector, Private Sector, Collaboration.

Kamu-STK-Akademi İş Birliği Temelinde Bir Yönetim Anlayışı: Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü

Ahmet Türköz⁴

Özet

Sivil toplum, kâr amacı gütmeyen kamusal fayda şuuruyla gönüllülük esasıyla bir araya gelen kişilerin kamu ve özel sektörden bağımsız kurdukları kurumlardan oluşmaktadır. Söz konusu bu sivil kurumların tanımları net bir şekilde olmamakla birlikte genellikle hükümet dışı organizasyonlar olarak adlandırılmaktadırlar. Ülkemizde sivil inisiyatiflerin büyük bir çoğunluğunu dernekler oluşturmakta olup dernek iş ve işlemleri İçişleri Bakanlığı ana hizmet birimi Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, katılımcı bir yönetim anlayışı temelinde kamu, akademi ve STK iş birliğini en üst düzeyde sağlayarak sivil toplum sektörüne etkin bir hizmet sunmak gayesiyle sadece derneklerin kayıtlarını tutan ve denetimlerini yapan bir anlayıştan öte sivil topluma rehberlik etme gayretindedir.

1992 yılında Rio de Janeiro’da yapılan dünya zirvesi toplantısıyla gündemde daha fazla yer almaya başlayan yönetim anlayışıyla geleneksel yönetim anlayışı yerini “çok aktörlü yönetim” modeline bırakmıştır.

Bu kapsamda Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından AB fonu ile yürütülen Kamu-STK İş Birliği Projesi, ulusal fonlarla yürütülen Yasal Çerçeve ve Kapasite Geliştirme Projesi I-II ve Sivil Toplum Araştırmaları (Dijitalleşme) Projesi ile tüm paydaş aktörler, iş birliği içerisinde proje faaliyetlerinde yer almışlardır. Projeler kapsamında kapasite geliştirme, sivil toplum mevzuatı ve dijitalleşme alanları başta olmak üzere sivil toplum alanına ilişkin konularda alanında uzman akademisyenler tarafından masa başı araştırmalar, anketler ve tüm paydaşların bir araya geldiği çalıştaylar yapılmıştır. Projeler sonucunda hazırlanan raporlar ve mevzuat tasarımları sivil toplum sektörü ile paylaşılmıştır.

Yine kamu, akademi ve STK iş birliğinin en güzel örneklerinden olan Sivil Toplum İstişare Kurulu toplantıları Sayın İçişleri Bakanımız başkanlığında düzenli aralıklarla yapılmaktadır. Toplantıda belirlenen gündem çerçevesinde sivil toplum ile ilgili politika oluşturulmasına ve geliştirilmesine katkı sağlanmaktadır.

Gönüllülük ve sivil toplum bilincinin gençler arasında yaygınlaşması amacıyla Genel Müdürlük ve YÖK iş birliğinde üniversiteler uhdesinde STK Merkezleri kurulması yönünde çalışmalar yürütülmektedir.

Bu doğrultuda güçlü sivil toplum, güçlü Türkiye vizyonu ışığında ülkemizin yeni yüzyılı tüm aktörler ile iş birliğinde inşa etmek üzere yönetim anlayışı temelinde kamu-STK, üniversite-STK, özel sektör-STK ve STK-STK iş birliklerini geliştirmek üzere Genel Müdürlük gayretlerini sektör ile birleştirmektedir. Yürütülen faaliyetler çok paydaşlı ortak bir aklın yansıması olarak sektörün vizyonuna katkı sağlamaktadır.

---

⁴İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürü, ahmeturkoz@gmail.com

Özet

Sivil toplum bizde hem eski hem de çok yeni bir kavram. Aslında bir tezat yok bunda. Farklı tarihsel yapıların işlevleri üzerinden böyle bir saptamada bulanabiliyoruz. Antik Yunan'da da Asrı Saadet döneminde de Osmanlı çağlarında da sivil topluma tekabül eden kurumlar var. Vakıflar, dernekler, loncalar, bazı dayanışma odakları hep olmuş. Ama bizim bugün anladığımız manada sivil toplum dünyada da Türkiye'de de 90'larda güçleniyor. Hem milletin bağrından çıkan dernekler, vakıflar, meslek örgütleri doğuyor bu dönemde hem de batıdan gelen farklı ajandaya sahip yapılar ülkemize geliyor. Biz tabii şimdi kendi açımızdan olan kısma odaklanacak olursak yani gerçekten toplum için çalışan, adil, çözüm odaklı sivil toplum kuruluşları Türkiye'de siyasetin giremediği alanları büyük bir özveriyle dolduruyor. Türkiye'de siyaset malum sert bir zeminde yapılıyor. Bu sertlik bazen bizi yavaşlatıyor. Ancak toplum bizim gibi değil. O hep ilerliyor. Her adımda da yeni sorunlar, yeni tikanıklıklar, yeni aksamalarla karşılaşılıyor. Toplum da aynı hızla reflekslerini geliştiriyor. 17 Ağustos depremini hepimiz hatırlıyoruz. Devletin çöküşüne ve sivil toplum kuruluşlarının, vatandaş inisiyatiflerinin yükselişine şahit olmuştuk. Siyaset yapmak için değil siyaset biliminin gözüyle söylersek AK Parti'nin 2001 yılında kuruluşunu da bu tablonun içinde okumak gerekiyor. Bu gidişatı iyi okumak gerekiyor. Bizlere, yerel yönetimlere de düşen görevler var. Sivil toplum geleneğimiz tarihsel olarak büyük referanslara sahip ama modern zaviyeden bakarsak bu alanda hâlâ çok genciz. Hâlâ doldurulacak önemli boşluklar var. Çünkü ve doğal olarak biz bunları düşünürken bile toplumlar hızla ilerliyor. Dünya bize yeni sorular soruyor, yeni sorunlar çıkarıyor. Bazı batılı ülkelerde şöyle rakamlar var, acı ama paylaşmak gerekiyor. Örneğin nüfusu 8 milyon olman bir ülkede derneklere üye insan sayısı 9 milyon. Yurttaşların birden fazla kuruluşa üyeliği var. Mahallesini güzelleştirme derneğinden insan haklarına, hayvan sevgisinden sosyal yardımlaşmaya sayısız yapıyı ayakta tutuyorlar. Türkiye'nin toplumsal dinamikleri elbette kendine özgü olabilir ama sivil toplum geleneğimizin güçlenmesinde inanın bizim tercihlerimiz dışında hiçbir engel yok. Tarih, inanç, anayasal düzen vs her şey sivil toplumun önünü açacak şekilde. Biz bunu bazen sadece hemşeri derneklerine hapsediyoruz. Lakin burada büyük bir dünya var. Türkiye dediğim gibi siyasetin sert yapıldığı bir yer. Kazanımlar her an sekteye uğrayabilir. Ama kazanımlarımızı korumanın, bireye, topluma meşru ve yeni hareket alanları açmanın en önemli yolu sivil toplumdur geçiyor. En az siyaset kadar önemli. Özetle siyasetin elde ettiklerini korumak, yeni nesillere aktarmak için siyasetin dışına çıkmak gerekiyor. Durum ciddi ama ümitsiz değil, bu manada atılan ciddi ve kalıcı adımlar var, kurulan yapılar var. Söylenecek tek söz var, nitelikli STK'larımızın sayısı artsın inşallah.

---

⁵ Üsküdar Belediyesi Başkanı

Sivil Toplum Kuruluşları ile Kamu İş Birliğinin Sivil Toplumun Geleceği Açısından Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi Roza Süleymanoğlu Dinçer⁶

Özet

Ekonomik, kültürel, bilgi edinme ve eğitime yönelik geliştirici ve sorun merkezli olmak üzere geniş bir organizasyonlar dizisi içinde yer alan sivil toplum, bazı kurum ve kuruluşların gelişim ve sürekliliğine de katkı sağlamaktadır. Kamusal yaşamda varlığıyla “üçüncü sektör” haline gelen sivil toplum, devletin ve aynı zamanda piyasanın gücüne karşı çeşitli sosyal ve politik hareketlere karşı öncülük yapabilecek niteliğe sahiptir; bu yönüyle demokratikleşme ve kalkınma sürecinin bir parçasıdır. Yönetişimin de bir sacayağını oluşturan sivil toplumun kurumsal temsilcileri olan sivil toplum kuruluşlarının kamu ile iş birliği içerisinde olması da değer yaratımında kamu sektörü (devlet/hükümet) ve özel sektör (piyasa/firmalar) kadar gerekli ve önemlidir.

Günümüzde nicelik olarak ciddi bir artış kaydeden sivil toplum kuruluşlarının kamu ile iş birliği; algı, tutum ve deneyimler çerçevesinde, hesap verilebilirlik, şeffaflık gibi değişkenler üzerinden ve yasal mevzuatın sınırları açısından değerlendirilecektir. Kuşkusuz ki bu değişkenler, sivil toplum kuruluşları ile kamu kurumları arasında yaşanan sorunların da bir tablosunu oluşturmaktadır ve bu tablonun daha da iyileştirilmesi beklentilerin belirlenmesiyle mümkündür. İşte bu çalışma kapsamında, sivil toplum kuruluşları ile kamu iş birliğinin önündeki engellerden bahsedilecek, bu engellerin ne şekilde giderilebileceği beklentiler üzerinden tartışılacak ve bu durumun, sivil toplumun geleceği açısından önemine değinilecektir.

---

⁶ Doğu Üniversitesi Öğretim Üyesi, r.suleymanoglu@gmail.com

Girişimciliğin İkinci Adımı

Mehmet Koç⁷

Özet

Girişimci İş adamları Vakfı olarak, Ülkemizin daha müreffeh, her alanda kendine yeten, dünyaya her alanda ihracat yapan, dıştan bağımsız bir şekilde kendisini idame ettirmesi için daha fazla ve daha iyi eğitimli girişimcilere ihtiyacımız olduğunu düşünüyoruz. Vatan sevgisi imandandır düsturu ile sevdiği vatanına, karınca kararınca da olsa katkı sağlayacak girişimcilere ihtiyacımız var.

İşsizliğin, cari açığın, göçün, gelir dağılımındaki eşitsizliğin özellikle gençleri pençesine alan kötü alışkanlıkların ve daha nice problemlerin, iyi bir girişimcilik aşısı ile ortadan kaldırılabileceğine inanıyoruz. Eğer siz gençleri heyecan duyacakları projeler ile meşgul etmezseniz, onlar mutlaka meşgul olacak başka alanlar bulacaklardır. Yeterince meşgul olan, bir girişime başlamış, bir amaç için mücadele eden gencin boş harcayacak zamanı ve parası olmaz diye düşünüyoruz.

Gençlerin vakitlerini faydalı işler ile geçirmeleri ve ülkelerine katkı sağlamalarının bir yolu da girişimcilik, bugüne kadar binlerce girişimci kardeşimize hiçbir ayırım gözetmeksizin sadece projelerini baz alarak eğitim ve destek hizmeti verdik.

Biz emek verdiğimiz Girişimcilerimizin;

- Daha çok çalışmasını,
- Ahlaki değerleri ön planda tutarak fikirlerini harekete geçirmesini istiyor,
- Vatan severliğin bir diğer göstergesi de ülkemiz için üretmek olduğunu bilmelerini istiyoruz.

Bu hizmeti de Allah (cc) katında büyük hayır olarak görüyoruz.

Eğer biz İnsansız Hava Araçlarını başka ülkelerden satın alıyor olsaydık, gerçekleşen sınır ötesi hareketlerde bu araçların kullanılmasına izin vermeyeceklerinden emin olabilirsiniz. Tıpkı pek çok askeri teçhizatta olduğu gibi.

Ülke olarak İHA gibi yüzlerce konuda açığımız var. Eğer ömrünüzün daha bereketli, amel defterinizin kıyamete kadar açık olmasını arzuluyorsanız lütfen bu alanlara eğilin, bir vida üretimi bile olsa, üretimde yerinizi alın.

Dünya artık tek ya da iki kutuplu olmaktan çıkıp, çok kutuplu bir hale doğru gidiyor. Gezi olayları ile başlayıp 17/25 ile devam eden ve daha sonra maalesef kabul edilemez darbe teşebbüsü ile vücut bulan ancak bugün de aynı şiddette ekonomik saldırı altında olmamızın en büyük sebebi Türkiye'nin bu kutuplardan biri olmasının önünü kesmektir. Kurulan masalara davet edilmeyen bir ülke olmaktan çıkıp, kendisi masa kurabilen bir ülke haline geldik.

Ancak Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın feraseti ile bu badireler atlatıldığı gibi, Haziran 2023 seçiminde kendilerinin Başkan seçilmesi ile taçlanacak ve artık eskisi kadar saldırı olabileceğine ihtimal vermiyorum. Bu nedenle Haziran seçiminde Sayın Cumhurbaşkanımızın başkan seçilmesi, ülke açısından,

⁷ Girişimci İş Adamları Vakfı Başkanı- NEGMAR Denizcilik Yönetim Kurulu Başkanı

ümmeet açısından, mazlum ve mağdur coğrafyalar açısından hiç olmadığı kadar önemli hale gelmiştir. Eğer Türkiye bir güç merkezi olacaksa bu problemlerle başa çıkması gerekiyor. Milletimizin basiretinin, bu ülkeyi zora sokmaya, buhrana sürüklemeye çalışma çabalarını net olarak gördüğünü ve sandıkta gerekli cevabı vereceğine inanıyorum.

Eğer 2053, 2071 hedeflerini yakalayıp kendi ayakları üzerinde duran bir ülke olmak istiyorsak, girişimci ekosistemini hızla bu duruma uygun hale getirmeli, ABD, Japonya gibi ülkelerin, Girişimcilere sunduğu imkanları ve atmosferi daha da fazlasıyla sunmalıyız. Her bir fikre ve her bir girişimciye ülke ve millet olarak kol kanat germeli, adeta onun hayata geçmesi için bir yavruya bir fidana bir tohuma gösterdiğimiz özeni göstermeliyiz.

Ne zamanki bu ülkede her alanda dünya ile yarışan hatta geçen girişimcilerimiz olur, o zaman Allah(c.c.)'ın izni ile sadece kendi sınırlarına değil, ümmeet coğrafyasına kol kanat gelecek hale geliriz. Tıpkı şu anda ülke olarak hayır hasenatta yoksul ve düşkün ülkelere yaptığımız ve hasretle beklenen, her bir dirheminden arşa duaların yükseldiği yardımlar gibi.

Ülkemizin kalkınabilmesinin en önemli yollarından birisi de modern deyiimi ile üniversite - sanayii iş birliğinin hızla harekete geçirilmesidir. Aslında bir eksik kullanım var. Girişimci sadece Fikir sahibi olan ve kendi fikrini harekete geçiren değil, hiçbir fikri olmasa da başkalarının fikirlerini de harekete geçirebilendir. Girişimcilik, fikir ile harekete geçen bir enerjidir. Teknoloji transfer merkezlerinde çok sayıda patent olduğunu ama bunların ticarileşmesi için ihtiyaç olan girişimcilerin kolay bulunamadığını müşahede ediyoruz. Biz GİV olarak bu arada devreye girip İş insanlarını bu projelere ilgi duymalarını, yatırım yapmalarını sağlayan bir mekanizma kuracağız. Bu amaçla her bir patent sahibi ya da fikir sahibi Üniversite hocamızı alanı ile ilgili bir şirket veya girişimci ile eşleştirme projemizi hayata geçireceğiz.

Ülkemizin kalkınması için Girişimciliğin önemini anlatmalı gençleri girişimciliğe yönlendirmeli, farkındalığı sağlamak için Sivil Toplum Kuruluşlarının önemli bir payı var. Bilinçlendirme farkındalık oluşturmak için STK'ların gücünün farkındayız. STK, Üniversite ve özel sektör iş birliğinin ayrılmaz bir bütün olduğunu biliyoruz. Çalışmalarımızı bunun farkında olarak yeniden yapılandırdık.

GİV olarak, şu ana kadar yapılan ve artık yapısı kurumsallaşmış;

- Çok sayıda Girişimciye eğitim verdiğimiz girişimci 'girişimcilik akademisi'
- Her ay düzenli olarak gerçekleştirdiğimiz, tecrübe aktarım programı 'Girişimci *Buluşmaları*'
- Girişimcilere destek vermek amacıyla kurduğumuz ve Hazine Müsteşarlığından onaylı Bahariye Melek yatırım ağı
- Her gün yayınlanmakta olan Girişimci Günlüğü e-dergimiz,

Çalışmalarımız ile girişimcilerimize hizmet vermeye devam etmekte.

Yeni dönemde bu çalışmalar ek olarak;

- Akademinin yanına bir Girişimcilik Enstitüsüne eklenmesi,
- Gençlerin ilgisini çekebilmek için, Girişimciliği Özendirici film ve animasyonların yer aldığı sosyal medya yayınları
- Daha fazla girişimciye hizmet edebilmek için şube sayısının 2'den 10'a çıkarılması,

- Harekete geçmiş fikirleri daha az bürokrasi ile fonlayabilmek için Kitlese Fonlama sisteminin kurulması
- Daha büyük projeler için Girişim Sermayesi Yatırım Fonu kurulması
- İbni Haldun Üniversitesi iş birliği ile İş Simülasyonu yazılım ve sistemi geliştirmeyi, bu simülasyonun geliştirilerek tüm üniversitelerimizde yaygınlaşmasını hedefliyoruz.
- Kalkınma Bakanlığı ile Türkiye Girişimcilik Endeksi çalışmasının tamamlanmasını hedefliyoruz.

Özet

Dijitalleşme tüm insanlığı içine doğru çekerek hızlı bir dönüşüm gerçekleştirmektedir. Bu dönüşüme direnç gösterenler kaybetmekte, yeterli düzeyde ilgi göstermeyenler ise geride kalmaktadır. İletişim ve bilginin en önemli değerler haline geldiği, araç olmaktan amaç olmaya evrildiği, tüketilen olmaktan insanı tüketen süreçlere dönüştüğü bu dönemde, parçadan bütün oluşturan tüm yapılar gibi sivil toplum da üyelerini bu yok oluştan korumak zorundadır.

Sivil toplum kuruluşlarının, yönetim ve iletişim kapasitelerinin artırılması, etkinliklerinin yükseltilmesi, hedeflere hızla ulaşılması ve başarılı işler ortaya konması artık dijital dünyaya uyum ile mümkündür. Farklı görev ve sorumlulukları olan tüm kuruluşlar, farklı seviyelerde olsa da dijitali kullanmak, dijitalde olmak zorundadır. Aynı zamanda üyelerinin dijital dünyadan daha verimli şekilde faydalanmaları, dijital okur yazarlık seviyelerinin yükseltilmesi ile sağlanabilecektir.

Sosyal medya uygulamaları çok geniş katılımlı sivil toplanma dijital ortamlarıdır. Meta, instagram, youtube, tiktok, twiter gibi uygulamalar insanların kendi içeriklerini ürün olarak ortaya koydukları, platform sahibi şirketlerin sadece teknik ortamı sundukları bir ortaklığa dayanır. Şirketler kuralları koyarlar, insanlar bu kurallar çerçevesinde uygulamadan faydalanırlar. Bunların yanında whatsapp, telegram vb platformları ücretsiz biçimde sosyal gruplar olarak kullanabilmekteyiz. Bu uygulamaların dışında discord, github gibi sosyal grupların daha verimli kullanabildiği, platformun kullanıcılara daha fazla imkân sağladığı uygulamalar mevcuttur. Bu uygulamalarda teknoloji insanı değil insan teknolojiyi kullanmaktadır.

Batı Medeniyeti, inşa ettiği yapılarla acımasızca para kazanmaya odaklanmış durumdadır. Anadolu İrfanına ve insanlığa sahip çıkanların bu acımasızlığa karşı gelmek için sivil toplumla birlikte hareket ederek daha faydalı, verimli, kaliteli uygulamalar ortaya koyması mümkündür. Bu uygulamaların gelir modellerinin oluşturulup, insanların hizmetine sunulması sivil toplumun dijital uyumunu hızlandıracaktır. Özellikle yapay zeka destekli bu uygulamalar, sivil toplumun yönetimini güçlendirecek, daha az sayıda personelle ve imkanla çok daha büyük bir organizasyonun yürütülmesine olanak sağlayacaktır.

---

⁸ Yazar-Yönetmen, okan@dijitalmedya.net

Yerel Politika Yapım Sürecinde Sosyal Hizmetlerin Durumuna İlişkin Bir Değerlendirme

Burak Hamza Eryiğit⁹

Özet

Toplumsal dönüşümün çok hızlı ve güçlü yaşandığı dönemlerde ortaya çıkan toplumsal ihtiyaçlar kamu otoritelerini yeni kamu politikaları üretme sürecine zorlamaktadır. Bilgi toplumunun getirdiği ve bilişim, iletişim ve ulaşım teknolojilerinin siyasi, iktisadi, toplumsal, kültürel, yönetsel ve teknolojik düzlemde ortaya koyduğu dönüşüm özellikle merkezi yönetimler ile yerel yönetimleri sosyal hizmete ilişkin ortak kamu politikaları üretme ve yürütme sürecine itmektir. Neo liberal politikaların kamusal sorumluluklar yerine bireysel sorumluluk; birinci sektör yerine ikinci ve üçüncü sektörü ön plana çıkartan yaklaşımları, sosyal politik söylemin ve buna bağlı gelişen sosyal hizmet ve sosyal yardım stratejilerini farklılaştırmıştır. Bu kapsamda özellikle yerel yönetimler sosyal hizmete ilişkin kamu politikası yapım sürecinde siyasi, iktisadi ve mali açıdan gerçekleştirdikleri fayda ve maliyet analizlerine göre hareket etmeyi yeğlemektedir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de belediyelerin yerel politika yapım sürecinde sosyal hizmetlere ilişkin geliştirdikleri stratejileri analiz etmektir. İstanbul’daki yerel yönetimlerin sosyal politik düzlemde sosyal hizmetlere ilişkin ortaya koyduğu refleksler üzerinden yapılacak değerlendirmelerde gözlem ve literatür analizi yöntemleri kullanılmıştır. Söz konusu yöntemler ile yapılan çalışmada yerel yönetimlerin sosyal politika yapım sürecine sosyal hizmete ilişkin merkezi yönetimin ortaya koyduğu perspektiften ziyade siyasi, yönetsel ve mali açıdan en konforlu olan ve asli anlamda sosyal yardım boyutu daha güçlü olan faaliyetleri yürütmeyi tercih ettiği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Sosyal Hizmet, Sosyal Yardım, Yerel Politika.

---

⁹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Yerel Yönetimler Bölümü, burak.eryigit@marmara.edu.tr

An Assessment Of Social Services In Local Policy Making Process

Burak Hamza Eryiğit¹⁰

Abstract

In times of rapid and strong social transformation, emerging social needs force public authorities to produce new public policies. The transformation brought about by the information society and presented by information, communication and transportation technologies at the political, economic, social, cultural, administrative and technological levels; push especially central and local governments to the process of producing and executing common public policies regarding social work. The approaches of neo-liberal policies that emphasize individual responsibility instead of public responsibilities and the second and third sectors instead of the first sector have differentiated the social political discourse and the social service and social aid strategies that have developed accordingly. In this context, especially local governments prefer to act according to the benefit and cost analyzes they have realized in terms of political, economic and financial aspects in the process of making public policy regarding social work.

The aim of this study is to analyze the strategies developed by municipalities regarding social services in the local policy making process in Turkey. Observation and literature analysis methods were used in the evaluations to be made on the reflexes of the local governments in Istanbul regarding social services at the social political level. In the study conducted with these methods, it has been observed that local governments prefer to carry out the activities that are the most comfortable in political, administrative and financial terms and that have a stronger social aid dimension in the social policy making process, rather than the perspective of the central government regarding social work.

Keywords: Social Policy, Social Service, Social Benefit, Local Policy

---

¹⁰ Marmara University, Political Science Faculty, Local Government Department, burak.eryigit@marmara.edu.tr

Sosyal Hizmetin Sunumunda Kamu Sektörü ve Sivil Toplum İlişkileri Stratejileri

Ali Fuat Karaman¹¹

Özet

Sosyal hizmet, toplumu oluşturan bireylerin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının belirlenmesine ve ihtiyaçların giderilmesine yönelik politika üreterek toplumun refahını arttırmayı hedeflemektedir. Sosyal devlet anlayışının benimsendiği ülkelerde, toplumun gereksinimlerinin giderilmesinde devletin öncü rolünün yanı sıra sosyal politikaların üretiminde ve uygulamasında sivil toplum kuruluşlarının destekleyici rolü büyük önem arz etmektedir. Topluma ve bireye erişimdeki güçlüklerin ortadan kaldırılmasında ve sosyal hizmet uygulamalarının etkinliğini ve sürdürülebilirliğini arttırmada sivil toplum ile iş birliği oluşturmak da sosyal devlet olmanın gerekliliklerindedir. Aynı zamanda sosyal hizmetin dezavantajlı topluluklara ilişkin savunuculuk rolü, bu dezavantajlı grupların örgütsel çalışmalarının en önemli mekanizmalarından biri olan sivil toplum kuruluşları ile birliktelikle sağlanmaktadır. Sivil toplum kuruluşları ile yapılan iş birliği, sosyal hizmetin ekolojik yanını da vurgulamaktadır. Kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları iş birliğinde, uygulamada ortaya çıkabilecek aksaklıkların önlenmesi adına kurumların rollerinin ve sunulan hizmete ilişkin kanuni dayanakların hizmet öncesinde belirlenmesi ve hizmetin çerçevesinin oluşturulması gerekmektedir. Kamu mekanizmalarının sosyal hizmet uygulamalarında ortaya koyduğu irade sivil toplumun sağladığı erişim ve ihtiyaç analizleri ile her geçen gün güçlenmekte ve çağın gerektirdiği yeniliklere uygun olarak güncellenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, sivil toplum, iş birliği

---

¹¹ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İstanbul İl Müdürü

Public Sector and Civil Society Relations Strategies In The Provision Of Social Work

Ali Fuat Karaman¹²

Abstract

Social work aims to increase the welfare of the society by determining the social and economic needs of the individuals who make up the society and by producing policies to meet the needs. In countries where the social state understanding is adopted, the supporting role of non-governmental organizations in the production and implementation of social policies is of great importance, as well as the leading role of the state in meeting the needs of the society. Creating cooperation with civil society in eliminating the difficulties in accessing the society and the individual and increasing the efficiency and sustainability of social work practices is one of the requirements of being a social state. At the same time, the advocacy role of social work regarding disadvantaged communities is provided by cooperation with non-governmental organizations, which is one of the most important mechanisms of organizational work of these disadvantaged groups. Collaboration with non-governmental organizations also emphasizes the ecological side of social work. In cooperation with public institutions and non-governmental organizations, the roles of institutions and the legal basis for the service provided should be determined before the service and the framework of the service should be established in order to prevent problems that may arise in practice. The will of the public mechanisms in social work practices is getting stronger day by day with the access and needs analyzes provided by the civil society and is updated in accordance with the innovations required by the age.

Keywords: Social work, civil society, partnership

---

¹² Istanbul Provincial Director of the Ministry of Family and Social Services

Sosyal Hizmetin Sunumunda Sivil Toplum Kamu İşbiliği Stratejileri ve Sultanbeyli Belediyesi Örneği

Halil İbrahim Akıncı¹³

Özet

Yerel yönetimlerin toplumsal sorunlara yönelik geliştirilen politikalarda etkin rol oynamaması, ihtiyaçların karşılanmasında ve sorunların çözümünde yetersiz kalarak sorunları derinleştirmektedir. Aynı zamanda toplumsal sorunların kuşaktan kuşağa aktarılması, kişiden kişi veya gruplara geçmesi, dezavantajlı grupların birden fazla toplumsal sorunla kuşatılması toplumsal dönüşümü olumsuz etkilemekte ve bir kısır döngüye neden olmaktadır. Bu kısır döngüyü kırmak ise ancak yerel yönetimlerin içinde buldukları toplumsal ve fiziksel sorunları yakından gözlemleyebilen ve hızlı müdahale mekanizmalarına sahip sosyal politikalar geliştirmeleri ile mümkündür.

Yerel yönetimler tarafından hazırlanacak sosyal politikaların etkin ve verimli olabilmesi için koordinasyon ve iş birliği içinde bütüncül, yaygın, ölçülebilir ve değerlendirilebilir, sivil katılım odaklı ve sürdürülebilir bir hizmet modelinin oluşturulması mümkün olacaktır. Bu modelin sürdürülebilirliğini sağlamak ve farklı bölgelerdeki ihtiyaç ve değerleri analiz ederek ülke genelinde uygulanabilir kılmak için hizmet standartları belirlenmeli ve zorunlu hale getirilmeli; Yerel yönetimlerin merkezi yönetimin denetimine tabi olması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Dezavantajlı Grup, Yerel Yönetim, Sürdürülebilirlik.

Abstract

The fact that local governments do not play an active role in the policies developed for social problems deepens the problems by being insufficient in meeting the needs and solving the problems. At the same time, transferring social problems from generation to generation, passing from person to person or group, and besieging disadvantaged groups with more than one social problem affect social transformation negatively and cause a vicious circle. Breaking this vicious circle is only possible if local governments develop social policies that can closely monitor their social and physical problems and have rapid intervention mechanisms.

In order for the social policies to be prepared by local governments to be effective and efficient, it will be possible to create a holistic, widespread, measurable and evaluable, civic participation-oriented and sustainable service model in coordination and cooperation. In order to ensure the sustainability of this model and to make it applicable throughout the country by analyzing the needs and values in different regions, service standards should be determined and made compulsory; It is important that local governments are subject to the control of the central government.

Keywords: Social Work, Disadvantaged Group, Local Government, Sustainability.

---

¹³ Sultanbeyli Belediyesi, Sosyal Destek Hizmetleri Müdürü, ibrahim.akinci@sultanbeyli.bel.tr

Sosyal Yardımdan Sosyal hizmete Geçiş – Beşir Derneği Örneği

Fatih Sarıyar¹⁴

Özet

Sosyal yardım, tarihsel perspektifle insanlığın dünyaya geldiği andan itibaren var olmuş, kimi zaman birincil derece akrabalar aracılığıyla kimi zaman yakın komşular sayesinde ve devletleşme süreci ile birlikte de direk kamu hizmeti olarak uygulanmıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları tarafından da kamu ile paralel olarak yıllardır sürdürölen sosyal yardımın, uzun süreli uygulandığında faydalanıcıları yardıma bağımlı hale getirebilecek, onların özgüvenlerini kaybettirecek bir model olduğu süreç içerisinde tecrübe edilmiştir. Bu anlamda kişilerin kendi ayakları üzerinde durabilecekleri, topluma katılıp özgüven kazanabilecekleri sosyal hizmet projelerinin hayata geçirilmesi, ihtiyaç sahiplerinin psikososyal sağlıkları açısından oldukça önemlidir.

Bu kapsamda Beşir Derneği olarak uygulanması hedeflenen Meslek edindirme, Makine ve ham madde, Evde yaşlı bakım, Ailenin korunması ve evlilik desteği, Bağımlılıkla mücadele desteği ile Rehberlik danışmanlık ve yönlendirme desteği üst başlıklarındaki sosyal hizmet projeleri ile dezavantajlı konumda olan ihtiyaç sahiplerinin dezavantaj durumlarının ortadan kaldırılıp, topluma kazandırılmaları hedeflenmektedir.

Anahtar Kelime: Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet, Sivil Toplum Kuruluşları, Dezavantajlı Birey

---

¹⁴ Beşir Derneği Başkanı, fatihsariyar@besir.org.tr

Abstract

Social assistance has existed since the birth of humanity with a historical perspective, and has been implemented as a direct public service, sometimes through first-degree relatives, sometimes through close neighbors, and with the stateization process.

It has been experienced in the process that social assistance, which has been maintained for years in parallel with the public, by non-governmental organizations, is a model that can make beneficiaries dependent on aid and lose their self-confidence when applied for a long time. In this sense, it is very important for the psychosocial health of those in need to implement social service projects where people can stand on their own feet, participate in the society and gain self-confidence.

In this context, with the social service projects under the headings of Vocational Education, Machinery and Raw Materials, Home Care for the Elderly, Protection of the Family and Marriage Support, Support for Fighting Addiction, Guidance Counseling and Orientation Support, which are aimed to be implemented as Beşir Association, the disadvantageous situations of the needy people with a disadvantageous position are eliminated, aimed at reintegrating them into society.

Key Words: Social Aid, Social Service, Non-Governmental Organizations, Disadvantaged Individual

---

¹⁵ President of the Beşir Association, fatihsariyar@besir.org.tr

Özet

KerneK 34, İstanbul'da yaşayan ve ağırlıklı olarak Malatyalı olan bürokratları, sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin veya iş insanlarının entelektüel etkileşim ve sosyal diyalog amacıyla bir araya geldikleri bir platformdur. Platformun herhangi bir yasal statüsü yoktur, yani dernek olarak yapılanma ihtiyacı duymamıştır. Sadece gönüllülerin bir araya geldiği bir sosyal örgüt yapısı olarak varlığını devam ettirmektedir. Yaklaşık 15 yıllık mazisi olan bu oluşumun düzenlediği etkinlik türleri; 2 ayada bir genel istişare-diyalog çalıştayları, üyelerinin mutlu ve acı günlerinde bir-beraber olduklarını gösterecek ziyaretler organize edilmektedir.

Kıymetli dinleyiciler, bu bildiri ile sizlere KERNEK 34 platformu ile gözlemlediğimiz bazı sosyal diyalog ve iletişim gerçeklerini anlatmayı arzu ediyoruz. Zira bu kıymetli sempozyumun da asıl amaçlarından birisi sosyal diyalogun geliştirilmesi amaçlı deneyimlerin paylaşılmasına fırsat vermek olarak anladık.

Genel bir toplumsal gözlem olarak, çağımızın insanı yalnızlık çekmektedir, insanımız kendini izole edilmiş ve yalnızlaştırılmış hissetmektedir. KERNEK 34 olarak hitap ettiğimiz kesim genelde üniversite mezunu profesyonel olarak bir işle meşgul ve entelektüel kapasite bakımından toplumun üst tabakalarında yer alan kişilerdir. Yani eğitimi olan, işi olan ve okuyan bir kitle ile muhatabız. Böylesine nitelikli bir kitlede dahi sosyal diyalog ve fikri iş birliğinin ciddi bir ihtiyaç ve talep olduğunu gördük.

Bu kapsamda KERNEK 34 Platformunun uzun yıllardır varlığını başarıyla devam ettirebilmesinin bazı sebeplerini sizlerle paylaşmak istiyorum:

- Platform olarak homojen bir üye yapısı oluşturmaya çalıştık, yani eğitim ve entelektüel kapasite bakımından birbirine yakın insanların oluşturduğu bir oluşumuz.
- Platform üyeliği ve diyalog sürecimiz için hiçbir siyasi, ideolojik ve dini kimlik tanımlamamız yoktur, hatta bu tür tanımlama ve sınıflamaların çalıştaylarımızda söz konusu yapılmamasına özen gösteriyoruz
- Ortak payda olarak vatan ve millet sevgisiyle yetiniyoruz.
- Toplantılarımızı sade ve kısa tutmaya özen gösteriyoruz.
- İyi işleyen bir online iletişim platformunun devamına önem veriyoruz.
- Çalıştay ve toplantılarımızın önceden ilan edilen gündemi olmasına özen gösteriyoruz.
- Gündem harici üyelerin serbest muhabbet edecekleri zaman fırsatının verilmesine özen gösteriyoruz

---

¹⁶ KERNEK 34 Platformu Temsilcisi

Değişim ve Süreklilik İçerisinde Eğitime Katkı Misyonu İlim Yayma Vakfı Örneği

Bekir Turan¹⁷

Özet

Bu çalışma, Türkiye'deki eğitime destek amacıyla vakıf statüsünde ortaya çıkan İlim Yayma Vakfı'nın değişim ve süreklilik içerisindeki faaliyetlerin misyon ve vizyon perspektifinde incelenmesini amaçlamaktadır. Yaklaşık 50 yıl önce temelleri atılan ve kendisinden 20 yıl önce kurulmuş kardeş kuruluşuyla sivil toplum alanında öncü çalışmalar yürüten İlim Yayma Vakfı, ortaya koymuş olduğu faaliyetlerle hayırseverlik bilinciyle, ilme destek kavramlarını topluma yerleştirildiği görülmektedir. Geleneksel metotlara dayalı olarak sürdürmüş olduğu faaliyetleriyle diğer vakıflardan ayrılan bir görünüme sahip İlim Yayma Vakfı, Türkiye'de öncü çalışmalara da imza attığı görülmektedir. Vakıf-Üniversite iş birliğine dayalı olarak Sabahattin Zaim Üniversitesi'nin kurucu vakfı olarak akademiye sadece burs desteğiyle hizmet vermeyip aynı zamanda burslar sayesinde ülkeye katkı sunan çeşitli bilim insanlarının toplumla kucaklaştığı bir bilimsel taltif mekanizmasını da hayata geçirmektedir. Çalışma, örnek vaka incelemesine dayalı olarak nitel araştırma yöntemlerine dayanmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular; vakfın web sayfasında yer alan periyodik olarak yayınlanan Vefa dergisinin 20 sayısına, internette yer alan haberlere, kurucusu olduğu Sabahattin Zaim Üniversitesi'nin kütüphane arşivlerine ve kurumun sosyal medya hesaplarında yayınlanan röportajlarına dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, İlim, İrfan, Hayırseverlik, Burs ve Sabahattin Zaim Üniversitesi

---

¹⁷ İlim Yayma Ödülleri Koordinatörü, bekir.turan@iyv.org.tr

Özet

Modern dönemde kamu hizmetlerinin sunumu ile ilgili yöntem tartışmalarının seyri yüzyılı aşkın bir geçmişe dayanmaktadır. Kamu yönetimi ile ilgili kavramsal yaklaşımlar dünyada meydana gelen gelişmelerle paralellik arz eder. 1929 ekonomik buhranı, 1945 II. Dünya Savaşı sonrası yeni dünya düzeni, 1970 tekrar petrol krizi ile hareketlenen ekonomik kriz ortamı, 1980 sonrası başlayan küreselleşme dalgasının, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla 1990 sonrası hız kazanıp, dünya üzerinde hızlı değişme ve gelişmelere sahne olması. Klasik Kamu Yönetimi, Kamu Tercih Teorisi, Kamu İşletmeciliği, Yeni Kamu Yönetimi, Yeni Kamu İşletmeciliği, Yönetişim, İyi Yönetişim gibi yöntem ve kavramsallaştırma çabaları yukarıda zikredilen dünyadaki kırılmaların oluşturduğu veya zorladığı süreçlere denk düşmektedir. Peşisıra tekâmül ederek geliştirilen bu kavramların küresel boyutta uygulanabilirliğinin yanısıra literatürün geliştirildiği ülkelerde dahi tartışmaların odağında yer aldığı gözlemlenmiştir. Yönetimlerin kültürel boyutları dolayısı ile küresel ölçekte bir uygulama yönteminin zorlayıcı faktörleri üzerinden hibrit yönetim modelleri önerileri çıkış yolu olarak geliştirilmiştir. Bütün bu süreçlerde üçüncü sektör olarak sivil toplumun yönetimdeki rolü ve katılım düzeyi başka bir tartışma zeminini oluşturmaktadır. 2000'li yıllar itibari ile demokratikleşme ve özgürleşme parametreleri ile paralel olarak Avrupa Birliği (AB) müktesebatları çerçevesinde Türkiye gündeminde de daha baskın bir şekilde yer alan yönetişim yaklaşımının; kanun ve yönetmelikler ile kalkınma planları ve yıllık programlarda yer edinmesine karşın; realitede politikaların geliştirilmesinde ve uygulamalarda sivil toplum aktörlerinin katılım düzeylerinin ne derecede gerçekleştiği analiz edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim, Sivil Toplum, Katılım

---

¹⁸ İstanbul Stratejik Düşünce ve Araştırma Merkezi (İSDAM), aserenli@hotmail.com

Politika Belgeleri Üzerinden Kayseri’de Sürdürülebilir Kent Politikaları*

Uğur Sadioğlu¹⁹

Emre Ezin²⁰

Özet

Hızla küreselleşmekte olan dünyada, mahalli müşterek ihtiyaçların giderilmesinde, vatandaşa hizmet sunumunda birincil sorumluluğa sahip olan kentlerde, vatandaşın ihtiyaçlarına hızlı ve kaliteli bir şekilde cevap verme niteliğini bünyesinde barındıran ve ayrıca sadece günümüz ihtiyaçlarına yönelik değil aynı zamanda gelecek nesillerin ihtiyaçlarına yönelik de politikaların geliştirildiği kentler olarak öne çıkan sürdürülebilir kentler, bu ihtiyaçların giderilmesinde etkin vatandaş katılımı ile sürdürülebilir kent politikaları üreterek, kentte yer alan tüm paydaşların karar alma mekanizmalarına dahil edilmesini sağlamaktadır. Sürdürülebilirlik kavramının yönetim literatürüne girdiği 20. yüzyılın son döneminden günümüze kadar çeşitli tanımlamalar yapılmış olsa da sürdürülebilir bir kentsel gelişim için öncelikle düşünce yapısında değişimin yaşanması gerekmektedir. Sürdürülebilir bir yönetim anlayışı için bugünün yaşam kalitesini düşürmeden gelecek nesillerin yaşamını daha kaliteli hale getirebilmek için çaba gösterilmeli, çevre-toplum-ekonomi kavramları bir arada düşünülerek politika üretilmelidir. Bu bilinç ile hareket etmesi gereken kentlerde, bu sorumluluğu üstlenen birinci aktör yerel yönetimlerdir. 6360 sayılı yasa ile kentlerde yaşayanların oranının %92'lere ulaştığı Türkiye’de büyükşehir belediyeleri, kentin gelişimi ve hizmet sunumu açısından birincil sorumlu hale gelmiştir. Şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir yönetim anlayışı ile sürdürülebilir bir kentsel gelişimin sağlanmasında yetkili ve sorumlu olan büyükşehir belediyelerinin gerçekleştirmeyi planladığı ve gerçekleştirdiği politikaları, politika belgeleri aracılığı ile görmek mümkündür. Bu sebepten dolayı bu çalışmada, Kayseri Büyükşehir Belediyesi’nin sürdürülebilir kent politikaları, 2020-2024 Stratejik Plan ve 2020 Faaliyet Raporu doküman analizi yöntemi ile incelenecek, Atlas.Ti Nitel Veri Analiz Programı aracılığıyla da kodlamalar yapılarak veriler sayısallaştırılacaktır. Bunun yanında Kayseri ilinde büyükşehir belediyesinde ve merkezi idarenin taşra teşkilatlarında gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatların çıktıları ile çalışma daha kapsamlı hale getirilecektir. Bu sayede hem büyükşehir belediyesinin sürdürülebilir kent politikaları kapsamında ne durumda olduğu görülecek hem de plan ve raporların karşılaştırmalı analizi ile planlanan ve yapılan karşılaştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kentler, politika belgeleri, kent politikaları, kentsel gelişim

* Bu bildiri 218K355 nolu “Sürdürülebilir Kent Politikaları: Yaşam Kalitesi Açısından Türkiye’de Kent-Bölgeler” başlıklı 1003 TÜBİTAK Projesi kapsamında toplanan verilerden faydalanılarak hazırlanmıştır.

¹⁹ Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ugursadi@hacettepe.edu.tr,

Orcid: 0000-0002-2454-4163

²⁰ Arş. Gör., Yozgat Bozok Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, emre.ezin@yobu.edu.tr, Orcid: 0000-0003-0416-3491

Sustainable Urban Policies In Kayseri Through Policy Documents *

Uğur Sadioğlu²¹

Emre Ezin²²

Abstract

Sustainable cities embody the quality of responding to the needs of the citizens in a fast and high quality manner in the cities that have the primary responsibility in meeting the local common needs and providing services to the citizens in the rapidly globalizing world. Sustainable cities, which stand out as cities where policies are developed not only for today's needs but also for the needs of future generations, ensure that all stakeholders in the city are included in decision-making mechanisms by producing sustainable urban policies with active citizen participation in meeting these needs. Although various definitions have been made since the last period of the 20th century, when the concept of sustainability entered the management literature, it is necessary to experience a change in the mentality for a sustainable urban development. For a sustainable management approach, efforts should be made to make the life of future generations better without reducing the quality of life of today, and policies should be produced by considering the concepts of environment-society-economy. In cities that need to act with this awareness, the first actor to undertake this responsibility is local governments. With the law numbered 6360, metropolitan municipalities have become the primary responsibility for the development of the city and the provision of services in Turkey, where the proportion of people living in cities has reached 92%. Through policy documents, it is possible to see the policies planned and implemented by metropolitan municipalities, which are authorized and responsible for ensuring a sustainable urban development with a transparent, accountable and participatory management approach. For this reason, in this study, the sustainable urban policies of Kayseri Metropolitan Municipality, 2020-2024 Strategic Plan and 2020 Annual Report will be examined by document analysis method, and the data will be digitized by coding through Atlas.Ti Qualitative Data Analysis Program. In addition, the study will be made more comprehensive with the outputs of semi-structured interviews conducted in the metropolitan municipality and provincial organizations of the central administration in Kayseri. In this way, both the situation of the metropolitan municipality within the scope of sustainable urban policies will be seen and the planned and done will be compared with the comparative analysis of the plans and reports.

Keywords: sustainable cities, policy documents, urban policies, urban development.

---

* This paper has been prepared by making use of the data collected within the scope of the 1003 TUBITAK Project titled "Sustainable Urban Policies: Urban-Regions in Turkey in Terms of Life Quality" numbered 218K355.

²¹ Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ugursadi@hacettepe.edu.tr, Orcid: 0000-0002-2454-4163

²² Arş. Gör., Yozgat Bozok Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, emre.ezin@yobu.edu.tr, Orcid: 0000-0003-0416-3491

Özet

Bu sunu ile belediyemizin kentsel yaşam kalitesi çalışmalarını sizlerle paylaşmak ve geliştirdiğimiz kriterleri değerlendirmelerinize sunmak istiyoruz. Çekmeköy Belediyesi İstanbul'da kentsel yaşam kalitesi alan araştırmasını yapan ve bu doğrultuda hizmet standartlarını oluşturan ilk belediyedir. 2010 yılında başlattığımız kentsel yaşam kalitesi çalışmaları daha sonra stratejik planlama çalışmalarımızın temelini oluşturmuştur.

Yaşam kalitesi kavramı, modern hayatın gelişimi ve toplumların çağdaşlaşmasıyla birlikte gündeme gelen ve gelişen bir kavramdır. Araştırmalar teknolojinin gelişmesi ve gelir seviyesinin yükselmesiyle birlikte, maddi zenginliğin yaşam kalitesinin tek başına bir göstergesi olmadığını; mekansal, sosyal ve hatta politik faktörlerin de bireylerin yaşam kalitesinde etkili olduğunu göstermektedir. “yaşam kalitesi” kavramıyla birlikte “çevresel kalite”, “yaşanabilirlik” ve “sürdürülebilirlik” gibi farklı kavramlar da kullanılmaktadır. Bu kavramları temel alan araştırmalarda, söz konusu kavramların genellikle birbirini tamamladığı, görülmektedir.

Dünya kentleştikçe, şehirlerdeki yaşam kalitesi küreselleşmenin güncel problemi haline gelmiştir. Değişen yaşam şartları ve bireylerin tercihleri kentsel mekânda da ilişkilerin yeniden sorgulanmasını gerektirdi ve dünyanın gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye'de de bireylerin yaşamlarından ne derece hoşnut oldukları, nelerden şikayet ettikleri kısaca kaliteli bir yaşamın bileşenleri sıkça tartışılır oldu.

Anahtar Sözcükler: Çekmeköy, Kentsel Yaşam Kalitesi

Abstract

With this presentation, we would like to share the urban life quality studies of our municipality with you and present the criteria we have developed for your evaluation. Çekmeköy Municipality is the first municipality in Istanbul to conduct an urban quality of life field survey and set service standards accordingly. The urban quality of life studies that we started in 2010 later formed the basis of our strategic planning studies.

The concept of quality of life is a concept that comes to the fore and develops with the development of modern life and the modernization of societies. Research shows that with the development of technology and the increase in income level, material wealth is not an indicator of quality of life alone; spatial, social and even political factors also affect the quality of life of individuals (quality of life/national income statement). Along with the concept of "quality of life", different concepts such as "environmental quality", "livability" and "sustainability" are also used. In studies based on these concepts, it is seen that these concepts generally complement each other.

As the world becomes urbanized, the quality of life in cities has become the current problem of globalization. Changing living conditions and preferences of individuals necessitated a re-examination of relations in urban space, and as in the developed countries of the world, the extent to which individuals are satisfied with their lives and what they complain about, briefly the components of a quality life have become frequently discussed.

Keywords: Çekmeköy, Urban Quality of Life

Kentsel Yaşam Kalitesinin Geliştirilmesinde Kamu Kurumları ile Sivil Toplum Kuruluşlarının İş Birliğinin Önemi: İSKİ Master Planı Örneği

Safa Tombul²³

Adem Esen²⁴

Özet

Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımı, kamu yönetiminin verimsizliğinin azaltılması ve daha yetkin hizmet sunacak bir kamu yönetimi anlayışının inşa edilmesi düşüncesini esas almaktadır. Yeni Kamu Yönetimi anlayışının ortaya sunduğu yönetsel yöntem ve değerler, gelişmiş dünyada etkili olmuş ve kamu yönetimi uygulamalarında esaslı dönüşümler yaşanmasına yol açmıştır. Yeni Kamu Yönetimi anlayışının oluşturulmasında halka karşı sorumluluk, hesap verebilirlik şeffaflık verimlilik, performans esaslılık ve vatandaş odaklılık temelinde yönetim standartları oluşturularak daha başarılı bir hizmet sunmak temel alınmıştır.

Yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde kamusal hizmet sunumu kadar kamusal hizmetin nasıl sunulacağı da önem kazanmıştır. Katılımcı demokrasi, katılımcı yönetim ve yönetişim anlayışı ile gerek yerel yönetimler gerekse de merkezi yönetim tarafından yapılan her hizmette halkın ve sivil toplum kuruluşlarının da süreç içerisinde yer almasına ve fikirlerini sunmaya teşvik edilerek, üretilecek kamusal hizmetin katılımcı bir anlayışla gerçekleşmesine önem verilmektedir. Bu yaklaşım ile kamusal konularda sivil toplum örgütlerinin de gün geçtikçe söz sahibi olması doğaldır. İSKİ master planı çalışmaları kapsamında projenin paydaşları olan sivil toplum kuruluşlarına söz hakkı verilmiş, teknik kurumlar, vakıflar, dernekler ve kamu kurumları ile ortak çalıştaylar yapılarak kent altyapısının şekillenmesinde gerçekleşen çalışmalara katkı sağlamaları istenmiştir. Yapılan çalıştaylar sonucunda sunulan görüşler “Stratejik Çevresel Değerlendirme Kapsam Belirleme Raporu” ile belirli periyotlarla kamuoyuna açıklanmıştır. Bu çalışmada kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının iş birliği içerisinde çalışmasının önemi anlatılarak iyi uygulama örneği çerçevesinde İSKİ Master Planı üzerinden yaşanan süreç incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Sivil Toplum Kuruluşları, Master Plan

²³ İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Öğrencisi, İSKİ Mali Hizmetler Uzmanı safa.tombul@ogr.iu.edu.tr

²⁴ Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi, İSKİ Yönetim Kurulu Üyesi (2014-2019), Konya-Selçuk Belediye Başkanı (1999-2009): adem.esen@istanbul.edu.tr

The Importance Of Cooperation Of Public Institutions And Non-Governmental Organizations In Improvement Of Urban Quality Of Life: The Example Of ISKI Master Plan

Safa Tombul²⁵

Adem Esen²⁶

Abstract

The New Public Administration approach is based on the idea of reducing the inefficiency of public administration and building a public administration approach that will provide more competent service. Administrative methods and values presented by the New Public Administration approach have been influential in the developed world and have led to fundamental transformations in public administration practices. Providing a more successful service by establishing management standards on the basis of responsibility towards the public, accountability, transparency, efficiency, performance-based and citizen-oriented was taken as the basis in the creation of the New Public Management approach.

Within the framework of the new public administration approach, how the public service will be provided has gained importance as much as the provision of public services. With the understanding of participatory democracy, participatory management and governance, it is important to ensure that the public service to be produced is realized with a participatory approach, by encouraging the people and non-governmental organizations to take part in the process and to present their ideas in every service provided by both local governments and central government. With this approach, it is natural for non-governmental organizations to have a say in public issues day by day. Within the scope of ISKI master plan studies, non-governmental organizations, which are the stakeholders of the project, were given the right to speak, and technical institutions, foundations, associations and public institutions were asked to contribute to the work carried out in shaping the city infrastructure by holding joint workshops. The opinions presented at the end of the workshops were announced to the public periodically with the “Strategic Environmental Assessment Scoping Report”. In this study, the importance of working in cooperation with public institutions and non-governmental organizations was explained and the process experienced through the ISKI Master Plan was examined within the framework of good practice.

Key Words: Public Administration, Non-Governmental Organizations, Master Plan

---

²⁵ İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Öğrencisi, İSKİ Mali Hizmetler Uzmanı safa.tombul@ogr.iu.edu.tr

²⁶ Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi, İSKİ Yönetim Kurulu Üyesi (2014-2019), Konya-Selçuk Belediye Başkanı (1999-2009): adem.esen@istanbul.edu.tr

Kentsel Yaşam Kalitesinin Belirlenmesinde Kullanılan İndeksler ve Türkiye

Dr. Öğr.Üyesi B. Hande Gürsoy Haksevenler²⁷

Arş. Gör. Aydın Akpınar²⁸

Özet

Dünyadaki hızlı kentleşme kentlerdeki yaşam kalitesini etkili olabilmektedir. Bu sebeple, kentlerdeki yaşam kalitesinin takip edilmesi ve yaşam kalitesinin arttırılmasına yönelik politikalar belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Son yıllarda kentlerdeki yaşam kalitesinin nicel boyutta değerlendirmesine yönelik çalışmalarda artış gözlemlenmektedir. Türkiye için de kentlerdeki yaşam kalitesinin mevcut durumunun ortaya konması ve yaşam kalitesinin geliştirilmesi gereken noktaların belirlenmesinde kentlerin performansını değerlendiren çalışmalar geliştirmek literatüre ve yaşam kalitesine olumlu katkı sağlayabilir. Sunulan çalışmada yaşam kalitesinin belirlenmesine ilişkin çalışmaların derlenmesi, metodolojilerinin incelenmesi ve Türkiye'deki kentlerin ne ölçüde bu çalışmalar arasında yer aldığını tespit edilmesi hedeflenmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında, yaşam kalitesinin belirlenmesinde kullanılan çalışmaların büyük bir bölümünün belirli bir perspektiften geliştirildiği ve ölçek dışındaki kentleri kıyaslamak bir standardizasyona sahip olmadığı görülmüştür. Bu çalışmalarda Türkiye'den çoğunlukla İstanbul ve Ankara'nın yer aldığı tespit edilmiştir. Türkiye'den sınırlı sayıda kentin sınırlı indekste yer almasının temel sebebi güvenilir veriye ulaşamaması olarak belirlenmiştir. Kentlerin yaşam kalitesinin belirlenmesinde dinamik bir süreç olduğu dikkate alınarak, bu çalışmanın, kentlerin yaşam kalitesi performansını değerlendirmeyi amaçlayanlar için bir referans olarak hizmet etmesi umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel yaşam kalitesi, indeksler, Türkiye

---

²⁷ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Kentsel Sorunlar Bölümü Yerel Yönetim Araştırma ve Uygulama Merkezi, hande.gursoy@marmara.edu.tr

²⁸ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Kentsel Sorunlar Bölümü Yerel Yönetim Araştırma ve Uygulama Merkezi, aydin.akpinar@marmara.edu.tr

Indexes Used in the Determination of Urban Quality of Life and Turkey

Dr. Öğr.Üyesi B. Hande Gürsoy Haksevenler²⁹

Arş. Gör. Aydın Akpınar³⁰

Abstract

Rapid urbanization in the world can affect the quality of life in cities. For this reason, it is of great importance to monitor the quality of life in cities and to determine policies to increase the quality of life. In recent years, there has been an increase in studies on the quantitative evaluation of the quality of life in cities. Developing studies evaluating the performance of cities in determining the current situation of the quality of life in cities and determining the points where the quality of life needs to be improved for Turkey can contribute positively to the literature and quality of life. In this study, it is aimed to compile studies on determining the quality of life, to examine their methodologies and to determine to what extent cities in Turkey are among these studies. In the light of the results, it was seen that most of the studies used in determining the quality of life were developed from a certain perspective and there was no standardization to compare cities outside the scale. In these studies, it has been determined that mostly Istanbul and Ankara are located from Turkey. The main reason why a limited number of cities from Turkey are included in the limited index was determined as the inaccessibility of reliable data. Considering that cities are a dynamic process in determining the quality of life, it is hoped that this study will serve as a reference for those who aim to evaluate the quality of life performance of cities.

Keywords: Urban quality of life, indexes, Turkey

---

²⁹ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Kentsel Sorunlar Bölümü Yerel Yönetim Araştırma ve Uygulama Merkezi, hande.gursoy@marmara.edu.tr

³⁰ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Kentsel Sorunlar Bölümü Yerel Yönetim Araştırma ve Uygulama Merkezi, aydin.akpinar@marmara.edu.tr

Başarılı Akıllı Şehir Uygulamaları ve Birinci Kademe Gelişmiş İlçelere Sahip Şehirlerin Demografik Bağlamda Performanslarının Bütünleşik CRITIC-MAIRCA-EDAS Yöntemleriyle Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi Naciye Tuba Yılmaz Soydan ³¹

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Arda Burhan ³²

Özet

Şehirlerde yaşayan nüfusun dünya nüfusuna oranının yarıdan fazla olduğu günümüzde bu oranın, 2050 yılına kadar %70'lere yaklaşacağı ve bu artışının önümüzdeki yıllarda özellikle gelişmekte olan ülkelerde daha belirgin olarak yaşanacağı ifade edilmektedir. Bu doğrultuda yüksek nüfus yoğunluğuna bağlı olarak şehir merkezlerinin yer aldığı arazi ve çevre şartlarının insanların taleplerini karşılamada yetersiz kalacağı belirtilmektedir. Buna göre gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanma becerisinden ödün vermeden hali hazırdaki nüfusun gereksinimlerinin karşılanabildiği bir ilerleme sürecini ifade eden sürdürülebilirlik için akıllı teknolojilerin kullanımı büyük önem taşımaktadır. Öte yandan bir şehrin ihtiyaçlara uygun ve etkin kaynak kullanımlı hizmetler verebilmesi, muhtemel demografik ve teknolojik değişimlerin tespit edilebilmesi ve bunların kentsel planlama süreçlerine dâhil edilebilmesiyle mümkün olmaktadır. Dolayısıyla akıllı şehir anlayışı ile söz konusu değişimlere ilişkin öngörüler arasında kavramsal bir bağlantı olduğu ifade edilmektedir. Bu doğrultuda çalışmada, Türkiye'de akıllı şehir uygulamalarına sahip şehirlerin demografik değişkenler bağlamında 2010-2021 dönemi performansları bütünleşik yöntemlerle değerlendirilmiş, CRITIC yöntemiyle tahmin edilen kriterlerin ağırlıkları MAIRCA ve EDAS yöntemleri için temel oluşturmuştur. Şehirlerin seçiminde öncelikle T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanan <https://www.akillisehirler.gov.tr/> internet sayfasında yer alan örnek şehirler ele alınmıştır. Devamında bu şehirler arasından, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü'nce yayınlanan *SEGE-2022* araştırması uyarınca birinci kademe gelişmiş ilçelere sahip olduğu ifade edilen altı şehir çalışmaya dâhil edilmiştir. Performans değerlendirilmelerinde ise aynı raporda yer alan demografik değişkenler kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre tüm dönemler için en önemli kriter "Toplam Doğurganlık Hızı", MAIRCA yöntemine göre en iyi performansla sahip şehir ise İzmir olarak belirlenmiştir. En başarılı akıllı şehir uygulamalarına sahip il olan Kocaeli MAIRCA yöntemine göre ele alınan dönemin çoğunluğunda ikinci sırada yer alırken EDAS yöntem sonuçlarına göre tüm dönemlerde birinci sırada yer almış, bu ili İzmir takip etmiştir. Antalya ve Gaziantep illeri üç ve dördüncü sıralarda, Çanakkale ve Konya ise beş ve altıncı sıralarda dönem ve yöntemlere göre yer değiştirerek sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı Şehir, Sürdürülebilirlik, Demografik Değişkenler, CRITIC, MAIRCA, EDAS

---

³¹ Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, tuba.yilmaz@marmara.edu.tr

³² Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, arda.burhan@dpu.edu.tr

Performance Evaluation of Cities with Successful Smart City Applications and First Stage Developed Districts in Demographic Context by Using an Integrated CRITIC-MAIRCA-EDAS Method

Dr. Öğr. Üyesi Naciye Tuba Yılmaz Soydan ³³

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Arda Burhan ³⁴

Abstract

Today, more than half of the world's population live in the cities and this will reach to 70% by 2050 especially with an increase in developing countries. Therefore, the land and environmental conditions will become insufficient to meet the demands. In this context, use of smart technologies will maintain sustainability, which can be described as meeting the current generations' needs without compromising the needs of future generations. To provide resource-effective services, cities should detect possible demographic and technological changes and incorporate them into urban planning. Therefore, there is a conceptual relation between the smart city notion and predictions regarding these changes. In this study, the performances of cities in Turkey with smart city applications for the 2010-2021 period were evaluated in the context of demographic variables by an integrated method in which the weights of the criteria were estimated by the CRITIC method and these formed the basis for the MAIRCA and EDAS applications. Firstly, alternative cities were selected by considering the smart city examples on the <https://www.akillisehirler.gov.tr/en> website, which is prepared by the T.R. Ministry of Environment, Urbanisation and Climate Change. Among these cities and by taking *SEDD-2022* report into account which is published by the T.R. Ministry of Industry and Technology, General Directorate of Development Agencies, cities with first stage developed districts were chosen. For the performance evaluations, the demographic variables which were included in the same report were used. The most important criterion for all periods was determined as "*Total Fertility Rate*". According to the MAIRCA results, the best performing city was Izmir and followed by Kocaeli; yet Kocaeli took the first place in all periods in the EDAS application and followed by Izmir. Antalya and Gaziantep took the third and fourth rankings also Çanakkale and Konya ranked fifth and sixth interchangeably by considering years and methods.

Keywords: Smart City, Sustainability, Demographic Variables, CRITIC, MAIRCA, EDAS

---

³³ Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, tuba.yilmaz@marmara.edu.tr

³⁴ Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, arda.burhan@dpu.edu.tr

Belediyelerin Bünyesinde Bulunan Gönüllülük Projelerinin Üniversite Öğrencileri Tarafından Bilinirliği Analizi: İstanbul Örneği³⁵

Eylül Melis Çelik³⁶

Araş. Gör. Mücahid Aykut³⁷

Özet

Son yıllarda yaşanan küreselleşme, kentleşme, göç ve hatta daha güncel olarak COVID-19 pandemisi yerel yönetimlerin önemini artırmıştır. Ancak yerel yönetimlerin artan görev ve sorumluluklarına karşı bunu karşılayabilecek kaynakları aynı ölçüde artmamıştır. Yerel yönetimler artan görev ve sorumluluklarını karşılamak için sınırlı yerel kaynakların yanına gönüllü katılım faaliyetlerini eklemiştir.

Gönüllü katılım, en basit haliyle, toplum yararına herhangi bir zorlama ya da finansal değerlendirme olmaksızın yapılan bireysel veya toplu eylemler olarak tanımlanmaktadır (Palabıyık, 2011: 90). Gönüllülük bir yandan toplumsal fayda sağlarken aynı zamanda gönüllü katılımcılara da birtakım manevi katkılar sağlıyor.

Batılı ülkelerde yaygın olarak yürütülen gönüllülük projeleri, Türkiye’de henüz yeterince uygulama imkânı bulamamıştır. Birleşmiş Milletler Gönüllülük (UNV) Programının yayınladığı Dünyada Gönüllülüğün Durumu Raporu 2018 verilerine göre Amerika Birleşik Devletleri’nde 15 yaş üstü nüfusun %5,6’sı, İngiltere’de %4,9, Almanya’da %4,5’i gönüllü iken Türkiye’de bu rakam %2,9’dur. (UNV, 2018). Üstelik Türkiye’nin hızla artan genç ve dinamik nüfusu bu alan için önemli bir fırsattır. Türkiye’de 8 milyonun üzerinde üniversite öğrencisi vardır (YÖK, 2021).

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin belediyelerin gönüllülük projeleri hakkındaki farkındalıkları araştırılacaktır. Araştırmada anket yöntemi kullanılarak İstanbul’da öğrenim gören üniversite öğrencilerinin farkındalık düzeyleri ve farkındalıklarını etkileyen faktörler araştırılıp karşılaştırılacaktır. Bağımsız değişkenler olarak, ikamet edilen ilçe, devlet ve vakıf üniversitesi ayrımı, eğitim görülen fakülteler, sınıf, cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik durumu, sosyal medya kullanımı gibi faktörler kullanılacaktır. SPSS programı kullanılarak veriler analiz edilecektir. Çalışmanın, sonuçları itibariyle, üniversite öğrencilerinin gönüllülük projeleri hakkında farkındalıklarının ve katılımlarının artırılmasına ve belediyelerin gönüllülük projelerini ve projelerle ilgili farkındalık çalışmalarını geliştirmelerine katkı sağlaması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Belediyecilik, Gönüllülük Projeleri, Farkındalık, Üniversite Öğrencileri

³⁵ Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Desteği Programı 2021/2 kapsamında proje olarak hazırlanmıştır.

³⁶ Altınbaş Üniversitesi, İİSBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, eylul.celik@ogr.altinbas.edu.tr

³⁷ Altınbaş Üniversitesi, İİSBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, mucahid.aykut@altinbas.edu.tr

Analysis of Awareness of University Students on Volunteering Projects of Municipalities: The Case of Istanbul

Eylül Melis ÇELİK³⁸

Araş. Gör. Mücahid AYKUT³⁹

Abstract

In recent years, globalization, urbanization, migration and even more recently the COVID-19 pandemic have led to increasing the importance of local governments. However, the resources to meet the increasing duties and responsibilities of local governments have not increased at the same extent. Local governments have added voluntary participation activities to meet their increasing duties and responsibilities.

Volunteerism, in its simplest form, is defined as individual or collective actions for the benefit of society without any coercion or financial gain (Palabıyık, 2011: 90). While volunteering provides social benefits to society, it also provides some individual moral contributions to the volunteers.

Volunteering projects, which are widely carried out in Western countries, have not yet been sufficiently popular in Türkiye. According to the State of the World Volunteerism Report 2018 published by the United Nations Volunteering (UNV) Program, 5.6% of the population over the age of 15 in the United States, 4.9% in England, and 4.5% in Germany are volunteers. In Türkiye, this figure is only 2.9% (UNV, 2018). Moreover, rapidly increasing Turkish young and dynamic population is an important opportunity for this field. There are over 8 million university students in Türkiye (YÖK, 2021).

In this study, the awareness of university students about volunteering projects of municipalities will be investigated. In the research, by using the survey method, the awareness levels of university students who are studying in Istanbul, and the factors affecting their awareness will be analyzed and compared. For this aim, factors such as the district of residence, the distinction between state and foundation universities, faculties, class, gender, socio-economic status of the family, and use of social media will be used as independent variables. Data will be analyzed by using the SPSS program. It is anticipated that the study will contribute to increasing the awareness and participation of university students in volunteering projects, and to improve the volunteering projects and awareness activities of the municipalities.

Keywords: Local Administrations, Municipalism, Volunteering Projects, Awareness, University Students

---

³⁸ Altınbaş Üniversitesi, İİSBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, eylul.celik@ogr.altinbas.edu.tr

³⁹ Altınbaş Üniversitesi, İİSBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, mucahid.aykut@altinbas.edu.tr

Sosyal Belediyecilik Konulu Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi*

İrem Didem Yılmaz⁴⁰

Doç. Dr. Melike Erdoğan Özbey⁴¹

Özet

Sosyal devlet 18. yüzyılda sefalet, açlık, kötü çalışma koşulları gibi bir ortamda işçi sınıfının haklarının korunması ile doğan bir anlayıştır. Sosyal belediyecilik kavramı, sosyal devletin doğuşu ve gelişimine bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal politika ve sosyal devlet anlayışının yerele yansımaları olan sosyal belediyecilik, “insan merkezli”, “yerel refah” ve “toplumcu belediyecilik” şeklinde birçok farklı isimle anılmaktadır. Toplumun dezavantajlı kesimlerinin sosyal, kültürel ve maddi ihtiyaçlarının belediyelerce karşılanması sosyal belediyecilik olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’de 2000’li yıllarda yerel yönetimlerden artan sosyal yardım, sosyal hizmet talebi ve yerelleşme hareketi neticesinde sosyal belediyecilik yeniden düzenlenmiştir. Bu reform hareketiyle 2004 ve 2005 yıllarında yürürlüğe giren İl Özel İdaresi Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Belediye Kanunu ile sosyal belediyeciliğe yönelik hukuksal düzenlemeler yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı; sosyal belediyeciliğin konu edildiği lisansüstü tezlerin içerik analizini yapmaktır. İçerik analizi çözümlenmeye odaklanarak detaylı bir şekilde çalışma verilerinin elde edilerek karşılaştırılmasıdır. Çalışmada Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yapılan sosyal belediyecilik konu başlığında sorgulama sonucunda 2004-2022 yılları arasında yazılan yüksek lisans ve doktora düzeyinde seksen beş adet tez nitel yöntem ve içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Çalışmanın analizi Maxqda 2022 Nitel Veri Analiz Programı gerçekleştirilmiştir. Çalışmada sosyal belediyecilik konulu lisansüstü tezler tür, yıl, dil, danışman unvanı, üniversite, enstitü, anabilim dalı, anahtar kavramlar, yöntem ve veri toplama tekniği temaları altında karşılaştırılmıştır. Çalışma sonucunda sosyal belediyecilik konulu ilk tezin 2004 yılında yazıldığı ve yıllar itibariyle tez sayısında bir artış olduğu tespit edilmiştir. Konuyla ilgili doktora düzeyinde, İngilizce dilinde ve nicel yöntemi kullanılarak yazılan tez sayısının çok az olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Belediyecilik, Lisansüstü Tezler, İçerik Analizi

---

*Bu bildiri Doç.Dr.Melike Erdoğan Özbey’in danışmanlığında İrem Didem Yılmaz tarafından yazılan “Kovid-19 Pandemi Sürecinde Sosyal Belediyecilik: Yedi Büyükşehir Belediyesinin Çalışmaları Üzerine Nitel Bir Analiz” adlı yüksek lisans tezinin bir bölümünden yararlanılarak hazırlanmıştır.

⁴⁰ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, iremididem@gmail.com

⁴¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, melike.erdogan@comu.tr

Yerel Kamu Hizmetlerinde Üretişim Yaklaşımı ve Bir Model Önerisi: Kadıköy İDEA

Arş. Gör. Mahmut Hüdayi Özgül⁴²

Özet

Üretişim yaklaşımı, kamu hizmetlerinin yurttaşların aktif katılımı ile gerçekleştirilmesidir. Üretişim, yurttaşların katılım davranışlarının varlığı ile işlevsel hale gelebilir. Kamu yetkilileri ve yurttaşlar arasındaki ilişkileri katılım bağlamında odağına olan üretişim yaklaşımı farklı boyutlarda incelenmiştir. Hizmetlerin planlanması, gerçekleştirilmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi süreçleri bu yaklaşımın kapsamını oluşturmaktadır. Yurttaşlara en yakın yönetim birimi olarak kabul edilen yerel yönetimler ve mahalle ölçeği ise kamu hizmetinin sunulması sürecinde katılımcı yönetimin ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır.

Üretişim sürecinde bilgi paylaşımı, yurttaşlar ve kurumlar arasındaki koordinasyon gibi alanlarda kısa ve uzun dönem içerisinde çeşitli sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Bununla birlikte aktif yurttaş katılımını daha iyi keşfedebilmek için konunun katılım kültürü bağlamında değerlendirilmesi de gerekir. Böylece yerel yönetimlerin mahalle ölçeğindeki kamu hizmetlerinde yurttaşların katılımı farklı boyutlar çerçevesinde ele alınabilir.

Bu kapsamda bu çalışmanın amacı yerel kamu hizmetlerini katılım kültürü ve aktif yurttaş katılımına dayanan üretişim yaklaşımı çerçevesinde değerlendirmektir. Aktif yurttaş katılımında yerel yönetimlerin önemi göz önüne alınarak çalışmada Kadıköy ilçesinin mahallelerini kapsayan İDEA: Kamusal Ortak Çalışma ve Ortak Üretim Alanı Modeli incelenmiştir. İçerikler için Kadıköy Belediyesi İDEA birimi dokümanlarından yararlanılmış, birim yetkilisi ile görüşülmüştür. Bu doğrultuda söz konusu modelde sürdürülen Mevcut Kamu Hizmetleri ile Yenilikçi Kamu Hizmetleri programları üretişim yaklaşımı bağlamında değerlendirilmiştir. Çalışmadan elde edilen çıktılar yerel yetkililerin ve yurttaşların üretişim ile ilgili kentlilik bilinç düzeylerinin artmasına katkı sunma olanağı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Üretişim, Yerel Yönetimler, Yerel Kamu Hizmeti, Katılım Kültürü, Yurttaş, İDEA.

---

⁴² İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, mahmut.ozgul@istanbul.edu.tr

Coproduction Approach in Local Public Services and A Model Suggestion: Kadıköy IDEA

Arş. Gör. Mahmut Hüdayi Özgül⁴³

Abstract

The coproduction approach is the delivery of public services with the active participation of citizens. The coproduction can become functional with the presence of citizens' participation behaviors. The coproduction approach, which focuses on the relations between public authorities and citizens in the context of participation, has been examined in different dimensions. The processes of planning, realization, monitoring, and evaluation of services constitute the scope of this approach. Local governments and neighborhood-scale, which are accepted as the closest administrative unit to citizens, enable participatory management to emerge in the process of providing public service.

Various results may emerge in the short and long term in areas such as information sharing in the coproduction process, and coordination between citizens and institutions. However, in order to better explore active citizen participation, the issue should be evaluated in the context of the culture of participation. In this way, the participation of citizens in the neighborhood-scale public services of local governments can be discussed in different dimensions.

In this context, the aim of this study is to evaluate local public services within the framework of a participation culture and the coproduction approach based on active citizen participation. Considering the importance of local governments in active citizen participation, the IDEA: Public Joint Working and Joint Coproduction Area Model, which involves the neighborhoods of Kadıköy Municipality, was examined in this study. Kadıköy Municipality IDEA unit documents were used for the contents, and the unit official was interviewed. The Existing Public Services and Innovative Public Services programs continued in this model were evaluated in the context of the coproduction approach. The study can provide an opportunity to contribute to the increase of urban awareness levels of local authorities and citizens about coproduction.

Keywords: Coproduction, Local Administrations, Local Public Service, Participation Culture, Citizen, IDEA.

---

⁴³ İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, mahmut.ozgul@istanbul.edu.tr

Sosyal Belediyecilik Anlayışı Üzerinden Sosyal Proje Uygulamaları: Zeytinburnu Belediyesi Örneği Üzerine Bir İnceleme

Doç. Dr. Hülya Semiz Türkoğlu⁴⁴

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Türkoğlu⁴⁵

Özet

Belediyelerin etkili ve hızlı hizmet verebilmesinin sebebi, vatandaşla yakın olmaları, halkın ihtiyaçlarını ve isteklerini yüz yüze görüşerek belirlemesidir. Toplumun ihtiyaç ve taleplerini sadece kentin alt yapı ve teknik hizmetler değildir. Ekonomik, sağlık, kültürel ve eğitim hizmetleri de belediyenin görevleri arasında bulunmaktadır. Belediyelerin misyonu kendilerine verilen kamu hizmetleri görevini yerine getirmektir. Zamanla gelişim ve değişime giden sosyal belediyecilik anlayış, iletişim teknolojinin de hızla gelişimiyle sosyal yardım ve hizmetlerin verilmesi açısından önemli bir farkındalığın oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Belediyeler arasında, sivil toplum kuruluşlarıyla, halkla iletişim ve etkileşimini doğrudan etkileyen en önemli gelişme, teknolojinin hayatımızın bir parçası haline gelmesiyle olmuştur. Diğer yandan iletişim teknolojilerinde kullanıma sunulan yenilikler, platformların etkileşimini arttırmakta, özellikle bilgi paylaşımı ve istişare konusunda etkin kullanmaya başlamıştır.

Bu amaçla çalışma da belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışı ile projelerin rolü ve önemi online iletişim platformları (web sayfası ve sosyal medya uygulamaları) üzerinden araştırılmıştır. Toplumumuza yerel yönetim birimleri olarak hizmet veren belediyeler yine hizmet amaçlı kurulan sivil toplum kuruluşları ile iş birliğine giderek sosyal politika reformunda artan bir rolü üstlenmektedirler.

Çalışmada, sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde hizmet veren belediyelerden olan, İstanbul Zeytinburnu Belediyesi'nin yapmış olduğu sosyal projeler ele alınarak inceleme yapılmıştır. Belediyelerde gerçekleştirilen sosyal yaklaşımli projeler ile eğitimden sağlığa, kültürden sanata, ekonomiden spora pek çok toplumsal alanda daha etkin bir şekilde hizmet üretme potansiyeli değerlendirilmiş ve sosyal belediyeciliğin bu yaklaşımının kamuya hizmet alanında önemi vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Belediyecilik, Sivil Toplum Kuruluşları, Zeytinburnu Belediyesi, Online İletişim Uygulamaları.

---

⁴⁴ İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, hulyasemiz@istanbul.edu.tr

⁴⁵ İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, turkoglus@istanbul.edu.tr

Social Project Applications Through Social Municipalism Approach: A Study on the Example of Zeytinburnu Municipality

Doç. Dr. Hülya Semiz Türkoğlu⁴⁶

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Türkoğlu⁴⁷

Abstract

The reason why municipalities can provide effective and fast service is that they are close to the citizens and determine the needs and wishes of the people by meeting face to face. The needs and demands of the society are not only the infrastructure and technical services of the city. Economic, health, cultural and educational services are also among the duties of the municipality. The mission of the municipalities is to fulfill the public service duties assigned to them. The understanding of social municipality, which has developed and changed over time, has laid the groundwork for the formation of an important awareness in terms of providing social assistance and services with the rapid development of communication technology.

The most important development that directly affects the communication and interaction between municipalities, non-governmental organizations and the public has been when technology has become a part of our lives. On the other hand, innovations introduced in communication technologies increase the interaction of platforms, and they have started to be used effectively especially in information sharing and consultation.

For this purpose, the social municipality understanding of municipalities and the role and importance of projects were investigated through online communication platforms (web page and social media applications). Municipalities that serve our society as local government units play an increasing role in social policy reform by cooperating with non-governmental organizations established for service purposes.

In the study, the social projects of Istanbul Zeytinburnu Municipality, which is one of the municipalities serving within the framework of social municipality understanding, were examined. The potential to produce services more effectively in many social areas from education to health, from culture to art, from economy to sports, with social approach projects carried out in municipalities, has been evaluated and the importance of this approach of social municipality in the field of public service has been emphasized.

Keywords: Social Municipalism, Non-Governmental Organizations, Zeytinburnu Municipality, Online Communication Applications.

---

⁴⁶ İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, hulyasemiz@istanbul.edu.tr

⁴⁷ İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, turkoglus@istanbul.edu.tr

Sosyal Belediyecilik için Yapay Zeka Uygulamaları: Chatbot Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Yunus Serhat Bıçakçı ⁴⁸

Özet

Sosyal belediyeciliğin temel yapı taşlarından birisi de katılımcılıktır. Özellikle büyükşehir sınırları içinde yaşayan yerel halkın katılımcı olabilmesi için yeterli insan kaynağı bulmak zordur. Bu çalışma ile, belediye sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın katılım süreçlerine daha fazla yer alması için chatbot uygulamalarının kullanılması önerilmektedir. Doğal dil işleme (NLP) ve derin öğrenme gibi yapay zeka uygulamalarını da kapsayan chatbot uygulamaları, insanların yazışma esnasında yapması gereken görevleri ve aktivitelerini yerine getirebilmektedir. Yapay zekada yaşanan hızlı gelişim ile birlikte chatbotlar, başta perakende olmak üzere özel sektörde oldukça yaygınlaşmaya başlamıştır. Bilişim sistemleri aracılığıyla katılım göstermek isteyen her vatandaş, bilgi, rapor, görüş ve önerilerini chatbotlar ile sunar. Dolayısıyla bu süreç politika yapıcıların konu ve içerik bazında sosyal belediyecilik kararları vermelerine yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelime: Yapay Zeka, Chatbot, Bilişim Sistemleri, Sosyal Belediyecilik

---

⁴⁸ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, yunus.serhat@marmara.edu.tr

Artificial Intelligence Applications for Social Municipality: The Case of Chatbot

Abstract

Participation is one of the fundamental parts of the social municipality. It is challenging to find sufficient human resources, especially for local residents living within the borders of metropolitan cities to be participants. In this study, it is suggested to use chatbot applications for local residents living within the boundaries of the municipality to be more involved in the participation processes. Chatbot applications, using artificial intelligence techniques such as natural language processing (NLP) and deep learning, can fulfill the tasks and activities that people need to do during correspondence. With the rapid development of artificial intelligence, chatbots have become common in the private sector, especially in retail. Each citizen, who wants to participate through information systems, proposes their information, reports, opinions, and suggestions with chatbots. Thus, this process will help policymakers to make social municipality decisions based on subject and content.

Keywords: Artificial Intelligence, Chatbot, Information Systems, Social Municipality

Neoliberal Yönetimsellik Bağlamında Engelli Politikaları

Araştırma Görevlisi Üstüner Okan Çınar⁴⁹

Özet

Bu çalışma, Foucault tarafından teorize edilen yönetimsellik kavramına dayalı olarak engelliliği yönetmek için analitik bir çerçeve oluşturmayı amaçlamaktadır. Çalışma, engelliliğin nasıl yönetilebilir bir alan haline getirildiğinin, politik rasyonalitelerin yönetimselliklerde kaymalara neden olan değişimleriyle anlaşılabilmesini savunmaktadır. Modern dönemde engellilik ilk olarak, engelliliği ayırma ve hayırseverlik mekanizmalarıyla ele alan liberal yönetimsellik tarafından yönetilebilir kılınmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra refahçılık, engelli insanlara ataerkil, toplu sosyal koruma öneren bir tür yönetimsellik inşa etmiştir. Son olarak, neoliberal yönetimsellik, engelli insanlar için piyasalaştırılmış kamu hizmeti sağlama biçimleri sunar. Bu dönüşümü anlamak için yönetimsellikler, görünürlük biçimleri, yönetim teknolojileri, bilgi biçimleri ve kimlik biçimleri temelinde analiz edilecektir. Bu analizin, engelliliğin farklı bilgi iddiaları üzerinden nasıl sorunsallaştırıldığına, farklı engelli topluluklarının nasıl inşa edildiğine, çeşitli aktörlerin nasıl belirli otorite ve güçlerden oluştuğuna ve engellilik alanlarının nasıl yönetilebilir olarak şekillendirildiğine cevap vermesi beklenmektedir. Bu şekilde, Türkiye'deki çağdaş engelli politikalarının, neoliberal yönetimsellik bağlamında piyasalaştırılmış kamu hizmeti biçimleri olarak nasıl kristalleştiği belirlenebilir.

Anahtar Kelime: Yönetimsellik, Engelli Politikaları

---

⁴⁹ Doğu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ucinar@dogus.edu.tr

Disability Policies In The Context Of Neoliberal Governmentality

Araştırma Grevlisi stner Okan ınar ⁵⁰

Abstract

This study aims to generate a theoretical framework for governing disability based on the concept of governmentality theorized by Foucault. The study argues that how disability is rendered a governable field could be understood by political rationalities' changes that caused shifts in governmentalities. It will be argued that disability was first rendered governable by liberal governmentality, which deals with disability by segregation and charity mechanisms. After Second World War, welfarism constructed a type of governmentality that suggested paternalist collective social protection to disabled people. Finally, neoliberal governmentality presents marketized forms of public service provision for disabled people. To understand this transformation, governmentalities are analyzed based on forms of visibilities, technologies of government, forms of knowledge and forms of identities. This analysis is expected to answer how disability is problematized through different knowledge claims, how different disability communities are constructed, how various actors are made up of specific authority and power, and how disability fields are shaped as governable. In that way, how contemporary disability policies in Turkey have become crystallized as marketized forms of public service in the context of neoliberal governmentality can be identified.

Keywords: Governmentality, Disability Policies

---

⁵⁰ Doğuş Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ucinar@dogus.edu.tr

AB'ye Yönelik Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Çok Uluslu Şirketlerin Üretim Yeri ve Seçim Kararları

Hamidullah Mirzaei⁵¹

Abstract

Birleşmiş Milletler Sözcü Yardımcısı Farhan Haq, bu örgütün hükümetlerin tanınması konusuna girmedğini açıkladı.

Afganistan'da bir hükümetin kurulması ve Birleşmiş Milletler tarafından tanınması hakkında, bildiğiniz gibi, Birleşmiş Milletler Sekreterliği ve Birleşmiş Milletler hükümet tanıma kategorisine girmiyor ve bu üye devletlerin yaptığı bir meseledir. Zira Birleşmiş Milletler göre, yalnızca kapsamlı ve müzakere edilmiş bir anlaşma Afganistan'da kalıcı barışa yol açacaktır. Dolayısıyla Birleşmiş Milletlerin barışçıl bir çözüme katılmaya, özellikle kadınlar ve kız çocukları olmak üzere tüm Afganların insan haklarını geliştirmeye, 2030 hedefi doğrultusunda sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmeye ve ihtiyaç sahibi insanlara temel insani yardım ve hayati destek sağlamaya kararlı olduğunu açıkladı.

---

⁵¹ Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans/ Politik Ekonomi, hamidullahmirzaei@yahoo.com

Uluslararası Politikada Yumuşak Güç Faktörü: Türkiye Örneği

Subah Mutahhara Samiha⁵²

Özet

1990 yılında Joseph Nye Jr. tarafından ilk olarak kullandığı “Yumuşak güç” terimi bugünkü dünyanın en popüler sloganlarından biri hale gelmiştir. Ama bu kadar ilgi duymasına rağmen, yumuşak gücün anlamı konusunda bir muğlaklık hala devam etmektedir. Aslında Joseph Nye Jr. tarafından sunulan bu yumuşak güç teorisinin özellikle Amerika bağlamında ortaya çıkmıştır ve evrensel olarak geçerli bir teori olup olamayacağını büyük bir soru işaret olarak ortaya kalmıştır. Her ne kadar yumuşak gücün kavramsal anlamı açıklığa kavuşmamış olsa da bu tür güç unsuru dayanıklılığı ve sürdürülebilirliği nedeniyle çağdaş küresel siyasette bazen sert güçten daha etkili ve verimli olarak kullanılmaktadır.

Dünyanın her ülke gibi Türkiye de politik amaçlarına ulaşmak için bazen yumuşak gücü kullanmaktadır. Türkiye, Asya ile Avrupa’yı bağlayan köprü görevi üstlenen Orta Asya ve Orta Doğu siyasetinde etkin rol oynayan Müslüman bir ülkesidir. Soğuk Savaş sonrası dönemde hızlı ve muazzam değişimleri söz konusu olan bu dünyada eşsiz konumu, güçlü piyasa ekonomisi, Batı ile köklü iş birliği geleneği ve NATO’da ABD’den sonra ikinci büyük silahlı kuvvetler, Türkiye’yi bir güçlü dünya aktör hale getirmiştir. Türkiye, tüm dünyada yürütülen diplomatik ilişkilerde yasal hak ve menfaatlerini gözeterek dengeli bir pozisyon sürdürerek dünya barış sürecini tam olarak desteklemektedir. Öte yandan Türkiye, gelişmekte olan müslüman ülkeleri ile köklü tarihsel, derin kültürel ve dini bağlara sahiptir. Eğer bu tür avantajlardan faydalanarak Türkiye dünya gücü statüsüne kavuşmak isterse yumuşak gücün kullanım anlamında daha stratejik adım atmaları gerekmektedir.

Bu çalışma uluslararası politikada yumuşak güç faktörünü Türkiye örneği de ele alınacaktır.

---

⁵² Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans/ Politik Ekonomi, samihamim92@gmail.com

Virtualization in Non-profit Organizations: The Effects of Social Media on the NGOs Leadership Path and Management Vision

Meryem Chagraoui⁵³

Abstract

The Virtualization of the non-profit organizations is nowadays one of the upcoming conflicts of their management tools; Rushing to be a part of the wheel of the 2.0 World has become a must and a major factor of Covid that shifted their management status in the world of social media. On one hand, online advocacy should be taken into consideration while making a strategic plan to the administrative structure. On the other hand, the NGOs social media content management is what matters the most, content writing is the key saver to the open doors of social media platforms, hand to hand with digitalizing of all their data, the virtual world become your playground

By using the study made by Heather Mansfield, who wrote books on social media, "Social Media for Social Good" is one of them. Based on her NGO statistics, after years of experience in Management in the field, we can make a connection between online advocacy tools that are less to be taken advantage of in NGO administrative tasks and events promotion. As a matter of fact, Tech for good [1] statistics using the charitable tool of each social media platform plays a huge push to the humanitarian work, because voicing your idea in social media, as it is called in the culture of virtual world: voicing your "content" is a crucial element to your algorithms. 32% are available in the US .Do not underestimate the power of AI and its algorithm and its role on your management skills and leadership vision. Algorithms are like a networking spectrum. The more you change the tone, your wording, presentation of your "content" it gets switched, based on what people see, likes. Therefore, it depends on your vision of guiding your content material, target audience and promotive tone of your events and fundraisings. 43% they have never heard of Facebook charitable giving tools, 18% thinks that the reason is the executive staff do not want to provide the necessary information for the Facebook giving tools application. Which serves our first argument on this matter, that the structure issues of management are non tolerant to Tech tools provided in social media and doesn't cope with the NGOs environment, struggles in structure are believed to get you to closed doors of communication between the world and your content.

To conclude in our findings that, on NGOs field, many struggles are on ahead due to covid digital openness, some NGOs has survived some didn't , the ones who didn't make or still have management and administrative struggles: lack a digital cultural, refuse to update their data into a digital platform in order to be able to face the Social media battle, and also doesn't take good care of writing and posting content on social media so often which is one factor of having a disruptive non communicative relation with the management the administrative background has boos and employee with many days full task kind of structure.

Keywords: Virtualization, Management, Social Media, Administrative Structure, Algorithms, Content Writing

---

⁵³ m.chagraoui0@gmail.com

Kaynakça

[1] Heather.Mansfield, FUNDRAISING, OPEN DATA PROJECT, RESEARCH, SOCIAL MEDIA, STATISTICS

[DATA] 14 Must-Know Stats About How Nonprofits Use Social Media.Non Profit for Good.Feb1,2022 © 2022 Nonprofit Tech for Good: <https://www.nptechforgood.com/2022/02/01/data-14-must-know-stats-about-how-nonprofits-use-social-media/>

Examples Of Governance and Considering Participation In Management In Sudan

Mohammed Ali Elhaj⁵⁴

Abstract

Sudan has suffered from a long-term social conflict and civil war. In July 2011, it lost three-quarters of its oil production due to the separation of South Sudan. The oil sector has been the biggest driver of Sudan's GDP growth since 1999. For nearly a decade, the economy has thrived on the back of rising oil production, high oil prices, and large inflows of foreign direct investment. Since the economic shock suffered by Sudan as a result of the withdrawal of South Sudan from the country, Sudan has struggled to stabilize its economy and compensate for the loss of foreign exchange earnings. The interruption of oil production in South Sudan in 2012 for more than a year and the subsequent loss of oil transit fees further exacerbated the fragile state of the Sudanese economy. Ongoing conflicts in the states of South Kordofan, Darfur and Blue Nile, the lack of basic infrastructure in large areas, and the dependence of much of the population on subsistence farming have kept half the population at or below the poverty line, according to the CIA World Factbook.

Sudan is trying to develop non-oil sources of revenue, such as gold mining and agriculture, while implementing an austerity program to cut expenditures. Sudan, the world's largest exporter of Arabic gum, produces 75-80% of the total global production. Agriculture continues to employ 80% of the labour force in the country.

Key words: governance, strategic management, public administration reforms

---

⁵⁴ elhajm955@gmail.com

Sosyal İletişim ve Stratejik İletişimde Sosyal Medyanın Önemi: Greenpace ve Sınır Tanımayan Doktorlar

Force Lugembe Ndege⁵⁵

Özet

Teknolojinin gelişmesi ve küreselleşmenin etkisi ile sosyal ağlar ve sosyal medyayı devasa önem ve etkiye sahip mecralar haline gelmiştir. Sosyal medya ve mecralar kullanımının kolaylığı, maliyetinin düşüklüğü, erişimde sağladığı hız ve geribildirim avantajı, karşılıklı iletişimi desteklemesi gibi özellikleriyle birçok saha tarafından en çok tercih edilen iletişim vasıtası haline gelmiştir. Sosyal medyanın toplumsal yaşamda giderek önem kazanması sivil toplum örgütleri bünyesinde de daha fazla öneme sahip olmaya başlamıştır. Sivil toplum örgütleri özellikle sosyal medya mecralarını stratejik iletişim amaçlı kullanmakta, sosyal medya aracılığıyla örgütün siyasal, sosyal faaliyetlerini, kültürel etkinliklerini hedef kitlelere aktarabilmekte ve kitlelerle kolayca iletişim kurup geri bildirim alabilme imkânı sunmaktadır. Bu çalışmada sivil toplum örgütü ve sosyal medyanın kavramsal çerçevesinden yola çıkarak sivil toplum örgütlerinin kurumsal hedef çerçevesinde sosyal medyanın stratejik iletişimdeki önemini araştırmayı planlanmaktadır. Bu noktada dünyanın en büyük sivil toplum örgütlerinden Greenpeace ve Medecins San Frontieres (sınır tanımayan doktorlar) sosyal medya hesapları ve etkinlikleri analiz edilecektir.

Anahtar kelimeler: Sivil toplum kuruluşları, uluslararası sivil toplum örgütleri, sosyal medya, stratejik iletişim

---

⁵⁵ İstanbul Teknik Üniversitesi, ndege21@itu.edu.tr

The Importance Of Social Media In Social Communication And Strategic Communication: Greenpace And Medecins San Frontieres

Force Lugembe Ndege⁵⁶

Abstract

With the development of technology and the effect of globalization, social networks and social media have become channels of enormous importance and influence. Social media and channels have become the most preferred means of communication by many fields with their features such as ease of use, low cost, speed and feedback advantage in access, and support for mutual communication. The increasing importance of social media in social life has also started to have more importance within non-governmental organizations. Non-governmental organizations especially use social media channels for strategic communication purposes, convey the political, social and cultural activities of the organization to the target audiences through social media, and provide the opportunity to easily communicate with the masses and receive feedback. In this study, starting from the conceptual framework of non-governmental organizations and social media, it is planned to investigate the importance of social media in strategic communication within the framework of the institutional target of non-governmental organizations. At this point, the social media accounts and activities of the world's largest non-governmental organizations Greenpeace and Medecins San Frontieres (doctors without borders) will be analyzed.

Keywords: Non-governmental organizations, international non-governmental organizations, social media, strategic communication

---

⁵⁶ Istanbul Technical University, ndege21@itu.edu.tr

Benefits Of Civil Society Against Environmental Problems

Lucas Rolland Leger⁵⁷

Abstract

Humanity has continued to exist in human and environmental interaction from the very beginning to this time. As people are affected by the environment, they also affect the environment directly and indirectly. They have influenced. As a result of this mutual relationship of humanity with the environment, socialA concept that can be described as environment has emerged. In this interaction process, humanity has a structure that cannot fight nature alone, and they have resorted to organizing communities in the fight against nature. These organizations developed and transformed over time, and today's civil society organizations formed their societies.

In this article, the impact and contribution of these non-governmental organizations, which are directly or indirectly involved in the environmental problem all over the world, to the solutions of these problems will be discussed and investigated.

Keywords: Environment, environmental issues, civil society, civil society organizations, civil society and the environment

---

⁵⁷ legerr.lucas@hotmail.com

The Historical Development Of Civil Society

Nador Maskoun⁵⁸

Abstract

Human history is in constant change and transformation. These changes, which affect the world we live in, social order, history and even the physical characteristics of the world we live in, have come from the beginning of humanity to the present day. These changes and transformations, which sometimes occur as a result of events that occur as a result of a cumulative accumulation, can also occur as a result of instantaneous and coincidences. Undoubtedly, the events that took place as a result of a cumulative accumulation, besides being a result, are much more important in the history of humanity and take place in the history books in bold letters as they are the reasons for the changes that will continue in the ongoing chain of change. The event that emerged as a result of the cumulative knowledge of many previous periods with these qualities in history has also fundamentally designed the period after it. From this point of view, the Industrial Revolution, which has the feature of being a touchstone in the formation of the modern world, and Civil Society, one of the concepts whose importance and scope are increasing in today's modern world, will be examined.

Keywords: Society, Civil Society, Social Transformation

---

⁵⁸ maskounnadorr@outlook.com

Non-Governmental Organizations And Social Economy

Frederic Boulay⁵⁹

Abstract

Global non-governmental organizations have become important actors with their duties in the economic, social and political fields of countries since the 1980s. In the studies carried out on the subject, non-governmental organizations; In line with their own goals, with their activities for social benefit, they can raise awareness of the society and provide the necessary public opinion, they can be an element of pressure in line with the demands of the society, they can bring a democratic attitude and civic mentality to their members with their democratic internal functioning, therefore they play a functional role in the development of civil society, there is alienation. In societies, it is seen that people come together and lead to social solidarity, and in the economic field, they have a great importance in the existence of social and economic order, especially in terms of development and development.

In this study; It is aimed to reveal the economic and social functions of non-governmental organizations in social life and order by referring to the structure of civil society and the concept of non-governmental organization, which is its carrier element.

Keywords: Civil Society, Non-Governmental Organizations, Social field, Community Economics

---

⁵⁹ fredericboul@hotmail.com

Managers' Way To Liberation: NGOs

Albin Noack⁶⁰

Abstract

Non-governmental organizations are communities formed by individuals who are aware of the power of civil society, who are aware of the power of civil society, and who can reveal the ability to reach goals in a shorter way and faster with collective cooperation. Non-governmental organizations can operate in a specific area within the system or in a more comprehensive way. Non-governmental organizations meet the demands and needs of the society.

On the other hand, bureaucracy, contrary to the general definition, is the act of holding the public power and money that the state mechanisms have and operating in order to keep it to themselves. Those who work in this field are called bureaucrats. In fact, bureaucrats work so that this power they have can become permanent, that is, the power is shared only among themselves and to transfer this power to those who will serve them.

If the high-level executives, whom the bureaucracy includes in line with the wishes of the interest groups and forced to be realized, are not taken care of by the non-governmental organizations formed by the society, the bureaucracy will surround them and will not allow them to act. At this point, civil society should be provided with the ability to act, especially in the forms of government where democracy takes place and managers are constantly changing, and it has become a necessity to prepare and put into effect the needed law drafts as soon as possible. On the contrary, the administrators that the public expects change will not be able to realize the change, and as a part of the existing order, they will be subject to the established order and will serve this order, not the people.

Examples of this process are encountered in the history of states such as the Ottoman Empire, with the fact that pashas ruled. By evaluating these facts and civil society opportunities, in this study, "Does bureaucracy serve the society or interest groups?", "Can bureaucracy be the main headquarters of public service if the place of civil society in the bureaucracy is strengthened?", "Is civil society beneficial to administrators? And how can it become more useful?" It was aimed to examine the relationship of civil society with bureaucracy and administrators and to determine its sphere of influence.

Keywords: Non-Governmental Organizations, Bureaucracy, Manager, State Mechanisms

---

⁶⁰ albinnoack@outlook.com

The Impact of Non-governmental Organizations on Sustainable Education Policies

Petra Shamieh⁶¹

Abstract

In this research, primarily the content of the concept of civil society was discussed and the functions of non-governmental organizations as well as the connection of non-governmental organizations with education were tried to be explained. An examination has been carried out on the responsibilities of non-governmental organizations as well as the positive contribution to the development of states, the continuation of various social services and education. In this research, it has been concluded that non-governmental organizations are engaged in important activities in 3rd generation human rights such as human rights, equality, health, environmental protection and education, and that they serve in line with the benefits of societies in this order. It has been observed that local associations form the basis of these societies, especially in relatively underdeveloped or developing countries. In such countries, it has been observed that especially non-governmental organizations have a mission of solidarity and are indispensable elements of the social order. In these researches, it has been observed that non-governmental organizations cannot be effective and have a voice especially in education activities and they remain more passive in education activities. In this context, it is recommended that non-governmental organizations cooperate with international organizations in order to establish open and effective communication between educators and bureaucracy, to receive support from governments in order to realize their education plans, and to sign important projects by providing financing.

In this article, in this context and in line with these developments, non-governmental organizations and educational activities will be closely monitored and the existence of effective education policies will be investigated.

Keywords: Non-governmental organizations, education, sustainable policies, development

---

⁶¹ petraa.shamieh@outlook.com

The Fundamental Organization Of Continuous Cities Changing With Technology: Non-Governmental Organizations

Gerold Jahn⁶²

Abstract

Non-governmental organizations are an organized community that exists under the authority of a state, lives by law, is independent of the state, and acts as a bridge between the state and society in order to meet the needs of the society on a voluntary basis. The city is one of the areas where non-governmental organizations work to meet these needs.

City; It is the living space where social, political, administrative and economic areas exist for all citizens. It carries traces of the societies that affect it as well as the structures in the city and the society in the planning of the cities. The city is transformed not only by the buildings it houses, but also by the transformation of the people in the collectivity.

The technology that has developed from the past to the present has brought cultural change with it. Different societies added something to each other when they interacted. However, with the developing technology, social media, which has entered our lives especially in the last twenty years, has turned our world into a village in the sense of communication and interaction. In other words, a change, transformation that takes place anywhere in the world, or anything that individuals do as individuals can occupy the agenda of the world and add something to other individuals.

The city is the first center that should respond to the needs of the society. After the industrial revolution, the needs of agriculture and animal husbandry were shaped according to the needs of the industrial city, which gave city planners new planning roles. Urban planners have created state-centered or mixed theories that respond to the needs of civil society. However, the point we have reached today has shown us that; Whatever plan is made, it must meet the needs of civil society and provide benefits in order for it to be legitimate and continuous. At the point where managers use the planning either as a voting or a distraction method, non-governmental organizations can only make the plans effective if they work as the voice of the society to bypass the distraction and to ensure that the voting is proportional to the benefit.

Evaluating this whole process, in this study, "What is the place of civil society in urban planning?", "Can urban theories that emerged after the industrial revolution be continuous without addressing the needs of civil society?" and "Common culture created with technology brings together common interests. With the questions of "does it create the needs of civil society?", it was aimed to determine the place of non-governmental organizations in the consciousness of common urbanism that occurs with the developing technology and its effect on this consciousness.

Keywords: Non-Governmental Organizations, City and Technology, Urban Theories,

---

⁶² geroldjahnmba@outlook.com

Kentsel Dönüşüm Projeleri Kapsamında Enstitü İstanbul İSMEK’te Halkın Bilinçlenmesine Yönelik Verilen Eğitim Faaliyetleri

Dr. Zeynep Günay⁶³

Özet

Geçmişten bugüne barınma insanların en temel ihtiyaçlarından biri olmuştur. Anadolu’dan Büyükşehir’lere olan yoğun göç, başta İstanbul olmak üzere birçok gelişmiş şehirlerin plansız yapılaşmasına sebebiyet vermiştir. Zamanla artan nüfus yoğunluğu daha fazla yapının inşa edilmesine neden olmuştur. İstanbul’un birçok semtinde yaşanan bu yoğunluk zamanla kentte yaşanılabilir alanların azalmasına sebep olmuştur. Şehrin mekânsal anlamda dönüşümünün gerçekleşmesi için birçok semtte kentsel dönüşüm projeleri başlamıştır. Bu bağlamda bireylerin bilinçlenmesi ve arsa sahipleri ile yüklenici firma arasında yapılacak olan kat karşılığı inşaat sözleşmeleri gibi bir dizi akitlerin düzenlenmesi ve hukuki süreç boyunca mağduriyet yaşanmaması adına İstanbul Büyükşehir Belediyesi Enstitü İSMEK bünyesinde hassaten Kentsel Dönüşüm Danışmanlığı, Bina Site ve Toplu Yapı Yöneticiliği, Temel Müteahhitlik Bilgisi gibi çeşitli eğitimler verilmektedir. Bu eğitimler ile halkın bilinçlenmesi amaç edilmiştir. Bu çalışmada yerel yönetim olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin yaşam boyu öğrenme sürecinde birçok semtte vermiş olduğu ücretsiz eğitimlerin vatandaşın bilinçlenmesi üzerine olan etkisi hususuna değinilmiştir. Yapılan anketler ile eğitimlere katılan katılımcıların, eğitimlerin uygulama aşamasında ne derece etkili olduğuna dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, İBB, Yerel Yönetim

---

⁶³ Dr, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, gnyzeyneb@gmail.com

Çevik Felsefenin Yeni Yönetim Modeli Olarak Sivil Toplum Örgütlerinde Kullanılması: Tebessüm Hareketi Derneği Örneği

Sümeyya Büşra Yılmaz⁶⁴

Abdullah Can Tutar⁶⁵

Özet

Deneycilik ve yalın felsefe üzerine inşa edilmiş olan Çevik Proje Yönetimi diğer adıyla çevik felsefe 2000'lerin başında bir manifesto ile ortaya çıkmıştır. Verimliliği sürekli iyileştirme (kaizen) ilkesi ile sağlaması ve ekiplere kendi kendini organize edebilme becerisi kazandırması sebebi ile başta yazılım sektörü olmak üzere diğer sektörler de bu felsefeyi hızla benimsenmeye başlamıştır.

Benzer şekilde yönetim kavramı da yine modern çağın ihtiyaçlarından doğmuş ve üzerine çokça çalışmanın yapıldığı önemli konulardandır. Bu kapsamda çevik felsefe ve yönetim olgularına benzer bir perspektiften bakıldığında taşıdıkları ilkelerin ve iyi uygulamaların paralellik gösterdiği görülmektedir.

Çevik Proje Yönetimi, şirketlerde çalışan katılımının, iş verimliliğinin, kazancın, çalışan ve müşteri memnuniyetinin artması, yeni fikirlerin hayata geçirilmesi, ekip çalışması, döngüsel çalışma ile kısa sürede kullanılabilecek bir ürün oluşturulması, proje bazlı çalışma gibi sonuçlar sağlar. Dahası, sivil toplum kuruluşlarının da benzer sorunları olduğu biliniyor. Dolayısıyla, bu makalenin yazarları sivil toplum kuruluşlarının bu tür sorunlarına çözüm bulmak için çevik felsefenin bir yöntem sunulabileceğini düşünmektedir.

Yapılan literatür taraması sonucu Çevik Proje Yönetiminin özel ve kamu uygulamalarına dair çok fazla çalışma bulunduğu ancak sivil toplum alanında bu tür çalışmalara rastlanmadığı tespit edilmiştir. Bu alandaki çalışmaların artırılması ve yeni çalışmalara teşvik etmek amacıyla Tebessüm Hareketi Derneği kurulmuş ve 16 aylık bir uygulama dönemi geçirmiştir. Bu süreçte çevik felsefenin beraberinde ortaya çıkan tekniklerin içerdikleri pratiklerin uygulanması ile elde edilen gözlem ve deneyimler sivil toplum kuruluşlarının karşılaştığı birçok probleme çözüm üretebileceğini göstermiştir.

Sonuç olarak sivil toplum kuruluşlarının karşılaştıkları uzun dönemli stratejik plan yapamama, çalışanların ve gönüllülerin kuruluşların karar alma süreçlerine katılımlarının sağlanması, kurum içi ve dışı şeffaflık sorunu, proje bazlı çalışma eksikliği, sivil toplum kuruluşlarının kendi aralarındaki ilişkiler ve işbirliği eksikliği, gençlerin katılım sorunu, üye ilişkileri, üye katılımı ve sürekliliği sağlayamama, vb. konularda çözüm üretecek yeni bir yaklaşım olarak çevik proje yönetimi Tebessüm Hareketi Derneği örneği ile yeni bir yöntem olarak sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: çevik felsefe, çevik proje yönetimi, sivil toplum kuruluşları, takım çalışması, çevik STK, gönüllülüğü

⁶⁴ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, sumeyya@tebessumhareketi.org

⁶⁵ Tebessüm Hareketi Derneği, abduallah@tebessumhareketi.org

Agile Philosophy as a New Management Model in Non-Governmental Organizations: The Example of Movement for Smile Association

Sümeyya Büşra Yılmaz⁶⁶

Abdullah Can Tutar⁶⁷

Abstract

Agile Project Management, or agile philosophy, based on empirical experiences and lean philosophy, emerged with a manifesto in the early 2000s. Due to the fact that it provides efficiency with the principle of continuous improvement (kaizen) and gives the teams the ability to organize themselves, other sectors, especially the software sector, have started to be adopted rapidly.

Similarly, the concept of governance has emerged from the needs of the new age and it is one of the important subjects on which much research has been done. In this context, when the agile philosophy and governance phenomena are viewed from a similar perspective, it is seen that their principles and good practices have parallelism.

Agile Project Management contributes some results such as increasing employee's participation, work productivity, earnings, employee and customer satisfaction, realizing new ideas, teamwork, creating a product that can be used in a short time with cyclical work, and project-based work in companies. Plus, It is known that civil society organizations have similar problems. So, it is thought by the authors of this article that agile philosophy can provide a method that will enable non-governmental organizations to find solutions to their problems.

As a result of the literature review, it has been determined that there are many studies on private and public applications of Agile Project Management, but such studies are not found in the field of civil society. In order to increase the number of studies in this field and to encourage new studies, Movement for Smile Association was established and had a 16-month implementation period. In the light of the observations and experiences obtained via the application of the practices required by the framework emerged with agile philosophy, it has shown that agile techniques can produce solutions to many problems faced by non-governmental organizations.

To conclude, non-governmental organizations are faced with the inability to make a long-term strategic plan, the participation of employees and volunteers in the decision-making processes of the organizations, the problem of internal and external transparency, the lack of project-based work, the lack of relations and cooperation between non-governmental organizations, the participation problem of the youth, failure to continuity of the member participation etc. Agile project management is the solution to these issues as a new approach with the example of Movement for Smile Association

Keywords: agile philosophy, agile project management, civil society organization, teamwork, volunteering, agile cınNGO

---

⁶⁶ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, sumeyya@tebessumhareketi.org

⁶⁷ Tebessüm Hareketi Derneği, abdullah@tebessumhareketi.org

Kentsel Dönüşüm Kararlarına Vatandaş Katılımı “Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi”

Doktorant Bahriye Eseler⁶⁸

Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya⁶⁹

Özet

Kentsel dönüşüm, 19. yüzyılda başlayan “çökme ve bozulma yaşayan kentsel mekânın ekonomik, sosyal, fiziksel ve çevresel koşullarını iyileştirmek amacıyla uygulanan kapsamlı ve bütüncül yaklaşım, strateji ve eylemlerin toplamı” olarak tanımlanmaktadır. Kentlerin tüketim merkezlerine dönüşmesiyle birlikte, 1970’lerden başlayarak kaçınılmaz bir süreç haline gelmiştir. Türkiye’de de kentsel dönüşüm 1970’li yıllarda siyasal söylemlerde yer almış; ancak projelendirilmesi 1980’li yıllarda olanaklı olmuştur. Kentsel dönüşüm her ne kadar fiziksel bir değişim olarak görülse de, bu dönüşüm aslında proje alanlarında yaşayan vatandaşlar yönünden toplumsal ya da ekonomik yaşam koşullarının neredeyse tamamen değişmesi ile sonuçlanmaktadır.

Çalışma kapsamında yer alan proje, söz konusu değişimin sonuçlarını tam olarak yansıtan bir örnektir. Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi, Kadıköy ilçesinde bulunan Fikirtepe, Dumlupınar, Merdivenköy ve Eğitim mahallelerini kapsamaktadır. Kentsel dönüşüm proje alanındaki dört mahallenin toplam nüfusu 50.000’dir. Proje ile hedeflenen 4milyon metrekare üzerinde 140.000 kişinin yaşayacağı ve 60.000 kişinin çalışacağı bir yaşam alanı inşa etmektir. Bu durumda, dönüşüm sürecinde olumlu/olumsuz birçok değişime tanık olan vatandaşların, süreç içerisinde karar mekanizmalarına dahil edilmemesi kısa ve uzun vadede büyük sorunlara neden olmaktadır.

Bu çalışmada; katılımın yasal boyutundan hareketle literatür taraması yapılarak, “*kentsel dönüşüm projelerinde vatandaş katılımının öneminin*” ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Ayrıca, çalışmanın özgünlüğü ve zenginleşmesi amacıyla Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi’nin temel iki ayağını oluşturan, İBB Kentsel Dönüşüm ofisi ile bölgede yaşayan ve sahip olduğu konutu kentsel dönüşüme girmiş 15 vatandaş ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Sonuç olarak, vatandaş katılımının olmaması projenin sürdürülebilirliği yönünden orta ve uzun erimli olumsuzluklara neden olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Vatandaş Katılımı, Fikirtepe Projesi

⁶⁸ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, beseler12@gmail.com.

⁶⁹ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, faruk.genckaya@marmara.edu.tr.

Citizens Participation In Urban Transformation Processes “Fikirtepe Urban Transformation Project”

Doktorant Bahriye Eseler⁷⁰

Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya⁷¹

Abstract

Urban transformation is defined as "the sum of the comprehensive and integrated approaches, strategies, and actions implemented to improve the economic, social, physical, and environmental conditions of urban space that experienced collapse and degradation" and started in the 19th century.

With the transformation of cities into consumption centers, it has become an inevitable process, starting in the 1970s. In Turkey, urban transformation took place in the political discourses of the 1970s; however, its design was possible in the 1980s. Although urban transformation is seen as a physical change, this transformation actually results in an almost complete change in social or economic living conditions for citizens living in the project areas.

The project within the scope of the study is an example that fully reflects the results of the said change. Fikirtepe Urban Transformation Project covers Fikirtepe, Dumlupınar, Merdivenköy and Eğitim neighborhoods in Kadıköy district. The total population of the four neighborhoods in the urban transformation project area is 50,000. The aim of the project is to build a living space where 140,000 people will live and 60,000 people will work on 4 million square meters. In this case, the fact that citizens, who witnessed many positive and negative changes in the transformation process, are not included in the decision-making mechanisms of the process causes great problems in the short and long terms.

In this study, based on the legal dimension of participation, it is aimed to reveal the "importance of citizen participation in urban transformation projects" by making a literature review. In addition, for the originality and enrichment of the study, in-depth interviews were conducted with the IMM Urban Transformation office, which constitutes the two pillars of the Fikirtepe Urban Transformation Project, and 15 citizens living in the region whose residences were included in the urban transformation. Depending on the results achieved, the extent of citizen participation in urban transformation decisions will be evaluated. As a result, it is observed that lack of citizen participation causes medium and long-range negativities with respect to sustainability of the project.

Key Words: Urban Transformation, Citizen Participation, Fikirtepe Project

---

⁷⁰ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, beseler12@gmail.com.

⁷¹ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, faruk.genckaya@marmara.edu.tr.

Afet Yönetiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü Üzerine Bir Değerlendirme

Hamza Ateş⁷²

Nurcan Taşcı⁷³

Dilara Aydın⁷⁴

Özet

Deprem, sel, çığ, kuraklık vb. doğal afetler bölgesel olarak farklılıklar göstermekle birlikte, her biri oluşturabileceği potansiyel zararlar itibariyle olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Geçmişten günümüze kadar insanoğlu, hayatın bir parçası haline gelen doğal afetleri görmezden gelmek yerine; onlarla mücadele etmenin ve kendilerine daha güvenli bir yaşam alanı oluşturmanın yollarını aramaktadır. Fakat gerekli önlemler alınmadığı takdirde ya da ihmalkarlık söz konusu olduğunda insan yaşamını olumsuz etkileyen krizler ortaya çıkmaktadır. Geçmişe baktığımızda afetler sonucunda ortaya çıkan kriz durumu toplulukları, birlikte hareket etmeye yönelmiş ve en az zaiyatın yaşanması adına kurumsal yapılanmayı beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda afet riskine karşı önleme, müdahale ve iyileştirme yöntemleri geliştirilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla afet öncesi ve sonrası, etkin ve gönüllü yapılar olarak ortaya çıkan Sivil Toplum Kuruluşlarının zaman içinde kurumsal bir nitelik kazandığını söylemek mümkündür.

Bu çalışmada; afet yönetiminde önleme, müdahale ve iyileştirme gibi süreçler çerçevesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının rolü değerlendirilecektir. Türkiye’de STK’ların, afetlerin önlenmesi ya da olumsuz etkilerinin azaltılması bağlamında ne ölçüde etkili olduğu incelenecektir. Afet yönetiminde gönüllü kuruluşların yaşadığı sorunların arkasında yatan sebeplere değinmekle birlikte, diğer ülkelerdeki uygulama örnekleri göz önüne alınarak karşılaştırmalar yapılacak ve çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğal Afetler, Afet Yönetimi, Sivil Toplum Kuruluşları

⁷² Prof. Dr., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü İstanbul Medeniyet Üniversitesi, hamza.ates@medeniyet.edu.tr

⁷³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kamu Yönetimi Bölümü İstanbul Medeniyet Üniversitesi, nurentasci@gmail.com

⁷⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kamu Yönetimi Bölümü, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, dldraydn48@gmail.com

An Assessment On The Role Of Non-Governmental Organizations In Disaster Management

Hamza Ateş⁷⁵

Nurcan Taşcı⁷⁶

Dilara Aydın⁷⁷

Abstract

Although natural disasters such as earthquake, flood, avalanche, drought etc. show regional differences, each of them creates negative effects in terms of potential damages. From past to present, instead of ignoring natural disasters that have become a part of life, human beings; are looking for ways to combat them and create a safer living space for themselves. However, if the necessary precautions are not taken, crises occur that negatively affect human life. When we look at the past, the crisis situation that emerged as a result of disasters, has led communities to act together and brought along institutional structure in order to suffer a loss in a minimum level. In this context, prevention, intervention, and improvement methods have started to be developed against disaster risk. Therefore, it is possible to say that before and after the disaster, the Non-Governmental Organizations that emerged as active and voluntary structures gained an institutional character over time.

In this study, the role of Non-Governmental Organizations will be evaluated within the framework of processes such as prevention, intervention, and improvement in disaster management. The effectiveness of NGOs in Turkey will be examined in the context of preventing disasters or reducing their negative effects. In order to mention about the reasons behind the problems experienced by voluntary organizations in disaster management, comparisons will be made, and solution proposals will be presented by considering other countries.

Keywords: Natural Disasters, Disaster Management, Non-Governmental Organizations

---

⁷⁵ Prof. Dr., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü İstanbul Medeniyet Üniversitesi, hamza.ates@medeniyet.edu.tr

⁷⁶ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kamu Yönetimi Bölümü İstanbul Medeniyet Üniversitesi, nurcantasci@gmail.com

⁷⁷ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kamu Yönetimi Bölümü, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, dlraydn48@gmail.com

Küçük ve Orta Ölçekli Kentlerde Sürdürülebilir Kalkınma Modelleri Üzerine Yaklaşımlar

Cuma Bolat, Doktora Öğrencisi⁷⁸

Özet

Dünya nüfusunun yaklaşık yarısı kentsel alanlarda yaşamaktadır. Türkiye’de ise bu oran çok daha fazladır. Son yıllarda büyük kentler cazibe merkezleri olmuş ve artan boyutlar ve ihtiyaçları nedeniyle hizmet ve projeler de büyük kentlere yönelik olmuştur. Küçük ve orta ölçekli kentler ise geri planda kalmıştır. Büyük kentlerde hızla artan nüfus; özellikle belli metropollerdeki yığılmalar ile birlikte yaşam koşullarının zorlayıcılığı çevre, hava kirliliği, ekonomik koşullar, barınma, ulaşım, terör gibi pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir.

Büyük kentlerdeki olumsuzluklara karşı küçük ve orta ölçekli kentlerde yaşam bir alternatif haline gelmiştir. Bu kentlerde yaşayan pek çok kişinin daha küçük ve orta ölçekli yerleşimlere göç etme, yaşama niyetinde olduğu gözlemlenen bir gerçekliktir. Ancak küçük ve orta ölçekli kentler bazı örnekler ve belli başlı yerler dışında halen cazibe merkezleri değildir. Bu kentlerde gelir yaratma, iş imkânları, eğitim, kültür ve sanat, gibi alanlar geliştirilmelidir.

Türkiye’de ve dünyada kalkınma ve sürdürülebilirlik açısından küçük ölçekli kent belediyelerinin başarılı çalışmaları ve uygulamaları vardır ancak bu çalışmalar sınırlıdır, genel ölçekte başarı, sürekliliğe bağlıdır. Bu sürekliliği yerel yönetimler stratejik planlarında ön sıralara yerleştirerek, vatandaş ve STK’ lar ile iş birliği içinde katılımcı projeler hazırlayarak gerçekleştirebilirler.

Bu çalışmada küçük ve orta ölçekli kentler ile ilgili vatandaş ve STK katılımcı sürdürülebilir kalkınma modelleri ile bu süreçte yerel yönetimlerin rolü ve işlevine değinilmektedir. Çalışmada kent bazında uygulamada olan başarılı örnekler ile ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların çalışmalarına yer verilmiştir. Uygulama ve projelerin son yıllarda ivme kazandığı görülmektedir. Özellikle yeni ve başarı kazanmış yaklaşımlara yer verilerek model oluşturması ve katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küçük ve Orta Ölçekli Kentler, Katılımcılık, Sürdürülebilir Kalkınma

---

⁷⁸ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyaset ve Kamu Yönetimi Ana Bilim, cumabolat251@hotmail.com

Approaches on Sustainable Development Models in Small and Medium-Sized Cities

Cuma Bolat, Doktora Öğrencisi⁷⁹

Abstract

About half of the world's population lives in urban areas. In Turkey, this rate is much higher. In recent years, big cities have been centers of attraction, services and projects have also been directed towards big cities due to their increasing size and needs. Small and medium-sized cities remained in the background. Rapidly increasing population in big cities; especially with the agglomeration in certain metropolises, the compelling living conditions have brought along many problems such as environment, air pollution, economic conditions, accommodation, transportation and terrorism.

Life in small and medium-sized cities has become an alternative against to the negativities in big cities. It is an observed reality that many people living in these cities intend to migrate to smaller and medium-sized settlements. However, small and medium-sized cities are still not centers of attraction, except for some examples and certain places. In these cities, areas such as income generation, job opportunities, education, culture and art should be developed.

There are successful studies and practices of small-scale urban municipalities in terms of development and sustainability in Turkey and in the world, but these studies are limited, and success on a general scale depends on continuity. Local governments can achieve sustainability by placing them at the forefront of their strategic plans and by preparing participatory projects in cooperation with citizens and NGO's.

In this study, citizen and NGO participatory sustainable development models related to small and medium-sized cities with the role and function of local governments at this process are mentioned. Chosen successful examples in practice and the works of national and international institutions and organizations are included. It is seen that projects have gained momentum in recent years. It is aimed to contribute creating new models and successful approaches for small and medium sized cities.

Keywords: Small and Medium Sized Cities, Participation, Sustainable Development

---

⁷⁹ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyaset ve Kamu Yönetimi Ana Bilim, cumabolat251@hotmail.com

**Kültürel Miras Unsurlarının Yaşatılmasında Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişimin
Rolü: Altınoluk Tarihi Antandros Şehrini Kurtarma, Koruma ve
Yaşatma Derneği Örneği**

Müslüm Yıldız⁸⁰

Halil Peçe⁸¹

Özet

Kültürel miras unsurları geçmiş kültürel değerleri gelecek kuşaklara aktaran, ayrıca ticari ve turistik açıdan pek çok olumlu dışsallığı beraberinde getiren yapılardır. Ancak söz konusu yapıların korunmasında ve tanıtılmasında tek başına kamu kurum ve kuruluşlarının başarılı olması mümkün değildir. Zira Türkiye gibi birçok medeniyetin kurulduğu coğrafyalarda tüm kültürel miras unsurlarının kamu otoriteleri tarafından ortaya çıkarılarak korunması ve yeniden işlev kazandırılması oldukça güçtür. Bu nedenle özel sektör kuruluşlarının ve sivil toplum kuruluşlarının bu alandaki faaliyetleri oldukça kıymetlidir. Özellikle sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla ilgili kültürel miras unsurunun bölge halkı tarafından benimsenmesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması kolaylaşmaktadır.

Bu çalışmanın kapsamını bugün Kaz Dağı olarak bilinen ve pek çok mitolojik hikâyeye konu olan İda Dağı'nın eteklerinde kurulmuş; kökenleri M.Ö. 13. yüzyıla dayanan Antandros Antik Kenti ve bu antik kent özelinde 1999 yılında kurulmuş olan Altınoluk Tarihi Antandros Şehrini Kurtarma, Koruma ve Yaşatma Derneği oluşturmaktadır. Dernek, Antandros Antik Kentinin kamulaştırmalarının tamamlanması ve ören yeri olarak ilan edilmesi, ortaya çıkarılan eserlerin sergilenebilmesi için bir arkeoloji müzesi açılması, kazı çalışmalarının daha uzun dönemde ve iyileştirilmiş koşullarda yapılması ve Antik Kentin tanıtılması amacıyla faaliyet yürütmektedir. Bu kapsamda başta Kültür ve Turizm Bakanlığı, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ve Edremit Belediyesi olmak üzere sponsorlardan, paydaşlardan ve destekçilerden hibe veya bağış yoluyla gelen kaynağı Antandros Antik Kenti'nin korunması, tanıtılması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla kullanmaktadır. Bu doğrultuda Dernek tarafından, Antandros'tan başlayıp İtalya'da sonra eren Aeneas Kültür Rotası'ndan 'çocuklarla arkeopark' projesine kadar Avrupa Birliği projelerinin de dahil olduğu pek çok proje yürütülmektedir. Çalışma kapsamında söz konusu Dernek faaliyetleri ve Dernek ile merkezî yönetim ve yerel yönetim kuruluşları arasındaki yönetim süreci incelenmektedir. Böylelikle sivil toplum kuruluşlarının kültürel miras unsurlarının yaşatılmasındaki rolü Altınoluk Tarihi Antandros Şehrini Kurtarma, Koruma ve Yaşatma Derneği bağlamında tartışılmaktadır.

Anahtar Kelime: Kültürel Miras, Antandros Antik Kenti, Antandros Derneği

---

⁸⁰ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, yildizmuslum@outlook.com

⁸¹ Arş. Gör. Dr. Erzurum Teknik Üniversitesi, halilopo53@gmail.com

The Role of Non-Governmental Organizations and Governance in the Survival of Cultural Heritage Elements: The Case of the To Rescue, Preserve, and Sustain the Historic City of Antandros Organization

Müslüm Yıldız⁸²

Halil Peçe⁸³

Abstract

Cultural heritage elements transfer past cultural values to future generations and bring many positive externalities in commercial and touristic terms. However, it is not possible for public institutions and organizations to be successful in protecting and promoting these structures. Because in geographies such as Turkey where many civilizations were established, it is very difficult for all cultural heritage elements to be uncovered, protected, and re-functioned by public authorities. For this reason, the activities of private sector organizations and non-governmental organizations in this area are very valuable. Especially through non-governmental organizations, it becomes easier for the people of the region to adopt, protect and transfer the relevant cultural heritage element to future generations.

The scope of this study includes the Antandros Ancient City, which was established on the mountainside of Mount Ida, which is known as ‘Kaz Dağı’ today and is the subject of many mythological stories, and whose origins date back to the 13th century BC, and the To Rescue, Preserve, and Sustain the Historic City of Antandros Organization, which was established in 1999 specifically for this ancient city. The association carries out activities to complete the expropriations of the Antandros Ancient City and declare it as an archaeological site, opening an archeology museum to exhibit the unearthed artifacts, conducting the excavations over a longer period and under improved conditions, and promoting the Ancient City. In this context, the association uses the resources that come from sponsors, stakeholders, and supporters, primarily the Ministry of Culture and Tourism, Balıkesir Metropolitan Municipality, and Edremit Municipality, through grants or donations, to protect, promote and transfer Antandros Ancient City to future generations. In this direction, many projects, including European Union projects, are carried out by the Association, from the Aeneas Cultural Route that starts in Antandros and ends in Italy, to the 'arheopark with children' project. Within the scope of the study, the activities of the association and the governance process between the association and the central government and local government organizations are examined. Thus, the role of non-governmental organizations in preserving cultural heritage elements is discussed in the context of the To Rescue, Preserve, and Sustain the Historic City of Antandros Organization

Key Vocabulary: Cultural Heritage, Antandros Ancient City, Antandros Association

---

⁸² Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, yildizmuslum@outlook.com

⁸³ Arş. Gör. Dr. Erzurum Teknik Üniversitesi, halilopo53@gmail.com

Sivil Toplum Kuruluşlarının Strateji Üretme ve Planlama Açısından Değerlendirilmesi: Yeşilay Örneği

Doç. Dr. Sezai ÖZTOP⁸⁴

Müslüm YILDIZ⁸⁵

Özet

Öncelikli olarak 1950’li yıllarla birlikte özel sektör kuruluşlarınca kullanılan stratejik yönetim ve stratejik planlama yaklaşımı zamanla kamu kurum ve kuruluşlarınca da benimsenmiştir. Stratejik planlama yaklaşımı özel sektör ve kamu sektörünün ardından kimi sivil toplum kuruluşları tarafından da kullanılmaya başlanmıştır. Sivil toplum kuruluşları açısından stratejik planlama, kuruluşun belli bir dönem için faaliyet önceliklerinin ve bunları karşılayacak kaynakların belirlenmesi, kaynakların etkin kullanımı ve gündelik faaliyetlerin en az maliyetle ve şeffaf bir biçimde yürütülmesi açısından oldukça önemlidir.

Türkiye’nin en köklü sivil toplum kuruluşları arasında yer alan ve 1920 yılında Hilal-i Ahdar adıyla kurularak 1934 yılında kamu yararına çalışan dernek statüsü kazanan Yeşilay da stratejik yönetim ve stratejik planlama yaklaşımını benimseyen sivil toplum kuruluşları arasında yer almaktadır. Bu kapsamda Yeşilay tarafından 2014-2016, 2017-2019 ve 2020-2022 yılları arasında kapsayan üç adet stratejik plan hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Bu çalışmada 24.12.2003 tarihli ve 25326 sayılı Resmî gazetede yayımlanarak yürürlük kazanan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve 26.02.2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik kapsamında sivil toplum kuruluşu olarak Yeşilay’ın stratejik planları incelenmekte ve değerlendirilmektedir. Bu amaçla Altan vd. tarafından ilgili mevzuat temelinde 2011 yılında belirlenmiş ve hazırlık, durum analizi, geleceğe bakış, maliyet ve izleme/değerlendirme başlıkları altındaki 50 kriter dikkate alınmıştır.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgulara göre kamu kurumlarında beş yıllık bir dönemi kapsayan stratejik planların Yeşilay tarafından üç yıllık süreler için hazırlandığı, ilk stratejik plan hazırlığı sürecinde Türkiye Kalite Derneğinden destek alındığı, stratejik planlarda organizasyon yapısına yer verilmesine rağmen çalışma usullerine ve iş süreçlerine ilişkin kapsamlı bir bilgi bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca stratejik plan hazırlıkları kapsamında paydaşlardan çeşitli yöntemler ile veri toplanmış olmasına rağmen bu verilere stratejik planda açıkça yer verilmemiştir. Bununla birlikte birçok sivil toplum kuruluşunun stratejik planlama deneyimine sahip olmamasına rağmen Yeşilay’ın bu alanda yaklaşık on yıllık bir tecrübe sahibi olması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yeşilay, Sivil Toplum Kuruluşları, Stratejik Planlama

---

⁸⁴ Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Kamu Politikaları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, sezai.oztop@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2656-2776.

⁸⁵ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Programı, yildizmuslum@outlook.com, ORCID: 0000-0002-5111-4409.

Evaluation of Non-Governmental Organizations in terms of Strategy Production and Planning: The Green Crescent Example

Doç. Dr. Sezai Öztop⁸⁶

Müslüm Yıldız⁸⁷

Abstract

The strategic management and strategic planning approach, which was primarily used by private sector organizations in the 1950s, has also been adopted by public institutions and organizations over time. The strategic planning approach has started to be used by some non-governmental organizations after the private and public sectors. Strategic planning in terms of non-governmental organizations is very important in terms of determining the operational priorities of the organization for a certain period and the resources to meet them, the effective use of resources, and the execution of daily activities in a transparent manner with the least cost.

Green Crescent, which is one of the most rooted non-governmental organizations in Turkey was founded in 1920 under the name Hilal-i Ahdar and gained the status of an association working for the public interest in 1934, is among the non-governmental organizations that adopt the strategic management and strategic planning approach. In this context, three strategic plans covering the years 2014-2016, 2017-2019 and 2020-2022 were prepared and implemented by the Green Crescent.

According to the findings obtained within the scope of the study, strategic plans covering a five-year period in public institutions are prepared by the Green Crescent for three-year periods, support was received from the Turkish Quality Association during the preparation of the first strategic plan, and although the organizational structure is included in the strategic plans, there is no comprehensive information on working methods and business processes. In addition, although data were collected from stakeholders with various methods within the scope of strategic plan preparations, these data were not explicitly included in the strategic plan. However, despite the fact that many non-governmental organizations do not have strategic planning experience, it is very important that the Green Crescent has about ten years of experience in this field.

Keywords: Green Crescent, Non-Governmental Organizations, Strategic Planning

---

⁸⁶ Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Kamu Politikaları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, sezai.oztop@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2656-2776.

⁸⁷ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Programı, yildizmuslum@outlook.com, ORCID: 0000-0002-5111-4409.

Kent Konseyi Yerel Tarih Çalışmalarının Kent Kullanıcıları Üzerine Etkisi; Bandırma Örneği*

Ceyda Kiraz⁸⁸

Özlem Şimşek⁸⁹

Sema Odacı⁹⁰

Özet

Kentlilik bilincinin oluşmasının başlıca koşulu, bireylerin yaşadıkları kent ile anlamlı ve güçlü bağlar kurabilmeleri ve kendilerini yaşadıkları kentin bir parçası gibi hissetmeleridir. Bunu oluşturmanın yollarında birisi de kentin kültürel ve tarihi değerlerinin farkına varmaktır. Bu noktada kentlilik bilincinin oluşmasında ana paydaşlardan birisi de yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler; merkezi yönetim, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve kent konseyleri ile ortaklık anlayışı içerisinde. Bu ortaklık anlayışı doğrultusunda 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği'ne dayanarak kurulan Kent Konseyleri; “Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek” görev tanımıyla, kentlilik bilincinin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda çalışmamızın konusu; Kent Konseylerinin katkı sunduğu yerel tarih çalışmaları ve bu çalışmaların kent kullanıcılarına olan etkisidir.

Çalışmada öncelikle belediye ve kent konseyi iş birliğinde gerçekleşen son 20 yıla ait kent tarihine ilişkin faaliyetler tespit edilmiştir. Ardından bu çalışmaların kent kullanıcılarına ulaşma durumu, kullanıcıların yerel tarih öğeleri hakkında sahip oldukları bilgiler ve bu bilgileri öğrenme kanallarını tespit etmek amacı ile 115 kişinin katıldığı bir anket çalışması düzenlemiştir. Yapılan anket çalışması SSPS Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak sayı, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, varyans, çarpıklık basıklık kullanılmıştır. Ayrıca normal dağılım ve uç değer analizi yapılmıştır. Anakütle temsil eden örnek büyüklüğü, %5 hata payı bırakılmıştır.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda kullanıcıların; kent tarihine ilişkin hangi olay, kişi ve mekanlar hakkında bilgi sahibi olduğu ve bu bilgileri öğrenme kanalları tespit edilmiştir. Yerel tarih hakkında bilgiye erişim kanalları sırasıyla; sosyal medya, kent konseyi ve belediye faaliyetleri olurken, gerçekleştirilen faaliyetlerin kent kullanıcılarına duyurulmasında eksik kaldığı gözlemlenmiştir. Bu çalışma sonucunda kent kullanıcılarının Bandırma tarihi hakkında yapılan çalışmaların yeterli bulunduğu ancak çalışmaların somutlaştırılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Kent tarihi hakkında gerçekleştirilecek çalışmaların duyuru kanallarının artırılması ve kent tarihini deneyimleyebilecek alanların (kent müzesi, kent arşivi) oluşturulması kentlilik bilincinin arttırılmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler; kentlilik bilinci, kent tarihi, kent konseyi

* Bu çalışma Bandırma Kent Konseyi adına hazırlanmıştır.

⁸⁸ Şehir ve Bölge Plancısı, ceydakiraz1@gmail.com

⁸⁹ Şehir ve Bölge Plancısı, ozzlemsimsekk@gmail.com

⁹⁰ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyet Tarihi Anabilim Dalı, semaodacil@gmail.com

The Effect of City Council Local History Studies on Urban Users; Bandırma Example

Ceyda Kiraz⁹¹

Özlem Şimşek⁹²

Sema Odacı⁹³

Abstract

The main condition for the formation of urban consciousness is that individuals can establish meaningful and strong bonds with the city they live in and feel like a part of the city they live in. One of the ways to create this is to become aware of the cultural and historical values of the city. At this point, one of the main stakeholders in the formation of urban awareness is local governments. local governments: It has a partnership understanding with the central government, public institutions, non-governmental organizations and city councils. In line with this partnership understanding, the City Councils established based on the Municipal Law No. 5393 and the City Council Regulation No. 26313; It plays an important role in the development of urban consciousness with its job description of "preserving and developing the historical, cultural, natural and similar values related to the identity of the city". In this context, the subject of our study is; Local history studies contributed by City Councils and the effects of these studies on city users.

In the study, first of all, the activities related to the city history of the last 20 years, which took place in cooperation with the municipality and the city council, were determined. Afterwards, a survey was conducted with the participation of 115 people in order to determine the access status of these studies to the city users, the information they have about the local history items and the learning channels of this information. The survey study was analyzed using the SSPS Windows 25.0 program. In the evaluation of the data, number, percentage, arithmetic mean, standard deviation, frequency, variance, skewness and kurtosis were used as descriptive statistical methods. In addition, normal distribution and extreme value analysis were performed. The sample size representing the population was left with a margin of error of 5%.

As a result of the evaluations, users; It has been determined which events, people and places about the history of the city and the channels of learning this information. Access channels to information about local history, respectively; While social media, city council and municipality activities are taking place, it has been observed that there is a lack of announcing the activities to the city users. As a result of this study, it was revealed that the city users found the studies on the history of Bandırma sufficient, but the studies should be concretized. Increasing the announcement channels of studies on urban history and creating areas (city museum, city archive) that can experience urban history will contribute to increasing urban awareness.

Key Vocabulary: urban consciousness, city history, city council

---

⁹¹ Şehir ve Bölge Plancısı, ceydakiraz1@gmail.com

⁹² Şehir ve Bölge Plancısı, ozzlemsimsekk@gmail.com

⁹³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bandırma Onyeddi Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyet Tarihi Anabilim Dalı, semaodacil@gmail.com

Mahallede Katılım ve Sosyal Medya: “Fenerbahçe Mahalle Muhtarlığı” Facebook Grubu Üzerine Bir İnceleme

Adnan Tetikol⁹⁴

Özet

20. yüzyılın sonlarından itibaren kentli nüfusun artmasına paralel olarak yaşanan ekonomik ve teknolojik gelişmeler yeni orta sınıfın oluşmasına yol açmış ve bu durum, siyasi katılım süreçlerini de etkilemiştir. Siyasi katılımı sadece seçimlerde oy kullanmak olarak görmeyen, yönetim süreçlerine daha fazla katılmayı talep eden yeni orta sınıf; özellikle kendisini doğrudan etkileyen eğitim, sağlık ve yerel hizmetler gibi konularla daha fazla ilgilenmeye başlamıştır. Bu süreç, klasik kamu yönetimi anlayışı yerine yurttaşları birer paydaş olarak gören bir anlayışın gelişmesine yol açmıştır. Yeni bir iletişim biçimi oluşturan sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte katılım süreçlerindeki değişimler hızlanmış ve temsili demokrasilerin kısıtlı katılım biçimlerine alternatifler ortaya çıkmıştır.

Mahalle muhtarlıkları; Türk kamu yönetimi geleneğinde önemli bir yer tutuyor olsa da, karar organı ve bütçesinin olmaması nedeniyle mevcut kanunlarda yerel yönetim birimi olarak kabul edilmemektedir. Ancak geçmişi iki yüz yıla dayanan muhtarlık, bazı gelişmeler ile birlikte tekrar önem verilen bir noktaya gelmiştir. Özellikle son yıllarda atılan yönetim ve katılım adımları ile birlikte; mahalle sakinlerinin ortak ihtiyaçlarını belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek gibi konularda belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişki yürütmek, işbirliği yapmak gibi görevler mahalle muhtarlarını ön plana çıkarmış ve muhtarları katılım süreçlerinde önemli bir noktaya yerleştirmiştir.

Bu çalışma kapsamında Kadıköy ilçe sınırları içerisinde bulunan Fenerbahçe Mahallesi Muhtarlığı'nın önde gelen sosyal medya platformu Facebook üzerinde bulunan grubunda yer alan, yurttaşlar ve mahalle muhtarı tarafından yapılan, paylaşımların analizi yapılarak; öne çıkan sorunlarda mahalle muhtarının üstlendiği rol ile birlikte belediye ve diğer kamu kurumlarıyla geliştirdiği ilişki incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Muhtarlık, Sosyal Medya, Katılım, Fenerbahçe Mahallesi Muhtarlığı

---

⁹⁴ Marmara Üniversitesi, SBE, Yerel Yönetimler ve Kent Politikaları, adnantetikol@gmail.com

Participation In The Neighbourhood And Social Media: A Review On “Fenerbahçe Mahalle Muhtarlığı” Facebook Group

Adnan Tetikol⁹⁵

Abstract

Since the end of the 20th century, the economic and technological developments experienced in parallel with the increase in the urban population have led to the formation of a new middle class, and this has also affected the political participation processes. The new middle class, which does not see political participation as just voting in elections and demands more participation in management processes; In particular, he began to be more interested in issues such as education, health and local services that directly affect him. This process has led to the development of an understanding that sees citizens as stakeholders instead of the classical public administration approach. With the spread of social media, which constitutes a new form of communication, changes in participation processes have accelerated and alternatives to the limited participation forms of representative democracies have emerged.

Neighbourhood mukhtars; although it has an important place in the Turkish public administration tradition, it is not accepted as a local government unit in current laws due to the lack of a decision-making body and budget. However, the mukhtarship, which dates back to two centuries, has come to a point where it is given importance again with some developments. Especially with the governance and participation steps taken in recent years. Tasks such as determining the common needs of the residents of the neighbourhood, improving the quality of life of the neighbourhood, establishing relations with the municipality and other public institutions and organizations, and cooperating with the neighbourhood have brought the neighbourhood mukhtars to the forefront and placed them at an important point in the participation processes.

Within the scope of this study, the role of the mukhtar of the neighbourhood in the prominent problems and the relationship he has developed with the municipality and other public institutions will be examined by analysing the posts made by the citizens and the mukhtar of neighbourhood, who are in the group on Facebook of “Fenerbahçe Mahallesi Muhtarlığı”.

Key Words: Neighbourhood Mukhtars, Social Media, Participation, Fenerbahce.

---

⁹⁵ Marmara Üniversitesi, SBE, Yerel Yönetimler ve Kent Politikaları, adnantetikol@gmail.com

Sivil Toplum Kuruluşlarının Eğitim Sorumlulukları

Öğr. Gör. Dr. Verda Gizem Oğul⁹⁶

Öğr. Gör. Zuhale Özgenç Pek⁹⁷

Özet

25 Eylül 2015 tarihinde Birleşmiş Milletlere üye ülkeler tarafından 2030 yılına kadar tüm Dünyadaki yoksulluğu sona erdirmek, eşitsizlik, adaletsizlik gibi sorunları ortadan kaldırmak, ekonomik büyüme, enerji, sürdürülebilir tüketim ve üretim, sanayileşme ve iklim değişikliği ile ilgili olarak 17 ana hedef ve 169 alt hedefi içeren Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) belirlenmiştir. Ekonomik, sosyal ve çevresel temeller üzerine kurularak şekillendirilmiş bu hedefler, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yanında gelişmiş ülkelere de büyük sorumluluklar ve yükümlülükler getirmektedir.

17 ana hedef başlıkları şu şekildedir. Yoksulluğa son, Açlığa son, Sağlıklı bireyler, Nitelikli eğitim, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Temiz su ve Sıhhi Koşullar, Erişilebilir ve temiz enerji, İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme, Sanayi yenilikçilik ve altyapı, Eşitsizliklerin azaltılması, Sürdürülebilir Şehir ve yaşam alanları, Sorumlu tüketim ve üretim, İklim eylemi, Sudaki yaşam, Karasal Yaşam, Barış adalet ve güçlü kurumlar, Hedefler için ortaklıklar.

Bu araştırmada yukarıda belirtilen 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 4. Hedef olarak bilinen Nitelikli Eğitim başlığı altında ülkemizde STK'lar tarafından sürdürülen çalışmaların neler olduğu ile ilgili bir literatür taraması yapılmış ve Nitelikli eğitim olarak hangi başlıklar altında toplandığı ile ilgili tespitlerde bulunulmuştur. Buna ek olarak bir Nitelikli Eğitim olarak halen eğitimleri devam eden bir STK- Üniversite iş birliği olarak Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi- TODEV (Türkiye Otistiklere Destek ve Eğitim Vakfı) iş birliği projesi örneği paylaşılmaktadır.

Altı Nokta Körler Vakfı ve Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenciler Birimi iş birliği ile Kaliteli ve Erişilebilir Eğitim Konusunda devam eden bir diğer proje ise gönüllü öğrenciler ve topluma hizmet dersi öğrencilerinin, Kamu Personeli veya Üniversite Sınavına hazırlanan görme engelli kişilere Matematik, Türkçe ve Tarih dersi verdiği bir diğer projedir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Eğitim, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Nitelikli Eğitim, Proje, STK- Üniversite, İş birliği

⁹⁶ Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, ogulvgizem@gmail.com

⁹⁷ Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, zuhal.pek@gmail.com

Educational Responsibilities Of Non-Governmental Organizations

Öğr. Gör. Dr. Verda Gizem Oğul⁹⁸

Öğr. Gör. Zuhâl Özgenç Pek⁹⁹

Abstract

Sustainable Development Goals (SDGs) including 17 main targets and 169 sub-targets were determined by the member states of the United Nations on September 25, 2015, to eliminate the problems such as poverty, hunger, climate change, inequality, and injustice all over the world by 2030. These targets, which have been shaped on economic, social, and environmental foundations; bring great responsibilities and obligations to developed and underdeveloped and developing countries.

17 sustainable development goals (SDGs) to transform our world: No Poverty, Zero Hunger, Good Health and Well-being, Quality Education, Gender Equality, Clean Water and Sanitation, Affordable and Clean Energy, Decent Work and Economic Growth, Industry, Innovation and Infrastructure, Reduced Inequality, Sustainable Cities and Communities, Responsible Consumption and Production, Climate Action, Life Below Water, Life on Land, Peace and Justice Strong Institutions, Partnerships to achieve the Goal.

In this research, a literature review has been made about the activities carried out by NGOs in our country under the title of Quality Education, known as the 4th Objective. In addition, as a Quality Education, an example of the cooperation project of Marmara University Unit For the Students with Disabilities-TODEV (Turkish Autistic Support and Education Foundation) is shared as an NGO-University cooperation which is still ongoing.

Another ongoing project with the cooperation of NGO Altı Nokta Körler Foundation and Marmara University Unit for the Students with Disabilities on Quality and Accessible Education is a project in which volunteered students and community service course students take place by teaching Mathematics, Turkish, and History to the visually impaired people who are studying for Public Personnel or University Exam.

Key Vocabulary: Non-Governmental Organizations, Education, Sustainable Development Goals, Quality Education, Project, NGO-University, Cooperation

---

⁹⁸ Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, ogulvgizem@gmail.com

⁹⁹ Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, zuhal.pek@gmail.com

“Geri Dönüştür, Dünyayı Değiştir” Çevre İnsiyatifi Projesi Eskişehir Kent Konseyi Çevre ve Sağlık Çalışma Grubu¹⁰⁰

Projenin Amacı

Sağlıklı bir hayat sürdürebilmemiz için, sağlıklı bir çevrede yaşamamız gerekmektedir. Doğal kaynaklarımızın sınırsız olmaması nedeniyle dikkatli kullanılmadığı takdirde bir gün bu kaynakların tükeneceği şüpheşizdir. Bu amaçla Eskişehir’de geri dönüşümün en az toplandığı 10 mahallemizde yaşayanlar tarafından geri dönüşümün öneminin anlaşılması için ilgili kurumlar arası iş birliği ile hemşehrilerimizi çevre konusunda doğru bilgilendirmek, bilinçlendirmek ve geri dönüşümle ilgili kalıcı davranış değişiklikleri kazandırarak uygulanmasını yaygınlaştırmak. Geri dönüşüm sürecine aktif katılımlarını sağlamak.

Veri Toplama Süreci

Projemizde il genelinde bulunan muhtarlar ve Belediyemizin geri dönüşüm ile ilgili birimleri ve tüm ilgili kurum ve kuruluşlar ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak, mahallelerimizde geri dönüşümün uygulama aşamalarındaki eksiklikler ve yapılabilecekler hakkında veriler toplandı. İlimizde faaliyet gösteren geri dönüşüm tesisleri gönüllü çevre mühendislerimiz tarafından ziyaret edilerek, tesislerin kapasitesi ve toplanan geri dönüşüm atıklarının miktarı konularında incelemelerde bulunuldu. İlimizde uygulanan geri dönüşüm şartname teknikleri, atık yönetimi, geri dönüşüm kutularının hangi mahallelerde ve kurumlarda bulunduğu konularında veriler toplandı. Elde edilen veriler doğrultusunda geri dönüşümün en az uygulandığı 10 mahalle belirlendi.

Hedef Kitle

Geri dönüşümün en az toplandığı 10 mahallemizde yaşayan çocukların günlük yaşantılarında gerçekleştirdikleri faaliyetlerin çevreye olan olumsuz etkilerini fark etmeleri, geri dönüşümle ilgili kalıcı davranış değişiklikleri kazanarak geri dönüşümün uygulanmasını yaygınlaştırmak için bu mahallelerimizde bulunan ilköğretim okullarında eğitim gören 6.7. ve 8. Sınıf öğrencileri.

Projemizin Paydaşları

1. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü,
2. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Şube Müdürlüğü,
3. Odunpazarı Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Şube Müdürlüğü,
4. Tepebaşı Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Şube Müdürlüğü,
5. Eskişehir Olgunlaşma Enstitüsü,
6. Ak Geri Dönüşüm Firması, Benli Geri Dönüşüm Firması,
7. Mahalle Muhtarlıkları

Uygulama Süreci

Projenin uygulama aşamasında geri dönüşümün en az toplandığı 10 mahallenin tamamında ikamet eden çocuklarımıza çevre bilincini aşılama amacıyla Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile protokol imzalandı. İmzalanan protokol kapsamında okullarımızda öğrenim gören 6-7 ve 8’inci sınıf öğrencilerine çevre kirliliğinin doğal kaynaklarımız üzerindeki etkileri konularında Çevre Sağlık

¹⁰⁰ Eskişehir Kent Konseyi

Çalışma Gurubumuzdaki gönüllü çevre mühendislerimiz ve öğretmenlerimiz tarafından eğitimler verildi. Eğitimlerimizde, tüketim faaliyetlerimizle bağlantılı olarak oluşturduğumuz atık miktarının her geçen gün arttığı ve oluşturduğumuz atıkların insan ve çevre sağlığına zarar vermemesi amacıyla ne şekilde uzaklaştırıldığı, atık bertarafı amacıyla hangi teknolojilerin kullanıldığı ve çevre koruma faaliyetlerinde farklı disiplinler arası ilişkilerin önemi anlatıldı.

Aynı zamanda geri dönüşümün en az toplandığı 10 mahallenin tamamında ikamet eden vatandaşlarımızda çevre bilincinin daha etkin bir şekilde oluşturulması adına naylon poşet kullanımı yerine pazar filesi kullanımına teşvik etmek amacıyla Olgunlaşma Enstitüsü ile iş birliği yapılarak, ücretsiz file örme kursları başlatıldı.

Projenin Çıktıları – Sağlanan Faydalar

Projemizin uygulandığı geri dönüşümün en az toplandığı 10 mahallemizde bulunan okullarımızda öğrenim gören 6-7 ve 8'inci sınıf öğrencilerimize verdiğimiz seminerlerde, öğrencilerin konuya duyarlı oldukları ancak atıkları doğru bir şekilde ayırmayı bilmedikleri gözlenmiştir. Verilen eğitim ile öğrenciler çevre geri dönüşüm bilinci kazanmış ve bu okulların bulunduğu bölgelerde Merkez İlçe Belediyelerimizin yetki, görev ve sorumluluğundaki geri dönüşüm atıklarının toplama işini yürüten Geri Dönüşüm firmaları tarafından toplanan atıklarda aylık ortalama 236 ton artış olmuştur.

Öneriler

İklim değişikliği, hava kirliliği, su ve toprak kirliliği gibi çevresel kirlilikler sadece Kentlerimizin iç problemi değil, ülkemizin ortak problemi olarak karşımızda duran gerçekliktir. Bu nedenle çevre sorunlarını ulusal ölçekte değerlendirilmeli ve ortak çözümler üretilmelidir. Tarihi, doğal ve kültürel çevrenin korunmasına yönelik halkın bilinçlendirilmesi ve doğal kaynaklarımıza zarar vermeden, mevcut kaynakların bilinçli olarak tüketilmesini sağlayarak, gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına imkân verecek şekilde kent yaşamının planlanması Kent Konseylerimizin en önemli çalışma konularından biri olmalıdır.

Abd- Çin Rekabetının Güney Asya'daki Stratejik Limanlar Üzerindeki Etkileri

Yasir Rashid¹⁰¹

Özet

Kaydettiği güçlü ekonomik büyüme ile birlikte Çin, ekonomik, politik, askeri ve teknolojik alanlarda ABD'ye meydan okumaktadır. Bununla birlikte, 2013 yılında Bir Kuşak, Bir Yol projesinin tanıtılmasından bu yana, jeoekonomik alan, son yıllarda ABD ve Çin arasındaki ana rekabet alanlarından biri haline gelmiştir. Jeoekonomi, coğrafya, ekonomi ve güç arasındaki ilişki ağına işaret eden bir olgu olarak yeni bir perspektif sunmaktadır. Bu bağlamda, stratejik limanlar da dahil olmak üzere altyapı inşası ve gelişimi konusundaki rekabet, Washington ve Pekin arasındaki jeoekonomik rekabetin en önemli parçalarından biri olmuştur.

Güney Asya bölgesi, söz konusu büyük güç ilişkilerinin gözlemlenebileceği bir örnek alan niteliğindedir. Bu bölge, Çin ile Hint Okyanusu arasındaki en kısa kara yolunu sağlamakta, Malakka Boğazı'nı baypas etme olanağını ortaya çıkarmakta ve enerji zengini Orta Asya'ya en kısa erişim imkanını doğurmaktadır. Güney Asya'daki Çabahar ve Gwadar limanları gibi altyapı projelerine yatırım yaparak farklı küresel ve bölgesel güçler bu alandaki rekabetlerini ortaya koymaktadırlar. Aktörlerin ve rekabet alanlarının çeşitliliği nedeniyle, ABD ve Çin arasındaki rekabetin Güney Asya'daki altyapı projeleri üzerindeki sonuçları karmaşık ve çeşitlidir.

Bu çalışma, bir politik ekonomi yaklaşımı kullanarak, Çin-ABD rekabetini ve bunun Güney Asya'daki büyük limanlar ve diğer altyapı projeleri üzerindeki etkilerini analiz etmekte ve incelemektedir. Bu bağlamda özellikle Çin-ABD rekabetinin Gwadar ve Çabahar limanları projeleri üzerindeki sonuçları ile Pakistan, İran, Afganistan ve Orta Asya ülkeleri dahil olmak üzere bölge ülkeleri üzerindeki etkileri de incelenecektir.

Anahtar kelimeleri: ABD-Çin İlişkileri, ABD-Çin Rekabeti, Jeoekonomi, Güney Asya, Gwadar Limanı, Chabahar Limanı

---

¹⁰¹ MÜ Uluslararası Politik Ekonomi Doktora Öğrencisi, k.yasir.rashid@gmail.com

Us-China Rivalry And Its Implication On Strategic Ports In South Asia

Yasir Rashid¹⁰²

Abstract

With significant economic growth, China has challenged the US in various economic, political, military, and technological fields. However, since the introduction of BRI in 2013, the geoeconomic area has become one of the main areas of competition between the US and China in recent years. Geoeconomics emerged from the interconnection of geography, economics, and power and provides a new structure for power relations. Therefore, rivalry over the construction and development of infrastructures, including strategic ports, has been one of the most important parts of the geoeconomic competition between Washington and Beijing.

South Asian region can be an example of where one can observe the aforementioned intense power relations. This region provides the shortest land route between China and the Indian Ocean, supply the ability to bypass the Strait of Malacca, and gain the shortest access to energy-rich Central Asia. By investing in infrastructure projects in South Asia, such as ports of Chabahar and Gwadar, global and regional powers are competing with each other. Due to the diversity of actors and competition, the implications of rivalry between the United States and China over infrastructure projects in South Asia are very complex and varied.

This study, using a political economy approach, will analyze and examine China-US rivalry and its implications on major ports and other infrastructure projects in South Asia. Particularly, implications for strategic projects of ports of Gwadar and Chabahar, as a case study, and the implications for countries in the region including Pakistan, Iran, Afghanistan, and Central Asian countries will also be examined.

Keywords: US-China Relations, US-China Rivalry, Geoeconomics, South Asia, Gwadar Port, Chabahar Port

---

¹⁰² MÜ Uluslararası Politik Ekonomi Doktora Öğrencisi, k.yasir.rashid@gmail.com

UNCIP Kararlar Açısında Keşmir Sorunu

Kashmir Conflict in the Perspective of UNCIP Resolutions

Sami Ullah¹⁰³

Özet

Hindistan ve Pakistan, 1947'deki bağımsızlıklarını kazanmalarından bu yana dört defa savaşmıştır. Bu iki devlet arasındaki rekabetin temel nedeni Keşmir sorunudur. Bu çalışmada Keşmir sorunun ortaya çıkışını ve Birleşmiş Milletlerin rolünü değinilecektir. Birleşmiş Milletlerin Keşmir'deki rolünü anlamak için Hint Yarımadası'nın bölünmesiyle ilgili tarihsel arka planı kısaca tartışılacak. Keşmir sorunla ilgili önemli tarihi olaylarını da ele alınacaktır ayrıca Modi yönetimi sırasında Hindistan tarafından yönetilen Keşmir'deki anayasal değişikliklerini de vurgulayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Keşmir, Güvenlik Konseyi, Hindistan, Pakistan, Modi

Abstract

India and Pakistan have fought four wars since their independence in 1947. The main reason of rivalry between these two states is Kashmir Conflict. We will explain the emergence of Kashmir conflict and role of United Nations In order to understand the United Nations role in Kashmir, we will briefly discuss about the historical background about the partition of Indian Subcontinent. We will highlight the key historical events happened during the Kashmir conflict; we will also highlight about the constitutional changes in Indian administered Kashmir during the Modi's rule.

Keywords: Kashmir, Security Council, India, Pakistan, Modi

---

¹⁰³ Doktora öğrencisi, Marmara Üniversitesi, samibaltee@yahoo.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8047-5505>

Rusya ve Çin Arasında Azerbaycan Üzerinden Rekabet: Diplomasi, İdeolojik ve Ekonomik Araçlar

Dr. Elvin Abdurahmanlı ^{104*}

Özet

Araştırma kapsamında Azerbaycan Cumhuriyetinin Rusya ve Çin perspektifinde ideolojik, diplomatik ve ekonomik araçlar üzerinde ilişkisi ele alınarak incelenmiştir. Makalenin girişinde Rusya ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kafkaslardaki etkisinin ne derecede olduğunu tarihsel açıdan ele alınmış ve olayın tarihsel boyutu resmi kaynakların açıklamaları ile ortaya koyulmuştur. Makalenin ikinci başlığı Azerbaycan Cumhuriyeti, Rusya ve Çin Halk Cumhuriyeti hakkında kısa bilgi verilerek, Azerbaycan'ın iki ülke ile ilgili ideolojik, diplomatik ve ekonomik ilişkileri ve geleceğe yönelik değişim planı ile ilgili detaylı bilgi verilmiştir. Azerbaycan Cumhuriyetinin mevcut yer altı kaynakları ele alınırken diğer taraftan bu iki ülke ile diplomatik ve ekonomik alandaki ilişkilerin etkisinin ne gibi olum ve olumsuz etkileri olduğu ile ilgili araştırma yapılmıştır. Araştırmada kalitatif yöntem ve teknikler kullanılmış ve açık kaynaklar olan gazete manşetleri, resmi kurum ve tarafların açıklamaları, anlaşmalar, dönem içerisinde yazılan tez, makale incelenerek derlenmiştir. 2015 yılın gerçekleşen ekonomik kriz sonucunda Azerbaycan Cumhuriyetinin petrole dayalı ekonomik ilişkisini değiştirerek ticari ilişkiler kapsamında çok sektörlü ekonomiye geçiş reform hareketleri kapsamında Çin ve Rusya ile yaptığı geleceğe yönelik perspektifli anlaşmalara imza atmıştır. Rusya ve Çin, Azerbaycan'la olan ilişkilerde dikkatli davranmaya ve bu bölgedeki jeo-ekonomik müttefiklerini kaybetmemeye özen gösterdikleri görülmekle birlikte, denge politikasının bu bölgede yürütülmesiyle Azerbaycan ekonomisinde yer edinebileceklerini görerek hareket ettikleri için Kafkasya'daki gücü kaybetmemek ve var olmak için bu bölgelere halen bağımlı olduklarını göstermiş oldular.

Anahtar kelimeler: Diplomasi, Ekonomik reformlar, Petrol, İpekyolu projesi, İdeoloji, Denge politikası

---

104 ORCID-0000-0002-0629-8317, İstihbarat İncelemeleri ve Diplomasi Uzmanı, Azerbaycan Cumhuriyeti Diaspora Bakanlığı Karabakh is Azerbaijan Milli Platformunun Türkiye Cumhuriyeti Genel Koordinatörü Dr. Elvin ABDURAHMANLI İstanbul, abdurahmanlielvin@gmail.com

II. Karabağ Savaşında Sivillere ve Yerleşim Yerlerine Yönelik Gerçekleştirilen Hukuk İhlalleri: Gence ve Berde Saldırıları

Aybaniz Shahmarova¹⁰⁵

Özet

Tarih boyu savaşlarda kullanılan askeri silahlar mülki siviller ve sivil yerleşim yerleri için büyük yıkımlara ve sorunlara sebep olmuştur. Nitekim hem uluslararası nitelikteki silahlı çatışmalarda hem de uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalarda çatışan taraflar hukuk ihlallerinde bulunarak birçok savaş suçunun işlenmesine olanak sağlamıştır. İşlenen savaş suçları sonucu binlerce sivil vatandaş hayatını kaybetmiş, köyler, kasabalar, binalar ve birçok yerleşim yerleri yok edilmiştir. Yaşanan kayıplar maddi, manevi ve fiziksel olarak büyük acılara sebebiyet vermiş ve binlerce insanın hayatını, geleceğini olumsuz yönde etkilemiştir. Askeri silahların sebep olduğu şiddeti ve yıkımı azaltmak için uluslararası düzeyde sözleşmeler imzalanmıştır. 1899 tarihli Lahey Barış Konferansı'nda kabul edilmiş Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi ve 2008 tarihinde imzalanmış Misket Bombaları Sözleşmesi bu hususta önemli örnek teşkil etmektedir. Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi ile Misket Bombaları Sözleşmesi sivillere yönelik gerçekleştirilen insanîyet dışı fiilleri engellemek, karşısını almak ve sivil can kayıplarını önlemek için oluşturulmuştur. Nitekim II Karabağ Savaşında Ermenistan silahlı kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen Gence ve Berde saldırıları bu konuda önemli bir örnek teşkil etmektedir. Gence ve Berde kentlerine yönelik gerçekleştirilen silahlı saldırılar sonucu 66 kişiden fazla sivil öldürülmüş, 240 kişiden fazla sivil yaralanmıştır. Bu çalışmanın amacı Azerbaycan ve Ermenistan arasında yaşanan II Karabağ savaşı sonucu Ermenistan silahlı kuvvetleri tarafından sivillere ve sivil yerleşim yerlerine yönelik gerçekleştirilen balistik füze ve misket bomba saldırıları sonucu yaşanan yıkımı gözler önüne sermek ve Ermenistan devleti gibi işgalci politikalar yürüten devletlerin örf ve âdet hukuku niteliğindeki uluslararası sözleşmeleri nasıl kendi menfaatleri ve çıkarları doğrultusunda ihlal ettiğini gözler önüne sermektedir. Bu doğrultuda çalışmamızda kalitatif araştırma yöntemi kullanılmış, elde ettiğimiz birincil ve ikincil veriler analitik perspektifle değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelime: Lahey Barış Konferansı, Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi, Misket Bombaları Sözleşmesi, II Karabağ Savaşı

---

¹⁰⁵ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, shahmarovaaybeniz@gmail.com

Demokrasi'nin Ekonomik Kalkınmaya Etkisi: Farklı Ülkeler Örneği

Abdul Karim Azizi¹⁰⁶

Özet

Bu Makalede 2003-2012 yıllar arasında Panel verilerini kullanarak farklı ülkelerde demokrasisi ekonomik kalkınma üzerinde etkili olup olmadığını araştırmaktadır. Araştırmada, Freedom House Endeksin verdiği verileri: Sivil özgürlükler ve siyasi haklar ekonomik büyüme üzerinde olumlu ya da olumsuz ve anlamlı veya anlamsız etkisi olduğunu gösterecektir. Ayrıca ülkelerde tüketim harcama değişkenleri, eğitim ve nüfusu ekonomik kalkınma üzerinde etkisi var mıdır? Sorusunun cevabını gösterecektir. Bu ülkeler; Afganistan, Azerbaycan, Bangladeş, İran, Irak, Kazakistan, Kenya, Nepal, Pakistan ve Türki'yedir. Sonuç olarak yıllık nüfus ve sivil özgürlükler ekonomik kalkınma üzerinde negatif ve diğer tüm değişkenler pozitif bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Ekonomik Kalkınma, Sabit Etkiler ve Rassal Etkiler Modelleri

Abstract

This article explores whether democracy has an impact on economic development in different countries using Panel data between 2003 and 2012. In the study, the data provided by Freedom House Index: Civil liberties and political rights will show that they have a positive or negative and meaningful or meaningless effect on economic growth. Also, in countries, consumption spending variables, education and population have an impact on economic development? will show the answer to the question. These countries; Afghanistan, Azerbaijan, Bangladesh, Iran, Iraq, Kazakhstan, Kenya, Nepal, Pakistan, and Turkey. As a result, annual population and civil liberties show that negative and all other variables have a positive effect on economic development.

Keywords: Democracy, Economic Development, Fixed Cultures and Random Effects Models

---

¹⁰⁶ Anadolu Üniversitesi İktisat Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, krm.azizi7722@gmail.Com

Cooperation of Neighboring Countries and the Role of Non-Governmental Organizations

Osman Mahmoud Hassan¹⁰⁷

Abstract

First of all, it is important to develop platforms where citizens of neighboring countries and non-governmental organizations acting on their behalf can engage in close dialogue and cooperation. For example, various project competitions can be organized to encourage the non-governmental organizations of the countries in the region to act jointly. The aim here should be to enable societies to get to know each other and to see that they can achieve something by working together. In this direction, umbrella non-governmental organizations covering the countries of the region can be established after a certain experience. After sufficient capacity formation, it will be seen that such umbrella organizations can play a vital role in the democratization of the countries of the region, better quality of life, and ensuring peace and tranquility. They will even be able to create various strategies that will inspire the politicians of the countries in the region.

Developing cooperation between the universities of the countries in the region, and addressing issues such as the exchange of researchers and students are important for the development of relations. Extensive cooperation platforms can be created with the participation of other public institutions and non-governmental organizations by universities working on joint projects. Universities can play an active role in the creation and development of sustainable cooperation in such areas. The sustainability and wider impact of the projects they are involved in can be more effective for researchers who see their activities as a part or continuation of their academic careers.

---

¹⁰⁷ Sebahattin Zaim Üniversitesi, osmanmahmoud966@hotmail.com

Corporate Governance Approach in Algeria

Warda Ababsa¹⁰⁸

Abstract

In this article, which basically deals with the concept of corporate governance, it has also been tried to explain the level of corporate governance in Algeria. In this direction, in the first part of the study, the concept of governance, with which corporate governance interacts, is explained and various definitions of this concept are given. Then, when it comes to the second part of the study, the concept of Corporate Governance, which is the main subject of the study, is emphasized. In this direction, the concept is explained with various definitions and at the same time, the development and regulations of this concept are also included in the process. Afterwards, the chapter was concluded by explaining the principles of corporate governance, its aims and the benefits it has provided in this direction. When it comes to the third part of the study, the concept of corporate governance in Algeria has been evaluated in this part, which also includes one of the main questions of the study. At this point, first of all, the development and regulations of corporate governance in Algeria were given, then the study was concluded by examining the corporate governance dimension in Algeria in line with certain criteria.

Keywords: Governance, Corporate Governance, Participation, Fairness, Transparency, Responsibility

Cooperation with Public Administration and Non-Governmental Organizations

---

¹⁰⁸ wardababsa17@hotmail.com

Abstract

The new public administration approach is supported by the criticisms directed at the structure and functioning of the public administration, which is based on doing business in the classical sense; It has emerged as a result of the changes observed in the private sector with the developments in the field of communication and technology. The new management approach, which seeks an answer to the question of how to ensure efficiency in state administration; It aimed to change the concept of inefficiency, clumsiness, bureaucratism and public administration. In this process, the area of activity of the central government was narrowed, and the private sector and sector practices were given more space. With this understanding, emphasis was placed on raising the performance level by applying private sector business rules in public administration; It has become important to ensure that both institutional and individual performances of organizations are realized at the highest level. In order to create a managerial strategy on citizen satisfaction, it has become necessary to establish cooperation with non-governmental organizations and develop new strategies in this direction.

In this study, the public-NGO cooperation model, which has been implemented as a reflection of the new public administration approach, will be discussed. It will be emphasized how this model, which will be implemented with the necessity of citizen-oriented policy development of local governments, will contribute to the understanding of performance-oriented management.

---

¹⁰⁹ Moabdufatteh12@outlook.com

Kazakistan'ın Kamu Yönetimi Reform Vizyonu

Prof. Dr. Hamza Ateş¹¹⁰

Doktora Öğrencisi Şura Zavalsız¹¹¹

Özet

Strateji kavramı, bilinçli ve planlı bir değişim çabasının aracı olarak görülmektedir. Reform uygulamaları içerisinde çeşitli stratejileri barındırmaktadır. Değişime ilişkin genel hedef ve politikaları barındıran strateji belgeleri, değişimin vizyonunu ortaya koyabilmektedir. Bu bakımdan, çağdaş devlet sistemlerinde uygulanan kamu yönetimi reformlarının vizyonunu anlamının yollarından biri strateji belgelerinin incelenmesidir.

Orta Asya Türki Cumhuriyeti ülkelerinden bir olan Kazakistan, bağımsızlığından bu yana gerçekleştirmekte olduğu kamu yönetimi reformlarıyla bulunduğu coğrafyada öne çıkmaktadır. Kazakistan, kamu yönetimi reformunun kapsamını strateji belgeleriyle oluşturmaktadır. Kazakistan için ulusal strateji belgeleri, kamu yönetimi reformlarının kılavuzu niteliğindedir.

Bu kapsamda çalışmada, Kazakistan'ın kamu yönetimi reformuna yönelik vizyonunun ulusal strateji belgeleri üzerinden incelemesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, Kazakistan'ın ulusal strateji belgeleri nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi tekniğiyle incelenmektedir. Çalışmanın kapsam ve sınırlılığı, bağımsızlık sonrasında Kazakistan'da Cumhurbaşkanlığı tarafından ilan edilen ulusal strateji niteliğindeki belgelerdir. Kazakistan'ın ilk defa 1997 yılında ilan etmiş olduğu Strateji 2030 belgesinden başlayarak ulusal strateji belgeleri incelenmektedir. Ulusal strateji belgeleri yıllara göre incelendiğinde, Kazakistan'ın kamu yönetimi reformunda Yeni Kamu Yönetimi anlayışının hesap verebilirlik, verimlilik, etkinlik gibi ilkelerini yerleştirme vizyonuna sahip olduğu ancak merkezi otoriteyi zayıflatabilecek desantralizasyon, piyasalaşma, kamu yönetiminin faaliyet alanlarının azaltılması gibi unsurlara yer verilmekten kaçınıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Strateji Belgesi, Kamu Yönetimi Reformu, Kazakistan, Yeni Kamu Yönetimi

---

¹¹⁰ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, ates.hamza@gmail.com

¹¹¹ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, surazavalsiz@hotmail.com

Vision of the Public Administration Reform in Kazakhstan

Prof. Dr. Hamza Ateş¹¹²

Doktora Öğrencisi Şura Zavalısz¹¹³

Abstract

The concept of strategy is seen as a tool for a conscious and planned change effort. Reform practices include various strategies. Strategy documents, which contain general goals and policies regarding change, can reveal the vision of change. In this respect, one of the ways to understand the vision of public administration reforms implemented in contemporary state systems is to examine the strategy documents.

Kazakhstan, one of the Central Asian Turkic Republic countries, stands out in its geography with the public administration reforms it has been carrying out since its independence. Kazakhstan constitutes the scope of public administration reforms with strategy documents. For Kazakhstan, national strategy plans are a guide for public administration reforms.

In this context, it is aimed to examine Kazakhstan's vision for public administration reform through national strategy plans. For this purpose of study, Kazakhstan's national strategy plans are examined with the document analysis technique, which is one of the qualitative research methods. The content and limitation of the study are the national strategy documents announced by the Presidency of Kazakhstan after independence. Starting with the Strategy 2030 document, which was first announced by Kazakhstan in 1997, national strategy plans are examined. When the national strategy plans are examined over the years, it has been concluded that Kazakhstan has the vision of establishing the principles of accountability, efficiency and effectiveness of the New Public Administration understanding in the public administration reform, however it is avoided to include elements such as decentralization, marketization, and reduction of the activity areas of the public administration that may weaken the central authority.

Keywords: Strategic planning, Public administration reform, Kazakhstan, New Public Administration

---

¹¹² İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, ates.hamza@gmail.com

¹¹³ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, surazavalsiz@hotmail.com

Yerel Stratejiler Bağlamında Türkiye'de Su Yönetimi Üzerine Bir Durum Değerlendirmesi

Dilek Topcu Mumlu¹¹⁴

Özet

Su, sonsuz olmayan, kıt kaynaktır. Suyun bu niteliğinden kaynaklanan problemler homojen değildir. Bu tespit, suyun insan hakları bağlamında evrensel bir değer taşıması yanında su sorunlarının ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması boyutuyla yerel bir mesele olduğunu işaret etmektedir. Kentsel alanlarda su kaynaklarının sürdürülebilirliğine odaklanıldığında yönetim stratejilerinin hangi yönde şekillendiği bir durum değerlendirmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, insan yaşamı için temel gereksinim olan su kaynaklarının sonsuz ve sınırsız olmadığına dikkat çekerek, su kaynaklarının sürdürülebilirliğini sağlayacak yönetim mekanizmalarının mevcut durumuna su yönetim stratejileri üzerinden bakmaktır. Türkiye ölçeğinde coğrafi özellikleri dikkate alınarak belirlenen 7 coğrafi bölgede farklı yerel yönetim modelleri üzerinden su yönetiminin mevcut durumuna yönelik karşılaştırmalı bir durum değerlendirmesi yapılacaktır. Coğrafi yapı, yerleşim şekli, fiziksel ve iklimsel koşullar, nüfus, yüzölçümü, kıyı ve iç kesimlerdeki yerleşim koşulları farklı olan bölgeler; bu bölgelerde su yönetiminden sorumlu yerel yönetim modellerinin farklılaşan görüntüsü su yönetim stratejilerine nasıl yansımaktadır sorgulaması örneklem olarak seçilen illerdeki yerel yönetimlerin stratejik planlarında yer verilen stratejik amaçlar üzerinden derinleştirilecektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi doküman analizi tekniği kullanılacak, örneklem olarak seçilen yerel yönetim birimlerinin su yönetiminde benimsenen temel stratejileri su yönetimine yönelik temel yaklaşımlar bağlamında değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Yerel Strateji, Su Yönetimi, Yerel Yönetimler, Stratejik Yönetim

---

¹¹⁴ Öğr. Gör. Giresun Üniversitesi, Şebinkarahisar Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Doktorant, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, dilek.topcu@giresun.edu.tr; ORCID:0000-0003-4998-2773

STK'ların Kamu Politikalarında Güçlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma: Göç Politikası Örneği¹¹⁵

Fatih Çelik¹¹⁶

Özet

Kamu politikalarının alt alanı olan göç politikalarının önemi Türkiye’de ve dünyada her geçen gün artmaktadır. Demokrasinin temel unsurlarından olan sivil toplum kuruluşları, devletin ve uluslararası kuruluşların yanında önemli bir politika aktörü olarak göç politikası süreçlerinde yer almaktadır. Türkiye’de de 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda çeşitli şekillerde STK’lara atf yapılmaktadır. Bu çalışmada STK’ların göç politikalarının güçlü bir aktörü olması için üzerinde durulması gereken hususlar ele alınmıştır. Bu çerçevede çalışma kapsamında 18 STK’yla yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır. Türkiye’de kamu politikalarının merkezi otorite tarafından yapılması nedeniyle çalışmada Ankara merkezli STK’lar seçilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre STK’ların göç politikalarında etkili olması için devletin ve STK’ların yerine getirmesi gereken başlıca hususlar bulunmaktadır. Bu bağlamda devletin, fonlama, denetim gibi faaliyetlerde bulunmasının yanı sıra şahin politikaları bırakması, STK’lara bakışının değişmesi, STK’ları koordine etmesi, STK’lara daha fazla alan açması ve STK’larla daha fazla bir araya gelmesi beklenmektedir. Bunun yanında STK’larınsa göç konusunda uzmanlaşmaları, gündelik hayata dokunan çözümler üretmeleri, kamuya destek sağlamaları, bir araya gelmeleri, kapasitelerini geliştirmeleri, toplumun beklentilerini bilmeleri, birbirleriyle rekabetten vaz geçmeleri, politika geliştirme birimleri kurmaları gibi hususlara odaklanmaları gerektiği bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Kamu Politikası, Göç Politikası.

---

¹¹⁵ Bu çalışmanın yazılmasında adayın Gazi Üniversitesi/Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi’nde hazırlanmakta olan doktora tezinden yararlanılmıştır.

¹¹⁶ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, fatih.celikk@yandex.com

A Study of NGOs Empowerment in Public Policy: Case of Migration Policy

Fatih Çelik¹¹⁷

Abstract

The importance of migration policies, as a sub-field of public policies, increases in Türkiye and the world. NGOs, an essential actor of democracy, participate in migration policy processes alongside government and international organizations. In Türkiye, NGOs are also mentioned in the Law on Foreigners and International Protection No. 6458. This study discusses the issues that NGOs need to become strong actors in migration policies. This research is based on semi-structured interviews conducted with 18 NGOs located in Ankara. The capital of Türkiye was chosen because all public policy decisions are made by central authorities. According to this study's results, governments and NGOs play an essential role in establishing conditions for the successful participation of NGOs in public policy. In this context, the government should fund and audit NGOs. At the same time, the government should abandon hawkish policies and change the perception of NGOs, coordinate NGOs, open more space for their activities, and make meeting with them. From their side, NGOs should get expertise in migration and produce daily life solutions. NGOs are recommended to support the government, cooperate with other NGOs, and develop their capacities. It is important for NGOs to know society's expectations, stop competing with other NGOs, and establish policy development units.

Keywords: Non-governmental Organizations, Public Policy, Migration Policy.

---

¹¹⁷ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, fatih.celikk@yandex.com

Göç Politikalarının Yerel Yönetim Stratejik Planlarında Yansıması: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği

Sezai Öztop¹¹⁸

Zehra Namlı¹¹⁹

Özet

Türkiye, 2011 yılı sonrası Suriyeli göçü ile kısa bir sürede milyonlarca insana ev sahipliği yapar hale gelmiştir. Hem göçle gelen nüfusun büyüklüğü hem de ülkenin her yerinedağılmış olmaları, kamu kurumlarının göçmenlere yönelik yeni stratejiler ve uygulamalar geliştirmesini gerekli kılmıştır. Özellikle, göçmen nüfusunun yoğun yaşadığı sınır bölgesindeki belediyeler olmak üzere, birçok belediye, göçmenlerin kent nüfusuna dahil olmalarından kaynaklı güçlükler yaşamaktadır. Suriyeli göçmenlerin nüfusunun en fazla olduğu ikinci il olan Gaziantep'te, Büyükşehir Belediyesi Suriyelilere yönelik birçok hizmeti yürütmeye çalışmaktadır.

Bu çalışmada, yoğun bir göç ile karşı karşıya kalan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin 2015-2019 ve 2020-2024 stratejik plan dönemlerinde göç ve göçmenlere yönelik geliştirdikleri politika, strateji ve uygulamaları tespit etmek ve karşılaştırmak amaçlanmıştır. Stratejik plan çerçevesindeki uygulamalar, yıllık faaliyet raporları üzerinden de incelenmiştir.

Çalışmada, göç kavramı, politikaları ve stratejik planlara ilişkin kavramsal çerçeve sunulduktan sonra Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin son iki stratejik planı ve bu planlara ilişkin yıllık faaliyet raporları içerik analizi yöntemiyle incelenerek 2015-2019 ve 2020-2024 dönemi stratejik planlarında ve yıllık faaliyet raporlarındaki göç ile ilgili elde edilen bulgular sunulmuştur.

Sonuç olarak, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde göçün yarattığı sorunlara yönelik farkındalığın giderek arttığı ve stratejik planları ile yıllık faaliyet raporlarında yeni uygulama ve çözümlerin geliştirildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kamu Politikası, Büyükşehir Belediyesi, Stratejik Plan, Gaziantep.

---

¹¹⁸ Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Kamu Politikaları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, sezai.oztop@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2656-2776.

¹¹⁹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yerel Yönetimler ve Şehircilik Programı, z.namli1998@gmail.com ORCID: 0000-0002-0532-953X

Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere Sunulan Hizmetler Üzerine Kısa Bir İnceleme: Adana Büyükşehir Belediyesi Örneği

Prof. Dr. Hamza Bahadır Eser¹²⁰

Sdu Doktora Öğrenci. Abdurrahman Saydam¹²¹

Özet

İnsanlar çeşitli sebeplerle tekil ya da topluluk olarak bir yerden başka bir yere gönüllü veya zorunlu olarak göç etmektedir. Savaşlar, anlaşmazlıklar, insan hakları ihlalleri, terör, açlık, baskıcı yönetimler, iklim değişikliği, daha iyi koşullarda yaşama isteği gibi sebeplerin sonucunda ortaya çıkan göç olgusu günümüzde çok tartışılan, önemli konuların başında gelmektedir. Göç tek başına insanların yerleşim yerlerini değiştirdiği bir olgu değildir. Göç, bundan çok daha karmaşık, göç edilen toplumu da içine karmaşık bir olgudur. Zira göç eden insanlar göç ettikleri ülkenin sosyal, ekonomik, toplumsal ve demografik yapısına olumlu/olumsuz etkide bulunmaktadır.

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş ve bu savaşın bir sonucu yaşanan kitlesel insan hareketleri ve mülteciler meselesinden doğrudan etkilenen ülkeler arasında Türkiye ilk sırada yer almaktadır. Suriye’de yaşanan bu çalkantı ve siyasi istikrarsızlık, yüz binlerin ölümüne ve milyonlarca insanın göç etmesine neden olmuştur. Büyük bir göç dalgasıyla karşılaşan Türkiye bu duruma hazırlıksız yakalanmış ve milyonlarca Suriyeli ülke genelinde kentlerde ikamet etmeye başlamışlardır.

Çalışmamızda geçici koruma altında bulunan Suriyeli sığınmacılara yönelik düzenlemeler ile Adana Büyükşehir Belediyesi Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü tarafından sığınmacılara sunulan hizmetler incelenmiştir. Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçlarını karşılamaya ve topluma uyumlarını sağlamaya yönelik, Adana Büyükşehir Belediyesi Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü’nün yaptığı çalışmaların, sığınmacıların toplumsal uyumuna olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeliler, Merkezi Yönetim, Yerel Yönetim.

¹²⁰ Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, SBKY Bölümü, bahadireser@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4063-051X

¹²¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Programı, abdurrahmansaydam91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6953-5164

A Brief Analysis of the Services Provided to Syrians in Temporary Protection Status: The Case of Adana Metropolitan Municipality

Prof. Dr. Hamza Bahadır Eser¹²²

Sdu Doktora Öğrenci. Abdurrahman Saydam¹²³

Abstract

People voluntarily or compulsorily migrate from one place to another, individually or as a group, for various reasons. Human mobility, which emerged as a result of wars, conflicts, human rights violations, terrorism, hunger, oppressive governments, climate change, and the desire to live in better conditions, is one of the most discussed and important issues today. It is not very correct to see migration as a phenomenon where only people change their settlements. Because people who migrate can have a positive or negative effect on the social, economic, social and demographic structure of the country they migrate to.

Turkey ranks first among the countries directly affected by the civil war that started in Syria in 2011 and the mass migration and refugees as a result of this war. This turmoil and political instability in Syria caused the death of hundreds of thousands and the migration of millions of people. Faced with a huge migration wave, Turkey was caught off-guard and millions of Syrians began to reside in cities across the country.

In our study, the regulations for Syrian refugees under temporary protection and the services provided to asylum seekers by Adana Metropolitan Municipality Immigration and Immigration Affairs Branch were examined. It is thought that the studies carried out by Adana Metropolitan Municipality Immigration and Immigration Affairs Branch Directorate to meet the needs of Syrian refugees and to ensure their integration into society will contribute positively to the social cohesion of asylum seekers.

Keywords: Migration, Syrians, Central Government, Local Government.

---

¹²² Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, SBKY Bölümü, bahadireser@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4063-051X

¹²³ Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Programı, abdurrahmansaydam91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6953-5164

İklim Soylulaştırması Kırılgnlık Seviyesinin Ölçülmesine Yönelik Bir Yöntem Önerisi

Ece Yorulmaz¹²⁴

Doç. Dr. Elif Kısar Koramaz¹²⁵

Özet

İklim değışikliği küresel bir olgudur ve tüm ülkeleri, kentleri ve kent birimlerini etkileyen güncel bir mücadele alanına dönüşmüştür. İklim değışikliğini önlemek ve etkilerine uyum sağlayabilmek adına yerel yönetimler tarafından yeşil altyapının düzenleyici ve yönlendirici olduğu peyzaj projeleri geliştirilmektedir. “İklim Değişikliği ile Mücadele için Yeşil Altyapı Çözümleri” (İDMYAÇ) olarak tanımlayabileceğimiz bu projelerin sebep olduğu toplumsal eşitsizliklere yönelik tartışmalar ve kavramlar, özellikle öncü ülkelerden araştırmacılar tarafından gündeme getirmekte, bu konuya odaklanan araştırma ve tartışmalar yürütölmektedir. Araştırma ve tartışmaların artması, söz konusu projelerin ekolojik ve ekonomik boyutlarının ön plana çıkarken sosyal sürdürülebilirliğin göz ardı edildiğini göstermektedir. İklim soylulaştırması kavramı, bu alandaki araştırmalarda sıklıkla kullanılan görece yeni ve güncel bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İklim değışikliği karşısında yerleşimin dirençliliğini artırma amacıyla yürütölen projelerin ve yapılan müdahalelerin doğrudan veya dolaylı olarak dezavantajlı kesimin yerinden edilmesiyle sonuçlandığı durumları ifade eden kavramı, söz konusu projelerin yatırım ve sermaye akışlarını değiştirmesi, siyasi ve coğrafyanın sınırlarının yeniden yazılması, yeni yerleşme dokularının ortaya çıkması gibi olası etkilerine işaret etmektedir.

Bu çalışma iklim değışikliği, iklim soylulaştırması ve İDMYAÇ kesişiminde konumlanarak yerel yönetimlerin ve uygulayıcıların iklim değışikliği konusundaki kapasitesine katkıda bulunmak üzere rasyonel bir bakış açısı sunmaktadır. Çalışmada İDMYAÇ neden olabileceği iklim soylulaştırması süreçlerini önceden tahmin etmeye yönelik bir öngörü yönteminin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, (1) iklim soylulaştırması kavramıyla ilişkili literatürde yer alan vakalar incelenmiş, (2) teorik arka plandan yola çıkılarak iklim soylulaştırması kestirimlerinin yapılabilmesine katkı sağlayacak kırılgnlık seviyesinin belirlenmesine yönelik gösterge setinin neler olabileceği tartışılmıştır. Sonuçta “İklim Soylulaştırması Kırılgnlık Analizi” metodolojisi önerilmiştir. Analizde yer alan göstergeler, morfolojik ve demografik, sosyo-ekonomik özellikleri içeren “duyarlılık”, sosyal ve kurumsal özellikleri içeren “uyarlanabilir kapasite” ve İDMYAÇ içeren “maruz kalma” üst başlıkları altında gruplanmıştır. Yerleşimlerin duyarlılık ve maruz kalma düzeylerini açıklayan göstergeler iklim soylulaştırması açısından olumsuz etkiler yaparken, uyum kapasitesini tanımlayan göstergeler iklim soylulaştırması karşısındaki dirençliliğine olumlu yönde katkıda bulunmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışmayla, iklim değışikliğiyle mücadele içerisindeki kentlerimizde, yerleşimlere ve kentlilere özgü kırılgnlıkların saptanmasına yönelik bir çerçeve sunulmakta ve iklim soylulaştırması gibi toplumsal süreçler karar alıcı ve uygulayıcıların gündemlerine taşınmaktadır. Sosyal yönü

¹²⁴ İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Doktora Öğrencisi, demircioglu@itu.edu.tr

¹²⁵ İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Faköltesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, ekoramaz@itu.edu.tr

kuvvetli, mekânsal eşitsizliğin önlendiği ve iklim adaletine katkı sağlayan İklım Değişikliği ile M¼cadele için Yeşil Altyapı öz¼mlerinin ¼retilmesine katkı sağlayacağı d¼ř¼n¼lmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklım Değişikliği ile M¼cadele için Yeşil Altyapı öz¼mleri (İDMYAÇ), İklım Soylulaştırması, Kırılganlık Analizi

A Proposal for a Method to Measure Climate Gentrification Vulnerability Level

Ece Yorulmaz¹²⁶

Doç. Dr. Elif Kısar Koramaz¹²⁷

Abstract

Climate change is a global phenomenon and has turned into a current field of struggle that affects all countries, cities and every spatial units. In order to prevent climate change and adapt to its effects, landscape projects in which sustainability-based green infrastructure regulating and guiding are developed by local governments. Discussions and concepts regarding the social inequalities caused by these projects, which we can define as "Green Infrastructure Solutions for Combating Climate Change" (IDDMYAC), are brought up by researchers from leading countries. Research and discussions focusing on this issue are ongoing.

The increase in research and discussions on the subject shows that while the ecological and economic dimensions of the projects in question come to the fore, social sustainability is ignored. The concept of climate gentrification emerges as a relatively new and contemporary concept that is frequently used in research in this field. The concept of climate gentrification expresses the situations in which the projects and interventions carried out to increase the resilience of the settlement in the face of climate change, result in the displacement of the disadvantaged directly or indirectly. Furthermore, it is pointing to possible effects on cities such as the changes in the investment and capital flows of the projects in question, the rewriting of the borders of politics and geography, the emergence of new settlement patterns.

This study is located at the intersection of climate change, climate gentrification and İDMYAÇ. It offers a rational perspective to contribute to the capacity of local governments and practitioners on climate change. In this direction, study is aimed to determine a method for predicting the climate gentrification processes that may be caused by IDMYAC. In this context, the cases in the literature related to the concept of climate gentrification have been examined and the indicator set for determining the level of vulnerability that will contribute to making climate gentrification estimations based on the theoretical background has been discussed. Thus, the methodology of "Climate Gentrification Vulnerability Analysis" has been proposed. Indicators included in the analysis are grouped under the "sensitivity" subheading, which includes physical, morphological and demographic, socio-economic characteristics, "adaptive capacity", which includes social and institutional characteristics, and "exposure", which includes IDMYAC. Among the indicators under these headings, the indicators explaining the sensitivity and exposure levels of the settlements have negative effects in terms of climate gentrification, while the indicators defining the adaptation capacity contribute positively to the resilience of the settlements against climate gentrification.

As a result, a framework for identifying the vulnerabilities specific to settlements and citizens in our cities struggling with climate change is presented and social processes such as climate gentrification

---

¹²⁶ İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Doktora Öğrencisi, demircioglu@itu.edu.tr

¹²⁷ İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, ekoramaz@itu.edu.tr

are brought to the agenda of decision makers and practitioners. It is thought that the study will contribute to the production of Green Infrastructure Solutions for Combating Climate Change, which has a strong social aspect, prevents spatial inequality, and contributes to climate justice.

Key Vocabulary: Green Infrastructure Solutions as Part of Climate Change Adaptation in Cities (GISCCC), Climate Gentrification, Vulnerability Analysis

Sivil Toplum Kuruluşlarında Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi

Murat Tuysuz¹²⁸

Özet

Sivil toplum kuruluşları, bünyelerinde bulunan gönüllüleri ve profesyonel çalışanları en değerli varlıkları olarak tanımlamaktadır. Bu kuruluşların, özel sektör işletmeleri ve kamu kurumları ile kıyaslandığında, amaçlarını gerçekleştirmek için gönüllülere ve çalışanlarına daha fazla bağımlılığı olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağımlılık kuruluşların misyonunu, vizyonunu ve hatta itibarını dahi etkilemektedir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olarak değerlendirilen bu kuruluşların, kısıtlı kaynaklarla toplumdaki dezavantajlı gruplara hizmet ettiği düşünüldüğünde insan kaynaklarına attıkları değer pek de şaşırtıcı olmadığı ifade edilebilir. Bu anlamda gönüllü ya da profesyonel çalışanlar olarak ayırt edilmeksizin sahip olunan insan kaynağının etkin yönetilmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da büyük kurumlarda genel olarak insan kaynakları departmanı tarafından, diğerlerinde ise diğer yöneticiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Her iki durumda da çalışan ve gönüllülerin seçilmesi, eğitimi, ödüllendirilmesi gibi klasik insan kaynakları yönetimi işlevleri gerçekleştirilmektedir. Ancak bu işlevler kurum amaç, hedef ve stratejileri ile tam olarak ilişkilendirilmediğinde kurumun hedefleri her ne kadar stratejik olsa da insan kaynaklarına ilişkin faaliyetlerin idari işler ağırlıklı olduğu algılanmaktadır. Bu durumda sorulması gerekli soru hangi insan kaynakları uygulamasının kuruluşun stratejilerinin gerçekleştirilmesi için daha önemli olduğudur. Bu tespit edildikten sonra ise seçilen insan kaynakları uygulamalarının birbiriyle uyumu ve örgüt stratejisiyle uyumunun gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak bu uyum gerçekleştirildiğinde o kurumda stratejik insan kaynaklarının var olduğu düşünülebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, İnsan Kaynakları Yönetimi, Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi

---

¹²⁸ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yerel Yönetimler Programı, murat.tuysuz@marmara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5321-0413.

Strategic Human Resources Management in Non-Governmental Organizations

Murat Tuysuz¹²⁹

Abstract

Non-governmental organizations define their volunteers and professional employees as their most valuable assets. It is an undeniable fact that these organizations compared to private sector businesses and public institutions are more dependent on volunteers and employees to achieve their goals. This dependency affects their mission, vision and even reputation of these organizations. Considering the fact that these organizations are non-profit organizations serve disadvantaged groups in society with limited resources, it can be stated that the value they attribute to human resources is not surprising. In this sense, effective management of human resources, regardless of whether they are volunteers or professional employees, emerges as a necessity. This is generally carried out by the human resources department in large institutions and by other managers in others. In both cases, classical human resources management functions such as selecting, training and rewarding for employees and volunteers are performed. However, when these functions are not fully integrated with the goals, objectives and strategies of the institution, it is perceived that the activities related to human resources are predominantly administrative, although the objectives of the institution are strategic. The question to be asked in this case is which human resources practices are more important for the realization of the organization's strategies. After determining of this, the fit of the selected human resources practices with each other and the fit with the organizational strategy should be realized. When this fit is achieved, it can be thought that the strategic human resources exist in that institution.

Keywords: Non-Governmental Organizations, Human Resources Management, Strategic Human Resources Management

---

¹²⁹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yerel Yönetimler Programı, murat.tuysuz@marmara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5321-0413.

Sivil Toplumda İzomorfizm Gerçeği ve Stratejik Yönetim

Doç. Dr. Burak Hamza Eryiğit¹³⁰

Adem Sarıca¹³¹

Özet

Sivil toplumun 20. Yüzyıl son çeyreğinden günümüze önemi artarak devam etmektedir. Söz konusu organizasyonların ortak amaçlarını gerçekleştirebilmek adına kamu ve özel sektör ile kurduğu ilişki, oydaşmacı ve müzakereci demokrasi ile yönetim olgularının gelişim boyutları açısından büyük öneme sahiptir. Sivil toplumun siyasal ve yönetsel olgulara katkısı, söz konusu diğer sektörler ile eşitler arası ilişki kurabilme yetisine bağlıdır. Söz konusu organizasyonların eşitler arası ilişki kurabilme kapasitesi ise rekabet edebilirlik ve sürdürülebilirlik olguları ile mümkün olabilmektedir. Sivil toplumun birinci ve ikinci sektörü modellemesinin sonucu olarak ilgili sektörler ile benzeşmesi durumunu ortaya çıkarmıştır. Bu benzeşme literatürde izomorfizm olarak ifade edilmektedir.

İzomorfizm etimolojik olarak eşbiçimcilik şeklinde ifade edilebilir. Eşbiçimciliğin sivil toplum açısından hukuki, yönetsel, teknolojik, sosyo-kültürel olarak farklı gerekçeleri vardır. Bu gerekçeler yönetsel açıdan 20. Yüzyıl son çeyreğinde kamu sektörünün özel sektörü taklit etmeye başlaması ile sonuçlanmıştır. Bu kapsamda kamu sektörü önemli bir yönetsel araç olan stratejik yönetim anlayışını içselleştirmeye başlamıştır. 21. yüzyıl başlangıcından itibaren ise sivil toplum hem özel sektörü ve hem de kamu sektörünü modellemek kaidesiyle bir takım organizasyonel reform süreçlerini başlatmıştır. Böylelikle stratejik yönetim ve kalite yönetim sistemleri sivil toplum için de önemli araçlar haline gelmiştir.

Bu çalışmada izomorfizm bağlamında sivil toplumun diğer sektörleri modelleyerek stratejik yönetim olgusu üzerinden kurumsallaşma gayretleri üzerinde durulacaktır. Gözlem ve literatür analizi yöntemleri kullanılarak yapılan çalışmada sivil toplumun diğer sektörlerle benzeşerek rekabet edebilirliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik çabaları analiz edilmiştir. Sonuç olarak söz konusu organizasyonların kurumsal yapılar haline gelmesine önemli katkılar sunduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sivil toplum, İzomorfizm, Stratejik Yönetim, Kurumsallaşma.

---

¹³⁰ Assoc. Dr., Marmara University, Faculty of Political Sciences, Department of Local Administrations, burak.eryigit@marmara.edu.tr

¹³¹ PhD Student, Marmara University, Institute of Social Sciences, Department of Political Science and Public Administration, Department of Political and Social Sciences, ademsarica@marun.edu.tr

The Reality Of Isomorphism In Civil Society And Strategic Management

Doç. Dr. Burak Hamza Eryiğit¹³²

Adem Sarıca¹³³

Abstract

The importance of civil society has been increasing since the last quarter of the 20th century. The relationship that these organizations establish with the public and private sectors in order to realize their common goals is of great importance in terms of the development dimensions of consensus and deliberative democracy and governance. The contribution of civil society to political and administrative phenomena depends on its ability to establish relations between equals with other sectors. The capacity of these organizations to establish relations between equals is possible with the facts of competitiveness and sustainability. As a result of modeling the first and second sectors of civil society, it has revealed the similarity with the relevant sectors. This similarity is referred to as isomorphism in the literature. There are different legal, administrative, technological, socio-cultural reasons for isomorphism in terms of civil society. These reasons resulted in the fact that the public sector began to imitate the private sector in the last quarter of the 20th century. In this context, the public sector has started to internalize the strategic management approach, which is an important managerial tool. Since the beginning of the 21st century, civil society has initiated a number of organizational reform processes on the basis of modeling both the private and public sectors. Thus, strategic management and quality management systems have become important tools for civil society.

In this study, institutionalization efforts will be focused on the concept of strategic management by modeling other sectors of civil society in the context of isomorphism. In the study, which was carried out using observation and literature analysis methods, the efforts of civil society to ensure its competitiveness and sustainability by being similar to other sectors were analyzed. As a result, it has been concluded that these organizations have made significant contributions to becoming institutional structures.

Keywords: Civil society, Isomorphism, Strategic Management, Institutionalization.

---

¹³² Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Yerel Yönetimler Bölümü, Yerel Yönetimler Anabilim Dalı, burak.eryigit@marmara.edu.tr

¹³³ Doktora Öğrencisi Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı, ademsarica@marun.edu.tr

Özet

Sivil toplum kuruluşlarında kurumsallaşma; sivil toplum kuruluşunun vizyon ve misyonuna hizmet edecek politika, değer ve ilkeler, etkinlik yönetimi, kapsam, organizasyon gibi iç ve dış paydaşların etkileşiminin tamamını kapsamaktadır. Kurumsallaşmanın temel maksadı kuruluşun kişilere bağlı kalmadan sistemli bir hal ile nitelikle varlığını devam ettirmektir.

Sivil toplum kuruluşunun sürdürülebilirliğinin sağlanması ve hafızasının yarınlara aktarabilmesi için kurumsallaşması kaçınılmazdır. Kurumsallaşma süreci sivil toplum kuruluşlarının; kurum yönetimi, gönüllü yönetimi, fon yönetimi, faaliyet/proje yönetimi, tanıtım alanlarına hitap etmektedir. Kurumsallaşma, sivil toplum kuruluşunun bugünü ve yarını etkileyecek a'dan z'ye tüm hususları kapsarken bu süreçte bırakmış olduğu hafıza kurumun kimliğini yansıtan algıyı oluşturmaktadır. Bu algı sivil toplum kuruluşlarında iç paydaş ve dış paydaşlarını kapsamakta ve tarafların motivasyonuna tesir etmekte, sürdürülebilir iletişim ve etkileşimine etki etmektedir.

Mevcut sivil toplum kuruluşları ise alışagelmış biçimde faaliyetlerine devam etmekte kurumsallaşma ehemmiyet vermemektedir. Kurumsallaşma sürecini tamamlamakta yetersiz kalan sivil toplum kuruluşları ise kaliteli hizmet sunmakta yetersiz kalmakta ve sürdürülebilir olamamaktadır. Diğer bir husus ise kurumsallaşma sürecine ehemmiyet vermeyen sivil toplum kuruluşlarında hayata geçirilen; topluma, insanlığa, tabiata fayda kat sayısı büyük olan proje ve etkinlikler çoğu zaman heba olmaktadır. Kimi etkinlik ve proje fikirleri ise kurumun kurumsal kapasite yetersizliğinden uygulamaya dahi koyulamamaktadır. Bireylerin varoluş sürecine hizmet eden ve ideallerini gerçekleştirmede büyük rol oynayan sivil toplum kuruluşları bu vazifesini gerçekleştiremediği sürece insan kıymetlerini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Ve tabii ki bu durumda finans kaynakları da kurumaya başlayacaktır.

Bu çalışma, sivil toplum kuruluşlarının kurumsallaşma sürecinde yeterince gelişmediği gerekçesi ile tartışmak ve çözüm önerileri sunmak amacıyla kaleme alınmıştır. Gözlem ve literatür analizi yöntemleri kullanılarak hazırlanan çalışmada; sivil toplum kuruluşlarının kurumsallaşma şuuruna ve etkilerine tam olarak erişmediği, kurumsal kimliği edinme konusunda yetersiz kaldığı, bu alanda hizmet alma farkındalığının olmadığı sonuçları gözlemlenmiştir. Literatürde ulusal ve uluslararası kabulü olan ISO 9001 KYS, EFQM vb. çeşitli kalite yönetim sistemleri kurumsallaşma sürecine katkısı olduğu görülmüştür. Türkiye'de de bu modelleri kullanan sivil toplum kuruluşları olduğu, sivil toplum yöneticilerinin proje ve etkinlik yönetimi sürecinde kaliteli hizmet sunmak, kurumsal kimliği korumak

---

¹³⁴ Marmara Üniversitesi Yönetişim ve STK'lar Yüksek Lisans Talebesi, sevanurc@gmail.com

maksadıyla bireysel standartlar geliştirdiği gözlemlenmiştir. Kurumsal kapasiteyi değerlendirebilecek ve neticede kapasitelerini arttıracak alışmalara ve standartlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Kurumsallaşma, Kurumsal Kimlik

Institutionalization In Non-Governmental Organizations

Sevanur Caner¹³⁵

Abstract

Non-governmental organizations, also referred to as the third sector, affect social change. It is the most important sector that acts as a buffer institution in other national and international changes. Civil society fills the gaps by entering many areas that the private and public sectors cannot reach.

Institutionalization in non-governmental organizations; It covers the entire interaction of internal and external stakeholders such as policies, values and principles, event management, scope, organization that will serve the vision and mission of the non-governmental organization. The main purpose of institutionalization is to maintain the existence of the organization in a systematic manner without being dependent on individuals. This study has been written in order to discuss and offer solutions on the grounds that non-governmental organizations have not developed enough in the institutionalization process. In the study prepared by using observation and literature analysis methods; It has been observed that non-governmental organizations do not fully reach the awareness of institutionalization and its effects, are insufficient in acquiring corporate identity, and there is no awareness of receiving services in this field. It has been observed that various quality management systems such as ISO 9001 KYS, EFQM, which have national and international acceptance in the literature, contributed to the institutionalization process. It has been observed that there are non-governmental organizations that use these models in Turkey, and that non-governmental managers develop individual standards in order to provide quality service in the project and event management process and to protect the corporate identity. There is a need for studies and standards that can evaluate the quality of corporate governance and eventually increase their capacity.

Keywords: Non-Governmental Organizations, Institutionalization, Corporate Identity

---

¹³⁵ Marmara Üniversitesi Yönetişim ve STK'lar Yüksek Lisans Talebesi, sevanurc@gmail.com

Yerel Yönetişimin Aktörü: Sivil Toplum Kuruluşları

Ayşe Nur Rabia Ayaz¹³⁶

Abdulkadir Yıldız¹³⁷

Bahattin Buğra Aydoğdu¹³⁸

Özet

Yönetişim kavramı, geleneksel yönetim anlayışının değişen dünya düzeninin gerektirdiği özellikleri karşılayamaması sonucunda ortaya çıkmıştır. Yönetişim; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğine dayanan bu bağlamda katılımcı, şeffaf ve hesap verici bir yapı eşliğinde işleyen bir yönetim şeklidir.

Yönetişim anlayışı yerel ölçekte düşünüldüğünde ön plana çıkan en büyük aktör sivil toplum kuruluşlarıdır. Sivil toplum kuruluşları, halkın ihtiyaç ve isteklerini devletin küçük ölçekli ayağı olan yerel yönetimlere iletme ve politika üretme sürecine katkıda bulunarak yerel demokrasinin ana hatlarını oluşturmaktadır. Bu düzenekte; halkın yönetimde pay sahibi olması ve örgütlenme özgürlüğünün yasal ve kurumsal boyutlara ulaşması sonucunda bireylerde oluşan "aktif vatandaş" bilinci motivasyonlarını ve memnuniyetlerini arttırmakta, sistemin sürdürülebilirliğini sağlamaktadır.

Son yıllarda, günümüz çağdaş toplumunun yönetim anlayışında sivil toplum kuruluşlarına verilen yer ve önemin gittikçe artma eğilimi gösterdiğini görmekteyiz. Özellikle yerel ölçekte resmi kurum ve kuruluşların yetkilerinin azaltılması, buna karşılık sivil toplum kuruluşlarının güncel kent sorunlarının çözümünde sorumluluklarının artması bu eğilimin en belirgin uygulamalarından biridir. Geleneksel ve katı yönetim anlayışının sorunları çözmede yetersiz kalması bu durumun en temel sebebidir. Bu bağlamda politika yapıcı organların sivil toplum kuruluşlarından beklediği en temel şey; sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda sivil toplum kuruluşlarının sürecin her aşamasında aktif bir şekilde rol almasıdır.

Bütün bu süreç değerlendirilerek bu çalışmada, "Yönetişim olgusu sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimler kapsamındaki faaliyetlerine nasıl bir etkide bulunur?" ve "Yerel yönetimlerin politika yapım ve uygulama süreçlerine projeleriyle aktif bir şekilde dahil olan sivil toplum kuruluşlarının süreçteki diğer aktörlerle ilişki düzeyi nasıl olmalıdır?" sorularıyla birlikte sivil toplum kuruluşlarının yönetim bağlamında yerel yönetimlerle olan ilişkisinin ve etki alanının tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelime: Yönetişim, Sivil Toplum Kuruluşları, Yerel Yönetimler

¹³⁶Marmara Üniversitesi, ayseayaz@marun.edu.tr

¹³⁷ Marmara Üniversitesi, kdryldzyldz4949@gmail.com

¹³⁸ Marmara Üniversitesi, bahattinaydodu@hotmail.com

Sürdürülebilir Yönetişim Bağlamında Sosyal Politikaların Değişim ve Gelişim Göstergeleri

Gülben Başaran¹³⁹

Özet

Sürdürülebilir Yönetişim Göstergeleri Raporu, OECD, Avrupa Birliği-AB ve Eurozone üye ülkeleri kapsayan her ülkenin mevcut sosyal, siyasi zorlukları, politikalarını ve reform ihtiyaçlarını analiz ederek bu ülkelerde gerçekleşen reformlarla ilgili siyasilerin ve merkezi yönetimlerin kamu söylemine ve kanıta dayalı girdi sağlamak amacıyla uluslararası karşılaştırmaları kullanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı ise Almanya, Çekya, Danimarka, Portekiz, Macaristan, İspanya ve İrlanda ülkelerinin 2014 ve 2019 Sürdürülebilir Yönetişim Göstergeleri raporunda ele alınan politika performansları bağlamında eğitim, aile ve sağlık politikaları ve yönetim başlığı altında ise yönetsel kapasite bağlamında stratejik kapasite, uygulama, hükümetin etkililiği ve bakanlık ya da yönetsel, idari uyum üzerine indekslerin değerlendirmesi, gelişim ve beş yıllık süreç içerisinde karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktır. Makalenin ilk bölümünde, bahsi geçen ülkelerin eğitim, sağlık ve aile politikaları kapsamında beş yıllık süreç içerisinde değişimleri, gelişmeleri ve göstergelere bağlı olarak puanları ortaya konmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde ise yönetim bağlamında yönetsel kapasite stratejik kapasite ve yürütmeye bağlı hükümet etkililiği ve bakanlığa uygunluk değerlendirmesi kapsamında değişim, gelişim, göstergelere bağlı olarak ele alınmıştır.

Böylelikle eğitim, sağlık, aile vs. gibi konuların değerlendirilmesinde kullanılan göstergelerdeki 2014 yılından 2019'a kadarki yıllar içinde iyileşmeler ve düşüşlerin olduğu görülmektedir.

Anahtar kelime: Sürdürülebilirlik, Yönetişim, Sosyal Politikalar, SGI

---

¹³⁹ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları, Tezli Yüksek Lisans, qulbenbasaran@gmail.com

Change and Development Indicators of Social Policies in the Context of Sustainable Governance

Gülben Başaran¹⁴⁰

Abstract

The Sustainable Governance Indicators (SGI) Report covers the current social, and political challenges, policies, and reforms of each country, covering OECD (The Organization for Economic Co-operation and Development), EU (European Union), and Eurozone member states. It uses international comparisons to provide evidence-based input to the public discourse of politicians and central governments regarding the reforms taking place in these countries by analyzing their needs.

The purpose of this study is to study the strategic capacity, implementation, and government performance in the context of education, family, and health policies and governance in the context of the policy performances of the countries of Germany, Czechia, Denmark, Portugal, Hungary, Spain and Ireland, which are discussed in the 2014 and 2019 Sustainable Governance Indicators report effectiveness and evaluation of the indexes on ministry or administrative, administrative compliance, development, and comparatively over the five years. In the first part of the article, the changes, developments, and scores depending on the indicators in the five years within the scope of education, health, and family policies of the mentioned countries are presented. In the second part of the study, the administrative capacity in the context of governance, strategic capacity, and the effectiveness of the government depending on the executive, and change, development, and indicators are discussed within the scope of the evaluation of conformity to the ministry.

In this way, education, health, family, etc. It is seen that there are improvements and decreases in the indicators used in the evaluation of issues such as 2014 to 2019.

Key vocabulary: Sustainability, Governance, Social Policies, SGI

---

¹⁴⁰ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları, Tezli Yüksek Lisans, qulbenbasaran@gmail.com

Savaş Sonrası Irak'ta Sivil Toplumun Gelişimi

Mohammed Tahsen Abdulrahman¹⁴¹

Özet

Sivil toplumun gelişmesi, toplumların kalkınmasını ve ilerlemesini gösteren bir medeniyet kültürüdür. Sivil toplumun gelişmesi için devletler; bu amaca hizmet eden örgütlerin kurulmasını kolaylaştıran ve teşvik eden kanun, yönetmelik ve mevzuat çıkarır. Irak devletinin kuruluşundan 2003 işgaline kadar süreçte sivil toplumdan bahsetmek güçtür. 2003'ten bu yana Irak'ta hızlı bir şekilde sayılarında artış gösteren sivil toplum kuruluşlarının kurulması ABD tarafından ciddi destek görmektedir. Bu kuruluşlar başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere uluslararası örgütlerden destek alarak projelerini yürütmektedirler. Bu kuruluşlar; Siyasi katılım, demokratikleşme, sosyal, kültürel, sağlık, yardım ve eğitim gibi alanlarda faaliyet göstermektedir. Bugün Irak'taki sivil toplum kuruluşları, ister eski rejim döneminde diasporada kurulanlar, ister dikta rejimi devrildikten sonra ülke içinde oluşanlar, zor ve çetin bir süreç yaşamaktadır. Başbakanlığa bağlı Sivil Toplum Kuruluşları Daire Başkanlığında tescil edilen kuruluşların sayılarının çok olmasına rağmen aktif faaliyet gösteren kuruluşların yanında, sadece maddi fonlardan faydalanmak için kurulan kumuşların sayısı da az değildir. Irak anayasası ve kanunları sivil toplum örgütlerinin çalışmalarını ve bağımsızlıklarını korumaktadır. Ancak siyasi partiler tarafından kurulan ve partilerin etkisi altında kalan sivil toplumların sayısı gerçek sivil toplum kuruluşlarından daha fazladır. Irak'ta mevcut sivil toplum örgütlerin doğası gereği zayıf olduklarını söyleyebiliriz. Ayrıca Irak'ta sivil toplum kuruluşlarını eksik uygulanan demokrasininin tamamlayıcısı olarak da yorumlanmaktadır. Toplumunun içinde bulunduğu acı gerçek karşısında, Irak'ta demokrasiyi yayma ve gerçek bir sivil toplum inşa etme çabaları daha uzun zaman alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Irak, Sivil Toplum, STK, Sivil Toplum Örgütleri

---

¹⁴¹ Marmara Üniversitesi, Siyaset ve Sosyal Bilimler / Doktora Öğrencisi, m_gokkaya87@yahoo.com ORC-ID 0000-0001-5683-0212

Sivil Toplum Kuruluşlarının Vatandaş Olmayanlara Karşı Sosyal Sorumluluğu ve Rolü: Türkiye Örneği

Rami Khalili¹⁴²

Abstract

As neoliberal policies emerged in most parts of the world, neoliberalism penetrates almost all aspects of economic, political, and social life. Many experts claim that civil society organizations are neoliberal system's phenomenon. They are non-profit oriented organizations with the desire and capacity to pursue participatory and people centered forms to fill the gaps that the needs of their citizens or the gaps that other states of other countries may leave both inside the country that the CSO operate at national level and transnational level. The social responsibility of CSOs is the main driving factor of their operation, this social responsibility may include social inclusion, social development and can even claim social rights for individuals that are not considered to be citizens or -in some cases- residents of the country of the country that they reside in. In this article, we are going to study the role of Tebessüm Hareketi Derneği (TEHADER association) as well as Yunus Emre Enstitüsü While the former operates in in Turkey and focuses on shaping the personalities and psychologies of refugees', international students', and all other youth groups'; as well as forming a creative mindset. The latter focuses on developing the civil relations between both The Turkish and The Palestinian society by various tools such as helping Palestinian students in applying to YTB's scholarships (a soft power of Turkey that we will discuss in this article.

Key words: Neoliberalizm, civil society, civil society organizations, citizenship, social responsibility, social inclusion, social development, social rights, mindset, soft power.

---

¹⁴² İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, khalilirami2@gmail.com

Toplum Kuruluşlarının Vatandaş Olmayanlara Karşı Sosyal Sorumluluğu ve Rolü: Türkiye Örneği

Rami Khalili¹⁴³

Özet

Neoliberal politikalar dünyanın birçok yerinde ortaya çıktıkça, neoliberalizm ekonomik, politik ve sosyal hayatın hemen her alanına nüfuz etmektedir. Pek çok uzman, sivil toplum örgütleri neoliberal sistemin fenomeni olduğunu iddia ediyor. STK'ların ulusal düzeyde faaliyet gösterdiği ülke içinde gerek kendi vatandaşlarının ihtiyaçlarının gerekse diğer ülkelerin diğer devletlerinin bırakabileceği boşlukları doldurmak için katılımcı ve insan merkezli biçimler izleme arzusu ve kapasitesine sahip, kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır. STK'ların sosyal sorumluluğu, faaliyetlerinin ana itici faktörüdür, bu sosyal sorumluluk sosyal içerme, sosyal kalkınmayı içerebilir ve hatta vatandaşı veya -bazı durumlarda- ikamet ettiği ülkenin vatandaşı sayılmayan bireyler için sosyal haklar talep edebilir. Bu yazıda Tebessüm Hareketi Derneği'nin (TEHADER derneği) yanı sıra Türkiye'de faaliyet gösteren ve mültecilerin kişiliklerini ve psikolojilerini şekillendirmeye odaklanan Yunus Emre Enstitüsü'nün rolünü inceleyeceğiz. Uluslararası öğrencilerin ve diğer tüm gençlik gruplarının; yaratıcı bir zihniyet oluşturmanın yanı sıra. İkincisi, Filistinli öğrencilerin YTB'nin burslarına (bu makalede tartışacağımız Türkiye'nin yumuşak gücü) başvurularında yardımcı olmak gibi çeşitli araçlarla hem Türk hem de Filistin toplumu arasındaki sivil ilişkileri geliştirmeye odaklanıyor.

Anahtar kelimeler: Neoliberalizm, sivil toplum, sivil toplum kuruluşları, vatandaşlık, sosyal sorumluluk, sosyal içerme, sosyal kalkınma, sosyal haklar, zihniyet, yumuşak güç.

---

¹⁴³ İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, khalilirami2@gmail.com

Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Yasama Sürecine Katılımı

Cemal Akkuş¹⁴⁴

Özet

Siyasal yönetim yurttaşın mümkün olan her alanda ve biçimde yönetsel ve siyasal karar alma süreçlerine katılımını ifade ederek, devletin meşruiyetinin ve biçim olarak demokratik niteliğinin ötesinde bir anlayışı öngörür. Böylece, sadece kararların alınmasında etkili olmayı değil, aynı zamanda kararların içeriğine ortak veya taraf olmayı da önermektedir.

Sivil toplum kuruluşları, kendileri ile ilgili bir yasanın kabulü veya reddi için milletvekilleri ile temas kurabilmekte, gerektiğinde yetkili komisyonları etkilemeye çalışarak sürecin her aşamasını izleyebilmektedirler. Ayrıca, kendilerini ilgilendiren yasa tasarılarının hazırlanmasında gerekli teknik girdiyi sağlamaktadırlar.

Bu çalışmanın amacı, yasama sürecinde sivil toplum kuruluşlarının katkısının değerlendirilmesidir. TÜSİAD ve Pozitif Yaşam Derneği’ni esas alan birkaç araştırma dışında bu alanda yeterli çalışma yapılmamıştır. TBMM sürecinde komisyon ve genel kurul aşamalarında sivil toplum kuruluşlarının katılım ve katkısının değerlendirilmesi demokratik gelişimin düzeyi yönünden son derece önemlidir.

Bu çalışmada, öncelikle TBMM komisyon ve genel kurul tutanaklarında kelime bazlı taramalar yapılmıştır. Elde edilen bulgular sonrasında, hükümet sistemi değişikliğinin etkilerini de görmek amacıyla son iki yasama döneminde Plan ve Bütçe Komisyonu’na odaklanan bir inceleme yapılmıştır.

Çalışma yasama sürecine sivil toplum kuruluşlarının katılımının komisyonlar aşamasında arttığını gösterirken, aynı zamanda süreçteki aksaklık ve eksiklikleri de ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Katılım, Sivil toplum kuruluşları, siyasal yönetim, yasama sürecine katılım, TBMM, yasama komisyonu

---

¹⁴⁴ Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, cemalakkus@gmail.com

Participation of Non-Governmental Organizations in the Legislative Process in Turkey

Cemal Akkuş¹⁴⁵

Abstract

Political governance envisages an understanding that goes beyond the legitimacy and democratic characteristic of the state, by expressing the participation of citizens in administrative and political decision-making processes in every possible field and manner. Thus, it proposes not only to be active in making decisions but also to be a partner or party to the content of decision-making.

Non-governmental organizations can contact members of parliament for the adoption or rejection of a law related to them, and they can monitor every stage of the process by trying to influence the authorized commissions when necessary. Besides, they provide technical input in the preparation of draft laws that concern them.

The purpose of this study is to evaluate the contribution of non-governmental organizations in the legislative process. Except for a few pieces of research based on TÜSİAD and Positive Life Association, there have not been enough studies in this field. Evaluating the participation and contribution of non-governmental organizations in the stages of the commission and general assembly in the TBMM process is extremely important in terms of the level of democratic development.

In this study, firstly, word frequency in the minutes of the TBMM commissions and the general assembly was counted. After the findings were obtained, a review focusing on the Plan and Budget Commission was conducted in the last two legislative terms to see the effects of the change in the government system.

While the study shows that the participation of non-governmental organizations in the legislative process has increased at the commission stage, it also reveals the flaws and deficiencies in the process.

Key words: Civil society organizations, legislative commission, participation, participation in legislative process, political governance, TBMM

---

¹⁴⁵ Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, cemalakkus@gmail.com

Temsili Bürokrasi ve Vatandaş Katılımı

Prof. Dr. Namık Kemal Öztürk¹⁴⁶

Dr. Özge Demirel¹⁴⁷

Özet

Bir toplumda cinsiyet, ırk, etnik köken, dil, din vb. çeşitliliğin kamu hizmeti ifa etmekle görevli olan bürokratik yapıya yansımaları ve bunun hizmetlere olan etkisi temsili bürokrasi kavramıyla açıklanmaktadır. Buna göre demografik yapının kamu bürokrasisine yansımaları pasif temsili bürokrasi, bürokraside bu çeşitliliği temsil eden kişilerin alacakları karar veya uygulamalarında meydana getirdiği değişiklik aktif temsili bürokrasi ve bunun sembolik olmasının dahi olumlu sonuçlar ortaya çıkaracağı, bürokratin eylemine yansımalarına gerek olmadığı üzerine odaklanan sembolik temsili bürokrasi olarak ele alınmaktadır. Bu noktada pasif temsili bürokrasinin oransal olarak bir toplumda demokrasinin gelişimine, aktif temsili bürokrasinin ise bu sürece katılımcı anlayışla ortaya çıkan hizmetler açısından katkı sağlayacağını söylemek mümkündür.

Bu çalışmada kamu kurumlarında farklılıkların temsili olan temsili bürokrasinin bir toplumda katılımcı demokrasi ilkelerinin gerçekleşmesi sürecine katkı sunduğu varsayımından yola çıkılmıştır. Buna göre temsili bürokrasiyi içselleştirmiş, iyi kurgulanmış bürokratik yapılarda, vatandaşın hizmetten yararlanma memnuniyetinin, hizmette etkinlik ve verimliliğin arttığı, hizmeti kendisinden biri olarak gördüğü bürokratlar elinden aldığı karar alım ve uygulama süreçlerine daha aktif katılım sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Çalışmada öncelikle temsili bürokrasi kavramı pasif, aktif ve sembolik temsil olmak üzere farklı boyutlarıyla açıklanmıştır. Ardından kavram, tüm boyutlarıyla bir bütün halinde vatandaş katılımına olan katkısı bağlamında ele alınmıştır. Bu değerlendirme, alanda daha önce yapılan çalışmalar ve ortaya koyduğu sonuçlar üzerinden yapılmış ve temsili bürokrasi ile vatandaş katılımında meydana gelen değişim ve dönüşüm örneklerle ele alınmıştır.

Anahtar Kelime: Temsili bürokrasi, toplumsal gruplar, vatandaş, katılım

Abstract

Representative bureaucracy is the reflection of diversity on the bureaucratic structure as gender, race, ethnicity, language, religion etc. and its effect on services. The passive representative bureaucracy is the reflection of the demographic structure on the public bureaucracy. An active representative bureaucracy is the change brought about by the decisions or practices of bureaucrats representing

---

¹⁴⁶ MSKÜ, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, nkozturk@mu.edu.tr

¹⁴⁷ Bodrum Belediyesi, demirelozge48@gmail.com

diversity. It is symbolic representative bureaucracy that does not require the active action of the bureaucrat. At this point, it is possible to say that the passive representative bureaucracy will contribute proportionally to the development of democracy in a society, while the active representative bureaucracy will contribute to this process in terms of services that emerge with a participatory approach.

The assumption of this study is that representative bureaucracy contributes to the realization of participatory democracy in a society. In institutions that apply representative bureaucracy, satisfaction and efficiency in service increase, and participation in decision-making and implementation processes increases.

In the study, first of all, the concepts of passive, active and symbolic representation are explained. Then, the contribution of representative bureaucracy to citizen participation is discussed. This evaluation is based on previous studies and results in the field. The change and transformation in citizen participation with representative bureaucracy are discussed with examples.

Keywords: Representative bureaucracy, social groups, citizen, participation

Sivil Toplum Hareketi Olarak Düşünce Kuruluşlarının Yerel Yönetişim Anlamında Sivil Topluma Katkısı

Dr. İskender Güneş¹⁴⁸

Özet

Yerel yönetimler şehir sakinlerinin kolay ulaşma imkânı buldukları ve hizmet aldıkları halka en yakın hizmet birimleri olarak faaliyet göstermektedirler. Bunun yanında yerel yönetimlerin de halka kolay ulaşması anlamında faydalandığı ve fikri anlamda tarama yaparak gelecek vizyonuna belli ölçülerde yön verdiği kurumlar olan düşünce kuruluşlarının da ayrı bir önem taşıdığı görülmektedir. Yerel demokrasinin geliştirilmesi bağlamında rol de üstlenen düşünce kuruluşlarının yerel yöneticilere rehberlik edecek eserler ve politika belgeleri üreten kuruluşlar olması bu bakımdan önem taşımaktadır.

Sunulan kamusal hizmetlerin fikri anlamda geliştirilmesi anlamında aktör olarak hareket eden düşünce kuruluşları, toplumların ortak çıkar ve beklentileri etrafında bütünleşen sivil toplum yapısıyla da irtibatlı biçimde hareket etmektedir. Toplumu dinamik tutma anlamında önemli rol üstlenen düşünce kuruluşları yön gösterme, yeni fikirlerin tekâmülü için tartışma sahası açma ve fikri paylaşımı teşvik etme gibi rolleri de üstlenerek sırasıyla sivil toplumu, yerel yönetimleri ve merkezi yönetimi düşünce anlamında takviye ve teşvik etmektedir. Her ülkede farklı yol ve yöntemi benimsemekte olan düşünce kuruluşlarının ülke yönetimi ve sivil toplumu nezdinde de ağırlıkları farklılık taşımaktadır. Çalışma çerçevesinde düşünce kuruluşları sivil topluma ve yerel yönetimlere etkileri bağlamında değerlendirilecek Türkiye'deki düşünce kuruluşlarının faaliyetlerine değinilecektir.

Anahtar kelimeler: Yerel Yönetimler, Düşünce Kuruluşları, Sivil Toplum

---

¹⁴⁸ Marmara Üniversitesi Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Doktora Programı Mezunu, iskender34gunes@gmail.com

Contribution of Think Tanks as a Civil Society Movement to Civil Society in Terms of Local Governance

Dr. İskender Güneş¹⁴⁹

Abstract

Local governments operate as the closest service units to the public, where the residents of the city have easy access and receive service. In addition, it is seen that think tanks, which are institutions that make use of local governments in terms of easy access to the public and guide their future vision to a certain extent by scanning in an intellectual sense, have a special importance. In this regard, it is important that think tanks that play a role in the development of local democracy are organizations that produce works and policy documents that will guide local governments.

Think tanks, which act as actors in terms of intellectual development of the public services offered, also act in connection with the civil society structure that integrates around the common interests and expectations of the societies. Think tanks, which play an important role in keeping the society dynamic, also take on roles such as guiding, opening a discussion area for the evolution of new ideas and encouraging the sharing of ideas, respectively, supporting and encouraging civil society, local governments and central government in terms of thought. Think tanks, which adopt different ways and methods in each country, have different weights in the eyes of the country's government and civil society. Within the framework of the study, think tanks will be evaluated in terms of their effects on civil society and local governments, and the activities of think tanks in Turkey will be mentioned.

Keywords: Local Governments, Think Tanks, Civil Society

---

¹⁴⁹ Marmara Üniversitesi Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Doktora Programı Mezunu, iskender34gunes@gmail.com

Sivil Toplum Yönetimin Bir Parçası Haline Getirecek Katılım Stratejileri

Dr. Kemal Kaya¹⁵⁰

Özet

Yerel Yönetimler kentte yaşayan yerleşiklere hizmet sunmak amacıyla kurulan ve yine faaliyetlerini yerleşiklerin kaynaklarını kullanarak gerçekleştiren organizasyonlardır. Geçmişten günümüze kadar genel olarak devlet karşısında hesap verme konumunda kendisini gören birey ve toplum, demokrasinin ve özgürlüklerinin gelişmesi ile etkilenen olmaktan, etkileyen olma aşamasına geçmiştir. Yerleşikler artık kararların alınması ve politikaların oluşturulması sürecine de dâhil olmak istemektedir. Öteki bir ifade ile Temsili Demokrasi’de geleneksel siyaset yöntemleri artık insanların beklediğini sunmuyor ve siyasi kurumlar ile vatandaşlar arasında giderek artan bir mesafeye yol açıyor. Bu bağlamda, yerleşikler, hayatlarını etkileyen karar alma süreçlerine daha fazla dahil olmak istemektedirler.

Halka en yakın yönetim düzeyi olan yerel yönetimler, demokrasinin başladığı ve halk ile yönetim arasındaki uçurumu kapatmak için bağlantıların kurulabileceği kurumlardır. Dolayısıyla, böylesine bir değişim döneminde dün söylenenlerin bugün yeniden ele alınması gerekmekte, düne ait bir model, bugünün ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemektedir. Artık geleneksel yönetim modeli, etkileşim içinde olan yönetim modeli olgusuna yerini bırakmaktadır. Öteki bir ifade ile tek taraflı yetki kullanan anlayış yerine, etkileşim içinde birlikte yönetim anlayışı oluşmuştur.

Bu gelişmeler, yönetim süreçlerine katılım, kurumsal yönetim ve organizasyonlarında önemli bir değişim oluşturmuştur. Kamu kurumlarında katılımın sağlanması amacıyla, gelenekçi olandan yenilikçi olanı geliştirilecek yöntemler veya modeller oluşmaya başlamıştır. İki binli yılların başlarından itibaren katılım konusunda yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar, yerel düzeyde vatandaş katılımına ilişkin ilkeleri, kentlerimizde katılımcı yönetimi güçlendirmenin yanı sıra daha vatandaş odaklı bir toplum inşa etmeye yönelik adımlardır.

Kamu kurumlarının vatandaş odaklı bir toplum oluşturma uygulamalarının devam eden evrimine katkı amacıyla hazırlanan bu çalışma da; Yerel Yönetimler bu demokratik geçişte hangi rolü oynamayı seçecek?, Kentte yaşayan yerleşikler etkileşim içinde birlikte yönetim anlayışına nasıl bir stratejiyle dahil edilebileceklerdir? sorularına cevaplar aranacaktır.

Anahtar kelimeler: Yerel Yönetimler, Katılım, Temsili Demokrasi, Katılımcı Demokrasi

---

¹⁵⁰ Marmara Üniversitesi Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Doktora Programı Mezunu, kkaya14@gmail.com

Participation Strategies to Make Civil Society a Part of Governance

Dr. Kemal Kaya¹⁵¹

Abstract

Local Authorities are organizations that were established to provide services to residents living in the city and that also carry out their activities by using the resources of the residents. From the past to the present, the individual and society, who see themselves as being accountable to the state in general, have moved from being affected to being an influencer with the development of democracy and freedoms. Residents now want to be involved in decision making and policy making. In other words, traditional methods of politics in Representative Democracy no longer deliver what people expect and lead to an increasing distance between political institutions and citizens. In this context, residents want to be more involved in decision-making processes that affect their lives.

Local governments, which are the closest level of government to the people, are the institutions where democracy starts and connections can be established to close the gap between the people and the government. Therefore, in such a period of change, what was said yesterday needs to be reconsidered today, and a model of yesterday is not enough to meet today's needs. Now, the traditional management model leaves its place to the interacting management model. In other words, instead of an understanding that uses unilateral authority, an understanding of co-management has emerged in interaction.

These developments have created a significant change in participation in management processes, corporate governance and organizations. In order to ensure participation in public institutions, methods or models have begun to be developed, from the traditional to the innovative. Since the beginning of the 2000s, intensive studies have been carried out on participation. These efforts are steps towards building a more citizen-oriented society, as well as strengthening principles of citizen participation at the local level, participatory governance in our cities.

In this study, which was prepared with the aim of contributing to the ongoing evolution of the practices of public institutions to create a citizen-oriented society; What role will local governments choose to play in this democratic transition, How can residents living in the city be included in the understanding of co-management in interaction? answers will be sought.

Keywords: Local Governments, Participation, Representative Democracy, Participatory Democracy

---

¹⁵¹ Marmara Üniversitesi Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Doktora Programı Mezunlu, kkaya14@gmail.com

Kariyer Tatmini ve İşe Adanmışlık: Belediye Çalışanları Üzerine Bir Araştırma

Adviye Ash Denizli Polat¹⁵²

Özet

Bu araştırmanın amacı, kariyer tatmini ve işe adanmışlık arasındaki ilişkilerin belediye çalışanları üzerinden incelenmesidir. Araştırma aracılığıyla günümüzde çalışanların ve örgütlerin refahı bakımından önem atfedilen işe adanmışlığın biçimlendirilmesi yolunda, bireyin kariyerinin ve subjektif kariyer başarısının önemli bir çıktısı olarak kabul gören kariyer tatmininin etkisine ışık tutulması amaçlanmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda, İstanbul'daki bir ilçe belediyesinde görev yapan 110 çalışandan, kariyer tatmini ve işe adanmışlık ölçeklerini içeren anket formuyla veri toplanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin incelenmesinde korelasyon ve regresyon analizlerinden yararlanılmıştır. Korelasyon analizi sonucunda, kariyer tatmini ile işe adanmışlık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. İşe adanmışlığın alt boyutları açısından bakıldığında; kariyer tatmini ile dinçlik ve kendini adama boyutları arasında yine pozitif yönlü bir ilişki olduğu ancak yoğunlaşma boyutunda anlamlı bir ilişkinin görülmediği saptanmıştır. Regresyon analizinden elde edilen bulgular, kariyer tatmininin işe adanmışlık üzerinde pozitif yönlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. İşe adanmışlığın alt boyutlarından dinçlik ile kendini adama üzerinde de kariyer tatmininin pozitif yönlü etkisi izlenmiş, yoğunlaşma boyutunda ise böylesi bir etkinin olmadığı belirlenmiştir. Araştırmada ulaşılan bulgular, belediye çalışanlarının kariyer tatminlerinin işe adanmışlıkları üzerinde pozitif bir katkı sağladığını işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kariyer Tatmini, İşe Adanmışlık, Dinçlik, Yoğunlaşma, Kendini Adama

---

¹⁵² Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, asli.denizli@marmara.edu.tr

Career Satisfaction and Work Engagement: A Study on Municipal Employees

Adviye Ash Denizli Polat¹⁵³

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship between career satisfaction and work engagement by means of municipal employees. Through the research, it is aimed to provide an insight on the effect of career satisfaction, which has been accepted as an important outcome of an individual's career and subjective career success, on the way of shaping work engagement, which is attributed importance in terms of the welfare of employees and organizations nowadays. In line with the aim of the study, the data were collected from 110 employees working in a district municipality in İstanbul with a questionnaire form including career satisfaction and work engagement scales. Correlation and regression analysis were used to analyse the data obtained in the study. As a result of the correlation analysis, it has been determined that there is a significant positive relationship between career satisfaction and work engagement. In terms of the sub-dimensions of work engagement, it has been found that there is a positive relationship between career satisfaction and vigor and dedication dimensions, but no significant relationship has been observed in the absorption dimension. The findings obtained from regression analysis denote that career satisfaction has a positive effect on work engagement. The positive effect of career satisfaction has been also observed on vigor and dedication, which are sub-dimensions of work engagement, but it has been determined that there is no such effect in the dimension of absorption. The findings of the study indicate that career satisfaction of municipal employees makes a positive contribution to their work engagement.

Keywords: Career Satisfaction, Work Engagement, Vigor, Absorption, Dedication

---

¹⁵³ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, asli.denizli@marmara.edu.tr

Üniversite Öğrencilerinin Sivil Toplum Kuruluşlarına Üyeliği ve Üye Olmaktan Çekinmeleri: Gölhisar Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Mesut Koç¹⁵⁴

Yavuz Selim Koç¹⁵⁵

Özet

Sivil toplum kuruluşları kâr amacı gütmeyen, toplum yararına gönüllü olarak faaliyetler gerçekleştiren yapılardır. Ulusal ve uluslararası alanda, insani yardımdan, sağlık, çevre ve bağımlılıkla mücadeleye, kültür ve dayanışmadan spora kadar çok farklı alanlarda çok sayıda sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Sivil toplum faaliyetlerine katılım, sosyal ilişkilerin gelişmesine, toplumsal sorunlara ilişkin farkındalığın artmasına katkı sağlar. Özellikle gençler açısından çok yönlü olarak kendini geliştirme fırsatı sunar. Ancak gençlerin ve özellikle üniversite öğrencilerinin sivil toplum kuruluşlarına üyeliklerinin oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Türkiye’de sivil toplum kuruluşları denildiği zaman daha çok dernekler anlaşılmaktadır. Derneklere üyelik Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu doğrultusunda dernek tüzüğüne göre yapılmaktadır. Üyelere, üyelik aidatı ve genel kurul toplantılarına katılım gibi bazı yükümlülükler konulmaktadır.

Bu çalışmada, örneklem olarak alınan, Gölhisar ilçesinde lisans düzeyinde yükseköğrenim gören 21-23 yaş arasındaki üniversite öğrencilerinin dernek üyeliklerinin olup olmadığı, olanların hangi tür dernek üyesi olduğu, üye olmayanların neden üye olmadıkları araştırılmıştır. Öğrencilere, derneklerin gönüllü faaliyetlerine katılıp katılmadıkları, sivil toplum kuruluşlarının önemi ve gerekliliğine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Yarı yapılandırılmış mülakat yöntemiyle bulguların elde edildiği çalışmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun resmi olarak dernek üyeliği bulunmadığı görülmüştür. Üye olmadan etkinliklere katılımında düşük olduğu çalışmada, üniversite öğrencileri üyelikten imtina etmelerine ilişkin olarak üye çok sayıda sebep göstermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversite Öğrencileri, Dernek, Üyelik

¹⁵⁴ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Gölhisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, mesutkoc@mehmetakif.edu.tr

¹⁵⁵ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, yavuzselimkoc1071@gmail.com

Membership of University Students to Non-Governmental Organizations and Refrain from Being a Member

Dr. Öğr. Üyesi Mesut Koç¹⁵⁶

Yavuz Selim Koç¹⁵⁷

Abstract

Civil Society Organizations are non-profit organizations that carry out activities voluntarily for the benefit of society. There are many civil society organizations, national and international, from humanitarian aid to health, environment and fight against addiction, from culture and solidarity to sports. Participation in civil society activities contributes to the development of social relations and to increase awareness of social problems. It offers a versatile opportunity for self-development, especially for young people. However, it is seen that the membership of young people and especially university students to non-governmental organizations is quite low.

Associations are the mainly known Civil Society Organizations in Turkey. Membership in associations is made in accordance with the statute of the association in line with the Turkish Civil Code and the Law on Associations. Some obligations are imposed on the members, such as membership fees and participation in general assembly meetings.

In this study, it was researched whether the university students between the ages of 21 and 24 who is in bachelor education in Gölhisar district, which were taken as a sample, have membership in the association, what kind of association members they are, and why they are not members. The students were asked whether they participated in the voluntary activities of the associations and their opinions on the importance and necessity of civil society organizations. In the research, in which the findings were obtained by the semi-structured interview method, it was seen that the majority of the students were not officially members of the association. In the study, where participation in the activities without being a member was low, university students gave many reasons for abstaining from membership.

Keywords: Civil Society Organizations, University Students, Association, Membership

---

¹⁵⁶ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Gölhisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, mesutkoc@mehmetakif.edu.tr

¹⁵⁷ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, yavuzselimkoc1071@gmail.com

Küresel Toplumla Gelişen Küresel Kişiliğin Sivil Toplum Anlayışına Etkisi

Dr. Kemal Yavuz Ataman¹⁵⁸

Özet

Küreselleşme sürecinde toplumlar, devletler, kurumlar, kültürler arasında ilişkiler ağı giderek genişlemektedir. Dijital ağların etkisiyle dünya yeni bir süreci yaşamaktadırlar. Küresel çapta, her alanda değişim yaşanmaktadır. Toplumun alışverişten siyasete, seyahatten ekonomiye, aileden sosyal hayata katılımı, davranışları, bakışı farklılaşmaktadır. Kişilerin yönetime katılmalarını, çeşitli alanlarda ortak düşünme ve davranış geliştirmelerini sağlayan sivil toplum anlayışı küreselleşme ile birlikte değişmektedir. “Küresel toplum” ve “küresel kişilik” oluşmaktadır. “Küresel kişilik” toplumun, devletin, küresel aktörlerin üzerinde dijital araçların gücü, hızı ile hayli etkinlik kazanmaktadır. Bu gelişmeler, klasik sivil toplum anlayış, davranış düşünce ve kalıplarını da değiştirmektedir. Sosyal medya araçları ile en yetkin kişilere, makamlara, yerlere en hızlı anlık ulaşabilen, cevap ve sonuç alabilen kişiler vardır. Bu kişiler sivil toplum kurumlarının işlevini üstlenebilmektedirler. Bu durum sivil toplum kurumlarının etkisini ve gücünü azaltmakta mıdır, yoksa sivil toplum kurumları amaçları açısından güçlü küresel kişiliklerle daha işlevsel hale mi gelmektedirler? Küresel toplum ve küresel kişiliklerin oluşumu sivil toplum kuruluşları için bir çıkmaz mıdır, yoksa yeni bir açılım, yeni bir yol, araç, yöntem ve kolaylık mıdır? Küresel sistem, dev iletişim kuruluşları, şirketler, devletler, dijital platformlar, sermaye gurupları, çeşitli odaklar, lobiler istediği zaman sosyal medya araçlarıyla sivil toplumun taleplerini etkisiz kılmaktadırlar. Bu çalışma içinde küreselleşme sürecinde oluşan yeni sivil toplum anlayışının “küresel kişilik” “küresel toplum” bağlamında yeri ve önemi ele alınacak, bahsedilen konular çeşitli makalelerle incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Küresel Toplum, Küresel Kişilik, Sivil Toplum, Anlayış

---

¹⁵⁸ Araştırmacı, Karabük Üniversitesi, kyataman@superonline.com

The Effect of Global Personality Improving with Global Society on the Understanding of Civil Society

Dr. Kemal Yavuz Ataman¹⁵⁹

Abstract

Within the process of globalization, the network of relationships is getting larger among societies, states, institutions and cultures. The world is experiencing a new process because of the effect of digital networks. There is change in every field globally. The society's perspective, behaviors and participation to politics from shopping, to economy from travelling, to social life from family is getting different. The understanding of civil society that enables people to participate in management, to develop common thinking and behavior in various fields is changing with globalization. "Global Society" and "Global Personality" is getting formed. "Global Personality" has gained a lot of influence on society, state, and global actors with the power and speed of digital tools. These developments have also changed the classical civil society understanding, behavior and thought patterns. There are people who can instantly access the most authorized people, institutions and places and get answers and results from them in the fastest time via social media tools. These people can undertake the functions of non-governmental organizations. Does this case decrease the power and effect of non-governmental organizations or do the non-governmental organizations become more functional with powerful global personalities in terms of their targets? Is the global society and the formation of global personalities a dead end for non-governmental organizations, or is it a new opening, a new way, tool, method and convenience? The global system, giant communication institutions, companies, states, digital platforms, capital groups, various focuses and lobbies neutralize the demands of civil society with social media tools whenever they want. In this study, the place and importance of the new understanding of civil society formed in the process of globalization in the context of "global personality" and "global society" will be discussed, and the mentioned issues will be examined with various articles.

Keywords: Globalization, Global Society, Global Personality, Civil Society, Understanding

---

¹⁵⁹ Researcher, Karabuk University, kyataman@superonline.com

Stratejik Yönetimin Çarpan Aktörü Olarak Stratejik Zihniyet

Dr. Aykut Karahan¹⁶⁰

Özet

Stratejik yönetim özellikle 20.yüzyıl ortalarından itibaren hemen hemen her bilim alanında kullanılan bir kavram olmuştur. Şirketler dahi bir adım atarken stratejik olmaktan söz eder. Daha makro düzeyde ise devletler strateji kavramını kullanırlar. Kavramın tarihi sanki yeniymiş gibi algılansa dahi aslında kavramlarında bir yaşı vardır. İnsan yaşamı gibi kavramlarında çocukluk, gençlik ve yetişkinlik zamanları vardır. Bu anlamda strateji kavramının yaşının tespiti için belli bir zaman çizgisinin ötesinde hangi devirde nasıl anlaşıldığı sorusu henüz çok fazla sorgulanmamış bir alandır. Bu sorgulamanın yapılabilmesi için de belli bir paradigma içinde olduğunun; içinde geliştiği medeniyetin, toplumun düşünsel çerçevesi diyebileceğimiz paradigma içinde kavranması gerekliliğidir. Bu çok gözden ırak tutulan bir husus olagelmıştır. Bu makalede bu düşünsel çerçeve içinde strateji kavramının bir zihniyet içinde nasıl şekillendiği üzerine odaklanılacak ve bu odaklanma ile zihniyet kavramı ilişkilendirilmeye çalışılacaktır. Zihniyetin bir arka plan çerçevesi ya da bilgisayar diliyle söylenecek olursa bir yazılım programı olduğu kabulünden yola çıkarak sosyal – beşerî alanda yönetim anlayışı üzerindeki yansımaları dikkate alınacaktır. Bu ise üç kısımda ele alınacaktır. İlk olarak kavramın tarihi derinliği ortaya konulmaya çalışılacak daha sonra ise dönemsel yönetim zihniyetlerinin kurumsal bazı yansımaları örneklendirilecek ve son olarak da günümüzdeki yönetim ve zihniyet arasındaki bağın ne kadar ilişkisel olduğu dikkatlere sunulacaktır. Aynı zamanda bu bağın yeni bilim anlayışı ve yeni kültür çerçevesi olan; bağlantısallık ve yaşamdaşlık ikilisi üzerinden değerlendirme yapılacaktır. Bunun içinse karşılaştırmalı metin analizi yöntemi takip edilecek; dönemsel kopuşlar ya da süreklilikler tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu manada kurucu metinler denilen metinlere özellikle başvurulacak olsa dahi yeni bilim ve yeni kültür anlayışı çerçevesinde tam olarak “Yeni”nin ne demek olduğu ne anlaşılması gerektiği sorularına yanıtlar aranacaktır. Bugün dünya çok değişik devletlerin ya da küresel ölçekli şirketlerin “Strateji”leri ile ciddi manada uğraşmaktadır. Bu uğraşı kimi zaman dışlayıcı nitelikte olurken kimi zamanda içselleştirici kapasiteler ortaya koymaktadır. Belki de dünyanın ortak bir yaşamdaşlık bilincinin daha bariz görünebilmesi ve anlaşılabilmesi için bu stratejileri temel benlik dürtüsü etrafında sorgulamanın imkanını görebilmesi gerekmektedir. Korona virüs salgını ve göçmen sorunu insanlığı buna itmektedir. Dünya hiç olmadığı kadar “küresel köy”e dönüşmüş durumdadır. Artık dışsallaştırıcı ya da ötekileştirici stratejiler insanlık faydasına bir durum arz etmemektedir. Ancak içselleştirici stratejinin oluşabilmesi için de Dallmayr’ın Gadamer ’den aldığı deyimiyile bir tür “ufukların kaynaşması”na (Dallmayr, 2004, s. 249) ihtiyaç vardır. Yine Euben’in ifadesiyle de her toplumun bir kültürel kodu olması nedeniyle “kültürlerarası öğrenme” (Euben, 2006, s. 22) kavramına da bu manada ihtiyaç vardır.

¹⁶⁰ Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0002-8566-6770, aykutkarahan@gmail.com

Strategic Mindset As A Multiplier Actor Of Strategic Management

Dr. Aykut Karahan¹⁶¹

Abstract

Strategic management, especially 20 century. It has been a concept used in almost every field of science since the middle of the century. Even companies talk about being strategic when taking a step. At a more macro level, states use the concept of strategy. Even if the history of the concept is perceived as if it is new, there is actually an age in the concepts. In such concepts of human life there are times of childhood, youth and adulthood. In this sense, the question of how the concept of strategy is understood in which era beyond a certain time line for determining its age is an area that has not yet been questioned too much. In order for this inquiry to be made, it is necessary to understand that it is in a certain paradigm; the civilization in which it develops must be understood within the paradigm that we can call the intellectual framework of society. This has been a very overlooked issue. In this article, we will focus on how the concept of strategy is shaped in a mindset within this intellectual framework, and we will try to relate this focus to the concept of mindset. Starting from the acceptance that mentality is a background framework or, if it is said in computer language, a software program, its reflections on the understanding of management in the social – human field will be taken into account. This will be discussed in three parts. First, the historical depth of the concept will be tried to be revealed, then some institutional reflections of Decadal management mentalities will be exemplified, and finally, how relational the connection between management and mentality is today will be presented to attention. At the same time, the evaluation of this bond will be made through the new scientific understanding and the new cultural framework; connectivity and life-companionship duo. For this purpose, the comparative text analysis method will be followed; periodic breaks or continuities will be tried to be determined. In this sense, even if the texts called the founding texts are to be applied specifically, answers to the questions of what exactly “New” means should be understood within the framework of the understanding of the new science and the new culture will be sought. Today, the world is seriously dealing with the “Strategies” of very different states or global companies. While this activity is sometimes exclusionary in nature, it sometimes reveals internalizing capacities. Perhaps the world needs to be able to see the possibility of questioning these strategies around the basic self-impulse in order for a common consciousness of common life to appear and be understood more clearly. The corona virus epidemic and the migrant problem are pushing humanity to this. The world has turned into a” global village” as never before. Externalizing or marginalizing strategies no longer provide a situation for the benefit of humanity. However, in order for the internalizing strategy to be formed, Dallmayr also started a kind of “fusion of horizons”, as he took the phrase from Gadamer (Dallmayr, 2004, p. 249) is needed. Again, in Euben's words, because every society has a cultural code, “intercultural learning” (Euben, 2006, p. 22) the concept is also needed in this sense.

Key Vocabulary: Strategic mindset, strategic management, fusion of horizons, intercultural learning, conceptual depth.

---

¹⁶¹ Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0002-8566-6770, aykutkarahan@gmail.com

Turizmde Sürdürülebilirlik Sorunları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) Çözüm Önerileri

Öğr. Gör. Dr Derya Semiz Çelik¹⁶²

Özet

Pek çok gelişmekte olan ülkede, yoksulluğun ortadan kaldırılması ve halkı arasında sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için artık devletin tek mal ve hizmet sağlayıcısı olamayacağı kabul edilmektedir. Buna göre, birçok gelişmekte olan ülkede hükümetlerin vatandaşlarının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik artan talepleri ile birlikte, sivil toplum kuruluşları (STK'lar) halkın potansiyellerini ulusal kalkınma için kullanmada aktif ve tamamlayıcı roller üstlenmektedir. Son on yılda birçok gelişmekte olan ülkede STK'lara verilen destek ve ilgi artmıştır.

Ekonominin her bölümünde, amacı pazarın belirli bir sektörünün gelişimini sağlamak, ürün ve hizmetlerin standartlarını belirlemek, yerel yönetimlere bağlı üyelerin çıkarlarını temsil etmek olan çeşitli sivil toplum kuruluşları vardır. Bunlar aynı zamanda hükümet ve ulusal/uluslararası kurumlar arası, dünyasında politikalar ve etik kurallar geliştirmeye yönelik çalışmalar üstlenmektedirler. Hayatın çoğu alanında önemli roller üstlenen STK'lar, çok farklı alanlardan paydaşların rol aldığı turizm faaliyetleri içinde de hem paydaşlar arası koordinasyonun sağlanabilmesinde hem de kendi içinde turizm faaliyetlerinin sürdürülebilmesi bakımından etkin rollerinin bulunduğu bir gerçektir. Son yıllarda, bu kuruluşlar tarafından üstlenilen çeşitli faaliyetler, kültürel mirasın ve çevrenin korunmasının sürdürülebilir kalkınması ve korunması fikrine odaklanmaktadır. Aynı zamanda, turizm destinasyonlarından çevre, kültür ve bölge sakinlerinin yaşam biçimleri üzerindeki büyük olumsuz etkilere ilişkin şikayetler, turizmde daha sürdürülebilir bir kalkınma talebini artırmaktadır. Çevresel duyarlılığın artmasıyla Dünyada ve Türkiye'de turizm alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının sayısının arttığını söylemek mümkündür.

Bu çalışmada sürdürülebilir turizm kapsamında ülkelerin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların karşısında STK'lar ile yapılabilecek çözüm önerilerine değinilerek, "Sürdürülebilir Turizm: Sivil Toplum Örgütleri Perspektifi" raporu ve yapılan literatür çalışması üzerinden ele alınmıştır. Sorunlar temelde yerel topluluklar ve çevresel bozulmanın sebep olduğu doğal kaynaklara azalan erişim, artan kültürel erozyon ve insan haklarına saygısızlık, niteliksiz işler ve döviz kaçağı başlıkları altında toplanmıştır. Bu sorunlar ve yerel bazda, mikro düzeydeki çoğu sorunun STK'ları varlığı ile daha etkin ve verimli çözülebileceği kanaatine varılmıştır. Ulusal ve uluslararası boyutta STK'ların turizmde sürdürülebilir konusunda etkin bir rol oynaması beklenmektedir.

---

¹⁶² Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, deryasemiz@marmara.edu.tr

Sustainability Problems In Tourism And Solution Suggetions Of NGO's

Öğr. Gör. Dr Derya Semiz Çelik¹⁶³

Abstract

In many developed countries, it is recognized that the state will no longer be the sole provider of goods and services for the removal of enclosures and sustainable development among communities. Accordingly, with increasing regulation to meet the state's expectations of many developing country governments, people built by civil society (NGOs) are taking an active and ending roller in using their potential for national development. In the last year many developing countries have given support and attention to NGOs.

Every part of the economy has various non-governmental laws, the purpose of which is to ensure the development of a certain sector of the market, to set product and usage standards, to represent the interests of members of local governments. They also undertake activities for governmental and national/international institutions, world policies and ethical rules clients. NGOs, which play an important role in most areas of life, provide coordination between the necessary soldiers within the tourism system, where there are frames from many different areas, and many places where the settlement of the tourism system plays an important role. In recent years, it is targeting the various undertakings undertaken by these organizations. At the same time, complaints about major negative impacts from tourism destinations on the environment, culture and lifestyle of residents do not increase the demand for a more sustainable development in tourism. With increasing protection measures, it is possible to limit the protection of civil society operating in the field of tourism in the world and in Turkey.

Within the scope of this ongoing tourism, the problems faced by the countries and the solution proposals for the NGOs are discussed through the report "Sustainable Tourism: Non-Governmental Organizations Perspective" and the literature study. The problems are mainly grouped under the categories of diminished access to natural resources caused by local communities and degradation, increased cultural erosion and disrespect for human rights, unskilled work and the leakage of foreign currency. It has been concluded that this and most of the problems at the micro level on a local basis can be solved more effectively and efficiently with the presence of NGOs. National and international values Records of NGOs playing an active role in sustainability in tourism.

Keywords: Sustainable Tourism, Non-Governmental Organizations and Tourism, Sustainable Tourism Problems

---

¹⁶³ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, deryasemiz@marmara.edu.tr

Bölgesel Yönetişim ve Bölgesel Kalkınmada Kamu ve Sivil Toplum İşbirliği Aracı Olarak Kalkınma Ajansları

Safiyye Aybüke¹⁶⁴

Özet

Küreselleşme ile birlikte modern hayat yeniden kurgulanmaya ve modernitenin ekonomik, siyasal ve sosyal yapıları küreselleşme ile dönüşmeye başlamıştır. Bu dönüşüm ile birlikte kalkınmanın aktörleri de dönüşmüş ve ulus devletin merkezi yapılanması gözden düşerek yerini ulusaltı, uluslararası ve ulusötesi aktörlere bırakmıştır. Bu merkezi yapılanmadan kopuş ile birlikte çok boyutlu ve çok aktörlü yönetimler ve sistemler kalkınmanın temel gücü olmuştur. Bu çerçevede farklı sektörler arası işbirliğini kolaylaştırmak için yeni mekanizmalar geliştirilmiştir.

Kalkınma Ajansları'nın kamu sektörü ve özel ve üçüncü sektör arasında işbirliği mekanizma kuruluşu olarak çalıştığı; yerel ve bölgesel kalkınmada özel ve sivil sektöre kamu desteği sağlayarak ihtiyaçlara yönelik projelerin gerçekleştirilmesi yönünde işleve sahip olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde ulusaltı bölgesel yönetim ve onun kurumsal aracı olan kalkınma ajansları incelenmektedir. Kalkınma Ajansları'nın Türkiye'de ki etkilerine kısaca değinilerek sonuç kısmında neden bölgesel yaklaşımın Türkiye için önemli olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bölgeselleşme, Bölgesel Kalkınma, Bölgesel Yönetişim, Kalkınma Ajansları

---

¹⁶⁴ Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, aybukeuygur@marun.edu.tr

Development Agencies as a Public and Civil Society Cooperation Tool in Regional Governance and Regional Development

Safiyye Ayb ke¹⁶⁵

Abstract

With globalization, modern life has begun to be reconstructed and the economic, political and social structures of modernity have begun to transform. With this transformation, the actors of development have also transformed and the central structure of the nation-state has fallen into disrepute, leaving its place to subnational, international and transnational actors. With the break from this centralized structure, multi-dimensional and multi-actor administrations and systems have become the main force of development. New mechanisms have been developed to facilitate cooperation between different sectors.

It can be said that Development Agencies work as a cooperation mechanism institution between the public sector, the private and the third sector and have the function of realizing projects that meet the needs by providing public support to the private and civil sector in local and regional development.

In the first part of this study, subnational regional governance and its institutional tool, development agencies, are examined. The effects of Development Agencies in Turkey were briefly mentioned and in the conclusion part, it was tried to reveal why the regional approach is important for Turkey.

Keywords: Regionalization, Regional Development, Regional Governance, Development Agencies

---

¹⁶⁵ Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, aybukeuygur@marun.edu.tr

Nongovernmental Organizations (NGOs) in Lebanon

Hassan Khoder¹⁶⁶

Abstract

Nongovernmental organizations (NGOs) in Lebanon and elsewhere are expected to actively engage in public affairs, influencing or being engaged with public policy, whether from inside or outside of state apparatus. While the NGOs' role in public affairs varies between service delivery and lobbying and advocacy, the political, economic, and social contexts impact the nature of the role and the relationship with the government and other stakeholders. As important, NGOs' internal governance, management, and resources, and inter-organizational relations impact their performance and ability to actively participate in delivering on or formulating public policy in Lebanon. Along with the governmental organizations, there might be plenty you can do to tackle the barriers and increase the likelihood of successful engagement Lebanese community.

In this study, we will shed the light on the importance of cooperation between NGOs and governmental organizations in order to build up a strong bounded society. Also, we will be setting up a plan to come up with a new prosperous Lebanon.

Keywords: NGOs, governmental organizations, Lebanon, community, benefits, role, society, development.

---

¹⁶⁶ Bahcesehir University, hassan.khoder@bahcesehir.edu.tr

Göç Yönetişimi Bağlamında Yerel Yönetimlerin Sürece Dâhil Edilmesine Yönelik Yasal ve Kurumsal Öneriler

Prof. Dr. Hamza Ateş¹⁶⁷

Dr. Aslı Coşkun¹⁶⁸

Özet

Yönetişim merkezi, hiyerarşik ve tek taraflı bir sistem yerine, çok aktörlü, desantralize, yatay bir yönetim sistemini ifade eder. Çok boyutlu bir kavram olan yönetişimin mekânsal boyutlarından biri olan yerel yönetişim, yönetim sürecinin yerel yönetimlerle karşılıklı etkileşim içerisinde gerçekleştirilmesidir. Başka bir deyişle yerel yönetişim, yönetim sürecinin yerel yönetimlerle beraber kurgulanıp yeni bir modelin meydana gelmesi adına karşılıklı etkileşimi zorunlu kılmaktadır.

İnsanlık tarihinin en önemli olgularından biri olan göç hadisesi, özünde insanların daha iyi koşullarda bir yaşam sahası arayışına tekabül etmektedir. Ülkemizin jeopolitik ve jeostratejik konumu, büyüklüğü, mevcut göçmen sayısı dikkate alındığında bundan sonraki süreçte göç almaya devam edeceğinden bahsetmek mümkündür. Göç olgusunun çok boyutlu yapısı, kurumlar arasında koordinasyonu ve yönetişimi zorunlu kılmaktadır. Merkezi yönetimin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü marifetiyle geliştirdiği göç yönetim sisteminde, her ne kadar mevzuatta göç konusunda yetki ve rolleri tam olarak tanımlanmamış olsa da, bu konuda ciddi bir potansiyele sahip olan yerel yönetimlerin, yönetişim çerçevesi içerisinde göç yönetim sürecine dâhil edilmesi önem arz etmektedir. Ne göç yönetimine dair kanun ve yönetmelikler, ne de yerel yönetimlerin faaliyetlerinin dizayn edildiği kanunlar, yerel yönetimlerin göç yönetimi konusundaki yetki ve sorumluluklarını tam olarak ortaya koymamaktadır. Göç yönetimi konusundaki mevcut durum ise özellikle belediyelerin yaşanan sürecin dışında tutulamayacağını gözler önüne sermektedir.

Bu bildirinin amacı İstanbul ve Gaziantep illerinde toplam 24 adet yerel yönetim biriminde, yönetim kademesinde yer alan bürokrat, uzman, yetkili ve temsilcilerle yapılan yüz yüze mülakatlar sonucunda elde edilen veriler ışığında, yerel yönetimlerin göç yönetişim sürecine dâhil edilmesi adına yasal ve kurumsal revizyon önerilerinde bulunmaktır.

Bu çalışmanın literatüre katkısı, göç yönetiminin yerel düzeyde uygulanmasına rehberlik edecek yönetsel modelleri üretilmesine ilişkin yeterli akademik çalışma bulunmadığından, göç olgusunu yönetişim açısından incelemek ve göç yönetiminin yerel boyutunu da içine alacak şekilde bir göç yönetişimi modeli sunmaktır.

Anahtar Kelime: Yönetişim, Göç Yönetişimi, Yerel Yönetimler

¹⁶⁷ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, hamza.ates@medeniyet.edu.tr

¹⁶⁸ İstanbul Sancaktepe Belediyesi Teftiş Kurulu/Müfettiş, dr.asli.coskun@gmail.com

The Role of Non-Governmental Organizations in Global Problems With The Effect of Participation: Rec Example

Huseyn Hasanzade¹⁶⁹

Abstract

Governance, which started at the end of the 20th century and started to develop towards the beginning of the 21st century, is a new management method. Governance, by definition and scope, covers the management of political institutions, companies, unions, universities and think tanks in a participatory and predictable manner, both nationally and internationally. Governance, which is seen as a key tool for the establishment of neoliberal policies, has spread rapidly, especially under the leadership of international organizations. The governance approach, which is of great importance in combating the global problems of the globalizing world, has led to the existence of many problem-solving international non-governmental organizations and intergovernmental organizations. The Regional Environmental Center (REC), which was established against the global warming problem, is one of the organizations that can be given to these organizations. REC Today, an independent international organization founded in 1990 by the United States of America, the European Commission and Hungary, operates as an impartial and non-profit organization. The legal basis of the REC is a "Term" signed by the governments of 28 countries and the European Commission.

In this article, the role of international non-governmental organizations in the fight against global problems with the effect of participation developed with the concept of governance will be examined and the example of REC in the fight against global warming will be discussed as a concrete example.

Key words: Governance, Regional Environmental Center, Non-governmental organizations

---

¹⁶⁹ Istanbul Technical University, hasanzade21@itu.edu.tr

Can Loans Affect The Social Fabric Of A Community? Preliminary Findings On The Effect Of Loans On Social Psychology

Syed Muhammad Usman Masood¹⁷⁰

Rasim Özcan¹⁷¹

Asad ul Islam Khan¹⁷²

Abstract

While the research on the effects of loans on individual psychology is rich, the relationship between loans and social psychology is an understudied area in social sciences. This is partially because it lies at the intersection of economics, psychology, and sociology, three disciplines which have their own conceptual frameworks which do not necessarily overlap. Nevertheless, it is important understand the social and psychological effects of financialization of a society, especially because of its implications for the quality of life of the average citizen.

This paper provides preliminary evidence regarding the potential effects of loans on people's social relations in a community. Employing a mesoeconomic approach to the problem, we explore how loans in an economy are linked to social capital in communities across the world. We find that a higher number of loans is correlated with lower social capital.

The findings suggest a need for policymakers to take a careful approach to the spread of commercially-oriented banking institutions. While lending institutions may seem economically productive, they can affect social psychology of people. This can mean less cooperation between people, less social support, and an overall drop in the quality of life.

---

¹⁷⁰ İbn Haldun Üniversitesi, syed.masood@stu.ihu.edu.tr

¹⁷¹ İbn Haldun Üniversitesi, rasim.ozcan@ihu.edu.tr

¹⁷² İbn Haldun Üniversitesi, asad.khan@ihu.edu.tr

Krediler Bir Topluluğun Sosyal Dokusunu Etkileyebilir Mi? Ödünç Vermenin Sosyal Psikoloji Üzerindeki Etkisine İlişkin Ön Bulgular

Syed Muhammad Usman Masood¹⁷³

Rasim Özcan¹⁷⁴

Asad ul Islam Khan¹⁷⁵

Özet

Kredilerin bireysel psikoloji üzerindeki etkilerine ilişkin araştırmalar zengin olmakla birlikte, krediler ve sosyal psikoloji arasındaki ilişki sosyal bilimlerde yeterince çalışılmamış bir alandır. Bunun nedeni kısmen, birbiriyle örtüşmesi gerekmeyen kendi kavramsal çerçevelerine sahip üç disiplin olan ekonomi, psikoloji ve sosyolojinin kesişim noktasında yer almasıdır. Yine de, bir toplumun finansallaşmasının sosyal ve psikolojik etkilerini anlamak, özellikle ortalama bir vatandaşın yaşam kalitesi üzerindeki etkileri nedeniyle önemlidir.

Bu makale, kredilerin bir topluluktaki insanların sosyal ilişkileri üzerindeki potansiyel etkilerine ilişkin ön kanıtlar sunmaktadır. Soruna orta-ekonomik bir yaklaşım uygulayarak, bir ekonomideki kredilerin dünyanın dört bir yanındaki topluluklarda sosyal sermaye ile nasıl bağlantılı olduğunu keşfediyoruz. Daha yüksek sayıda kredinin daha düşük sosyal sermaye ile ilişkili olduğunu bulduk. Bulgular, politika yapıcıların ticari odaklı bankacılık kurumlarının yayılmasına karşı dikkatli bir yaklaşım benimsemeleri gerektiğini gösteriyor. Kredi veren kurumlar ekonomik olarak verimli görünse de insanların sosyal psikolojisini etkileyebilmektedir. Bu, insanlar arasında daha az iş birliği, daha az sosyal destek ve yaşam kalitesinde genel bir düşüş anlamına gelebilir

---

¹⁷³ İbn Haldun Üniversitesi, syed.masood@stu.ihu.edu.tr

¹⁷⁴ İbn Haldun Üniversitesi, rasim.ozcan@ihu.edu.tr

¹⁷⁵ İbn Haldun Üniversitesi, asad.khan@ihu.edu.tr

Türkiye'deki Filistin Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü ve Faaliyetleri; Kudüs ve Filistin Dayanışma Federasyonu Örneği

Abdallah Miqdad¹⁷⁶

Özet

Sivil toplum kuruluşları (STK'lar) toplumlarda yaşanabilecek ekonomik, çevresel, sağlık ve sosyal problemlerin çözümlerinde destek olmaktadır. Bir başka ifade ile STK'lar ülkelerin toplumsal ve siyasal gelişimleri yanı sıra toplumların sosyal birliktelik ve demokratik alanda yer alabilmeleri açısından önem taşımaktadır.

1980'lerden itibaren Filistinliler eğitim, tedavi, seyahat ve ticaret için Türkiye'ye gelmeye başladı. Türkiye'de bulunan Filistinler, sayıları az olsa bile her grup gibi onlarla ilgilenecek vedertlerini anlayıp çözmeye çalışacak bir derneğe ya da bir kuruluşa ihtiyaç olduğunu hissettiler. Zaman gittikçe Türkiye'de Filistin sivil toplum kuruluşları sayısı artmaktadır. Bu derneklerin bazıları Filistin öğrencileriyle ilgilenmektedir. Bazıları ise özellikle Gazze'de yeterince hastaneler olmadığı için İsrail saldırıları yüzünden Gazzeli yaralananlar ile ilgilenmekte ve Türkiye hastanelerinde işlerini kolaylaştırmaktadır.

Bu çalışma söz konusu olan Kudüs ve Filistin Dayanışma Federasyonu 2011'de İstanbul'da kurulmuştur. Bu çalışmada Filistin sivil toplum kuruluşlarının rolü ve faaliyetlerine genel bakışverildikten sonra Kudüs ve Filistin Dayanışma Federasyonunun rolü ve faaliyetlerine değinilecektir.

Anahatar kelime: Sivil toplum kuruluşları, Filistin, dayanışma derneği

---

¹⁷⁶ Marmara Üniversitesi, abdallahmiqdad@marun.edu.tr

Gürcistan'da Sivil Toplum Kuruluşları ve Kamu kurumların İş birliği

Ana Vakhtanguri¹⁷⁷

Özet

Sivil toplum kuruluşları ya da sivil toplum örgütleri ortak çıkar ve hedefler temelinde oluşturulan ve ülke kalkınmasında önemli etkileri olabilecek kuruluşlardır. Başka bir ifade ile sivil toplum kuruluşu, temel özelliği hükümetten bağımsız olmak olan özel bir kurum veya kuruluştur. Gürcistan mevzuatına göre, bir sivil toplum kuruluşu girişimci olmayan (ticari olmayan) bir kuruluştur. Bu kuruluşlar devlet mülkiyetinden bağımsız olarak sorumlu, kendi mülküne sahip organize bir varlık, kendi adına hak edinen, anlaşmalar yapan, mahkemede davacı ve sanık olarak bulunabilen, amacı ticari olmayan ve belirli bir hedefe ulaşmak için oluşturulur. Türkiye ile karşılaştıracamız bu ülke çerçevesinde sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumların iş birliği konusunu ele aldığımız çalışmayı önemli kılan bu kurumların uluslararası mevzuatındaki rollerini incelemektir. Bu kapsamda Gürcü sivil toplum kuruluşların, ne çeşit görev ve konularda çalıştığı ortaya konulacaktır ve edilen bulguların analizleri değerlendirme sonucunda incelenen konuda kamu kurumların şeffaflık ve güvenilir olması ilkesi incelenecektir.

Anahtar kelimeler: sivil toplum kuruluşları; kamu kurumları

---

¹⁷⁷ Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, vakhtanguriana13@gmail.com

Devlet Üniversitelerinde Kulüp Faliyetlerinin Verimliliği Üzerine Bir Analiz: İstanbul Örneği

Bahattin Buğra Aydoğdu¹⁷⁸

Dilara Külâh¹⁷⁹

Ash Aytekin¹⁸⁰

Berfin Bulut¹⁸¹

Rabia Aygün¹⁸²

Özet

İyi yönetim kavramı 20. Yüzyıla hâkim olan ve merkezine bireyi temel alan liberal ve neoliberal düşünce sisteminin en ideal ve en etkili yönetim şekli olarak ifade edilebilmektedir.¹ Bu bağlamda birey sosyal bir varlık olarak dünyaya gelir ve yaşadığı çevre ile etkileşimi sonucunda sosyal ve kültürel değişkenlere göre gelişim gösterir. Bireylerin bu gelişim ve sosyalleşme kronolojisinde şüphesiz bağlı oldukları kurumların önemli bir yeri ve etkisi bulunmaktadır. Bu kurumlar arasında aile, okul ve sosyal çevre ilk sıralarda yer almaktadır. Özellikle okullar bireye yaşam boyu eşlik eden kurumlar olması nedeniyle bu gelişim sürecinde büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla okullar öğrencilere akademik bilgi sunmanın yanı sıra sosyalleşme ve yaşam boyu davranış yapılarını etkileyecek olan sosyal kimliklerini inşa etme imkânı sunmaktadır. Türk eğitim sisteminde, akademik bilgi ve normların dışında bireylerin katılımcılığını artırma, sosyal kimliklerini inşa etme, sosyalleşme, ilgi alanlarına göre daha özgür kılınması ise daha çok kulüpçülük faaliyetleri üzerinden gerçekleşmektedir. Böylece bireylerin sosyal kimliklerini inşa etmesinde en önemli yaş aralıklarından olan 18 – 25 yaş arası bireylerin toplumsal katılımcılığının artırılması ve sosyalleşmesinde kulüpçülük faaliyetleri yadsınamaz bir önem kazanmaktadır. Bu noktada kulüpçülük faaliyetleri, bireyin katılımcılığını ve sosyalleşmesini artırdığı gibi, kişisel gelişimine de katkı sağlayarak bireylerin toplumsal ve çevresel sorunlara karşı daha duyarlı bir hale gelmesini sağlamakta böylece yönetim yaklaşımının esaslarından katılımcılık ve yönetim düşüncesinin işlerlik kazandığı toplumsal yapı ve düzene ulaşılmasında büyük katkı vermektedir. Bu bağlamda farklı konu ve alanlarda öğrenci kulüplerinin kurulması ve işlev göstermesi üniversitelerin esas amaçlarından olan donanımlı bireyler yetiştirme ve mezun etme amacına hizmet etmesi açısından çok önemlidir. Bu çalışmada devlet üniversitelerinde eğitim görmekte olan üniversite öğrencilerinin ve akademisyenlerin kulüpçülük faaliyetlerine yönelik görüşleri incelenmiş bu kulüplerin yönetim ve

¹⁷⁸ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0000-0003-4078-1692

¹⁷⁹ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yerel Yönetimler Anabilim Dalı, Küresel Şehirler ve İstanbul Araştırmaları Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0000-0002-5826-1583

¹⁸⁰ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0000-0001-6654-8595

¹⁸¹ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0000-0003-0204-996X

¹⁸² Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Lisans Öğrencisi

idaresinde yönetim yaklaşımının varlığının yanısıra öğrenci kulüpleri ile üniversite yönetimleri arasında yönetim kavramının varlığı araştırılmıştır. Nitekim çalışmada devlet üniversitelerinde mevcut kulüplerin faaliyetlerinin verimliliği bu kapsamda değerlendirilmiş olup verimlilik olgusu; yapılan kulüp faaliyetleri, SKS'lerin kulüp faaliyetlerine desteği, öğrencinin içsel motivasyonu, kulüp akademik danışmanlarının kulüp faaliyetlerine desteği, öğrencinin kulüp faaliyetlerindeki deneyimi ve öğrencinin bağlı olduğu kulüplerdeki aksaklıklara yönelik görüşü gibi bağımsız değişkenlere bağlı olarak incelenmiştir. Bu araştırma üniversite öğrencilerinin kulüpçülük faaliyetlerine bakışını yansıtması bakımından nicel bir araştırmayı temsil etmektedir. Araştırmanın evrenini İstanbul'da bulunan devlet üniversiteleri temsil etmekle birlikte örneklem grubunu; 2022-2023 eğitim öğretim yılında Marmara Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi'nden katılım göstermiş olan üç farklı kulüp ve her bir kulüpten beş katılımcı oluşturmaktadır. Her üniversiteden her bir kulüp için seçilen beş katılımcıya ek olarak üç akademisyen görüşü de alınmıştır. Katılımcıların görüşlerinin alınmasında veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formu öğrencilere ve akademisyenlere olmak üzere iki farklı tipte farklı sorular ile hazırlanmıştır. Ankette yer alan sorular beşli likert tipi sorulardan oluşmaktadır. Her bir üniversiteden üç kulüp ve her bir kulüpten beş öğrenci görüşü alınmakla birlikte üç akademisyen görüşü de alınması ile toplamda 54 kişi ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan alınan bilgiler SPSS kullanılarak analiz edilmiştir.

Anahtar Kelime: Yönetişim, Sosyal kimlik, Üniversite Öğrencileri, Öğrenci Kulüpleri, Öğrenci Görüşleri

An Analysis On The Efficiency Of Club Activities At State Universities: The Case Of Istanbul

Bahattin Buğra Aydoğdu¹⁸³

Dilara Külâh¹⁸⁴

Ash AYTEKİN¹⁸⁵

Berfin Bulut¹⁸⁶

Rabia AYGÜN¹⁸⁷

Abstract

The concept of governance can be expressed as the most ideal and most effective form of management of the liberal and neoliberal thought system, which dominates the 20th century and is based on the individual. In this context, the individual is born as a social being and develops according to social and cultural variables as a result of his interaction with the environment he lives in. In this development and socialization chronology of individuals, the institutions to which they are affiliated undoubtedly have an important place and influence. Among these institutions, family, school and social environment are in the first place. Especially since schools are institutions that accompany the individual throughout life, they are of great importance in this development process. Therefore, schools provide students with the opportunity to build their social identities, which will affect their socialization and lifelong behavior structures, as well as providing academic knowledge. In the Turkish education system, apart from academic knowledge and norms, increasing the participation of individuals, building their social identities, socializing and making them more free according to their interests are mostly realized through club activities. Thus, club activities gain an undeniable importance in increasing the social participation and socialization of individuals between the ages of 18 and 25, which is one of the most important age ranges for individuals to build their social identities. At this point, club activities not only increase the participation and socialization of the individual, but also contribute to the personal development of the individuals, making them more sensitive to social and environmental problems, thus making a great contribution to the achievement of the social structure and order in which participation and governance thinking are among the principles of the governance approach. In this context, the establishment and functioning of student clubs in different subjects and fields is very important in terms of serving the main purpose of universities, raising and graduating well-equipped individuals. In this study, the views of

---

¹⁸³ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0000-0003-4078-1692

¹⁸⁴ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yerel Yönetimler Anabilim Dalı, Küresel Şehirler ve İstanbul Araştırmaları Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0000-0002-5826-1583

¹⁸⁵ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0000-0001-6654-8595

¹⁸⁶ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, ORCID: 0000-0003-0204-996X

¹⁸⁷ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Lisans Öğrencisi

university students and academicians studying at state universities on club activities were examined, and the existence of the concept of governance between student clubs and university administrations was investigated, as well as the existence of a governance approach in the management and administration of these clubs. As a matter of fact, in the study, the efficiency of the activities of the existing clubs in state universities was evaluated within this scope, and the productivity phenomenon; The club activities were examined depending on independent variables such as the support of the SKS to the club activities, the internal motivation of the student, the support of the club academic advisors to the club activities, the experience of the student in the club activities and the student's view on the problems in the clubs he is affiliated with. This research represents a quantitative research in terms of reflecting the perspective of university students on club activities. While the state universities in Istanbul represent the universe of the research, the sample group; It consists of three different clubs that participated in the 2022-2023 academic year from Marmara University, Istanbul Medeniyet University and Istanbul University, and five participants from each club. In addition to the five participants selected for each club from each university, the opinions of three academicians were also received. A questionnaire form was used as a data collection tool to obtain the opinions of the participants. The questionnaire form was prepared with two different types of questions for students and academics. The questions in the questionnaire consist of five-point Likert type questions. The study was carried out with a total of 54 people, with the opinions of three clubs from each university and five students from each club, as well as the opinions of three academicians. Information from the participants was analyzed using SPSS.

Keywords: University Students, Student Clubs, Student Opinions

Öğrencilerin bakışı ve Kulüp Birlikleri

Muhammed Demircan

Furkan Güneş

Hatice Sena Taşpınar

Efe Ruhi Ateşli

Osman Çakmak

Özet

Öğrenci topluluğu veya öğrenci kulüpleri, herhangi bir üniversitede, herhangi bir uğraşla uğraşmak, kendini geliştirmek ve sivil topluma fayda sağlamak amacıyla kurulmuş birliklerdir. Ayrıca kulüpler sivil toplum basamağının ilk basamağıdır. Çoğu öğrenci bir kulüpte görev almak ve öğrencilere fayda sağlamak ister. Kulüpler üniversitelerde oldukça popülerdir. Öğrenci kulüplerin kendilerini kişisel gelişim, topluluğa hitap etme, grup çalışmaları, liderlik becerileri gibi birçok beceriyi geliştireceğinin farkındadır bunun dışında sadece kulüplerin yapacağı etkinliklere katılmak isteyen öğrencilerde vardır. Öğrencilerin kulüplere bakışı genellikle olumludur. Üniversitelerin en faydalı yönlerinden biri de öğrencilerin kendilerini geliştirebilecek alanlara yönelebilmesidir. Kulüpler Birliğinin temel amacı da öğrenci kulüpleri arasındaki iletişimi arttırmak, kulüplerin yapacağı etkinliklerde iş birliği sağlamak ve öğrencileri ilgilendiren kültür, sanat, spor, kariyer, sosyal sorumluluk ve teknoloji gibi etkinlikleri organize etmek, böylelikle öğrencilerin kulüplere ve üniversitelere olan aidiyetlerini artırırken gelecek üniversite kulüpçülüğünü ileriye taşımayı hedefler. Kulüpler Birliği ayrıca, farklı alanlarda faaliyet gösterecek yeni kulüplerin kurulmasına ve öğrencilerin kulüplere katılmasına teşvik ederek, öğrencilerin sosyalliğini ve aktifliğini arttırmayı da hedefleyip üniversite içinde çeşitli bilgi kaynaklarına hızlı ve doğru bir biçimde ulaşmasını sağlamaktadır.

Öğrenci Kulüpler Birliği Türkiye ve Dünya çapında ses getiren birçok organizasyona ev sahipliği yapmayı hedeflemektedir.

Marmara Üniversitesi Modern Araştırmalar ve Strateji Kulübü Bildirisi

Bilal Berkay Çoban

Melisa Kurt

Rana Aygün

Fatma Umay Gökalp

Çağrı Eker

Bahadır Demir

Eman Alnashami

Modern Araştırmalar ve Strateji Kulübü; üniversite öğrencilerinin yapıcı, eleştirel ve kutuplaşmadan uzak bir biçimde fikir ve proje üretmesini sağlamak amacı ile ortaya çıkmış bir öğrenci topluluğudur. Topluluk, amacı ve fikirleri doğrultusunda günümüz toplumunda var olan sorunlara çözüm getirmeyi amaçlamıştır. Akademik eğitimin yanında sosyal kazanımların sayısını arttırmak, üniversitelerde kişisel gelişim faaliyetlerine öncü olmak, öğrenci düzeyindeki stratejik araştırma çalışmalarına bir ivme kazandırıp; nitelik ve nicelik olarak iyileştirmek gibi kazanımları amaçlayan MASK, bu doğrultuda Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde teşkilatlanarak çalışmalarına başlamıştır.

Biz, öğrenciler olarak, üniversitelerde tüm sosyal bilimler alanını kapsayan kulüp girişimlerinin yetersiz olduğunu gözlemledik. Kulüplerin bağlı oldukları fakültelere yönelik faaliyet göstermesi, fakülteler arası eşitsizlik oluşturabileceği gibi, etkinlik içeriğini sınırlı tutmaya yol açmaktadır. Bu sebeple, Marmara Üniversitesi'nde tüm sosyal bilimler fakültelerini kapsayan bir kulüp olmayı hedefledik ve bu doğrultuda yönetim ekibi oluşturduk. Yönetim kurulumuzda sosyoloji bölümünden, hukuka, halkla ilişkilerden gazeteciliğe, siyasal bilimlerden iletişime birçok farklı bölümden arkadaşımız bulunmakta. Etkinlik planlamalarımız tüm Marmara Üniversitesi öğrencilerine hitap edecek düzeyde planlandı. Bizler, kendimizi geleceğe hazırlarken, geniş bir bakış açısıyla, kapsamlı ve çok yönlü faaliyetler gerçekleştirme inancı taşıyoruz. Gerçekleştireceğimiz faaliyetler kulübümüzün vizyon ve misyonuna bağlı olarak sürdürülmesini önemsiyor ve bu doğrultuda çalışmalar yürütüyoruz. Entelektüel birikimimizi tamamlamamızın en doğru yolunun bu perspektif olduğunu düşünüyoruz. Üniversite kulüp kültürüne bu yaklaşımı yayma hedefi içerisindeyiz. Öğrenci kulüplerini bir sivil toplum kuruluşu olarak görüp, varlığımızı bu fikrinsel bütünlükle devam ettirme amacını taşıyoruz.

Kariyerlerimizin geri kalanında sivil toplum faaliyetlerinin önemini benimseyip, bu doğrultuda ilerlemenin en doğru ve ilerici yaklaşım olduğunu kavramayı ve kavratmayı planlıyoruz.

Öğrenci Kulüp Deneyimi ve Üniversitelerin Kulüplere Bakışı

Fatih Kizir

Ali Bedirhan Murat

Emirhan Özcan

Çetin Habil

Özet

Biz öğrenciler, genel olarak okula adım attığımızdan itibaren kendimize göre uygun bir kulüp seçmeye çalışırız. Bunun için de okulda var olan bir kulübü eğer beğenirsek kendimizi oraya kayıt yaptırıp o kulübün bir parçası haline geliriz. Bize göre uygun bir kulüp yok ise okulda bu konuda bir kulüp kurarak ilk adımı atarız. Burada önemli olan öğrencinin kulübe adaptasyonu ve bu konuda neler yaptığıdır. Çünkü öğrenci kendini bu kulübe kendini uygun hale getirerek bu kulüp için görevler alıp bu konuda kendince kararlar verebilecek yetkinlikte olmalıdır. Hatta gerektiği zamanlarda bile kendinden ödünler vermek durumunda bile kalabilir. Önemli olan kulüplerin öğrencilere ne kattığıdır. Öğrenciler kulüpler sayesinde sosyalleşip yeni insanlarla tanışma fırsatı yakalamasının yanı sıra hem kendini hem de çevresini genişletip yeni bilgiler öğrenerek hayata dair bakış açısını da değiştirmeye ön ayak olmaktadır. Artı olarak kulüpler; etkinlikler, seminerler ve konferanslar vererek hem öğrencilerin yeni bilgi öğrenmesine vesile olmakla beraber konunun uzmanı olan kişilerin de kendi alanı hakkında yaptıkları çalışmalarını öğrencilere aktarması sayesinde konular yeni kişilere aktarılmaktadır. Öğrencilerde merak ve heyecan uyandırması sağlanarak akademisyenler tarafından öğrencilere yol gösterilip ufkunun açılmasına da katkı sağlanması hedeflenir. Böylece öğrenciler kulüpler sayesinde kendini geliştirme fırsatı bulmasının yanında deneyim ve tecrübelerini de daha iyi yerlere taşıma noktası elde etmiştir. Buna ek olarak üniversitenin kulüplere bakışını da es geçmemek gerekir.

Üniversiteler, genel olarak okuldaki kulüpleri desteklemekle beraber öğrencilere bir nevi girişimcilik fırsatı sunmaktadır. Hem üniversitenin denetimi olmakla birlikte öğrenciler kendilerini bir nevi özerk imkânlar tanınması sayesinde üniversitesinin adını da duyurma fırsatı yakalamış olur. Ancak bazı durumlarda öğrenciler kendi üniversitesi için bu kadar adım atmasına rağmen üniversiteler bu konuda biraz geri durmaktadırlar. Örneğin, bazı üniversitelerde yeni bir kulüp kurulduğu vakit öğrencinin adım atması desteklenir ve teşvik edilir. Bu destek ve teşvikin ardından ise öğrenci kulübü için bir faaliyette bulunmak istediği vakit ise maddi bir şey söz konusu olduğu vakit üniversiteler bu konuya pek yaklaşmaz ve öğrenci kendi bütçesini kendi oluşturur. Hatta buna rağmen öğrenci bütçesini de oluşturursa bile üniversiteler bu konuda dahi öğrencilerin önünü kapatmaya çalışırlar ve onlar için her türlü engeli almaya çalışırlar denilebilir. Ama burada destek vermeyen üniversiteler öğrenciler bir şey başardığı vakit veya isimlerini duyurduğu anda ise bir anda üniversite sahiplenme refleksi göstererek kendini de öne çıkarmaya çalışır. Böyle durumlarda ise üniversiteler öğrenciye yavaş yavaş veya kısmi olarak destek olmaya çalışsa bile yine tam anlamıyla destek olmazlar. Bu sebepten ötürü çoğu üniversite öğrencilere kulüp nezdinde kısmi yardım edilecek olarak görür ve bir başarı olduğu vakit kendini öne çıkararak öğrencilerin yanında olduğunu gösterir diyebiliriz.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Demokrasi ve Hukuk Kulübü

Halil Aksoy

Neslihan Ülger

Mehmet Demir

Belemir Açan

Muhammed Emin Yağmur

Melikcan Sarkandı

Halime Sueda Barış

Ayça Sezgin

Ebrar Babayiğit

Özet

Türkiye'nin en köklü ve en kalabalık fakültesi olan İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Demokrasi ve Hukuk Kulübü olarak faaliyet göstermekteyiz. Kuruluşumuzdaki esas amaç mezunları ve üyeleriyle birlikte "geçmişi, şimdisi ve geleceği bir" oluşum yaratmaktır ve günden güne artan üye sayımızla bunun gerçekleştiğini görmekteyiz. Öğrenci kulüpleri sosyal farkındalıkla akademik prestijin ilk basamaklarına adım atmak için büyük önem atfetmektedir. Üniversite bünyesinde faaliyet gösterildiği için ileride sıkça duyulacak "bürokratik işlemlerin" de nasıl işlediğini görme fırsatı yakalıyoruz. Fakülte sekreterinden rektörle iletişime geçmeye dilekçe yazıp izin almaya kadar pek çok işlemi gerçekleştiriyoruz. Yaptığımız her etkinlikteki akademik, sosyal, tanıtım, iletişim ve daha pek çok başlıkta her bir üyemiz kendini geliştirme fırsatı buluyor. Her başlığın ekibi her ekibin de bir başkanı oluyor ve böylece yönetim kurulumuz, proje kurulumuz ve ekip arkadaşlarımızla yapılanmamız tamamlanıyor. Hepimizin ortak özveri ve çabasıyla parçalar bütüne dönüşüyor böylece etkinliklerimiz ortaya çıkıyor. Etkinliğin hazırlık sürecinde takım çalışmasının önemini farkına varırken ekip başkanları da liderlik deneyimlerinin belki de ilk adımlarını atmış oluyorlar. Kriz yönetimini ve sorunlarla beraber başa çıkmayı öğreniyoruz. Sürecin başındaki mali destek sorununda sponsorlarla iletişime geçip uygun dille mail yazmaktan sürecin sonundaki etkinliği hatırlanabilir kılmayı hedefleyen her bir çaba gelecekteki iş hayatımız için birer deneyim oluyor. Kulüpler sayesinde fakülteler hatta üniversiteler arasında da çok önemli köprüler kurulmuş oluyor, birbirimizi tanıma fırsatı yakalıyoruz. Deneyimlerimizi birbirimizle paylaşıp ortak emekle ortaya çıkarılan etkinliklerle de bu süreç çok daha verimli hale geliyor.

BM Güvenlik Konseyi Örneğinde Uluslararası Politika ve Uluslararası Örgütlerde Karar Alabilme Başarısı

Prof.Dr. Alaeddin Yalçınkaya¹⁸⁸

Özet

Uluslararası politika, başta devletler ve uluslararası örgütler olmak üzere uluslararası aktörler arasındaki ilişkiler, etkileşimler, uygulanan politikalar ve bunların sonuçlarından oluşan bileşke olarak kabul edilmektedir. Alınan kararların uygulanması sürecinde diğer aktörlerle uyumluluk veya asgari uyumsuzluk dönemleri, uluslararası barışın ve güvenliğin daha yüksek olduğu yıllardır. Doğası gereği, egemen eşit devletlerden oluşan uluslararası toplumun ortak kuruluşları durumundaki uluslararası örgütlerde karar alabilme, sorunları yönetebilmenin önemli göstergelerindendir. Barış ve güvenliğin nispeten önde olduğu dönemlerde örgütlerde karar alabilme kapasitesi daha yüksektir. BM Güvenlik Konseyi, bağlayıcı karar alma ve uygulayabilme yetkisine sahip en önemli uluslararası örgüt organıdır. Bununla beraber Ukrayna krizi sürecinde, uluslararası toplumu ilgilendiren sorunların ve devletler arasındaki uyuşmazlıkların çok daha yoğun olmasına karşın aldığı kararlar sayı olarak azaldığı gibi kapsam ve uygulayabilme yeteneği de zayıflamıştır. Tebliğde Rusya-Ukrayna krizi sürecinde BM Güvenlik Konseyi karar sayıları ve konuları tahlil edilerek küresel çatışmalar veya uyuşmazlıkların yoğunlaşması ile karar sayıları ve kapsamlarının azaldığı ortaya konmaktadır.

---

¹⁸⁸ Marmara Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, alaeddinyalcinkaya@gmail.com

UN Millennium Development Goals and Non-Governmental Organizations

Aftab Alam¹⁸⁹

Abstract

It has been deemed possible to realize the Millennium Development Goals (MDGs-) accepted by the United Nations with the joint cooperation and efforts of international organizations, country governments, local governments, the private sector and non-governmental organizations. In particular, the potential direct and indirect effects of NGOs in this area were underlined. As a matter of fact, the developments to date have justified this prediction. NGOs have always been at the forefront, especially in areas such as the prevention of global epidemics, hunger, civil wars, the initiation of educational mobilizations, the protection of the vital rights of oppressed people. In order to carry out the struggle in this area more effectively, effective international NGOs and NGO networks have been established in addition to the NGOs organized locally and nationally. In fact, international funds have been established for the fight against diseases such as AIDS, Tuberculosis and Malaria (www.theglobalfund.org) and for similar purposes.

The United Nations met with its 192 members in New York in September 2000 and set eight goals for global social-economic sustainable development to be fulfilled by 2015, as follows. As envisaged at the beginning, international NGOs took the lead in the creation of the most effective efforts and sustainable strategies to achieve these goals.

- Elimination of hunger and poverty misery.
- Ensuring the standard of universal primary education.
- Promote women's rights and promote gender equality.
- Reducing child mortality rates.
- Improving maternal health.
- Fighting global diseases such as malaria, HIV/AIDS.
- Ensuring sustainable environmental management.
- Developing global cooperation for development.

---

¹⁸⁹ 29 Mayıs Üniversitesi, Aftabb.alammm@gmail.com

Supervision of Audit and NGOs in Public Administration

Mustapha Aliou Cameroon¹⁹⁰

Abstract

Today, good governance is the basis of the new public management model, which has led to radical public management reforms in many developed countries. Globalization and neo-liberal policy debates, which are said to have triggered each other and emerged almost simultaneously, also contributed to the rapid spread of this process. In summary, the concept of governance, which emerged as a result of the inadequacy of the existing management mechanisms and practices for the last 25-30 years, is based on participation and common ground. It is stated that accountability and transparency in public administration can be possible, especially with the active participation of civil society in administrative processes. International organizations such as the UN, OECD, European Union and Council of Europe, which emphasize the importance of the concept of governance and consider non-governmental organizations as the main actors of this process, have had a significant impact.

On this occasion, the areas of influence of non-governmental organizations in public administration can be grouped under five main headings, which are respectively;

- To create social awareness and awareness about the protection and use of fundamental rights and freedoms,
- Keeping on the agenda the importance and necessity of acting in an organized manner for a higher quality of life,
- To take part as civil partners in the formulation of strategies in public administration,
- To develop as alternative organizational structures alongside the central-local government and the private sector in the production and delivery of public services,
- To monitor, monitor and report the public administration on behalf of civil society.

---

¹⁹⁰ 29 Mayıs Üniversitesi, mustaphaaliou88@outlook.com

Legitimacy and Civil Society Participation in Public Policy: The Case of Women's Organisations in Turkey

Dr. Bke Bořnak¹⁹¹

Abstract

Civil society has considered an essential pillar of democracy and good governance. This paper analyses the legitimacy of civil society organisations (CSOs) in the public policy process in Turkey. I argue that legitimacy is vital in understanding civil society's participation in public policy. Studies have shown variance in civil society participation in public policy across the countries. Academic scholarship mainly indicates that political opportunities, the nature of policies, the characteristics of civil society, and the networks of actors determine and explain the divergence of the participation of civil society in public policies (Casey, 2004). Building on this literature, this paper proposes that in addition to these variables, legitimacy is an essential factor that accounts for the variation of civil society participation in the policy process. It focuses on women's organisations to illustrate the significance of legitimacy for CSOs to influence political outcomes. Understanding legitimacy highlights how women's organisations can be simultaneously included and excluded from the policy process.

Keywords: Civil society; public policy; legitimacy; women's organisations; Turkey

---

¹⁹¹ Department of International Relations, Istanbul Bilgi University, buke.bosnak@bilgi.edu.tr

From Representative Democracy to Participatory Democracy

Hossein Mohammadi ¹⁹²

Abstract

The basic principle is to encourage and support new actors (institution-organization-community-person) who will assume/share social responsibilities, based on the concept of governance. The indispensable condition of democratic governance, which will make this process possible, is political participation. Considering the very low levels of political participation in municipalities, which are the administrative addresses of local public services, it can be said that especially NGOs are the most suitable candidates to fill this gap with their representation power.

The basis of the strategic management approach is customer or citizen satisfaction. For citizen or customer satisfaction, there is a need for timely determination of expectations and demands and action. It is imperative to be in close cooperation and dialogue with the stakeholders in order to determine the expectations and demands of the citizens correctly and to prepare the supportive actions of sustainable managerial strategies. In this context, NGOs can ensure the establishment of an effective and democratic relationship between public administration or local administrations and citizens. In other words, the transition from representative democracy to participatory democracy seems possible only with active NGO actions.

---

¹⁹² Yildiz Technical University, hossein.mohammadi@std.yildiz.edu.tr

Civil Society, Indispensable Partner of Sustainable Development

Mustafa Salihovic ¹⁹³

Abstract

NGOs, which are at the center of social and cultural change, are described as the voice of those who are not represented at all or adequately in the society and as the actors that develop the attempts to solve their problems.

NGOs are the most effective social organizations that fight for the acquisition of the rights and freedoms of the socio-economically deprived/impaired people, lead the way and have the potential to be the voice of concerns in this direction. NGOs play an important role in ensuring the participation of people who are deprived of social opportunities in socio-economic terms or who cannot express themselves adequately in society. In terms of being the most effective organizations in terms of identifying social needs and developing solution proposals, NGOs have to be the most important partner of the public administration (central/decentralized administration organizations) in decision-making and implementation.

---

¹⁹³ Marmara Üniversitesi, mustafasalihovic@hotmail.com

Abstract

A new understanding of public administration has emerged, especially with the breeze of localization efforts brought about by globalization. With this management approach, instead of the state providing services directly, it is important to allocate this service provider to the private sector by providing a competitive environment, to keep bureaucratic functioning under surveillance, to adopt a more performance-based management style, to treat citizens as if they are customers and to spread participatory management. is suggested to be necessary. As a result of this change and transformation in public administration, the roles undertaken by the state change; It has enabled the administrative power to move away from the monopoly of the state, to facilitate access to public services by developing technological opportunities, to increase the political networks created by non-governmental organizations, private sector actors and pressure groups in the production and implementation stages of policies, and to take part in this process as important stakeholders. (Akbaş, 2015: 339).

The phenomenon of governance is a concept that has become a buzzword all over the world, especially in recent years. However, although it is just starting to become popular, its foundations are quite old. In this direction, according to Bayraktar's definition (Bayraktar, 2015: 72), governance has been widely accepted and met with interest both in the academic community and in the official dimension during the 1990s. Governance, from a period when the state was the only power, the only authority, both during the formation of policies and during the implementation stages of these policies, has reached a more consensus, where this authority spreads in a flow towards civil society through networks in which public or private actors are also a stakeholder. It was seen as a sign that a democratic form of government based on co-management would be adopted, and it was embraced with pleasure. In addition, the concept of governance has been differentiated not only by the state but also by the market, and has been handled as an alternative three-way method driven by a more socially logical thought, and moreover, it coincided with the end of the Cold War and the civil society phenomenon began to strengthen, and it was like a prescription for the search for such a way. held in hand.

---

¹⁹⁴ semira.zahraa@outlook.com

**GENİŞLETİLMİŞ ÖZETLER
VE
TAM METİNLER**

Şehirlerde Altyapı Yenileme Yatırımları: İSKİ Örneği

Safa Tombul¹⁹⁵

Adem Esen¹⁹⁶

Özet

Kamu hizmetlerinin önemli bir kısmını oluşturan altyapı; içme suyu ve kanalizasyon, elektrik, doğalgaz, telefon, kablolu televizyon bağlantı hatları, telekomünikasyon, termal ısınma ve enerji besleme projeleri, yer altı bütün tesisler ile metro projeleri, raylı toplu taşıma sistemleri, yollar ve kaplamaları ifade eder. Şehirlerdeki altyapı tesislerinin bir kısmını belediyeler, diğer kamu kurumları veya özel sektör kuruluşları yapmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanununa göre, belediyeler mahalli müşterek nitelikteki imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapıyı yapar veya yaptırır. Yasada altyapıya dahil unsurların hepsi sayılmamıştır.

Bir şehrin altyapısı, insan vücudunun dolaşım sistemine benzer. Bu sistemde bir sorun oluştuğunda, diğer organları ve sistemleri olumsuz olarak etkiler. Altyapı hizmetlerinin planlaması, tasarımı, imalat ve yönetim süreçleri kamu kurumları tarafından yapılır veya yaptırılır, denetimi de bu kurumlar tarafından sağlanır.

Altyapı hizmetleri maliyeti yüksek olan kamu hizmetleridir. Bu nedenle finansmanları vergiler, yararlananların katılımı, kamu-özel sektör ortaklığı veya borçlanma gibi yollarla olur. Gelişmekte olan ülkelerde kamu yatırımlarının genel olarak % 40 veya % 60'ı altyapı yatırımlarına yapılmaktadır. Altyapının gelişmişlik düzeyi ile ekonomik gelişmişlik arasında doğrusal bir ilişki vardır.

Altyapının kullanım sürecinde de önemli riskler ve bunun sonucunda maliyetler ortaya çıkmaktadır. Özellikle şehirlerin büyümesi, kentsel dönüşüm gibi nedenlerle imar fonksiyonunun değişmesi ve doğal riskler iyileştirme ve yenileme yatırımlarını gerektirmektedir. Bu nedenle kamu hizmetlerinin fiyatlandırılmasında yenileme maliyetleri de dikkate alınmalıdır.

ABD şehirlerinde yenileme yatırımları önemli bir mali sorun oluşturmaktadır. Ülkemizde de büyük şehirlerde bu konuda çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda İSKİ stratejik planları incelenmiş, su ve atıksu altyapı yatırımları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Kamu kurumlarında varlık yönetimine geçilmesinin yenileme yatırımları açısından önemi vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: kamu hizmeti, altyapı, İSKİ, varlık yönetimi

¹⁹⁵ İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Öğrencisi, İSKİ Mali Hizmetler Uzmanı safa.tombul@ogr.iu.edu.tr

¹⁹⁶ Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi, İSKİ Yönetim Kurulu Üyesi (2014-2019), Konya-Selçuk Belediye Başkanı (1999-2009): adem.esen@istanbul.edu.tr

Infrastructure Renewal Investments In Cities: İSKİ Case

Safa Tombul¹⁹⁷

Adem Esen¹⁹⁸

Abstract

Infrastructure constitutes an important part of public services; drinking water and sewage, electricity, natural gas, telephone, cable television connection lines, telecommunications, thermal heating and energy supply projects, underground facilities and subway projects, rail public transport systems, roads and coatings. Municipalities, other public institutions or private sector establish some of the infrastructure facilities in cities. According to the Law No. 5393 on Municipalities, municipalities make or have the urban infrastructure such as zoning, water and sewerage and transportation of the local community. The law does not list all elements included in the infrastructure.

The infrastructure of a city is similar to the circulatory system of the human body. When a problem occurs in this system, it adversely affects other organs and systems. Planning, designing, manufacturing and management processes of infrastructure services are performed by public institutions or made by others; supervision is also provided by these institutions.

Infrastructure services are public services with high costs. Therefore, their financing occurs through taxes, participation of beneficiaries, public-private partnership or borrowing. In developing countries, 40% or 60% of public investments are generally made for infrastructure investments. There is a linear relationship between the level of development of infrastructure and economic development.

Significant risks and costs arise in the process of using the infrastructure. Particularly due to the growth of cities and urban transformation, the zoning function changes and natural risks require investments for improvement and renewal. Therefore, renewal costs should be taken into consideration in the pricing of public services.

Renewal investments in US cities are a major financial problem. In our country, studies are carried out in this subject in big cities. Within this scope, İSKİ strategic plans were examined and information on water and wastewater infrastructure investments were provided. The importance of transition to asset management in public institutions is emphasized in terms of renewal investments.

Key words: *public service, infrastructure, İSKİ, asset management*

---

¹⁹⁷ İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Öğrencisi, İSKİ Mali Hizmetler Uzmanı safa.tombul@ogr.iu.edu.tr

¹⁹⁸ Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi, İSKİ Yönetim Kurulu Üyesi (2014-2019), Konya-Selçuk Belediye Başkanı (1999-2009): adem.esen@istanbul.edu.tr

Altyapı Yatırımları

Bir şehrin altyapısı, insan vücudunun dolaşım sistemine benzetilir. Bu sistemde bir sorun oluştuğunda, diğer organları ve sistemleri olumsuz olarak etkiler. Kamu hizmetlerinin önemli bir kısmını oluşturan altyapı; içme suyu ve kanalizasyon, elektrik, doğalgaz, telefon, kablolu televizyon bağlantı hatları, telekomünikasyon, termal ısınma ve enerji besleme projeleri, yer altı tesisleri ile metro projeleri, raylı toplu taşıma sistemleri, yollar ve kaplamaları ifade eder. Altyapı hizmetlerinin planlaması, tasarımı, imalat ve yönetim süreçleri kamu kurumları tarafından yapılır veya yaptırılır, denetimi de esas olarak bu kurumlar tarafından yapılır. Altyapı yatırımlarının planlama aşamasında fizibilite raporlarının çıkarılarak teknik, ekonomik ve mali açıdan uygun olanlarının ihale edilmesi, yapım sürecinde nitelikli malzeme kullanılması ve nitelikli işçilik olması, bunların idarelerin dışında üçüncü bir kişilerin danışmanların kontrolü üzerinde durulmalıdır. Altyapı tesislerin kullanım sürecinde doğal risklere karşı korunması yanında, bireylerin ve toplumun kullanımında takip edilmesi, kamu malına zararın önlenmesi sağlanmalıdır. Kurumların bu çerçevede varlık yönetimine geçmeli sağlanmalıdır.

Altyapı yönetim sistemi altyapı yönetiminde yer alan faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesini sağlayan ve bunlarla ilişkili operasyonel (yöntemler, prosedürler, veriler, yazılımlar, politikalar, kararlar vb.) bütünüdür. Teknik altyapıyı oluşturan bileşenlerin her biri şehir için birçok önemli sorunu barındırmaktadır. Bunlar; a) Tesis işletme güçlükleri, b) Yüksek bakım giderleri, c) İletim hatlarındaki çatlaklarda meydana gelen kayıplar (su kaybı, gaz kaçağı vb.), d) Kayıpların yol açtığı çevre zararları (su basması, gaz patlaması vb.), e) Dağınık işletmecilik sorunları (iletişim ve koordinasyonsuz yetersizliği), f) Düşük verim, g) Çevresel, topografik ve jeopolitik etkiler. (Yumrutaş, H. İ. 2014, 17, 30)

Şehirlerin büyümesi sonucu nüfus artışı, ihtiyaçlar ve su kıtlıkları yeni altyapı yatırımları veya bunların genişletilmesi, iyileştirilmesi veya yenilenmesine ihtiyaç gösterir. Su altyapısına su koruma teknolojileri veya özelleştirme ile çözüm bulunur. Su krizleri herhalde sermayeye ihtiyaç duyar. (Underhill, Michael D. 2010, 63)

5393 sayılı Belediye Kanuna göre belediyelerin, mahalli müşterek nitelikteki imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı yatırımları görevleri zorunlu görevleridir. (Madde 14) Ancak bunların ekonomik ömürlerini doldurmadan önce fonksiyonlarını kaybetmemeleri için altyapı koordinasyon faaliyetleri, bilgi sistemi, uzun süreli yatırım programlarının hazırlanması esas alınarak koordinasyon ve kaynak sağlanması gerekir. Nitekim, 2008 yılı Sayıştay Performans Denetim Raporunda, 2004-2006 yıllarında büyükşehir belediyelerinin altyapı faaliyetlerinin koordinasyonunun yetersiz olduğu, yeni yapılan veya ekonomik ömrünü doldurmamış tesis, yol ve kaldırımların başka kurumların çalışmalarından dolayı bozulduğunu, bu yüzden belediye yatırımlarının, çalışmalarının % 30-40'ını oluşturduğu belirtilmektedir. (Esen, A. 2009, 19)

Altyapı yatırımları genellikle kamu kaynaklarıyla yapılır. Altyapı yatırımlarının imalat aşamasında katılım bedelleri alınır. Belediye Gelirleri Kanununun 86ncı ve devamı maddelerinde yol yapımı, su ve kanalizasyon hatlarının yapımına katılma paylarını düzenlemiştir. Bu maddelerde yenileme yatırımları için katılma payı alınması öngörülmüştür. Kanununun 87nci maddesinde *Kanalizasyon Harcamalarına*

Katılma Payı düzenlenmiş, bu hizmetlerden “faydalanan gayrimenkul sahipleri”nden Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payının hem yeni hem de ıslah halinde alınması düzenlenmiştir.

Küresel iklim değişikliği altyapıları da önemli derecede etkilemektedir. Seller, düşük frekanslı ama fiziksel altyapıya, insan güvenliğine ve sosyo-ekonomik etkinliklere yüksek etkisi olan afetlerdir. Yine kar yağışları ve çığlar tüm ekonomik birimleri ve bu arada altyapı önemli derecede etkilemektedir. (Kadıoğlu, 70, 112) Bu nedenle yollar ve altyapı yatırımları sel ve heyelan göz önünde bulundurularak planlanmalı ve yapılmalıdır. (TEMA, WWF, 31) Ciddi kuraklıklar daha fazla su deposu ile hafifletilebilir; Bu da altyapı yatırımlarını artırmayı gerektirir. Bu nedenle topluma ve çevreye yönelik önemli katkıları olan yeşil altyapı yere özgü çözümlerin bir parçası olmalıdır. Su kaynakları altyapısı yatırım seçenekleri arasında tutarlı hidrolojik ve ekonomik karşılaştırmalar kullanılarak yapılan ayrıntılı değerlendirmeler, ekolojik altyapının iyileştirilmesinin su güvenliğinin artmasına, inşa edilmiş altyapının desteklenmesine ve aynı zamanda henüz gerçekleşmemiş olan iş yaratma potansiyeli de dahil olmak üzere, finansal olarak uygulanabilir ve uygun maliyetli diğer faydaların sağlanmasına neden olabileceğini göstermektedir. (WWDR, 2018, 93)

Altyapı ve Gelişmişlik Seviyesi

Altyapının gelişmişlik seviyesi ile ekonomik gelişmişlik arasında doğrusal bir ilişki kurulabilir. Dünya Bankası, 1994 yılında hazırladığı rapora göre; altyapı hizmetleri gayrisafi milli hasılanın (GSMH) kabaca %7-11’ini, taşımacılık sektörü dahil toplam iş gücünün, %5-8’ini oluşturmaktadır. Kamu yatırımları gayrisafi milli hasılanın %2-8’ini (ortalama %4) dolayındadır. Gelişmekte olan ülkelerde toplam yatırımların % 20’si, kamu yatırımlarının ise %40-60’ını genel olarak altyapı yatırımlarıdır. Dünya Bankası, altyapıdaki gelişmenin daha fazla refah sağlayacağını veya ekonomik büyümeyi sağlayacağını iddia etmemekte, ancak ülkeden ülkeye farklı etki gösterebileceğine belirtmektedir. Altyapı hizmetlerinin tesis edilmesinde ve devamlılığının sağlanmasında maliyet önemli bir etken olmasına rağmen, esas büyük problem kapsamlı bir altyapı yönetim sisteminin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. (Yumrutaş, H.İ. 2014, 7)

Altyapı planlaması disiplinler arası bir süreçtir. Planlama, sistematik ve mantıklı bir süreç içermelidir. Planlama safhasında, amaç ve kısıtlar tanımlanmalı ve dikkate alınmalıdır. Altyapının planlanması ülkenin ekonomik geleceğini de etkiler. Bu nedenle farklı türden altyapı sistemleri birbirlerine entegre edilmelidir. Altyapı planları, sadece fiziksel tesislerin teminini değil aynı zamanda bunların yönetim planlarını da içermelidir. Altyapı uygulamaları oldukça maliyetli olup, oldukça detaylı ve itinalı projeler hazırlanmalıdır.

Mevcut finansman modelleri yeni gelişen kentlerin ve bölgelerin ihtiyaçlarına cevap vermede yetersiz kalmaktadır. Bütçe sıkıntıları ve finans piyasalarındaki başarısızlıklar temel altyapı hizmetlerini yenileme ve/veya genişletme faaliyetlerine ciddi yatırımlar yapılmasını engellemektedir. (UCLG. 2016)

ABD ve Seul Örnekleri

Burada gelişmiş ülkelerden ABD ve G. Kore Seul örneklerine yer verilecektir. Brookings Institute Metropolitan Politika ABD Altyapı Harcama Trendleri (Shifting into an Era of Repair: US Infrastructure Spending Trends) rapor, ABD'nin hem ulaşım hem içme suyu altyapısında karşı karşıya bulunduğu temel ve acil çözüm bekleyen sorunları bir dizi faktöre bağlamaktadır. Bunlar:

- Altyapının büyük oranda eskimiş ve kullanım ömrünün sonuna gelmiş olması,
- Geleneksel planların ve ölçümlerin, yeni talepler karşısında yetersiz olması,
- Ağır çevresel şoklardaki artıştır.

Nominal tabanda federal, eyalet ve yerel düzeydeki yönetimler altyapı harcamalarını artırmış görünse de, malzemelerdeki maliyet artışı nedeniyle, harcama güçleri azalmıştır. Reel olarak harcamalar, 2007'deki 450 milyon \$ civarındaki seviyelerden, 2017 itibarıyla 440 milyar \$ civarına düşmüştür. GSYİH'ya oranlandığında ise, on yılın ortalaması olan %2.5'ten, 2017'de %2,3'e gerilemiştir. Bu da, altyapı yatırımlarının ekonomik büyüme hızının gerisinde kaldığını göstermektedir

ABD'nin kamu altyapı yatırımlarında %77,7'lik bir paya sahiptir. Son yıllarda, eyalet ve yerel yönetim düzeylerinde işletme ve bakım harcamalarında %11,1 artış, yeni yatırımlarda ise %23,3 azalma olmuştur. Su altyapısında 2007'den bu yana proje harcamalarında sert düşüş yaşanmış, 5,6 milyar \$ azalma kaydedilmiştir. İçme suyu, atık su ve göller ve barajlar gibi diğer su kaynaklarına yönelik harcamalar, ABD'nin tüm altyapı yatırımlarının %32,2'sine tekabül etmektedir. Harcamalardaki oran, ulaşımdan düşük olsa da, su altyapısına yönelik reel altyapı harcamasındaki azalma, daha büyüktür: 2007'de 157,4 milyar \$ olarak rakam, 2017'de 141,7 milyar \$'a düşmüştür. Bu süreçte işletme ve bakım masrafları artarken, yeni proje yatırımı harcamalarında büyük bir düşüş (16,9 milyar \$) yaşanmıştır. Su altyapısı yönetimi, büyük ölçüde yerel yönetim düzeyinde gerçekleştiğinden, bu değişimden de eyaletler ve yerel yönetimler sorumludur.

Rapora göre, politika yapıcılar, ABD'nin bir onarım ve değişim döneminde olduğunun farkında olmalıdır zira bu durum, geleceğe yönelik planları ve yatırımları etkileyecektir. Bu süreçte federal yönetimin nasıl yatırımlara dahil olacağına da belirlenmesi gerekmektedir. Altyapı sorunlarının çözümünde mali kapasite, yeni mali araçlar ve daha etkili tasarımlar ve teknolojiler dikkate alınmalıdır.

Seul Su İdaresi altyapı yenilemesi için "Eski Su Şebekesi Yenileme Projesi" (old pipe network maintenance Project) uygulamıştır. Seul Su idaresi hanelere temiz sağlıklı musluktan içme suyu vermek kayıp-kaçakları azaltmak ve sürekli arz sistemini oluşturmak için 1984 yılında bu projeyi uygulamaya başlamıştır. Bununla, 2013 yılı sonuna kadar şehirdeki 13,792 km'lik şebekenin %96,1'i değiştirilmiştir. 2018 yılının sonuna kadar da geri kalanın değiştirilmesi öngörülmüştür. Bunun için ciddi bir bütçe ayrılmıştır. Bu proje, coğrafi bilgi sistemine (CBS) dayanmaktadır. CBS, su hatları, destek bileşenleri, vanalar, yangın musluğu, su sayaçları hakkında güncel verilere dönüşebilen şekil ve haritalarla ilgili dijital veri tabanı oluşturmuştur. Hava fotoğrafları, yeraltı araştırmalar ve farklı verilerle geliştirilen bilgi tabanı CBS ile yönetim bilgi sistemini biraya getiren kapsamlı, bütüncül bir yönetim programını geliştirmiştir. (Seoul, Arisu, 2015, 104)

Su ve Atıksuda Amortisman Oranları

Deneyimler, su güvenli bir dünya için gerekli olan altyapının inşa edilmesi ve işletilmesi için yatırım ve finansmanın kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir. Su güvenliği ile enerji, ulaştırma, gıda, arazi kullanımı ve çevre arasında potansiyel sinerjiler aranmasına ihtiyaç vardır. Dünyadaki deneyimler su arzı ile talebini dengeleyen sihirli bir formülün olmadığını, buradaki çözümün arz sağlayıcılar ile su kullananlar arasında bir iş birliğinin varlığını gerektirmektedir. Bununla birlikte, su altyapısı “finanse edilmeye elverişli” olmalıdır.

Bir altyapının hizmet ömrü; altyapı projesinin tamamlandığı günden, fiziksel bozulma, performans düşüklüğü, fonksiyonel yetersizlik, yüksek bakım maliyetleri gibi sebeplere bağlı olarak kabul edilebilir hizmet seviyesinin altına inmesine kadar geçen süreyi ifade eder. Kullanılan malzemenin çeşitliliğine ve imalat yöntemine, işçilik kalitesine bağlı olarak hizmet ömrü, testler, ampirik deneylere veya önceki deneyimlere dayanılarak tahmin edilebilmektedir. Örnek olarak, aşağıda Türkiye’de Maliye Bakanlığı tarafından kabul edilen bir liste yer almaktadır. Resmi Gazetenin muhtelif sayılarında yayınlanan 333, 365 Sıra No’lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğine göre, amortisman tabi iktisadi kıymetler arasında altyapı tesisleri ile ilgili süreler verilmektedir. Mesela, pompaların faydalı ömrü 15 yıl, normal amortisman oranı % 6,66; vanalar, pislik tutucular, çek valfler faydalı ömü 20 yıl ve normal amortisman oranı % 5’tir.

Altyapı tesisleri, hatalı imalat, hatalı kullanım, hatalı yönetim ve hatalı bakım, yaşlanma, aşırı kullanım gibi sebeplerle bozulmaya yani bir altyapı tesisinin tümünün veya bir parçasının gerekli fonksiyonu yerine getirme yeteneğini kaybetmesine maruz kalabilmektedir. İSKİ’de boruların kullanım ömrü düktil boru 100 yıl, ön gerilmeli beton boru minimum 50 yıl, asbestli çimentolu boru 20-30 yıl, çelik gömleklili beton kondüvi hattı minimum 50 yıl ve betonarme 30 yıl (kimyasal bölgelerde 10 yıl) tahmin edilmektedir.

İstanbul genelinde, İSKİ tarafından yapılan ve işletilen su hatlarının uzunluğu 19 bin 146 km, atıksu hatlarının uzunluğu ise 16 Bin 106 km’dir. Bu hatların yapım maliyetinin 10 milyar ABD Doları olduğu tahmin edilmektedir. Atıksu hatlarında mekanik ekipmanların ortalama ömrünün 10-12 yıl (bazı ekipmanlarda bu süre 4-5 yıla düşmektedir), inşaatta ise bu sürenin 50 yıl olduğu tahmin edilmektedir. (Tiryak, 2019)

Stratejik Planlarda Altyapı Yenileme Yatırımları

İstanbul Büyükşehir Belediyesi teşkilat şemasında Yol Bakım ve Altyapı Dairesi Başkanlığı bünyesinde dört müdürlük kurulmuştur. Bunlar: Altyapı Koordinasyon, Avrupa ve Asya Yol Bakım ve Onarım ile Makine İkmal Müdürlükleridir. Destek Hizmetleri Dairesine bağlı Tesisler Bakım ve onarım Müdürlüğü, Etüd ve Projeler Daire Başkanlığına bağlı Altyapı Projeler Müdürlüğü, Fen İşleri Daire Başkanlığına bağlı Altyapı Hizmetleri Müdürlüğü bulunmaktadır.

İstanbul’da altyapıdan sorumlu kurumlar başta İGDAŞ, İSKİ, BEDAŞ, TELEKOM olmak üzere planlı (normal) ve arızaya bağlı olarak kazılar yapmaktadır. Yapılan çalışmalarda bu kurumların yaptıkları kazıların mevsimler, tatil ve iş günleri olmak üzere kazı oranları farklıdır. (Yumrutaş, 90 vd.)

İSKİ 2009-2018 Yılları Arası Su ve Atıksu Şebeke İmalatlarının abone işleri daire başkanlıklarının yaptıkları yatırımların % 90'ı yenileme, su ve atıksu inşaat daire başkanlıklarının yapmış oldukları imalatların % 10'u yenileme yatırımlarıdır.

Ayrıca İSKİ stratejik planlarında yenileme yatırımları stratejik amaçlar içinde sıralanmıştır. Bunlar;

Stratejik Amaç 10: Faaliyet giderlerinin azaltılması ve verimliliğin artırılması

Stratejik Hedef 10.1. Şehre verilen 1 m³ suyun enerji maliyetini % 5 düşürmek.

Tablo 1: İSKİ Stratejik Planında Yenileme Yatırımları

<i>Faaliyet ve Projeler</i>	<i>Performans Göstergesi</i>	<i>2011-2015 Hedef</i>	<i>2011-2015 Gerçekleşme (2015 İlk 6 Ay)</i>	<i>Başarı Seviyesi</i>
<i>II. Ham su ve temiz su terfi merkezleri ekipmanlarından (pompa, vana, çek-vana, istasyon motorları ve motopomp) ekonomik ömrünü dolduran veya verimsiz olanlarının yenileme, bakım ve onarım çalışmalarını tamamlamak.</i>	<i>Yenileme, bakım ve onarım oranı</i>	<i>40%</i>	<i>85,45%</i>	<i>213%</i>
	<i>Enerji tasarrufu oranı</i>	<i>1%</i>	<i>Enerji tasarruf oranı terfi merkezi bazında ölçülmüştür. İdare bazında ölçülememiştir.</i>	
<i>VIII. 34,5 kV ve 6,3 kV şalt ve motor yol verme MCC panolarını toplam 15 terfi merkezinde yenilemek.</i>	<i>Panoları yenilenen terfi merkezi sayısı</i>	<i>15 adet</i>	<i>13 adet</i>	<i>86,67%</i>

Stratejik Hedef 2.2. Kamu ve Çevre Sağlığının Korunmasına Katkı Sağlamak başlığında; (Atık su, yağmur suyu ve dere temizlik bakım onarım İnşaatı işi kapsamında yenilemesi yapılacak tünel- kolektör uzunluğunu ölçen gösterge) Kanalizasyon Dairesi Başkanlığının görevi olarak:

Tablo 2: Kolektör ve Tünel Yenileme

<i>Hedef Dönemi (Yıllar)</i>	<i>Hedeflenen Gösterge Değeri Ölçü birimi (km)</i>	<i>Faaliyet / Proje</i>	<i>Faaliyetin / Projenin Mali Kaynak İhtiyacı (TL)</i>
<i>2016</i>	<i>6,5</i>		<i>19.555.000</i>

2017	7,2	<i>Kolektör ve Tünel Yenilemesinin Gerçekleştirilmesi</i>	21.980.000
2018	7,6		4.413.000
2019	8		13.200.000
2020	8,4		14.700.000

Stratejik Hedef 3.2. Hizmet Sürekliliğini Sağlamak: Bu hedefte plan dönemindeki faaliyet Elektrik Makine ve Malzeme İkmal Dairesi Başkanlığı uhdesinde: Terfi Merkezlerine Malzeme Temini ve Montajı (Vana, Çekvalf, Orta Gerilim Panosu, Otomasyon Sistemi / Güncellemeler, Aydınlatma Elemanları vb.) 42.100.000 TL mali kaynak ihtiyacına sahiptir.

3.2.29 İçme Suyu Arıtma Tesisleri İyileştirme / Yenileme Su arıtma tesislerinin yapısal iyileştirilmelerine yönelik planlanan faaliyetler Su Arıtma Dairesi Başkanlığı uhdesinde olup dönem itibariyle mali kaynak ihtiyacı 80 milyon TL'dir.

6.2.2 Enerji Tasarruf Oranı- Dalgıç Motopomp Yenileme Elektrik Makine ve Malzeme İkmal Dairesi Başkanlıkları uhdesinde olup dönem itibariyle mali kaynak ihtiyacı 1.2 milyon TL'dir.

6.3.7 İş Planına uyum Oranı - Vana Vantuz Debimetre montajı Su İsale ve Dağıtım Dairesi Başkanlığı uhdesinde olup dönem itibariyle mali kaynak ihtiyacı 12 milyon TL'dir.

Sonuç

Şehrin su, kanalizasyon, yol, köprü, iletişim, ulaşım gibi altyapı yatırımların korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi gibi sebeplerle yenilenmesi için yapılacak yatırımlar önemli maliyet oluşturmaktadır. Altyapı yatırımlarının planlama aşamasında fizibilite raporlarının çıkarılarak teknik, ekonomik ve mali açıdan uygun olanlarının ihale edilmesi, yapım sürecinde nitelikli malzeme kullanılması ve nitelikli işçilik olması, bunların idarelerin dışında üçüncü bir kişilerin danışmanların kontrolü üzerinde durulmalıdır. Altyapı tesislerin kullanım sürecinde doğal risklere karşı korunması yanında, bireylerin ve toplumun kullanımında takip edilmesi, kamu malına zararın önlenmesi sağlanmalıdır. Kurumların bu çerçevede varlık yönetimine geçmeli sağlanmalıdır.

Kamu mallarının ve hizmetlerinin fiyatlandırılmasında cari maliyetler yanında yenileme maliyetleri de dikkate alınmalıdır.

Kaynaklar:

Bahl, Roy (2016) Metropolitan Alanların Finansmanı. Metropolitan Yönetişim, Çeviri: Adem Esen. UCLG-MEWA yayını, İstanbul.

Baren, Jason R. (2009) Infrastructure : Rebuilding, Repairing and Restructing. Nova Science Publishers, Incorporated. ProQuest Ebook Central, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/bogazici-ebooks/detail.action?docID=3020689>.

Esen, Adem (2009) “Yerel Yönetimlerde Yatırım Kararları”, *TBB İller ve Belediyeler Dergisi*, Aralık-2009, Ocak-2010, Sayı: 740-741, pp. 10-20

[http://www.iski.gov.tr/web/assets/SayfalarDocs/faaliyetraporlari/faaliyetraporu/pdf/2018%20FAAL%204%B0YET%20RAPORU%20\(1\).pdf](http://www.iski.gov.tr/web/assets/SayfalarDocs/faaliyetraporlari/faaliyetraporu/pdf/2018%20FAAL%204%B0YET%20RAPORU%20(1).pdf) (Erişim tarihi: 02.09.2019)

<https://www.gib.gov.tr/yardim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler> (Erişim tarihi: 02.09.2019)

https://www.undp.org/content/dam/turkey/docs/projectdocuments/EnvSust/UNDP-TR-Iklim_Degisikligi_Risk_Yonetimi.pdf

İBB (2009) Afetlerin Gölgesinde İstanbul. Editör: Sait Öztürk, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı yayını.

İBB, http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Birimler/StratejikPlanlamaMd/Documents/2010_2014/stratejikplan15_19.pdf (Erişim tarihi:)

İSKİ (2010) İklim Değişikliğinin İstanbul ve Türkiye Su Kaynakları Geleceğine Tesirleri Projesi Nihai Raporu. İstanbul.

İSKİ,
http://www.iski.gov.tr/web/assets/SayfalarDocs/faaliyetraporlari/faaliyetraporu/pdf/stratejik_plan_2016_2020.pdf (Erişim tarihi: 02.09.2019)

Kadıoğlu, Mikdat. (2012) “Türkiye’de İklim Değişikliği Risk Yönetimi”, Türkiye’nin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ne İlişkin İkinci Ulusal Bildirimi Hazırlık Faaliyetlerinin Desteklenmesi Projesi.

Seoul Metropolitan Government (2015) History of Best Policies for World-class Arisu. Seoul Waterworks Authority yayını.

TEMA, WWF (2015) İklim Değişikliğinin Yerel Etkileri Raporu.
http://www.tema.org.tr/folders/14966/categorial1docs/97/Yerel%20Etkiler%20Analizi_v11.pdf

The United Nations World Water Development Report 2018. Nature-Based Solutions for Water
<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/261424e.pdf>

Tiryak, İbrahim (2019) Su ve Atıksu Şebekelerinde Maliyet Analizi: İSKİ Asya Yakası Örneği. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

UCLG-MEWA (2016) Metropolitan Yönetişim. Çeviri: Adem Esen. <http://uclg-mewa.org/metropolitan-y%C3%B6neti%C5%9Fimasas/>

Underhill, Michael D.; Elliott, Ian S. (2010) “Water and Wastewater Investment”, in Underhill, Michael D. *The Handbook of Infrastructure Investing*, Canada, published by John Wiley and Sons, Hoboken, New Jersey.

WWC-OECD. (April 2015) WATER: Fit To Finance? Catalyzing National Growth Through Investment in Water Security. http://www.worldwatercouncil.org/sites/default/files/2017-10/WWC_OECD_Water-fit-to-finance_Report.pdf

Yumrutaş, Halil İbrahim (2014) Kentsel Yol Altyapısı Kazılarının Önceliklendirilmesi İçin CBS Tabanlı Bir Karar Destek Sistemi: Fatih İlçesi Örneği. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, yayınlanmamış doktora tezi.

İklim Soylulaştırması Kırılganlık Seviyesinin Ölçülmesine Yönelik Bir Yöntem Önerisi

Ece Yorulmaz¹⁹⁹

Doç. Dr. Elif Kısar Koramaz²⁰⁰

Özet

İklim değişikliği küresel bir olgudur ve tüm ülkeleri etkileyen güncel bir mücadele alanına dönüşmüştür. İklim değişikliğini önlemek ve etkilerine uyum sağlayabilmek adına yerel yönetimler tarafından yeşil altyapının düzenleyici ve yönlendirici olduğu peyzaj projeleri geliştirilmektedir. “İklim Değişikliği ile Mücadele için Yeşil Altyapı Çözümleri” (İDMYAÇ) olarak tanımlayabileceğimiz projelerin sebep olduğu toplumsal eşitsizliklere yönelik tartışmalar, araştırmalar ve kavramlar, özellikle öncü ülkelerden araştırmacılar tarafından gündeme getirmektedir. Bu durum söz konusu projelerin ekolojik ve ekonomik boyutlarının ön plana çıkarken sosyal sürdürülebilirliğinin göz ardı edildiğini göstermektedir. İklim soylulaştırması bu alanda kullanılan görece yeni bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İklim değişikliği karşısında yerleşimin dirençliliğini artırma amacıyla yürütülen projelerin ve yapılan müdahalelerin doğrudan veya dolaylı olarak dezavantajlı kesimin yerinden edilmesiyle sonuçlandığı durumları ifade eden kavramı, söz konusu projelerin yatırım ve sermaye akışlarını değiştirmesi, siyasi ve coğrafyanın sınırlarının yeniden yazılması, yeni yerleşme dokularının ortaya çıkması gibi olası etkilerine işaret etmektedir.

Bu çalışma iklim değişikliği, iklim soylulaştırması ve İDMYAÇ kesişiminde konumlanarak yerel yönetimlerin ve uygulayıcıların iklim değişikliği konusundaki kapasitesine katkıda bulunmak üzere rasyonel bir bakış açısı sunmaktadır. Çalışmada İDMYAÇ neden olabileceği iklim soylulaştırmayı tahmin etmeye yönelik öngörü yönteminin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, (1) literatürde yer alan vakalar incelenmiş, (2) teorik arka plandan yola çıkılarak iklim soylulaştırması kestirimlerinin yapılabilmesine katkı sağlayacak gösterge setinin neler olabileceği tartışılmıştır. Sonuçta “İklim Soylulaştırması Kırılganlık Analizi” metodolojisi önerilmiştir. Analizde yer alan göstergeler, morfolojik ve demografik, sosyo-ekonomik özellikleri içeren “duyarlılık”, sosyal ve kurumsal özellikleri içeren “uyarlanabilir kapasite” ve İDMYAÇ içeren “maruz kalma” başlıkları altında gruplanmıştır. Yerleşimlerin duyarlılık ve maruz kalma düzeylerini açıklayan göstergeler iklim soylulaştırması açısından olumsuz etkiler yaparken, uyum kapasitesini tanımlayan göstergeler olumlu yönde katkıda bulunmaktadır.

Sonuç olarak, iklim değişikliğiyle mücadele içerisindeki kentlerimizde, yerleşimlere ve kentlilere özgü kırılganlıkların saptanmasına yönelik bir çerçeve sunulmakta ve iklim soylulaştırması gibi toplumsal süreçler karar alıcı ve uygulayıcıların gündemlerine taşınmaktadır. Sosyal yönü kuvvetli, mekânsal

¹⁹⁹ İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Doktora Öğrencisi, demirciogluec@itu.edu.tr

²⁰⁰ İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, ekoramaz@itu.edu.tr

eşitsizliğin önleildiği ve iklim adaletine saygılı İklim Değişikliği ile Mücadele için Yeşil Altyapı Çözümlerinin üretilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği ile Mücadele için Yeşil Altyapı Çözümleri (İDMYAÇ), İklim Soylulaştırması, Kırılabilirlik Analizi

1. Giriş

İklim Soylulaştırması; iklim değişikliğinin dolaylı olarak kentler ve kentliler üzerinde yarattığı baskılardan biridir. İklim değişikliğini önlemek ve etkilerine uyum sağlayabilmek için Yerel Yönetimler tarafından sürdürülebilirlik temelli yeşil altyapının düzenleyici ve yönlendirici olduğu peyzaj projeleri geliştirilmektedir. Bu projeler, İklim Değişikliği ile Mücadele için Yeşil Altyapı Çözümleri (İDMYAÇ) olarak adlandırılmaktadır. Ekolojik ve ekonomik sürdürülebilirliğin ön plana alındığı, sosyal sürdürülebilirliğin ihmal edildiği pratiklerde ortaya çıkmaktadır. Çoğunlukla da dezavantajlı ve dar gelirli yerleşiklerin yerinden edilmesine neden olur veya katkıda bulunur.

Bu çalışma iklim değişikliği, iklim soylulaştırması ve İDMYAÇ kesişiminde konumlanarak yerel yönetimlerin ve uygulayıcıların iklim değişikliği konusundaki kapasitesine katkıda bulunmak üzere rasyonel bir bakış açısı sunmaktadır. Bu doğrultuda temel amaç (1) İklim değişikliği, soylulaştırma, İDMYAÇ ile yerel yönetimlerin ilişkisinin ve İDMYAÇ güncel çıktılarının tanımlanması, (2) yeşil altyapı projelerine karşı sosyal savunmasızlık oluşturan faktörler arasındaki örtük ilişkiler ağının anlaşılması ve bunun sonucunda İDMYAÇ neden olacağı iklim soylulaştırmasına karşı savunmasız kentsel birimlere yönelik bir öngörü yönteminin belirlenmesidir.

İklim soylulaştırmasının doğru tanımlanması ve öngörülmesine yardımcı olabilecek faktörlerin belirlenmesi ile iklim değişikliğinin olumsuz sosyal sonuçlarının önlenmesi mümkün olabilir. Bu doğrultuda, çalışmanın yöntemi olarak hibrit nitel bir araştırma seçilmiştir. Böylece hem kavrama yönelik durum değerlendirmesi hem de iklim soylulaştırması kestirimlerinin yapılabilmesi için gösterge setlerin tespit edilmesi sağlanmıştır. Kullanılan yöntemler 1) iklim soylulaştırmasına yönelik vaka çalışması ve (2) kırılabilirlik analizlerini kapsayan literatür derlemesidir. Sonuçta iklim soylulaştırmasını ön görecektir “İklim Soylulaştırması Kırılabilirlik Analizi” metodolojisi geliştirilmiştir.

1.1. İklim Değişikliği, Soylulaştırma Ve İklim Değişikliği İle Mücadele İçin Yeşil Altyapı Çözümleri

Sanayi devriminden itibaren, fosil yakıtta olan bağımlılığın artması, tarım, ormanların azalması, sanayileşme, kentleşme gibi insan faaliyetleri sera gazlarının artmasına sebep olmuş. Sera etkisi nedeniyle sıcaklık artışı küresel ısınmaya yol açmaktadır. Günümüzde iklim değişikliğinin etkilerinden kaçınmak mümkün değildir ve bu etkiler kentlerde gözlemlenebilir hale gelmiştir.

- Deniz seviyesindeki artış nedeniyle kıyı kesimlerinin su altında kalması,

- Aşırı yağışlar nedeniyle sel ve taşkınların yaşanması,
- Su kaynaklarına, tarım ve gıda güvenliğine, biyo-çeşitliliğe ve kültürel değerlere yönelik tehdit oluşturması vb. mekânsal problemlerle kentler sıklıkla karşı karşıya kalmaktadır.

Tüm ekolojik ve ekonomik sorunlarla birlikte; iklim değişikliğinin toplumsal boyutlara da yönelik olumsuz getirileri vardır (Uysal Oğuz, 2020).

Yerel Yönetimler ve yerel düzeyde yürütülen çalışmalar iklim değişikliğini bertaraf etme konusunda uluslararası kararlar ve anlaşmalar kadar etkilidir (BM-Habitat, 2015; Osofsky, 2006; Şengün ve Kalağan, 2022; Balaban vd., 2021). Yerel yönetimler tarafından iklim değişikliğine uyum için kentlerde yapılacak başlıca müdahaleler aşağıdaki gibidir:

Politikalar ve stratejik kararlar (Roof ve Beckmann, 2017; Heinrichs vd. 2011)

- Yerel yönetimler, paydaşlar ve halkın tüm süreçte yer alması,
- Yerel ölçekten bölge-ülke ölçeğine stratejilerin geliştirilmesi vb.

Mekânsal uygulamalar (Dirks ve diğ., 2010; Coşgun Hepcan, 2019)

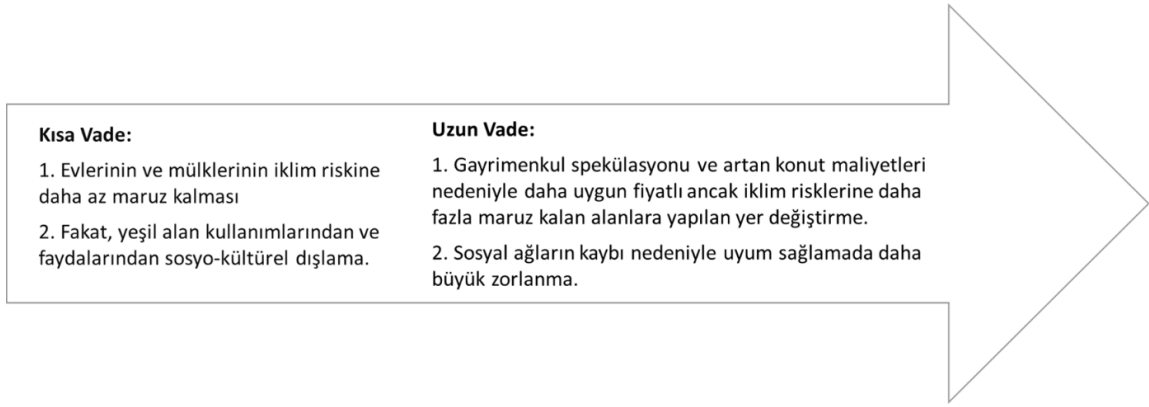
- Kentsel forma yönelik planlama çalışmaları,
- Akıllı kentler modeli gibi teknolojik gelişmelerden yararlanmak,
- Tarım, su kaynakları, yeşil alanları odağına alan sektörler arası uyum,
- İklim değişikliği ile mücadele için yeşil altyapı çözümleri vb. sayılabilir.

İDMYAÇ eskien ve iklim değişikliğine karşı savunmasız kalan altyapıların güncellenmesi için doğa ile uyumlu ekolojik (Coşkun Hepcan, 2019), teknolojik (De Block, 2016, Lokman, 2017), düşük maliyetli ve sosyal kapsayıcılığı yüksek (Tubridy, 2020) bileşenleri içinde barındıran; altyapılar, doğa ve toplum arasındaki ilişkileri yeniden tasarlamak üzere alternatif olarak değerlendirilmektedir. Gri altyapılara kıyasla, farklı ölçeklerde ekonomik, geniş ve yaratıcı bir tasarım yelpazesi sunar. Yeşil koridor projeleri, sulak alanların ve ormanların rehabilitasyonu, deniz yükselmesine dirençli kıyı düzenlemeleri, ısı adası önlemeye yönelik büyük kent ormanları ve parkları vb. yeşil altyapılar kentsel ölçekteki İDMYAÇ uygulamaları arasında yer almaktadır. Mahalle parkları, bahçe, yeşil çatı, yerli bitki türü kullanımı, ağaçlandırma, yağmur bahçeleri, yağmur hendekleri, geçirgen yüzeyler vb. yeşil altyapılar ise lokal ölçekteki İDMYAÇ uygulamalarına örnek gösterilebilir (Coşkun Hepcan & Hepcan, 2018).

Tüm avantajlarına rağmen iklim değişikliği karşısında yerleşimin dirençliliğini artırma amacıyla yürütülen sürdürülebilirlik politikalarının ve yeşil müdahalelerin yeni toplumsal eşitsizlik üretimine sebep olabileceğine dair güncel akademik çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır.

1.2. İklim Değişikliği ile Mücadele İçin Yeşil Altyapı Çözümlerinin Öngörülemeyen Etkisi: İklim Soylulaştırması

İklim değişikliğine yönelik alınan önlemlerin sonuçları günümüzde yeni bir araştırma alanını oluşturmaktadır. Bu araştırma alanı “soylulaştırma” kavramının altlığından beslenmektedir. Keenan vd., (2018); Anguelovski vd., (2019) ve Shokry vd., (2022) gibi çalışmalar, bir alanın iklim değişikliğine direncinin artmasına paralel olarak doğrudan veya dolaylı olarak dezavantajlı kesimin yerinden edilmesiyle sonuçlanan durumları tespit etmiş ve göreceli yeni bir kavram sayılan iklim soylulaştırması yazınına geliştirmiştir. Yerinden edilme durumu dezavantajlı grubun iklim riskleri ve güvensizliklerinin ortadan kaldırılması yerine iklim değişikliğinin etkilerine daha fazla maruz kalacak alanlara kaydırılmasını karakterize eden toplumsal eşitsizlik çıktısına sahip bir süreçtir (Şekil 1).

Şekil 1. İDMYAÇ sonuçlarının dezavantajlı ve alt gelirli yerleşikler açısından incelenmesi (Anguelovski vd., 2019).

1.3. İklim Soylulaştırma Vaka Çalışması

Ülkemizde iklim eylem planı çalışmaları başlamakla birlikte, iklim değişikliğinin etkilerini azaltma ve uyum hedefleri çoğunlukla strateji aşamasındadır. Bu doğrultuda yurtdışı örneklerinin incelenmesi ve güncel tartışmaların takip edilmesi önem kazanmaktadır. Bu çalışma kapsamında, iklim değişikliği ile mücadelede öncü ülkelerde uygulanan ve yerel yönetim eli ile gerçekleştirilen iki proje belirlenmiştir. Bu örnekler, Amerika Philadelphia’da gerçekleştirilen Bütünleşik Kanalizasyon Sistemi ve Yeşil Altyapı Projesi ve Danimarka, Kopenhag’da gerçekleştirilen San Kjøld- İklim Duyarlı Mahalle Projesidir. Seçilen örnekler sürdürülebilirliğin üç bileşeni olan ekolojik, ekonomik ve sosyal etkiler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Philadelphia, Amerika: Bütünleşik Kanalizasyon Sistemi Yeşil Altyapı

ABD’de yeşil altyapı ve iklim direncine yönelik çözümler; Çevre Koruma Kurumu (EPA), ABD Konut ve Kentsel Gelişim Kurumu’nun (HUD), Sürdürülebilir Topluluklar Girişimi gibi federal ve uluslararası kuruluşlar tarafından geniş teknik ve finanslar destek almaktadır. Philadelphia Belediyesi tarafından uygulanmaya başlayan ve Çevre Koruma Kurumu (EPA) tarafından desteklenen Bütünleşik

Kanalizasyon Sistemi (2011) çalışmanın ilk örneğidir. Yeşil yağmur suyu altyapısının geliştirilmesi iklim savunmasızlığını azaltmak için önemli bir araç olarak belirlenmiştir. “Greenworks Sustainability Plan (2009)” dahilinde “Green City, Clean Waters” isimli arazi ve su stratejileri planı uygulanmakta ve Bütünleşik Kanalizasyon Sistemi projesi stratejik planların uygulama aracı olarak değerlendirilmektedir. Proje genel olarak veri toplama yöntemlerinin geliştirilmesi, yeşil yağmur suyu uygulamaları ve bu uygulamalarda kamu-özel ortaklıklarının geliştirilmesini kapsamaktadır. Projenin temel amacı boş araziler, okullar ve yerel üniversiteler gibi kamu arazileri başta olmak üzere kentsel ölçekte bir yağmur hasadı altyapı sisteminin yayınlaşmasıdır (Shorky vd. 2022) (Şekil 2).

Şekil 2. Philadelphia kanalizasyon sisteminin yenilenmesine yönelik yeşil altyapı çözümleri (Url-1).

ABD'nin en yeşil şehirlerinden biri olan kentte, yeşil politikaların ekolojik ve ekonomik birçok faydası olmasına rağmen sosyal açıdan bazı olumsuz sonuçlara neden olduğu gözlemlenmektedir (Tablo 1). Wolch vd., (2014) bu durumu yeşil alan paradoksu olarak tariflemekte, ekolojik ve ekonomik yararlarına rağmen çevresel iyileştirmeler ile artan emlak artışı sebebiyle dezavantajlı ve düşük gelirli yerleşiklerin yerinden edilmeye sonuçlanabilen durumları ifade etmektedir. Shorky, vd., (2022) yeşil altyapı projeleri ve nüfus sayımlarının karşılaştırılmasını baz alan çalışmalarında; İDMYAÇ çoğunlukla yüksek gelirli kişilerin yaşadığı mahallerde uygulandığı, az sayıda yeşil altyapı projesinin dezavantajlı kişilerin yoğunlukta olduğu mahallerde yapıldığını tespit etmiştir. Sonuçta, İDMYAÇ prestijli ve görünürlüğü yüksek mahalleleri dayanıklı hala getirirken, uygulanan tüm mahallelerde emlak değerlerin arttığını, dezavantajlı kişilerin iklim değişikliği kırılganlığının yüksek mahallelere doğru yer değiştirdiğini ve iklim soylulaştırması yaşandığını tespit etmiştir.

Tablo 1. İklim Değişikliği ile Mücadele için Yeşil Altyapının sonuçları dezavantajlı ve alt gelirli yerleşikler açısından değerlendirilmesi (Shokry vd. 2022'den yararlanılarak oluşturulmuştur).

Projenin Adı	Philadelphia, Amerika: Bütünleşik Kanalizasyon Sistemi Yeşil Altyapı Projesi
Ekolojik Sürdürülebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> • Artan geçirgen yüzeyler ile yüzey akışı kontrol altına alınmış ve su döngüsüne katkı sağlanmıştır. • Kıyı şeritleri ve sulak alanlar olmak üzere doğal sistemlerin korunması desteklenmiştir. • Sel riski engellenmiş ve alıcı ortamlara taşınacak kirlilik yükü azaltılmıştır. • Kentsel Isı Adası etkisi ve hava kirliliği azaltılmıştır.
Ekonomik Sürdürülebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> • Federal ve Uluslararası kuruluşlar tarafından geniş teknik ve finansal destek almıştır. • Eskiye kanalizasyon sistemi yeşil yağmur suyu altyapısı ile daha uygun maliyete çözülmüştür. • İklim değişikliği afetleri ve yaratacağı ekonomik zarar azaltılmıştır. • Estetik ve görsel açıdan kenti geliştirmiştir. • Arazinin emlak değerlerini ve emlak vergilerinden gelir artmıştır (ASLA, 2019).
Sosyal Sürdürülebilirlik (Dezavantajlı Gruplar Açısından)	<ul style="list-style-type: none"> • Emlak değerinin arttığı alanda yaşayan dezavantajlı kesimin kentin yeşil altyapı projeleri olmayan, sağlıksız ve iklim açısından daha kırılgan alanlarına taşınmak zorunda kaldığı tespit edilmiştir. • Yeşil altyapının üst gelir grubunun bulunduğu mahallelerde yoğunlaştığı, • Beyaz, üniversite eğitilmiş ve üst gelir grubunu çekmeye yönelik olduğu, • Altyapı projesi gelmeyen mahallelerde dezavantajlı nüfusun artmaya başlaması görülmektedir.

Kopenhag, Danimarka: San Kjeld İklim Duyarlı Mahalle

Danimarka'nın başkenti Kopenhag yakın zamanda birçok sel felaketi yaşamıştır. Kent belediyesi yaşanan hasarlara yanıt olarak kamusal alanların iklim değişikliğine karşı güçlendirilmesini hedefleyen Kopenhag İklim Uyum Planı (2011) kabul edilmiştir. Plan dahilinde alınan kararlar; yağmur suyu ve kanalizasyon altyapısının ayrılması için Sürdürülebilir Kentsel Drenaj Sistemi'nin oluşturulması, kritik noktalarda yağmur suyunun geçici olarak depolanabilmesi için yer altı otoparklarının tasarlanması, afet durumunda suyun denize yönlendirilmesi için bisiklet yollarının geçici olarak kanala dönüşmesi, parkların iklim değişikliğine uyumlu tasarlanması, sert zeminlerin azaltılması ve konutların bodrum katına tahliye pompalarının eklenmesi olmak üzere çok ölçeklidir (Peters, 2019). Kent Belediyesi Cloudburst Yönetim

Plan'ında (2012) kentsel yenileme alanları belirlenmiştir. Gelecek 20 yıl içerisinde yerel ihtiyaçlara ve iklim değişikliğine yanıt vermek adına yaklaşık 300 kentsel dönüşüm projesi uygulanacaktır. Yukarıda bahsedilen yeşil altyapı kararların ilk uygulaması olan “iklim dirençli mahalle” olan San. Kjeld, bu çalışmanın ikinci örneği olarak belirlenmiştir. Hazırlanan ilk proje mahalledeki meydan ve ona bağlanan ana yollardır (Şekil 3). Hedef mevcut yapıları çevrenin %20'sinin yeşil alana dönüştürülmesi ve %30 yağmur suyunun kanalizasyona karışmasının engellenmesidir (Çolakoğlu, 2019).

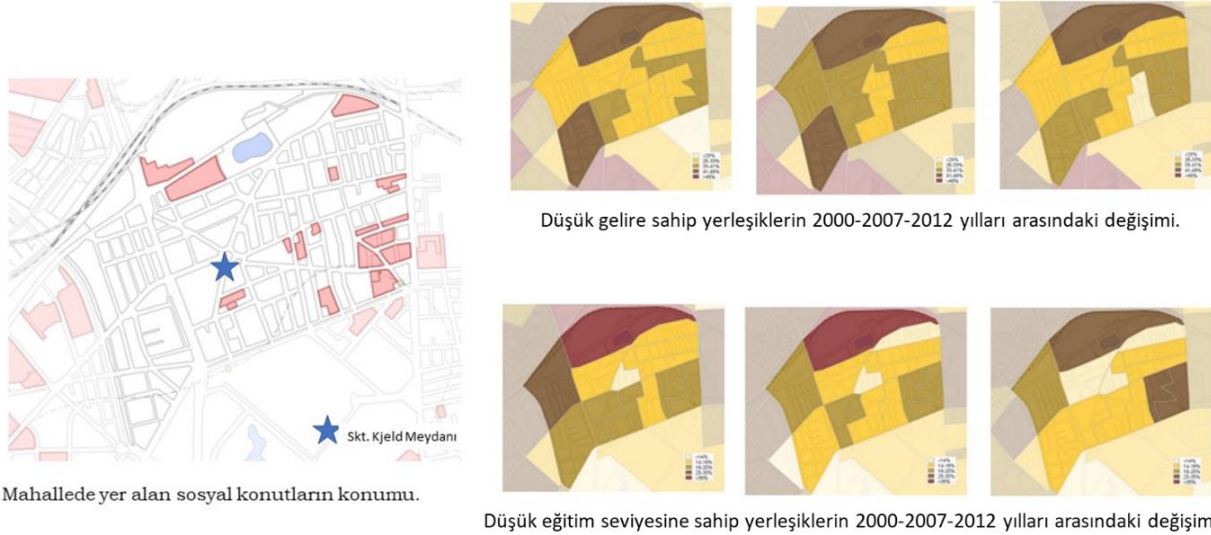

Şekil 3. San. Kjeld Meydanı “ilk İklim Mahallesi” yeşil altyapı tasarım renderı (Url-3).

Mahalle farklı sosyo-ekonomik koşullara sahip yerleşikleri barındırmaktadır. Lüks konutlarda yaşayan yüksek eğitimli ve gelirlili sakinlerin yaşadığı mahalleler, yetersiz barınma, yoksulluk ve işsizlikle mücadele eden mahallelerle yan yana bulunmaktadır. Lindskov Kjær, (2015) çalışmasında, iklim adaptasyonuna yönelik ilk uygulama olan San Kjeld meydanı projesi uygulaması başladıktan sonra

mahalle genelinde yaşayan kişilerde dikkat çekici bir değişim gözlemlemiştir. Bu değişimi düşük gelirli ve düşük eğitimli yerleşiklerin mahalledeki değişimlerine bakarak anlamak mümkündür (Şekil 4). Bu duruma uygulanan dayanıklılık stratejilerinin neden olduğunu belirtmektedir. Artan emlak değeri ve kira bedelleri dezavantajlı kesimin yerinden edilmesine ve mevcut ev sahiplerinin marjinalleşmesine dolayısıyla iklim soylulaştırmasına neden olmaktadır. Tespit edilen tek istisna sosyal konutların bulunduğu alandaki nüfus değişimi düşük gelirli ve düşük eğitimli yerleşikler açısından stabil kalmıştır.

Şekil 4. San. Kjeld İklim Mahallesi'nde yeşil altyapı uygulamaları öncesi ve sonrası eğitim ve gelir kapsamında nüfus değişimi (Lindskov Kjær, 2015)

Tablo 2. İklim Değişikliği ile Mücadele İçin Yeşil Altyapının Sonuçları Dezavantajlı ve Alt Gelirli Yerleşikler Açısından Değerlendirilmesi (Lindskov Kjær, 2015'den yararlanılarak oluşturulmuştur).

Projenin Adı	Kopenhag, Danimarka: San Kjeld İklim Mahallesi
Ekolojik Sürdürülebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> • Alandaki geçirimli yüzeylerin artması ile yağmur suyunun sızdırılması ile afet riskinin azaltılması. • Kullanılan geçirgen yüzey ile yüzey akışının kontrol altına alınması ve su döngüsüne katkı sağlanması • Biyoçeşitliliği artırma • Yeşil alan erişilebilirliği ve kişi başına düşen yeşil alan miktarında artış • Kentsel ısı adası etkisini azaltma • Kentsel havalandırma

Ekonomik Sürdürülebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> • İyileştirilmiş bir kanalizasyon sistemine kıyasla daha ekonomiktir ve görsel açıdan ilgi çekici kamusal alanların tasarlanması • Doğal afet ekonomik zararlarını azaltma • Geçici ve çoklu fonksiyona sahip tasarım unsurlarının getirdiği finansal avantaj • Bölgenin emlak değerlerinde artış • Şehrin sosyo-kültürel değerinde artış
Sosyal Sürdürülebilirlik (Dezavantajlı Gruplar Açısından)	<ul style="list-style-type: none"> • Mahalleyi canlandırmaya yönelik dayanıklılık stratejisi, artan kiralar nedeniyle yerinden edilmeye ve mevcut ev sahiplerinin marjinalleşmesine yol açmıştır. (Lindskov Kjær, 2015). Alandaki tek istisna sosyal konutların olduğu bölgedir.

İncelenen vaka örnekleri yeşil altyapı projelerinin iklim soylulaştırmasına yönelik savunmasızlık oluşturduğu, savunmasızlığın tespit edilmesi ve bu duruma yöneliğin oluşturduğu gerekli önemler alınmadığı takdirde dezavantajlı yerleşiklerin yerinden edilmesi ile sonuçlanabileceğini göstermektedir. Bu sebeple uygulayıcı ve ara bulucu rollerine sahip yerel yönetimlerin, iklim soylulaştırma faktörünü göz önünde bulundurarak stratejiler geliştirmesi ve iklim değişikliği konusundaki kapasitesini arttırmak için yeni perspektifler oluşturması gerekmektedir. Bu doğrultuda, kavramın arkasında yatan nedenlerin anlaşılması ve kavrama en duyarlı noktaların/veya alanların tespit edilmesi ile problem ortaya çıkmadan evvel onu görmek ve buna yönelik önlemlerin geliştirilmesine yönelik rasyonel bir bakış açısı kazanılması önemlidir. Bu konuda en etkili yöntemlerden biri kabul edilen kırılgenlik analizi (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2021) bu çalışma içinde tekrar değerlendirilmiştir.

3. İklim Soylulaştırması Kırılgenlik Seviyesinin Belirlenmesine Yönelik Bir Yöntem Önerisi

İklim değişikliği ile mücadelede “olumsuz yönde etkilenmeye olan meyil” (IPCC, 2014) olarak tanımlanan kırılgenlik kavramının önemli olduğu ve her mekânsal birimin kendine özgü kırılgenlik göstergeleri ve düzeyleri olduğu kırılgenlik analiz yöntemini kullanan birçok çalışma ile kanıtlanmıştır (Kaya, 2018). Fakat iklim soylulaştırmasını kırılgenlik bağlamında araştıran kısıtlı çalışma vardır (Shorky,2021). Konunun bu yönde geliştirilmesi ile literatürde yer alan boşlukların tamamlanmasına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kırılgenlik; bir sistemin maruz kalma, duyarlılık ve uyarlanabilir kapasitesinin bir fonksiyonudur (Turner vd., 2003; Gökçe, 2017; Etongo vd., 2020). Bu fonksiyon ile kırılgenlik yaratan çok değişkenli unsurlar (çalışmada gösterge setleri olarak adlandırılmaktadır) arasındaki bağlantı tespit edilebilmektedir. Bu nedenle gösterge setlerinin üst başlıkları kırılgenlik fonksiyon bileşenlerine (maruz kalma, duyarlılık ve uyarlanabilir kapasite) göre oluşturulmuştur. Bu doğrultuda, akademik veri tabanlarından kırılgenlik analiz yöntemini kullanan farklı kaynaklar ve onların oluşturdukları gösterge setleri iklim soylulaştırması dinamikleri göz önünde tutularak tekrar değerlendirilmiştir (Tablo 3).

Böylece, teorik arka plandan yola çıkılarak kırılma seviyesinin belirlenmesi için çok boyutlu soylulaştırma faktörleri elde edilmiştir. Tespit edilen faktörler; kümeleme yöntemi kullanılarak, benzerlikleri ve iklim soylulaştırmasına etkisine göre kırılma fonksiyon üst başlıkları çerçevesinde gruplanmıştır. Böylece dağınık veriler yerine kümelerin değerlendirilmesi ile herhangi bir kent biriminin kırılma seviyesinin tespit edilmesine yönelik kapsamlı bir analiz altlığı oluşmuştur.

Tablo 3. Kırılma Analizi Göstergesi Setlerinin Oluşturulması için Gerçekleştirilen Literatür Araştırması Sonucu

(Sırasıyla Kaya, 2018. 2. Aygün, 2015. 3. Wang, Wang ve Liu, 2022 4. Gökçe, 2017 5. Gökçe, Pancar & Türk, 2018 6. Skorky vd. 2021)

<p>Çalışmanın Adı: İklim Değişikliğine Karşı Kentsel Kırılma: İstanbul İçin Bir Değerlendirme.</p> <p>Gösterge Seti / Ana Başlıklar: • Fiziksel Faktörler: Kentin Coğrafi Konumu, Denizden Yüksekliği, Kıyı Uzunluğu, Jeolojik Yapısı, Kentsel Morfoloji ve Alan Kullanımı, Alt Yapı Kalitesi, Yapılı Çevre ve Bina Stoku Kalitesi, Enformel Yerleşim Alanlarının Oranı, Yeşil Alan Miktarı, Ulaşım Ağı • Ekonomik Faktörler: Ekonomik Gelişmişlik Düzeyi, Kişi Başına Gelir Düzeyi, Hane Halkı Geliri, İstihdam Oranı, Mülk Güvencesi ve Kiracı Oranı. • Demografik Faktörler: Kentin Nüfus Büyüklüğü ve Yoğunluğu, Yaşlı ve Çocuk Nüfus Oranları, Yaş Bağımlılık Oranı, Hane Halkı Büyüklüğü, Kentleşme Oranı ve Kentleşme Hızı • Sosyal Faktörler: Sosyal Bağlılık ve Dayanışma, Okur-Yazarlık Oranı ve Eğitim Düzeyi, Temel Hizmetlere, Erişim Olanlığı ve Kentin Afet Tecrübesi Olup Olmadığı • Çevresel Faktörler: Doğal Ekosistem Hizmetlerinin Kalitesi ve Devamlılığı • Kurumsal Faktörler: Kent Planlarında İklimsel Faktörlerin Dikkate Alınıp Alınmadığı, Kalkınma ve İklim Eylem Planının Varlığı, Afet ya da Acil Durum Eylem Planları</p>	<p>Çalışmanın Adı: Climate Change and Urban Resilience: Vulnerability and Risk Assessment for İstanbul.</p> <p>Gösterge Seti / Ana Başlıklar: • Sağlık: Hava Kalitesi, Isı • Su Kaynakları: Su Kalitesi, Su Temini • Enerji: Enerji Üretimi, Enerji Talebi • Ulaşım: Toplu Taşıma, Yol ve Köprü Bakımı, Deniz Taşımacılığı • Tarım: Mahsul Çeşitliliği, Tarım Arazilerinin Bakımı • Kamu Güvenliği: Afet Müdahale, Kentsel Risk Alanları, Yangın Güvenliği • Arazi Kullanımı ve Geliştirme: Ekonomik Konut, Kentsel Yenileme, Kentsel Planlama, Sosyal Tesisler • Malzemeler: Atık Toplama ve Geri Dönüşüm • Altyapı: Yağmur Suyu Yönetimi, Kanalizasyon Sistemi • Ekolojik ve Biyoçeşitlilik: Kent Orman Yönetimi, Yeşil Alanlar, Biyoçeşitlilik • Kültür: Kültürel ve Tarihi Miras</p>	<p>Çalışmanın Adı: İklim Değişikliğine Karşı Kent Yoksullarına Kentsel Direnç Kazandırma</p> <p>Gösterge Seti / Ana Başlıklar: • Yer Seçimi: Gecekondulu / Çöktünlü Mahalleleri, Genellikle İklim Değişikliği Ve Doğal Afet Riski Taşıyan Tehlikeli Alanlarda (Taşkın Alanları, Dere Yatakları, Bataklıklar, Dik Yamaçlar Gibi) Veya Fiziksel Ve Çevresel Tehlikelere (Zehirli Kentsel Ve Endüstriyel Atıklar, Çöp Alanları, Demiryolları Ve Yüksek Gerilim Hatları Gibi) Yakın Alanlar • Yerleşme Dokusu Ve Konut Özellikleri: Yüksek Nüfus Yoğunluğuna Bağlı Olarak Yüksek Yapı Yoğunluğu, Bitişik Yapı Nizamı Ya Da Birbirine Oldukça Yakın Konutlar, Sosyal Konut, Kentsel Boşlukların Azlığı, Dar Ve Düzensiz Sokak Ağları. • Alt Altyapı Ve Temel Hizmetler: Güvenli Su, Sanitasyon, Uygun Drenaj, Güvenilir Enerji, Taşıma, Yollar, Katı Atık Giderme Ve Halk Sağlığı Hizmetleri • Mülkiyet Güvencesi: Kentsel Arazilere Mülk Sahibinin Veya Yerel Yetkililerin Rızası Olmaksızın Yerleşme Durumu, Kiracılık</p>
	<p>Çalışmanın Adı: Climate gentrification: A conceptual framework and empirical evidence in the City of Gold Coast, Australia.</p> <p>Gösterge Seti / Ana Başlıklar: • Sosyal Göstergeler: İstihdam, Hane Geliri, Kiralık Konut Oranı, Emlak Değerindeki Değişim • Mekansal Göstergeler: Tasarım, Sokak Bütünlüğü, Yürünebilirlik, Yeşil Alan, Toplu Taşımaya Ulaşım, Yoğunluk, Arazi Kullanımında ve Konutta Çeşitlilik • Doğal Göstergeler: Yükselti, Rakım, Kıyı Şeridinde Mesafe, Su Kaynağına Mesafe</p>	<p>Çalışmanın Adı: İklim Değişikliğine Karşı Mekânsal Kırılmanın ve Uyum Kapasitesinin Belirlenmesi</p> <p>Gösterge Seti / Ana Başlıklar: • Fiziksel Göstergeler: Rakım, Deniz Seviyesi Yükselmesi, Alçak Rakımlı Kıyı Bölgesi, Orman Alanları • Morfolojik Göstergeler: Parklar (Kent Boşlukları), Sahil Boyunca İnşa Edilen Alan Uzunluğu, Yapılı Alanın (Kültürel Miras Yapıları, Hastaneler, Huzurevleri Gibi Hizmet Yapıları Da Dâhil) Denizden Ortalama Uzaklığı, Altyapı Hizmetlerine Erişim, Kentleşmiş Alandaki Yapı Yoğunluğu. • Sosyo-Ekonomik Göstergeler: Nüfus, Yaş, Cinsiyet, İrk, Etnik Köken, Eğitim, Aile Yapısı, Sosyal Bağımlılık, Gelir, Meslek, İş Kaybı, Politik Güç, Kiracılık • Politik-Kurumsal Göstergeler: Ticaret ve Endüstrinin Kaliteli ve Yoğun Olması, Tıbbi Hizmetler, Kurumsal Düzenlemeler, Taşkın Tehlike Haritaları</p>
		<p>Çalışmanın Adı: Green Resilience Planning and Vulnerability to Future Climate Gentrification.</p> <p>Gösterge Seti / Ana Başlıklar: • Maruz Kalma: Yeşil Dayanıklılık Altyapısı • Soylulaştırmaya Mahalle Hassasiyeti: Aktif İnşaat İzinleri, Sertifikalı Yeniden Geliştirme Alanları, Güçlendirme Veya Fırsat Bölgeleri, Önceden Soylulaştırma Uğramış Olması, Tarihi Mülkler, Sahile Yakınlık, Temizlenmiş Boş Arazi, Geliştirilmiş Okul Performansı, Kişi Başına Düşen Suç • Mahalle Uyum Kapasitesi: Toplum Sağlığı Merkezleri, Uygun Fiyatlı Çocuk Bakımı, Toplu Konut, Uygun Fiyatlı Konut, Konut Danışmanlığı Ajansları, Philly Yükseliyor, Toplum Hizmetleri Kuruluşları • Sosyal Açılan Savunmasız Sakinler: Hispanik Olmayan Siyahi, Hispanik/Latin, Hispanik Olmayan Beyaz, Sınırlı İngilizce Konuşanlar, Üniversite Eğitim Durumu, Medyan Hane Geliri, Medyan Hane Kirası</p>

“İklim Soylulaştırması Kırılma Analizi” göstergesi setinde 3 ana başlık ve 23 alt gösterge belirlenmiştir (Şekil 6). Yerleşimlerin (1) maruz kalma ve (2) duyarlılık düzeylerini açıklayan göstergeler iklim soylulaştırması açısından olumsuz etkiler yaparken, (3) uyum kapasitesini tanımlayan göstergeler iklim soylulaştırması karşısındaki dirençliliğine olumlu yönde katkıda bulunmaktadır.

Kırılğanlık analizinde "Maruz Kalma" ve "Duyarlılık" hesaplamada negatif etkiye sahipken "Uyarlanabilir Kapasite" pozitif etki etmektedir.
Kırılğanlık Fonksiyonu = (Uyarlanabilir Kapasite) - (Maruz Kalma) - (Duyarlılık)

Şekil 5. İklim Soylulaştırması Kırılğanlık Analizi Gösterge Seti.

Uyarlanabilir kapasite üst başlığı; iklim soylulaştırmasını engelleme, uyum sağlama, fırsatlardan yararlanma ve başa çıkabilme kabiliyetini tanımlamaktadır. Bu başlık altında yer alan göstergeler alanın iklim soylulaştırmasına karşı savunmayı arttırmaktadır. Eğitim, sağlık, kültür, sosyal, dini vb. yaşam kalitesinin önemli göstergelerinden olan tesislerin oranı kapsayan “*Sosyal Tesisler*”, Aile Sağlığı Merkezi sayısı gibi ücretsiz sağlık hizmetlerini kapsayan “*Sağlık Olanakları*”, uygun fiyatlı çocuk bakımı programları sunan merkezleri kapsayan “*Çocuk Bakımı Hizmeti*”, üniversite mezun oranını kapsayan “Eğitim”, Aktif işgücü ve işsizlik oranını kapsayan “İstihdam ve Sosyal Güvenlik”, Dezavantajlı gruplar için üretilmiş konutlar olan “Sosyal Konut - Uygun Fiyatlı Konut” varlığı, dernekler ve çeşitli organizasyonlar gibi toplumun bağıını gösteren uygulamaları kapsayan “Toplum Temelli Organizasyonlar” ve Kalkınma, İklim Eylem Planı, Afet ve/veya Acil Durum Eylem Planı gibi mekânsal planları kapsayan “Mekânsal ve Stratejik Planlar” gösterge setleri “*Sosyo-Kurumsal Göstergeler*” başlığı altında değerlendirilmektedir. TÜİK başta olmak üzere yerel, ulusal veri tabanları, mekânsal planlar, Sivil Toplum Kuruluşları ve Dernekler ana veri kaynağını oluşturmaktadır.

Tablo 4. İklim Soylulaştırması Kırılabilirlik Analizi; Uyarlanabilir Kapasite Üst Başlığı, Gösterge Seti ve Değerlendirme Kriterleri (yazarlar tarafından oluşturulmuş özgün şekil).

Formül	Kırılabilirlik = (Uyarlanabilir Kapasite)- (Maruz Kalma)- (Duyarlılık)
Gösterge Seti	"Sosyal-Kurumsal Göstergeler"
Değerlendirme Kriteri	Sosyal Tesisler Göstergenin Etkisi: Yeterli sosyal tesise sahip toplumların kırılabilirliği daha düşüktür.
	Sağlık Olanakları Göstergenin Etkisi: Sağlık Kurumu Sayısı fazla olan mahallelerin kırılabilirliği daha düşüktür.
	Çocuk Bakımı Hizmeti Göstergenin Etkisi: Okul öncesi eğitimi alan çocuklar ve kadın istihdamına katkıda bulunarak toplumun kırılabilirliğini azaltır.
	Eğitim Göstergenin Etkisi: Üniversite mezun oranı yüksek olan nüfus daha kolay istihdam imkanı bulur, bu durum kırılabilirliği azaltmaktadır.
	İstihdam ve Sosyal Güvenlik Göstergenin Etkisi: İstihdam oranının fazla olması (işsizlik oranının az olması) kırılabilirliği azaltır.
	Sosyal Konut - Uygun Fiyatlı Konut Göstergenin Etkisi: Düşük gelirli insanların barınma ihtiyacına yönelik alanda uygun fiyatlı konut olması kırılabilirliği azaltır.
	Toplum Temelli Organizasyonlar Göstergenin Etkisi: Sosyal ağları güçlü toplumların kırılabilirliği daha düşüktür.
	Mekânsal ve Stratejik Planlar Göstergenin Etkisi: Kent planlarında iklimsel faktörlerin dikkate alınması kırılabilirliği azaltır.

Maruz Kalma üst başlığı, "İDMYAÇ" araştırma alanında var ise bu alanın iklim soylulaştırma etkisine açık olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte ölçeğin artması dezavantajlı grupların iklim soylulaştırmasına karşı kırılabilirliğini daha da artırmaktadır. Bu ölçekler sırasıyla kent, mahalle ve binadır. Kent ölçeğindeki yeşil altyapı uygulamalarına; kent parkları, yeşil koridorlar, büyük ölçekli bitkilendirme çalışmaları; kent ormanları, Restorasyonlar; dere ıslahı, taşocağı rehabilitasyonu örnek gösterilebilir. Mahalle ölçeği; Park, bahçe, bostan, yerli bitki türlerinin kullanımı, ağaçlandırma, yağmur bahçeleri, yağmur hendekleri ve bina ölçeğine; yeşil çatı, dikey bahçe, geçirgen yüzeyler olarak değerlendirilmektedir. Yerel, ulusal veri tabanları, yeşil alan verileri ve mekânsal planlar bu gösterge setinin veri kaynağını oluşturmaktadır.

Tablo 5. İklim Soylulaştırması Kırılabilirlik Analizi; Maruz Üst Başlığı, Gösterge Seti ve Değerlendirme Kriterleri (yazarlar tarafından oluşturulmuş özgün şekil).

Formül	Kırılabilirlik = (Uyarlanabilir Kapasite)- (Maruz Kalma)- (Duyarlılık)
Gösterge Seti	“İklim değişikliği ile Mücadele için Yeşil Altyapı Çözümleri”
Değerlendirme Kriteri:	Kent, Mahalle ve Bina Ölçeği Göstergenin Etkisi: Yeşil Altyapı projelerinden birinin olması o alandaki dezavantajlı grupların iklim soylulaştırmasına karşı kırılabilirliğini artırmaktadır.
Formül	Kırılabilirlik = (Uyarlanabilir Kapasite)- (Maruz Kalma)- (Duyarlılık)

Duyarlılık üst başlığı, araştırma alanının soylulaştırmadan olumsuz veya olumlu şekilde etkilenme derecesidir. Bu etki (1) “*Fiziksel ve Morfolojik Göstergeler*” ve (2) “*Demografik-Ekonomik Göstergeler*” üzerinden ve toplam 14 değerlendirme kriterinden oluşmaktadır. Dere yatağı, taşkın alanı, deprem bölgesi, dik yamaçlar, bataklık vb. doğal afet riski taşıyan tehlikeli alanlar veya Zehirli kentsel ve endüstriyel atıklar, çöp alanları, demiryolları ve yüksek gerilim hatları vb. çevresel tehlikelere yakınlığı kapsayan “*Kentsel Risk Alanı*”, deniz seviyesindeki yükselmeden etkilenebilecek alanların varlığını ifade eden “*Denizden Yükseklik (Rakım)*”, yeşil alan büyüklükleri, oranları ve devamlılıklarını kapsayan “*Yeşil Alan Varlığı*”, yapı yoğunluğu, kentsel boşlukların azlığı, bitişik nizam konutlar, dar ve düzensiz sokakların varlığını ifade eden “*Yerleşme Dokusu*”, gecekondu ve çöküntü bölgelerini kapsayan “*Enformel Yerleşim Alanları*”, büyük imar değişiklikleri, kentsel yenileme, dönüşüm projelerini kapsayan “*Yeniden Geliştirme Alanları*”, tarihi bölgeleri, mahalleleri ve binaları kapsayan “*Tarihi Varlıklar*” gösterge setleri (1) “*Fiziksel ve Morfolojik Göstergeler*” başlığı altında değerlendirilmektedir. Corine, Saybis, Kulturenvanteri vb. yerel, ulusal veri tabanları ve mekanlar planlar ana veri kaynağını oluşturmaktadır. “*Etnik Durum ve Göç*”, km²'ye düşen nüfus (kentsel alan) kapsayan “*Kentsel Nüfus Yoğunluğu*”, mahallede yaşlı ve çocuk nüfusunun çalışma çağındaki nüfusa oranını ifade eden “*Yaş Bağımlılığı Oranı*” başlığının etkisi, sosyal yardıma başvuran hane sayısını kapsayan “*Sosyal Hizmetlere Bağımlı Nüfus*, mahalledeki ortalama gelir düzeyini kapsayan “*Gelir Düzeyi*”, Kiracılık, kentsel arazilere mülk sahibinin veya yerel yetkililerin rızası olmaksızın yerleşme durumunu kapsayan “*Mülkiye güvencesi*” ve “*Kişi Başına Düşen Suç*” gösterge setleri (2) “*Demografik-Ekonomik Göstergeler*” başlığı altında değerlendirilmektedir. TÜİK, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yerel Yönetim vb. yerel, ulusal veri tabanları ana veri kaynağını oluşturmaktadır.

Tablo 6. İklim Soylulaştırması Kırılabilirlik Analizi; Duyarlılık Üst Başlığı, Göstergesi ve Değerlendirme Kriterleri (yazarlar tarafından oluşturulmuş özgün şekil).

Formül	Kırılabilirlik = (Uyarlanabilir Kapasite)- (Maruz Kalma)- (Duyarlılık)
Gösterge Seti	(1) “Fiziksel ve Morfolojik Göstergeler”
Değerlendirme Kriteri:	Kentsel Risk Alanı Göstergenin Etkisi: Tanımlanan unsurlardan birinin olması kırılabilirliği arttırmaktadır.
	Denizden Yükseklik Göstergenin Etkisi: Düşük rakımlı deniz seviyesi yükselmesi sebebi ile kırılabilirliği artırır.
	Yeşil Alan Varlığı Göstergenin Etkisi: Kişi başına düşen yeşil alan <10 m ² ise kırılabilirliği artırır.
	Yerleşme Dokusu Göstergenin Etkisi: Kentleşme yoğunluğu arttıkça soylulaştırmaya karşı hassasiyet artar.
	Enformel Yerleşim Alanlarının Oranı Göstergenin Etkisi: Düşük gelir düzeyi ve dezavantaj göstergesidir, kırılabilirliği artırır.
	Yeniden Geliştirme Alanları Göstergenin Etkisi: Yeniden geliştirme alanları soylulaştırmanın en çok kullanılan araçlarından biridir bu sebeple kırılabilirliği artırır.
	Tarihi Varlıklar Göstergenin Etkisi: Tarihi varlıklar ilgi çekicidir veya yıkılması daha kolaydır. Alanda miktarı ve büyüklüğü arttıkça soylulaştırmaya hassasiyet artar.
Gösterge Seti	(2) “Demografik-Ekonomik Göstergeler”
Değerlendirme Kriteri:	Etnik Durum ve Göç Göstergenin Etkisi: Farklı etnik grupların ve göçmenlerin kırılabilirlikleri daha fazladır.
	Kentsel Nüfus Yoğunluğu Göstergenin Etkisi: Nüfus yoğunluğunun fazla olması kırılabilirliği arttırmaktadır.
	Yaş Bağımlılığı Oranı Göstergenin Etkisi: Yaş bağımlılığı yüksek olan nüfus, ekonomik olarak dezavantaj doğurmakta ve bakım gerektirmekte olduğu için kırılabilirliği arttırmaktadır.
	Sosyal Hizmetlere Bağımlı Nüfus

	Göstergenin Etkisi: Sosyal yardıma başvuran hanelerin kırılabilirliği yüksektir.
	Gelir Düzeyi Göstergenin Etkisi: Ortalama gelir düzeyi düşük olan mahallelerde kırılabilirlik yüksektir.
	Mülkiyet Güvencesi Göstergenin Etkisi: Kriterlerinden birinin olma durumu kırılabilirliği arttırmaktadır.
	Kişi Başına Düşen Suç Göstergenin Etkisi: Azaldıkça soylulaştırmaya karşı hassasiyet artar.

Analizde her bir değerlendirme kriterinin tanımı, göstergenin etkisi, puanlama kriteri ve verinin kaynağı tanımlanmıştır (Ek-1). Her bir değerlendirme kriterinin ağırlığı eşit kabul edilmiştir, her değerlendirme kriterinin çalışma alanında bulunması veya herhangi bir karşılaştırmada örneğin (bir üst ölçek veya eşit seviye) kırılabilirliğe sebep bir durum oluşuyor ise iklim soylulaştırmasına karşı kabul etmektedir.

Özetle; alanın soylulaştırma faktörleri, alanın soylulaştırmaya karşı potansiyelleri, alandaki dezavantajlı yerleşiklerin sosyal savunmasızlık faktörleri göz önünde tutulmuş ve İDMYAÇ neden olduğu soylulaştırma etkisi çakıştırılmıştır. Böylece tüm unsarların bütüncül olarak görülebildiği bir kırılabilirlik tablosu ortaya çıkmıştır. Sonuçta, tespit edilen skorların etkisi, karar verme sürecini desteklemek için Çok Ölçütlü Puanlama yöntemi (Küçükali, 2014; Bartan vd., 2017) ile hesaplanarak kırılabilirlik seviyesi tespit edilecektir. Yöntem sistemli çalışmaların esnek ve kullanımı kolay bir yöntem ile karar verme süreçlerinde kullanılmaktadır. Böylece, iklim soylulaştırmasına karşı kırılabilirlik skoru ve skalası belirlenecektir. Böylece, bir sistematik içerisinde puanlanması ve veri kaynaklarının belirlenmesi – veri kaynaklarından bilgiye ulaşmak için yerel yönetimlerin ve diğer idari birimlerin eşgüdüm ve koordinasyon içerisinde olması ile verilerin benzer ölçeklerde olması veya uyarlanabilir olması sağlanabilecektir.

Sonuç ve Değerlendirme

Eskiye kentsel altyapı sistemlerinin yenilenmesi ve iklim değişikliğine adaptasyonunu arttırmak için yeni “ekolojik” ve “yeşil altyapı” sistemlerinin rehberliğinde yeşil ve mavi altyapının dönüşümü devam etmektedir. İDMYAÇ söylemleri ve vizyonları geniş kapsamlı ekolojik, ekonomik ve sosyal faydaları sunar. Bununla birlikte bu çalışmada incelenen iklim soylulaştırması örnekleri ışığında İDMYAÇ belirli politikalar ve uygulamalar ile desteklenmezse sosyo-mekansal ayrışmaya katkıda bulunacağını göstermektedir. Özellikle dezavantajlı ve alt gelire sahip bireyler ileriki süreçte sadece mevcut konut ve kamusal alanlarından uzaklaştırmakla kalmayacak aynı zamanda güvenli ve korunaklı çevrelerden de mahrum (UNHABITAT, 2020) kalacaktır. İklim soylulaştırması kavramı da bu konuya dikkat çekmeyi hedefleyen güncel bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Şekil 7 'te İDMYAÇ, aktörlere etkisi ve

iklim soylulaştırmasının önlenmesine yönelik adil tasarım, politikalar ve iklim adaleti kapsamında bazı önlemler yer almaktadır.

Şekil 6. IDMYAÇ, aktörler, önlemler (Garcia-Lamarca, Anguelovski ve Venner, 2022; Shorky, 2022; Hughes, 2013)

Bu çalışmayla, iklim değişikliğiyle mücadele içerisindeki kentlerimizde, yerleşimlere ve kentlilere özgü kırılmalıkların saptanmasına yönelik bir çerçeve sunulmakta ve iklim soylulaştırması gibi toplumsal süreçler karar alıcı ve uygulayıcıların gündemlerine taşınmaktadır. Çünkü bir kentin iklim senaryosunun etkilerini ve iklim soylulaştırma gibi sonuçlarını belirlenmeden tasarım yapmak ve uygulamaya geçmek kaynak kaybına sebep olmakta ve beklenmedik sonuçlar oluşturabilmektedir. İklim değişikliği süreç yönetiminde doğru araç, kaynak ve tedbir ile hem kentlerin iklim değişikliğine uyum kapasitesi geliştirilebilir hem de sosyal sürdürülebilirlik faktörünü ön planda tutan yeşil altyapı projeleri geliştirebilir. Sonuç olarak, önerilen kırılmalık analiziyle yerleşimlere özgü kırılmalık seviyeleri belirlenerek soylulaştırmanın önüne geçen politika ve tasarım çözümlerinin oluşturulabilmesi mümkün olabilecektir. Böylelikle sosyal yönü kuvvetli, mekânsal eşitsizliğin önlenmesi ve iklim adaletine katkı sağlayan İklim Değişikliği ile Mücadele için Yeşil Altyapı Çözümlerinin üretilmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Anguelovski, I., Connolly, J. J., Pearsall, H., Shorky, G., Checker, M., Maantay, J., ... & Roberts, J. T. (2019). Why Green “Climate Gentrification” Threatens Poor and Vulnerable Populations. *Proceedings of The National Academy Of Sciences*, 116(52), 26139-26143.

ASLA. 2019. <https://Climate.Asla.Org/Greencitycleanwaters.Html> Adresinden Erişildi.

Balaban, O. (2010). İklim Değişikliği ile Mücadelede Kamu Sektörünün Rolü: Türkiye Üzerine Bir İnceleme. *Amme İdaresi Dergisi*, 43(3), 83-108.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2021). “İklim Değişikliğine Uyum Konusunda Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Eğitimi Projesi”. Modül 3. https://iklimiduy.org/modul/iklimiduy_modul_3.pdf kaynağından erişildi.

Coşkun Hepcan, Ç. (2019). Kentlerde İklim Değişikliği ile Mücadele İçin Yeşil Altyapı Çözümleri. İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi.

Çoskun Hepcan, C. & Hepcan, Ş. (2018). Kentsel Yeşil Altyapı Analizi: Bornova Örneği. *Mediterranean Agricultural Sciences*, 31(1), 37-43.

Çolakoğlu, E. (2019). İklim Değişikliği, Sürdürülebilir Kentler ve Kentsel Planlama Etkileşimi. *Ankara: Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı.[Adobe Acrobat Reader Sürümü]*. Erişim Adresi: <Http://Www.İklimin.Org/Moduller/Kentmodulu-SurdurulebilirKentler.Pdf>.

Davey, Lynn. (2009). The Application Of Case Study Evaluations.(Çev: Tuba Gökçek). *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3

De Block, G. (2016). Ecological İnfrastructure İn A Critical-Historical Perspective: From Engineering ‘Social’territory To Encoding ‘Natural’topography. *Environment And Planning A*, 48(2), 367-390.

Etongo, D., Terence, V., & Port-Louis., A. (2020). Community Perceptions of Climate-Change Vulnerabilityin Seychelles and some Considerations on Data Andmethodological Gaps. *Seychelles Research Journal*, Volume 2, Number 2.

García-Lamarca, M., Anguelovski, I., & Venner, K. (2022). Challenging The Financial Capture Of Urban Greening. *Nature Communications*, 13(1), 1-4.

Gökce, D., (2017). İklim Değişikliğine Karşı Kent Yoksullarına Kentsel Direnç Kazandırma. *International Journal Of Social Humanities Sciences Research (Jshsr)* , Vol.4, No.12, 1162-1171.

Gökce, D., Özsoy, Z. B., & Türk, A., (2018). İklim Değişikliğine Karşı Mekânsal Kırılganlığın ve Uyum Kapasitesinin Belirlenmesi: Alanya Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, vol.9, no.2, 119-128.

Hunges, Sara (2013), “Justice İn Urban Climate Change Adaptation: Criteria And Application To Delhi”, *Ecology And Society*, S.18(4), Ss.1-15.

IPCC, 2014: Climate Change 2014 Impacts, Adaptation, and Vulnerability Part A: Global and Sectoral Aspects. New York: IPCC. https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/03/ar5_wgII_spm_en-1.pdf

Kazancı, G. (2019). İklim Değişikliğine Uyum Kapsamında Akıllı Kentlerin Rolü: Muğla Metropolitan Alanı Üzerine Bir Değerlendirme.

Kucukali, S. (2014). Environmental Risk Assessment Of Small Hydropower (SHP) Plants: A Case Study For Tefen SHP Plant On Filyos River. *Energy For Sustainable Development*, 19, 102-110.

Lokman, K. (2017). Cyborg Landscapes: Choreographing Resilient İnteractions Between İnfrastructure, Ecology, And Society. *Journal Of Landscape Architecture*, 12(1), 60-73.

Okur, A. (2014) İstanbul’da Kentleşmenin İklim Değişikliğine Uyum Çerçevesinde Değerlendirilmesi

De Gregorio Hurtado, S., Olazabal, M., Salvia, M., Pietrapertosa, F., Olazabal, E., Geneletti, D., ... & Reckien, D. (2015). Understanding How And Why Cities Engage With Climate Policy: An Analysis Of Local Climate Action İn Spain And Italy. *Tema. Journal Of Land Use, Mobility And Environment*, 2015, P. 23-46.

Peters, T. (2019). Resiliency İn Performativity: A Shared Vision With Sustainability. In *The Routledge Companion To Paradigms Of Performativity İn Design And Architecture* (Pp. 263-273). Routledge.

Subaşı, M., & Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.

Shokry, G., Anguelovski, I., Connolly, J. J., Maroko, A., & Pearsall, H. (2022). “They Didn’t See It Coming”: Green Resilience Planning And Vulnerability To Future Climate Gentrification. *Housing Policy Debate*, 32(1), 211-245.

Şengün, E. & Kalağan, G. (2022). Yerel Yönetimlerin İklim Değişikliği Mücadele Sürecinde Karbon Ayak İzinin Düşürülmesi: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 5 (1) , 129-149 . DOI: 10.33712/Mana.1065718

Tuğaç, Ç. (2019). Kentsel Dirençlilik Perspektifinden Yerel Yönetimlerin Görevleri ve Sorumlulukları. *İdealkent*, 10(28), 984-1019.

Turner, B. L., Kasperson, R. E., Matson, P. A., McCarthy, J. J., Corell, R. W., Christensen, L., ... Schiller, A. (2003). A framework for vulnerability analysis in sustainability science. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 100(14), 8074–8079.

UNHABITAT (2020). *World Cities Report*. “The Environmental Value of Sustainable Urbanization Chapter 4”.

Uysal Oğuz, C. (2010). İklim Değişikliği İle Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü: Seattle Örneği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 17(2), 25-41.

Wolch, J. R., Byrne, J., & Newell, J. P. (2014). Urban green space, public health, and environmental justice: The challenge of making cities ‘just green enough’. *Landscape and urban planning*, 125, 234-244.

Url-1: <https://waterbucket.ca/rm/2020/04/10/first-decade-of-philadelphias-green-city-clean-waters-program-we-had-sold-people-on-the-concept-but-we-did-not-expect-the-level-of-complexity-that-was-required-the-level-of-partnership/> adresinden erişildi.

Url-2: <https://water.phila.gov/blog/green-city-clean-waters-about-grow-we-want-hear-you> adresinden erişildi.

Url-3: <https://www.abitare.it/en/gallery/architecture/san-kjeld-copenhagen-first-climate-change-adapted-neighbourhood-gallery/?foto=10> adresinden erişildi.

EKLER - "İklim Soylulaştırması Kırılğanlık Analizi" Gösterge Setleri Puanlama, Veri Kaynağı

İklim Soylulaştırması Kırılğanlık Analizi								
Maruz Kalma (-)			Duyarlılık (-)			Uyarlanabilir Kapasite (+)		
Gösterge Setleri								
değişikliği ile Mücadele için Yeşil Altyapı Çözümü			Fiziksel ve Morfolojik Göstergeler / Demografik-Ekonomik Göstergeler			Sosyal-Kurumsal Göstergeler		
Değerlendirme Kriterleri	Puanlama Kriteri	Veri Kaynağı	Değerlendirme Kriterleri	Puanlama Kriteri	Veri Kaynağı	Değerlendirme Kriterleri	Puanlama Kriteri	Veri Kaynağı
Kent Ölçeği Mahalle Bina Ölçeği	1	Saybis Geodata Corinecs Yerel Yönetimler Başta Olmak Üzere İlgili Kamu Kurumları	Kentsel Risk Alanı. Tanım: Doğal afet riski taşıyan tehlikeli alanlar veya çevresel tehlikelere yakınlık.	Yok: -1 Var: 1	Saybis Geodata Corinecs	Sosyal Tesisler Tanım: Yaşam kalitesinin önemli göstergelerinden olan tesislerin oranı. Örn. Eğitim, sağlık, kültür, sosyal, dini vb.	Mahalle Sosyal Tesisler > İlçe Sosyal Tesisler = 1 Mahalle Sosyal Tesisler < İlçe Sosyal Tesisler = -1	TÜİK Yerel Yönetimler Başta Olmak Üzere İlgili Kamu Kurumları: Örn. İBB
			Denizden Yükseklik (Rakım) Tanım: Deniz seviyesindeki yükselmeden etkilenebilecek alan.	0-10 m : 1 >10 : -1	yerbilimleri.mta.gov.tr Afad Climatecentral.org	Sağlık Olanakları Tanım: Ücretsiz sağlık hizmetleri. Aile Sağlığı Merkezi Sayısı, Devlet Hastane vb.	Mahalle Sağlık Hizmeti > İlçe Sağlık Hizmeti = 1 Mahalle Sağlık Hizmeti < İlçe Sağlık Hizmeti = -1	TÜİK Yerel Yönetimler Başta Olmak Üzere İlgili Kamu Kurumları: Örn. İBB
			Yeşil Alan Varlığı	>10m2 : 1 <10m2 : -1	Saybis Geodata Corinecs	Çocuk Bakımı Hizmeti Tanım: Uygun fiyatlı çocuk bakımı programları sunan merkezler. Örn. Yuvamızİstanbul	Mahalle Çocuk Bakım Hizmeti > İlçe Çocuk Bakım Hizmeti = 1 Mahalle Çocuk Bakım Hizmeti < İlçe Çocuk Bakım Hizmeti = -1	TÜİK Yerel Yönetimler Başta Olmak Üzere İlgili Kamu Kurumları: Örn. İBB
			Yerleşme Dokusu Tanım: Yapı yoğunluğu, kentsel boşlukların azlığı, bitişik nizam konutlar, dar ve düzensiz sokaklar.	Mahalle Kentleşme Yoğunluğu > İlçe Kentleşme Yoğunluğu = 1 Mahalle Kentleşme Yoğunluğu < İlçe Kentleşme Yoğunluğu = -1	Saybis Geodata Corinecs	Eğitim Tanım: Üniversite Mezun Oranı	Mahalle Üniversite Mezun Oranı > Mahallenin Toplam Nüfus = 1 Mahalle Üniversite Mezun Oranı < Mahallenin Toplam Nüfus = -1	TÜİK Yerel Yönetimler Başta Olmak Üzere İlgili Kamu Kurumları: Örn. İBB
			Enformel Yerleşim Alanlarının Oranı Tanım: Har ise geçekodu ve çöküntü bölgeleri.	Yok: -1 Var: 1	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetim-Şehir Planlana Birimleri	İstihdam ve Sosyal Güvenlik Tanım: Aktif işgücü ve işsizlik oranı.	Mahalle İstihdam > İlçe İstihdam = 1 Mahalle İstihdam < İlçe İstihdam = -1	TÜİK Yerel Yönetimler Başta Olmak Üzere İlgili Kamu Kurumları: Örn. İBB
			Yeniden Geliştirme Alanları Tanım: Büyük imar değişiklikleri, kentsel yenileme, dönüşüm projeleri.	Yok: -1 Var: 1	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetim-Şehir Planlana Birimleri	Sosyal Konut - Uygun Fiyatlı Konut Tanım: Dezavantajlı gruplar için üretilmiş konutlar.	Yok: -1 Var: 1	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Yerel Yönetimler Sivil Toplum Kuruluşları Örn. Milli Kooperatifler
			Tarihi Varlıklar Tanım: Tarihi bölgeler, mahalleler ve binaların varlığı.	Yok: -1 Var: 1	Kültür portalı Kültürevanteri Koruma kurulları	Toplum Temenni Organizasyonlar Tanım: Dernekler ve çeşitli organizasyonlar	Yok: -1 Var: 1	Sivil Toplum Kuruluşları, Dernekler
			Etnik Durum ve Göç	Mahalle Göçmen/Etnik Farklılık > İlçe Göçmen/Etnik Farklılık = 1 Mahalle Göçmen/Etnik Farklılık < İlçe Göçmen/Etnik Farklılık = -1	TÜİK	Mekânsal ve Stratejik Planlar Tanım: Kalkınma, İklim Eylem Planı, Afet ve/veya Acil Durum Eylem Planı.	Yok: -1 Var: 1	Mekânsal ve Stratejik Planlar
			Kentsel Nüfus Yoğunluğu Tanım: Km ² 'ye düşen nüfus (kentsel alan)	Mahalle Kentsel Nüfus > İlçe Kentsel Nüfus = 1 Mahalle Kentsel Nüfus < İlçe Kentsel Nüfus = -1	TÜİK			
			Yaş Bağımlılığı Oranı Tanım: Mahallede yaşlı ve çocuk nüfusunun çalışma çağındaki nüfusa (15 - 64 yaş) oranı.	Mahalle Yaş Bağımlılığı > İlçe Yaş Bağımlılığı = 1 Mahalle Yaş Bağımlılığı < İlçe Yaş Bağımlılığı = -1	TÜİK			
			Sosyal Hizmetlere Bağımlı Nüfus Tanım: Sosyal yardıma başvuran hane sayısı.	Mahalle Sosyal Hizmet > İlçe Sosyal Hizmet = 1 Mahalle Sosyal Hizmet < İlçe Sosyal Hizmet = -1	TÜİK, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yerel Yönetimler. Örn. İBB'nin "Birlikte Başaracağız"			
			Gelir Düzeyi Tanım: Mahalledeki ortalama gelir düzeyi.	Ortalama Gelir < Yoksulluk Sınırı) = 1 Ortalama Gelir > Yoksulluk Sınırı = -1	TÜİK, Yerel Yönetim, Kalkınma Ajanları Örn. Mahallem İstanbul			
			Mülkiyet Güvencesi Tanım: Kiracılık, kentsel arazilere mülk sahibinin veya yerel yetkililerin rızası olmaksızın yerleşme durumu.	Kiracılık Oranı > Ev Sahipliği = 1 Kiracılık Oranı < Ev Sahipliği = -1	TÜİK, Yerel Yönetim veri tabanları			
Kişi Başına Düşen Suç	Mahalle Suç > İlçe Suç = 1 Mahalle Suç < İlçe Suç = -1	Polis Departmanı						

* Kırılğanlık analizinde "Maruz Kalma" ve "Duyarlılık" hesaplamada negatif etkiye sahipken "Uyarlanabilir Kapasite" pozitif etki etmektedir.

Hesaplama Formülü; Kırılğanlık = (Uyarlanabilir Kapasite) - (Maruz Kalma) - (Duyarlılık)

Demokrasi'nın Ekonomik Kalkınmaya Etkisi : Farklı Ülkeler Örneği

The Effect Ofdemocracy On Economc Development: The Case Of Different Countries

Abdul Karim Azizi²⁰¹

Özet

Bu Makale 2003-2012 yıllar arasında Panel verilerini kullanarak farklı ülkelerde demokrasisi ekonomik kalkınma üzerinde etkili olup olmadığını araştırmaktadır. Araştırmada, Freedom House Endeksin verdiği verileri: Sivil özgürlükler ve siyasi haklar ekonomik büyüme üzerinde olumlu yada olumsuz ve anlamlı veya anlamsız etkisi olduğunu gösterecektir. Ayrıca ülkelerde tüketim harcama değişkenleri, eğitim ve nüfusu ekonomik kalkınma üzerinde etkisi var mıdır? sorusunun cevabını gösterecektir. Bu ülkeler; Afganistan, Azerbaycan, Bangladeş, Iran, Irak, Kazakistan, Kenya, Nepal, Pakistan ve Türki'yedir. Sonuç olarak yıllık nüfus ve sivil özgürlükler ekonomik kalkınma üzerinde negatif ve diğer tüm değişkenler pozitif bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Ekonomik Kalkınma, Sabit Ekiler ve Rassal Etkiler Modelleri

Abstract

This article explores whether democracy has an impact on economic development in different countries using Panel data between 2003 and 2012. In the study, the data provided by Freedom House Index: Civil liberties and political rights will show that they have a positive or negative and meaningful or meaningless effect on economic growth. Also, in countries, consumption spending variables, education and population have an impact on economic development ?, will show the answer to the question. These countries; Afghanistan, Azerbaijan, Bangladesh, Iran, Iraq, Kazakhstan, Kenya, Nepal, Pakistan and Turkey. As a result, annual population and civil liberties show that negative and all other variables have a positive effect on economic development.

Keywords: Democracy, economic development, Fixed Cultures and Random Effects models

Giriş

Demokrasi, genel olarak yöntemlerde halkın etken ve etkili olması, bireysel ve toplumsal tarafından sağladığı bir sistem biçimi olarak bilmektedir. Demokrasi mevcut nitelikleriyle insanların yaşam tarzında özgürlüklerin yer bulunmasına neden sağlamaktadır (Beşkaya, Manan, 2008, 2). Ekonomik büyümeye sağlamak, dünya ülkelerin ana hedeflerinden biridir. Zira yoksulluk ve eşitsizliğe azaltmak, ekonomik büyüme ve refahı sağlamakla mümkün olur. Ekonomik büyümeyi etkileyen faktörler zaman içinde bir

---

²⁰¹ Anadolu Üniversitesi İktisat Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, krm.azizi7722@gmail.Com

ülkeden ülkeye ve çevresel, kültürel, sosyal ve ekonomik özelliklere göre değişmektedir (Zaruni, 2017, 139). Demokrasi de ekonomik kalkınmayı etkileyen faktörlerden biridir. Demokrasi, politik, ekonomik ve sosyal kurumlara kıyasla, verimli kurumların kurulmasına sağlayan olanağıdır. Demokrasinin iki önemli özelliği vardır: Birincisi yoksulların çoğunluğunun sesi, zengin azınlığın sesine ekleyerek vatandaşların yapısındaki siyasi iktidarın değişimini etkileyen bir değişikliğe neden olur. İkincisi ise güç kullanımının ayırt edici durumunu azaltır. Bu çerçevede, devlet adamlarının kararlarından sorumlu tutulmaları gerekir.

Demokrasinin arzu edilen özellikleri, farklı ülkelerden gelen halkın talebinin zaman geçtikçe yükselmesine neden olmuştur ve bu talep, geçmişte olduğundan daha yüksektir. Dolayısıyla ülkelerin halklarının beklentisi, demokrasi seviyesini yükselterek, yaşamları üzerinde olumlu bir refah etkisi yaratacak ve gelirlerini artıracakları yönündedir. Ancak demokrasinin gelişmesiyle bu beklenti gerçekleşir mi? Demokrasinin kişi başına gelir üzerindeki etkisi, sosyal bilimlerde 17. yüzyıla kadar uzanan en eski araştırma konularından biridir. Bu konu iki farklı bakış açısıyla araştırılmıştır. İlk görüş, demokrasinin kişi başına düşen geliri ve ekonomik büyümeyi artırma yönünde bir engel teşkil ettiğidir. İkinci görüş, demokrasiyi kişi başına gelir ve ekonomik büyümeyi teşvik edici olarak tanıtmaktadır.

DEMOKRASI VE EKONOMİK KALKINMA

Demokrasi kavramı

Demokrasi “demokratia” eski Yunancada ulusun hükümeti ya da evrensel meşru güç olarak iki kelimedenden Demos (halk) ve Kratos (güç, hükümet) olarak oluşmaktadır (Pur shhaby, Yakubi, Nadiri fer, 2017, 30). Ulus hükümeti yahut ulus tarafından hükümet ne demek? Demokrasi seçme ve seçilme hakkı veren bir kurumdur. Demokrasiyi sağlamanın yolu devlet adamlarını rekabetçi bir ortamda halk tarafından seçmektir. Demokrasi verimli kurumlar oluşturma imkânı sağlamasıyla diğer siyasi, iktisadi ve sosyal kurumlardan daha geniş ve kapsamlı bir kurumdur. Demokrasinin iki özelliği vardır: Birincisi, kudretin değişmesi için fakırların çoğunluğunun sesine zenginlerin bir kısmının sesini de ekleyerek insanların eşdeğer bir bütün içerisinde yaşamalarını sağlamaktır. İkincisi Güç kullanımında ayrımcı durumu azaltır (Bayat, Subhani, 2015, 68).

Ekonomik kalkınma kavramları: Ekonominin mal ve hizmet üretim kapasitesinin yükselmesi ve mali gelirin artması gibi ekonomik büyümeyi oluşturan nicel faktörlerin yanı sıra, sanayi altyapısının kurulması, tarımda modern teknolojinin kullanılması, emek ve sermayenin verimliliğinin artırılması, ekonomide dışa bağıllığın azaltılması, kişi başına düşen milli gelirin yükselmesi, kentleşmenin hızlanması, sağlık ve eğitim hizmetlerin yaygınlaştırılması ve gelir dağılımının iyileştirilmesi gibi nitel ağırlıklı faktörlerin de dahil olduğu iktisadi iyileşme-gelişme sürecidir (Demir, 2002: 129).

Ampirik çalışma: Son yıllarda, ekonomik büyümenin modernleşme sürecine etkisi üzerine araştırma literatürü katlanarak artmıştır. Modernleşme teorisine göre, ekonomik büyüme (özellikle kişi başına düşen gelir düzeyi ile ölçülen), demokrasi sürecini teşvik edebilir. Demokrasi ve ekonomik büyüme arasındaki

bağlantının, siyaset ve ekonomi bilimlerinde geniş bir literatürü vardır. Bu konudaki ilk teori Lipsett'e (1959) aittir. Yüksek ekonomik büyümeyi yaşayan rejimlerin demokrasiye yönelmesinin daha muhtemel olduğu fikrini genişletti. Lipset'ten sonra, ekonomik büyüme ve demokrasi arasındaki ilişki her zaman ilginç bir konu olmuştur. Büyüme ve demokrasi konusundaki en önemli kapsamlı görüşlerden biri 1977 yılında Perzorsky ve Lemmony'dir. Zyvvrsky ve Lymvngy 1993, demokrasi ve büyüme arasındaki ilişki hakkındaki 18 makaleyi gözden geçirerek 1987'den sonra yapılan çalışmaların çoğunun iki değişken arasında pozitif ilişki kurduğu ortaya çıkmıştır. Hâlbuki eski çalışmalarda sonuç, diktatörlük hükümetlerinin daha hızlı ekonomik büyüme ulaşmasını göstermiştir. Bazı çalışmalar genç demokrasilerin ve eski demokrasilerin performansları arasında ayırım yapmıştır (Bayat, 2015; 70).

Demokrasi ve Ekonomik kalkınma arasında teorik yaklaşımlar

Bu bölümde demokrasinin ekonomik kalkınma üzerindeki etkisi incelenmektedir. Demokrasinin ekonomik performans üzerindeki yararları ve maliyetlerinin anlaşılması geliştirilecektir. Demokrasi bazı kanaldan ekonomik kalkınma üzerinde pozitif bazı kanaldan da negatif etkilemektedir. Ayrıca demokrasi ekonomik kalkınma ve kişi başına geliri bazı kanaldan hem pozitif hem de negatif olarak etkilemektedir. Dolayısıyla literatürde demokrasi ve ekonomik kalkınma arasındaki mevcut uyumluluğu araştıran çalışmalarda üç farklı sonucu (*karşıt görüşler, ortak görüşler ve çelişkin görüşler*) varılmaktadır (Hasan, 2015: 60).

Karşıt Görüşler: Demokrasi ve ekonomik kalkınma arasında bir mübadele/değişim olduğunu savunan bu sınıf araştırmacıların ilk istidlalleri, demokrasinin yeniden dağıtım etkisine teorik yaklaşımlar sunmaktır. Demokratik yönetimlerin politikaları otoriter yönetimlere kıyasla fakir topluluklara destekleyici olarak yürütmektedir. Demokratik yönetimlerde gelir dağılımı eşittir. Yönetim otoriter sistemden demokrasiye geçmesiyle beraber gelir dağılımı sayısı artırır. Dolayısıyla demokrasinin yeniden dağılım etkisini gösteren bu durum milli gelir ve sermayeyi yatırım yapmaktan çok tüketim politikalarına yönelterek ülkenin ekonomik kalkınmasını yavaşlattı. (Cevat Cehangir zade, Hasan Heyderi, Rükiye Ali Nicat: 2013). Bu sınıfın diğer bir iddiası ise, demokratik hükümetler politikalarını seçimler de oy sayısını artırmak amacıyla kurmakta ve bundan dolayı belli bir etkili grubun etkisi altında kalmaktadır. Özel faiz yaklaşım, siyasi faaliyetleri runt elde etmek için kullanmayı sebep olur. Diğer bir deyişle kendisinden faydalanmış belli bir grubun himayesi üzerine politikalarını yürütmektir. Örneğin: işçi ücretini artırarak işveren bireylerin menfaatlerini düşürmeye neden olan politikalar izlemektir. Ancak bu gibi stratejiler ekonomik kalkınmayı mümkün kılmamaktadır. Dolayısıyla demokratik yöntemlerde yararlanıcı grupların etkisi tarafından oluşturulan verimsizlikler, milli geliri düşürmektedir. Halbuki anarşizm yöntemler bunun gibi özel etkilerden istisnadır. Ayrıca oligarşiler milli gelirden kendi payını artırmak amacıyla ekonomik gelişmeyi desteklemektedir (Cevat Cehangir zade, Hasan Heyderi, Rükiye Ali Nicat: 2013).

Ayrıca aşağıda demokrasinin kişi başına gelir ve ekonomik büyüme/gelişmeyi olumsuz etkileyen iki kanalını incelenmektedir.

Hükümet harcamaları: Ekonomistler arasında, aşırı devlet harcamalarının, özellikle eğitim ve sağlık sektöründe değilse, ekonomik büyümeye maliyet getirebileceği ve gelişmeyi zarar verebileceği hususunda geniş bir fikir birliği vardır. Bunlara göre devletin yüksek maliyeti, ulusal tasarruf oranını düşürür ve hükümetin aldığı kredilere faiz (Borçlara olan faiz) ödemek için kaynakları aktarır. Ayrıca, bu durum kontrol edilmezse, borç krizine yol açabilir. Bu şekilde, devlet harcamalarının ekonomik büyümeyi kolaylaştırmak için sınırlı olması gerekmektedir. Demokratik sistemde, devlet kurumlardan faydalanan sosyal ve siyasi grupların sayısı arttırır. Bu gruplar demokratik ve ekonomik işbirliği kullanır. Dolayısıyla bu, devlet harcamaları üzerinde kontrol eksikliğini ve kaynakların ve tesislerin ekonomik sektörlere optimal tahsisi eksikliğine ve ekonomik büyümede düşüşe yol açmaktadır.

Hükümet büyüklüğü: Meltzer ve Richard (1981), hükümet, insanlara transfer ödemeleri yoluyla kendi büyüme fırsatlarını nasıl sağlaya bileceğini göstermiştir. Onların modeli, sistemi demokratik olan bir toplumda verginin bir taraftan ekonomik faaliyetler için mevcut olan teşvikleri azalttığını göstermektedir. Öte yandan oy hakkının, yoksulların devlete müdahalelerini daha fazla yol açacağını ulaşımlardır. Bu yoksulların amacı, vergi alma kanalıyla finanse edilen devletin geçici hibelerini almaktır. Bu nedenle fakirler demokratik şartlar altında çok geçici ödemelerle daha fazla vergi alabilir bir iktidarın meydana gelmesini arzusundadırlar ki bu, üretim teşviklerini ortadan kaldıracaktır. Elson (1982), siyasetçilerin demokratik sistemlerdeki performansının çıkar grupları tarafından kontrol edildiğini ve bu grupların talepleri, hükümet faaliyetlerinin boyutunda ve kapsamında bir artışa yol açacağını savunmaktadır. Ayrıca Alsina ve Rodrick 1994 yılında bir ekonomik araştırmalarında eşitsiz bir sermaye ve emek dağılımı ve toplumdaki insanlar çok fazla vergilendirme için oy kullanacaklarını ulaşımlardır. Bu durumda, orta seçmenler için sermaye gelirinin işgücü gelirinine nispetle ne kadar düşükse, vergi oranı o kadar yüksektir ve ekonomik büyüme azalır.

Sanayileşmiş devletlerin tarihsel deneyimlerinden hareketle eleştiren Chang, bu perspektifi oy verme hakkı, ırka, cinsiyete ve mülkiyete dayalı kısıtlamalarla karşı karşıya kaldığından dolayı sanayileşmiş ülkelerde formel demokrasiye ulaşıldığında bile bunun yüksek nitelikte bir demokrasi olmadığını belirtmektedir. Sanayileşmiş devletler demokrasinin en basit formları olan genel oy hakkı ve gizli oylama yıllar süren politik kampanyalardan (kadınların hakkı) veya seçim sistemi reformlarından sonra ulaşımlardır.

Ortak görüşler: Bu görüşe göre demokrasilerde politikalar seçmenler arasında tercihleriyle sınırlıdır. Dolayısıyla demokratik hükümetler yeniden seçilmesi için kalkınma politikalarını geniş yürütmektedir. Oysaki oligarşi hükümetler iktidarını uzatabilmek için sınırlı bir grubun himayesine muhtaçtır. Ayrıca yararlanıcı grupların arasındaki rekabet pozitif ve umuma ait faydalı politikalar icat etmeye sebep olur. Veya demokratik yönetimlerdeki verimsizliği oligarşi hükümetlere nispetle düşürmesini neden olur. Bu kanıt karşıt görüşlerin yaklaşımını (yararlanıcı gruplar tarafından rant talebi verimsizliği yaratır ve ekonomik kalkınmayı yavaşlatır) reddetmektedir.

Siyasi istikrarsızlığı azaltmak: Siyasi istikrarsızlık, devlet adamlarının siyasi geleceği konusunda belirsiz hissetmelerini sağlar ve yağmacıların ekonomideki kaynaklara yönelik davranışlarını göstermek için motive olur. Dolayısıyla bunun kendi içinde ekonomik büyüme üzerinde olumsuz bir etkisi vardır. Demokrasinin önemli özelliklerinden biri, iktidardaki mevcut siyasi güçleri değiştirmek için net kurallar

sağlamaktır. Bununla beraber, devlet adamlarının seçimi konusunda serbest tartışmaları teşvik ederek, aşırılığın cephesi ve yasadışı bir kanaldan iktidara erişimi engelleyip siyasi iktidarın öngörülebilir ve barışçıl transferlerine yol açar. Bu yorumlarla demokrasi politik istikrarsızlığın azalmasına neden olur ve bu şekilde kapitalizmi ve ekonomik büyümeyi iyileştirir (Subhani ve Beyat, 2013: 73).

Sapmaların azaltılması: Demokrasi yönetimin kalitesini etkileyebilir. Otoriter devletler, sınırlı fayda sağlayan ve halka çok fazla zarar veren politikaları kullanma gücüne sahiptir. Hâlbuki demokrasi bu suiistimalleri önler ve kamu gözetimi yoluyla devlet adamlarının politika yapım kalitesi üzerindeki eylemlerini kontrol eder. Bu şekilde, politika oluşturma kalitesi artırılabilecek, üretim ve yatırım süreci kolaylaştırılacak ve zaman içinde büyüme/gelişme ve kişi başına gelir artacaktır.

İnsani sermaye: Demokrasi sistemi, diktatör sistemlerden çok beşerî sermaye birikmesine yol açan politikalar izlemektedir. İnsan sermayesi ayrıca ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkiler. Bu nedenle, demokratik sistemde insan sermayesi kanalından ekonomik büyümenin diktatörlükten daha yüksek olması beklenmektedir.

Gelir eşitsizliğinin azaltılması: Gelir eşitsizliği derecesi, siyasi rejimler tarafından yapılan sosyal seçimlerden kaynaklanmaktadır. Otoriter rejimde, demokrasiye geçmenin gelir eşitsizliğini azaltacağı beklenmektedir. Çünkü bu hamle kitlesel karar vermede daha fakirlerin tercihlerini yol açabilir. Medeni haklardan yararlanma arzusu bulunan fakirler de bu siyasi süreci avantajları için kullanabilir ve hükümeti gelir eşitsizliğinin azaltmaya zorlayabilir. Gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme/gelişme üzerindeki etkisi yoğun olarak incelenen Alsina ve Rodrik, bir ekonomiyi modellenme yaptıklarında, yüksek gelir eşitsizliği yüksek vergi oranlarına ve bunun sonucunda da ekonomik büyümenin düşeceğine ulaşmışlardır.

Öğrenme: Öğrenmede amaç, gerçeklerle ve olaylarla uğraşırken sistem düzeltmeleri oluşturmaktır. Çünkü öğrenmenin ekonomik politika yapımında önemli bir rol oynaması beklenmektedir. Oligarşi hükümetlerde, politika oluşturma sınırlı sayıdaki yöneticilere aittir ve politika eylemlerine cevap verme de çok zayıftır. Bu yapıda, diktatörün liderleri ve onların destekçileri için gücün uzun süre kullanılabilir olması çok muhtemeldir. Ancak demokratik rejimlerde politika oluşturma süreci büyük oranda ekonomik aktörün elindedir. Bu da kendi içinde politika oluşturma kalitesini desteklemektedir. Her dönemde demokratik sistemde politika oluşturma, o sırada iktidarı elinde tutan bir grubun elindedir. İktidara sahip olan grubun bir sonraki seçimlerde iktidarı yeniden kazanma arzusu varsa, başarılı politikalar ortaya koyması gerekir. Ve bu, geçmiş yanlış yönlendirilmiş politikalarından çıkarılan derslerde gerektirir. Devlet adamlarının demokratik sistemlerde öğrendikleri en önemli ders, performanslarının siyasi gelecekleri için ekonomik büyümeyi geliştirmede çok önemli olduğudur. Dolayısıyla bunlar insanların büyümeyi arttırıcı ekonomik politikalara olumlu yanıt verdiğini ve bu yapının yöneticilerine oy kullandığını biliyorlar. Bu nedenle, demokratik bir sistemde, devlet adamları geçmiş politika hatalarıyla ilgili bilgi edinmekle iktidarda kalabilmek için uygun politikalar almaya ortaya koymaya çalışırlar (Subhani Hasan, Bayat Sayid, 2015; 75),

Çelişkin görüşler: Bu görüşe göre demokrasinin ekonomik kalkınma üzerinde daha belli bir tesiri yoktur. Diğer bir deyişle demokrasinin ekonomik kalkınmada ve kişi başına düşen gelir üzerinde hem pozitif ve hem de negatif etkisi vardır.

Yatırım: kişi başına düşen gelirin yüksek olması, ancak yüksek düzeyde yatırım yapmakla uzun dönemli olabilir. Ekonomik kalkınma modelleri, yatırımı ekonomik gelişmenin önemli ön koşullarından tanımaktadır (Levine and Renelt,1997, Sala-i- Martin 1992). Habbes göre 1651, demokratik hükümetler insanlara yatırım yapmalarını mecbur kılacak kadar kudreti sahip değildir. Dolayısıyla yatırım için gerekli olan kaynakların toplanması mümkün değildir (Rao, 1984). Demokratik yönetimlerde bireyler tüketimini azaltmak istemez ve tasarruflarını arttırmazlar. Aslında, tüketimin azaltılması uzun vadeli bir vizyon dur ve bugünün gelecekteki kar kullanımını geciktirmek için güçlü bir istek gerektirir. Bunu yalnızca bir diktatörlük rejimi yapabilir. Bu açıdan bakıldığımızda demokratik yöntemlerde yatırımdaki düşüş ekonomik gelişmede düşüşe yol açmaktadır.

Öte yandan, Harrington (1656), demokrasinin yatırımları artıracığını savunmaktadır. Çünkü yatırımlar, serbest çevrede, serbest bilgi akışı ve mülkiyet haklarının temini bir çerçevede gelişebilir. Ayrıca, Gödel (1985), diktatörlerin oyunun kurallarını değiştirme gücünün kontrolü üzerinde hiçbir kontrolü olmadığı için, diktatörlük sistemlerinin öngörülemeyen ekonomik koşullar yarattığını ve böyle bir durumda ekonomik yatırım aktivistlerinin motivasyonunun ortadan kalkacağını savunmaktadır. Bu nedenle, yatırım kanalının, demokrasinin kişi başına düşen gelir ve ekonomik büyüme üzerindeki nihai etkisi belirsizdir.

Sosyal huzursuzluk : Sosyal huzursuzluk ekonomik büyümeyi negatif olarak etkilemektedir. Huzursuzluk üretim faaliyetlerini durdurur. Uzun vadeli planlama için motivasyonu ortadan kaldırır. Ve potansiyel yatırımcıları vazgeçilir hale getirir (Gupta, 1990: 268). Demokrasinin sosyal huzursuzluk üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkileri konusunda bütün ekonomistler aynı fikirde olmamasına rağmen her ikisi de ekonomistler tarafından beyan edilmiştir. Bazıları diktatörlük hükümetlerinin, huzursuzluğun ezici baskısı ile ekonomik büyümeye yardımcı olduğuna inanmaktadır. Hewlett (1980) Brezilya askeri hükümetinin 1960'larda ekonomiyi dengeleyebileceğini ve yüksek ekonomik büyüme sağlayabileceğini savundu ve hükümetin sosyal huzursuzluğunu önlemenin tek yolunun bu olduğunu savundu.

Bazıları ise, demokratik sistemin, protesto ve şikâyetlerin ifadesi için geleneksel kanalların sağlanması yoluyla, huzursuzluğun ortaya çıkmasını önlediğine ve bu şekilde ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkilediğine inanmaktadırlar. Bu tür analizlerle ilgili literatür iki gruptan beslenir. Birincisi, Liberaller: Demokrasinin siyasi katılımı arttırdığını, şikâyet ve protestolar için kanal açtığını savunuyorlar. İkincisi, Marksistler: Demokrasinin sermaye ve emek sahipleri arasında karşılıklı olarak yararlı fırsatlara neden olduğunu savunurlar (Przeworski, 1985: 44).

Ticarette serbestleşme: Bazı iç üreticilerin destekleyici politikaları (Protectionist Policies) kendi menfaatleri üzerine kurulmasına istemekte ve ticaretin serbestleştirilmesi hep uygulamasına istememektedir. Demokratik sistemlerde, bu gibi destekleyici politikalar daha az geçilmesini sürülmektedir. Tabii ki, politik ekonomi modellerinde oy kullanma ve lobi yapma ihtimaliyle birlikte, demokratik sistemlerde bile yüksek düzeyde destekleyici politikaların görülebildiği olmaktadır. Dolayısıyla, demokratik sistemlerde, diktatörlük gibi, destekleyici politikalarından yararlanan gruplar her zaman siyasi katılım ve serbest ticaretten yararlanan çok sayıda insana karşı bir kampanya oluşturulması ile motive edilir ve hükümet de insanları bu politikaları oluşturmaya zorlamaktadır. Bu nedenle demokrasinin ticaretin serbestleşmesi üzerindeki etkisi açık bir cevap olup olmadığı sorusu olarak tartışılmaktadır (Subhani Hasan, Bayat Sayid, 2015; 81).

Yöntem; Bu araştırmada farklı ülkelerde demokrasi ve ekonomik kalkınma arasındaki ilişiklisi araştırmaktadır. Bu çalışmada ampirik çalışmalara dayanarak gelişme ve demokrasi teorik yaklaşım modelleri kullanmaktadır. Araştırmada GDP bağımlı değişken, diğer değişkenlerin etkisi bunun üzerine araştırmaktadır.

1. $\ln GDP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \ln CL_{i,t} + \beta_2 \ln GC_{i,t} + \beta_3 \ln GFC_{i,t} + \beta_4 \ln INF_{i,t} + \beta_5 \ln EDU_{i,t} + \beta_6 \ln POP_{i,t} + u_{i,t}$
2. $\ln GDP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \ln PR_{i,t} + \beta_2 \ln HD_{i,t} + \beta_3 \ln GFC_{i,t} + \beta_4 \ln INF_{i,t} + \beta_5 \ln EDU_{i,t} + \beta_6 \ln POP_{i,t} + u_{i,t}$

GDP growth , Bu çalışmada, yıllık logaritmik kişi başına düşen gayri safi yurt içi hâsıla büyüme değişkeni olarak tanılanan (GSYİH büyüme) ayarlanmıştır. GC (Government Consumption), Devletin nihai tüketim harcamalarının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı olan devlet tüketim harcamaları. GFC (Gross Fixed Capital Formation), veya gayri safi sabit sermaye oluşumu; Mal ve hizmet üretme ve gelir elde etme sürecinde ölçülebilir ve etkili olabilecek ülkenin fiziksel sermaye malları koleksiyonudur. POP (Population), yıllık nüfus. EDU (Secondary Education, Duration years), Orta eğitim yıl süresi. CL (Civil Liberties) medeni özgürlükler. PR (Political Rights), Siyasi haklar. Demokrasinin değişkenleri olan bu % 60'tan hesaplamıştır.

Makalenin Hipotezi: $H_0 =$ Demokrasi Ekonomik Kalkınma üzerinde etkisi vardır.

$H_1 =$ Demokrasi Ekonomik Kalkınma üzerinde etkisi yoktur.

Panel Veri: Sabit etki ve Rassal etkiler (Fixed vs. Random effects) model sonuçları:

Panel veriler farklı isimler alabilmektedir. Zaman serileri ve yatay kesit gözlemlerinin birleştirilmesi nedeniyle zenginleştirilmiş veriler veya havuzlanmış veriler denildiği gibi; bir değişken veya denklemler grubunun zaman boyunca gözlenmesi dolayısıyla uzun kesit veriler de denilmektedir. Her ne kadar ince farklılıklar olsa da bütün bu isimler esasen yatay kesit birimlerinin zaman içindeki karakterlerini ifade eder. Bunun için panel veri terimi diğer bütün terimleri kapsayacak şekilde genel anlamda kullanılmaktadır.

$$Y_{i,t} = \beta x_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

$$\varepsilon_{i,t} = \alpha_i + \mu_{i,t}$$

α_i : sabit etki (*fixed effect*) kesite göre değişiyor, fakat zaman içinde sabit (bireysel, firmasal etki). **$\mu_{i,t}$:** rassal etki (random effect): zaman ve kesite göre bağımsız bir şekilde değişiyor.

Tablo 1. Sabit Etkiler Modelinin Sonuçları

Veriler GDP_GFC	GDP Growth	
	Katsayılar	P> t
GDP_POP	-4.459881	0.003
GDP_GC	3.837923	0.000
GDP_PR	.3539399	0.046
GDP_CL	-.7328026	0.000
lnEDU	800.7025	0.695
Corr (u_i, Xb)	-0.0355	
F (5,83)	895.02	
Prob	0.0000	

Tablo 1 de Sabit Etkiler (*fixed effect*) modelin sonuçları görünmektedir. 98 gözlem ve 10 ülkeye kullanılan bu tahmin son derece anlamlıdır. Çıktıda F test anlamlıdır. Ayrıca sabit etkiler modelde Corr (u_i, Xb) hesaplanmıştır. Stata da “u_i” olarak tanımlanan değişken birim etkidir. Sabit etkiler modelinde bilindiği gibi hata terimi ile birim etki arasında korelasyona izin verilmektedir. Bu ifade de birim etki ile bağımsız değişkenler arasında korelasyon katsayısını vermektedir. Katsayılara baktığımızda yıllık nüfus GSYİH büyüme üzerinde -4.4 olarak negatif bir etkisi vardır. Ve medeni özgürlükler de eğer bir birim artarsa % 60 GSYİH büyümeye -.7 azalmaktadır ki bu beklediğimiz gibi bir sonuç değildir. Diğer bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde pozitif bir ilişki olduğunu işaretler bize döstermektedir.

Tablo 2. Rassal etkiler modelinin Sonuçları

Veriler GDP_GFC	GDP Growth	
	Katsayılar	P> z
GDP_POP	-4.347238	0.002
GDP_GC	3.640039	0.000
GDP_PR	.4304538	0.008
GDP_CL	-.6705908	0.000
lnEDU	2665.348	0.019
Corr (u_i, X)	0 (assumed)	
Wald chi2 (5)	4669.10	
Prob	0.0000	

Tablo 2. Rassal Etkiler (Random-effects) modelin sonuçları görülmektedir. Burada göze çarpan en önemli fark tesadüfi etkiye modelinin genel varsayımı olan “Corr (u_i, X) = 0” ifadesinin yer almasıdır. Yani birim etki ile bağımsız değişkenler arasında korelasyon yoktur. Z istatistiklerine göre tüm bağımsız değişkenler anlamlıdır. F test yerine kullanılan 5 serbestlik dereceli Wald test anlamlıdır. Katsayılara baktığımızda sabit etkiler modelinin az farkla, yıllık nüfus GSYİH büyüme üzerinde negatif bir etkisi

vardır. Ve medeni özgürlükler de eğer bir birim artarsa % 60 GSYİH büyümeye -.6 azalmaktadır ki bu beklediğimiz gibi bir sonuç değildir. Diğer bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde pozitif bir ilişki olduğunu işaretler bize göstermektedir.

Tablo 3. Hausman fe re

	Coefficients		(b-B) Difference	sqrt(diag(V_b-V_B)) S.E.
	(b) fe	(B) re		
GDP_POP	-4.459881	-4.347238	-.1126433	.4397426
GDP_GC	3.837923	3.640039	.1978842	.1432001
GDP_PR	.3539399	.4304538	-.0765139	.0607917
GDP_CL	-.7328026	-.6705908	-.0622118	.0517455
lnEDU	800.7025	2665.348	-1864.645	1691.727

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg
 B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

Test: Ho: difference in coefficients not systematic

chi2(3) = (b-B)' [(V_b-V_B)^(-1)] (b-B)
 = 2.52
 Prob>chi2 = 0.4716

Hausman test sonuçlarında, 2.52'ye eşit olan test istatistiği değeri kritik alanda olduğu için (olası değer 0.05'ten küçüktür), bu nedenle korelasyon olmayan bu hipotezi reddedilir. Test sonucunda H₀ hipotezi reddedildiğinden, tesadüfi etkiler tahmincisinin tutarsız olduğuna ve sabit etkiler tahmincisinin geçerli olduğuna karar verilmektedir.

Tablo 4. Bhargava et al. Durbin-Watson

Veriler	GDP Growth	
	Katsayılar	P> t
GDP_GFC		
GDP_POP	-4.392267	0.004
GDP_GC	4.104935	0.000
GDP_PR	.3200908	0.073
GDP_CL	-.8547348	0.000
lnEDU	261.8917	0.892
Corr (u _i , Xb)	-0.0550	
F(5,73)	893.95	
Prob	0.0000	

F test that all u_i=0: F(9,73) = 3.74 Prob > F = 0.0007
 modified Bhargava et al. Durbin-Watson = 2.243657
 Baltagi-Wu LBI = 2.3467686

Tablo 4. Bhargava et al. Durbin-Watson içinde sadece test istatistiklerinin yer aldıkları görülmektedir. Olasılık değerleri verilmemiştir. Literatürde kritik değerler verilmemesine rağmen, değer 2 küçükse

otokorelasyonun önemli olduğunu yorumu yapılmaktadır. Çıktıdan görüldüğü gibi her iki test için de değerler 2'den büyük olduğu için sabit etkiler modeli için otokorelasyonun ciddi olmadığı yorum yapılabilmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada kullandığımız 10 farklı ülkenin demokrasi ve ekonomik kalkınma arasındaki ilişkiyi araştırma amaçlamıştır. Demokrasi ve Ekonomik Kalkınma arasındaki ilişki: farklı ülkeler örneği başlığıyla farklı ülkeler sivil özgürlüğü ve politik haklar, yüksek gelir ülkelerde tüketim harcama değişkenleri, eğitim ve nüfusu ekonomik kalkınma üzerinde nasıl bir etkisi olacak. Çalışma da verilerinin Freedom House Indexi ve Dünya Bankasının verilerinden istifade edilmiştir. Nüfus artışı kalkınma üzerinde tüm ülkelerde etkisi negatif ve anlamlıdır. Çünkü diğer ekonomik şartlar ile birlikte tüm üretim kapasitesinin kullanma imkânı olmadığından, işsizlik oranı yüksek olmasından ve nüfus artışı kişi başına gelirin azaltmasına neden olur. Yıllık nüfus GSYİH büyüme üzerinde negatif bir etkisi vardır. Medeni özgürlükler de eğer bir birim artarsa % 60 GSYİH büyümeye -.6 ve -.7 olarak azalmaktadır ki bu beklediğimiz gibi bir sonuç değildir. Diğer bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde pozitif bir ilişki olduğunu işaretler bize göstermektedir.

Kaynakça

Gupta, Dipak. (1990). *The Economics of Political Violence: The Effect of Political Instability on Economic Growth*, New York, Praeger.

Przeworski, Adam. (1985). *Capitalism and Social Democracy*, Cambridge, UK, Cambridge University Press.

Alesina, A. and R. Perotti (1996). "Income Distribution, Political Instability and Investment", *European Economic Review*, No. 85.

Alesina, Aand D. Rodrik (1994). "Distributional Politics and Economic Growth", *Quarterly Journal of Economics*, No. 109.

Huntington, S. (1991). *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Centuries*, University of Oklahoma Press.

Meltzer, A. and S. Richard (1981). "A Rational Theory of the Size of Government", *Journal of Political Economy*, No. 5.

Olson, M. (1982). *The Rise and Decline of Nations*, New Haven, CT: Yale University Press.

Hobbes, T. (1651). *Leviathan*, UK, Penguin.

Levine, R. and D. Renelt (1992). "A Sensitivity Analysis of Cross Country Growth Regressions", *American Economic Review*, No. 82.

Schumpeter, J. A. (1947). *Capitalism, Socialism and Democracy*, New York, Harper.

Ömer DEMİR, Mustafa Acar . (2002), Sosyal Bilimler sözlüğü

Rao, V. (1984). "Democracy and Economic Development", *Studies in Comparative International Development*, No. 19.

Ali Feqh Majidi; Fariba Salami; Zahra Zarouni. (2017), "*Gelişmiş Ülkelerin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Demokrasi Etkisi*", Iranian Political Science Association, No, 4

Subhani Hasan, Bayat Sayid .(2015), "*Sanayi ve Petrol Ülkelerinde Demokrasiyi Teşvik Etme ve Kişi Başına Gelir Arasındaki İlişkinin Karşılaştırmalı Bir Çalışması*", Scientific Information Database, No, 21

Cevat Cehangir zade, Hasan Heyderi, Rükiye Ali Nicat: 2013. (2013), *An Investigation of Democracy and Economic Growth Nexus: A Case Study for D-8 Countries*, Urmia University, Urmia, Iran.

Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilere Sunulan Hizmetler Üzerine Kısa Bir İnceleme: Adana Büyükşehir Belediyesi Örneği

Prof. Dr. Hamza Bahadır Eser²⁰²

Doktora Öğrencisi. Abdurrahman Saydam²⁰³

Özet

Günümüzde insanlar çeşitli sebeplerle tekil ya da toplu olarak göç etmektedir. Savaşlar, anlaşmazlıklar, insan hakları ihlalleri, terör, açlık, baskıcı yönetimler, iklim değişikliği, daha iyi koşullarda yaşama isteği gibi sebeplerin sonucunda ortaya çıkan göç olgusu günümüzde çok tartışılan, önemli konuların başında gelmektedir. Göçü tek başına insanların yerleşim yerlerini değiştirdiği bir toplumsal olay olarak algılamak eksik bir bakış açısı olacaktır. Zira göç, bundan çok daha karmaşık bir süreçtir. Zira göçmenler hem kendileri değişen koşullara adapte olurken birçok sorun ile karşılaşmakta hem de göç ettikleri ülkelerin sosyo-ekonomik ve demografik yapısı üzerinde olumlu/olumsuz etkide bulunmaktadır.

Türkiye, 2011 yılında Suriye’de başlayan ve halen süren iç savaş nedeniyle yaşanan göç ve mülteciler sorunundan doğrudan etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Suriye’de ki çatışma ve siyasi istikrarsızlık, yüz binlerce kişinin ölümüne ve milyonlarcasının da göç etmesine neden olmuştur. Türkiye bu göç dalgasına hazırlıksız yakalanmıştır. İlk etapta Suriye sınırında kurulan kamplarda göçmenler karşılanmış, sayının giderek artması ile Suriyelilere kamp dışında ikamet etme hakkı tanınmış ve bugün gelinen noktada milyonlarca Suriyeli ülke genelinde farklı kentlerde ikamet etmeye başlamışlardır.

Çalışmamızda geçici koruma statüsündeki Suriyelilere yönelik düzenlemeler ile Adana Büyükşehir Belediyesi Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü tarafından sunulan hizmetler incelenmiştir. Bu bağlamda öncelikle Türkiye’nin Suriyelilere yönelik politikaları kısaca ele alınacak devamında yerel yönetimlerin göç politikaları arasındaki yerine değinilecektir. Sonrasında Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından Suriyelilere sağlanan hizmetler kısaca ele alınarak çalışma sonlandırılacaktır. Adana Büyükşehir Belediyesi Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü’nün geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin ihtiyaçlarını karşılayarak, toplumsal uyumlarını sağlamaya yönelik yaptığı çalışmaların, ev sahibi toplum ile Suriyeliler arasındaki ilişkilere olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeliler, Uyum, Merkezi Yönetim, Yerel Yönetim.

²⁰² Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Programı, abdurrahmansaydam91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6953-5164

²⁰³ Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Programı, abdurrahmansaydam91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6953-5164

A Brief Analysis of the Services Provided to Syrians in Temporary Protection Status: The Case of Adana Metropolitan Municipality

Abstract

Today, people migrate individually or collectively for various reasons. The phenomenon of migration, which emerged as a result of wars, conflicts, human rights violations, terrorism, hunger, oppressive governments, climate change, and the desire to live in better conditions, is one of the most discussed and important issues today. Perceiving migration as a social event in which people change their settlements alone would be an incomplete perspective. Migration is a much more complex process than that. Because immigrants face many problems while adapting to changing conditions, and they have a positive/negative effect on the socio-economic and demographic structure of the countries they migrate to.

Turkey is one of the countries directly affected by the immigration and refugees problem, which started in Syria in 2011 and is still ongoing due to the civil war. The conflict and political instability in Syria caused the death of hundreds of thousands of people and the emigration of millions. Turkey was caught unprepared for this migration wave. At the first stage, immigrants were welcomed in the camps established on the Syrian border, with the increasing number of Syrians, the right to reside outside the camps was granted to them, and today, millions of Syrians have started to reside in different cities across the country.

In our study, the regulations for Syrians under temporary protection status and the services provided by Adana Metropolitan Municipality Immigration and Immigration Affairs Branch Office were examined. In this context, first of all, Turkey's policies towards Syrians will be briefly discussed, and then the place of local governments among migration policies will be mentioned. Afterwards, the services provided to Syrians by Adana Metropolitan Municipality will be briefly discussed and the study will be concluded. It is thought that the efforts of Adana Metropolitan Municipality Immigration and Migrant Affairs Branch Directorate to meet the needs of Syrians under temporary protection status and to ensure their social cohesion will contribute positively to the relations between the host society and the Syrians.

Keywords: Migration, Syrians, Integration, Central Government, Local Government.

Giriş

Göç insanlığın var olduğu zamandan beri süren ve muhtemelen gelecekte de devam edecek olan bir olgudur. Göç en genel ifadesi le farklı coğrafyalardaki bir yer değiştirme eylemi olarak tanımlanabilir. Bu olgu sadece göç edenleri değil aynı zamanda göç alan bölgelerdeki toplumsal ilişki ve kurumları da etkilemektedir (Koçak ve Terzi, 2012, s. 164). Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren göçmen nüfusu oldukça hızlı bir şekilde artmıştır. Birleşmiş Milletler verilerine göre dünya nüfusundaki artış son 20 yıldaki artış hızı ile sürerse, 2050 yılına gelindiğinde göçmen sayısının yaklaşık olarak 405 milyona ulaşması beklenmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017, s. 24). Bu büyük göçmen nüfusu içinden ciddi bir bölümü Türkiye sınırları içinde yer almaktadır. Bilindiği üzere 2011 yılının Nisan ayından bu yana Suriye tarafından gerek sınırın uzun olması gerek Türkiye'nin uyguladığı "Açık Kapı" politikası neticesinde ülkemize kitlesel Suriyeli göçü gerçekleşmiştir. 2011 yılında Cilvegözü Sınır Kapısı'ndan ilk grubun girişi ile başlayan göç, süreç içinde milyonlarca göçmeni içine alan sosyolojik bir olguya evrilmiştir. Türkiye, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Kasım 2022 istatistiklerine göre, 3.585.447 Suriyeliyi misafir etmektedir (<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>).

Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin sadece % 1,3 kamplarda yaşamaktadır. Geriye kalan % 98,7'lik kısım ülkenin hemen hemen tamamına dağılmış durumdadır. 2022 yılı Kasım ayı itibari ile kentlerde yaşayan Suriyeli sayısı yukarıda da işaret edildiği üzere 3.585.447 kişidir. Suriyelilerin illere göre dağılımı incelendiğinde ise en fazla Suriyeli bulunduran 5 il sırasıyla İstanbul (550.784), Gaziantep (463.423), Şanlıurfa (374.342), Hatay (359.296) ve Adana'dan (254.203) oluşmaktadır (<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>).

Çalışmamızın amacı Suriyelilerin birtakım ihtiyaçlarının karşılamak, kente sosyal uyumlarının kolaylaştırmaya yönelik Adana Büyükşehir Belediyesi'nin sunduğu hizmetleri ortaya koymaktır. Çalışmada yöntem olarak literatür taraması yapılmış ve alanda yapılan güncel örnekler ve veriler üzerinde durulmuştur. Çalışmamızda öncelikle Türkiye'nin göç yönetimine ilişkin politikalarına ve yerel yönetimlerin bu süreçteki yerine kısaca değinilecektir. Devamında, Adana Büyükşehir Belediyesi Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü tarafından Suriyelilere yönelik sunulan hizmetlere yer verilerek çalışma sonlandırılacaktır.

1. Türkiye'nin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikaları

Bilindiği üzere geçmişten bugüne iktisadi, sosyal ihtiyaçlar, daha iyi ve güvenli bir hayat arayışı başta olmak üzere pek çok sebep insanların buldukları yeri terk etmesine ve daha iyi koşullarda yaşama arayışına yönlendirmiştir. Ülke içi ve ülkeler arası hızlanan göçler, küreselleşme, bilimsel gelişmeler, teknolojiye hızlı ilerleyiş ve ulaşım imkânlarına artmasıyla birlikte hız kazanmıştır (Emeç ve Şengün, 2022, s.2085).

Arap Baharı olarak adlandırılan ve 2010 yılında ilkin Kuzey Afrika ülkelerinde devamında Suriye'de baskıcı rejimlere karşı ortaya çıkan vaka özünde kitlelerin daha iyi bir yaşam arzusundan beslenmekteydi. Devamında büyük birer siyasal harekete dönüşen protestolar Suriye'de bir iç savaşa dönüştü ve yaşandı

üzere bu durum yüzyılın büyük göçlerinden biriyle sonuçlandı (Hajipouran Benam, 2018, s. 261). Özellikle Türkiye bu süreçten çok fazla etkilendi. Ülkemizde halihazırda Pakistan, Afganistan, İran, Irak, Somali gibi aralarında çok farklı ülke vatandaşlarının da bulunduğu yaklaşık 5 milyon göçmen yaşamlarını sürdürmektedir. Burada şu husus vurgulanmalıdır ki Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu göçmenlerinin çok küçük bir kısmını hukuken mülteci olarak kabul etmektedir. İç hukukumuzda mülteci olma durumu, 1951 (Cenevre Sözleşmesi) “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme” hükümlerine göre belirlenmektedir (Çevik, 2020, s. 131). Şöyle ki Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi’ni Avrupa ülkeleri dışında coğrafyalardan gelenleri mülteci olarak kabul etmeme ön koşulu ile kabul etmiştir. Cenevre Sözleşmesi’nde bulunan yer ve zaman sınırlama şartını kaldıran 1967 New York Protokolü’nü de aynı çekinceyi koruyarak kabul etmiştir. Türk hükümetinin bu tutumun sebebi olarak siyasal açıdan istikrarsız bölgelere olan coğrafi yakınlığı ve ileride oluşması muhtemel büyük mülteci akınları ile karşılaşmak istememesi gösterilebilir (Aslantürk, 2020, s. 189).

Suriyeli ilk göçmen kafilesi 29 Nisan 2011’de sınırdan Türkiye’ye geçmiş ve bunu müteakip geçişlerde “açık kapı” politikası benimsenmiştir. Türkiye, Suriye’de çatışmaların kısa sürede biteceğini düşünerek politikalarını ona göre şekillendirmiştir (Karasu, 2018, s. 55). Hatay’ın Cilvegözü sınır kapısından 300-400 kişilik Suriyeli göçmenin girişi ile başlayan mülteci sayısı günümüzde milyonlara ulaşmıştır (Güleç, 2015, s.95). Suriyeli sığınmacıların sayılarının hızla artmasıyla AFAD tarafından 10 ilde 26 geçici barınma merkezi kurulmuştur. Barınma merkezlerinde eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler gibi birçok hizmet verilmiştir (AFAD, 2013, s. 52). Bununla birlikte geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin ülkemizde kalış sürelerinin uzaması sosyal uyumlarının sağlanmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu bağlamda insanların geçici barınma merkezleri dışında hayatlarına devam ettirebilmeleri desteklenerek kamplardan çıkışa müsaade edilmiştir. Bugün itibari ile 5 ilde 7 geçici barınma merkezinde yaşayan Suriyeli sayısı genel toplam içinde oldukça küçük bir gruba (47.686) tekabül etmektedir (<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>).

Böyle büyük bir göç dalgası tabiatı gereği birçok sosyal, ekonomik ve türev sorunları bünyesinde barındırmaktadır. Bu sorunların çözümü için karar vericilerin harekete geçmeleri ve alınan kararların sistematik uygulanması, devletin kurumsal yapısı içinde önemli bir siyasa alanı ortaya çıkarmıştır (Skeldon, 2010, s.21). Bu bağlamda, Türkiye’nin uyguladığı açık kapı politikası ve transit ülke olarak değerlendirilmesi gibi nedenlerden ötürü sayıları çok hızlı artan Suriyeli göçmenler karşısında yetersiz kalan hukuki altyapı hızla yeniden yapılandırılmıştır (Aslantürk, 2020, s. 190). Diğer bir ifade ile ülkemize göç eden Suriyelilerin hem hukuki statülerinin tanınması hem de faaliyetlerini denetlemek kontrol etmek amacıyla bazı hukuki düzenlemeler yapılmasını zorunlu hale gelmiş ve bu kapsamda bazı kurumlar oluşturulmuştur. Suriyelilerin hukuksal statüleri bu bağlamda hazırlanan 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile tanımlamıştır (Akman, 2018, s.455). YUKK ile göç yönetiminde yeni bir döneme girilmiş ve göç odaklı yapılanmalar hem merkezi yönetim kuruluşları aracılığıyla hem de merkezi idarenin taşra örgütleri ve yerel yönetim birimleri tarafından gerçekleştirilmektedir (Kara ve Dönmez Kara, 2016, s.11).

YUKK çıkarılana kadar Suriyeli göçmenler ilgili tüm işlemlerden Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Şubesi ve Valilikler sorumluyken, YUKK ile Suriyelilere ilişkin tüm sorumluluk İçişleri Bakanlığına

bağlı olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. YUKK ile göç politikalarını uygulamakla yetkili merkezi düzeyde yer alan birimler, Bakanlar Kurulu, Göç Politikaları Kurulu, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Göç Danışma Kurulu, Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyon, Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı olup, yerelde ise belediyelerdir (Demirhan ve Aslan, 2015, s. 46-52). Bu bağlamda aşağıda tebliğimizin de ana araştırma alanını oluşturan yerel yönetim – göç ilişkisine ilişkin kısaca bilgi verilecektir.

2. Yerel Yönetim ve Göç

Göç yönetim sürecine merkezi idare doğrudan aktif olarak katılmasına rağmen, belediyeler hakkında net bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu duruma uluslararası belgelerde de yer verildiği ve Türkiye’deki toplam Suriyeli göçmen sayısının yaklaşık olarak % 20’sini barındıran Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki il belediyelerinin göçmenlere yönelik hizmet kapasitelerini artırma konusunda yetersiz kaldıklarını belirtmiştir (UHCR, 2018, s. 3). 6458 sayılı YUKK, göçmenlerle ilgili görev ve yetkiyi merkezi yönetime vermiş, belediyeler ise sürece dolaylı olarak dâhil edilmiştir. Bununla birlikte uygulamada yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik hizmetleri incelendiğinde ise verili durumun oldukça farklı olduğu görülmektedir. Gerek ulusal göç gerek yerel yönetim mevzuatında belediyelerin göç yönetimine ilişkin görev ve yetkileri açık bir şekilde tanımlanmadığı halde belediyeler göçmen gruplara birçok farklı alanda hizmet vermektedirler (Ateş, 2020, s. 24).

Yerel yönetimler denilince tabii olarak akla ilk gelen yönetsel birim belediyelerdir. Yukarıda vurgulandığı üzere yerel yönetimlere/belediyelere göç ile ilgili doğrudan görev ve yetki verilmemiş olmasına rağmen, 5393 sayılı Kanun’un 13. Maddesinin de düzenlenen Hemşehri Hukuku’na göre, “*Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir*” denilerek hemşehri olma durumu ikamete bağlanmakta (Çevik, 2020, s. 135) ancak ilgili Kanun’un 14. Maddesinde *yer alan “Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur” ifadesi ile hizmet alabilme şartı vatandaş olma koşuluna bağlanmaktadır.* Bu noktadan hareketle, göçmenlere yönelik yapılacak harcamaların Sayıştay tarafından yapılacak denetimlerde (göçmenlerin vatandaş olmamasından ötürü) sorun oluşturacağı düşünülmektedir, hizmet götürmede kararsızlıklar birimi olan yerel yaşanabilmektedir (Erdoğan, 2017, s.41).

Bu ikili duruma karşın uygulamada, yerel yönetimler, göçmenlerin ihtiyaçlarının giderilmesinde başvuracakları birinci basamak olmakta, herhangi bir ayırım yapmadan, imkan dahilinde altyapı, temizlik, konut, eğitim, sağlık gibi temel kamu hizmetlerini sunmaktadır (Council of Europe, 2017, s. 1). Suriyeli göçü sonrası Türkiye, göç hareketlerinin kent yönetimleri üzerine etkisini deneyimlemiştir. Yukarıda da ifade edildiği üzere ilkin barınma merkezlerine yerleştirilen Suriyeliler, bugün itibari ile başta sınır illeri olmak üzere tüm ülke geneline dağılmış durumdadır. Bu durum kentlerde kamu hizmetinin sunulması konusunda yerel yönetimlere önemli bir yük getirmiştir (Akman, 2018 s.456). Yerel hizmetler bakımından kentlerde yaşayan Suriyelilerin yerel nüfusa oranlaması incelendiğinde Gaziantep’te % 22, Hatay’da % 25, Adana’da % 11, Mardin’de % 10, Mersin’de % 12, Şanlıurfa’da % 22, Kilis’te ise yaklaşık olarak % 75’e ulaşmıştır. Yerel yönetimlere merkezi bütçeden ayrılan paylar kentin resmi nüfusu dikkate alınarak dağıtıldığından, Suriyeliler bu hesaplamalara dâhil edilmemektedir. Bu durum özellikle kentlerin sosyo-

ekonomik olarak daha düşük seviyedeki mahallerinde yerleşen Suriyelilerin hizmetle buluşturulması adına yerel yönetimler üzerine ekstra yük getirmektedir (Taşcıer, 2021, s. 84-85).

Yaşanan süreçte, iş, eğitim, sağlık ve kamu hizmetlerine daha yakın olabilmek adına, geçici koruma kapsamındaki Suriyeli nüfusun ekseriyeti barınma merkezleri yerine kentlerde yaşamayı tercih etmişlerdir. Bu süreçte gönüllü olarak kamplardan ayrılan Suriyeliler kente ve topluma uyum konusu başta olmak üzere barınma, istihdama erişim, eğitim, sağlık, kültürel değerler, dil gibi birçok farklı sorunla karşılaşmaktadır (Alvanoğlu ve Ateş, 2020 s. 383). Bu sorunların aşılmasında merkezi idare ile birlikte yerel yönetimler tarafından da birtakım hizmetler (günlük iye temini, meslek edindirme, dil kursları gibi) verilmektedir. Bu hizmetlerin giderleri belediyeler kendi bütçelerinden, sivil toplum örgütleri ile birlikte sürdürdükleri projelerden ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan fonlar aracılığıyla sağlanmaya çalışılmaktadır (Taşcıer, 2021, s. 93).

3. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilere Adana Büyükşehir Belediyesi Tarafından Sağlanan Hizmetler

Suriye iç savaşı sonrası yukarıda özetlenen gelişmeler neticesinde yaşanan kitlesel göçten Adana ili de etkilenmiştir. İle yerleşen ilk 16.000 kişi iken bu sayı 2014 Kasım'ında 50.000'e ve 24.11.2022 itibariyle ile 253.636 kişiye ulaşmıştır. Adana en çok Suriyeli göçmen barındıran iller sıralamasında 5. Sıradadır (<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>). Bu rakamlar resmi rakamlardır. Göç idaresi kayıtlarında yer almayan göçmen sayısı ile birlikte düşünüldüğünde Adana'da büyük bir Suriyeli nüfusunun varlığından bahsetmek mümkündür.

Adana Büyükşehir Belediyesi, finansmanı İsveç Uluslararası Kalkınma Ajansı (SIDA) tarafından sağlanan, İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği (SKL), Türkiye Belediyeler Birliği, Çukurova Belediyeler Birliği, Marmara Belediyeler Birliği, işbirliği çerçevesinde SKL'nin yürüttüğü "Yerel Yönetişimde Rezilyans (Dayanıklılık) Projesi" kapsamında göçmenlerin belediyecilik hizmetleri üzerindeki çevre temizliği ve sağlığı, içme suyu temini, zabıta, katı atık yönetimi, park ve yeşil alanlar vb. olumsuz etkilerini azaltmak adına, Adana Büyükşehir Belediyesi Göç Ana Planı hazırlanmıştır. Göçmenlerin, belediye hizmetlerine etkilerini olumlu yönde değiştirmek ve Adana Büyükşehir Belediyesi'nin göçe karşı direncini artırmak amacıyla karar alma mekanizmaları, eğitim kültür ve sanat, kent düzeni, veri ve istatistik toplama / kullanma odak alanlarında strateji, hedef ve faaliyetleri olmak üzere beş odak noktası belirlenmiştir (Adana Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan, s.26).

Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin ihtiyaç ve taleplerini karşılayabilme amacıyla 2018 yılında Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü ile Göçmen Koordinasyon Uyum Merkezi (GKUM) kurulmuş ve birçok uluslararası kuruluş ile iş birliği yapılmıştır. Örneğin; Uluslararası Çalışma Örgütü öncülüğünde, 2017 yılından beri Suriyelilerin dil ve meslek öğrenmesini sağlamak amacıyla kurslar açılmış ve yaklaşık olarak 120 kişiye A-1, A-2 düzeyinde dil kursları ile açıcılık ve ayakkabıcılık alanlarında dersler verilmiştir. Alman Kalkınma Bakanlığı (GIZ) ve Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (UCLG-MEWA), (GIZ) tarafından finanse

edilen UCLG-MEWA eş güdümlünde Göç ve Mülteci Meclisinin Kapasite Artırımı ile Yerel Seviyede Sosyal Uyum Geliştirme” projesi uygulanmıştır. Uluslararası Göç Araştırmaları Merkezi ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, İsviçre Göç İdaresinin beraber yürüttüğü “Türkiye’de Duyarlı Kalkınmaya Duyarlı Göç Politikalarının Uygulanmasına Destek Projesi” ile 15’i göçmen 5’i Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı 20 kadın katılımcıya girişimcilik, temel vatandaşlık, bilgisayar dersleri ve danışmanlık hizmeti verilmiştir (Adana Büyükşehir Belediyesi, 2020, s.11).

GKUM’ne gelen göçmenlerin talepleri alınmakta, talep konusu ile ilgili danışmanlık hizmeti sunulmakta, konu farklı bir kurumun görev alanına giriyor ise talep sahibi sözkonusu kuruma yönlendirilmektedir. Ayrıca GKUM’ne gelen taleplerin çözüm ve sonuçlanma aşamaları takip edilmektedir. GKUM göçmenlerin istihdam edilmeye yönelik talepleri ile de ilgilenmektedir. Bu doğrultuda farklı sektörlerden istihdam talepleri toplanmakta, göçmenler ile işverenler bir araya getirilmektedir. Bu çalışma Türkiye İş Kurumu, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Dünya Bankası ile başarılı bir iş birliği içerisinde gerçekleştirilmektedir (Kaya, 2020, s. 22).

Geçici koruma altındaki göçmenlerin topluma uyumunun sağlanması amacıyla önemli kültürel etkinlikler düzenlenmektedir. Adana’nın çevre ilçelerine ve müzelere gezi düzenlenmesi, bitki dikim ve boyama atölye çalışmaları, Ramazan ayı boyunca verilen iftar yemekleri, çocuk tiyatro, kısa film ve göç filmleri gösterimleri bunlara örnektir. Adana Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD-ASAM) iş birliği ile köylerde uygulanmaya başlanan “Adana Göçmenlere Yönelik Psikososyal Destek Merkezinde” 2020 yılında 2 bin 425 göçmen farklı danışmanlık hizmetlerinden yararlanmıştı. Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından göçmenlerin toplumsal hayata uyumunu sağlamaya yönelik sağlıklı iletişim kursları amacıyla Uluslararası Çalışma Örgütü iş birliğiyle Türkiye’deki Uluslararası Koruma Başvuru ve Statü Sahipleri İçin İnsan Yakışır İş Olanakların Geliştirilmesi Projesi kapsamında 18 ay süreli Türkçe kursları düzenlenmiştir (www.hurriyet.com.tr).

Adana Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü ile IOM, “Entegre Hizmet Temini ve Sosyal Uyumunu Belediye Göçmen ve Mülteci Merkezi ile Destekleme” projesi içinde 60 kişilik Pozantı Belediyek Gezisi düzenlenmiştir. Faaliyette, “Kadına Yönelik Şiddete Karsı Uluslararası Mücadele Günü” kapsamında çeşitli farkındalık etkinlikleri yapılmıştır. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü, IOM ve SGDD - ASAM işbirliği ile Karataş Bahçe Mahallesi’nde hayatlarını çadırda sürdüren mevsimlik tarım işçilere sağlık taraması, gezici kuaför, bakım hizmeti verilerek işçilere sağlık kiti dağıtılmıştır (Adana Büyükşehir Belediyesi Instagram Sayfası, <https://www.instagram.com/p/CZO4D8CKpEw/>).

Yine Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından sosyal uyumu sağlamaya yönelik olarak Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı ve GIZ ile birlikte “Mutfakta Umut Var Projesi” hayata geçirilmiş, proje kapsamında COVID-19 pandemi sürecinde 1.500 (göçmenler ve ihtiyaç sahibi ev sahibi toplum üyeleri) ihtiyaç sahibine üç ay sıcak yemek servisi gerçekleştirilmiştir. Seyhan İlçesi, Şakırpaşa Mahaallesi’nde günlük 100 kişilik kapasitesi olan çamaşırhane hizmete sunulmuştur. Ayrıca, anneler günü vesilesiyle iftar yemeği, kısa film gösterimi ile sosyal uyum buluşması etkinliği, “Benzerliklerimizle Kardeş, Farklılıklarımızla Zenginiz” adlı entegrasyon etkinliği, sinema gösterileri, boyama atölyeleri, teraryum

atölyeleri, çocuk tiyatroları, bitki dikim atölye çalışması, “Göç Filmleri Festivali ve Müze Gezisi” gibi farklı yaş gruplarına hitap eden, ev sahibi toplum ile göçmenleri bir araya getiren, entegrasyon ve gruplar arası teması teşvik eden farklı kültürel, sanatsal, görsel, uygulamalı ve katılımlı faaliyetler hayata geçirilmiştir (Akkaya, 2020; Kaya, 2020, s. 24).

Sonuç

Ülkemiz istikrarsız bir coğrafyada yer almaktadır. Her ne kadar bu durum bazı dezavantajları beraberinde getirirse de birçok fırsatı da jeo-politik olarak sunmaktadır. Buna karşın bölgede ortaya çıkan siyasal gelişmeler ülkemizi farklı boyutları ile etkilemeye devam etmektedir. Büyük ve güçlü bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti konjonktürün ve coğrafyasının avantajlarını kullanırken konumundan ötürü yüzleştiği siyasal-sosyal riskleri karşılamayı ve bertaraf etmeyi de bilmelidir. Zira devletimizin asırlara dayanan birikimi bu iradeyi ortaya koymaya kâfidir.

Türkiye Suriye iç savaşı neticesinde ülkesini terk eden yaklaşık 4 milyon Suriyeliyi topraklarında barındırmaktadır. Türkiye, bu sürece Suriye’de olaylar patlak verdiğiinden itibaren insani bir kriz olarak yaklaşmış, tarihi, kültürel bağlarımız olan Suriyelilere karşı “açık kapı” politikası uygulamıştır. Bu tercihin ortaya çıkmasında savaşın uzun sürmeyeceği, vatanlarını terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin istikrar ve barışın sağlanması ile vatanlarına geri döneceklerine ilişkin beklentiler de ayrıca etkili olmuştur. Bugün gelinen noktada sayıları milyonlar ile ifade edilen Suriyelilere yönelik öncelikli sorun bu nüfusun entegrasyonu, istihdamı, eğitimidir. Sorun durağan değil bilakis giderek kronik hale gelmektedir. Zira Türkiye’de yaşayan Suriyeli sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bilindiği üzere geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin ciddi kısmı kent merkezlerinde yaşamaktadır. Bu durum aynı zamanda yerel yönetimlerin hizmet götüreceği nüfusu da arttırmaktadır. Türkiye’nin tamamına yayılmış olan Suriyeli göçmenlerin en fazla bulunduğu 5 il sırasıyla; İstanbul (534.579 kişi), Gaziantep (460.580 kişi), Hatay (435.399 kişi), Şanlıurfa (427.632), Adana (255.857 kişi)’dir. Nüfus yoğunluğu bağlamında en fazla Suriyeli Kilis kentinde yaşamaktadır.

Yerel yönetimlerin bu süreçte geçici koruma statüsündeki Suriyelilere hizmet sağlarken ev sahibi toplum ile yaşanması muhtemel karşı karşıya gelmelerin önünü alacak faaliyetlerde bulunması son derece önemlidir. Entegrasyon konusunda belediyelerin sergileyeceği çabalar, Suriyelilerin genel uyum düzeyini olumlu etkileyecektir. Sosyal dışlamanın önlenmesine yönelik bilakis Suriyeli toplum üyeleri ile teması teşvik edici çalışmalar, gruplar arasında yaşanması muhtemel gerginliklerin önlenmesi bakımından son derece değerlidir.

KAYNAKÇA

Adana Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan,

https://www.adana.bel.tr/panel/uploads/stratejikplani_v/files/2020-2024-adana-buyuksehir-belediyesi-stratejik-plani.pdf adresinden edinilmiştir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), (2013). *Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar 2013 Saha Araştırma Sonuçları*, Ankara: AFAD Yayını.

Akman, K. (2018). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimler ve STK İş birliği, *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), s. 452-466.

Akkaya, A. (2020). Adana Büyükşehir Belediyesi: Başarılı İşbirliklerinin Kenti, Yerel, (Ed. G. Tuçaltan ve B. İçdem). *Adana: Başarılı İşbirliklerinin Kenti*, RESLOG.

Alvanoğlu, S. ve Ateş. H. (2020). Yerel Yönetimlerin Mültecilerine Yönelik Yenilikçi Uygulamaları: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği, *TESAM Akademisi Dergisi*, 7(2), s. 375-400.

Aslantürk, O. (2020). Türkiye’ye Yönelik Göç ve İltica Hareketleri: Suriyeliler Örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), s. 172 – 201.

Ateş, K. (2020). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimlerin Rolü, *Iğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5, s. 23-40.

Council of Europe, (2017). *Kabulden Entegrasyona: Göç Olgusu Karşısında Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin Rolü*, Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi.

Çevik, H. (2020). Göç Yönetiminde Yerelleşmenin İzlerini Aramak: Ankara Mamak Belediyesi Örneği, *Göç Dergisi*, 8(1), s. 129-154.

Demirhan, Y. ve Aslan, S. (2015). Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi, *Birey ve Toplum*, 5(9), 23-62.

Emeç, B. ve Şengün. H. (2022). Covid-19 Küresel Salgınının (Pandemi) Türkiye’nin Göç Yönetimine Etkisi, *Kent Araştırmaları Dergisi*, 13(37), s. 2083-2107.

Erdoğan, M. (2017). *Kopuştan Uyum’a Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği*, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.

Güleç, C. (2015). Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Türkiye’ye Yansımaları. *Tesam Akademi Dergisi*, 2 (2), 81–100.

Hajipouran Benam, Ç. (2018). Değişen Arap Coğrafyası, Türk Dış Politikası ve Zorunlu Göç, (Ed. Ş. Öner ve G.İhlamur Öner). *Uluslararası İlişkilerde Göç: Olgular, Aktörler, Politikalar*, Ankara: Der Yayınları.

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2017), Yıllık Göç Raporları, https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf adresinden edinilmiştir.

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2022, 08 Ocak). Erişim adresi: http://www.goc.gov.tr/içerik/hakkimizda_308_309.

Kaya, A. (2020). Adana Büyükşehir Belediyesi: Başarılı İşbirliklerinin Kenti, Yerel, (Ed. G. Tuçaltan ve B. İçdem). *Türkiye’de Suriyeli Göçü ve Belediye Deneyimleri: Kitlemel Göçler, Yerel Yanıtlar*, RESLOG.

Karasu, M. A. (2018). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Kentlerde Neden Oldukları Güvenlik Riskleri, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, C.36, S.2, s. 51-73.

Kara, M. ve Dönmez Kara, C. Ö. (2016). Türkiye’de Göç Yönetimi: Kurumsal Yapı ve İşbirliği, *Journal of Entrepreneurship And Development*, 10(2), 1-25.

Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri Ve Çözüm Önerileri, *KAÜ-İİBF Dergisi*, 3(3), S.164. 163-184.

Skeldon, R. (2010). Managing Migration for Development: Is Circular Migration the Answer?, *The Whitehead Journal of Diplomacy & International Relations*, s.21 – 33.

Taşcier, A. M. (2021). Bölgesel Gelişmeler Işığında Uluslararası Göç ve Türkiye, (Ed. E. Arslan). *Yerel Yönetimler, Göç Yönetimi ve Hizmet Sunumunda İstanbul ve Adana Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri*, Nobel Bilimsel Eserler.

UNHCR, (2018). Turkey 3RP Regional Refuge & Resilience Plan 2017-2018, http://www.tr.undp.org/content/turkey/en/home/library/syria_programme/tuerkiye-boelgesel-muelteci-vedayankllk-plan--3rp--kapsamnda-ka.html adresinden edinilmiştir.

<https://www.instagram.com/p/CZO4D8CKpEw/> adresinden edinilmiştir.

<https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/adana/merkez/gocmenlere-turkce-dil-egitimi> adresinden edinilmiştir.

<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>. adresinden edinilmiştir.

BM Güvenlik Konseyi Örneğinde Uluslararası Politika ve Uluslararası Örgütlerde Karar Alabilme Başarısı

Prof. Dr. Alaeddin Yalçınkaya²⁰⁴

Özet

Uluslararası politika, başta devletler ve uluslararası örgütler olmak üzere uluslararası aktörler arasındaki ilişkiler, etkileşimler, uygulanan politikalar ve bunların sonuçlarından oluşan bileşke olarak kabul edilmektedir. Alınan kararların uygulanması sürecinde diğer aktörlerle uyumluluk veya asgari uyumsuzluk dönemleri, uluslararası barışın ve güvenliğin daha yüksek olduğu yıllardır. Doğası gereği, egemen eşit devletlerden oluşan uluslararası toplumun ortak kuruluşları durumundaki uluslararası örgütlerde karar alabilme başarısı, sorunları yönetebilmenin önemli göstergelerindedir. Barış ve güvenliğin nispeten önde olduğu dönemlerde örgütlerde karar alabilme kapasitesi daha yüksektir. BM Güvenlik Konseyi (BMGK), bağlayıcı karar alma ve uygulayabilme yetkisine sahip en önemli uluslararası örgüt organıdır. Bununla beraber Ukrayna krizi sürecinde, uluslararası toplumu ilgilendiren sorunların ve devletler arasındaki uyuşmazlıkların çok daha yoğun olmasına karşın aldığı kararlar sayı olarak azaldığı gibi kapsam ve uygulayabilme yeteneği de zayıflamıştır. Tebliğde 2011-2022 yıllarına ait BMGK kararlarının konularına temas edilmektedir. 2022 yılında yaşanan ve 2022 sonu itibarıyla devam eden aynı zamanda küresel ve bölgesel barış ve refahı tehdit eden Rusya-Ukrayna krizi sürecinde BMGK kararlarının azalmasının anlamı üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda özellikle büyük güçlerin müdahil olduğu küresel çatışmalar veya uyuşmazlıkların yoğunlaşması ile karar sayıları ve kapsamlarının azaldığı ortaya konmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Örgütler, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Uluslararası Politika, Karar, Rusya-Ukrayna Savaşı.

Abstract

International politics is accepted as the resultant explanations, interactions, policies implemented and their results between international actors, mainly states and international organizations. Periods of cohesion or minimal incompatibility with other actors are years of higher international peace and security, in which more decisions can be taken. The success of making decisions in international organizations, which are the joint institutions of international community which is composed of sovereign equal states by nature, is one of the important indicators of managing problems. In times of relative peace and security, decision-making capacity is higher. The UN Security Council (UNSC) is the most important international organizational body with binding decision-making and executive power. However, in process the Ukraine crisis, despite the fact that the conflicts between states were much more intense, the resolutions taken at

---

²⁰⁴ Marmara Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, alaeddinyalcinkaya@gmail.com

the UNSC decreased in number as well as their scope and power to implement them. In the communique, the subjects of the UNSC resolutions for the years 2011-2022 are discussed. In the process of the Russia-Ukraine war, which took place in 2022 and continues as of the end of 2022, which also threatens global and regional peace and prosperity, the meaning of UNSC resolutions at the non-existent level is emphasized. Taking these features into account, the intensification of global conflicts, especially in which great Powers are involved, and the emergence of decision-making results and coverage areas are analyzed.

Keywords: International Organizations, United Nations Security Council, International Politics, Resolutions, Russia-Ukraine War.

Giriş

20. yüzyılın başından itibaren, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası örgütlerin sayısı giderek artmıştır. Klasik dönemde devlet dışında uluslararası ilişkiler aktörü veya uluslararası hukuk süjesi kabul edilmemesine karşın günümüzde uluslararası örgütler de bu alanlarda asli aktör veya süje olarak tanınmaktadır. Devlet dışı ulusal veya uluslararası kuruluşlar, örgütlenmeler ile bireyler ise istisnai olarak, belirli olaylar veya gelişmelerin sonucunda aktör veya süje vasfı kazanabilmektedir.

Günümüzde uluslararası örgütlerin coğrafi veya fonksiyonel sınıflandırmalar halinde sayısı ile birlikte etkinliği de gittikçe artmaktadır. Gerek küresel gerekse bölgesel alanda başta savaş ve barış olmak birçok sorunların çözümü veya çözüm sürecinin olgunlaşması, işbirliği süreçlerinin kurulması ve yürütülmesi önemli ölçüde uluslararası örgütler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu bağlamda devletler, egemenlik kapsamındaki birçok yetkilerini kendi rızaları ile ortaklaşa oluşturdukları bu örgütlere devretmiştir. Avrupa Birliği bu anlamda en başarılı örgütlenmelerdendir.

II. Dünya Savaşı'nın galiplerinin etkisindeki Birleşmiş Milletler ise birçok konuda devletler adına karar alabilmekte, gerektiğinde yaptırım uygulayabilmektedir. Genel Kurul'da bütün devletlerin temsilcisi bulunmasına karşın bu organın siyasi kararları ancak tavsiye niteliğindedir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) beşi daimi ve veto hakkına sahip olmak üzere 15 üyesinin nitelikli çoğunlukla aldığı kararlar ise bağlayıcıdır. ABD, İngiltere, Fransa, Rusya Federasyonu ve Çin'den oluşan beş ayrıcalıklı üye diğer devletlerin ortak mutabakatıyla bu özelliğe sahip olmaktan çok II. Dünya Savaşı sonrası şartlarının dayatmasının sonucudur. Aynı konu BM Genel Kurulu gündemine geldiğinde örneğin nüfus olarak dünyanın yaklaşık yedide birinin karşı çıktığı bir konuda yaptırım kararı alınamamaktadır. Sadece ABD'nin karşı çıktığı kararlar dikkate alındığında bu oran yaklaşık 27'de bire tekabül etmektedir.

Öte yandan birçok örnekte görüldüğü gibi BMGK'nin 14 üyesinin kabul ettiği bir karar taslağı sadece ABD'nin vetosu nedeniyle karar haline gelememektedir. Belirtmek gerekir ki BM'nin kuruluş belgesi San Fransisco Sözleşmesi imzalanırken birçok devlet buna karşı çıkmış, ancak askeri ve ekonomik gücünü siyasi ve hukuki alana da uygulayan devletler bunu aşmıştır. Başta ABD olmak üzere beş daimi üyenin toplam askeri, ekonomik, mali vb. güçleri dikkate alındığında günümüz şartlarında da bu sistemin değişmesi oldukça zordur. Dolayısıyla öncelikle diğer ülkelerin öncelikle belirtilen alanlarda gücünü artırmadan sadece söylemler bu düzenin değişmesi beklenmemelidir.

BMGK'nin bu özelliğinden dolayı barış ve istikrar dönemlerinde, küresel ve bölgesel barışı bozan veya bozma ihtimali olan konularda büyük güçlerin uzlaşması, muhtemel çatışmaları önlemek üzere karar alınması daha kolay olmuştur. Buna karşın özellikle beş ayrıcalıklı ülkenin taraf veya müdahil olduğu uzlaşmazlıklar veya istikrarsızlıklar, dünyada barışı tehdit etme özelliği ne kadar yüksek olsa da bağlayıcı karar alma imkanı çok zor olmuştur. Bu tebliğde, son on bir yılda BMGK'nin aldığı kararlar nitelik ve nicelik itibariyle tahlil edilmekte, sonuçta Rusya-Ukrayna Savaşı sürecindeki kararlarla mukayese edilmektedir. Bu kapsamda başta AB olmak üzere seçilmiş uluslararası örgütlerde bağlayıcı karar alma süreçlerine üye ülkelerin katılım süreci hakkında bilgi verilerek BMGK sistemi ile karşılaştırma yapılmaktadır.

AB, NATO ve Avrupa Konseyi'nde Karar Alma Süreçleri ile BM

BM'in bağlayıcı gerekirse uygulama gücü olan karar alma yetkisine sahip organı BMGK olup bu organ beş ayrıcalıklı (daimî ve veto gücüne sahip), 10'u iki yılda bir seçilen 15 üyeden oluştuğuna işaret edildi. Bütün ülkelerin BM'de daimî temsilcisi olmasına karşın bu temsilcilerden oluşan BM Genel Kurulu'nun oy birliği ile aldığı siyasi kararların dahi sadece tavsiye niteliğinde olması, bağlayıcı vasfının olmaması diğer uluslararası örgütlerde pek reatlanmayan bir uygulamadır. Bu durum, küresel barışı ve refahı tehdit eden önemli olaylar konusunda karar alınamamasına, alınan kararların ise dünya kamuoyu nezdinde meşruiyetinin tartışmalı olmasına yol açmaktadır.

Dünyanın nispeten başarılı örgütlerinden AB'nde bağlayıcı karar organı AB Konseyi olup bu organda bütün üyelerin temsilcileri bulunmaktadır. Diğer önemli organ AB Komisyonu üyeleri ise yine bütün ülkelerin kararıyla seçilerek atanmaktadır. AB Zirvesi, devlet veya hükümet başkanlarından oluşmakta olup zirve kararları, ülke temsilcilerinden oluşan Konsey, Komisyon ve diğer organlar açısından genel siyaseti belirleyici özelliğindedir. AB Parlamentosu'nun kararlarının da tavsiye niteliğinde olması, bağlayıcı karar organı durumundaki Konsey'de her ülkenin temsil edildiği gerçeğini değiştirmemektedir. Belirtmek gerekir ki Zirve, Komisyon, Konsey, Parlamento başta olmak üzere AB kurumlarının görev ve yetkileri oldukça karmaşık olmasına karşın burada sadece bağlayıcı kararlar konusunda üye ülkelerin ortak iradesi açısından konu özetlenmiştir.

Öte yandan batının, hatta 2022 şartlarında dünyanın en önemli askeri ve savunma örgütü durumundaki NATO'da da üye ülkelerin iradesini ön planda tutmaktadır. Her ne kadar ABD patronluğunda bir örgüt olsa da NATO'da operasyonel kararlarda veya yeni bir üyenin kabulünde bütün üyelerin olurlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Örgütün kurucu sözleşmesi durumundaki paktın 10. maddesi yeni bir üyenin kabulü konusunda bütün üyelerin mutabakatını gerekli kılmaktadır.

2011-2022 BMGK Karar Başlıkları

Bu bölümde örnek olarak seçilen son on bir yıllık BMGK kararlarının hangi bölge ve ülke konusunda oldukları belirtilecektir. Bu arada uluslararası sistem kapsamındaki düzenleyici ve normatif kararlar da

bulunmaktadır. 10 yıllık dönem boyunca her yıl kaç karar alındığı ve kararın konusu yanında o yıl uluslararası politikanın önde çıkan olaylarına işaret edilecektir. Şüphesiz bu kararların önemli bir kısmı müstakil çalışma konuları olmasına karşın burada kısmen BMGK daimi üyeleri açısından önemi veya önemsizliğine işaret edilmektedir. Tebliğin ana teması çerçevesinde tek tek kararların numaraları belirtilmeyecektir. Çalışmanın konusuyla doğrudan ilgili olan sınırlı sayıdakiler hariç kararlarla ilgili ayrıntılı bilgi verilmeyecektir. Her yıl için alınan kararların başlığında yer alan ülke veya konu adı belirtilecek, benzer kararlar aynı başlık altında verilecektir. Bir ülke veya konu hakkında, aynı yıl birden fazla karar verildiği örneği oldukça fazla olmakla beraber bunların hepsi, gerekli olmadıkça zikredilmeyecektir. Aşağıda karar konuları yazılırken o konuyla ilgili 3 veya daha fazla karar verilmiş ise bu sayılar parantez içinde belirtilmektedir.

2011

2011 yılı, Arap Baharı olarak bilinen Orta Doğu'da birçok ülkede başlayan isyan ve iç çatışmalar sonucu yönetimlerin değiştiği dönemin başlangıcıdır. Bu yıl içinde 1967 ile 2032 sayıları dahil aradaki toplam 66 karar alınmıştır. Kararların konuları şunlardır:

Sudan, Orta Afrika Cumhuriyet, Guinea-Bissau, Ruanda İçin Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTR) (4), Orta Doğu (4), Burundi, Kıbrıs, Liberya (2), Sudan hakkında BM Genel Sekreterliği Raporları (7), Afrika'da Barış ve Güvenlik, Libya (5), Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Somali (5), Bosna-Hersek, Haiti Sorunu, Afganistan, Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY), Sierra Leone, Irak, Côte d'Ivoire (7), Yeni Üyelerin Kabulü, Silahlı Çatışmada Çocuklar, Terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, BM Genel Sekreteri Atanması İçin Tavsiye, Silahların Yayılmasını Önleme/Kuzey Kore, Silahların Yayılmasını Önleme, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sağlanması, Batı Sahra, Kitle İmha Silahlarının Yayılmasını Önleme, Afrika'da Barış ve Güvenlik, Timor-Leste.

2012

2012'de, 2033-2085 sayıları dahil bu aradaki toplam 53 karar almıştır. 2011'de başlayan "Arap Baharı" bazı ülkelerde hemen sonuçları ortaya çıkmasına karşın başta Suriye olmak üzere iç çatışmaların zemin kazandığı bir döneme girilmektedir. Karar konuları şunlardır:

Mali, Orta Doğu (7), terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY), Ruanda İçin Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTR), Liberya, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Sudan (4), Bosna-Hersek, Somali (5), Haiti, Sierra Leone, Côte d'Ivoire, Sudan hakkında BM Genel Sekreterliği raporları, Irak, Kıbrıs, Afrika'da Barış ve Güvenlik, Kitle İmha Silahlarının Yayılmasını Önleme, Silahların Yayılmasını Önleme / Kuzey Kore, Silahların Yayılmasını Önleme, Guinea-Bissau, Batı Sahra, Afganistan, Libya, Batı Afrika'da Barışı Güçlendirme, Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY) ve Ruanda İçin Uluslararası Ceza Mahkemesi

(ICTR), Timor-Leste, Milletlerarası Adalet Divanı'na Bir Üye İçin Seçim Tarihi, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Korunmasında Birleşmiş Milletler ile Bölgesel ve Alt Kuruluşlar Arasında İşbirliği.

2013

2013 yılında 2086-2132 sayıları dahil olmak üzere bu aradaki toplam 47 karar alınmıştır. Bu yıl içinde özellikle Suriye iç savaşına birçok terör örgütleri müdahil olmuş veya yeni terörist gruplar ortaya çıkmıştır. Öte yandan Ukrayna'da Rusya ve batılı ülkeler arasındaki rekabet iç istikrarı önemli ölçüde tehdit etmeye başlamıştır. Karar konuları şunlardır:

Sudan ve Güney Sudan (4), Orta Doğu (4), Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY), Terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, Liberya, Orta Afrika Cumhuriyeti (3), Somali (5), Bosna-Hersek, Kadın ve Barış ve Güvenlik, Afganistan, Haiti, Küçük Silahlar ve Hafif Silahlar, Liberya, Kıbrıs, Sudan hakkında BM Genel Sekreterliği Raporları, Côte d'Ivoire, Irak, Irak ve Kuveyt Arasındaki Durum, Kadın Barışı ve Güvenliği, Silahların Yayılmasını Önleme / İran, Guinea-Bissau, Mali, Batı Sahra, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Sierra Leone, Libya, Silahların Yayılmasını Önleme/Kuzey Kore, Sudan Yaptırımları, Burundi, BM Barışı Koruma Operasyonları.

2014

2014 yılında BMGK, 2133-2195 sayıları dahil toplam 63 karar almıştır.²⁰⁵²⁰⁶ Bu yıl içinde Suriye'deki iç savaşa Rusya Şam'daki yönetim ile resmen işbirliği yaparak aktif olarak taraf olmuştur. Aynı süreçte Ukrayna'daki iç siyasal gelişmeler üzerine Rusya'nın yönlendirmesiyle Kırım, Ukrayna'dan bağımsızlığını ilan etmiş ve Rusya'ya katılma kararı almıştır. Bu karar Rusya Federasyonu birimlerinde onanarak Kırım Rusya'nın parçası haline gelmiştir. Karar konuları ise şöyledir:

Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, Ruanda İçin Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTR), Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY), Orta Doğu (8), Liberya (4), Afganistan, Genel Sekreterin Sudan ve Güney Sudan'a İlişkin Raporları (6), Guinea-Bissau, BM Barışı Koruma Operasyonları, Somali (4), Bosna-Hersek, Orta Afrika Cumhuriyeti, Haiti, Terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler (5), Afrika'da Barış ve Güvenlik, Silahlı Çatışmada Sivillerin Korunması, Libya (3), Uluslararası Barış ve Güvenliğin Korunması / Çatışmaları Önleme, Irak, Kıbrıs, BM Ukrayna Daimi Temsilcisinden Mektup, Mali, Côte d'Ivoire, Silahların Yayılmasını Önleme / İran, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Korunması, Batı Sahra, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sürdürülmesi, Güvenlik Sektörü Reformu: Tehditler ve Fırsatlar, Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, Sudan ve Güney Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Çocuklar ve Silahlı Çatışma, Silahların Yayılmasını Önleme / Kuzey Kore, Burundi, Kıbrıs.

²⁰⁵

²⁰⁶ <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2014>

2015

2015 yılında BMGK 2196-2259 sayıları dahil bu aradaki toplam 66 kararı almıştır.²⁰⁷ Bu yıl içinde Suriye'deki iç savaşta önemli gelişmeler yaşanmış, IŞİD terör örgütü küresel bir sorun olarak büyük güçlerin daha fazla müdahalesine, gerekçe haline gelmiştir. Kararların konuları:

Orta Doğu (Suriye) (5), Orta Doğu (UNDOF), Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY) ve Ruanda İçin Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTR), Kadın ve Barış ve Güvenlik, Orta Doğu (UNIFIL), Silahların Yayılmasını Önleme, Orta Doğu (Yemen) (3), Liberya, Afganistan, Genel Sekreterin Sudan ve Güney Sudan'a İlişkin Raporları (7), Guinea-Bissau, Somali (6), Bosna-Hersek, Orta Afrika Cumhuriyeti, Haiti , Terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, Silahlı Çatışmada Sivillerin Korunması, Libya (4), Irak, Kıbrıs, BM Ukrayna Daimi Temsilcisinden Mektup, Mali, Côte d'Ivoire, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Korunması, Batı Sahra, Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Çocuklar ve Silahlı Çatışma, Silahların Yayılmasını Önleme / Kuzey Kore, Burundi, Küçük Silahlar, Rusya Federasyonu Daimi Temsilcisinden Mektup (Ukrayna).

216

2016 yılında 2360-2336 sayıları dahil toplam 77 karar alınmıştır. Bu yıl gerek Arap Baharı sürecindeki Suriye'deki istikrarsızlık gerek Rusya-Ukrayna ilişkilerinde sorunların yoğunlaştığı bir dönemdir. BMGK, 77 kararla bir anlamda kendi tarihinde en fazla karar alınan yıllardan birini yaşamıştır.²⁰⁸ Bununla beraber mesela Suriye ile ilgili kararların yaptırım son derece sınırlı kalmış, sadece sivillere yardım konusunda temenniler diler getirilmiş, Astana sürecinin sonuçlarının beklendiği dile getirilmiştir. Ukrayna ile ilgili önceki yıllarda olduğu gibi sadece Ukrayna Daimi Temsilcisi mektubu okunmuştur. Bu yıl İsrail'in Filistinlilere yönelik baskı ve uygulamaları konusunda nadir kararlardan biri alınmış, ancak İsrail zikredilmeden konu Filistin sorunu olarak belirlenmiştir. Karar konuları şöyledir:

Orta Doğu'da Durum (Suriye) (6), Irak'la İlgili Durum (3), Orta Doğu'da Durum, Filistin Sorunu Dahil, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sağlanması, Orta Doğu'da Durum (UNDOF), 1991'den beri Eski Yugoslavya Bölgesinde İşlenen Uluslararası İnsancıl Hukukun Ciddi İhlallerinden Sorumlu Kişilerin Yargılanması İçin Uluslararası Mahkeme, Liberya'da Durum (3), Genel Sekreterin Sudan ve Güney Sudan'a İlişkin Raporları (9), Kitle İmha Silahlarının Yayılmasını Önleme, Görevden Ayrılan Genel Sekretere Saygı Duruşu, Libya'da Durum (3), Terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, Silahların Yayılmasını Önleme / Kuzey Kore (3), Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sağlanmasında BM ile Bölgesel ve Altbölgesel Örgütler Arası İşbirliği, Somali'de Durum (5), Bosna-Hersek'te Durum, Haiti Kapsamındaki Sorun, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sağlanması, BM Genel Sekreterinin Atanması ile ilgili Tavsiye, Terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, BM Kolombiya Temsilcisinin Mektubu, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY), Orta Doğu'da Durum (UNFIL), Burundi'de Durum, Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Durum (4), Kıbrıs'ta Durum,

²⁰⁷ <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2015>

²⁰⁸ <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2016>

Silahlı Çatışmada Sivillerin Korunması, Batı Sahra ile ilgili Durum, Côte d'Ivoire'de Durum (3), Çatışma Sonrası Barış İnşası, Afganistan'da Durum, BM Barışı Koruma Operasyonları, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY), Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi, Guinea-Bissau, Orta Doğu'da Durum (Yemen).

2017

2017 yılında 2337-2397 sayıları arasında toplam 64 karar alınmıştır.²⁰⁹ Bu kararların konuları şöyledir:

Silahların Yayılmasını Önleme / Kuzey Kore (5), Terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler (6), Orta Doğu'da Durum (8), Genel Sekreterin Sudan ve Güney Sudan'a İlişkin Raporları (6), Afrika'da Barış ve Güvenlik (2), Büyük Göller Bölgesinde Durum, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Kurulması (3), Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Durum (3), Bosna-Hersek'te Durum, Somali'de Durum (5), BM Barışı Koruma Operasyonları (3), BM Kolombiya Daimi Temsilcinin Mektubu, Uluslararası Barış ve Güvenliğe Yönelik Tehditler, Libya'da Durum (3), Mali'de Durum, Kıbrıs'ta Durum, Irak'ta Durum, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Korunması: Mayın Faaliyetleri, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ile ilgili Durum, Batı Sahra Kapsamındaki Durum, Haiti Kapsamındaki Sorun, Afganistan'da Durum, Guinea-Bissau'da Durum, Batı Afrika'da Barışın Güçlendirilmesi

2018

2018'de 2398-2451 sayıları dahil bu arada toplam 54 karar alınmıştır.²¹⁰ Karar konuları şöyledir:

Orta Doğu'da Durum (7), Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Durum (3), BM Barışı Koruma Operasyonları, Genel Sekreterin Sudan ve Güney Sudan'a İlişkin Raporları (10), Somali'de Durum (4), Bosna-Hersek'te Durum, Libya'da Durum (3), Bata Sahra Kapsamında Durum, Afrika'da Barış ve Güvenlik, BM Kolombiya Daimi Temsilcinin Mektubu, Mali'de Durum, Kıbrıs'ta Durum, Çocuklar ve Silahlı Çatışma, Demokratik Kongo Cumhuriyeti Kapsamındaki Durum, Ceza Mahkemeleri için Uluslararası Kalıntı Mekanizması, Irak'ta Durum, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Kurulması, Barışı Kurma ve Sürdürülebilir Barış, Haiti Kapsamındaki Sorun, Silahların Yayılmasını Önleme / Kuzey Kore, Afganistan'da Durum, Guinea-Bissau'da Durum, Uluslararası Adalet Divanı'nda Boş Üyelik Seçimi İçin Tarih.

²⁰⁹ <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2017>

²¹⁰ <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2018>

2019

2019 yılında 2452-2503 sayıları arasında toplam 52 karar alınmıştır.²¹¹ Kararların konuları şöyledir:

Terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, Genel Sekreterin Sudan ve Güney Sudan'a İlişkin Raporları (10), Barışın İnşası ve Barışı Sürdürme, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde Durum, Orta Doğu'da Durum (5), Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sağlanması (4), Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Durum, Somali'de Durum, Bosna-Hersek'te Durum, Batı Sahra'da Durum, Haiti Kapsamındaki Sorun, BM Kolombiya Daimi Temsilcinin Mektubu.

2020

2020 yılında 2504-2560 arasındaki sayıları dahil arada toplam 57 karar alınmıştır.²¹² Bu yıllar bütün dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemi dönemi olmasına rağmen öncelikle Çin'in vetosu yüzünden BMGK, salgının mahiyeti, çıkışı ve yayılması konusunda karar alamamıştır. Alınan kararların konuları şöyledir:

Terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler, Genel Sekreterin Sudan ve Güney Sudan'a İlişkin Raporları (9), Barış İnşası ve Barışın Sürdürülmesi, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde Durum, Somali'de Durum (6), Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sağlanması (4), Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Durum (3), Bosna-Hersek'te Durum, Batı Sahra Kapsamında Durum, Haiti Kapsamındaki Sorun, BM Kolombiya Daimi Temsilcinin Mektubu, UNITAD (ISIL), Afganistan'da Durum, Libya'da Durum(3), Mali'de Durum, BM Barışı Koruma Operasyonları, Orta Doğu'da Durum (7), Kıbrıs'ta Durum, Ceza Mahkemeleri için Uluslararası Kalıntı Mekanizması, Irak'la İlgili Durum, BM Barışı Koruma Operasyonları, Silahların Yayılmasını Önleme / Kuzey Kore, Guinea-Bissau'da Durum.

2021

2021 yılında 2561-2617 sayıları dahil bu aradaki sayılarla birlikte toplam 57 karar alınmıştır.²¹³ Karar konuları şöyledir: Terör Saldırılarıyla Uluslararası Barış ve Güvenliğe Tehditler (5), Uluslararası Barış ve Güvenliğin Korunması (3), Somali'de Durum (6), Orta Doğu'da Durum (6), Demokratik Kongo Cumhuriyeti Kapsamındaki Durum, Genel Sekreterin Sudan ve Güney Sudan'a İlişkin Raporları (7), Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Durum (3), Bosna-Hersek'te Durum, BM Kolombiya Daimi Temsilcinin Mektubu, Batı Sahra Kapsamındaki Durum, Çocuklar ve Silahlı Çatışma, Haiti Kapsamındaki Sorun, Libya'da Durum (5), Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sağlanması, Afganistan'da Durum, BM Barışı Koruma Operasyonları, Mali'de Durum, Kıbrıs'ta Durum, Uluslararası Adalet Divanı'nda Boş Bir Üyelik İçin Seçim Tarihi, BM Genel Sekreteri'nin Atanmasına İlişkin Tavsiye, Irak Kapsamındaki Durum, Silahlı

²¹¹ <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2019>

²¹² <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2020>

²¹³ <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2021>

Çatışmada Sivillerin Korunması, Silahlarının Yayılmasını Önleme / Kuzey Kore, Yaptırımlarla İlgili Genel Hususlar.

2022

2022 yılında 2618-2667 sayıları dahil bunlar arasındaki sayılı kararlar alınmış olup toplam 50 tanedir.²¹⁴

Karar konuları şöyledir:

Genel Sekreterin Sudan ve Güney Sudan'a İlişkin Raporları (UNISFA, UNMISS) (3), Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Durum (MINUSCA), Bosna-Hersek'te Durum, Somali'de Durum (UNSOM, ATMIS) (3), BM Kolombiya Daimi Temsilcinin Mektubu, Batı Sahra Kapsamındaki Durum (MINURSO), Haiti Kapsamındaki Sorun, Uluslararası Barış ve Güvenliğin Sağlanması, Uluslararası Barış ve Güvenliğe Yönelik Tehditler (UNITAD), Orta Doğu'da Durum (UNFIL), Mali'de Durum, Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Durum, Kıbrıs'ta Durum (UNFICYP), Haiti Kapsamındaki Sorun (BINUH), Orta Doğu'da Durum (UNMHA), Demokratik Kongo Cumhuriyeti Kapsamındaki Durum, Mali'de Durum (NINUSMA), BM Ayrılma Gözlem Gücü (İsrail-Suriye), Uluslararası Adalet Divanı'nda Boş Üyelik İçin Seçim Tarihi, Genel Sekreterin Sudan ve Güney Sudan'a İlişkin Raporları (UNITAMS), Ceza Mahkemeleri için Uluslararası Kalıntı Mekanizması, Libya'da Durum (UNSMIL, Gemi Denetim Yetkisi) (5), Afrika'da Barış ve Güvenlik (Gine Körfezi), Irak'ta Durum (UNAMI), Silahların Yayılmasını Önleme /Kuzey Kore, Afganistan'da Durum, Genel Kurul'un Ukrayna Konulu Özel Toplantısı, Kitle İmha Silahlarının Yayılmasını Önleme

Irak ve Kuveyt Arasındaki Durum, Demokratik Kongo Cumhuriyeti.

Sonuç

Uluslararası örgütler, iki veya daha fazla devletin oluşturduğu, uluslararası aktörlerdir. Örgütlerin organları, yetkileri, bağımsız karar alabilme kapasiteleri kurucu üyelerin ortak iradeleriyle imzaladıkları sözleşmelerle sınırlıdır. Başta AB olmak üzere entegrasyon hedefli örgütlerde devletler, bir çok alanda yetkilerini kendi iradeleriyle kısmen de olsa örgüte devretmişlerdir. Bununla beraber AB örneğinde bütün üye ülkelerin önemli karar aşamalarında katılımları sağlanmaktadır. Yine hayati konularda bir devletin karşı oyu dahi örgütün karar ve faaliyetlerini sınırlayabilmektedir.

Dünyadaki hemen bütün devletlerin üye olduğu BM'de ise bütün devletlerin temsilcilerinin bulunduğu Genel Kurul'un siyasi kararları tavsiye niteliğinde olup rutin işlemler durumundaki idari ve mali kararları bağlayıcıdır. BM'de bağlayıcı karar alabilme yetkisi BMGK'nde olup bu organın 10 üyesi iki yıllığına Genel Kurul tarafından seçilirken beş üye daimî olup bunların veto hakkı bulunmaktadır. Bu usule daha BM Şartı'nın hazırlık sürecinde itiraz edilmiş, ancak savaşın galiplerinin ortak kararı aşılammıştır. Günümüzde de beş üye nükleer güce sahip ülkeler olup aynı zamanda uluslararası finans, ekonomi, doğal kaynaklar, gıda ve silah dahil üretim, tüketim, pazarlama, ulaşım vb. sektörlerinde lider durumundadır.

²¹⁴ <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-2022>

Dolayısıyla ekonomik, finansal ve askeri gücü elinde bulunduran bu beş devletin belirlediği sistemin günümüz şartlarında değişmesi çok zordur.

BM’de beş devletin mutabık kaldığı, genellikle kendilerinin taraf veya müdahil olmadığı uluslararası niteliğe sahip konularda çok daha fazla karar alınabilmektedir. 2011-2022 arasında örneğin Sudan ve Güney Sudan, Somali, Orta Afrika Cumhuriyeti, Mali gibi Afrika’nın sorunlu bölgelerinde oldukça fazla karar alınabilmiştir. Ancak bir kısmına işaret edilen çok daha sorunlu konularda hemen hiç karar alınamamıştır. Alınan kararlar daha çok eski sömürgecilerin bölgede varlığını sürdürme, yeni bağımsız devletler arasındaki barışçıl ilişkileri engelleme, kısıtlama ve kontrol altında tutma hedeflerine dayanmaktadır. İlginçtir ki Ermenistan, batı ve Rusya’nın desteği ile Azerbaycan’ın yaklaşık beşte birini işgal etmiş ve BMGK 1993’te Azerbaycan’ın toprak bütünlüğünü vurgulayan, çatışmalara ve işgale son verilmesi gerektiğini ifade eden dört karar almıştır. Ermenistan 2020’ye kararları uygulamayarak kadar işgale devam etmesine karşın BMGK bu konuda yeni bir karar almamıştır. Buna karşın yukarıda listede görüldüğü gibi genellikle müdahale hedefinde bulunan ülkeler ve bölgeler konusunda, hemen her yıl bazen birden çok kararlar alınmıştır. Bu dönemde Myanmar’da Arakan (Rohingya) Müslümanları BM Genel Sekreterliği raporunda belirtildiği üzere büyük bir soykırımına tabi tutulmuş, yüzbinlerce insan kurşunlanarak veya yollarda ölüme mahkum edilmiştir. Ancak BMGK kararlarında bu konu yer almamaktadır. Doğu Türkistan’daki soykırım ve işkence kampları da Konseyin gündemine gelemediği gibi 2020-2021 yıllarında bütün dünyayı meşgul eden, küresel ekonomiyi, gıda güvenliğini, insan hayatını tehdit eden salgın konusunda da ciddi bir araştırma kararı alınamamıştır.

Ele alınan dönemde bölgesel ve küresel barışı tehdit eden nice sorunlar sözkonusu iken beş devletin müdahil olmadığı konularda daha cömertçe ve kontrol temelli kararlar alınmış ve izlenmiştir. 2014’de Kırım’ın Rusya’ya ilhakı ile başlayan ve 2022 yılında başta Dombas olmak üzere Ukrayna topraklarında sürüp giden savaş konusunda da bağlayıcı karar alındığı görülmemektedir. Sadece BM Ukrayna temsilcisinin mektupları okunabilmiştir. Tıpkı Filistin’de baskı, işkence, işgal politikalarını sürdüren İsrail hakkında karar alınmaması gibi. Belirtmek gerekir ki Rusya-Ukrayna Savaşı’nın damgasını vurduğu 2022 yılında BMGK’nin karar alma sayısında ciddi bir düşüş bulunmaktadır. Sonuç olarak veto gücüne sahip beş daimi üyenin taraf olduğu konularda, onların çıkarlarına ciddi hanel getirecek kararların alınmaması hemen her dönemde gözlenebilmektedir. Bununla beraber ulaşım ve iletişim alanındaki gelişmelerle birlikte başta Afrika olmak üzere beş ülkenin çıkarlarının zedelenmediği alanlarda da sorunlar, tehditler nüksetmiştir. 2022’de yaşanan küresel kutuplaşma, BMGK’nin karar sayılarına da yansımıştır. Sorunların artmasına karşın mutabakat imkânı bulunan alanlarda dahi daha az sayıda karar alınabilmiştir.

Legal And Institutional Recommendations For Involving Local Governments In The Context Of Migration Governance

²¹⁵-Prof. Dr. Hamza Ateş ²¹⁶

Dr. Aslı Coşkun ²¹⁷

INTRODUCTION

Migration is a social phenomenon with many sub-dimensions and is as old as human history. Although the knowledge of how the human being came to earth cannot go beyond the teachings of the holy books for now, a migration map can be drawn showing how he dispersed on the earth (Howells, 1976: 477-496). Perhaps none of the peoples who live where they live today are not the first inhabitants of that land and will not be the last. Cultural diversity on soils is one of the important proofs and indicators of this (Damelang and Haas, 2012: 362–392). The phenomenon of migration becomes more evident in the lands located on the transition routes such as Anatolia. Considering our country's geopolitical and geostrategic location, size and current number of immigrants, it is possible to say that it will continue to receive immigration in the future.

The multidimensional nature of the phenomenon of migration necessitates coordination and governance among institutions. In the migration management system carried out by the central government by the Ministry of Interior, Migration Management, although their authority and role in migration is not fully defined in the legislation, it is important to include local governments, which have a serious potential in this regard, in the migration management process within the framework of governance. Neither the laws and regulations on migration management, nor the laws on which the activities of local governments are designed, do not fully reveal the authorities and responsibilities of local governments on migration management. The current situation on migration management, on the other hand, reveals that especially municipalities cannot be excluded from the process.

The aim of this study is to examine the phenomenon of migration in terms of local governance, and to propose the necessary legal and institutional revisions for the inclusion of local governments in the migration governance process, since local governments cannot fully demonstrate the expected benefit from them in the current migration management system.

The scope of the research is limited to the provinces of Istanbul and Gaziantep, where international migration is intense and all dimensions of migration are experienced. The findings obtained through face-

---

²¹⁵ This study was written by making use of the data collected for the doctoral thesis titled "From Migration Management to Migration Governance: A Model Proposal" published in March/2021.

²¹⁶ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, hamza.ates@medeniyet.edu.tr

²¹⁷ İstanbul Sancaktepe Belediyesi Teftiş Kurulu/Müfettiş, dr.asli.coskun@gmail.com

to-face semi-structured interview technique with bureaucrats, experts, officials and representatives in a total of 24 local government units were summarized within the framework of descriptive analysis.

GOVERNANCE AND LOCAL GOVERNANCE

Governance center refers to a multi-actor, decentralized, horizontal management system rather than a hierarchical and unilateral system. Governance has become a form of management that is gaining more and more importance in many fields in the era we live in (Şaylan, 1998: 119). Governance phenomenon, transition from management to a new management style; new management processes, new laws, and point to a significant change in management (Rhodes, 1996: 652). Governance is the whole of the systems that claim that the services provided by the state can be carried out in a more efficient and quality way in line with the demands of the people (Ateş and Şahin, 2020: 237).

Governance refers to the necessity of performing the public service in coordination with stakeholder institutions with different roles, rather than being performed by a single authority. This requirement comes from the assumption that every stakeholder in the system is affected by positive and negative situations and that every stakeholder has an output that can produce benefits. For this reason, it can be said that governance has actually become a mandatory form of government in modern society, as it is a system in which the public and civil societies are included in public policies, replacing the forms of government in which central governments offer a single decision-making mechanism (Ateş and Şahin, 2020: 240).

The most important element on which the governance phenomenon is based is a new perception of management and the necessity of restructuring public administrations. In order to meet this requirement, to create an effective and efficient management system and to make it functional, it is possible to mention that it should be based on governance principles such as transparency, accountability, decentralization and effective participation (Cesur, 2011: 811).

Although the use of governance, which has become one of the important topics of discussion in social and political theory since the nineties, is the subject of many fields of study, the expansion of the concept to local, national and global governance makes it difficult to talk about a single meaning (Guzelsari, 2004: 15).

“Local governance”, which is one of the spatial dimensions of governance, which is a multidimensional concept, and which forms the basis of the model proposed in the study, is the realization of the governance process in mutual interaction with local governments (Bıçkılı and Sobacı, 2011: 219). The phenomenon of "local governance", which has been included in the literature with the fact that governance, which has found a field of application at the global and national level, has become widespread in local governments, (Lamba and Kerma, 2016: 91), the interaction between the actors playing a role at the local government level and the active participation of these actors. It appears as a concept that is used to indicate that it is in management in a way that is used.

The phenomenon of local governance points to a new management model formed by the combination of local state administrations and non-governmental organizations (Şengül, 1999: 12). In other words, local governance necessitates mutual interaction in order to establish a new model by establishing the governance process together with local governments. For this reason, local governance is also envisaged as a transfer of authority from the center to the local in the provision of local public services (Sobacı, 2007: 226).

Local governance, which is an important reflection of governance, which is a very broad concept in terms of scope, in the local context, states that the administrative relations to be established in the local should take place in a coordinated form among equals rather than a hierarchical structure (Doğan, 2016: 80).

INTERVIEW ANALYSIS OF STAKEHOLDERS ON MIGRATION GOVERNANCE

Face-to-face interviews with bureaucrats, experts, officials and representatives in a total of 24 local government units in Istanbul and Gaziantep provinces between 15/06/2020 - 31/10/2020 on the inclusion of local governments in the migration governance process, descriptive analysis outlined below.

In the interview with Gaziantep Metropolitan Municipality Official: They have taken an active role in migration management from the very beginning, taking into account all the deficiencies and risks in the legislation, they established a Directorate of Migration Management under the umbrella of the Social Services Department. He stated that they established units related to migration under the Strategy Development Directorates.

In the interview with the Istanbul Sultanbeyli Municipality Official: The municipalities should absolutely take a role in migration management, there are problems in the legislation on helping immigrants, the municipality is trying to overcome the problem by taking initiatives on certain issues, the issue is handled on a voluntary basis since there is no full definition of migration management for the municipalities, declared that this did not bring the desired benefit, that the municipalities had the opportunity and ability to contribute to migration management, and that the whole point was to activate this opportunity and capability.

In the interview with Istanbul Gaziosmanpaşa Municipality Official: It is a system where social assistance should be given by the municipalities, the social status of immigrants can be recorded more easily by the municipality, the social status of citizens is followed, but they do not share data about immigrants for security reasons and the identity numbers given to immigrants are closed for online transactions. He mentioned that they could not operate the follow-up mechanism because of this, and that in this case, the same people always benefited from the assistance.

In the interview with Gaziantep Şahinbey Municipality Official: It was stated that an intensive course program, especially in hairdressing and cookery, was organized so that immigrants could start working life, that many immigrants who completed the course got job opportunities, and on the other hand, language courses were organized to contribute to the integration of immigrants.

In the interview with Istanbul Sultangazi Municipality Official: Services for immigrants are carried out within the Social Services Directorate, legal and psychological services are provided as well as assistance to immigrants, those who apply to them are usually regular immigrants, irregular immigrants cannot apply because they do not have an identity card, despite the large number of irregular immigrants. He stated that they were willing to contribute, but that they were afraid of legal uncertainty, that they were afraid that the aid would be subject to the audit of the Court of Accounts, that the aid was collected from citizens, but that there should be a separate budget allocated for aid to immigrants.

In the interview with Gaziantep Şehitkamil Municipality Official: In the developing process, they actively contributed to migration management, immigrants saw municipalities as one of the solution addresses for problems, it is important to include local governments in decision-making mechanisms for immigrants, and immigrants should be included in the population based on the budgets given to local municipalities.

In the interview with Gaziantep Metropolitan Municipality Official: They carry out activities jointly with the Ministry of National Education, open vocational training courses for immigrants, 120,000 registered immigrants have benefited from the courses opened so far, they provide education consultancy via telephone and social media, and their consultancy services are not limited to educational activities. and they provide legal, psychological and sociological support in every field, and within this framework, 750 immigrants communicate with them monthly.

In the interview with Istanbul Bayrampaşa Municipality Official: It was stated that language teaching is an important element for the integration of immigrants, that the lessons to be given to immigrants by municipalities to adapt to daily life will accelerate the integration, the projects should be planned in such a way that they have permanent effects, and the uncertainty of the immigrants' situation makes the integration process difficult.

In the interview with Istanbul Zeytinburnu Municipality Official: Reintegrating immigrants into society is among the priorities of the municipality, the municipality's experience with immigrants goes back a long time, in this sense, the immigration unit was established and currently carries out its activities within the body of AKDEM (Family and Women's Counseling Center), approximately 20 personnel are employed in the unit, It was stated that Turkish lessons were given and the problems of immigrants' families and children were closely followed.

RESTRUCTURING SUGGESTIONS FOR LOCAL GOVERNMENTS IN THE SCOPE OF MIGRATION GOVERNANCE MODEL

When the interviews and literature data are examined as a whole, it is underlined that local governments should participate more actively in the process of migration management. Neither the laws and regulations on migration management nor the laws on which the activities of local governments are designed fully reveal the authorities and responsibilities of municipalities in migration management. The resulting situation reveals that especially municipalities cannot be excluded from the process.

On the other hand, it is seen that local governments either cannot be very active in this task expected from them because of the lack of legislation, or they go to institutionalization by taking all the risks. Based on all these asymmetric management differences, legal regulation is recommended to fully reveal the role of local governments in migration management. Revision is needed both in the Law on Foreigners and International Protection No. 6458 and the Law on Municipalities No. 5393.

In the text of Law No. 6458 on Foreigners and International Protection, Local Governments are Under The Title of Harmony (Article 96/1);

“The Directorate General provides information that will facilitate the mutual integration of foreigners and applicants or persons with international protection status with the society in our country, within the scope of the economic and financial possibilities of the country, and to facilitate their ability to act independently in all areas of social life in our country, in the country where they are resettled, or in their country when they return, without the intermediation of third parties. It can plan harmonization activities by taking advantage of the suggestions and contributions of public institutions and organizations, local governments, non-governmental organizations, universities and international organizations in order to gain skills and knowledge.”

in the form. As it can be understood from the text of the law, local governments are not defined as a direct actor even in the field of harmonization. In the 2nd paragraph of the same law article, "the ability of foreigners to attend the courses in which the political structure, language, legal system, culture and history of the country and their rights and obligations are explained at a basic level" is considered appropriate, while in the 3rd paragraph, which is the subject of the dissemination of these courses, local governments are not explicitly included. As seen in Article 96 of the Law, local governments are not seen as an actor in harmonization, but as an institution whose suggestions and contributions can be benefited from. It is recommended that the relevant article of the law in question be amended and converted into a text in which local governments are defined as actors at the local level on adaptation and course issues. With such an arrangement, the criterion of establishing the local governments based on the law and the authority explicitly granted by the law will be met, while the local administrations are going to institutionalize in terms of harmonization and training.

One of the most important dimensions in migration management, where municipalities come into play, is to meet the basic needs of immigrants. Mentioned in Article 13 of the Municipal Law No. 5393;

“Everyone is a citizen of the town in which they reside. Citizens have the right to participate in municipal decisions and services, to be informed about municipal activities and to benefit from the assistance of the municipal administration... The municipality does the necessary work for the development of social and cultural relations among its citizens and the protection of cultural values.”

The municipalities that take the regulation as a criterion are expanding the services provided to include immigrants. On the other hand, in Article 14 of the same law;

“Municipal services are provided in the closest places to the citizens and by the most appropriate methods. In the provision of services, methods suitable for the situation of the disabled, elderly, destitute and low-income are applied.”

The concept of “citizen” in the regulation constitutes the mainstay of the hesitations. With the legal regulation to be made, these hesitations will be eliminated.

Within the framework of the Law No. 5779 on "Giving Shares to Special Provincial Administrations and Municipalities from the General Budget Tax Revenues", a share from the general budget is transferred to the municipalities and this is calculated according to the 2/5 of the law. The provision in the article is based on:

“The population of municipalities and provinces, which are the basis for the distribution of the shares allocated from the general budget tax revenues to the municipalities and special provincial administrations, are notified to the Iller Bank and the Ministry of Finance by the Ministry of Environment and Urbanization, effective from January of each year. In the event that a town, village, neighborhood or some parts of them join or merge with a municipality, the share of these municipalities is calculated according to their new population as of the first day of January following the date on which the joining or merger actually took place.”

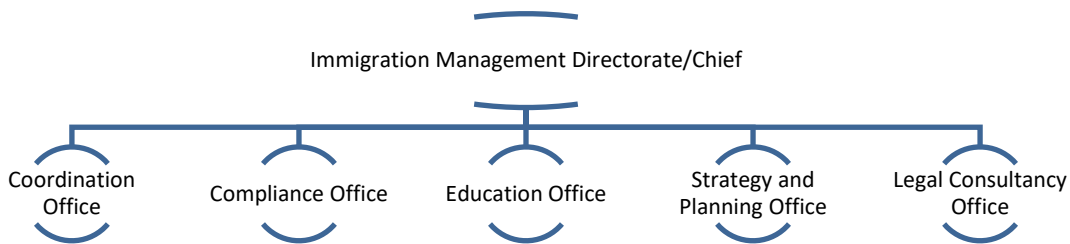
As it can be understood from the text of the law, the main criterion for the amount transferred to the municipalities from the general budget is the population of registered citizens within the borders of the municipality. Immigrants are not included in this population. With this aspect, it is frequently mentioned in the interviews and in the literature that additional financial responsibilities are imposed on municipalities where immigrants are concentrated. It is recommended that the migrant population be taken into account from the share allocated to the municipalities from the central administration by making a revision in the text of the said law. In this way, the burden of immigrants in the district will be alleviated and the reaction capacity of local governments will be increased.

There are asymmetrical differences between the migrant burdens of municipalities. However, whatever the migrant burden is, it is important to establish an address in local administrations on immigration issues and to convey the management culture to future generations through the institutions to be established. Interviews and literature data about the shape and duties of the institutional structure give serious clues in this regard.

In order for the services to be provided to immigrants to be carried out within the framework of a legal regulation, it is recommended that the Immigration Management Manager be added to the List No. III: Other Managers (B, C, D and F1 Groups) Staff Titles List in the Regulation on Norm Staff Principles and Standards of the Municipality and its Affiliates and Local Administration Unions.

With the arrangement to be made, it is recommended to establish a "Migration Management Directorate" in districts with a number of immigrants above the number to be determined in the law, and to establish a "Migration Management Chief" in districts with a immigrant population below the number to be

determined. In addition, it is recommended that 1 or more translators, sociologists or psychologists and legal consultants be employed in the headship or directorate to be established, depending on the need.

Organization Structure of the Directorate of Migration Management / Chief

EVALUATION AND CONCLUSION

Although Turkey's reaction capacity to the current immigration problem, with the effect of historical experiences and cultural richness, is at a size that will meet the needs, the increasing number of immigrants and their transformation into permanent forces this capacity. On the other hand, it is possible to mention that the legal and administrative regulations and the inclusion of local governments and especially municipalities in migration management will increase the migration management capacity..

It is seen that local governments are an indispensable part of the process, sometimes they step in as the main actor and sometimes they act as a bridge. The need for the full legal framework of the services undertaken by local governments is expressed in every platform.

The fact that immigrants prefer municipalities more in solving some of their problems also makes it necessary to specify an address within the municipality. Therefore, it is important that local governments are both institutionalized and included in the governance process with expert personnel.

It has been expressed in many platforms that local governments should be included in migration management. In particular, the most important reason for the inclusion of municipalities in the system is that they dominate the area up to the neighborhoods and are the closest addresses to both the problem and the solution.

Neither the laws and regulations on migration management nor the laws on which the activities of local governments are designed fully reveal the powers and responsibilities of local governments in migration management. The resulting situation reveals that especially municipalities cannot be excluded from the process.

When the 2019-2024 Strategic Plans of the Istanbul Metropolitan Municipality (IMM) and Gaziantep Metropolitan Municipality(GMM), which were interviewed, are examined, it is seen that the problems brought by international immigrants are among the priority issues and solutions are being tried to be produced. For example, in the public opinion polls included in the IMM 2019-2024 strategic plan, migration was stated as one of the four important problems. Similarly, in the GMM 2019-2024 strategic

plan, migration was listed among the important problems and reverse migration was adopted as a strategy, as in the example of IMM. Although migration services were prioritized in the strategic plan, institutionalization in this area was not included.

Neither the laws and regulations on migration management nor the laws on which the activities of local governments are designed fully reveal the authorities and responsibilities of municipalities in migration management. The resulting situation reveals that especially municipalities cannot be excluded from the process. On the other hand, it is seen that local governments either cannot be very active in this task expected from them because of the lack of legislation, or they go to institutionalization by taking all the risks. Based on all these asymmetric management differences, legal regulation is recommended to fully reveal the role of local governments in migration management. There is a need for revision in both the Law on Foreigners and International Protection No. 6458 and the Law on Municipalities No. 5393.

It is important that the mentioned legal arrangements are made and that local governments organize their activities under an institutional roof. It is possible to talk about that if local governments provide migration services under an institutional roof, they can produce more effective policies and develop permanent measures only in this way.

REFERENCES

- Ateş H. ve Şahin B. (2020). Yönetişim Ve İçi Boş(Altılan) Devlet: Devletsiz Kamu Yönetimine Doğru, Ankara Üniversitesi Sbf Dergisi, Cilt 75, No.1: 235 – 257.
- Bıçkılı, D., Sobacı, Z. (2011). Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak, Yönetim Bilimleri, (9:2): 247-266.
- Cesur, A. (2018). Yönetişim Perspektifinden Kent Konseylerinin Kent Yönetimindeki Rolü ve İşlevselliği, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 11 Sayı: 55, Volume: 11: 809-816.
- Damelang, A. and Haas, A. (2012). The benefits of migration. Journal European Societies, 14(3), 362–392.
- Doğan, K.C. (2016). Postmodern Kamu Yönetimi, Yerel Yönetimler ve Katılım: Yerel Yönetişim Odaklı Bir Yaklaşım, İGÜSBD, Cilt: 3 Sayı: 2: 73- 99.
- Güzelsarı, S. (2004). Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetişim Yaklaşımları, Geta Tartışma Metinleri Serisi, Aü Sbf.
- Howells, W. W. (1976). Explaining modern man: Evolutionists versus migrationists. Journal of Human Evolution, Vol. 5: 477–496.
- Kerman, U.; Altan Y; Aktel M.; Lamba M.(2011). Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri, Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 6-7 Mayıs 2011, Bursa: 13-30.
- Rhodes, R. A. W., (1996), The New Governance: Governing Without Government, Political Studies, XLIV: 652-667.
- Sobacı, M. Z. (2007). Yönetişim Kavramı Ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler, Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1: 219-236
- Şaylan, G. (1998). Devletin Yeniden Yapılanması; Türkiye’de Bunalım ve Demokratik Çıkış Yolları, TUBA Yayınları, Ankara.
- Şengül, H. T. (1999). Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 3, Temmuz: 3-19.

II. Karabağ Savaşında Sivillere ve Yerleşim Yerlerine Yönelik Gerçekleştirilen Hukuk İhlalleri: Gence ve Berde Saldırıları

Aybaniz Shahmarova²¹⁸

Özet

Tarih boyu savaşlarda kullanılan askeri silahlar mülki siviller ve sivil yerleşim yerleri için büyük yıkımlara ve sorunlara sebep olmuştur. Nitekim hem uluslararası nitelikteki silahlı çatışmalarda, hem de uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalarda çatışan taraflar hukuk ihlallerinde bulunarak birçok savaş suçunun işlenmesine olanak sağlamıştır. İşlenen savaş suçları sonucu binlerce sivil vatandaş hayatını kaybetmiş, köyler, kasabalar, binalar ve birçok yerleşim yerleri yok edilmiştir. Yaşanan kayıplar maddi, manevi ve fiziksel olarak büyük acılara sebebiyet vermiş ve binlerce insanın hayatını, geleceğini olumsuz yönde etkilemiştir. Askeri silahların sebep olduğu şiddeti ve yıkımı azaltmak için uluslararası düzeyde sözleşmeler imzalanmıştır. 1899 tarihli Lahey Barış Konferansı'nda kabul edilmiş Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi ve 2008 tarihinde imzalanmış Misket Bombaları Sözleşmesi bu hususta önemli örnek teşkil etmektedir. Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi ile Misket Bombaları Sözleşmesi sivillere yönelik gerçekleştirilen insaniyet dışı fiilleri engellemek, karşısını almak ve sivil can kayıplarını önlemek için oluşturulmuştur. Nitekim II Karabağ Savaşında Ermenistan silahlı kuvvetleri tarafında gerçekleştirilen Gence ve Berde saldırıları bu konuda önemli bir örnek teşkil etmektedir. Gence ve Berde kentlerine yönelik gerçekleştirilen silahlı saldırılar sonucu 66 kişiden fazla sivil öldürülmüş, 240 kişiden fazla sivil yaralanmıştır. Bu çalışmanın amacı Azerbaycan ve Ermenistan arasında yaşanan II Karabağ savaşı sonucu Ermenistan silahlı kuvvetleri tarafından sivillere ve sivil yerleşim yerlerine yönelik gerçekleştirilen balistik füze ve misket bomba saldırıları sonucu yaşanan yıkımı gözler önüne sermek ve Ermenistan devleti gibi işgalci politikalar yürüten devletlerin örf ve âdet hukuku niteliğindeki uluslararası sözleşmeleri nasıl kendi menfaatleri ve çıkarları doğrultusunda ihlal ettiğini gözler önüne sermektedir. Bu doğrultuda çalışmamızda kalitatif araştırma yöntemi kullanılmış, elde ettiğimiz birincil ve ikincil veriler analitik perspektifle değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelime: Lahey Barış Konferansı, Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi, Misket Bombaları Sözleşmesi, II Karabağ Savaşı

---

²¹⁸ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, shahmarovaaybeniz@gmail.com

II. Violations of Law Against Civilians and Settlements in the Karabakh War: Ganja and Barda Attacks

Abstract

Military weapons used in wars throughout history have caused great destruction and problems for civilians and settlements. As a matter of fact, both in international armed conflicts and non-international armed conflicts, the parties to the conflict have violated the law, allowing many war crimes to be committed. As a result of the war crimes committed, thousands of civilians lost their lives, villages, towns, buildings and many settlements were destroyed. The losses have caused great pain in material, spiritual and physical aspects and have negatively affected the lives and futures of thousands of people. International conventions have been signed to reduce the violence and destruction caused by military weapons. The Convention on the Laws and Traditions of Land War, adopted at the Hague Peace Conference in 1899, and the Convention on Cluster Munitions, signed in 2008, are important examples in this regard. The Land War Laws and Traditions Convention and the Cluster Munitions Convention were established to prevent and counteract inhumane acts against civilians and to prevent civilian casualties. As a matter of fact, the Ganja and Barda attacks carried out by the Armenian armed forces in the Second Karabakh War set an important example in this regard. As a result of the armed attacks on the cities of Ganja and Barda, more than 66 civilians were killed and more than 240 civilians were injured. The aim of this study is to reveal the destruction experienced as a result of the ballistic missile and cluster bomb attacks carried out by the Armenian armed forces against civilians and civilian settlements as a result of the II Karabakh war between Azerbaijan and Armenia, it reveals how states that carry out invading policies, such as the Armenian state, violate the international conventions in the nature of customary law in line with their own interests and interests. In this direction, the qualitative research method was used in our study, and the primary and secondary data we obtained were evaluated with an analytical perspective.

Keywords: The Hague Peace Conference, Land War Laws and Traditions Convention, Cluster Munitions Convention, II Karabakh War

II. Karabağ Savaşında Sivillere ve Yerleşim Yerlerine Yönelik Gerçekleştirilen Hukuk İhlalleri: Gence ve Berde Saldırıları

GİRİŞ

Silahlı çatışmaların sebep olduğu insani yıkımlar tarih boyu büyük önem arz eden konulardan biri olmuştur. Zira geçmiş dönemlerden beri yaşanan silahlı çatışmalar farklı ülkelerde ve zamanlarda büyük insani yıkımlar ile sonuçlanmıştır. Nitekim silahlı çatışma ortamlarında tarafların agresif tutum sergilemesi, savaş bölgesi dışındaki sivil yerleşim yerlerine ve sivillere yönelik ağır askeri silahlar kullanması sonucu ciddi insani kayıplar yaşanmıştır.

Tarih boyu yaşanan insani kayıpların karşısını almak ve sivilleri gereksiz acılardan korumak için ulusal ve uluslararası düzeyde bir çok önemli sözleşmeler imzalanmıştır. Çalışmamızda bu sözleşmelere örnek olarak 1899 tarihli Lahey Barış Konferansı'nda kabul edilmiş Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi ve 2008 tarihli Misket Bombaları Sözleşmesi gösterilmiştir. Bu sözleşmeler kabul edildikleri an itibari ile sivillere ve sivil yerleşim yerlerine yönelik gerçekleştirilen çeşitli hak ihlallerini önlemeyi hedeflemiştir.

Lakin günümüzde yaşanan silahlı çatışmalar sonucu hala ciddi sivil can kayıpları yaşanmakta ve bir sürü sivil yerleşim yerleri yok edilmektedir. Bu sebeple çalışmamızda II. Karabağ Savaşında yaşanan Gence ve Berde saldırıları örnek olay olarak kabul edilmekte ve bu örnek üzerinden insani yıkımların yaşanmasına önayak oluşturan tutum ve faaliyetler vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda yukarıda bahsi geçen Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi ve Misket Bombaları Sözleşmesi temel hatları ile değerlendirilmekte ve örnek olay üzerinden incelenmektedir. Ayrıca çalışmamızda II. Karabağ Savaşında yaşanan hukuk ihlalleri sebebi ile Azerbaycan'ın gerçekleştirdiği mahkeme başvurusuna da değinilmektedir.

1. 1899 TARİHLİ KARA SAVAŞI KANUNLARI VE GELENEKLERİ SÖZLEŞMESİ – 2008 TARİHLİ MİSKET BOMBALARI SÖZLEŞMESİ

Öncelikle belirtmemiz gerekir ki tarih boyu yapılan savaşlar sonucu sivillere yönelik gerçekleştirilen hak ihlalleri, üzerine konuşulması ve çalışılması gereken önemli konulardan biridir. Zira tarihte yaşanan savaşlar sonucu çok sayıda sivil can kayıpları yaşanmış, insanların geleceği ciddi şekilde zarar görmüştür. Belirtmemiz gerekir ki sivillere yönelik gerçekleştirilen hak ihlalleri sonucu yalnızca can kayıpları yaşanmamaktadır, bunun yanı sıra sivil yerleşim yerleri yok edilmekte ve binlerce insan yaralanarak ciddi sakatlıklar yaşamaktadır. İnsanların hayatını ciddi şekilde etkileyerek kalıcı zararlar veren bu gibi filleri engellemek ve kısıtlamak için bir çok ülkelerin ve uluslararası örgütlerin teşebbüsü ile uluslararası düzeyde önemli sözleşmeler imzalanmıştır. Çalışmamızda bahsi geçen Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi ile Misket Bombaları Sözleşmesi de bu hususta önemli örnek teşkil etmektedir.

Lahey hukukunun temel yapı taşı olan sözleşmelerden 1899 tarihli Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi örf ve adet hukuku kurallarının somutlaştırılmış hali olup, savaş ortamında gerçekleştirilen hukuk ihlallerine yönelik önemli hükümleri kendi kapsamı dahiline alan sözleşmelerden biridir. Nitekim örf ve adet hukuku niteliği taşıdığı için bu sözleşmeye taraf olmayan devletler bile sözleşmede belirtilen hükümleri yerine getirmek ile mükelleftir. Kara savaşının çok taraflı bir anlaşma kapsamındaki ilk genel kodlamasını temsil eden bu sözleşme, teslim olmuş veya savunmasız durumda olan düşman savaşçıları öldürmeyi, yaralamayı ve savaş esirlerine yönelik insaniyet dışı muamele göstermeyi yasaklamıştır. Özellikle sözleşmenin 23. maddesinde “zehirli silahlar kullanmak, düşman millete veya orduya mensup kişileri haince öldürmek ve yaralamak, silahını bırakan, savunma araçları kullanmayan yada gönüllü olarak teslim olan bir düşmanı öldürmek ve yaralamak” gibi eylemler yasaklanmıştır. Ayrıca sözleşmenin 25. maddesinde belirtildiği üzere “savaş zamanı tarafların korunmayan kasaba, köy, yerleşim yeri ve binalara yönelik saldırı ve bombardıman eylemleri gerçekleştirmesi” yasaklanmıştır (Hague Convention (II) on the Laws and Customs of War on Land, 1899).

2007 tarihinde Norveç’te gerçekleştirilen Oslo Konferansı ile oluşum süreci başlatılan Misket Bombaları Sözleşmesinin temel maksadına değinmemiz gerekir ise bu sözleşme “misket bombalarının kullanımı sonucu sivil vatandaşlara yönelik kabul edilemez acıların yaşanmasını engellemeği hedeflemiştir”. Daha açık bir ifade ile 2008 tarihinde Dublin’de kabul edilen Misket Bombaları Sözleşmesinin oluşturulmasındaki temel maksat misket bombalarına ilişkin yeni kurallar geliştirerek, siviller üzerinde neden olduğu ölümleri, sakatlıkları, ekonomik ve sosyal kalkınma problemlerini, yeniden yapılanma engellerini önlemek ve misket bombalarının üretilmesini, geliştirilmesini, stoklanmasını yasaklamak olmuştur. Nitekim sivil ve savaşçı ayrımı yapmayarak geniş ölçekteki alanları etkileyen ve kullanımı itibarı ile patlamamış tehlikeli kalıntılar bırakan misket bombaları yarattığı yıkım ve uzun dönemde sebep olduğu ciddi sorunlar nedeni ile yasaklanması büyük önem arz eden askeri silahlardan biri olmuştur (Convention on Cluster Munitions, 2008; Özdaşlı, 2021, s. 66)

2. II. KARABAĞ SAVAŞI: GENCE VE BERDE SALDIRILARI

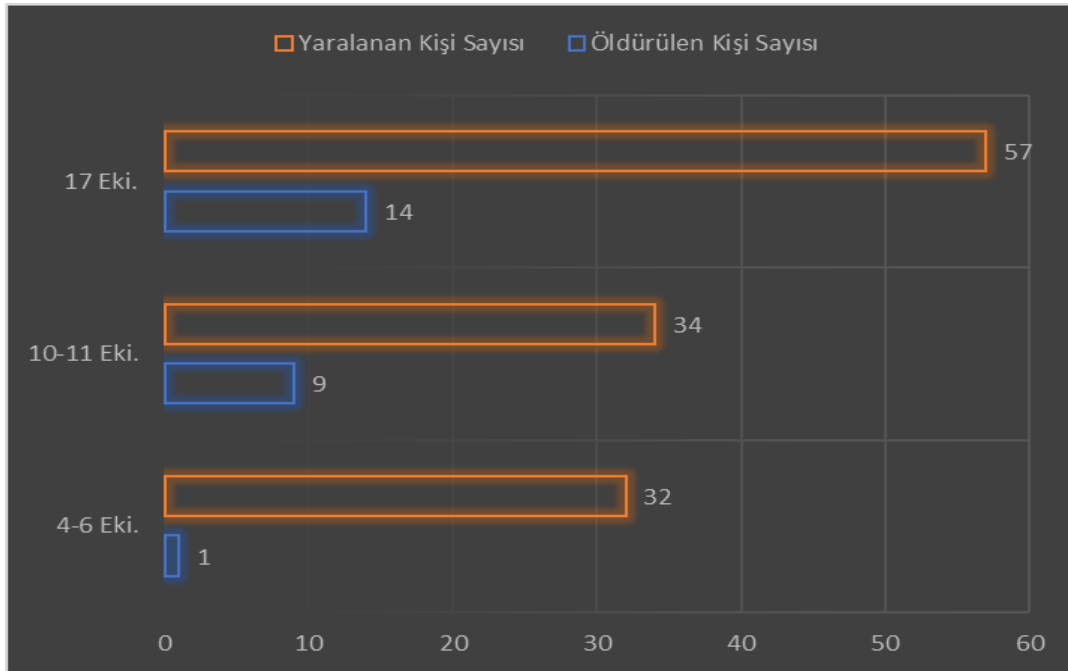
Yukarıda değindiğimiz üzere tarih boyu oluşturulan bu gibi uluslararası nitelikteki sözleşmeler sivil vatandaşlara ve sivil yerleşim yerlerine yönelik gerçekleştirilen hukuk ihlallerinin karşısını almak için kabul edilmiş önemli belgelerdir. Lakin günümüzde yaşanan savaşları incelediğimiz zaman bu sözleşmelerin birçok devletler tarafından yok sayıldığını ve savaş ortamında insancıl hukuk ile insan haklarını tehdit eden ciddi ihlallerin yaşandığını görmekteyiz. Nitekim 2020 yılı Ekim ayında Gence ve Berde’ye yapılan saldırılar günümüzde Azerbaycan’a karşı gerçekleştirilmiş önemli hukuk ihlalleri olup bu hususta önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Bildiğimiz üzere geçmiş dönemlerden beri var olan Karabağ sorunu Ermenistan ve Azerbaycan arasında yaşanan gerginliklerin temel yapıtaşı olmuş ve I. Karabağ Savaşı ile sonuçlanmıştır. Birçok Azerbaycan topraklarının işgal edildiği bu savaş 1994 tarihinde imzalanan ateşkes ile geçici olarak son bulmuştur. Zira 27 Eylül 2020 tarihinde Ermenistan silahlı kuvvetlerinin Dağlık Karabağ topraklarındaki ateşkesi bozması sonucu Azerbaycan ve Ermenistan arasında II. Karabağ Savaşı yaşanmıştır. Maalesef Azerbaycan ve

Ermenistan arasında yaşanan bu savaş Ermenistan silahlı kuvvetleri tarafından savaş bölgesi dışına taşınmıştır. Yani II. Karabağ Savaşında Ermenistan silahlı kuvvetleri tarafından Azerbaycan'ın sivil vatandaşları ve sivil yerleşim yerleri hedef alınmıştır (www.bbc.com, 2019; Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyi).

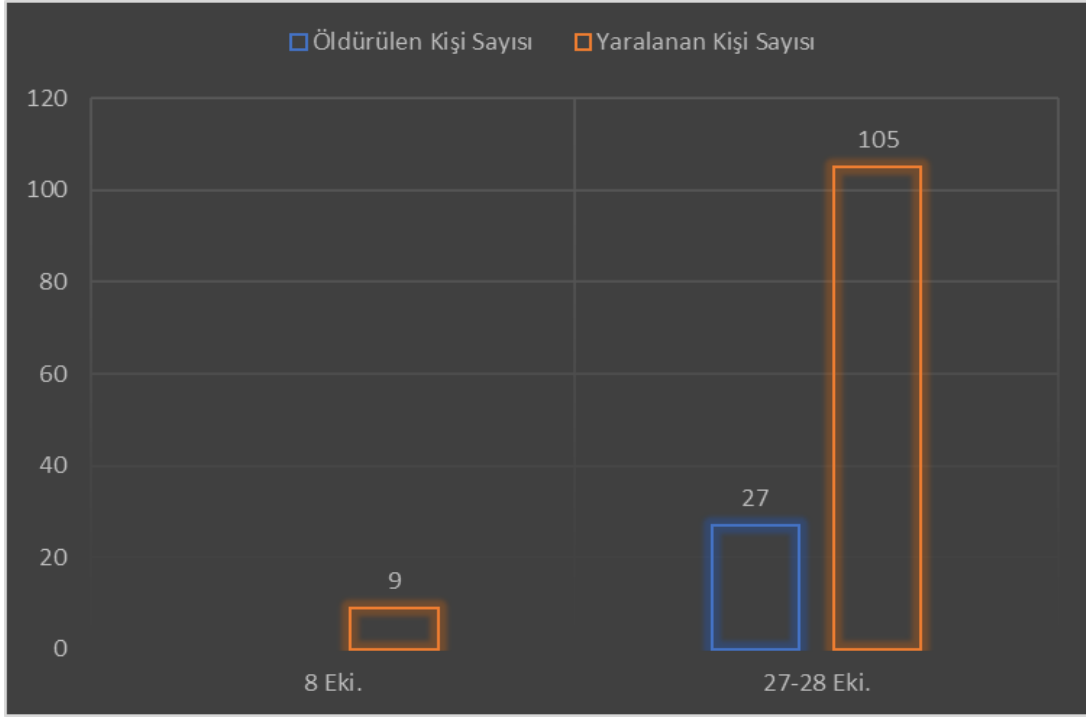
2020 yılı Ekim ayında Ermenistan silahlı kuvvetleri savaş bölgesinden çok uzakta yerleşen Gence ve Berde şehirlerine balistik füze ve msket bomba saldırıları düzenlemiştir. Gence ve Berde şehirlerine yapılan bu saldırılar sonucu birçok sivil vatandaş hayatını kaybetmiş ve yaralanmıştır (www.bbc.com, 2020). Bu doğrultuda grafik 1 ve grafik 2'de Ermenistan silahlı kuvvetlerinin II. Karabağ savaşı sırasında Gence ve Berde şehirlerine yönelik gerçekleştirdiği füze ve msket bomba saldırıları sonucu yaşanan sivil kayıp sayısı gösterilmiştir.

Grafik 1: 2020 Ekim Ayında Gence'ye Yapılan Saldırıların Sonucu Sivil Kayıp Sayısı

(TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2021, s. 32, 34, 35)

Grafik 2: 2020 Ekim Ayında Berde'ye Yapılan Saldırılar Sonucu Sivil Kayıp Sayısı

(TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2021, s. 33, 38)

Ayrıca belirtmemiz gerekir ki Ekim ayında Gence şehrine yapılan balistik füze saldırıları sonucu grafikte gösterilen sivil can kayıplarının yanı sıra 100'den fazla yaşam alanı kullanılamaz hale gelmiş, 20 bina tamamen yıkılmıştır. Berde şehrine yapılan saldırılar sonucu ise 100'den fazla ev yıkılmış, onlarla mağazalar ve tesisler zarar görmüştür. Azerbaycan yaşadığı ağır kayıplar ve karşılaştığı ciddi savaş suçları sebebi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuş ve Ermenistan'ın gerçekleştirdiği savaş suçları nedeni ile yargılanmasını istemiştir. Belirtmemiz gerekir ki Azerbaycan kendisinin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) 2. ve 14. maddesinin ve AİHS I. No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği gerekçesiyle bu başvuruyu gerçekleştirmiştir (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2021, s. 74, 34, 35, 36).

SONUÇ

Konumuzla ilgili sonuç kısmında değinmemiz gereken en önemli husus Ermenistan silahlı kuvvetlerinin gerçekleştirdiği agresif ve acımasız saldırılar sonucu Lahey ve Cenevre Hukukunun yok sayılmasıdır. Çalışmamızda temel hatları ile incelediğimiz Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri ve Misket Bombaları sözleşmeleri Ermenistan silahlı kuvvetleri tarafından ciddi şekilde ihlal edilmiştir. Çünkü II. Karabağ Savaşında Ermenistan silahlı kuvvetleri savaş dışı bölgelerdeki sivil yerleşim yerlerine ve sivillere karşı balistik füze ve msket bomba saldırıları düzenlemiştir.

Nitekim Ermenistan bu sözleşmelere taraf olsun yada olmasın Kara Savaşı Kanunları ve Gelenekleri Sözleşmesi ve Misket Bombaları Sözleşmesi Lahey hukukunu ve Cenevre hukukunu temsil eden, örf ve adet hukuku niteliği taşıyan önemli sözleşmelerdir ve tüm devletler için bağlayıcıdır. Bu nedenle Ermenistan silahlı kuvvetleri tarafından Gence ve Berde şehirlerine yönelik gerçekleştirilmiş saldırılar Azerbaycan karşı işlenmiş ciddi savaş suçlarıdır.

KAYNAKLAR

2020-ci il Azərbycanda İkinci Qarabağ Müharibəsi İli Kimi Yadda Qaldı. (2020).

<https://www.bbc.com/azeri/azerbaijan-55474903> (21 Aralık 2022).

Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyi. (t. y.). Təcavüzün Xronologiyası.

<https://mfa.gov.az/az/category/tecavuzun-xronologiyasi> (21 Aralık 2022).

Convention on Cluster Munitions. (2008). [https://ihl-](https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/States.xsp?xp_viewStates=XPages_NORMStatesParties&xp_tr)

[databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/States.xsp?xp_viewStates=XPages_NORMStatesParties&xp_tr](https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/States.xsp?xp_viewStates=XPages_NORMStatesParties&xp_tr) (21 Aralık 2022).

Hague Convention (II) on the Laws and Customs of War on Land. (1899).

<https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreatiesByDate.xsp> (21 Aralık 2022).

Özdaşlı, E. (2021). İkinci Karabağ Savaşı'nda Ermenilerin Sivillere Yönelik Saldırılarının Uluslararası İnsancıl Hukuk Açısından Değerlendirilmesi. Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 7.1: 51-83.

Qarabağ münaqişəsi: “Atəşi kəs!” əmrinin 25 ili tamam oldu. (2019).

<https://www.bbc.com/azeri/azerbaijan-48323265> (21 Aralık 2022).

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. (2021). Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırması ile Başlayan Gerilim ve Çatışma Sürecinde Yaşanan Hak İhlalleri ve Türkiye'deki Ermeni Vatandaşlarımızın Durumuna İlişkin Rapor. Ankara.

Kent Konseyi Yerel Tarih Çalışmalarının Kent Kullanıcıları Üzerine Etkisi; Bandırma Örneği*

Ceyda Kiraz²¹⁹

Özlem Şimşek²²⁰

Sema Odacı²²¹

Özet

Kentlilik bilincinin oluşmasının başlıca koşulu, bireylerin yaşadıkları kent ile anlamlı ve güçlü bağlar kurabilmeleri ve kendilerini yaşadıkları kentin bir parçası gibi hissetmeleridir. Bunu oluşturmanın yollarından birisi de kentin kültürel ve tarihi değerlerinin farkına varmaktır. Bu noktada kentlilik bilincinin oluşmasında ana paydaşlardan en önemlileri arasında yerel yönetimler gelmektedir. Yerel yönetimler; merkezi yönetim, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve kent konseyleri ile ortaklık anlayışı içerisinde. Bu ortaklık anlayışı doğrultusunda; 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği'ne dayanarak kurulan Kent Konseyleri; “Kentim kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek” görev tanımıyla, kentlilik bilincinin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda çalışmamızın konusu; Kent Konseylerinin katkı sunduğu yerel tarih çalışmaları ve bu çalışmaların kent kullanıcılarına olan etkisidir.

Çalışmada öncelikle belediye ve kent konseyi iş birliğinde gerçekleşen son 20 yıla ait kent tarihine ilişkin faaliyetler tespit edilmiştir. Ardından bu çalışmaların kent kullanıcılarına ulaşma durumu, kullanıcıların yerel tarih öğeleri hakkında sahip oldukları bilgiler ve bu bilgileri öğrenme kanallarını tespit etmek amacı ile 115 kişinin katıldığı bir anket çalışması düzenlemiştir. Yapılan anket çalışması SPSS Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak sayı, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, varyans, çarpıklık basıklık kullanılmıştır. Ayrıca normal dağılım ve uç değer analizi yapılmıştır. Anakütleyi temsil eden örnek büyüklüğü, %5 hata payı bırakılmıştır.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda kullanıcıların; kent tarihine ilişkin hangi olay, kişi ve mekanlar hakkında bilgi sahibi olduğu ve bu bilgileri öğrenme kanalları tespit edilmiştir. Yerel tarih hakkında bilgiye erişim kanalları sırasıyla; aile ve yakın çevre, sosyal medya, kent konseyi ve belediye faaliyetleri olmuştur. Bu çalışma sonucunda kent kullanıcılarının Bandırma tarihi hakkında yapılan çalışmaların yeterli bulduğu ancak çalışmaların somutlaştırılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Kent tarihi hakkında gerçekleştirilecek çalışmaların duyuru kanallarının artırılması ve kent tarihini deneyimleyebilecek alanların (kent müzesi, kent arşivi) oluşturulması kentlilik bilincinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

* Bu çalışma Bandırma Kent Konseyi adına hazırlanmıştır.

²¹⁹ Şehir ve Bölge Plancısı, ceydakiraz1@gmail.com

²²⁰ Şehir ve Bölge Plancısı, ozzlemsimsekk@gmail.com

²²¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyet Tarihi Anabilim Dalı, semaodacil@gmail.com

Anahtar Kelimeler; kentlilik bilinci, kent tarihi, kent konseyi

Abstract

The main condition for the formation of urban consciousness is that individuals can establish meaningful and strong bonds with the city they live in and feel like a part of the city they live in. One of the ways to create this is to become aware of the cultural and historical values of the city. At this point, local governments are among the most important of the main stakeholders in the formation of urban awareness. local governments; It has a partnership understanding with the central government, public institutions, non-governmental organizations and city councils. In line with this partnership understanding; City Councils established on the basis of Municipal Law No. 5393 and City Council Regulation No. 26313; It plays an important role in the development of urban consciousness with its job description of "preserving and developing the historical, cultural, natural and similar values related to the identity of the city". In this context, the subject of our study is; Local history studies contributed by City Councils and the effects of these studies on city users.

In the study, first of all, the activities related to the city history of the last 20 years, which took place in cooperation with the municipality and the city council, were determined. Afterwards, a survey was conducted with the participation of 115 people in order to determine the access status of these studies to the city users, the information they have about the local history items and the learning channels of this information. The survey study was analyzed using the SPSS Windows 25.0 program. In the evaluation of the data, number, percentage, arithmetic mean, standard deviation, frequency, variance, skewness and kurtosis were used as descriptive statistical methods. In addition, normal distribution and extreme value analysis were performed. The sample size representing the population was left with a margin of error of 5%.

As a result of the evaluations, users; It has been determined which events, people and places about the history of the city and the channels of learning this information. Access channels to information about local history, respectively; family and close environment, social media, city council and municipality activities. As a result of this study, it was revealed that the city users found the studies on the history of Bandırma sufficient, but the studies should be concretized. Increasing the announcement channels of studies on urban history and creating areas (city museum, city archive) that can experience urban history will contribute to increasing urban awareness.

Key Vocabulary; urban consciousness, city history, city council

Giriş

Kent; tarihin farklı dönemlerine ait fiziksel, sosyal ve kültürel katmanların üst üste kurulması sonucu oluşan bir ortam olarak adlandırılmaktadır. Kentlilik bilinci, kentteki kurum ve kuruluşların, kent yaşamının gerektirdiği koşul ve normları anlamış olmalarını denmektedir. Bu bilinç, kişi, kurum ve aktörlerin yaşadıkları kent ile anlamlı, güçlü ve sürdürülebilir bağlar kurabilmeleri sonucu ortaya

çıkılmaktadır. Kentlilik bilincinin oluşumu için üç temel yaklaşım öngörülmektedir. Bunlar; kentin tarihi ve kültürel değerlerinin farkına varmak, kentin fiziksel, kültürel ve sosyal dönüşümünü gerçekleştirmek ve son olarak kente aidiyet duygusu hissederek kenti sahiplenip korumaktır²²². Kentin tarihi dokusu ve doğal güzellikleri ile şekillenen turistik yapısı, manevi ve kültürel zenginlikleri, hemşerisi olmakla övünülen ulusal veya uluslararası alandaki başarılı insanların olması o kentte yaşayanların, kente dair aidiyet duygusunun oluşmasına yardımcı olmaktadır²²³. Kentlilerin yaşadıkları fiziksel çevreye ilişkin zihinlerinde biriktirdikleri ortak anılar, paylaştıkları değerler ve inanışlar anlamına gelen kolektif bellek,²²⁴ bu noktada gerçekleştiren yerel tarih çalışmalarını önemli ölçüde etkilemektedir. Yani bir başka deyişle yerel tarih öğelerinin korunması ve geleceğe aktarılması, kolektif bellek ve dolayısıyla kentlilik bilinci oluşumunun ön koşullarından biridir. Dolayısıyla bu kavramlar arasında bütüncül bir bağ bulunmaktadır.

Bandırma Kent Konseyi Tarih Çalışma Grubunun Faaliyetleri

Bu çalışmada yerel yönetimlerin, kentin tarihi ve kültürel değerlerini ortaya çıkartan yerel tarih çalışmalarına sunduğu katkı ortaya çıkartılmak istenmiş ve merkeze yerel yönetim mekanizmasında önemli bir role sahip olan kent konseyleri konulmuştur. 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre kurulan Kent Konseylerinin görevleri arasında “*Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek*” tanımı yer almaktadır.²²⁵ Çalışmamızda bu tanımdan yola çıkarak, Bandırma Kent Konseyi'nin yerel tarih alanındaki faaliyetleri incelenmiştir.

Kent Konseyi, Bandırma'da 2006 yılında kurulmuştur. Konsey 2015'e kadar kent tarihi alanında herhangi bir çalışma içerisinde bulunmamıştır. Konseyin bu alandaki ilk faaliyeti 2015 yılında Edincik mahallesinde yer alan anıt ağaçların tescillenmesi konusunda olmuş ve bu alanda yerel yönetim ortaklarıyla birlikte hareket etmiştir. Daha sonrasında bu alanda başka bir çalışması bulunmayan Bandırma Kent Konseyi, Ağustos 2021'de kendi bünyesi içerisinde araştırmacı yazarlar, akademisyenler ve tarih yüksek lisans öğrencilerinden oluşan bir tarih çalışma grubu kurmuştur.

Makalede ilk olarak, Bandırma Kent Konseyi Tarih Çalışma Grubu kurulmadan önce Bandırma'da, yerel yönetimler tarafından Bandırma kent tarihi alanında yapılmış çalışmalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu alanda Bandırma Belediyesi önderliğinde düzenlenen faaliyetlere baktığımızda 2001-2021 yılları arasında; 1 konferans, 4 sergi ve 9 yayın çalışmasında bulunulmuştur.²²⁶ Gerçekleştirilen

²²² Özge Yalçiner Ercoşkun, Ebru Vesile Öçalır Akunal, Sevinç Bahar Yenigül, Leyla Alkan, “*Kentlilik Bilincini Oluşturan Göstergeler ve Kentlilik Bilincini Geliştirme Yolları*”, **Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi**, Cilt, 12 Özel Sayı 1, 2016, s. 5-16.

²²³ Burcu Altıparmak, “*Kent Pazarlamasında Kentlilik Bilincinin Geliştirilmesi*”, **Middle Black Sea Journal of Communication Studies**, Cilt 1, Sayı 1, 2016, 20.

²²⁴ Gaye Birol, “*Kentlilik Bilinci ve Balıkesir'den Yarım Asırlık Bir Örnek: Yeni Çarşı Deneyimi*”, **Ege Mimarlık Dergisi**, Sayı 65, 2008, s. 28-29

²²⁵ **Kent Konseyi Yönetmeliği**, (t.y.), “Çevrimiçi”

<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=10687&MevzuatTertip=5>
Erişim Tarihi 18/11/2022.

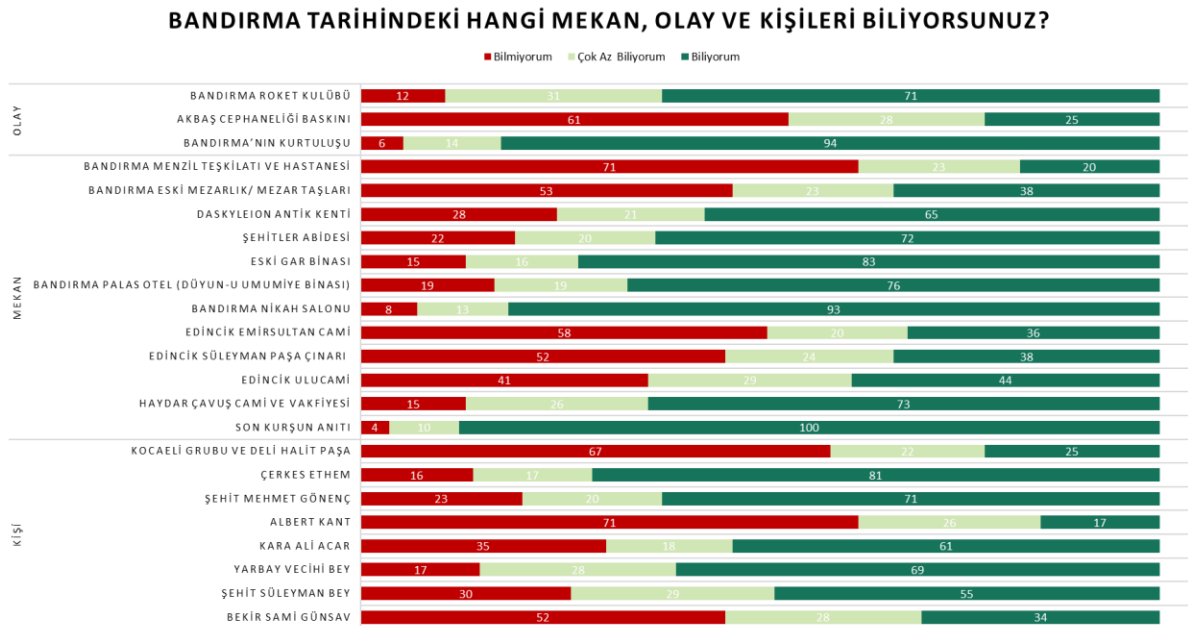
²²⁶ **2001-2021 Bandırma Belediyesi Faaliyet Raporu**, Bandırma Belediye Arşivi.

konferans ve sergilerin tamamı Millî Mücadele dönemini konu almış, yayınlar ise daha geniş bir alana yayılmıştır.

Bandırma Kent Konseyi Tarih Çalışma Grubu Ağustos 2021’den bugüne, Bandırma Belediyesi ve Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi ile iş birliğinde bulunarak; 3 söyleşi, 2 yayın ve 1 gezi organize etmiştir. Bandırma ve civarının sahip olduğu antik çağ birikimi ve Millî Mücadele döneminde Bandırma’nın oynadığı rol üzerine ulusal düzeyde ses getirecek bir çalışmalar gerçekleştirmiştir. Tarih çalışma grubu; Kurtuluş Savaşı’nın son çarpışmalarını yaşandığı Son Kurşun Anıtı’nın olduğu bölgede, bugün mera olarak bilinen alanda, Harp coğrafyacısı Dr. Selim Erdoğan ile birlikte bir jeoradar çalışması gerçekleştirilmesine öncülük etmiştir. Yapılan çalışmalar sonucu bu alanda Kurtuluş Savaşı’mızın son şehitleri tespit edilmiş ve bugün bölgenin mera vasfı değiştirilerek, şehitlik olarak düzenlenmesi için Bandırma Kent Konseyi tarafından sürdürülen çalışmalarda son raddeye gelinmiştir.

“Yerel Tarih Çalışmalarının Kent Kullanıcıları Üzerine Etkisi; Bandırma Örneği” adlı Anket Çalışması

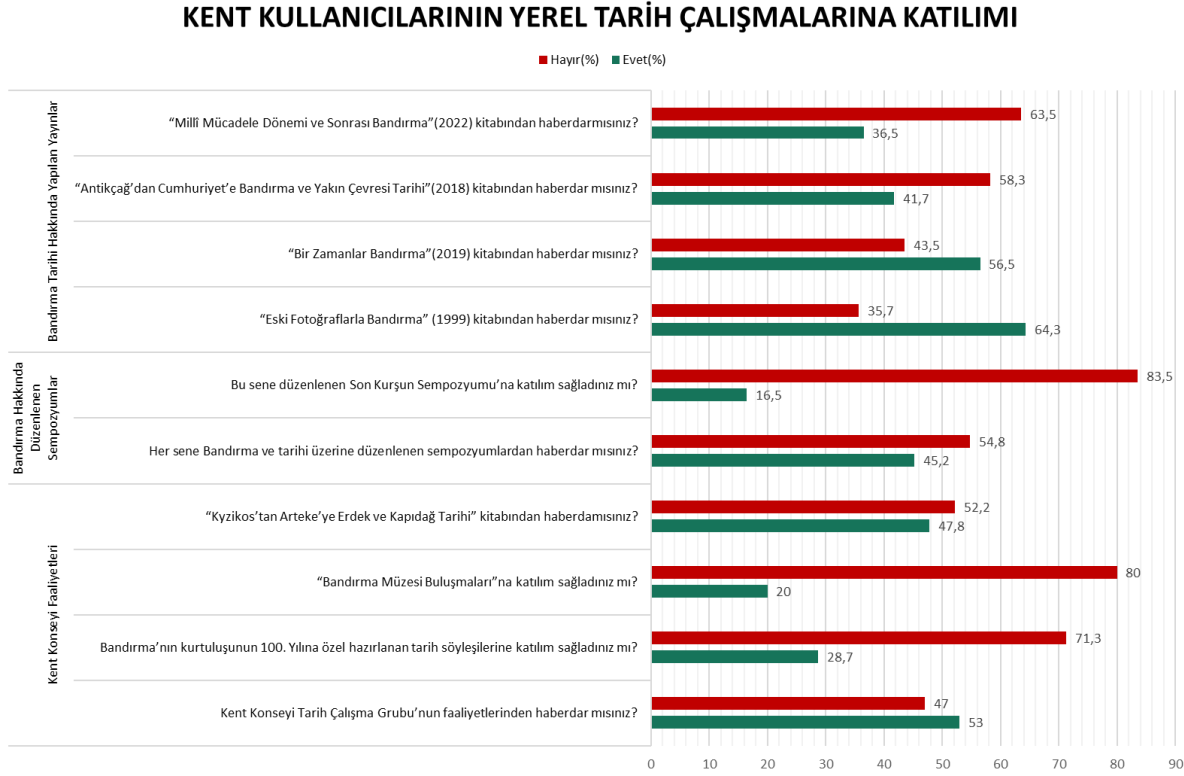
Gerçekleştirilen yerel tarih çalışmalarının kent kullanıcılarına ulaşma durumu, kullanıcıların yerel tarih öğeleri hakkında sahip oldukları bilgiler ve bu bilgileri öğrenme kanallarını tespit etmek amacıyla 115 kişinin katıldığı bir anket çalışması düzenlenmiştir. Bu anket çalışması SSPS programı kullanılarak analiz edilmiş ve hata payı % 0,5 olarak alınmıştır. Ankette ilk soru katılımcıların Bandırma tarihi hakkındaki bilgilerini ölçmek üzerine dizayn edilmiştir. (Resim 1)

Resim 1

Buradan çıkartılan sonuç; katılımcıların kent merkezinde yer alan mekanları, popüler kültüre mal olmuş isim ve olayları bildiği, ancak akademik düzeyde kalan öğelere dair bilgisinin yetersiz olduğu yönündedir. Ayrıca bu soruyla katılımcıların kent merkezi dışında kalan mekanlar hakkında ortalama bir bilgiye sahip olduğunu gözlemlenmiştir.

Anketin ikinci kısmında kent kullanıcılarına yerel tarih çalışmalarına katılımını içeren sorular sorulmuş ve bunun için üç ayrı kategori belirlenmiştir. (Resim 2)

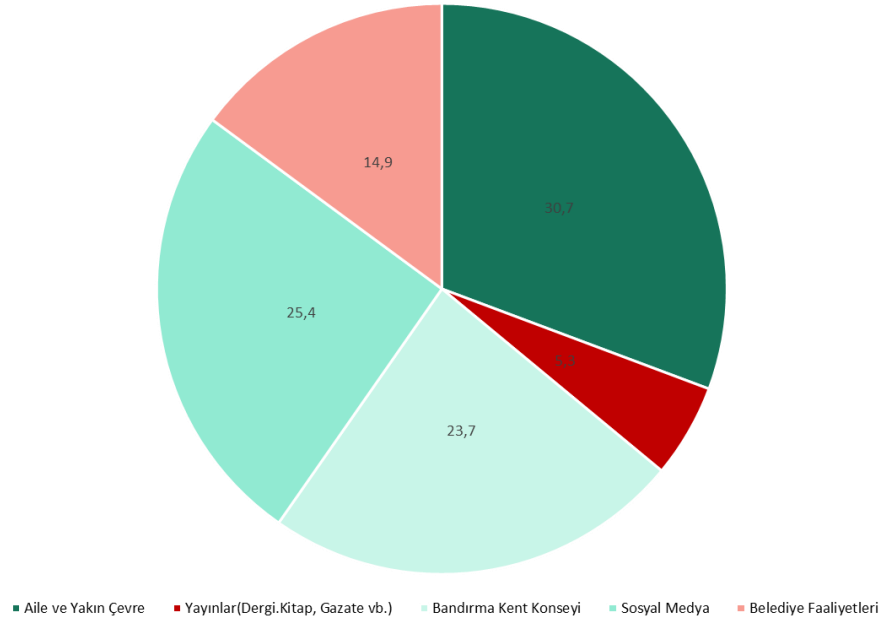

Resim 2

İlk soru yayınların bilinirliği üzerine olmuş ve katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda yayın yılı en eski olan eserlerin daha yüksek oranda bilindiği sonucu ortaya çıkmıştır. Ardından katılımcılara üniversite tarafından gerçekleştirilen yerel tarih çalışmaları hakkındaki bilgileri sorulmuş ve söz konusu çalışmaların kent halkına ulaştırmasında ve dahil edilmesinde yetersiz kaldığını gözlemlenmiştir. Son bölümde kent konseyi faaliyetlerine ilişkin sorular yer almıştır. Katılımcıların tarih çalışma grubunun faaliyetlerinden haberdar olduğu ancak faaliyetlere katılım sağlamadıkları tespit edilmiştir.

Anketin bir sonraki bölümünde katılımcıların kent tarihi hakkındaki bilgileri hangi kanal aracılığı ile öğrendiği tespit edilmeye çalışılmıştır. (Resim 3)

BANDIRMA TARİHİ İLE İLGİLİ BİLGİLERİ EN SIK HANGİ KANAL ARACILIĞI İLE ÖĞRENIYORSUNUZ?

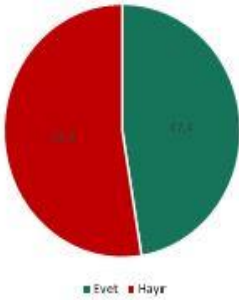
Resim 3

Verilen cevaplar doğrultusunda kent tarihi hakkında bilgi edinme kanalları sırasıyla; aile ve yakın çevre (%30,7), sosyal medya (% 25,4), Bandırma Kent Konseyi (%23,7), belediye faaliyetleri (% 14,9) ve yayınlar (%5,3) olmuştur.

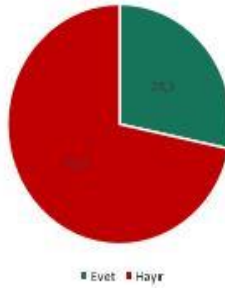
Sonraki bölümde katılımcıların yerel tarih çalışmalarına aktif olarak katılımını ölçülmek üzere bazı güncel sorular sorulmuştur. (Resim 4)

Yerel Tarih Çalışmalarında Aktif Katılım

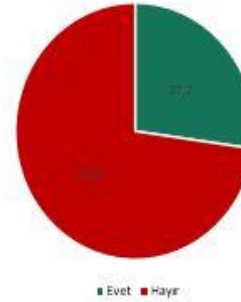
BANDIRMA FÜZE KULÜBÜ FİLMİNE GİTTİNİZ Mİ?

MİLLİ MÜCADELESİ DÖNEMİ VE SONRASI BANDIRMA KİTABINI OKUDUNUZ MU?

ŞEHİT SÜLEYMAN BEY'İN İLK DEFA ORTAYA ÇIKAN FOTOĞRAFINI GÖRDÜNÜZ MÜ?

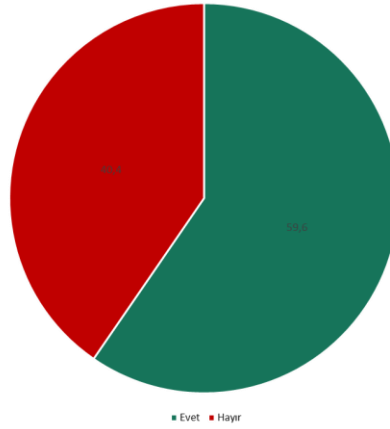

Resim 4

Gelen cevaplara bakıldığında katılım konusunda yetersiz kalındığı görülmektedir. Bu durum duyuru kanallarındaki eksiklikten, faaliyetlerin merak uyandırıcı olmamasından veya kent kullanıcılarının konuya olan ilgisizliğinden dolayı olduğu düşünülmektedir.

Anketin son kısmında katılımcılara “Bandırma tarihi hakkında yeterli tarih çalışması yapıldığını düşünüyor musunuz?” sorusu sorularak, “hayır” cevabı verecek katılımcılar için bir öneri kısmı oluşturulmuştur. (Resim 5)

**BANDIRMA TARİHİ HAKKINDA YETERLİ TARİH
ÇALIŞMASI YAPILDIĞINI DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?**

Resim 5

Katılımcıların %59,6’sı bu soruya evet yanıtını verirken, %40,4’ü hayır olarak cevaplamıştır. Hayır cevabı veren katılımcıların yaptığı önerilerde genel olarak; Bandırma tarihinin son yıllar dışında hiç önemsenmediğini, yapılan çalışmaların takdir edildiği ancak bu çalışmaların artarak sürmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, kent tarihi ile ilgili yapılacak çalışmaların sosyolojik ve antropolojik yönünün de ağır basması gerektiğini ifade ederek, üniversitenin bu konuda aktif rol alması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar, duyuru eksikliğinden ve halkın etkinliklere olan ilgisizliğine dair yorumlarda bulunmuşlardır.

Sonuç

Kentlilik bilinci ve kent aidiyetine doğrudan katkı sağlayan yerel tarih çalışmaları; başta belediyeler olmak üzere, kent konseyleri, üniversiteler ve diğer yerel yönetim ortaklarıyla iş birliği içinde desteklenmelidir. Bandırma tarihi hakkında yapılan çalışmaların da bu noktada ilçedeki kurum ve kuruluşlar tarafından desteklendiğini söylemek mümkündür. 20 yıldır belediyenin konuyla ilgili gerçekleştirdiği çalışmalar, 2017 yılında Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi’nde tarih bölümünün kurulmasıyla akademik düzeye taşınmıştır. Bandırma Kent Konseyi bünyesinde kurulan tarih çalışma grubu ile birlikte, yerel tarih alanındaki tüm aktörlerin aynı masada toplanmasını sağlayan bir alan oluşturulmuştur.

Yapılan çalışmaların kent kullanıcıları üzerindeki etkisini değerlendirmek üzere gerçekleştirdiğimiz bu çalışma; gelecekteki faaliyetler için yol gösterici bir nitelik taşımaktadır. 115 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen anket sonucunda Bandırma halkının kent tarihi hakkında ortalama üstü bir bilgi seviyesine sahip olduğu sonucu çıkmıştır. Ancak bu bilgilerin kent merkezinde yer alan mekanlar ve popüler kültüre mal olmuş isim ve olaylar ile sınırlılığı kalması, bu alanla ilgili birtakım projeler geliştirilmesini ve kent merkezinden uzakta olan bölgelerin çekiciliğinin artırılması için faaliyetler yapılması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Kent tarihi hakkında yapılan çalışmaların halk tarafından takip edildiği ve yapılan faaliyetlerden haberdar olduğu gözlemlenmiş, ancak katılım konusunda yeterli ilginin olmadığı görülmüştür. Bu noktada çalışmaların ilgi çekici hale getirilmesi ve duyuru kanallarının iyileştirilerek ve kent tarihini deneyimleyebilecek alanların (kent müzesi, kent arşivi) oluşturulması, kentlilik bilincinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

2001-2021 Bandırma Belediyesi Faaliyet Raporu, Bandırma Belediye Arşivi.

ALTIPARMAK B. (2016) “Kent Pazarlamasında Kentlilik Bilincinin Geliştirilmesi”, Middle Black Sea Journal of Communication Studies, Cilt 1, Sayı 1, ss-18-28.

BİROL G. (2008) “Kentlilik Bilinci ve Balıkesir’den Yarım Asırlık Bir Örnek: Yeni Çarşı Deneyimi”, Ege Mimarlık Dergisi, Sayı 65, ss. 28-31.

Kent Konseyi Yönetmeliği, (t.y.), “Çevrimiçi”

<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=10687&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi 18/11/2022.

YALÇINER ERCOŞKUN Ö., ve diğerleri (2016) “Kentlilik Bilincini Oluşturan Göstergeler ve Kentlilik Bilincini Geliştirme Yolları”, Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi, Cilt, 12 Özel Sayı 1, ss. 4-23.

Özet

Dünya nüfusunun yaklaşık yarısı kentsel alanlarda yaşamaktadır. Türkiye’de ise bu oran çok daha fazladır. Son yıllarda büyük kentler cazibe merkezleri olmuş ve artan boyutlar ve ihtiyaçları nedeniyle hizmet ve projeler de büyük kentlere yönelik olmuştur. Küçük ve orta ölçekli kentler ise geri planda kalmıştır. Büyük kentlerde hızla artan nüfus; özellikle belli metropollerdeki yığılmalar ile birlikte yaşam koşullarının zorlayıcılığı çevre, hava kirliliği, ekonomik koşullar, barınma, ulaşım, terör gibi pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir.

Büyük kentlerdeki olumsuzluklara karşı küçük ve orta ölçekli kentlerde yaşam bir alternatif haline gelmiştir. Bu kentlerde yaşayan pek çok kişinin daha küçük ve orta ölçekli yerleşimlere göç etme, yaşama niyetinde olduğu gözlemlenen bir gerçekliktir. Ancak küçük ve orta ölçekli kentler bazı örnekler ve belli başlı yerler dışında halen cazibe merkezleri değildir. Bu kentlerde gelir yaratma, iş imkânları, eğitim, kültür ve sanat, gibi alanlar geliştirilmelidir.

Türkiye’de ve dünyada kalkınma ve sürdürülebilirlik açısından küçük ölçekli kent belediyelerinin başarılı çalışmaları ve uygulamaları vardır ancak bu çalışmalar sınırlıdır, genel ölçekte başarı, sürekliliğe bağlıdır. Bu sürekliliği yerel yönetimler stratejik planlarında ön sıralara yerleştirerek, vatandaş ve STK’ lar ile işbirliği içinde katılımcı projeler hazırlayarak gerçekleştirebilirler.

Bu çalışmada küçük ve orta ölçekli kentler ile ilgili vatandaş ve STK katılımcı sürdürülebilir kalkınma modelleri ile bu süreçte yerel yönetimlerin rolü ve işlevine değinilmektedir. Çalışmada kent bazında uygulamada olan başarılı örnekler ile ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların çalışmalarına yer verilmiştir. Uygulama ve projelerin son yıllarda ivme kazandığı görülmektedir. Özellikle yeni ve başarı kazanmış yaklaşımlara yer verilerek model oluşturması ve katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Küçük ve Orta Ölçekli Kentler, Katılımcılık, Sürdürülebilir Kalkınma*

---

²²⁷ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyaset ve Kamu Yönetimi Ana Bilim, cumabolat251@hotmail.com

Approaches on Sustainable Development Models in Small and Medium-Sized Cities

Abstract

About half of the world's population lives in urban areas. In Turkey, this rate is much higher. In recent years big cities have been centers of attraction, services and projects have also been directed towards big cities due to their increasing size and needs. Small and medium-sized cities remained in the background. Rapidly increasing population in big cities; especially with the agglomeration in certain metropolises, the compelling living conditions have brought along many problems such as environment, air pollution, economic conditions, accommodation, transportation and terrorism.

Life in small and medium-sized cities has become an alternative against to the negativities in big cities. It is an observed reality that many people living in these cities intend to migrate to smaller and medium-sized settlements. However, small and medium-sized cities are still not centers of attraction, except for some examples and certain places. In these cities, areas such as income generation, job opportunities, education, culture and art should be developed.

There are successful studies and practices of small-scale urban municipalities in terms of development and sustainability in Turkey and in the world, but these studies are limited and success on a general scale depends on continuity. Local governments can achieve sustainability by placing them at the forefront of their strategic plans and by preparing participatory projects in cooperation with citizens and Non-Governmental Organizations.

In this study, citizen and NGO participatory sustainable development models related to small and medium-sized cities with the role and function of local governments at this process are mentioned. Chosen successful examples in practice and the works of national and international institutions and organizations are included. It is seen that projects have gained momentum in recent years. It is aimed to contribute creating new models and successful approaches for small and medium sized cities.

Keywords: *Small and Medium Sized Cities, Participation, Sustainable Development*

Giriş

Dünyanın her yerinde halk küçük yerleşim yerlerinden sanayileşmiş bölgelere, büyük kentlere akın ederken, belediyeler de artan maliyetlerle nasıl başa çıkılacağı; toplumlarına yeterli hizmetin ve sürdürülebilirliğin nasıl sağlanacağı gibi sorunlarla mücadele etmekte ve çözümler aramaktadır.

Bu arayışlar son yıllarda araştırmalara da konu olmaya başlamış ve akademisyenler, yerel yönetim aktörleri, belediyeler, sivil toplum örgütleri çeşitli proje ve uygulamalar yapmaya başlamıştır. Projeler; atıl tarım ve sanayiinin canlandırılması, toplum için büyük ölçekli iş alanları oluşturulması, kendi elektriğini üretme, kültür ve turizm ve eğitim gibi farklı alanlarda olabilmektedir. Projelerin başarısı ise katılımcılık ve sürdürülebilirlik esaslarına bağlıdır.

Dünyanın en büyük yerel yönetim birliği olan Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı'nın (UCLG) tahminlerine göre Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)'ların neredeyse %70'i doğrudan veya dolaylı olarak yerel yönetimleri ilgilendirmektedir (Türkiye Belediyeler Birliği web sayfası: 2).

2.Ölçek Kavramının Kavramsal Çerçevesi

Küçük ve orta ölçekli kent kavramı ile ilgili olarak gerek Türkiye gerekse dünyada farklı tanımlamalar mevcuttur. Bu konuda üzerinde uzlaşılabilir bir tanımın yapılamamasının nedeni, her ülkenin kendi özgün dinamikleri, demografik özellikleri ve kentleşme politikalarının bulunmasıdır. Bu sebeple en sağlıklı tanım nüfus ölçütüne göre yapılabilecek olan tanımdır. Bununla birlikte Türkiye’de de farklı görüş ve tanımlamalar yapılmıştır (Hakan; 2014: 944).Tarımı belirleyici sektör olarak gören Keleş’ e göre;

“Çok sayıda bilim insanı ve resmî kurumlar, kenti tanımlarken nüfus ölçütünü kullanmış ve belli bir nüfus büyüklüğüne varmış olan yerleşim yerlerini “kent”, diğerlerini de “köy” ya da “kırsal yerleşim yeri” olarak nitelendirmişlerdir. Bu demografik ölçütlerin 2.000 kişiden 20.000 kişiye kadar değiştiği görülmektedir. Nüfus gerekli ve önemli bir ölçüt olmakla birlikte, kentin tanımlanmasında yeterli bir ölçüt sayılamaz. Söz konusu yerleşim yerlerinde yaşamakta olan nüfusun hangi ekonomik sektörlerde çalışmakta olduğu, kent ve kır arasındaki ayrımın temel ölçütlerinden birini oluşturur. Çalışan (faal) nüfusun önemli bir oranını tarım kesiminde değil de, imalat sanayii, inşaat ve hizmet gibi ekonomik kesimlerde yer almadıkça o yerleşim yerinden kent diye söz etmek olanaksızdır” (Keleş,2022:1).

442 sayılı Köy Kanunu Madde 1’de “Nüfusu iki binden aşağı yurlara (köy) ve nüfusu iki bin ile yirmi bin arasında olanlara (kasaba) ve yirmi binden çok nüfusu olanlara (şehir) denir” olarak ifade edilmiştir.

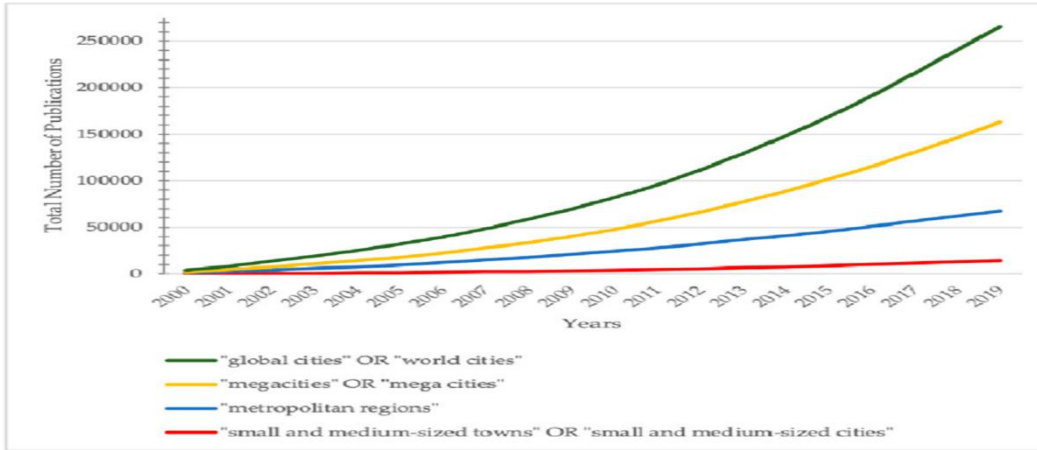
5393 sayılı belediye kanununa göre “Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.”

Yasal çerçeve içerisinde kentsel büyüklüğün tanımlanmasına dönük bir başka sınırlama da Büyükşehir Belediyesi Yasasında görülmektedir. 5216 Sayılı Bu Yasa'nın 4. Maddesi'nde "büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için alt nüfus sınırı 750.000 kişi olarak belirlenmiştir".

Gerek Türkiye'de gerekse diğer ülkelerde kent ölçeklerine yönelik standart bir yaklaşım bulunmamaktadır. Nüfus ölçütüne göre Köy Kanunu ile taban nüfus 20.000, Büyükşehir Belediye Yasası ile de tavan nüfus 750.000 arası olan yerleşim yerleri, küçük ve orta ölçek olarak düşünülse de oldukça geniş bir aralık olan bu rakamlar arasında da bir tasnif yapılması ve ölçek için bir standart belirlenmesi gerekli görülmektedir.

3.KOÖK' ler ile ilgili Akademik Çalışmalar

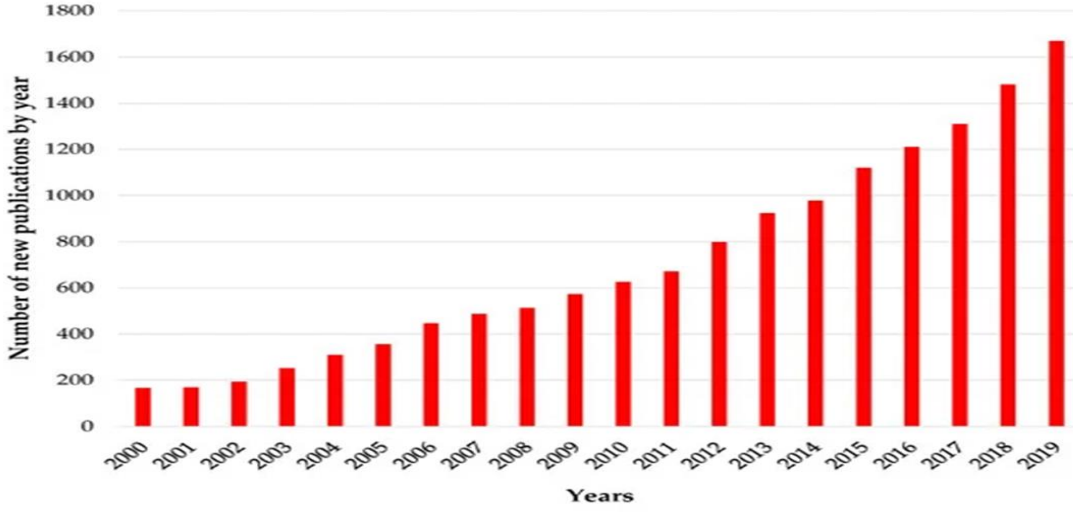
Aşağıdaki grafikte, 2000-2019 yılları arasında, "Küresel Kentler, Mega Kentler, Metropol bölgeleri ve Küçük Orta Ölçekli Kentler" ile ilgili dünya ölçeğindeki akademik yayınların sayısı belirtilmiştir. En çok araştırma küresel kentler üzerine yapılmıştır. KOÖK araştırmaları yataya yakın bir seyirle son sırada yer almıştır. KOÖK' lere göre diğer araştırma oranları; küresel kentler için 7,2 kat, mega kentler için 6,7 kat ve metropol bölgeler için 3,7 kat daha yüksektir.

Grafik 1.2000-2019 Arasında Dünya Çapında Kentsel Araştırma Sayıları

(Kaynak: Wagner ve Grove, 2021: 107)

Aşağıdaki grafikte ise 200-2019 yılları arasında sadece KOÖK araştırmaları ile ilgili akademik yayınların sayısı verilmiştir.Grafik 1'deki karşılaştırmada son sırada yer alsa da son yıllarda KOÖK araştırmaları ivme kazanmıştır.

Grafik 2. 2000-2019 Arasında Dünya Çapında KOÖK Araştırma Sayıları

(Kaynak: Wagner ve Grove, 2021: 110)

4. Türkiye’de KOÖK ‘ler

1965 yılı sonuçlarına göre Türkiye’de şehirli nüfusun çok büyük bir kısmı küçük kentlerde oturmaktadır. 1980’de küçük kentlerin sayılarında mutlak artış devam ederken, oranlarında hafif bir düşüş izlenmekle birlikte, diğer kent gruplarına göre birinci sırasını korumaktadır. Orta büyüklükteki kentler mutlak sayı ve oran olarak atışını sürdürmektedir. 2009’da ise, özellikle 10-19 bin nüfus aralığındaki kent sayılarında düşüş dikkat çekicidir. 2000’den itibaren küçük kentlere dahil olabilecek kasaba özelliğindeki yerleşme sayılarındaki artışın azalması ve küçük kentlerin zamanla büyüyerek, orta ölçekli kentlere kayma özelliği bu dönemde çok daha net görülmektedir (Garipağaoğlu,2010:6-7).

Kentleri sadece nüfuslarına göre kategorilemek kentlerin kendine özgü niteliklerinin görmezden gelinmesine neden olmaktadır. Örneğin Türkiye’de çeşitli ilçelerin yaz mevsiminde nüfusları birkaç katına çıkabilmektedir. Ayrıca bazı kentlerin nüfusları görece düşük olmasına rağmen önemli tarımsal, sınai, kültürel, tarihsel vb. işlevleri olabilmektedir. Dolayısıyla bir kenti ölçeğine göre tanımlanması yapılırken kente has özelliklerin özenle göz önünde bulundurulması şarttır. Ölçek tanımları nüfusa göre yapılsa dahi ana ölçeklerin altında alt ölçeklerin de geliştirilmesi, genelleme sorunlarının belirli ölçüde önüne geçilmesini sağlayabilir (Gül,2019:156).

Ege ve Güney Kıyılarındaki KOÖK’lerin denize yakınlık ve ılıman iklim koşulları turizm gelirleri açısından bu kentleri diğer KOÖK’lere göre doğal olarak avantajlı hale getirmektedir. Karadeniz kıyısındaki KOÖK’lerde nisbi olarak Orta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerine göre avantajlı konumdadır. Coğrafi avantaj ve gelir yaratma imkânları bölgeler arası nüfus eşitsizliklerini arttırmıştır.2021 TÜİK verilerine göre;

Türkiye’de nüfus yoğunluğu en yüksek bölge 24.899.126 kişinin yaşadığı Marmara,

en düşük bölge ise 6.513.106 kişinin yaşadığı Doğu Anadolu olmuştur. Diğer bölgeler;

İç Anadolu Bölgesi'nin nüfusu	12.896.255
Akdeniz Bölgesi'nin nüfusu	10.584.506
Ege Bölgesi'nin nüfusu	10.477.153
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin nüfusu	8.576.391
Karadeniz Bölgesi'nin nüfusu	7.696.132

2021 'de nüfus yoğunluğu en az olan il ise bir önceki yılda olduğu gibi, kilometrekareye düşen 11 kişi ile Tunceli olmuştur. Tunceli'yi, 20 kişi ile Ardahan ve Erzincan illeri izlemiştir.

Aşağıda Tablo 1'de en az nüfusa sahip ilk 5 il sıralanırken iller arasındaki nüfus farkını gözler önüne serilebilmek için hemen altta Tablo 2'de en fazla nüfusa sahip ilk 5 il sıralanmıştır

Tablo 1. En az nüfusa sahip ilk 5 ilin cinsiyete göre dağılımı, 2021

İller	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam nüfus içindeki oranı (%)		
				Toplam	Erkek	Kadın
Tunceli	83 645	44 423	39 222	0,10	0,10	0,09
Bayburt	85 042	43 402	41 640	0,10	0,10	0,10
Ardahan	94 932	49 168	45 764	0,11	0,12	0,11
Kilis	145 826	73 803	72 023	0,17	0,17	0,17
Gümüşhane	150 119	75 481	74 638	0,18	0,18	0,18

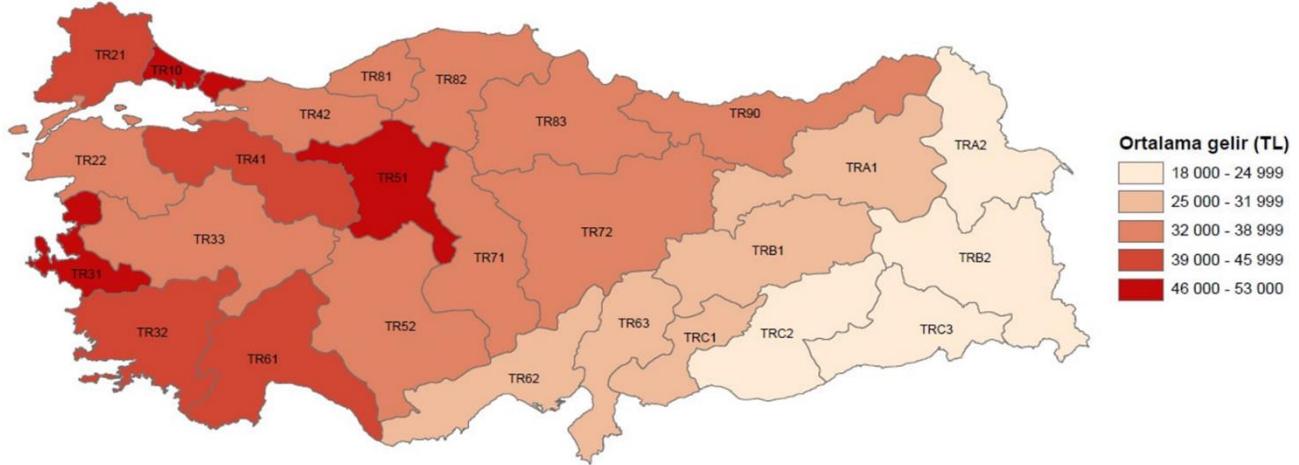
Tablo 2 .En fazla nüfusa sahip ilk 5 ilin cinsiyete göre dağılımı, 2021

İller	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam nüfus içindeki oranı (%)		
				Toplam	Erkek	Kadın
İstanbul	15 840 900	7 933 686	7 907 214	18,71	18,70	18,71
Ankara	5 747 325	2 843 409	2 903 916	6,79	6,70	6,87
İzmir	4 425 789	2 199 287	2 226 502	5,23	5,18	5,27
Bursa	3 147 818	1 573 362	1 574 456	3,72	3,71	3,73
Antalya	2 619 832	1 314 755	1 305 077	3,09	3,10	3,09

Kaynak: TÜİK

Son yapılan TÜİK araştırma sonuçlarına göre, Türkiye'de yıllık ortalama eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirinin en yüksek olduğu bölge 51 bin 765 TL ile (İstanbul) bölgesi oldu. Bu bölgeyi, 47 bin 595 TL ile (İzmir) bölgesi ve 46 bin 516 TL ile (Ankara) bölgesi izledi. En düşük yıllık ortalama eşdeğer hane

halkı kullanılabilir fert geliri ise 18 bin 278 TL ile (Van, Muş, Bitlis, Hakkâri) bölgesinde gerçekleşti.

Şekil 1. Yıllık ortalama eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert geliri (TL),2021

Türkiye’de KOÖK Belediyelerinin iyi çalışma örneği olarak Belediye-Kooperatif İşbirlikleri önemlidir. Yerel kalkınmanın kamu otoritelerinin tek taraflı çabalarıyla başarıya ulaşması mümkün değildir. Yerel kalkınma, aynı zamanda aktörler arasında karşılıklı etkileşim ve dayanışmayı gerektirmektedir. Kooperatifler, yapısı gereği, dayanışmacı ve katılımcıdır. Dolayısıyla, yerel bir kamu otoritesi olan belediyelerin, kalkınma sürecinde yereldeki kooperatiflerle iş birliği yapması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Kooperatiflerin başarısı, kuruldukları yerlerdeki sivil toplum ve yerel yönetimlerden alacakları desteklere bağlıdır (Yalçın 2022:2). Belediyelerin kooperatifler ile iş birliği yaptığı örnekler mevcuttur. Ancak bu örnekler birkaç belediye ile sınırlı kalmış ya da sürdürülememiştir.

5.Dünya’dan Örnekler

5.1. Sivil Toplum Örgütlü Bir Uygulama. One Small Town

Afrika kökenli bir sivil toplum hareketi olan “Tek Küçük Şehir Projesi”, küçük yerleşimler için uygulanabilir bir ekonomik model sunan, topluluk odaklı bir model olarak lanse edilmiştir. Proje, vatandaş katılımı ile yerel yönetimlerin kendilerine veya girişimcilere ait yerlerde arıcılık ve tarım uygulamaları yapılması üzerine kurulmuştur. Modelin bir denemesi, Kanada’nın North Frontenac Belediyesi tarafından, 2018 yılında uygulamaya konmuştur. Kanada, ABD, Birleşik Krallık, Güney Afrika, Avustralya, Brezilya, Almanya, Avusturya, Hırvatistan, Lübnan, Namibya, Hollanda ve Fransa’da giderek artan sayıda belediye başkanı ve toplulukla iletişim kurulmuştur (<https://www.onesmalltown.org/>).

5.2.AB. Techtown Project

2015’de başlayan proje; AB üyesi ülkelerin küçük ve orta ölçekli kentlerinde, kent paydaşları ile birlikte dijital ekonominin istihdam yaratma potansiyelini araştırarak bu kentlerde kalkınma ve büyümeye fayda sağlamayı amaçlamıştır (<https://keep.eu/projects/22234/TechTown-EN/>).

5.3.ABD. Branson (Missouri) .

2000 yılında nüfusu 6.050 olan kasabada, 2001 yılında yerel yöneticiler kasaba gölünün yakınında 220.000 m2 lik bir alan üzerinde kongre merkezi, 250 odalık bir butik otel ve alışveriş alanları kurulması için yatırımcılar bulmuş ve proje hayata geçirilerek kasaba bir kültür ve turizm merkezi haline getirilmiş. Country müzik başkenti olarak lanse edilen kent, kültür ve turizm etkinlikleri ile her yıl 7 mio’dan fazla ziyaretçi ağırlamaya başlamış. Kent 2000 yılından bu yana nüfusunu % 42, kişi başı gelirini % 16 arttırmış. Kentin 2021 nüfusu, 13.062. (<https://www.missouri-demographics.com/branson-demographics:2>). Nüfus artışı halen devam etmektedir. Projenin uygulanması ile kasabada tablo 3’ deki değişimler görülmüştür (Lambe, 2012: 27).

Tablo 3: Branson 2000-2010 Karşılaştırması

	2000	2010	+/-
Population	6,050	10,520	42%
Per capita income \$	20,500	24,328	16%
Per capita income (national, US) \$	29,469	39,945	27%
Per capita income (state, Missouri)\$	27,885	36,965	26%

Kaynak : (Lambe, 2012:27)

5.4 Dundee – Birleşik Krallık

İskoçya’nın kıyı kentlerinde birisi olan Dundee, 2014 yılında tasarım alanında UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı’na dâhil olmuştur (Gül,2019:211). 2020 yılı itibarıyla nüfusu 148.820 ‘dir. (<https://www.nrscotland.gov.uk/>). Kent, kültür yaratıcılığı geliştirmek için 10 yıllık bir kültür stratejisi hazırlanmıştır. 2015-2025 Dundee Kültür Stratejisi; belediye meclisi, üniversite, dernekler, STK’lar gibi farklı aktörlerin katılımıyla hazırlanmıştır (<https://cityofdesigndundee.com/>). Vizyon ve hedef olarak; Dundee halkına iş sağlayacak, güçlü ve sürdürülebilir bir şehir ekonomisine sahip olmak, eğitilmiş ve güçlendirilmiş bir topluluk yaratarak şehirde gerçek bir seçim ve fırsat yaratmak, insanların yaşamayı, öğrenmeyi, çalışmayı ve ziyaret etmeyi seçtiği, mükemmel bir yaşam kalitesine sahip canlı ve çekici bir şehir olmak belirlenmiştir (<https://www.dundee.gov.uk/dundee-partnership/dundee-partnership-structure-and-vision:1>).

Dundee Kentinin dahil olduğu Unesco Yaratıcı Kentler Ağı, 2004 yılında yaratılmış olup, çeşitli bölgelerden, farklı gelir seviyeleri, kapasite ve nüfusa sahip şehirleri yaratıcı endüstriler alanında bir araya getiren bir girişimdir. Şehirler tarafından seçilebilecek yedi tema etrafında şekillendirilmiştir. Bu temalar edebiyat, film, müzik, zanaat ve halk sanatları, tasarım, gastronomi ve medya sanatları olarak belirlenmiştir. Hâlihazırda, Yaratıcı Şehirler Ağı'nın 295 üyesi bulunmaktadır.

Türkiye'den 16 kentimiz de ağa dahildir; KOÖK olarak sınıflandırılan 2 kentimiz de ağa dahildir. Bu iller;

Kırşehir – Müzik Alanında 2012 de dahil olmuştur. Nüfus: 242.000

Sivas Müzik Alanında 2021' de dahil olmuştur. Nüfus: 636.121

(Unesco Yaratıcı Şehirler:2022)

6.Sonuçlar

2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre; nüfusu 50.000'in üzerinde olan kentlerde stratejik plan yapılması zorunludur. Kanun'un 41. Maddesine göre; *“Belediye başkanı, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plânı ve programı ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans programı hazırlayıp belediye meclisine sunar. Stratejik plân, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girer”* (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>).

Marmara Belediyeler Birliğinin, bölge belediyeleri ile yaptığı alan araştırmasının sonuçlarına göre;

Araştırmaya katılan belediyelerin %52'sinin SKA'lar özelinde bir çalışmasının olmadığını veya koordinasyon sağlanmadan ilerlendiğini belirtmesi çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığına işaret etmektedir. SKA'ların uygulanması ve takibi konusunda belediye başkanı veya belediye meclisi tarafından kabul edilen strateji, eylem planı veya yol haritasına sahip olduğunu belirten belediye oranının yalnızca yaklaşık %14 olması, SKA odaklı planlama çalışmalarının kısıtlı sayıda belediye tarafından yapıldığını ortaya koymaktadır. 2030 Gündemi ve SKA'ların uygulanması ve takibi konusunda belediye başkanı veya belediye meclisi tarafından kabul edilen strateji, eylem planı veya yol haritasına sahip olduğunu belirten belediye oranı yalnızca yaklaşık %14'tür. Bu oran SKA planlama çalışmalarının kısıtlı sayıda belediye tarafından yapıldığını ortaya koymaktadır. Bu sonucun içinde büyük ölçekli kentler de olduğundan KOÖK belediyeleri için oranın daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Belediyelerde birimler arası koordinasyonun sağlandığı bir SKA ekibi / çalışma grubu / görev gücü / koordinasyon görevlisi mevcuttur. Sorumlu bir birim veya kişi yoktur. Birkaç birim veya tüm birimler, SKA'lar ile dağınık ve koordinasyonsuz bir şekilde ilgilenir (Kanaat vd.2022: 21).

Yerel kalkınma, doğru planlama gerektirdiği gibi yöredeki vatandaş ve kurumlar arasında işbirliği ve dayanışmayı zorunlu hale gerektirmektedir. Ekonomik güçlülere karşı çok önemli bir alternatif olan kooperatifler, yapısı gereği, dayanışmacı ve katılımcıdır. Dolayısıyla, belediyelerin, kalkınma sürecinde

yereldeki kooperatiflerle iş birliği yapması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Kooperatiflerden beklenen kalkınma etkisinin ortaya çıkabilmesi, kuruldukları yerlerdeki sivil toplum ve yerel yönetimlerden alacakları destek ile çok yakından ilişkilidir (Yalçın: 2022: 2).

Çok önemli bir diğer bulgu ise, eğitim kurumlarının özellikle üniversitelerin kurulduğu kentlerde mekânsal dönüşümün gerek ekonomik gerekse sosyal bağlamda hızlı ve keskin bir biçimde yaşanmakta olduğudur. Günümüzde yeni bir dinamik ve belirleyen olarak üniversite kenti kavramı ortaya çıkmıştır. Özellikle küçük kentlerde açılan üniversiteler kentleşme ve kentlileşme sürecinin ana belirleyeni konumuna gelmektedirler. Bu bağlamda özellikle sosyal ve ekonomik açıdan geri kalmış kentlerde üniversitelerin açılmasının kentsel/bölgesel canlanmaya yol açacağı somut biçimde gözlemlenebilmektedir (Ergun,2014:219).

7. Değerlendirmeler

Aşağıdaki başlıklar altında bu çalışmaya ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır ancak KOÖK problemlerinin bu başlıklardan çok daha fazla ve detaylı olduğu muhakkaktır.

KOÖK Tanımların Netleştirilmesi: Küçük ve orta ölçek kent tanımlarının netleştirilmesi ve gruplandırmalar yapılması genel bir strateji oluşturulması için zaruridir. Ancak bundan sonra ölçek, coğrafi özellikler, yerel kültür gibi ortak bileşenler ile alt gruplamalar yapılarak bir standart oluşturulabilir.

Belediye Stratejik Planları: Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının planlanması ve başarıyla uygulanmasında belediyelerin stratejik planları büyük etkindir. Yapılan araştırmalar SKA çalışmalarının sınırlı sayıda belediye tarafından yapıldığını ortaya koymuştur. Belediyelerin SKA'lar ile ilgili plan, amaç, hedef ve vizyonlarını stratejik planlarına dahil etmeleri ve kanunda belirtildiği gibi sivil toplum örgütleri, üniversiteler, meslek odaları ve vatandaş katılımı ve görüşleri ile hazırlamaları optimum faydayı sağlayacaktır.

Yöre Özgü Plan ve Stratejiler: Projeler o yörenin coğrafyasına, doğasına, kültürüne göre özel olarak oluşturulmalıdır. Bunu da en iyi bilen yerel halk, esnaf, STK'lar, dernekler ve yerel yönetimler gibi paydaşlardır. Ege ve Güney Kıyılarındaki KOÖK'lerin denize yakınlık ve ılıman iklim koşulları, yaşam ve turizm gelirleri açısından bu kentleri diğer KOÖK'lere göre doğal olarak avantajlı hale getirmektedir. Karadeniz kıyısındaki kentler de nisbi olarak Orta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerine göre avantajlı konumdadır. Gelir düzeyinin de en düşük olduğu bu bölgelerde Devlet projeleri de yapılmaktadır ancak kent paydaşlarının projelerine ihtiyaç vardır.

Stratejik Planların Nüfus Kriteri: Mevzuata göre; *“Nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plân yapılması zorunlu değildir”*. Ancak Köy Kanunu ile kent tanımı 20.000'den başlamaktadır. Planların 20.000 üzeri her kentte yapılması bu kentlerin kalkınma hedefleri için bir yol haritası çizecektir.

Üniversitelerin vd. Eğitim Kurumlarının Pozitif Etkisi: Eğitim ve öğretim kurumlarının niceliği ve niteliği de bir kentin kalkınmasında son derece önemli yere sahiptir. Büyük kentlere göçün en başta gelen nedenlerinden biri, ailelerin çocuklarına kaliteli eğitim aldırma arzusudur. Özellikle üniversitelerin kentin

gerek ekonomik gerekse sosyal kalkınmasında oynadığı rol yadsınamaz. KOÖK'lerde başta üniversiteler olmak üzere tüm eğitim ve öğretim kurumlarının sayılarının artırılması için araştırmalara gereksinim vardır.

Dayanışma Ekonomileri Oluşturmak: Özellikle küçük ölçekli belediyelerin, kendi gelirleri de yetersiz olduğundan yörenin kalkınma ihtiyaçlarının tümünü karşılamaları mümkün değildir. Bu durumda belediyelerin, kooperatifleri desteklemeleri en uygun seçenek olarak gözükmektedir. "Dayanışma ekonomileri" olarak adlandırılan ekonomik örgütlenme anlayışı, en iyi şekilde kooperatifler yoluyla uygulamaya geçirilebilmektedir (Yalçın,2022:7). Bu konuda birtakım belediyelerin başarılı çalışmaları olmakla birlikte sınırlı kalmıştır. Projeler oluşturarak yaygınlık ve kalıcılık sağlanması önemlidir.

Katılımcılığı Özendirmek: Belediyeler kent ile ilgili projeleri olan her birey ve kurumu katılımcılığa teşvik eden uygulamalar yapmalıdır. Bu uygulama, anketler veya belediyelerin internet siteleri ve sosyal medya hesapları aracılığı ile yapılabilir.

Akademik Çalışmalar: KOÖK'ler ile ilgili daha çok akademik çalışmaya, özellikle alan araştırmalarına ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

Ergun,C.,(2014,09). Üniversite ve Kent İlişkisi Üzerine Görüşler: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Eylül 2014, Sayı 31, 216 – 237* .
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/181497> (01.12.2022).

Garipağaoğlu ,N.,(2010). Türkiye’de Kentleşmenin Kent Sayısı, Kentli Nüfus Kriterlerine Göre İncelenmesi ve Coğrafi Dağılışı. *Marmara Coğrafya Dergisi Sayı: 22, Temmuz - 2010, S. 1-*
https://www.researchgate.net/publication/319904867_TURKIYE'DE_KENTLESMENIN_KENT_SAYISI_KENTLI_NUFUS_KRITERLERINE_GORE_INCELENMESI_VE_COGRAFI_DAGILISI (01.12.2022).

Gül,M.,(2019).*Küçük ve Orta Ölçekli Kentlerde Dayanışma Temelli Yaratıcılık Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Sinop Örneği.* (Doktora Tezi) Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı.
https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/208384/yokAcikBilim_10272566.pdf?sequence=-1 (20.11.2022).

Hakan,K.,(2015).Küreselleşme Sürecinde Orta Ölçekli Kentlerin Önemi ve Türkiye Üzerine Bir İnceleme.*T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.II.Cilt. Volume II.Bildiriler.ss.941-964.* <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/YAZAR-Kadir-Hakan-K%3%9CRESELLE%5%9EME-S%3%9CREC%4%BONDE-ORTA-%3%96L%3%87EKL%4%B0-KENTLER%4%B0N-%3%96NEM%4%B0-VE-T%3%9CRK%4%B0YE-%3%9CZER%4%BONDE-B%4%B0R-%4%B0NCELEME.pdf> (20.11.2022).

Kanaat,E.E.,İzmirli,M.,Sivrikaya,Ö.,Aslan,T.,Oçak,Z.(2022).*Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Yerelleşmesi Marmara Bölgesi Örneği* .Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
<https://mbbkulturyayinlari.com/wp-content/uploads/2022/10/MBB-SKA-TR-web.pdf> (19.11.2022).

Keleş,R.,(2016).*Kentleşme Politikası*.İmge Kitabevi Yayınları:Ankara 15.Basım

Keleş,R (2022). Prof. Dr. Ruşen Keleş İle Türkiye’de Kent Kültürünün Dünü, Bugünü ve Geleceği.<https://caseresmi.com/prof-dr-rusen-keles-ile-turkiyede-kent-kulturunun-dunu-bugunu-ve-gelecegi/> (04.12.2022).

Lambe, .W. H.,(2012). *Small Town Development Approaches*. Nairobi,Kenya: United Nations Human Settlements Programme (Un-Habitat).
<file:///C:/Users/user/Downloads/Small%20Town%20Development%20Approaches.pdf> (19.11.2022).

Wagner,M. And Grove,A, (2021). Research on Small and Medium-Sized Cities: Framing a New Field of Inquiry. February 2021World 2(1):105-126DOI:10.3390/world2010008.
https://www.researchgate.net/publication/349496610_Research_on_Small_and_Medium-Sized_Cities_Framing_a_New_Field_of_Inquiry (05.12.2022).

Yalçın,A.Z.,(2022).Yerel Kalkınma Bağlamında Kooperatifler ve Belediye Etkileşimi. *Maliye Araştırmaları Dergisi* ,8(1), 1-20. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2580591> (23.11.2022).
Türkiye Belediyeler Birliği.Web Sayfası. https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_surdurulebilir-kalkinma-amaclari-ska_518 (20.11.2022).

Mevzuat. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf> (18.11.2022).

National Records of Scotland .<https://www.nrscotland.gov.uk/> (20.11.2022).

Dundee City. <https://www.dundee.gov.uk/dundee-partnership/dundee-partnership-structure-and-vision> (20.11.2022).

Missouri Demographics, <https://www.missouri-demographics.com/branson-demographics> (20.11.2022).

One Small Town, <https://www.onesmalltown.org/> (19.11.2022).

Unesco.<https://www.unesco.org.tr/Pages/88/129/UNESCO-Yarat%C4%B1c%C4%B1-S%CC%A7ehirler-Ag%CC%86%C4%B1> (7.12.2022).

TÜİK. <https://data.tuik.gov.tr/> (08.12.2022).

Turizmde Sürdürülebilirlik Sorunları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının (Stk) Çözüm Önerileri

Dr. Derya Semiz Çelik²²⁸

Özet

Pek çok gelişmekte olan ülkede, yoksulluğun ortadan kaldırılması ve halkı arasında sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için artık devletin tek mal ve hizmet sağlayıcısı olamayacağı kabul edilmektedir. Buna göre, birçok gelişmekte olan ülkede hükümetlerin vatandaşlarının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik artan talepleri ile birlikte, sivil toplum kuruluşları (STK'lar) halkın potansiyellerini ulusal kalkınma için kullanmada aktif ve tamamlayıcı roller üstlenmektedir. Son on yılda birçok gelişmekte olan ülkede STK'lara verilen destek ve ilgi artmıştır. İkna, STK'ların insanların ihtiyaçlarına hükümetlerden daha esnek, uyarlanabilir ve hızlı yanıt verdiği yönündedir.

Ekonominin her bölümünde, amacı pazarın belirli bir sektörünün gelişimini sağlamak, ürün ve hizmetlerin standartlarını belirlemek, yerel yönetimlere bağlı üyelerin çıkarlarını temsil etmek olan çeşitli sivil toplum kuruluşları vardır. Bunlar aynı zamanda hükümet ve ulusal/uluslararası kurumlar arası, dünyasında politikalar ve etik kurallar geliştirmeye yönelik çalışmalar üstlenmektedirler. Hayatın çoğu alanında önemli roller üstlenen STK'lar çok farklı alanlardan paydaşların bulunduğu turizm sistemi içinde gerek paydaşlar arasındaki koordinasyonun sağlanması gerekse de turizm sisteminin işleyişi bakımından önemli rollerinin bulunduğu söylenebilir. Son yıllarda, bu kuruluşlar tarafından üstlenilen çeşitli faaliyetler, kültürel mirasın ve çevrenin korunmasının sürdürülebilir kalkınması ve korunması fikrine odaklanmaktadır. Aynı zamanda, turizm destinasyonlarından çevre, kültür ve bölge sakinlerinin yaşam biçimleri üzerindeki büyük olumsuz etkilere ilişkin şikayetler, turizmde daha sürdürülebilir bir kalkınma talebini artırmaktadır. Artan çevresel duyarlılık ile birlikte Dünyada ve Türkiye'de turizm alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının sayısının arttığını söylemek mümkündür.

Bu çalışmada sürdürülebilir turizm kapsamında ülkelerin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların karşısında STK'lar ile yapılabilecek çözüm önerilerine değinilerek, "Sürdürülebilir Turizm: Sivil Toplum Örgütleri Perspektifi" raporu ve yapılan literatür çalışması üzerinden ele alınmıştır. Sorunlar temelde yerel topluluklar ve çevresel bozulmanın sebep olduğu doğal kaynaklara azalan erişim, artan kültürel erozyon ve insan haklarına saygısızlık, niteliksiz işler ve döviz kaçağı başlıkları altında toplanmıştır. Bu ve yerel bazda mikro düzeydeki çoğu sorunun STK'ları varlığı ile daha etkin ve verimli çözülebileceği kanaatine varılmıştır. Ulusal ve uluslararası boyutta STK'ların turizmde sürdürülebilir konusunda etkin bir rol oynaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Sivil Toplum Kuruluşları ve Turizm, Sürdürülebilir Turizm Sorunları

²²⁸ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, deryasemiz@marmara.edu.tr

Sustainability Problems In Tourism And Solution Suggetions Of NGO's

Abstract

In many developed countries, it is recognized that the state will no longer be the sole provider of goods and services for the removal of enclosures and sustainable development among communities. Accordingly, with increasing regulation to meet the state's expectations of many developing country governments, people built by civil society (NGOs) are taking an active and ending roller in using their potential for national development. In the last year many developing countries have given support and attention to NGOs. Persuasion is for NGOs to be more flexible, alert and responsive from people's homes.

Every part of the economy has various non-governmental laws, the purpose of which is to ensure the development of a certain sector of the market, to set product and usage standards, to represent the interests of members of local governments. They also undertake activities for governmental and national/international institutions, world policies and ethical rules clients. NGOs, which play an important role in most areas of life, provide coordination between the necessary soldiers within the tourism system, where there are frames from many different areas, and many places where the settlement of the tourism system plays an important role. In recent years, it is targeting the various undertakings undertaken by these organizations. At the same time, complaints about major negative impacts from tourism destinations on the environment, culture and lifestyle of residents do not increase the demand for a more sustainable development in tourism. With increasing protection measures, it is possible to limit the protection of civil society operating in the field of tourism in the world and in Turkey.

Within the scope of this ongoing tourism, the problems faced by the countries and the solution proposals for the NGOs are discussed through the report "Sustainable Tourism: Non-Governmental Organizations Perspective" and the literature study. The problems are mainly grouped under the categories of diminished access to natural resources caused by local communities and degradation, increased cultural erosion and disrespect for human rights, unskilled work and the leakage of foreign currency. It has been concluded that this and most of the problems at the micro level on a local basis can be solved more effectively and efficiently with the presence of NGOs. National and international values Records of NGOs playing an active role in sustainability in tourism.

Keywords: Sustainable Tourism, Non-Governmental Organizations and Tourism, Sustainable Tourism Problems

GİRİŞ

Sürdürülebilir turizm, 1980'lerin sonlarından bu yana giderek daha popüler bir araştırma alanı haline gelmiştir. Bununla birlikte, sürdürülebilir turizm tartışması kendi içinde yamalı, kopuk ve çoğu zaman yanlış varsayımlar ve argümanlarla değerlendirilir (Liu, 2003, 459). Bu çalışmada, sürdürülebilir turizm literatüründeki bazı zayıflıkların kısa bir eleştiri niteliği de taşımaktadır. Özellikle, gözden kaçan ancak araştırmada ele alınması gereken konuları ve STK'lar ile bu konuların nasıl aşılacağına değinilmeye

çalışılmıştır. Son olarak, sürdürülebilir turizm araştırmalarını daha bilimsel bir düzeye taşımak için turizm endüstrisini komplike paydaş yapısı ve STK'ların iletişim yeteneği üzerinde durulacaktır.

Sürdürülebilir turizm teması, ortak geleceğimiz raporundaki tartışmaların ardından son on yılda ortaya çıkmıştır. Bu kavramın kesin olmayan ve tartışmalı tanımlarının neden olduğu kafa karışıklığına ve bir yandan sürdürülebilir turizm ile turizm gelişimi arasında ayırım yapma ihtiyacına ilişkin bir tartışmadan başlayarak, öncelikle terimin gelişimine üzerinde durulmaktadır. Öte yandan sürdürülebilir kalkınma daha sonra, sürdürülebilir turizm tartışmalarının çevresel yönünü inceler ve fiziksel olduğu kadar insani çevreyi de ilgilendiren bir kavramı ve uygulamalarını olumlama ihtiyacını savunmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Ekonomik büyüme ve toplumsal ihtiyaçları karşılamak için daha fazla kaynağa duyulan ihtiyaç, ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğine ilişkin kamuoyu farkındalığını artırmaktadır. Sürdürülebilirliğe uygulanabilir geniş bir kavramsal çerçeve olsa da, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun raporundaki geniş çapta kabul gören bir tanım sıklıkla uygulanır ki bu tanım, "sürdürülebilir kalkınmanın günümüzün ihtiyaçlarını karşılamasını sağlamalıdır" şeklindedir. Bu anlamda, sürdürülebilirlik genellikle üç temel sütun veya boyutu içeren bir Venn diyagramı ile temsil edilir. Bunlar ekonomik, sosyal ve çevresel etmenlerdir. Ekonomik sürdürülebilirlik, uzun vadede karlılık elde etmek için kaynak verimliliği aramaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik, sosyal adaleti, sosyal sermayeyi, topluluk gelişimini ve sosyal sorumluluğu kapsamaktadır. Topluluklar eşitlikçi, çeşitli, bağlantılı ve demokratik olduğunda ve iyi bir yaşam kalitesi sağladığında ortaya çıkmaktadır. Son olarak, çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakların genellikle yenilenemez olduğundan, sürdürülebilir bir oranda muhafaza edilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Çevresel varlıkları korumayı veya en azından onları tüketmemeyi ima etmektedir. Bu üç sütundan biri zayıfsa, kalkınma uygulanabilir, adil ve katlanılabilir olabilir, bu sütunlar arasındaki etkileşim nedeniyle, yine de bir bütün olarak sürdürülemez (Niñerola, vd. 2019, 2).

Turizm sektörüne odaklanıldığında, sürdürülebilirlikle ilgili bu jenerik kavramların bazıları da uygulanabilir. Biyolojik yönlerin ekonomik düzeyde önemine rağmen, sosyal boyutun ihmal edilmesi, bu yaklaşımın turizmde nadiren uygulandığı anlamına gelmektedir. Aksine yeşil kavram, insan refahı ve sosyal eşitlik bilinci nedeniyle sektörde önemli bir araştırma hattını oluşturmaktadır. Örneğin Jones, insanların kırsal boş zaman aktivitelerini kırsal bölgeye zarar vermek yerine fayda sağlayacak şekilde sürdürmeye teşvik edildiği yeşil turizm veya ekolojik turizm kavramını ortaya atmıştır. Bu vizyon, günümüzde daha geniştir ve sadece kırları ifade etmemektedir. Turizm, destinasyon türünden bağımsız olarak sürdürülebilir olabilir (Liu, 2003, 461).

Ekolojik turizm (ekoturizm), sürdürülebilir turizm ile eşanlamlı olarak görülse de, çeşitli yazarlar tarafından bunun doğru olmadığını düşünmektedir (Wall, 1997, 483) . Wall, ekoturizmin otomatik olarak sürdürülebilir olmadığını savunmaktadır. Sürdürülebilir olarak değerlendirilmesi için ekonomik olarak uygun, çevresel olarak uygun ve sosyo-kültürel olarak kabul edilebilir olmalıdır. Aslında, sürdürülebilir konulara odaklanan turizm literatürünün çoğu, sosyal açıdan sorumlu seyahat, kişisel gelişim ve çevresel

sürdürülebilirliği içeren ekoturizm kavramına atıfta bulunmaktadır. Weaver ve Lawton'a göre, ekoturizm üç temel kriteri karşılamalıdır, yani, cazibe merkezleri ağırlıklı olarak doğaya dayalı olmalıdır, bu cazibe merkezleriyle ziyaretçi etkileşimleri öğrenmeye veya eğitime odaklanmalıdır ve deneyim ve ürün yönetimi ilkeleri takip etmelidir ve ekolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik ile ilgili uygulamalardır (Niñerola, vd. 2019, 3).

Turizmin temel öğelerinden çevre ve doğal yapıların korunması amacıyla yapılan uygulamaları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Karaset, Yaşarsoy, 2017, 254).

- Turizme de hizmet veren doğal çevre yapıtlarının nesilden nesile aktarılabilmesi için gerekli projelerin oluşturulmalı.

- Kendi içine kapalı değil sektörler arası iletişim temaslarının da interaktif yürütülmeli
- Bölge halkının istek ve beklentileri gözetilmeli ve halk üzerinde baskı kurulmamalıdır.

Turizmde sürdürülebilirlik faaliyetleri sadece çevre koruma gibi algılansa da ekonomik, toplumsal ve kültürel katkıları da göz ardı edilmeyecek boyuttadır. Bu katkıları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Karaset, Yaşarsoy, 2017, 254).

- Turizmin öneminin anlaşılması,
- Ekonomik faydası,
- İstihdam fırsatları sunması,
- Turizm ile ilişkili sektörler ile bir arada karar alma ortamı sağlaması
- Tarihi mekanların korunması için maddi destek sunması,
- Çevre tahribinin önlenmesi,
- Bölge halkına değer verme ve kültürel zenginlik sunmak.

TURİZMDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE STK'LARIN YERİ

Türkiye'de turizm alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları birlik, dernek ya da federasyon vb. gibi farklı örgütlenme şekilleriyle faaliyet gösterebilmektedir (Harman, 2014,349).

Turizmde sürdürülebilirlik faaliyetlerine STK'ların dahi olmasıyla iki unsur ile karşılaşılmaktadır. Bunlardan ilki, artan kişi sayısı ile fikirlerin ve paydaşlarında artması, diğeryse, kendi içinde sektördeki temas noktaları anlamında karmaşık bir yapıya sahip olan turizm endüstrisinin sürdürülebilirlik çalışmalarında büyüyen yapının yönetiminin zorlaşmasıdır (Karaset, Yaşarsoy, 2017, 254)

Bekçi ve Şahin 2019 yılında yaptıkları bir çalışmada, STK'lara göre turizmi etkileyen sorunların tespitinde, turizm sektörünü etkileyen çevresel sorunlar, turizm sektörünü etkileyen yönetsel sorunlar,

örgüte yönelik izlenebilecek yollar, katılım ile ilgili sorunlar ve işleyiş ile ilgili sorunları başlıkları altında toplanmıştır (Bekçi, Şahin, 2019, 81-105)

Sürdürülebilir Turizm, Sivil Toplum Örgütleri Perspektifi raporu ve yapılan literatür çalışmasına göre, sorunlar temelde yerel topluluklar ve çevresel bozulmanın sebep olduğu doğal kaynaklara azalan erişim, artan kültürel erozyon ve insan haklarına saygısızlık, niteliksiz işler ve döviz kaçağı başlıkları altında toplanmıştır. STK'ların sürdürülebilirlik faaliyetleri gözetildiğinde turizmde önemli bir ayağını oluşturabilmektedir. Nitekim gerek sürdürülebilirlik çalışmalarının etkinliği gerekse STK'ların varlığı ile daha interaktif bir süreç yönetimi sağlayacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kitle turizmi, dünya çapında ulusal, bölgesel ve yerel ekonomileri canlandırmak için bir kalkınma aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Son zamanlarda kitle turizmi ile ilişkili çok sayıda olumsuz etki kabul edilmiştir. Yerel kültürün, sosyal yapının, ekonomik refahın ve yaşam biçiminin sürdürülebilirliği, doğal kaynak tabanının sağlığı ile doğası gereği birbirine bağlı ortak hedeflerdir. Turizm endüstrisi, ekoturizm yoluyla, doğal kaynaklara dayalıdır ve bu kaynaklar üzerinde rekabet eden kullanım veya taleplerden yalnızca biridir. Yerel madencilik talepleri veya geçimlik kullanım da ekoturizm sektörünün kaynak ihtiyaçları ile rekabet eder. Bu çalışmada, doğal kaynakların önemi ve kullanımı, yerel halkın sorumlu STK'lara yönelik algı ve görüşleri araştırılmıştır. STK'lar tarafından alınan turizmde sürdürülebilirlik yaklaşımlar kalkınma ve kaynak sürdürülebilirliğini sağlama olasılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Ancak turizm araştırmalarındaki son teknolojinin sürdürülebilirlik mesajlarının olabileceği kadar etkili olmadığı yapılan çalışmalarda tespit edilmiş olup STK'ların bu konudaki desteği oldukça yapıcı bir etki sağlayacaktır. Böylece turizmdeki önemli rollerine rağmen kişisel iletişim kanalları ve mesaj faktörlerinin tasarımına ilişkin araştırmaların ihmal edilmesi, sürdürülebilirlik bilgisinin iletilmesindeki mevcut yetersizliği gibi sorunların önüne geçile bilecektir.

Turizm ve sürdürülebilir kalkınma alanındaki STK'ların neler başardığına dair daha kapsamlı ve karşılaştırmalı çalışmalara açıkça ihtiyaç vardır. Kişisel bağlantılar da dahil olmak üzere uygulamada ve temsilde daha fazla şeffaflığa izin vermek, STK'ların motivasyonları ve etkilerine ilişkin reflektif keşifler oluşturmanın yollarını sağlamaya yardımcı olabilir. Mümkünse, bunlar, STK'ların kendi hedefleri başarısız olsa bile siyasi süreçler ve sonuçlar üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğuna dair araştırmalarla eşleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Bekci, M. & Şahin, S. (2019). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir İnceleme, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 19 (1) , 81-105 . DOI: 10.11616/basbed.vi.510867

Harman, S. (2014). Sivil Toplum Kuruluşlarının Turizm Sistemindeki İşlevleri Üzerine Bir İnceleme/ A Theoretical Review On Functions Of Non-Governmental Organizations In The Tourism System . Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 11 (26) , 343-360 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/mkusbed/issue/19572/208556>

Karaset, Ş. B., & Yaşarsoy, A. G. E. (2017). Yönetsel Bir Olgu Olarak Sürdürülebilir Turizm: Kastamonu'daki Yerel Yönetim Ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Görüşleri. *Proceedings Book*, 252.

Liu, Z. (2003). Sustainable tourism development: A critique. *Journal of sustainable tourism*, 11(6), 459-475.

Niñerola, A., Sánchez-Rebull, M. V., & Hernández-Lara, A. B. (2019). Tourism research on sustainability: A bibliometric analysis. *Sustainability*, 11(5), 1377.

Richard W. Butler (1999) Sustainable tourism: A state-of-the-art review, *Tourism Geographies*, 1:1, 7-25, DOI: 10.1080/14616689908721291

Wall, G. (1997). Is Ecotourism Sustainable? *Environ. Management*, 21, 483–491.

Kentsel Yaşam Kalitesinin Belirlenmesinde Kullanılan İndeksler ve Türkiye

Dr. Öğr.Üyesi B. Hande Gürsoy Haksevenler²²⁹

Arş. Gör. Aydın Akpınar²³⁰

Özet

Dünyadaki hızlı kentleşme kentlerdeki yaşam kalitesini etkili olabilmektedir. Bu sebeple, kentlerdeki yaşam kalitesinin takip edilmesi ve yaşam kalitesinin arttırılmasına yönelik politikalar belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Son yıllarda kentlerdeki yaşam kalitesinin nicel boyutta değerlendirmesine yönelik çalışmalarda artış gözlemlenmektedir. Türkiye için de kentlerdeki yaşam kalitesinin mevcut durumunun ortaya konması ve yaşam kalitesinin geliştirilmesi gereken noktaların belirlenmesinde kentlerin performansını değerlendiren çalışmalar geliştirmek literatüre ve yaşam kalitesine olumlu katkı sağlayabilir. Sunulan çalışmada yaşam kalitesinin belirlenmesine ilişkin çalışmaların derlenmesi, metodolojilerinin incelenmesi ve Türkiye’deki kentlerin ne ölçüde bu çalışmalar arasında yer aldığının tespit edilmesi hedeflenmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında, yaşam kalitesinin belirlenmesinde kullanılan çalışmaların büyük bir bölümünün belirli bir perspektiften geliştirildiği ve ölçek dışındaki kentleri kıyaslamak bir standardizasyona sahip olmadığı görülmüştür. Bu çalışmalarda Türkiye’den çoğunlukla İstanbul ve Ankara’nın yer aldığı tespit edilmiştir. Türkiye’den sınırlı sayıda kentin sınırlı indekste yer almasının temel sebebi güvenilir veriye ulaşılamaması olarak belirlenmiştir. Kentlerin yaşam kalitesinin belirlenmesinde dinamik bir süreç olduğu dikkate alınarak, bu çalışmanın, kentlerin yaşam kalitesi performansını değerlendirmeyi amaçlayanlar için bir referans olarak hizmet etmesi umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel yaşam kalitesi, indeksler, Türkiye

Indexes Used in the Determination of Urban Quality of Life and Turkey

Abstract

Rapid urbanization in the world can affect the quality of life in cities. For this reason, it is of great importance to monitor the quality of life in cities and to determine policies to increase the quality of life. In recent years, there has been an increase in studies on the quantitative evaluation of the quality of life in cities. Developing studies evaluating the performance of cities in determining the current situation of the quality of life in cities and determining the points where the quality of life needs to be improved for Turkey

---

²²⁹ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Kentsel Sorunlar Bölümü Yerel Yönetim Araştırma ve Uygulama Merkezi, hande.gursoy@marmara.edu.tr

²³⁰ Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Kentsel Sorunlar Bölümü Yerel Yönetim Araştırma ve Uygulama Merkezi, aydin.akpinar@marmara.edu.tr

can contribute positively to the literature and quality of life. In this study, it is aimed to compile studies on determining the quality of life, to examine their methodologies and to determine to what extent cities in Turkey are among these studies. In the light of the results, it was seen that most of the studies used in determining the quality of life were developed from a certain perspective and there was no standardization to compare cities outside the scale. In these studies, it has been determined that mostly Istanbul and Ankara are located from Turkey. The main reason why a limited number of cities from Turkey are included in the limited index was determined as the inaccessibility of reliable data. Considering that cities are a dynamic process in determining the quality of life, it is hoped that this study will serve as a reference for those who aim to evaluate the quality of life performance of cities.

Keywords: Urban quality of life, indexes, Turkey

Giriş

Dünya nüfusunun neredeyse %57'sinin kentlerde yaşadığı belirlenmekte, kentlerde yaşayan bu nüfusun 2030'da %60, 2050'de ise %68'e ulaşacağı tahmin edilmektedir (Birleşmiş Milletler, 2018). Diğer taraftan, kentlerdeki faaliyetler ekonomik büyümenin %80'ini oluşturmakta, iklim değişikliğine sebep olan sera gazı emisyonlarının ise yaklaşık %70'ne sebep olmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2020). Kentsel nüfustaki bu artışa karşılık hem doğal kaynakların tükenmesi hem de var olanın kirlenmesi kentteki yaşam kalitesinin sorgulanmasına neden olmaktadır. “Kentsel yaşam kalitesi kavramı ile hem çevresel hem de psikolojik faktörlerin etkisiyle ortaya çıkan memnuniyet durumu” anlaşılmaktadır (Tekeli, 2010). Bu kavramla ilişkili ve günümüzde kentler için sıklıkla kullanılan diğer iki kavram ise kentlerin sürdürülebilirliği ve kentlerin akıllığı olarak sıralanmaktadır. Bir kentin sürdürülebilirliği, kentteki madde ve enerji girişlerini ve atıkların bertarafını kendisini kuşatan çevrenin kapasitesini zorlamadan yapılabilmesi olarak tanımlanırken (Bayram, 2001), bir kentin akıllılığı kentteki karmaşık yaşamı yönetmek için enerji tüketimi, kaynak yönetimi, çevrenin korunması, güvenlik ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, hizmetlerin verimliliğinin sağlanması alanlarında çözümler üretilmesi olarak tanımlanmaktadır (Sharifi, 2019). Görüldüğü üzere bu kavramlar iç içe ve birbirini tamamlayıcı şekilde kullanılmaktadır.

Yaşam Kalitesinin, bireye göre değişiklik gösterdiği, psikolojik ve çevresel etkenlerle etkilenen bir durum olduğu kabulü, yaşam kalitesinin tanımlanmasının yanında ölçümlenmesinde de mutlak bir görüş birliği olmasını güçleştirmektedir. Buna bağlı olarak yaşam kalitesi kriterlerinin nesnel ve öznel göstergeler olarak kategorize edilmektedir. Nesnel göstergeler kentin sunduğu hizmet ve olanaklara orada yaşayan bireylerin eşit ve dengeli olarak erişebilmesini sağlamakla iken öznel göstergeler tek tek kentli bireylerin kentsel hizmetlerin sunulduğu olanaklardan duydukları memnuniyet ve tatmin düzeylerini araştırmaktadır. Söz konusu göstergeler indeksler aracılığıyla rakamsal ifadelerle taşınarak somut olarak değerlendirilmekte ve bir sıralama yapılmasını mümkün kılmaktadır. İndeksler ile kentteki yaşam kalitesinin mevcut durumu ortaya konabilmekte, kentteki yaşam kalitesinin zamanla, ne şekilde değiştiği izlenebilmektedir. Buna bağlı olarak kentteki hangi noktaların iyileştirilmesi gerektiği tespit edilebilmektedir. Dünyada 2000'li yıllardan itibaren hızlanan indeks çalışmaları incelendiğinde, 2015'te

kenti konu alan 200 indeks çalışması, 2017 yılında 300 indeks tespit edilirken (Jones Lang LaSalle, 2015; 2017), bugün bu rakamın akademik çalışmalarla birlikte 1000'in üzerinde bir rakama ulaştığı görülmektedir. Bunlar küresel, bölgesel, ulusal ve metropol gibi farklı ölçeklerde olabilmekte, ayrıca küresel, sürdürülebilir, yenilikçi, yeşil, hareketli, akıllı gibi temaları konu alabilmektedir. Son yıllarda özellikle Birleşmiş Milletler tarafından ülkelerin 2030 yılına kadar erişmesi gereken hedefler olarak sıralanmış amaçlar arasında “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” amacı ile kentsel yaşam kalitesi temasının gündeme geldiği görülmektedir. Mevcut çalışmayla uluslararası indekslerde kentsel yaşam kalitesinin ortaya konmasında hangi göstergelerin kullanıldığı, uluslararası indekslerde ülkemizdeki kentlerin ne şekilde yer aldıkları ve ülkemizde kentleri konu alan indeks çalışmalarının ortaya konması hedeflenmiştir.

Metodoloji

Çalışmada sosyal bilimlerde bir nitel analiz yöntemi olan literatür taraması ve doküman analizi yöntemine başvurulmuştur. Öncelikle web aramaları, kentlerin performansını belirten çalışmaların incelenmesi ve erişilen çalışmaların kaynakçaları incelenmiş ardından yazılı belgelerin içeriğini sistematik olarak analiz etmek için kullanılan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır (Wach, 2013). Mevcut çalışmada kentsel yaşam kalitesini konu alan uluslararası indeksler ile Türkiye’de bu amaç için yapılan çalışmalar taranmıştır. Uluslararası indeksler incelenirken uzun süreli ve belirli aralıklarla sonuçlarını duyuran, bilimsel ve objektif kabul edilebilen bir yöntem kullanan çalışmaları dikkate alınmıştır.

Bulgular

Kentlerin performansını değerlendiren çalışmalar her ne kadar farklı isim, tema ve ölçek halinde literatürde yer bulsa da her birinin en önemli amaçlarından biri ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel ya da erişebilirlik alanlarında ya da bu alanların birinde kentsel yaşam kalitesini arttırmaktır. Bu çalışmalar nicel verilere ya da anket sonucu elde edilen nitel verilere dayanabilmektedir. Çalışmanın derinliği itibarıyla çalışmalara dair gösterge ve veri kaynağı analizine yer verilmemiştir ancak yüzeysel olarak incelendiğinde kullanılan göstergelerin ve veri kaynaklarının büyük ölçüde benzerlik gösterdiği belirlenebilir. Çalışmaların farklılığı kapsamına aldığı kentler, kentlerin sayısı, göstergelerin ağırlıklandırılması ve hesaplanmasına göre değişiklik gösterebilmektedir. Çalışmalara dair genel bilgiler Tablo 1’de paylaşılmıştır.

Tablo 1. Kentsel Yaşam Kalitesini konu alan uluslararası indeksler

İndeks	İndeksin İçeriği	Uygulan an Kent Sayısı	Dikkate alınan temalar/boyutlar
Küresel Güç Şehri İndeksi (Global Power City Index, GPCI) (Mori Memorial Foundation, 2020)	İnsanlar, sermaye ve işletmeleri şehirlere çekmek amacıyla dünyadaki büyük şehirler, ortalama refah ve kentteki tesislere erişim açısından kapsamlı olarak değerlendirilmektedir	70	Ekonomi, Araştırma ve Geliştirme, Kültürel Etkileşim, Yaşanabilirlik, Çevre, Erişilebilirlik
İnovasyon Kentleri İndeksi (Innovation Cities Index, ICI) (2thinknow, 2021)	Avustralya merkezli 2thinknow şirketi tarafından geliştirilmiş olan İnovasyon Kentleri İndeksi 2007'den itibaren yayımlanmaktadır. Bir şehirde inovasyonun yapılabilmesi için gerekli şartların ne ölçüde var olduğunu ortaya koymak üzere geliştirilmiştir.	500	ICI Kapsamında Kültürel Varlıklar, Ulaşım, Akademik Faaliyetler, Akıllı Teknolojiler, Sürdürülebilirlik ve Marka Kent Özelliği Gösterme Konuları Dikkate Alınmaktadır.
Mercer Şehirlerin Yaşam Kalitesi Sıralaması (Mercer's Quality of Living City Ranking, QoL) (Mercer, 2020)	140 şehrin yaşam koşulları genel kabul görmüş standartlara göre değerlendirilmektedir	140	Siyasi ve Sosyal, Ekonomik, Sosyo- Kültürel, Sağlık, Eğitim, Kamu Hizmetleri ve Ulaşım, Rekreasyon, Tüketim malları, Konut, Doğal Çevre
Küresel Yaşanabilirlik İndeksi (The Global Liveability Index, -GLI) (The Economist Intelligence Unit, 2019)	Beş değerlendirme alanına dayalı olarak dünya çapında 140 şehir arasında hangilerinin en iyi veya en kötü yaşam koşullarını sağladığı değerlendirilmektedir.	30	İstikrar, Sağlık, Kültür ve Çevre, Eğitim, Altyapı
Arcadis Sürdürülebilir Şehirler İndeksi (Arcadis Sustainable Cities Index-SCI) (Batten, 2018)	Şehrin sürdürülebilirliği vatandaşın bakış açısı üzerinden araştırılmakta ve farklı şehirlerin farklı vatandaş gruplarının kendi özel	32	Sosyal, Çevresel, Ekonomi

İndeks	İndeksin İçeriği	Uygulan an Kent Sayısı	Dikkate alınan temalar/boyutlar
	İhtiyaçlarını karşılamasını nasıl sağladığı değerlendirilmektedir.		
EasyPark Akıllı Şehirler İndeksi (EasyPark Smart Cities Index) (EasyPark, 2019)	Dünyanın teknolojik olarak en gelişmiş şehirlerinin karmaşık bir analizini gerçekleştirmektedir, temel göstergeler üzerinden ilk 100 şehir sıralanmaktadır.	100	Ulaşım ve Hareketlilik, Sürdürülebilirlik, Yönetişim, Ekonomi, Dijitalleşme, Siber Güvenlik, Yaşam Standardı, Uzman Algısı
REMOUBAN Kentlerde Akıllılık ve Sürdürülebilirlik Çerçevesi 2020 (Framework for Smartness and Sustainability in Cities 2020) (Antolín vd., 2020)	Diğer akıllı şehir projelerinden, ISO standartlarından, SKA'dan vb. elde edilen mevcut bilgilere dayanarak, ilgili şehirlerin akıllı ve sürdürülebilir dönüşümüne yönelik değerlendirme yapmaktadır.	104	Kentsel Alan, Hareketlilik ve Ulaşım, Bina ve Konut, Hava Kalitesi, Enerji, Su ve Atık, Ekonomi, Refah Seviyesi, Yönetişim ve Kurumsal Kapasite
Kentsel Gelişim İndeksi (Urban Development Index, UDI) 2020 (Molinaro vd., 2020)	Eşit ağırlık yaklaşımına dayalı olarak diğer dört şehirle kıyaslama yoluyla Rio-de-Janeiro şehrinde sürdürülebilir kalkınma düzeyinin ölçülmektedir	5	Ekonomi, toplum, çevre ve yönetim
IESE Hareketli Kentler İndeksi 2020 (IESE Cities in Motion Index) (Berrone ve Ricart, 2020)	Şehir sakinlerinin yaşam kalitesine göre sürdürülebilirlik ve akıllılık ölçülmektedir. 79'u başkent olan 174 şehrin sıralanmaktadır.	174	Beşerî sermaye, Sosyal uyum, Ekonomi, Yönetişim, Çevre, Hareketlilik ve Ulaşım, Şehir Planlama, Uluslararası Erişim, Teknoloji
Akıllı sürdürülebilir şehirler için Lizbon sıralaması (Lisbon ranking for smart sustainable cities, LRSC) 2019 (Akande vd., 2019)	Eurostat veri tabanından alınan veriler kullanılarak, hiyerarşik kümeleme ve temel bileşen analizi yapılmıştır. Şehirlerin ne kadar akıllı ve sürdürülebilir olduklarına göre 28 Avrupa başkenti sıralanmaktadır.	28	Ekonomi, Çevre ve Toplum temalarının her biri UNECE-ITU Akıllı Sürdürülebilir Şehirler çerçevesi ile bağlantılı altı akıllılık konusuna bölünmüştür.
Çin Akıllı Sürdürülebilir Şehirler (Smart Sustainable	Temel bileşen analizi ve geri yayılım teknikleri birleştirilerek	35	Teknolojik İnovasyon, Akıllı Ekonomi, Akıllı

İndeks	İndeksin İçeriği	Uygulan an Kent Sayısı	Dikkate alınan temalar/boyutlar
Cities Chine, SSCC) 2019 (Li vd., 2019)	Çin'deki 35 akıllı şehrin gelişim durumu değerlendirilmektedir.		Altyapı, Akıllı Hizmetler, Akıllı Hareketlilik, Akıllı Çevre
Çin Kentsel Sürdürülebilirlik Endeksi 2016 (The China Urban Sustainability Index, USI) 2016 (The China Urban Sustainability Index, 2016)	Farklı büyüklüklerde ve çeşitli gelişim aşamalarındaki 185 Çin şehrinin sürdürülebilirlik düzeyi toplumsal ve çevresel göstergeler üzerinden değerlendirilmektedir.	185	Ekonomi, Toplum, Kaynaklar ve Çevre
Yerel Gündem 21 Sentetik İndeks (Local Agenda 21 Synthetic Index) 2015 (Marsal-Llacuna vd., 2015)	Barselona şehri için Yerel Gündem 21 konseptine ve ilgili sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi boyutlarına dayalı akıllı şehir performansını özetlemeye yönelik bir indekstir. Analiz için temel bileşen analizi ile bir dizi gösterge toplanmaktadır.	24	Yeşil alanlar ve biyolojik çeşitlilik, Kamusal alan, Hareketlilik, Çevre ve Hava Kalitesi, Enerji ve Doğal Kaynaklar, Atık, Sosyal Uyum, Ekonomik Faaliyet, Kültür, Eğitim, İşbirliği
Boyd-Cohen Akıllı Şehir İndeksi (Boyd-Cohen Smart City Index Master Indicators) 2014 (Cohen, 2015)	Sürdürülebilirlik konularını da göz önünde bulundurarak, akıllı şehirlere dayalı dünya genelinde 120 şehrin akıllı şehir performansını sunmaktadır.	120	Ekonomi, İnsanlar, Hareketlilik, Yaşam, Yönetişim, Çevre
BM-Habitat Şehri Refah Endeksi (UN-Habitat's City Prosperity Index-CPI) 2012 (UN-Habitat, 2013)	İyi dengelenmiş gelişmeyi simgeleyen kavramsal bir matris olan kentsel refah kavramı üzerinden dünya şehirlerindeki refah derecesini değerlendirmektedir.	-	Verimlilik, Altyapı Geliştirme, Yaşam Kalitesi, Eşitlik ve Toplumsal Kapsayıcılık, Çevresel Sürdürülebilirlik, Kentsel Yönetişim ve Mevzuat

Kentsel yaşam kalitesinin konu alındığı indekslerde Türkiye'den kentlerin yer alıp almadığı incelendiğinde Tablo 2'de sunulmuş olan yalnızca birkaç indekste, ülkemizden yalnızca İstanbul'un veya Ankara ve İzmir gibi birkaç büyük kentimizin değerlendirildiği görülmektedir (Tablo 2). Yalnızca birkaç indekste, sadece sınırlı sayıdaki kentimizin dikkate alınmasındaki temel sebebin güvenilir veriye ulaşamaması olarak belirlenmektedir (Sarı ve Kındap, 2018).

Tablo 2. Yaşam Kalitesinin Konu Alındığı Kent İndekslerinde Türkiye'nin Yeri

İndeks	Kıyaslama Yılı	Kıyaslanan Kent Sayısı	Türkiye'den Giren Kent	Şehrin Bulunduğu Sıralama
Küresel Güç Kent İndeksi (Global Power City Index, GPCI)	2021	70	İstanbul	34
Mercer Hayat Kalitesi Sıralamaları (Quality of Living Rankings, QLR)	2019	231	İstanbul	130
İnovasyon Kentleri İndeksi (Innovation Cities Index, ICI)	2020	500	İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Adana, Bursa	İstanbul, kent inovasyon için etki sahibi olan kent (hub), Ankara, İzmir, Antalya, Adana ve Bursa inovasyon için potansiyeli olan ama bazı kilit noktalarda zayıflıkları olan kent (node) olarak belirlenmiştir.
Hareketli Kentler İndeksi (Cities in Motion Index, CIMI)	2020	174	İstanbul ve Ankara	İstanbul 129 Ankara 136
ARCADIS Sürdürülebilir Kentler İndeksi (Sustainable Cities Index, SCI)	2018	50	İstanbul	22
Yeşil Kent İndeksi (Green City Index)	2012	30 Avrupa şehri	İstanbul	25

Ülkemizde kenti konu olarak geliştirilen indeks çalışmalarının diğer ülkelere kıyasla nispeten geriden başladığı ancak atılan adımların yakın zamanda ivmelendiği görülmektedir (Tablo 3). Yakın zamana kadar çalışmalarda somut bir sıralama söz konusu olmaktansa, gösterge gruplarının ne olması gerektiği ve bu verilerin nerden temin edileceğine ilişkin değerlendirmeler yapıldığı, veriye ulaşılamadığı için daha ileriye taşınmadığı görülmektedir. Yakın zamanda bu alandaki çalışmaların hız kazanmasının arkasındaki önemli itici gücün Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda ülkelerin 2030 yılına kadar erişmesi gereken amaçlar arasında yer alan “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” amacı olduğu, buna istinaden ülkemizde de 2019-2023 yılı için yayımlanan 11.

Kalkınma Planı hedefleri ve politikaları kapsamında Bölüm 2.4 olan “Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre” başlığındaki hedeflerin hayata geçirilmesi olduğu tespit edilmektedir. Ayrıca, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (mülga Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) tarafından hazırlanan 2019-2022 Ulusal Akıllı Kentler Stratejisi ve Eylem Planı odağında da “Hayata Değer Katan Yaşanabilir ve Sürdürülebilir Şehirler” vizyonu yer almaktadır.

Tablo 3. Türkiye’de Kenti Konu Alarak Geliştirilen İndeksler

Başlangıç Tarihi	Kurum/ Kuruluş	İndeks	Değerlendirme
1996	Devlet Planlama Teşkilatı	İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması	Çevreye ilişkin bir gösterge grubu bulunmamaktadır.
2008	Bayındırlık ve İskân Bakanlığı	Kentsel Göstergeler Kılavuzu	Hangi göstergelerin öncelikli ve erişilebilir olduğu değerlendirilmiş, analiz etmek için veri tabanının oluşturulmasına geçilmiştir. Ancak gelişmeler paylaşılmamıştır.
2008-2011	CNBC-e Business	Yaşam Kalitesi Araştırması	Bulgularına ikincil kaynaklardan erişilmiş ve sürdürülebilir bir şekilde devam ettirilememiştir.
2010	Türkiye Bilimler Akademisi	Yaşam Kalitesi Göstergeleri	Göstergeler ve veri kaynakları belirlenmiştir ancak gerekli veriler toplanamadığı için çalışma hayata geçirilememiştir.
2011	Boğaziçi Üni. ve Mastercard	Türkiye'nin Şehirleri Sürdürülebilirlik Araş.	Veri toplama yöntemi nitel olarak gerçekleşmiştir.
2014	İçişleri Bakanlığı	Sosyo-Ekonomik Haritalama Kitabı	İllerdeki sosyo-ekonomik durumun hangi verilerle nasıl ortaya konabileceği ve görselleştirilebileceği üzerinde durulmuştur.
2015	Türkiye İstatistik Kurumu	İllerde Yaşam Endeksi	Yaklaşım olarak OECD’nin “how is life” çalışması esas alınmış, ancak gösterge seçiminde önerilenler yerine il bazında var olanların kullanımına gidilmiştir.
2017	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Akıllı Şehir İndeksi	Yerel yönetim birimlerince nicel bir analize dayanılarak gerçekleştirilen ilk çalışmadır. Küresel ölçekte yaygın olarak kullanılan ve standardı belirlenmiş olan göstergelerin kullanımına gidilmiştir.

Başlangıç Tarihi	Kurum/ Kuruluş	İndeks	Değerlendirme
2018	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	Akıllı Kent Olgunluk Değerlendirme Modeli	Kentlerin akıllı şehir uygulamalarına ne ölçüde hazır olduklarını belirlemek hedeflenmiştir. Bu amaçla, yerel yönetim birimlerine her yıl olmak üzere “Yerel Yönetim Akıllı Şehir Olgunluk Değerlendirme Anketi” uygulanmaktadır.
2020	İnsani Gelişme Vakfı	İnsani Gelişme İndeksi	Büyükşehir belediyeleri ilçeleri için nicel ve nitel veriler üzerinden kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır.

Sonuç

Mevcut çalışmada kentsel yaşam kalitesini konu alan uluslararası indeksler, bu indekslerde Türkiye'nin yeri ve Türkiye'de bu alanda yapılan çalışmalar incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında, Uluslararası indekslerde göstergeler, geliştirilen indeksin ölçeğine göre farklılık gösterebilmektedir. Bu durum, küresel ölçekte veri erişimi zor olduğu için standardı sağlamak adına daha genel göstergeler kullanımına gidilmesi ile ilişkilendirilmektedir. Kenti konu alan uluslararası indekslerde Türkiye'den kentlerin ne ölçüde dikkate alındığı araştırıldığında ise yalnızca birkaç indekste İstanbul, Ankara, İzmir gibi birkaç büyük kentimizin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu durum veri üretim sorunu olarak belirlenmektedir. Türkiye'den yalnızca sınırlı sayıda kentin sınırlı indekste yer almasının temel sebebi güvenilir veriye ulaşılamaması olarak belirlenmiştir.

Referanslar

2thinknow. (2021). “Innovation Cities Index 2021”. <https://www.innovation-cities.com/city-rankings-2021>

ARCADIS (2018). “Citizen Centric Cities: The Sustainable Cities Index 2018”, https://www.arcadis.com/campaigns/citizencentriccities/images/%7B1d5ae7e2-a348-4b6e-b1d7-6d94fa7d7567%7Dsustainable_cities_index_2018_arcadis.pdf

Avrupa Komisyonu. (2020). 100 Climate-Neutral Cities by 2030—By and for the Citizens, Interim Report of the Mission Board for Climate-Neutral and Smart Cities. Erişim adresi: <file:///C:/Users/PC/Downloads/KI0220662ENN.en.pdf>

Bayram, F. (2001). Sürdürülebilir kentsel gelişme: araçlar, yaklaşımlar ve Türkiye. *Cevat Geray'a Armağan, Mülkiyeliler Birliği Yayınları*, 25, 251-265.

Birleşmiş Milletler. (2018). World Urbanization Prospects-The 2018 Revision (ST/ESA/SER.A/420). Erişim adresi: <https://population.un.org/wup/publications/Files/WUP2018-Report.pdf>

EasyPark (2021). “The Cities of the Future Index”, <https://easyparkgroup.com/news/the-cities-of-the-future-index/>

IESE Business School, University of Navarra (2020). Cities in Motion. Erişim Adresi: <https://www.iese.edu/faculty-research/cities-in-motion/>

JLL Cities Research Center (2015). The Business of Cities 2015. Erişim Adresi: <https://www.yumpu.com/en/document/read/48499901/jll-business-of-cities-report>

JLL Cities Research Center (2017). The Universe of City Indices 2017: Decoding City Performance. Erişim Adresi: <https://smartnet.niua.org/sites/default/files/resources/jll-decoding-city-performance-2017.pdf>

MERCER (2019), “Quality of Living City Ranking 2019”. <https://mobilityexchange.mercer.com/Insights/quality-of-living-rankings>

Mori Memorial Foundation (2021), “Global Power City Index 2021”, http://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2020_summary.pdf

Sarı, V. İ. ve Kındap, A. (2018). Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergelerinin Analizi . Sayıştay Dergisi, (108), 39-72. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/sayistay/issue/61564/919231>

Sharifi, A. (2019). A critical review of selected smart city assessment tools and indicator sets. *Journal of Cleaner Production*, 233, 1269-1283. doi: 10.1016/j.jclepro.2019.06.172

Tekeli, İ. (2010). Gündelik yaşam, yaşam kalitesi ve yerellik yazıları. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s. 155.

Wach, E. (2013). Learning about qualitative document analysis. Erişim adresi: <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%2013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Social Project Applications Through Social Municipality Approach: A Study On The Example Of Zeytinburnu Municipality

Assoc. Dr. Hülya Semiz Turkoglu²³¹
Asst. Prof. Dr. Suleyman Turkoglu²³²

Abstract

The reason why municipalities can provide effective and fast service is that they are close to the citizens and determine the needs and wishes of the people by meeting face to face. The needs and demands of the society are not only the infrastructure and technical services of the city. Economic, health, cultural and educational services are also among the duties of the municipality. The mission of the municipalities is to fulfill the public service duties assigned to them. The understanding of social municipality, which has developed and changed over time, has laid the groundwork for the formation of an important awareness in terms of providing social assistance and services with the rapid development of communication technology.

The most important development that directly affects the communication and interaction between municipalities, non-governmental organizations and the public has been when technology has become a part of our lives. On the other hand, innovations introduced in communication technologies increase the interaction of platforms, and they have started to be used effectively especially in information sharing and consultation.

For this purpose, the social municipality understanding of municipalities and the role and importance of projects were investigated through online communication platforms (web page and social media applications). Municipalities that serve our society as local government units play an increasing role in social policy reform by cooperating with non-governmental organizations established for service purposes.

In the study, the social projects of Istanbul Zeytinburnu Municipality, which is one of the municipalities serving within the framework of social municipality understanding, were examined. The potential to produce services more effectively in many social areas from education to health, from culture to art, from economy to sports, with social approach projects carried out in municipalities, has been evaluated and the importance of this approach of social municipality in the field of public service has been emphasized.

Keywords: Social Municipalism, Non-Governmental Organizations, Zeytinburnu Municipality, Online Communication Applications.

---

²³¹ İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, hulyasemiz@istanbul.edu.tr

²³² İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, turkoglus@istanbul.edu.tr

Sosyal Belediyecilik Anlayışı Üzerinden Sosyal Proje Uygulamaları: Zeytinburnu Belediyesi Örneği Üzerine Bir İnceleme

Özet

Belediyelerin etkili ve hızlı hizmet verebilmesinin sebebi, vatandaşla yakın olmaları, halkın ihtiyaçlarını ve isteklerini yüz yüze görüşerek belirlemesidir. Toplumun ihtiyaç ve taleplerini sadece kentin alt yapı ve teknik hizmetler değildir. Ekonomik, sağlık, kültürel ve eğitim hizmetleri de belediyenin görevleri arasında bulunmaktadır. Belediyelerin misyonu kendilerine verilen kamu hizmetleri görevini yerine getirmektir. Zamanla gelişim ve değişime giden sosyal belediyecilik anlayış, iletişim teknolojinin de hızla gelişimiyle sosyal yardım ve hizmetlerin verilmesi açısından önemli bir farkındalığın oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Belediyeler arasında, sivil toplum kuruluşlarıyla, halkla iletişim ve etkileşimini doğrudan etkileyen en önemli gelişme, teknolojinin hayatımızın bir parçası haline gelmesiyle olmuştur. Diğer yandan iletişim teknolojilerinde kullanıma sunulan yenilikler, platformların etkileşimini arttırmakta, özellikle bilgi paylaşımı ve istişare konusunda etkin kullanmaya başlamıştır.

Bu amaçla çalışma da belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışı ile projelerin rolü ve önemi online iletişim platformları (web sayfası ve sosyal medya uygulamaları) üzerinden araştırılmıştır. Toplumumuza yerel yönetim birimleri olarak hizmet veren belediyeler yine hizmet amaçlı kurulan sivil toplum kuruluşları ile iş birliğine giderek sosyal politika reformunda artan bir rolü üstlenmektedirler.

Çalışmada, sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde hizmet veren belediyelerden olan, İstanbul Zeytinburnu Belediyesi'nin yapmış olduğu sosyal projeler ele alınarak inceleme yapılmıştır. Belediyelerde gerçekleştirilen sosyal yaklaşımlı projeler ile eğitimden sağlığa, kültürden sanata, ekonomiden spora pek çok toplumsal alanda daha etkin bir şekilde hizmet üretme potansiyeli değerlendirilmiş ve sosyal belediyeciliğin bu yaklaşımının kamuya hizmet alanında önemi vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Belediyecilik, Sivil Toplum Kuruluşları, Zeytinburnu Belediyesi, Online İletişim Uygulamaları.

Introduction

With this change in the 21st century, the rapid increase in the use of technology and the effect of globalization, the cities began to compete among themselves, replacing the international competition in the global context in the past, as a result of this, local governments took their positions at the forefront and came to power at the discretion of the people and shared tasks with the central government. has come to the point of doing; In addition to its services such as park, cleaning, road and water, it has started to take

on duties not only in the physical problems of the city, but also in the social and cultural field by expanding its field of duty.

While the Social State or Welfare State, which is the implementer of Social Policies, tries to prevent social inequalities, that is, the disadvantaged groups in the society in terms of the conditions in which they live, by taking all kinds of measures against negative conditions, by establishing a social balance against those who are in a socially strong situation, they also try to prevent the income imbalance, and also to provide social justice to the disadvantaged groups. It is understood that it is responsible for bringing them into social life by providing various aids in order to realize this (Aygen, 2014: 174).

Social Policy, which plays a role in increasing welfare in general in social life so that everyone living in the society can lead a life befitting human dignity, depends on the breadth of the field put into practice, but affects not only a part of the society but actually the general public. In this context, the concept of social municipality has emerged with the transfer of some roles carried out by the central government to local governments as a result of the shrinkage in public services that evolved after the neo-liberal policies, which is a 20th century trend (Yönten & Şimşek, 2016: 78).

As a result of having a greater say in social issues, local governments started to develop policies in social fields such as health and education in addition to their classical duties, and in order to realize this social purpose, they provided assistance to the unemployed and orphans within the scope of the concept of Social Municipality. In this context, it has started to put forward policies to create the necessary infrastructure for the activities of the socio-cultural field to become continuous.

Social Policy

While the regulation of the way societies meet the basic human needs such as security, education, health and working conditions in social life is related to the field of social policy, what solutions can be produced in the face of problems such as social, economic, migration and globalization are among the topics of social policy in a wide scope. It aims to provide the necessary services to the disadvantaged groups living in the society through social policy.

The concept of Social Policy, which emerged as a result of the industrial revolution, was limited to the correction of the harsh conditions experienced at that time and the restructuring of urban life as the first stage.

First of all, as a result of this revolution in England, steps were taken to close the gap between workers and employers in terms of rights with the increase of factories, but later on, the central government continued to use social policy as a tool in solving other problems that arose in social life. Thus, the concept of social policy has emerged as a phenomenon that has eluded its narrow meaning and affected large segments of society (Yıldırım, 2009).

The broad goals of social policy; “Continuously improving the social and economic conditions of people who are socially and economically weak, Providing comprehensive material and moral support services

to needy people within the framework of social security methods, Creating a welfare society for the provision of social justice, Providing social development on a macro and micro basis, Equality of opportunity. To take measures for the maintenance of a life worthy of human dignity and to ensure full employment, To take all members of the society under the scope of social security against all social risks and harms, To carry out guidance and pedagogy activities in the field of social services in order to ensure the validity of social moral principles in the society, and to provide human resources. We can list these as “evaluating the micro and macro levels in the most efficient way and creating social capital” (Özdemir, 2007).

Social policy generally depends on the policies put forward by the state, but for the development of social policy only the policies implemented by the state are not sufficient, in addition, the development of human rights and democracy directly affects social policy. has protected.

On the Concept of Social Municipalism

Municipalities are local organizations that are established to meet the needs of the people living on the same piece of land, serve to transfer public services to the public, have a political nature, and have a public legal entity that comes to power (Batirer, 2019: 55). Social municipality as an extension of the Social State is used in Western countries in forms such as "social municipality", "social municipality services" and "social based municipality" (community-based municipality).

It can be said that the social municipality approach in Turkey has become widespread with the "communal municipalism" that has been put into practice after the 1970s. Because Kesgin also puts forward the same view. The understanding of social municipality, which has been put into practice with the "municipal socialism" and "communal municipalism" experiments in Turkey, has revealed that the municipalities offer good services in this regard. In this direction, the roles of municipalities in consumption and reproduction processes have begun to transform (Yıldırım, 2014: 128).

It can be said that social municipality practices in Turkey started to increase especially after the 1990s. Municipalities have started to create and implement social policies in the social and cultural field. In their next practice, they started social service and social assistance activities for the disabled and other disadvantaged groups. The type, quality and scope of social assistance, which was previously offered in the form of hot meals, food and clothing in soup kitchens to poor, orphans, disabled and elderly people, has increased after 1990, and these aids have begun to be provided by different municipal institutions according to their service areas (Şataf, 2017: 11). -12).

Social municipality, which allows local governments to make arrangements in the social field, provides the necessary infrastructure investments in order to establish social integration, which can direct public expenditures to basic issues such as health and education in line with the needs of the local people, and carries out reconciliation activities to prevent conflict in social segments. appears as a model (Şataf & Taptık, 2012).

Although the rapid transformations within the scope of public administration cause states to engage in the restructuring process, local governments expand their area of responsibility and become more involved in the social sphere, together with the localization and globalization phenomena that cover the world, thanks to the new regulations made in various fields in order to save the public administration from clumsiness and transform it into the most effective and efficient one. got the opportunity.

The main reason why municipalities can produce effective and fast services is that they are intertwined with the right, and they can identify their needs and demands by meeting one-on-one. The needs and expectations of the society are not limited to urban infrastructure services or technical services. Cultural, economic, educational and health services are also some of the duties defined for them.

Basically, 'social municipal services' can be evaluated under three headings:

- Infrastructure services; zoning, road, asphalt, street, pavement, park construction, cleaning, etc. services
- Service to meet their basic needs; social assistance and services provided to people in financial difficulties,
- Service to meet their cultural needs; The services that should be done at the point of meeting the cultural needs are education, culture, sports and artistic services.

Examples of Social Municipalism in Istanbul Zeytinburnu Municipality

With the accelerated urbanization process in Turkey in the 1950s, the cities became crowded with population, and the priorities of the municipalities were directed to the provision of basic urban infrastructure services rather than social policies. Since those years, many social duties assigned to the municipalities by various laws, especially the Municipal Law of 1930, have been fulfilled by the central administrations due to reasons such as lack of resources and indifference (Keleş, 2008:41).

The institutionalization and spread of social municipality practices in local governments started in the 1970s. In those years, municipalities implemented new municipal practices by increasing participation with unions, cooperatives, companies, and by including non-governmental organizations, trade unions and professional organizations (Keskin, 2012). In the 1990s, these practices gained momentum. Some municipalities, whose incomes have increased compared to the past, have given more space to social service-centered policies in order to meet the needs of the population whose education level has increased and the demand for urban and social services has grown and diversified, and on the other hand, to meet the needs of the urban masses who have migrated to the city and become increasingly impoverished. Social assistance, which was taken over from the past in the form of providing hot meals, food and clothing in soup kitchens to poor, orphans, disabled and elderly people, has increased both in terms of type, quality and scope, and has become provided by different municipal units after the 1990s. The establishment of disability centers, nursing homes, women's and children's shelters and centers, hospitals, polyclinics and health centers, and the organization of comprehensive vocational and skill training courses are among the basic services of many municipalities (Pektaş, 2010).

Zeytinburnu district, which we take as a case study in our article, is one of the first districts of Istanbul. Zeytinburnu is a district of Istanbul province. It became a district on September 1, 1957. It is in the southeast of Thrace, where the slopes of the Çatalca peninsula facing the Sea of Marmara meet this sea. It is separated by walls with a historical peninsula.

Zeytinburnu was Istanbul's gateway to the West and Europe in the past, as it is today. Due to this location, it was the meeting point of different cultures, languages and beliefs. It has always had a cosmopolitan demographic. Thanks to its flat topography parallel to the sea, it has managed to stay in the international transportation network for a long time. Therefore, it has always been a center of commerce and attraction and has received intense immigration in certain periods.

History of Zeytinburnu district

District formation: 1957	Population: 293.839	Area: 11.42 KM	Park: 30	Neighbourhood: 13
Street: 972	Main Street: 48	Avenue: 1	Highroad: 35	Building: 14.842

PROJECTS

Many projects are carried out within the scope of their fields under the title of projects on the website of Zeytinburnu Municipality.

- Disaster and Emergency Management Projects
- Cultural Projects
- Career Center - Education and Employment Projects
- Health Projects
- Urban Transformation Permanent Solution
- Culture Valley Project
- Social Projects
- Environmental Projects
- <https://zeytinburnu.istanbul/projeler/>

Projects within the scope of Social Projects:

- Local Government Resilience Project
- Bicycle Project for All Ages
- Ask Good for Yourself Project

- Snow Sparrow Project
- Child Protection Project
- Human Rights City Project
- Change Project

Local Government Resilience Project

Purpose: It aims to develop national migration policies to reflect local realities and needs, to strengthen inter-municipal learning and support structures through regional associations, and to improve holistic planning and governance at the municipal level.

In project scope;

Urban problems and experiences of municipalities in the face of migration are discussed with a realistic perspective. Basic concepts, existing and new approaches are covered. Support mechanisms for local decision-making processes are discussed. Innovative approaches are described by considering the limited points in practice. In the field of migration and local governance in the production and dissemination of knowledge; The available information is compiled. New information is produced. Studies are being disseminated to all Turkish municipalities in the form of booklets.

Cooperation: Swedish Association of Local Authorities and Regions, Union of Municipalities of Turkey, Union of Marmara Municipalities, Union of Çukurova Municipalities

Bicycle Project for All Ages

Purpose: The Bicycle for All Ages Project aims to raise awareness of volunteerism among young people, and to provide mobility to individuals with mobility restrictions due to old age or disability, by means of an environmentally friendly transportation vehicle and a bicycle, which is a part of active life. In this way, the ability of young people to develop empathy and gain awareness of volunteerism about disability due to old age will be supported.

Collaboration: Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports, Zeytinburnu Municipality Sports Club Association

Wish Good For Yourself Project

Purpose: The Good Future Project is a project to support the fight against addiction in which students, parents, teachers and relevant institutions and organizations in the district will all take part in a pilot school in Zeytinburnu.

Cooperation: Ministry of Interior General Directorate of Civil Society Relations, Istanbul Police Department, District Directorate of National Education, Biruni University, Zeytinburnu Municipality Sports Club Association

Snow Sparrow Project

Purpose: The Snow Sparrow project is implemented at the Family, Women Support and Disabled Center to support women living in Zeytinburnu to get a job.

Cooperation: United Nations High Commissioner for Refugees

Child Protection Project

Purpose: The Child Protection Project aims to protect local and foreign communities, provide psychosocial resilience and improve social cohesion by increasing access to information and basic services, strengthening psychosocial support and community protection mechanisms, and improving the capacity of service providers.

Collaboration: Save the Children

Human Rights City Project

Purpose: It aims to put the rights guaranteed by international and national laws of the elderly, disabled, women, children and refugee/immigrant groups in municipalities into practice in urban life, adapting them to daily life and reflecting them to municipal services.

The project also aims to create participatory and inclusive common platforms where especially municipalities and academia, professional organizations working on these topics, public institutions, non-governmental organizations and international organizations can take part in order to produce concrete policy proposals in these areas.

A secondary objective of the project is to strengthen the education and research capacity of the academy in Turkey in the above-mentioned areas and to develop local government-academy cooperation within this framework. Increasing the number and qualifications of academics working on these topics, strengthening the relations of academicians and programs with foreign academies working in the same fields are among the objectives of this project.

The relationship, security, accessibility and participation dimensions of 5 different groups, especially identified as Women, Disabled, Children, Elderly and Refugee/Immigrants, are tried to be improved in line with the needs of that city, with the contribution of different actors and with the support of local authorities.

Project Pilot Municipalities:

- Ankara Altındağ Municipality: Child/Woman
- Ankara Çankaya Municipality: Child/Disabled/Woman/Elderly
- Antalya Muratpaşa Municipality: Child/Woman/ Elderly
- Gaziantep Şahinbey Municipality: Child/ Asylum Seeker
- İstanbul Maltepe Municipality: Child/Woman

- Istanbul Zeytinburnu Municipality: Child/Woman/Asylum Seeker
- Mersin Metropolitan Municipality: Child/ Disabled/ Refugee/ Woman/ Elderly

Collaboration: Sweden Lund University, Raoul Wallenberg Institute, Union of Turkish World Municipalities

Change Project

Purpose: The Change Project aims to enable individuals with various disability groups who receive service from the Center for Family, Women, Support and Disabled People to express their accessibility problems and to encourage them to think about solutions for their problems.

Collaboration: Sweden Lund University, Raoul Wallenberg Institute

CONCLUSION

Under the positive effect of localization and globalization, central governments started to shrink by choosing to delegate some of their responsibilities to local governments. The concept of social municipality has emerged in order to continue these responsibilities in local governments, and social policies cease to be an instrument of the central government through municipalities, which are the most important units of the local government system. In recent years, social municipality has started to become the most key element of local governments in order to ensure and maintain social peace and security.

Social policies implemented by municipalities, which maintain the social state approach of the central government and the social state at the local level, are developing and increasing day by day. In addition to their policies regarding the services they offer locally, municipalities have started to offer a number of new services to reduce poverty and deprivation with social policies that will increase the living standards of the city residents and make their lives easier. In fact, although the central government is the first administrative level responsible for the development, delivery and distribution of social services and social assistance to the public, the functions of local governments are gradually increasing in the development and delivery of these service policies.

The responsibility of local governments in the process of providing public services has increased all over the world with the idea of determining the needs accurately and quickly and providing services quickly and without intermediaries. In Turkey, as an extension of the public administration reform, with the innovations introduced in the legal regulations, very important duties and authorities in the field of social responsibility have been given to local governments.

Social municipality activities come to the fore with many projects carried out in Zeytinburnu Municipality, which we take as a case study in our article.

Social municipality tries to minimize the impact of disadvantaged groups in liberal market conditions and spreads a life worthy of human dignity throughout the society by providing various economic and social supports. With the increasing effect of globalization and liberalism, states started to minimize their

borders, which caused the abandonment of the understanding of social rights granted to individuals, and it was seen that these social duties were transferred to local governments and voluntary organizations day by day.

REFERENCES

- Aygen, M. (2014) “Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği”, Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı: 1.
- Yönten, A. & Şimşek, Ç. (2016). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Olgusunu Anlamak: Samsun Üzerine Bir İnceleme. *Strategic Public Management Journal*, http://dosya.marmara.edu.tr/stkaum/spmj/say%C4%B1%203/Asli_Y_nten_ve_Cigdem_Sim_ek.pdf Erişim Tarihi (22.11.2022)
- Yıldırım, M. (2009). Modernizm, postmodernizm ve kamu yönetimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 703-719.
- Yıldırım, A. (2014). “Belediyelerin Sosyal Politika Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme: Malatya Belediyesi Örneği”, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 17, ss.485-509.
- Özdemir, S. (2007). Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti. İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Şataf, C., ve Taptık, S. (2021). “Belediyelerin E-Halkla İlişkiler Uygulamalarının Kullanımında Sosyal Belediyecilik: Farklı Bölgeler için Belediyeler Üzerinden Bir Araştırma”. *Maliye Araştırmaları Dergisi*,7(2), 65-92.
- Şataf, C. (2017). “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışına Yönelik Genel Bir Değerlendirme”, içinde *Yerel Yönetimler Üzerine Seçme Yazılar*, (Editörler) Furkan BEŞEL/ Fatih YARDIMCIOĞLU, Beşköprü Yayınları, Sakarya.
- Batırır, B. (2019). 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun Etkileri Üzerine Bir İnceleme, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERSÖZ, Halis Yunus (2006), “5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyeler”, Sosyal Siyaset Konferansları, İstanbul.
- Kesgin, Bedrettin. (2012) “Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik”, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 26, 169-180.
- Pektaş, Ethem Kadri. (2010) “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar”, Sakarya Üniversitesi Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, 5-22.

Sivil Toplum Hareketi Olarak Düşünce Kuruluşlarının Yerel Yönetişim Anlamında Sivil Topluma Katkısı

Dr. İskender Güneş²³³

Özet

Yerel yönetimler şehir sakinlerinin kolay ulaşma imkânı buldukları ve hizmet aldıkları halka en yakın hizmet birimleri olarak faaliyet göstermektedirler. Bunun yanında yerel yönetimlerin de halka kolay ulaşması anlamında faydalandığı ve fikri anlamda tarama yaparak gelecek vizyonuna belli ölçülerde yön verdiği kurumlar olan düşünce kuruluşlarının da ayrı bir önem taşıdığı görülmektedir. Yerel demokrasinin geliştirilmesi bağlamında rol de üstlenen düşünce kuruluşlarının yerel yöneticilere rehberlik edecek eserler ve politika belgeleri üreten kuruluşlar olması bu bakımdan önem taşımaktadır.

Sunulan kamusal hizmetlerin fikri anlamda geliştirilmesi anlamında aktör olarak hareket eden düşünce kuruluşları, toplumların ortak çıkar ve beklentileri etrafında bütünleşen sivil toplum yapısıyla da irtibatlı biçimde hareket etmektedir. Toplumu dinamik tutma anlamında önemli rol üstlenen düşünce kuruluşları yön gösterme, yeni fikirlerin tekâmülü için tartışma sahası açma ve fikri paylaşımı teşvik etme gibi rolleri de üstlenerek sırasıyla sivil toplumu, yerel yönetimleri ve merkezi yönetimi düşünce anlamında takviye ve teşvik etmektedir. Her ülkede farklı yol ve yöntemi benimsemekte olan düşünce kuruluşlarının ülke yönetimi ve sivil toplumu nezdinde de ağırlıkları farklılık taşımaktadır. Çalışma çerçevesinde düşünce kuruluşları sivil topluma ve yerel yönetimlere etkileri bağlamında değerlendirilecek Türkiye'deki düşünce kuruluşlarının faaliyetlerine değinilecektir.

Anahtar kelimeler: Yerel Yönetimler, Düşünce Kuruluşları, Sivil Toplum

Contribution of Think Tanks as a Civil Society Movement to Civil Society in Terms of Local Governance

Abstract

Local governments operate as the closest service units to the public, where the residents of the city have easy access and receive service. In addition, it is seen that think tanks, which are institutions that make use of local governments in terms of easy access to the public and guide their future vision to a certain extent by scanning in an intellectual sense, have a special importance. In this regard, it is important that think tanks that play a role in the development of local democracy are organizations that produce works and policy documents that will guide local governments.

---

²³³ Marmara Üniversitesi Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Doktora Programı Mezunlu, iskender34gunes@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4829-3220.

Think tanks, which act as actors in terms of intellectual development of the public services offered, also act in connection with the civil society structure that integrates around the common interests and expectations of the societies. Think tanks, which play an important role in keeping the society dynamic, also take on roles such as guiding, opening a discussion area for the evolution of new ideas and encouraging the sharing of ideas, respectively, supporting and encouraging civil society, local governments and central government in terms of thought. Think tanks, which adopt different ways and methods in each country, have different weights in the eyes of the country's government and civil society. Within the framework of the study, think tanks will be evaluated in terms of their effects on civil society and local governments, and the activities of think tanks in Turkey will be mentioned.

Keywords: Local Governments, Think Tanks, Civil Society

GİRİŞ

Sivil toplum siyasi görüşlere eşit mesafede duran toplumun siyasi olmayan kısımlarından oluşan süreçleri genele aktarmada köprü işlevi görmektedir. Bu bakımdan vatandaşın ortak sesi olmak ve taleplerinin uygun zeminde dile getirilmesinde aracı rol oynamak gibi bir görevi üstlenmektedir. Yaptığı faaliyetlerde kâr amacı olmadan kamu otoritesinin dikkate almadığı alanlarda kamu yararına hizmet eden sivil toplum kuruluşları kimi zaman da hükümet dışı organizasyon statüsüyle toplumsal ve resmi yapıya tesir ederek yönetimdeki hata payını azaltma fonksiyonu da üstlenmektedir. Ferguson tarafından 1767 yılında yazılan ‘Sivil Toplum Tarihi Üzerinde Deneme’ adlı çalışma bu noktada yönetimin ve sermayenin bozucu tesirine karşı durmak ve toplumsal dayanışma oluşturmak için, vatandaşların bir arada hareket ettikleri müesseselerin yapılanmasını ve bunların gelişmesinin teşvik edilmesi görüşünü vurgulamaktadır (Erdoğan,1998: 218).

Sivil toplum kuruluşu, esasında belirli bir amacı gerçekleştirmek, desteklemek veya daha ileri bir seviyeye taşımak amacıyla kurulan kuruluşlardır. Sosyal refahı iyileştirmeyi hedefleyen, maddi çıkar gözetmeyen kuruluşlardır. Devletin resmî kurumlarından bağımsız olarak çalışan sosyal, kültürel, çevresel ve benzeri amaçları kapsamında halkın bir araya gelerek gönüllülük kapsamında çalışmaktadırlar. Birlikten güç doğar ilkesiyle kurulan ve çalışma hayatlarına devam ederken bu ilkeyi esas alan sivil toplum kuruluşları yasal olarak devlet tarafından kaydedilen ve denetlenen topluluklar olarak faaliyet göstermektedir.

Sivil Toplum Kavramının Güncel Gelişimi

Aristo’ya göre; “Sivil toplum, ‘Politike Koinonia’nın yani yurttaşların, kentlilerin, politeslerin oluşturduğu politik düzendir. “Sivil olanla siyasal olanın ayrımının henüz olmadığı, politik olana ilişkin olan bu anlayışta sivil toplumun (Politike koinonia) diğer toplum düzenlerinden farkı hak ile haksızlığın ayrıldığı düzen olması yani adaleti temel alan düzen olmasıdır.” (Kuçuradi, 1998:28). Toplumsal huzursuzluk ve sosyal devlet eleştirisi 1960’ları karakterize eden bir değer olarak ortaya çıkmıştır. Bu yıllarda ifade

özgürlüğü ve örgütlenme yeteneği güçlü bir şekilde ortaya çıkarken halkı etkileme stratejileri zaman içinde değişerek genel refahın düşünüldüğü bir dönemecin de yaşandığı görülmüştür.

Sivil toplum tartışmalarının başlangıcında temsili demokrasinin ihtiyaçları karşılayamayacağıının belirtilmesiyle kamuoyunun değeri daha fazla ortaya çıkmış oldu (J. Schumpeter bu düşünceyi benimsemiş grup iştirak modeliyle karar alma görüşünü ortaya atmıştır). Bu noktada J. Schumpeter tarafından demokrasiyi; “halkın kendi iradesini gerçekleştirmek için, toplanacak kişileri seçme yoluyla, ortak iyiliği sağlayacak siyasal kararlara varması bakımından gerekli olan organizasyon tekniği” olarak ortaya attığı görüşüne de yer vermek gerekmektedir. Yapılan değerlendirmelerde vatandaş ve devletin ortaklaşa karara varmasının ulus egemenliğini şekillendirmesiyle paylaşımı gündeme getirdiği de görülmektedir.

Bu bağlamda E. Schils ise sivil toplumu tanımlarken “ruh” kavramına öncelik tanımaktadır. Sivil ruh ise “kamu yararını amaçlayan” davranışlar ve demokrasiyi benimsemek olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında sivil toplumun en kolay liberal siyasi sistemin çatısı altında gelişme göstermekte olduğu aktarılmaktadır. Ayrıca Schills’e göre sivil toplumun gücünün üst düzeyde olduğu toplumlar; düşünce, din ve vicdan özgürlüğünü benimsemiş, siyasi partilerin rahat faaliyet gösterdiği toplumlardır. Bunun yanında basın özgürlüğünü öncelikli olarak gören ve memurların tarafsızlığını koruduğu bu ülkelerdeki yasama görüşmelerinin şeffaf biçimde toplumla paylaşıldığı durumlar sivil toplumu daha fazla ön plana çıkarmaktadır (Schils, 1991:16)

Charles Taylor’a göre ekonomi ve kamusal değer sivil toplumda devletten bağımsız biçimde bir araya gelir. Sivil toplum, serbest örgütlenmenin olduğu muhitlerde devlet vesayeti olmaksızın şekillenir. Sivil toplum toplumsal sorunları çözmeye etkili bir araçtır. Sivil toplum devlet ve diğer siyasal aktörlerle iş birliği yapabilir (Taylor, 1990: 111). Taylor sivil toplumun devlet ve siyasal aktörlerce kendi pozisyonlarını meşrulaştırmak için kullanılmasına karşı çıkarken sivil toplumun devlete geçerlilik, verimlilik ve şeffaflık kazandırmada yol gösteren aktör olması gerektiği görüşünü savunur. Sivil toplum kuruluşları kendi aralarında devleti doğrudan yönlendirmeden koordinasyon kurar. Ayrıca, sivil toplum kuruluşları devlete alternatif çalışmalar üretir, devlet politikalarını yönlendirebilir (Taylor, 1990: 96). Bu noktada çıkarılabilecek sonuç sivil toplum kuruluşlarının genel olarak kuruluş amaçlarını gerçekleştirmek için belirledikleri konular üzerine çalıştıklarıdır.

Sivil Toplum Kuruluşlarının Yönetişime Katkıları

Devlet tarafından belli ölçülerde ilgi gösterilmeyen alanlarda veya devlete destek olmak amacıyla kendi çalışma konusuyla bağlantılı olarak açığın ve aksaklığın giderilmesini sağlamak üzere sivil toplum kuruluşları destek sunarlar. Ayrıca, sosyal refahın iyileştirilmesi hedefinin gerçekleştirilmesi de sivil toplumun kendisini görevli saydığı bir başka alandır. Bunun da ötesinde belirli bir ülkede veya farklı ülkelerde belirli konularda ayrımcılığa maruz kalan veya kalma ihtimali olan insanların haklarını savunmak için teşkilatlanırlar. Toplumdaki sosyal yapıyı bozma ihtimali olan olumsuz alışkanlıkların önüne geçerek insanların suç işlemesine mâni olma görevi üstlenen sivil toplum kuruluşları da mevcuttur.

Kendini sorumlu hissettiği alanla ilgili olarak belirli bir meseleyle alakalı olarak halledilmesi beklenen sorunları kamuoyunun dikkatine sunarak dikkat çekmek de sivil toplumun vazifesi olarak görülmektedir.

Sivil toplum kuruluşları, kendileri ve üyelerinin refahı için finansal başarı elde etmeye çalışmadan, ekonomik etkileşimlerin ve organizasyonların gelişmesinde birtakım roller üstlenebilirler. Bu konuda şu an için en önemli örnek, kalkınma odaklı ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıdır. Kalkınma odaklı sivil toplum kuruluşları, kalkınma girişimlerini ve programlarını araştırmak, organize etmek, yürütmek ve değerlendirmek için doğrudan sosyal gruplar ve kuruluşlarla birlikte çalışır. Geliştirme girişimleri, programları ve politikaları aracılığıyla işi yönlendirirler. (Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi,2001: 56).

Sivil toplum kuruluşlarının yükselişinin güncel nedenleri ise ;

1. STK'ların yapıları ve amaçlarıyla dengeleyici ve ümit veren rolleri
2. Soğuk Savaş sonrası küresel sivil toplumun güçlenmesiyle beliren yol açan terminoloji gelişimi
3. Küreselleşme süreciyle insan güvenliğinin belirgin hale gelmesi
4. Ekonomideki liberalleşme süreci
5. Dünya Ticaret Örgütü (WTO), G-8 Zirvesi, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Davos Dünya Ekonomik Forumu, IMF ve Dünya Bankası gibi kurumların güncel politikalarına, "sosyal boyut" (social clause) olgusunu eklemeleri
6. Sağlık, işsizlik ve açlık gibi sınır ötesi meselelerin yetkilileri "küresel" ölçekte çözüm bulmaya yönlendirmesi
7. Sivil toplum ve devletler arasındaki ilişkinin tartışmaya açılması
8. Bilgi teknolojilerinin kişi ve sivil toplum kuruluşlarını etkili ve görünür kılması
9. Uluslararası imaja önem gösteren devletlerin acil durum ve afet süreçlerinde ülkelerinin görünürlüğü bakımından sivil toplum kuruluşlarına olumlu bakması olması
10. Güçlü ülkelerin üçüncü dünya ülkelere sağladıkları yardımı sivil toplum aracılığıyla sunma yolunu seçmesi
11. Hem BM ve benzeri kuruluşlar hem de batılı ülkeler nezdinde STK'ların politika belirleme süreçlerine dahil olması
12. Bilhassa AB ülkelerinde STK'ların demokratik ve şeffaf bir Avrupa toplumu oluşması için rol alması
13. Eğitimli gençlerin sayısındaki artışla sivil toplum kuruluşlarının teknik destek ve hem de stratejik bakış açısı bakımından güçlenmesi (Yıldız, Osman, 2006: 101-106).

Amaçları arasında ülkedeki politikalarının izlenmesi ve kamu yararına yönlendirilmesi maksadıyla teşkilatlanmış yurttaşları buluşturmak olan sivil toplum kuruluşları kamu yararı gözetilerek yapılan müşterek çalışmaların neticesinde STK bünyesi dışındakileri de faydalandırmak amacı gütmektedir. Sosyal ve toplumsal konularda vatandaşları eğiterek, bilinçlendirmeyi de hedefleyen sivil toplum kuruluşlarının yanında zararlı olan etkenleri ortadan kaldırmak için mücadele eden oluşumlar da mevcuttur. Ayrıca, modern toplumda fertlerin sosyalleşmesini sağlamayı hedefleyen sivil toplum kuruluşları arasında meslek odalarını ve topluma sunduğu katkılar nedeniyle düşünce kuruluşlarını da saymak bu minvalde yerinde olacaktır. Toplumsal düşüncenin gelişmesinde katalizör görevi gören

düşünce kuruluşları hem kendi ürettikleri metinlerle belli bir akademik altyapının oluşumuna katkı sunmakta hem de toplumu kamu adına idare eden organların politikalarının sivil toplumu daha fazla gözetir politikaların gelişimine destek olmaktadır. Bu nedenle düşünce kuruluşlarının yerel yönetişime ve sivil topluma sağladığı desteğin değerlendirilmesi bu kuruluşların taşıdığı önemi gündeme getirmek açısından anlam ifade etmektedir.

Dünyada Düşünce Kuruluşlarının Sivil Topluma Katkısı

Belirli açılardan, ulus-devletin yükselişi, sanayi devrimi veya kentleşme de düşünce kuruluşlarının gelişimini şekillendirmeye ve ilerletmeye yardımcı olmuştur. Bu konudaki literatür araştırmasında, tarihsel süreçte en eski düşünce kuruluşlarının bağlamı, koşulları ve fiziksel tezahürü hakkında bir fikir birliği yoktur. Ancak kaynağın önemli bir kısmı, 1884 tarihli Fabian Cemiyeti'ni ilk olma özelliği ile ilişkilendirerek, batı dünyasında çağdaş bir düşünce kuruluşu tanımına örnek teşkil etmektedir.

Günümüzde ise düşünce kuruluşları dünya çapında giderek daha yaygın hale gelmektedir. Bu alanda dikkate değer bir çalışma ortaya koyan McGann, 2002'de yayınladığı bir çalışmada (McGann, 2002; 14) dünya çapında yaklaşık 4500'ün üzerinde düşünce kuruluşu olduğunu tahmin etmekteydi. Ancak ceoworld dergisi tarafından hazırlanan 2016 yılının en başarılı 100 düşünce kuruluşu listesi ise aslında 6500 düşünce kuruluşunun dünya çapında faaliyette olduğunu belirtmektedir (Dhiraj; 2017). Bunlardan 1835 tanesi ABD'de faaliyet göstermektedir. Yapılan çalışmada 435 düşünce kuruluşu ile Çin ilk dörtte yer alırken, İngiltere 288 düşünce kuruluşu ve Hindistan 280 düşünce kuruluşu ile ön sıralarda yer alan ülke olma özelliğini taşımaktadır.

Düşünce kuruluşları yaptıkları araştırma projeleri üzerinden sahaya inen ve güncel bilgileri derleyerek akademik veriye dönüştüren sivil toplum kuruluşları olarak ön plana çıkmaktadır. Yapılan çalışmaların sonuçları kamuoyunun ve ilgili makamların dikkatine sunularak geçmişi değerlendiren ve geleceği öngören strateji ve bakış açısı sağlanmaktadır (Ergören ve Kılınç: 2022). Bir sivil toplum kuruluşu olarak düşünce kuruluşlarının Türkiye'de son 10 yılda düşünce, strateji ve politika üretimi sahasında çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar her sivil toplum kuruluşunu ilgilendiren alanlar olan; siyaset, ekonomi, toplum, dış politika, güvenlik konularını ele almaktadır. Yapılan çalışmalar genellikle; araştırma raporu, kitap, dergi, analiz, değerlendirme notları, bülten, politika notu, makale, izleme raporları ve görüş yazıları biçimindedir.

Türkiye'deki Düşünce Kuruluşlarının Yerel Yönetişim Anlamında Sivil Topluma Katkısı

Türkiye'deki düşünce ve araştırma kuruluşlarının resmi sayısı ile ilgili dikkate değer bir bilgi sağlayan İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye genelinde 6.188 Eğitim ve Araştırma Derneği bulunmaktadır. Bunun yanında 1.109 Düşünce Temelli dernek faaliyetlerine devam etmektedir. Özellikle kamusal bilinirlik ve akademik yeterlik ölçütleriyle değerlendirildiğinde yukarıda verilenin oldukça aşağısında bir sayıda araştırma STK'sı olduğu anlaşılmaktadır. (Ergören ve

Kılınç: 2022). Bahsi edilen yüksek sayıdaki düşünce kuruluşlarının yanında yerel yönetimlerle ilgili olarak çalışmaları bulunan düşünce kuruluşlarının varlığından bahsetmek yerinde olacaktır.

Tablo 1: Türkiye’deki Aktif Olarak Çalışma Yapan Bazı Düşünce Kuruluşları

ARGÜDEN Yönetişim Akademisi
Liberal Düşünce Topluluğu (ALT)
Karadeniz Stratejik Araştırmalar Derneği (KASAM)
Ekonomik, Siyasal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi (TESAM)
Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)
Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM)
Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM)
Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi (EDAM)
Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (ESAM)
Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)
Dış Politika Enstitüsü
Küresel İlişkiler Forumu
Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE)
Uluslararası Stratejik Tahlil ve Araştırmalar Merkezi (USTAD)
İstanbul Politika Merkezi
SETA Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
TASAM Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi
İlmi Etütler Merkezi (ILEM)
Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV)
UPA Stratejik İlişkiler
Dış İlişkiler Enstitüsü (DPE)

Türkiye'deki düşünce kuruluşları kendi alanları ile ilgili olarak belirli bilgileri analiz ederek hedef kitleleri ve kamuoyunu gidişat hakkında bilgilendirme yolunu seçmiştir. Mevcutta siyasi partilerin devlet kurumlarının ve üniversitelerin kurmuş olduğu düşünce kuruluşları olmakla beraber çeşitli sivil toplum kuruluşlarının öncülüğünde bu faaliyetleri yürütülen düşünce kuruluşları da çalışmalarını sürdürmektedir.

Dünyada ve Türkiye’de düşünce kuruluşlarının genel itibarıyla araştırma ve politik analiz yapması temel işlevlerden sayılmaktadır. Bunun yanında halk eğitimi; konferans, seminer vb. toplantılar düzenlemek; ağ faaliyetlerinde bulunmak; web sitesi oluşturmak; hazırladığı ürünleri pazarlamak; kitap, dergi vb. bir dizi yayın faaliyetinde bulunmak; görsel ve yazılı basın için uzman yorumu sağlamak; toplumun bütün kesimlerinin siyasi konularda tartışmalarını temin için forum işlevi üstlenmek, sivil toplumun güçlenmesine ve politika oluşturma sürecine katılımına katkı sağlamak gibi farklı işlevler de üstlenmişlerdir (Bağcı ve Aydın, 2012). Bu şekilde gösterilen faaliyetler düşünce kuruluşlarının yönetişime sundukları katkıyı göstermesi açısından kıymetlidir.

Tablo 2: Türkiye'deki Bazı Düşünce Kuruluşlarının Çalışma Analizi

	Görüş Yazısı	Analiz	Politika Notu	Araştırma Raporu	Toplam
SETAV	72	38		18	128
TEPAV		40	1	1	42
TESEV		12	12		24
İKV		36			36
TEDMEM			13	2	15
ERG	5		3	2	10
İRAM	10	21	9		40
İSTANPOL		2	20		22
ORSAM		27	11		38
İLKE	42	2	6	11	61

Kaynak: Ergören ve Kılınç: 2022

Türkiye'deki Düşünce Kuruluşlarının Çalışma Alanları Uluslararası ilişkiler alanı, Kurumların rolü ve toplumsal yapı, Ekonomik süreçler, Eğitim ve kültür sahalarını kapsadığı görülmektedir. “Sivil araştırma kuruluşlarının bu alanlara dair strateji ve politika üretirken ortak karar alma süreçlerine müspet ve yapıcı yönde etki ettiği görülmektedir. Tespit edilen meydan okumalar veya karar alma süreçlerini etkileyen yasal veya yönetsel sorunların olması, sivil araştırma/düşünce kuruluşlarının yönelimlerini belirlemektedir” (Ergören ve Kılınç: 2022).

Tablo 3: Türkiye'deki Düşünce ve Araştırma Kuruluşlarının İşbirliği ve Çalışma Yaptığı Belediyelere Örnekler

Dolaylı	Doğrudan
Argüden Akademi: Yerel Akademik Çalışmalar	İstanbul Politikalar Merkezi: Nilüfer Belediyesi Nilüfer İnovasyon Merkezi (NLL), Nilüfer Kent Konseyi Gençlik Meclisi
TESAM: Yerel Akademik Çalışmalar	Argüden Akademi: İBB, Marmara Belediyeler Birliği, Adana BB, Çukurova Belediyeler Birliği
TEPAV: Yerel Akademik Çalışmalar	Libral Düşünce Topluluğu: Adapazarı Belediyesi (1998)
SETA: Siyasal İletişim, Kamu Politikaları	EDAM: Bayrampaşa Belediyesi, Selçuklu Belediyesi

TESEV: Yerel Akademik Çalışmalar	ESAM: Güngören Belediyesi
	SDE (Stratejik Düşünce Enstitüsü): Kalecik Belediyesi
	TASAM: Tekirdağ Belediyesi, İBB, Sancaktepe Belediyesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
	TESEV: Kadıköy Belediyesi

Kaynak: İlgili Kuruluşların Sayfalarından Derlenmiştir

Yukarıda anılan düşünce kuruluşlarının düzenlediği çalışma ve faaliyetlerinin yanında yerel yönetimleri ilgilendiren konularda yerel yönetimlerin kendilerinin de inisiyatif olarak bu sahada çalışan ve yerel yönetişime katkı sunacak sivil toplum ve düşünce kuruluşlarını buluşturan toplantılar gerçekleştirildiği vakidir. Bu toplantılardan bir tane örnek vermek gerekirse Esenler Belediyesinin ev sahipliğinde gerçekleştiren “Uluslararası Şehir ve Sivil Toplum Kuruluşları Zirvesi” bu bağlamda dikkat çekmektedir. Bu zirvenin paydaşları olarak ise; Avrupa Birliği Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Başkanlığı, Marmara Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Kent Merkezi Derneği gibi kuruluşların seçildiği görülmektedir. Gerçekleştirilen bu uluslararası buluşmanın; *“şehir ve insan hayatına yönelik yerel, ulusal ve uluslararası çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarının, benzer alanlarda faaliyet gösteren diğer sivil toplum kuruluşlarıyla ilişki kurmalarına ve iş birliği geliştirmelerine destek olmak; iyi uygulama örneklerinin paylaşılmasına zemin hazırlamak, ortak projelerin geliştirilmesine ve bu projelerin hayata geçirilmesine yönelik fon temin etme çalışmalarını teşvik etmek, bilgi ve deneyimlerin karşılıklı olarak aktarılmasına olanak sağlayan uluslararası bir platform oluşturmak”* gibi ilkeler etrafında düzenlendiği görülmektedir (Esenler Belediyesi, 2022). 60 ülkeden 120 sivil toplum kuruluşu ve akademisyeni buluşturan zirvenin 7 konuda yapılan 35 panel ve 157 sunumu içeren oturumlarında yerel yönetim anlamındaki proje, bilgi ve tecrübe paylaşımı için sürdürülmesi gereken bir iyi uygulama örneği olduğu ortaya konulmuştur.

SONUÇ

Sivil toplum kuruluşları, dernek, vakıf, sendika ve oda adı altında faaliyet gösteren, toplumun oluşturduğu ve toplum yararına çalışan kuruluşlar olarak faaliyet göstermektedir. Sivil toplum kuruluşlarının en önemli özelliklerinden birincisi ise hükümetlerden, kamu kurumlarından ve siyasi partilerden bağımsız şekilde çalışmalarını yürütebilmeleridir. Bunun yanında toplumsal düzenin sağlanması ve sosyal refaha katkı sunmak gibi hedefler de güden sivil toplum kuruluşları çalışmaları nedeniyle kar hedefi gütmemektedir. Dünyada büyük önem kazanan sivil toplum yapıları Türkiye’de de belirli bir geçmişe sahiptir. Tarihi süreç içinde vakıf kültürünün de bu bağlamda değerlendirilmesi mümkündür. Bu sürecin Batı ülkelerinde sanayi devrimi sonrasında karşılaşılan ve geniş kitleleri etkileyen olumsuz durumların üstesinden gelinmesi için yaşanan faaliyetlerle bağlantılı olduğu değerlendirilmektedir.

Türkiye’deki Düşünce ve Araştırma Kuruluşları Hakkında Beklentiler “Bu kuruluşların çalışmalarının niteliği ve politika yapıcıların sivil alanı karar mekanizmalarına katmada isteksiz oluşu, sivil araştırma/düşünce kuruluşlarının önünde duran en temel sorunlardır. Diğer bir önemli sorun ise bu tür kuruluşların tasnif edilmesindedir. Bu kuruluşların statüsü, tasnif edildiği üst başlık gibi konular netlik kazanmamıştır. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü verilerinde araştırma ve düşünce kuruluşlarına özel bir tasnif yapılması ve daha ayrıntılı verilerin yayımlanması beklenebilir” (Ergören ve Kılınç: 2022). Bununla beraber Dünya genelinde düşünce kuruluşları ile ilgili yürürlükte olan bir kural olan dönüşüm ve değişim zamanlarında ön plana çıkma durmu Türkiye özelinde de gündeme gelmiştir. Bu dönüşüm genellikle toplumsal, politik ve ekonomik sahalara kapsamaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak ise düşünce kuruluşlarının kayda değer anlamda artışı görülmektedir (Yıldız vd.-2013). Türkiye’deki düşünce kuruluşlarının gerçekleştirdikleri faaliyetler açısından değerlendirilmesi gereken bir diğer önemli çalışma ise kamusal politika fikirleri üretebilen analizcilerinin yetiştirilmesi bağlamında sunulan sertifika ve staj programlarının varlığıdır.

Sivil toplumu teşkil eden kitlenin toplumsal yapısı ile ilgili olarak şehirli vatandaşların genel itibarıyla sivil toplum yapısını teşkil ettiği bilinmektedir. Bu durum da dikkate alarak oluşturulan kültürle vakıfların, derneklerin ve şehrin daha iyi noktalara gelmesi için çalışan düşünce kuruluşlarının düzenlediği faaliyetler ve ardında bıraktığı eserler neticesinde şehirlilik şuurunun geliştirilmesi için gayret gösterildiği görülmektedir. Ortaya konulan eserlerin kapsamı ve içeriği yerel yönetişimin ve şehirlilik bilincinin canlanması anlamında yerine getirilmesi gereken sorumlulukları tamamlamak için merkezi ve yerel yönetimlere yol haritası sunmanın yanında sivil toplumun sorumluluk bilincinin gelişimi için de değerlidir. Toplumsal anlamda yaşanan meselelerin halledilmesinin yanında şeffaf ve anlaşılır çözümler için çalışılmasının sivil toplum kuruluşlarının ve bu kategoride değerlendirilecek düşünce kuruluşlarının temel hedefi olduğu görülmektedir.

KAYNAK

- Bağcı, Hüseyin. Aziz Aydın. Dünyada ve Türkiye'de Düşünce Kuruluşu Kültürü. “Türkiye’de Stratejik Düşünce Kültürü ve Stratejik Araştırma Merkezleri”, Nobel Yayıncılık, Ankara-2012.
- Dhiraj. Amarendra Bhushan (2017). The 100 Most Influential Think Tanks In The World For 2017 <http://ceoworld.biz/2017/01/31/100-influential-think-tanks-world-2017/> Erişim; 15.12.2022
- Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi, (2001). Sivil Toplum Örgütleri; Neo Liberalizmin Araçlarını Halka Dayalı Alternatifler mi? , (Çeviren: Işık Ergüden), İstanbul: Kros Matbaacılık
- Erdoğan, M. (1998). Liberal Toplum Liberal Siyaset, Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Ergören, Muhammed Hüseyin., Muhammed Gazali Kılınç (2022). Sivil Araştırma ve Düşünce Kuruluşları, <https://ilke.org.tr/sivil-arastirma-ve-dusunce-kuruluslari>, Erişim: 25.11.2022
- Esenler Belediyesi, (2022). Uluslararası Şehir ve Sivil Toplum Kuruluşları Zirvesi, <https://esenler.bel.tr/sehir-dusunce/etkinlikler/uluslararasi-sehir-ve-sivil-toplum-kuruluslari-zirvesi/>, Erişim; 15.12.2022.
- Kuçuradi, İ. (1998). “Sivil Toplum Kuruluşları: Kavramlar” Üç Sempozyum: Sivil Toplum Kuruluşları, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları
- McGann, James G. (2002). “Think Tanks and the Transnationalization of Foreign Policy”, U.S. Foreign Policy Agenda: An Electronic Journal of the U.S. Department of State, Cilt:7, Sayı:3, ss.13-18.
- Schils, Edgar (1991). Europa and Civil Society, Klett-Cotta Pres, Stuttgart.
- Schumpeter, J. A. (2007). Kapitalizm Sosyalizm ve Demokrasi. (Çev. H. İlhan). Ankara: Alter Yayıncılık
- Taylor, C. “Modes of Civil Society”. Public Culture Vol 3, No:1. (1990): 102-119.
- Yıldız, Mete, Mehmet Zahid Sobacı (Ed). (2013). Kamu Politikası Kuram ve Uygulama, Yıldız, Mete. Dilek Çelik. Nurtaç Arslan. Leyla Çiftçi. Serdar Eldemir. Sinem Sinangil. “Kamu Politikalarında Düşünce Üretim Kuruluşlarının Rolü, Genel Çerçeve ve Türkiye’den Örnekler”, Bölüm 9, Adres Yayınları, Ankara-2013
- Yıldız, Osman (2006). Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Dünya Politikasında Artan Rolü: Uluslararası Kuruluşlar Açısından Bir Değerlendirme, İstanbul: Doktora Tezi

Sivil Toplum Yönetiminin Bir Parçası Haline Getirecek Katılım Stratejileri

Dr. Kemal Kaya²³⁴

Özet

Yerel Yönetimler kentte yaşayan yerleşiklere hizmet sunmak amacıyla kurulan ve yine faaliyetlerini yerleşiklerin kaynaklarını kullanarak gerçekleştiren organizasyonlardır. Geçmişten günümüze kadar genel olarak devlet karşısında hesap verme konumunda kendisini gören birey ve toplum, demokrasinin ve özgürlüklerinin gelişmesi ile etkilenen olmaktan, etkileyen olma aşamasına geçmiştir. Yerleşikler artık kararların alınması ve politikaların oluşturulması sürecine de dâhil olmak istemektedir.

Bu gelişmeler, yönetim süreçlerine katılım, kurumsal yönetim ve organizasyonlarında önemli bir değişim oluşturmuştur. Kamu kurumlarında katılımın sağlanması amacıyla, gelenekçi olandan yenilikçi olanı geliştirilecek yöntemler veya modeller oluşmaya başlamıştır. İki binli yılların başlarından itibaren katılım konusunda yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar, yerel düzeyde vatandaş katılımına ilişkin ilkeleri, kentlerimizde katılımcı yönetişimi güçlendirmenin yanı sıra daha vatandaş odaklı bir toplum inşa etmeye yönelik adımlardır.

Kamu kurumlarının vatandaş odaklı bir toplum oluşturma uygulamalarının devam eden evrimine katkı amacıyla hazırlanan bu çalışma da; Yerel Yönetimler bu demokratik geçişte hangi rolü oynamayı seçecek. Kentte yaşayan yerleşikler etkileşim içinde birlikte yönetim anlayışına nasıl bir stratejiyle dahil edilebileceklerdir? sorularına cevaplar aranmıştır.

Anahtar kelimeler: Yerel Yönetimler, Katılım, Temsili Demokrasi, Katılımcı Demokrasi, Stratejiler

Abstract

Organizations known as local authorities were created to offer services to city dwellers, and they also use those people' resources to carry out their daily operations. The evolution of democracy and freedoms has changed the role of the individual and society, which historically saw themselves as being responsible to the state as a whole, from being affected to being an influencer. Nowadays, citizens want to be involved in shaping decisions and policies.

Participation in organizational governance, management procedures, and other areas have changed significantly as a result of these advances. Various techniques or models, from the conventional to the creative, have started to be created to assure participation in public institutions. Studies on participation have been conducted in-depth since the start of the millennium. These initiatives are steps in the direction

---

²³⁴Marmara Üniversitesi Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Doktora Programı Mezunu, kkaya14@gmail.com

of creating a society that places a greater emphasis on its citizens, as well as improving the fundamentals of participatory governance in our towns and local citizen engagement.

What role will local governments choose to play in this democratic transition is the focus of this study, which was developed with the intention of contributing to the ongoing evolution of public institution practices to establish a citizen-oriented society. , How can city dwellers be incorporated into the notion of co-management in interaction? We searched for solutions.

Keywords: *Local Governments, Participation, Representative Democracy, Participatory Democracy, Strategies*

GİRİŞ

Yerel Yönetimler kentte yaşayan yerleşiklere hizmet sunmak amacıyla kurulan ve yine faaliyetlerini yerleşiklerin kaynaklarını kullanarak gerçekleştiren organizasyonlardır. Yerleşiklerin doğrudan yönetime katılmadığı günümüz toplumlarında, temsil kavramı hayati bir önem taşımakta, demokrasinin vazgeçilmez bir ögesi haline gelmektedir (Mert, 2020, s.70) Halka en yakın yönetim düzeyi olan yerel yönetimler, demokrasinin başladığı ve halk ile yönetim arasındaki uçurumu kapatmak için bağlantıların kurulabileceği kurumlardır. Temsili Demokrasi’de geleneksel siyaset yöntemleri artık insanların beklediğini sunmuyor ve siyasi kurumlar ile vatandaşlar arasında giderek artan bir mesafeye yol açıyor. Bu bağlamda, yerleşikler, hayatlarını etkileyen karar alma süreçlerine daha fazla dahil olmak istemektedirler. Dolayısıyla, böylesine bir değişim döneminde dün söylenenlerin bugün yeniden ele alınması gerekmekte, düne ait bir model, bugünün ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemektedir. Artık geleneksel yönetim modeli, etkileşim içinde olan yönetim modeli olgusuna yerini bırakmaktadır. Öteki bir ifade ile tek taraflı yetki kullanan anlayış yerine, etkileşim içinde birlikte yönetim anlayışı oluşmuştur.

Geçmişten günümüze kadar genel olarak devlet karşısında hesap verme konumunda kendisini gören birey ve toplum, demokrasinin ve özgürlüklerinin gelişmesi ile etkilenen olmaktan, etkileyen olma aşamasına geçmiştir. Yerleşikler artık kararların alınması ve politikaların oluşturulması sürecine de dâhil olmak istemektedir. Öteki bir ifade ile yerleşikler, hayatlarını etkileyen karar alma süreçlerine daha fazla katılmak istemektedirler. Bu durum, yönetim süreçlerine katılım, kurumsal yönetim ve organizasyonlarında önemli bir değişim oluşturmuştur. Kamu kurumlarında katılımın sağlanması amacıyla, gelenekçi olandan yenilikçi olanı geliştirilecek yöntemler veya modeller oluşmaya başlamıştır. (Kaya, Şentürk, Danış ve Şimşek, 2007, s.287-288). Bu değişim dönemi öncesindeki uygulamaların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla düne kadar uygulanan model ve stratejiler, bugünün ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemektedir (Genç, 2019, s.54). Artık geleneksel yönetim modeli yerini, yenilikçi yönetim modeli olgusuyla değiştirmektedir. Öteki bir ifade ile tek taraflı yetki kullanan anlayış yerine, etkileşim içinde birlikte yönetim anlayışı oluşmuştur.

İki binli yılların başlarından itibaren katılım konusunda yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar, yerel düzeyde vatandaş katılımına ilişkin ilkeleri, kentlerimizde katılımcı yönetimi güçlendirmenin yanı sıra daha vatandaş odaklı bir toplum inşa etmeye yönelik adımlardır. Bu çalışma, Yerel Yönetimlerde

vatandaş katılımı ve bunun nasıl yönetileceği konusunda daha geniş bir anlayış geliştirmeyi ve katılıma yönelik farklı yaklaşımlar olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Çalışma iki ana bölümde gerçekleştirildi. İlk bölüm “Katılım” kavramının anlaşılması, ikinci bölümde, Kentte yaşayan yerleşikler etkileşim içinde birlikte yönetim anlayışına nasıl bir stratejiyle dahil edilebileceklerdir sorularına cevaplar aranmıştır.

Araştırma yöntemi; Litaratür taraması yapılarak çalışma tamamlanmıştır.

Türkiye’de Yerel Yönetimlerde katılım

5393 sayılı Belediye Kanunu; 13. Maddesinde Hemşehri hukuku, 76. Maddesinde Kent Konseyi, 77. Maddesinde Belediye hizmetlerine gönüllü katılım başlıkları altında yer almıştır.

Hemşehri hukuku Madde 13: “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür.”

Kent konseyi Madde 76: “Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

Belediye hizmetlerine gönüllü katılım, Madde 77: “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular. Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usûl ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

Tüm bu mevcut demokratik uygulamalara rağmen vatandaşlar, hayatlarını etkileyen karar alma süreçlerine daha fazla dahil olmak istemektedirler. Şehirlerde, gerek Kent Konseyleri, gerekse Belediyelerin STK larla gerçekleştirdikleri ortak proje veya etkinlikler vasıtasıyla vatandaş katılımı konusunda yoğun bir şekilde çalışılmakta fakat tüm bu çalışmalar uygulamada resmi nitelik algısı oluşturduğu için beklenen katılım sağlanamamaktadır. Bugün sivil toplum ile içinde olan, şehirdeki yerleşikleri bir ortak olarak gören kamu yönetimi anlayışı yeni bir boyuta taşınması gerektiği anlaşılmaktadır (Tosun, 2017). Bunun amacı; bireyleri, stk'ları yerleşikleri yönetimle buluşturarak; politikaların yapılmasından uygulanmasına kadar şehirdeki yerleşikleri önemli bir aktör olarak devreye alarak demokratik değerleri güçlendirmek ve yönetime karşı güvensizlik duygusunu azaltmaktır (Al, 2002. s.237). Kamu yönetimi artık tek başına karar alan ve yöneten olmaktan ziyade toplum aktörlerinin karşılıklı etkileşim içinde politika belirlemesi, planlaması, uygulaması ve denetlemesini öngören çok ortaklı yönetim sürecinin katalizörü olarak görev yapmaktadır (Toprak, 2000, s.110). Dolayısıyla Yerel düzeyde katılımcı yönetimi güçlendirmenin yanı sıra daha vatandaş odaklı bir toplum inşa etmeye yönelik adımlar atmak ve bu konuda uygun yolların belirlenmesi gerekmektedir. Tam bu noktada şehirler, demokratik gelişim sürecinde hangi rolü oynamayı seçmeli ve vatandaşların ortak geleceği hakkında oluşturulacak bir diyaloga nasıl dâhil edilebileceği sorularını cevaplamak gerekmektedir.

Genel olarak katılım faaliyetleri dört kategoriye ayrılabilir:

1. Bilgi (İnformasyon)
2. Danışma
3. Ortak tasarım
4. Ortak karar

Bilgi (information)

Bilgi, katılımın en temel ve çoğu zaman zorunlu düzeyidir, Yönetimin şeffaflığını artırır ve vatandaşların idarenin faaliyetlerini kontrol etmesini sağlar (Ölmez, F. 2020, s.46). Yönetimin Projeleri, faaliyetleri ve haber bültenleri vb. kurumların web sitelerinde yayınlanmaktadır, İyi bilgi, vatandaşların karmaşık sorunları analiz etmesine ve çözüm geliştirmesine olanak sağladığı için başarılı katılımcı süreçlerin temelidir.

Danışma

İstişareler genellikle yönetim tarafından etkinleştirilen yukarıdan aşağıya resmi veya gayri resmi süreçlerdir. Danışma, yani istişare, Danışma Meclisleri, Halk Meclisleri şeklinde gerçekleştirilir (Kaya, Şentürk, Danış ve Şimşek, 2007, s.304-305).

Ortak tasarım

Ortak tasarım, vatandaşların şehir yönetimine özel önerilerde bulunmasına olanak sağlayan tüm yapıları kapsar. Bu, bireysel fikir üretiminden vatandaş inisiyatiflerine kadar değişebilir. Vatandaşlara bireysel sorunları ve fikirleri dile getirmeleri için bir platform sağlamak için e-katılımcı araçlar giderek daha fazla kullanılırken, daha karmaşık ortak tasarım süreçleri hala çoğunlukla çevrimdışı olarak çalışıyor (Ölmez, F. 2020, s.44). Ortak tasarım, yerleşiklerin ihtiyaçlarına uyan daha verimli ve mekâna dayalı çözümler üretme potansiyeline sahiptir.

Ortak karar

Ortak karar süreçleri, sonuçların idare için resmi ve bağlayıcı özelliği vardır. Bu, paydaşların şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artırır. Ortak karar almada en yaygın uygulama, şehir düzeyinde katılımcı bir bütçedir. (Allegretti ve Koçdemir, 2021, s.115),

Geleneksel katılım (Resmi)

- Dilekçe,
- Referandum
- Kentsel arazi kullanım planlamasının bazı alanlarına katılım
- Belediyenin bazı yatırım projelerine katılım
- Belediyenin verdiği kararlara itiraz

Resmi katılım süreçleri, paydaşların şehrin yürüttüğü faaliyetlere zorunlu olarak dahil edilmesini ve vatandaşların bu faaliyetlere ne zaman ve nasıl katılması gerektiğini tanımlar.

Yenilikçi (Resmi olmayan)

- Kent konseyleri,
- Gençlik konseyleri
- Halkla istişareler
- Açık veri portalları
- Şeffaflık portalları
- Sergiler
- Şikayet mekanizması

- Gelecek konferansları
- Tematik çalışma grupları
- Çalıştaylar
- Diyaloglar
- Katılımcı bütçeler

Bu faaliyetler, vatandaşların ve sivil toplum üyelerinin şehrin karar alma sürecine gönüllü olarak dahil edilmesi anlamına gelen gayri resmi vatandaş katılımıyla gerçekleştirilebilir. Bu faaliyetler genellikle daha yenilikçidir ve çoğu zaman gayri resmi bir karakterdedir. Yenilikçi katılımcı süreçleri yaygınlaştırmanın zorluğu, resmi mevzuat düzenlemelerinin yönetim üzerindeki etkisinde yatmaktadır. Yenilikçiliği yaygınlaştırmak için çok düzeyli bir yaklaşım gereklidir.

Yerleşikleri katılım süreçlerine dahil edecek ve rehberlik edecek hedef ve stratejiler (Eurocities, 2020)

1. Hedef

Temsili demokrasiyi güçlendirmek ve yönetişime daha fazla vatandaş katılımını sağlamak.

Stratejiler:

- İçeriği zengin olan müzakere ve tartışmalara dayalı, tüm vatandaşlara açık ve erişilebilir, açık, kesin ve basit katılım süreçleri benimsetilmeli.
- Elde edilecek verileri, stratejiler ve araştırma sonuçları şehirde yaşayan yerleşiklere ve şehirdeki ortaklara açarak, süreçlerde doğru kararlar almak için gerekli bilgilere sahip olmaları sağlanır.

2. Hedef

Toplumsal sorunlar ancak şehir yönetimleri, yerleşikler, stk'lar ve diğer yerel aktörler arasında sürekli geliştirilen ortak bir çaba olması durumunda ele alınabilir. Dolayısıyla bir güven ve işbirliği kültürü oluşturulmalı.

Stratejiler:

- Katılım süreçlerini ve girişimlerini geliştirmek için, Şehir yönetimleri, yerleşikler, STK'lar ve diğer yerel aktörler arasında bir güven ve iş birliği kültürü oluşturulmalı. Bunun için çeşitli ve çekici katılımcı süreçleri geliştirecek yeterli mali ve insan kaynakları sağlanmalı.

3. Hedef

Yerleşikler, günlük yaşantılarını en iyi bilenler olarak, sorunları anlamak ve çözümler önermek için en iyi konumdadır. Bu durum, şehir yönetimlerini alacakları kararlar hakkında olumlu yönde desteklemeli.

Stratejiler:

- Her yaş grubundan ve kültürel ve sosyo-ekonomik kökenden yerleşiklerin katılımı için eşit fırsatlara sahip olması sağlanır.
- Yerleşiklerin uzmanlığına dayalı yaratıcı yaklaşımlarını benimseyerek ve destekleyerek uzun vadeli katılımcı kültür teşvik edilir.

4. Hedef

Başarı için, şehir yönetimleri ve yerleşiklerin arasındaki güvenin tesis edilmesi.

Stratejiler:

- Şehirdeki tüm yerleşiklere katılma fırsatları iletilir.
- Yerleşiklerin görüşleri analiz edilir ve dikkate alınır.
- Onlara, alınan kararları nasıl etkiledikleri gösterilir ve görüşlerine neden uyulup uyulmadığına dair geri bildirimde bulunulur.

5. Hedef

Yerleşiklerin katılım süreçleri sürekli olarak geliştiği için, kamu kurumlarının muhtemel zorluklara karşı uyum sağlayacak şekilde dönüştürülmesi.

Stratejiler:

- Çevre şehirlerden ve bu projeye dahil olan diğer aktörlerden deneyim ve öğrenmeyi sürekli hale getirmek.
- Daha iyi vatandaş odaklı eylemler için organizasyonel, idari ve politik yeniliklere açık olunur.

Sonuç olarak,

Klasik, yani geleneksel temsil anlayışı talepleri karşılamak konusunda yetersiz kalmakta, dolayısıyla temsil kavramının tekrar düşünülmesi öngörülmektedir. Vatandaş katılımına yönelik stratejik bir yaklaşımın, demokrasiyi güçlendirmek için gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Vatandaş katılımı, tam potansiyelini ancak stratejik bir yaklaşımla ortaya çıkarılabilir. Katılım Stratejisi, tüm paydaşları bir araya getirmeli ve katılımcı yaklaşımların güçlü yanlarını ve zorluklarını ele alan bir çerçeve geliştirmelidir. Dolayısıyla kent yönetimlerinin tüm düzeylerinde katılım araçlarını yaygınlaştırmak için işbirliği yapmaları gereken çok düzeyli bir çalışma gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Al, Hamza, Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi, Ankara: Bilim Adamı Yayınları, 2002. S.237)
- Allegretti, G. ve Koçdemir, M.(2021), Katılımcı bütçeleme uygulamaları: Türkiye ve Portekiz deneyimlerinin karşılaştırılması, Sayıştay Dergisi, 32(123): 107-139
- Eurocities. (2020),
https://eurocities.eu/wp-content/uploads/2020/08/2020_Principles_on_citizen_engagement_FINAL-1.pdf, Erişim tarihi: 07 Aralık 2022,
- Genç, N. (2019). Yönetim ve Organizasyon, Ankara: Seçkin yayınları, 4. Baskı.
- Kaya, E., Şentürk, H., Danış, O., Şimşek, S. (2007). Modern kent yönetimi. İstanbul: Okutan Yayıncılık.
- Mert, M.K, (2020), Geleneksel ve post-modern siyasi temsil yöntemleri: Bir karşılaştırma, Academic review of Humanities and social sciences, volume: 3, ıssue:1: 59-71
- Toprak, E. (2000). Demokratik ve etkin bir devlet için Türk toplum yönetiminde yeniden yapılanma, (Doktora tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı. Ankara 2000.
- Tosun, G. E.(2017). Sivil Toplum, Çağdaş Kamu Yönetimi, Ankara: Nobel Yayınları
- Ölmez, F. (2020). Yerel-yönetişimde etkili bir araç olarak e-katılım büyükşehir belediyeleri web siteleri içerik analizi. (Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://docplayer.biz.tr/227865559-Yerel-yonetisimde-etkili-bir-arac-olarak-e-katilim-buyuksehir-belediyeleri-web-siteleri-icerik-analizi.html>, Erişim tarihi: 20 Aralık 2022

Sosyal Belediyecilik Konulu Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi*

İrem Didem Yılmaz²³⁵

Doç. Dr. Melike Erdoğan Özbey²³⁶

Özet

Sosyal belediyecilik kavramı, sosyal devletin doğuşu ve gelişimine bağlı olarak ortaya çıkan “insan merkezli”, “yerel refah” ve “toplumcu belediyecilik” şeklinde birçok farklı isimle toplumun dezavantajlı kesimlerinin sosyal, kültürel ve maddi ihtiyaçlarının belediyelerce karşılanmasını ifade etmektedir. Türkiye’de 2000’li yıllarda yerel yönetimlerden artan sosyal yardım, sosyal hizmet talebi ve yerelleşme hareketi neticesinde 2004 ve 2005 yıllarında yürürlüğe giren İl Özel İdaresi Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Belediye Kanunu ile sosyal belediyeciliğe yönelik hukuksal düzenlemeler yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı; sosyal belediyeciliğin konu edildiği lisansüstü tezlerin içerik analizini yapmaktır. Çalışmada Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yapılan sosyal belediyecilik konu başlığında sorgulama sonucunda 2004-2022 yılları arasında yazılan yüksek lisans ve doktora düzeyinde seksen beş adet tez nitel yöntem ve içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Çalışmanın analizi Maxqda 2022 Nitel Veri Analiz Programı gerçekleştirilmiştir. Çalışmada sosyal belediyecilik konulu lisansüstü tezler tür, yıl, dil, danışman unvanı, üniversite, enstitü, anabilim dalı, anahtar kavramlar, yöntem ve veri toplama tekniği temaları altında karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Devlet, Sosyal Politika, Sosyal Belediyecilik, Lisansüstü Tezler, İçerik Analizi

Content Analysis of Graduate Theses on Social Municipalism

Abstract

The concept of social municipality refers to the meeting of the social, cultural and material needs of the disadvantaged segments of the society with many different names such as "people-centered", "local welfare" and "communal municipalism", which emerged depending on the birth and development of the social state. As a result of the increasing social assistance, social service demand and decentralization movement from local governments in the 2000s in Turkey, legal arrangements were made for social municipality with the Law on Special Provincial Administration, Metropolitan Municipality Law and Municipality Law, which came into force in 2004 and 2005. The aim of this study; To analyze the content of postgraduate theses on social municipalism. In the study, eighty-five master's and doctorate level theses written between 2004-2022 were analyzed by qualitative method and content analysis technique as a result of the query on the topic of social municipality made in the database of the

²³⁵ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, iremidemy@gmail.com

²³⁶ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, melike.erdogan@comu.tr

National Thesis Center of the Council of Higher Education. Analysis of the study was carried out by Maxqda 2022 Qualitative Data Analysis Program. In the study, postgraduate theses on social municipality were compared under the themes of type, year, language, title of consultant, university, institute, department, key concepts, method and data collection technique.

Keywords: *Social State, Social Policy, Social Municipalism, Graduate Theses, Content Analysis*

1. Giriş

Literatürde “insan merkezli belediyecilik”, “yerel refah belediyeciliği”, “belediye sosyalizmi”, “toplumcu belediyecilik”, “üretici belediye”, “birlikçi ve bütüncül belediye” ve “yeni belediyecilik” şeklinde adlandırılabilen sosyal belediyecilik; sosyal devletin ya da devletlerin sosyal politikalarının yerele yansımış halidir. Halkın ihtiyaçlarına hizmet veren en yakın kamu kurumları olarak yerel yönetimler, âdemi merkezîyetçilik ile halkın sosyal ihtiyaçlarına da cevap vermek üzere etkin hale gelmiştir. Kent yönetimini ifade eden belediyeler, başta kendi istekleri üzerine zamanla da zorunlu halde sosyal belediyecilik faaliyetlerine başlamışlardır (Kesgin, 2012: 174-175). Sosyal belediyecilik, Gürün ve Karaağaç (2017: 48-49) tarafından “belediyelere sosyal alanlar içerisinde planlama ve düzenleme yaparak, kamu harcamalarını toplumun ve çevrenin korunmasına sevk ederek, toplumdaki ihtiyaç sahiplerine yardım ederek, sosyal dayanışmayı sağlayarak, sosyal ve kültürel faaliyetlere yer vererek, toplumda eşitlik sağlayıcı rol yükleyen bir formdur.” şeklinde açıklanmaktadır.

Sosyal belediyecilik tarihsel olarak uzun bir geçmişe sahiptir. Türkiye’de cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllardan itibaren yerel yönetimlere sosyal belediyecilik konusunda görev ve sorumluluklar veren hukuksal düzenlemeler yapılmıştır. Türkiye’de 2004 ve 2005 yıllarından sonra İl Özel İdaresi Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Belediye Kanunu ile sosyal belediyeciliğin hukuksal altyapısı oluşturulmuştur. Bu kanunlar ile hukuksal bir zeminle yerel yönetimlerin önemli görevleri arasında yer alan sosyal belediyecilik konulu lisansüstü tezler hazırlanmaya başlanmıştır. Bu çalışmanın amacı; sosyal belediyeciliğin konu edildiği lisansüstü tezlerin içerik analizini yapmaktır. Çalışma üç bölüme ayrılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde sosyal belediyecilik kavramı tarihsel gelişimi ve hukuksal altyapısı, ikinci bölümünde ise sosyal belediyecilik konulu lisansüstü tezlerin içerik analizine yönelik yapılan araştırma bulguları açıklanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise araştırmanın sonuç bölümü yer almaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve

Sosyal belediyecilik, yerel düzeyde sosyal adalet sağlamayı hedefleyen kamusal harcamaları toplumun dezavantajlı kesimlerinin sağlık, eğitim ve kültür ihtiyaçlarına yönlendiren bir modeldir. Belediyelerin hizmet sunduğu vatandaşlara mutlu, huzurlu ve güvenli bir yaşam alanı sağlamasıdır. Halkın ihtiyaçlarının maksimum düzeyde karşılanması planlanmaktadır. Gelişen adem-i merkezi yapıyla yerel yetkililerin sorumluluklarını artırılması ve sosyal belediyecilik konusunda yetki ve imtiyazlar tanınması bu alandaki çalışmaları zorunlu hale getirmiştir (Berkün, 2017: 585)

Sosyal belediyecilik kapsamında belediyeler toplumun mutlu, huzurlu, sağlıklı ve güven içinde yaşamaları için projeler geliştirmektedir (Berkün, 2017: 585). Bu projeler için de toplumun sosyal

yapısını belirleyici araştırmalar yapılmalı ve toplumun sosyal dokusu belirlenmelidir (Koçak ve Kavi: 2014: 37). Bu sosyal dokuyu iyileştirici ve destekleyici hizmetler hazırlanmalıdır. Toplumun sosyal yapısını topyekûn iyileştirmeyi amaçlayan sosyal belediyecilik aşağıdaki sebeplerden dolayı önemlidir (Uslu, 2011: 52-65):

- Dünyada ve Türkiye’de artan nüfusla beraber yoksulluğun devletlerin müdahale edemeyeceğı boyuta ulaşması,
- İstihdamın bir yerde durması ve işsizliğin zirveye tırmanması,
- Ekonomik koşulların kötü olması sebebiyle aile içi huzursuzluğun artması,
- Sanayileşmenin artmasıyla köyden kente yoğun göç dalgalarının yaşanması,
- Savaşlar sebebiyle uluslararası göçlerin yoğunlaşması,
- Kadın-erkek eşitsizliğinin her alanda kendini göstermesi,
- Engelli, yaşlı ve çocuklar gibi toplumun dezavantajlı gruplarının göz ardı edilemeyecek kadar artması.

3. Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi

Sosyal devletin ayak sesleri olarak nitelendirilen İngiltere’nin 1601 tarihli Yoksulluk Yasaları ile o dönem yürütülecek faaliyetlerden yerel yönetimlerin sorumlu olmasıyla aslında sosyal belediyeciliğin de temellerinin atıldığı belirtilebilir (Uslu, 2011: 31). Yoksulluğun azaltılmasına yönelik faaliyetler zamanla eğitim ve konut alanlarını içerisine katarak genişleme göstermiştir (Sallan Gül, 2013: 88).

Sosyal politika alanında yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarının artmasıyla sosyal devletin yerele yansması olarak sosyal belediyecilik kavramı ortaya çıkmıştır (Erdoğan, 2018: 497).

Sosyal belediyecilik, iki uygulama örneğı neticesinde güç kazanmıştır. Bunlardan ilki Paris Komünü’dür. Fransız İşçi Hareketi içerisinde başlayarak halkın ihtiyaçlarının yerel bir birim tarafından karşılanmasıdır. İkincisi ise Belediye Sosyalizmi’dir. 1870 tarihinde İngiltere’de Joseph Chamberlain liderliğinde Birmingham şehrinde başlayan bir akımdır. Bu akım, önce Birmingham ardından Londra’nın sağlık, gaz ve su faaliyetlerinin düzenlenmesine etki etmiştir. Faaliyet alanları genişledikçe Avrupa’ya yayılmıştır. (Güler, 2013: 127-128).

Tarihte ilk defa Fransız Saint-Nazaire kenti kayıtlarda sosyal belediye olarak tanımlanmaktadır (Onar, 2020: 17). Kentleşmenin artmasıyla merkezi yönetim güçsüz kalmış ve kent hizmetleri zamanla yerel yönetimlere bırakılmıştır. 1980’li yıllarda devletin küçülmesiyle birlikte belediyeler ön plana çıkmıştır. 1990’lı yıllardan itibaren sosyal politikaların temel uygulayıcıları belediyeler olmuştur (Genç, Çavuşoğlu ve Çöpoğlu, 2020: 242).

Sosyal belediyecilik dünyadaki örneklerine nazaran Türkiye’de daha sınırlı bir gelişme göstermiştir. Sosyal belediyecilik anlamında ilk yasal çerçeveden Dersaadet Belediye Kanunu’nda geçen belediyelere sosyal yardım hizmeti görevinin yüklenmesi örnek verilebilir. Türkiye’de cumhuriyet tarihinin sosyal anlamda ilk düzenlemesi 1923’te İzmir İktisat Kongresi’nde işçi hakları konusunda bazı kararların alınmış olmasıdır. 18 yaşının altındakilere çalışma yasağı, haftada bir gün izin hakkı verilmesi ve sendikal haklar tanınmıştır. 1930 yılında çıkarılan Belediye Kanunu ile birlikte belediyelerin görev alanları genişletilmiştir. Bu kanunun içeriğinde halkı korumak, dilencileri kurtaracak önlemler almak,

okuma salonları, kütüphaneler, spor ve oyun bahçeleri açmak gibi sosyal belediyeçilik faaliyetleri yer almaktadır (Şengün, 2019: 59-61).

1970’li yıllar özgürlük ve sosyal hakların oldukça geniş tabana yayıldığı bir dönemdir. Bu açıdan sosyal belediyeçilik uygulamaları da Batılı anlamda ilk uygulamalarını bu dönemde gerçekleştirmiştir. Merkeze bağımlı olan belediyeler bu yıllarda üretici bir işleve bürünmüş ve kaynak türetici hale gelmiştir. İmar ve konut alanlarında sosyal düzenlemeler yapılmıştır. Sosyal konut ve sosyal tesisler açılmıştır. Düşük ücretli gıda üretim merkezleri ve kültür merkezlerinin yapımına bu yıllarda başlanmıştır (Bakır, 2019: 56-57). Bu tarihlerde İstanbul, Ankara ve İzmir sosyal belediyeçilik faaliyetleri anlamında ön plana çıkmıştır.

1990’lı yıllar, artan kentleşme, yükselen eğitim seviyesi ve artan sosyal hizmet talebi ile yeni bir döneme geçiştir. Bu dönemde belediyelerin sosyal hizmet görevleri çeşitlenmiştir (İpek ve Çıplak, 2016: 204). Dünyada artan yerleşme uygulamaları Türkiye’ye bu yıllarda önemli katkılarda bulunarak sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin artmasına sebep olmuştur (Ünlü, 2016: 70). 2000’li yıllarda yerel yönetimler, artan sosyal yardım ve sosyal hizmet talebiyle yerleşme hareketi neticesinde yeniden düzenlenmiştir. Bu reform hareketiyle yeni yasalar yürürlüğe konmuştur. 2004 ve 2005 yıllarında çıkarılan Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Belediye Kanunu ve İl Özel İdaresi Kanunu günümüze kadar Türkiye’de sosyal belediyeçiliğin altyapısını oluşturmuştur.

4. Türkiye’de Sosyal Belediyeçiliğin Hukuksal Altyapısı

Ülkemizde 2000’li yıllarla beraber kamusal reformlar adı altında yerel yönetimlerin faaliyetleri yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte sosyal belediyeçilik alanında belediyelere geniş görev ve sorumluluk tanımlanmıştır.

2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda sosyal belediyeçilik düzenlemeleri bağlamında belediyenin kuruluş amacı, belediyenin görev ve sorumlulukları, belediye başkanının görevleri ve belediyenin giderleri bölümlerinde yer almaktadır. Belediyenin temel amacı belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamaktır. 2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda sosyal belediyeçilik düzenlemeleri ise sosyal alandaki tüm faaliyetleri geliştirici uygulamalar yapılması çerçevesindedir. Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda da amaç, görev ve sorumluluklar, büyükşehir belediye başkanının görevleri ve giderlerinde sosyal belediyeçiliğe atıflar bulunmaktadır. 2005 tarihli 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nda ise birçok maddede sosyal belediyeçilik ile bağlantılıdır. İl özel idaresi, il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuştur. Söz konusu bu hukuksal düzenlemelerle sosyal belediyeçiliğe yönelik yerel yönetimlerin geniş bir görev alanına sahip olduğunu söylemek mümkündür.

5. Araştırma

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı; sosyal belediyeçilik konusu çerçevesinde yazılan lisansüstü tezlerin içerik analizini yapmaktır. İçerik analizi belirli metin grubu içeriğinde kavram, ilke ve özellikleri anlama amacıyla yapılan taramadır. İçerik çözümlemesinde “nelerin analiz edileceği” önceden belirlenir ve kaynaklar

kodlanmaktadır. Çözümleme aşamasında veriler işlenir ve raporlanır (Karasar, 1982: 231-248). İçerik analizi yapılacak akademik çalışmalara ışık tutması açısından oldukça önemlidir. Literatür taraması sonucu lisansüstü tezler için içerik analizinin yapıldığı çalışmalar bulunmuştur. Örneğin Ökten ve Akman'ın (2018) "Türkiye'de Yönetişim Alanında Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi (2000-2016)", Erdoğan'ın (2020) "Akıllı Kent Üzerine Yazılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi", Tuğan ve Ömürgönülşen'in (2020) "Kamu Yönetimi Alanında Yazılan Etik Konulu Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi", Ültay, Akyurt ve Ültay'ın (2021) "Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi" ve Erdoğan'ın (2021) "Kent Konseyi Konusunda Yazılan Lisansüstü Tezlerinin İçerik Analizi" çalışması bulunmaktadır. Lisansüstü tezlerinde farklı alanlarda yapılan içerik analizleri bulunmasına rağmen sosyal belediyecilik konulu bir çalışma yapılmamıştır. Sosyal belediyecilik konusunda yapılan bir içerik analizinin olmaması bu çalışmanın gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır.

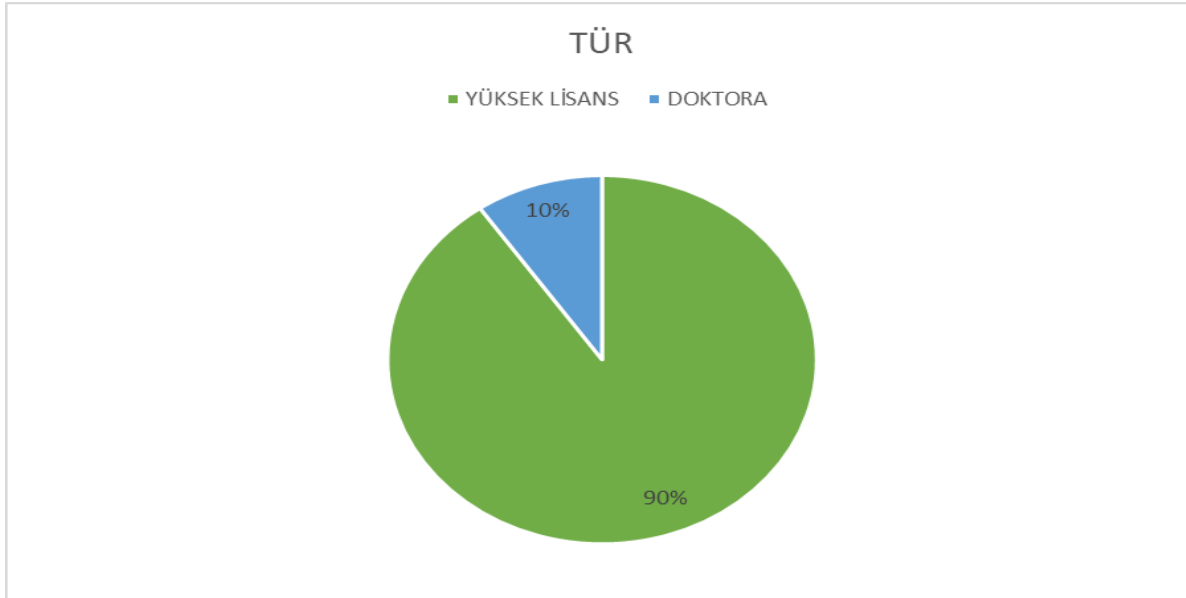
5.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Sosyal belediyecilik alanında yazılan 79 adet tez ve buna ek olarak toplumcu belediyecilik alanında yazılan 6 tez doküman incelemesi yöntemi ile incelenmiştir. Elde edilen tezler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucu ulaşılan bulgular çalışmaya eklenmiştir.

5.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yapılan sosyal belediyecilik ve toplumcu belediyecilik konu başlığında sorgulama sonucunda 2004-2022 yılları arasında yazılan yüksek lisans ve doktora düzeyinde 85 adet tez bulunmuştur. Çalışmanın analizi Maxqda 2022 Nitel Veri Analiz Programı gerçekleştirilmiştir. Çalışmada sosyal belediyecilik konulu lisansüstü tezler tür, yıl, dil, danışman unvanı, üniversite, enstitü, anabilim dalı, anahtar kavramlar, yöntem ve veri toplama tekniği temaları altında karşılaştırılmıştır.

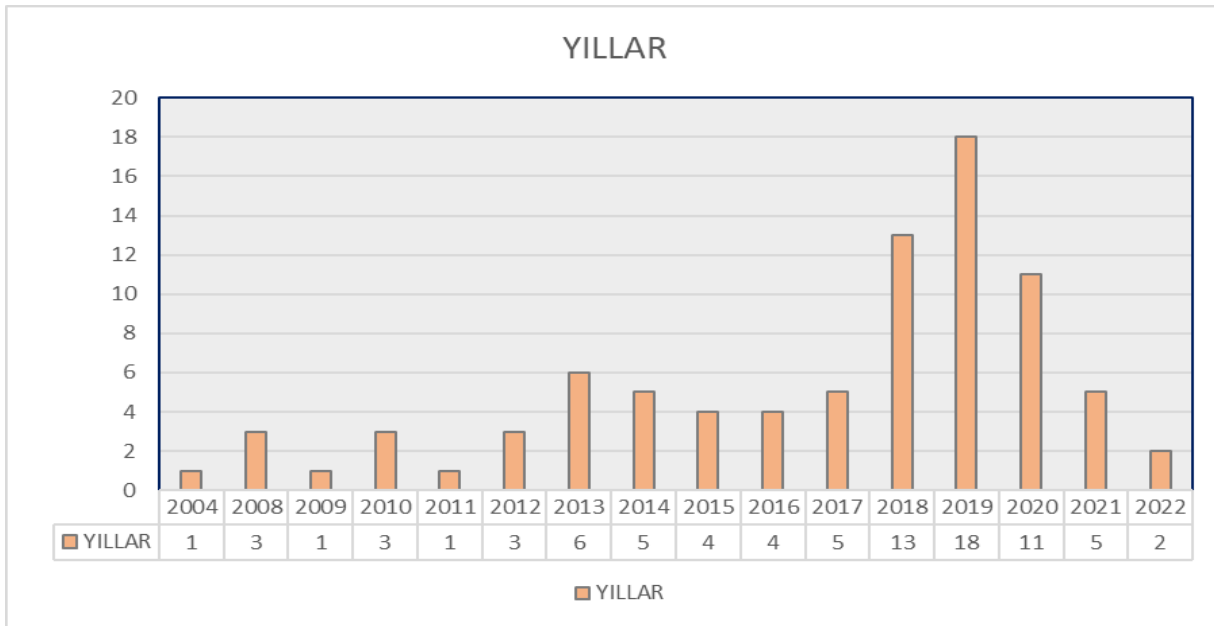
5.4. Bulgular

Grafik 1:

Sosyal Belediyecilik Konulu Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

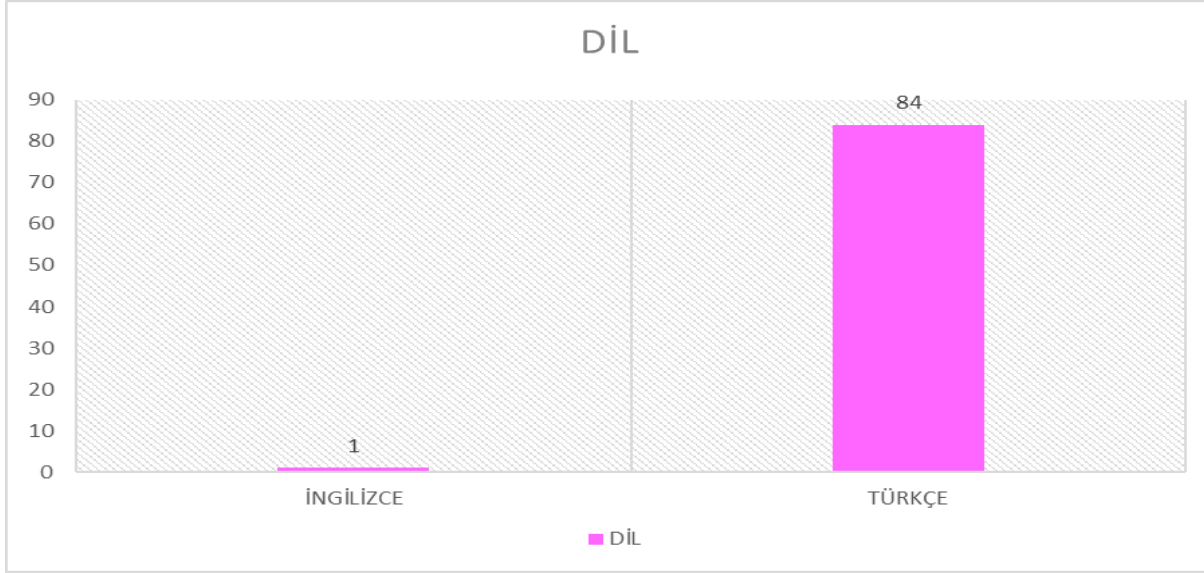
Sosyal belediyecilik konulu tezlerin %90'ı yüksek lisans, %10'u doktora tezidir. Böylece sosyal belediyecilik konusunda yüksek lisans tezlerinin çoğunlukta olduğu söylenebilir. Doktora düzeyinde yapılan tez sayısı oldukça az olup konunun daha fazla doktora tezi düzeyinde ele alınması gerekir.

Grafik 2: Sosyal Belediyecilik Konulu Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

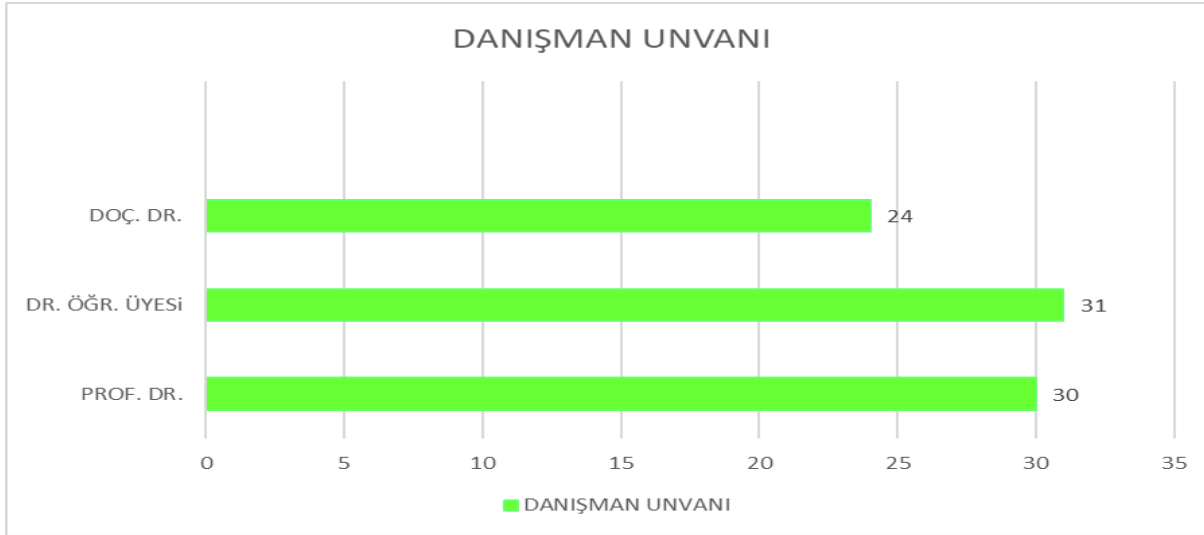
Sosyal belediyecilik konusunda lisansüstü çalışmalarına ilk kez 2004 yılında başlanmıştır. 2004'den sonra 2008 yılına kadar herhangi bir çalışma yapılmamıştır. 2008 sonrasında artan ve azalan bir şekilde devam etmiştir. 2018'de ivme kazanan çalışmalar sonrasında en çok çalışma 2019 yılında yapılmıştır.

2019 yılından itibaren tez sayısında belirgin bir azalma söz konusudur. 2022 yılında konuyla ilgili sadece 2 tez bulunmaktadır.

Grafik 3: Sosyal Belediyecilik Konulu Tezlerin Yazıldığı Dile Göre Dağılımı

Sosyal belediyecilik konusunda yazılan tezlerden sadece 1 tanesi İngilizce'dir. Yabancı dilde yazılan tez sayısı arttırılmalıdır.

Grafik 4: Sosyal Belediyecilik Konulu Tezlerin Danışmanlarının Unvanına Göre Dağılımı

Konuyla ilgili tezlerde Doç. Dr. danışmanlığında yazılan 24 tez, Dr. Öğr. Üyesi danışmanlığında yazılan 31 tez, Prof. Dr. danışmanlığında 30 tez yazılmıştır. En az tez Doç. Dr. danışmanlığında yazılmıştır.

Tablo 1: Sosyal Belediyecilik Konulu Tezlerin Yapıldığı Üniversiteye Göre Dağılımı

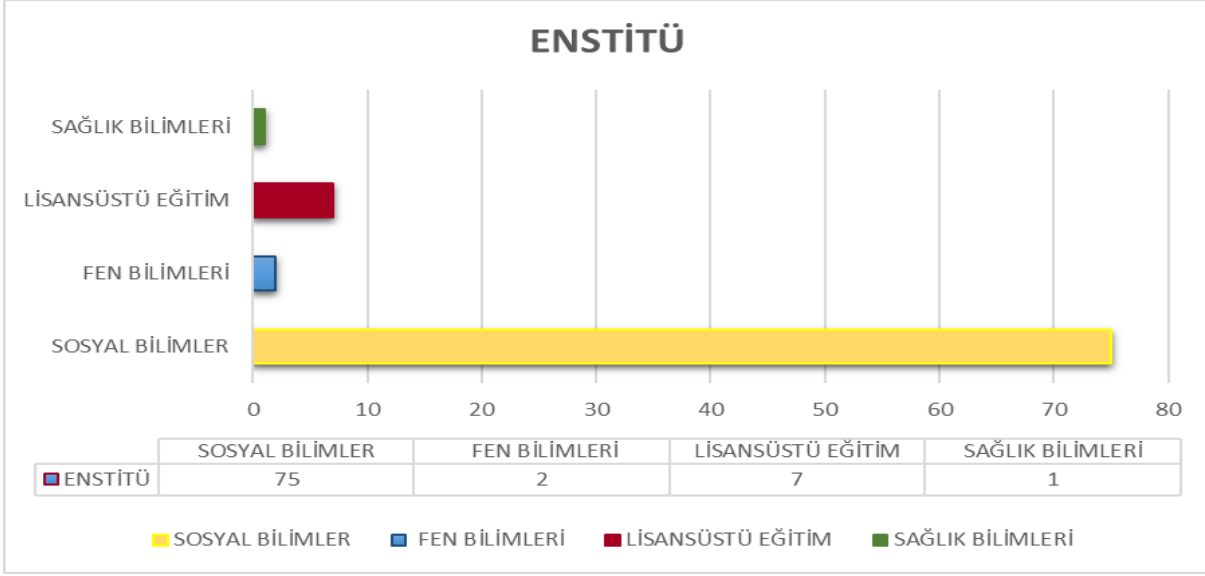
Üniversite Adı	Frekans	Yüzde
----------------	---------	-------

İstanbul Aydın Üniversitesi	10	11,7
Yalova Üniversitesi	7	8,23
Süleyman Demirel Üniversitesi	6	7,05
Marmara Üniversitesi	5	5,88
Sakarya Üniversitesi	5	5,88
Dumlupınar Üniversitesi	5	5,88
İstanbul Üniversitesi	5	5,88
Ankara Üniversitesi	3	3,52
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	2	2,35
Selçuk Üniversitesi	2	2,35
Akdeniz Üniversitesi	2	2,35
Celal Bayar Üniversitesi	2	2,35
Uludağ Üniversitesi	2	2,35
Erciyes Üniversitesi	2	2,35
Gümüşhane Üniversitesi	1	1,17
Fırat Üniversitesi	1	1,17
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	1	1,17
Karabük Üniversitesi	1	1,17
Niğantaşı Üniversitesi	1	1,17
Namık Kemal Üniversitesi	1	1,17
Adnan Menderes Üniversitesi	1	1,17
İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi	1	1,17
İstanbul Teknik Üniversitesi	1	1,17
Hacettepe Üniversitesi	1	1,17
Fatih Üniversitesi	1	1,17
Bahçeşehir Üniversitesi	1	1,17
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	1,17
Üsküdar Üniversitesi	1	1,17
Atatürk Üniversitesi	1	1,17
Karabük Üniversitesi	1	1,17
Bülent Ecevit Üniversitesi	1	1,17
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	1,17
Ufuk Üniversitesi	1	1,17
İstanbul Arel Üniversitesi	1	1,17
Bartın Üniversitesi	1	1,17
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	1	1,17
Gaziantep Üniversitesi	1	1,17
Batman Üniversitesi	1	1,17
Kocaeli Üniversitesi	1	1,17

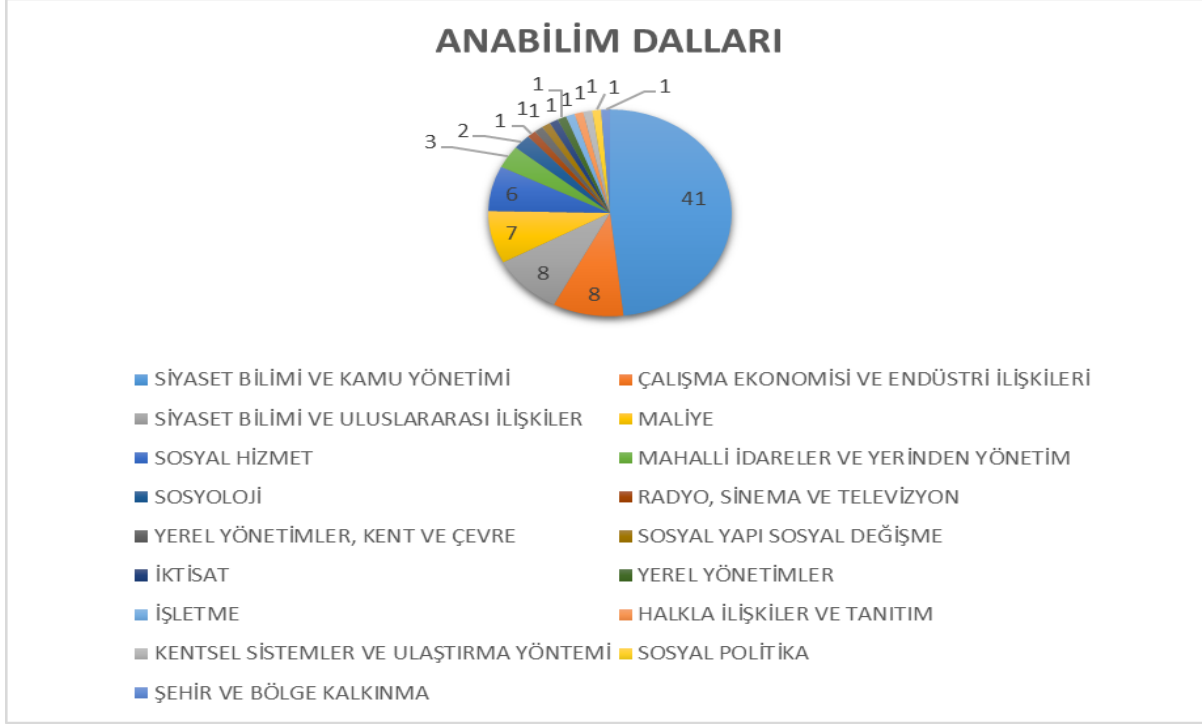
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	1,17
Aksaray Üniversitesi	1	1,17

2004 ve 2022 yılları arasında 41 üniversitede 85 adet sosyal belediyeçilik konulu lisansüstü tez yazılmıştır. Konuyla ilgili en fazla tez İstanbul Aydın Üniversitesi'nde hazırlanmıştır. Ardından en fazla tezler sırayla Yalova Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesinde hazırlanmıştır.

Grafik 5: Sosyal Belediyeçilik Konulu Tezlerin Yapıldığı Enstitüye Göre Dağılımı

Konuyla ilgili 4 farklı enstitüde çalışma yapılmıştır. En çok çalışma sosyal bilimler enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiştir.

Grafik 6: Sosyal Belediyecilik Konulu Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Konuyla ilgili tezler en çok siyaset bölümü ve kamu yönetimi bünyesinde hazırlanmıştır. Ardından en çok tez sırayla çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler, maliye ve sosyal hizmet anabilim dallarında hazırlanmıştır.

Tablo 2: Sosyal Belediyecilik Konulu Tezlerde Kullanılan Anahtar Kavramlar

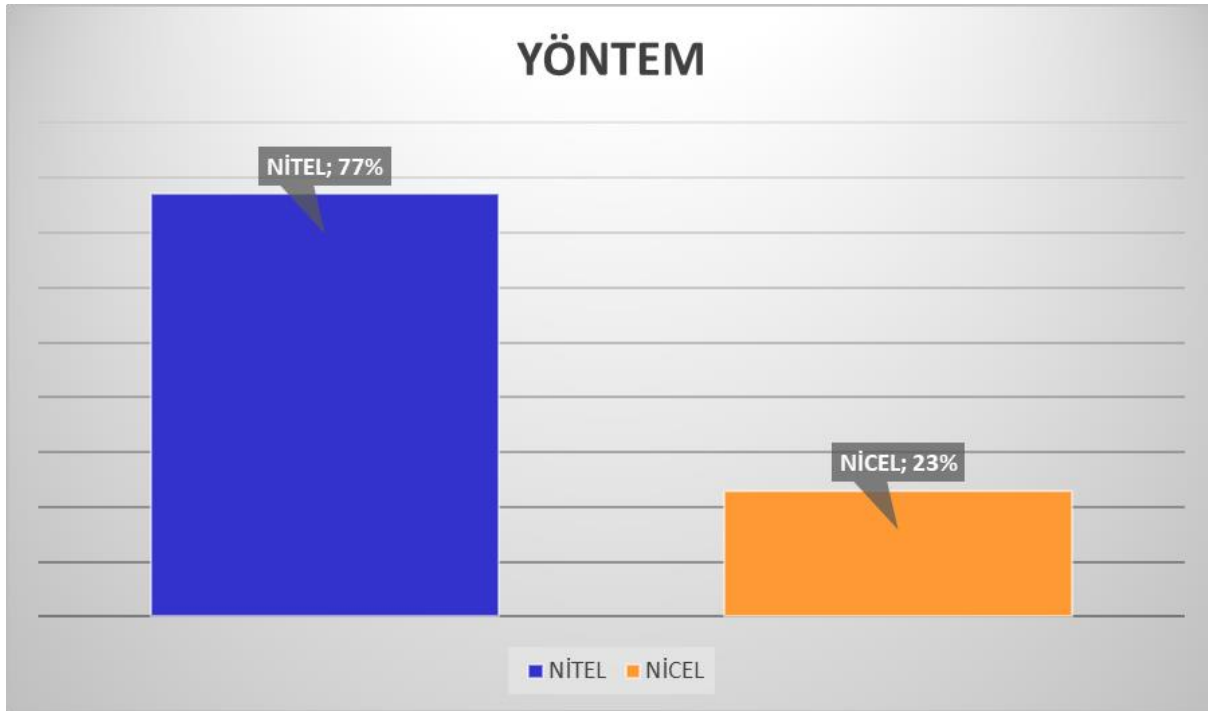
Anahtar Kelimeler	Frekans	Yüzde
Sosyal Belediyecilik	71	83,52
Sosyal Politika	31	36,47
Yerel Yönetimler	29	34,11
Sosyal Devlet	21	24,70
Sosyal Yardımlar	16	18,82
Sosyal Hizmet	16	18,82
Belediye	14	16,47
Yoksulluk	10	11,76
Sosyal Refah Devleti	7	8,23
Kent Yoksulluğu	6	7,05
Toplumcu Belediyecilik	5	5,88
Dezavantajlı Kesim	4	4,70
Engelliler	4	4,70
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	4	4,70

Sosyal Bütçe	3	3,52
Esenler Belediyesi	3	3,52
Dönüşüm	2	2,35
Bakırköy Belediyesi	2	2,35
Kayseri Büyükşehir Belediyesi	2	2,35
Elazığ Belediyesi	2	2,35
Sultanbeyli Belediyesi	2	2,35
Cumhuriyet Halk Partisi	2	2,35
Kamu Yönetimi	1	1,17
Yönetişim	1	1,17
Yaşlılık	1	1,17
Klasik Belediyecilik	1	1,17
Neo-Liberal Değişim	1	1,17
Hayat Boyu Öğrenme	1	1,17
İstihdam Politikaları	1	1,17
Merkezi Hükümet	1	1,17
Yerel Toplumsal Hareketler	1	1,17
Sosyal Harcama	1	1,17
Halkla İlişkiler	1	1,17
Kayyum Belediyeciliği	1	1,17
Modern Şehircilik	1	1,17
Sosyal Demokrasi	1	1,17
Sosyal Haklar	1	1,17
Sosyal Belediyecilik ve Medya	1	1,17
Yerel Yönetim Yaklaşımları	1	1,17
Yerel Sosyal Politika Aktörleri	1	1,17
Orta Ölçekli Kentler	1	1,17
Sosyal Dışlanma	1	1,17
Kent	1	1,17
Kültür Politikası	1	1,17
Yerelleşme	1	1,17
Yerel Kalkınma	1	1,17
Bilgi Evleri	1	1,17
Sosyal Adalet	1	1,17
Memnuniyet	1	1,17
Çocuk Refah Politikaları	1	1,17
Yoksulluk Yönetimi	1	1,17
Sosyal Market	1	1,17
Evde Bakım Hizmetleri	1	1,17

Kooperatif	1	1,17
Sosyal Uygulamalar	1	1,17
Yerel Siyaset	1	1,17
Yerel Yoksulluk Yönetimi	1	1,17
Tapu Sorunu	1	1,17
Avrupa Ülkeleri	1	1,17
Türkiye	1	1,17
Adalet ve Halk Partisi	1	1,17
SHP	1	1,17
Belediye Gelirleri	1	1,17
Refah Partisi	1	1,17
Milli Görüş	1	1,17
Erbakan	1	1,17
YADES	1	1,17
Ekrem İmamoğlu	1	1,17
Vedat Dalokay	1	1,17
Ali Dinçer	1	1,17
Aydın Büyükşehir Belediyesi	1	1,17
Trabzon Büyükşehir Belediyesi	1	1,17
Konyaaltı Belediyesi	1	1,17
Erzurum	1	1,17
Karabük	1	1,17
Kadıköy	1	1,17
Fatih Belediyesi	1	1,17
Bahçelievler Belediyesi	1	1,17
Bağcılar Belediyesi	1	1,17
Zonguldak Belediyesi	1	1,17
Lüleburgaz Belediyesi	1	1,17
Zeytinburnu Belediyesi	1	1,17
Safranbolu Belediyesi	1	1,17
Tepebaşı Belediyesi	1	1,17
Ankara Büyükşehir Belediyesi	1	1,17
Eskişehir Büyükşehir Belediyesi	1	1,17
Beşiktaş	1	1,17
Fatsa Belediyesi	1	1,17
Kırşehir Belediyesi	1	1,17
Konya Büyükşehir Belediyesi	1	1,17
Porsuklar Belediyesi	1	1,17
Üsküdar Belediyesi	1	1,17

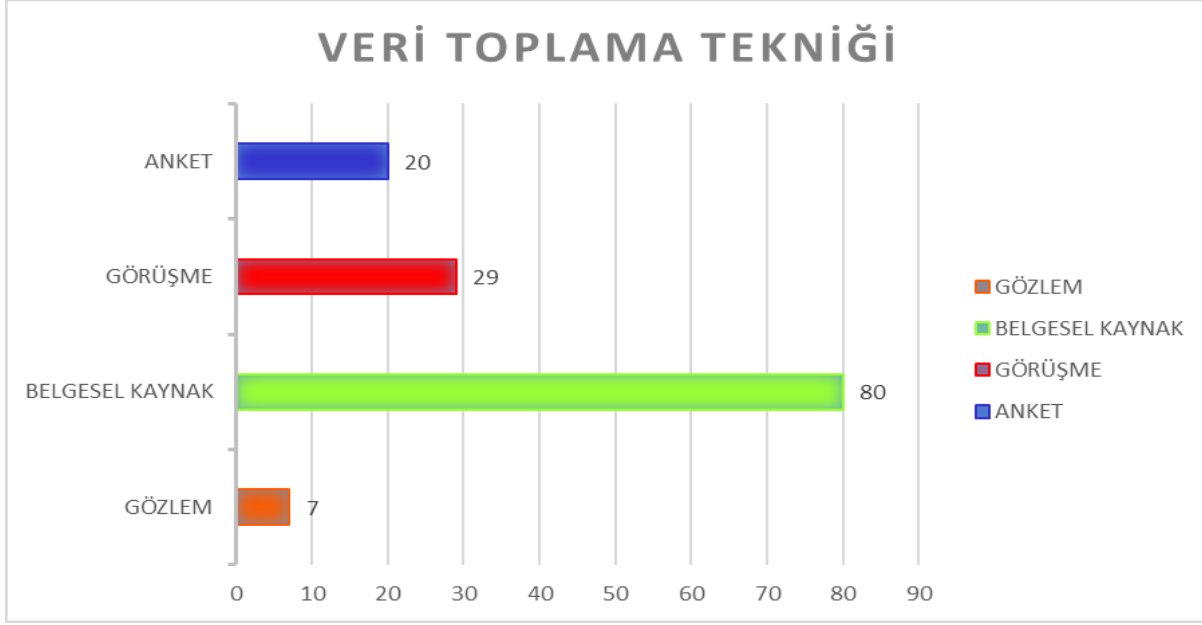
Afyonkarahisar	1	1,17
Antalya Büyükşehir Belediyesi	1	1,17
Denizli Büyükşehir Belediyesi	1	1,17
Malatya Büyükşehir Belediyesi	1	1,17
Büyükşehir Belediyesi	1	1,17
Kütahya Belediyesi	1	1,17
Zeytinburnu belediyesi	1	1,17
Bayrampaşa	1	1,17
Arnavutköy	1	1,17
Disfonksiyon	1	1,17
Fonksiyon	1	1,17

Sosyal belediyecilik konulu tezlerde 103 farklı anahtar kelime kullanılmıştır. En fazla sosyal belediyecilik, sosyal politika, yerel yönetimler ve sosyal devlet anahtar kavram olarak kullanılmıştır. Çok fazla farklı kelime bazında çalışma olmasının nedeni farklı anabilim dallarında çalışmalar yapılmasıdır.

Grafik 7: Sosyal Belediyecilik Konulu Tezlerde Kullanılan Yönteme Göre Dağılımı

Konuyla ilgili tezlerin %77'si nitel analiz yöntemiyle hazırlanırken %23'ü nicel analiz yöntemiyle yapılmıştır. Konuyla ilgili nicel yöntemle yazılan tez sayısı daha azdır. Sosyal belediyecilik konusundan nicel yöntemin kullanıldığı tez sayısı artırılmalıdır.

Grafik 8: Sosyal Belediyecilik Konulu Tezlerin Veri Toplama Tekniğine Göre Dağılımı

85 adet lisansüstü tezlerin birçoğunda birden fazla veri toplama tekniği kullanılmıştır. Tezlerde en çok belgesel kaynak kullanıldığı belirtilmiştir. En az kullanılan teknik gözlem olmuştur.

Sonuç

Sosyal belediyecilik, yerel yönetimlerin yerel halkın sosyal, kültürel ve maddi ihtiyaçlarına yönelik gösterdiği faaliyetlerin tümüdür. Bu çalışmanın içeriğini sosyal belediyeciliğin konu edildiği lisansüstü tezlerin içerik analizi oluşturmaktadır. Bu amaçla Türkiye’de 2004-2022 yılları arasında yazılmış 85 adet tez analiz edilmiştir. Lisansüstü tezler tür, yıl, dil, danışman unvanı, üniversite, enstitü, anabilim dalı, anahtar kavramlar, yöntem ve veri toplama tekniği temaları altında karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz ile elde edilen bulgular bu bölümde verilmiştir.

Sosyal belediyecilik konusunda doktora düzeyinde yapılan tezler yüksek lisans düzeyindeki tezlerden oldukça azdır. Gittikçe güçlenen ve birçok alana yayılan sosyal belediyecilik konusu farklı başlıklar altında doktora düzeyinde tez çalışmalarına konu olmalıdır. 2004 yılında sosyal belediyecilik konusunda tezler yazılmaya başlanmış olsa da en çok tez 2019 yılında yazılmıştır. Buna rağmen 2019 yılından sonra tez sayılarında düşüş gözlemlenmektedir. İleride yapılacak lisansüstü tezlerde sosyal belediyecilik konusu göz önünde tutulmalıdır.

Sosyal belediyecilik konusu ile ilgili yapılan sadece bir tane İngilizce tez bulunmaktadır. Sosyal belediyecilik konusunda yapılan çalışmaların uluslararası akademik çevrede yer alabilmesi için yabancı dilde çalışmalar yapılmalıdır. Sosyal belediyecilik konusunda yapılan tezlerin çoğunluğu sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde yazılmıştır. Farklı enstitülerden farklı anabilim dallarından yapılacak tezlerde sosyal belediyecilik konusu incelenecek olursa daha ilgi çekici ve akademik boşluğu dolduran nitelikte bir çalışma olacaktır.

Sosyal belediyecilik konusunda yazılan tezlerin çoğunda veri toplama tekniği belgesel kaynak kullanılmıştır. Devamında sırayla görüşme, anket ve gözlem kullanılmıştır. Yapılacak çalışmalarda bu

az olan veri toplama teknikleri daha fazla kullanılmalıdır. Yapılan çalışmaların çoğunda iki ya da üç belediyenin karşılaştırıldığı tespit edilmiştir. Daha fazla sayıda büyükşehir belediyesinin ve belediyelerin karşılaştırıldığı daha kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Bakır, M. A. (2019). *Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyecilik Faktörü ve Bir Uygulama; Belediyelerin Gıda Yardımlarının Memnuniyeti Analizi*. Ulusal Tez Merkezi. (551394).
- Belediye Kanunu (2005, 13 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 25874). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>
- Berkün, S. (2017). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı. *Şarkiyat*, 9(2), 582-598.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004, 23 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 25531). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>
- Erdoğan, M. (2018). Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Çanakkale Belediyesi Örneği. *Alanya Uluslararası Yerel Yönetimler Sempozyumu*, Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Etkin Belediyecilik Uygulamaları, 496-505.
- Erdoğan, M. (2021). Kent Konseyi Konusunda Yazılan Lisansüstü Tezlerinin İçerik Analizi. İnsan ve Toplum Bilimlerinde Akademik Çalışmalar. *Livre de Lyon: Lyon*.
- Erdoğan, O. (2020). Akıllı Kent Üzerine Yazılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (2) , 917-937.
- Genç, Y., Çavuşoğlu, O. ve Çöpoğlu, M. (2020). Sosyal Politika Geliştirmede ve Sosyal Hizmet Uygulamalarında Yerelleşme: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Gelişim Merkezi Örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(46), 235-272.
- Güler, M. (2013). Toplumcu Belediyecilik Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları. (Edit. Kamalak, İ. ve Gül, H.). *Kalkedon Yayınları: İstanbul*.
- Gürün, F. ve Kararağaç, Ş. (2017). Sosyal Belediyecilik Anlayışı Üzerinden Engellilere Yönelik Hizmetler. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 12(48), 43-62.
- İl Özel İdaresi Kanunu (2005, 4 Mart). Resmi Gazete (Sayı: 25745). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>
- İpek, S. ve Çıplak, B. (2016). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Bütçe Uygulamaları: Çanakkale Belediyesi Örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*. 14 (27), 201/215.
- Karasar, N. (1982). Bilimsel Araştırma Yöntemi. *Nobel Yayıncılık: Ankara*.
- Kesgin, B. (2012). Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012(26), 169-180.
- Koçak, O. ve Kavi, E. (2014). Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(6), 26-49.
- Onar, A. (2020). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Lüleburgaz Belediyesi Örneği*. Ulusal Tez Merkezi. (634425)

- Ökten, A. ve Akman, E. (2018). Türkiye’de Yönetişim Alanında Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi (2000-2016). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 32 (4), 1027-1045.
- Sallan Gül, S. (2013). Toplumcu Belediyecilik Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları. (Edit. Kamalak, İ. ve Gül, H.). *Kalkedon Yayınları: İstanbul*.
- Şengün, E. (2019). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Örneği*. Ulusal Tez Merkezi. (560140).
- Tuğan, E. N. ve Ömürgönülşen, U. (2020). Kamu Yönetimi Alanında Yazılan Etik Konulu Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (23) , 454 472. DOI: 10.38155/ksbd.828304.
- Uslu, H. (2011). *Sosyal Politika Açısından Belediyeler ve Sosyal Belediyecilik*. Ulusal Tez Merkezi. (387905).
- Ültay, E. , Akyurt, H. ve Ültay, N. (2021). Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10) , 188-201. DOI: 10.21733/ibad.871703.
- Ünlü, U. (2016). Sosyal Belediyecilik Anlayışının E-Belediyecilik Uygulamalarına Entegre Edilmesi. *Sayıştay Dergisi*, (102), 63-89.

Virtualization in Non-profit Organizations: The Effects of Social Media on the NGOS Leadership Path and Management Vision

Meryem Chagraoui²³⁷

Abstract

The Virtualization of the non-profit organizations is nowadays one of the upcoming conflicts of their management tools; Rushing to be a part of the wheel of the 2.0 World has become a must and a major factor of Covid that shifted their management status in the world of social media. On one hand, online advocacy should be taken into consideration while making a strategic plan to the administrative structure. On the other hand, the NGOs social media content management is what matters the most, content writing is the key saver to the open doors of social media platforms, hand to hand with digitizing of all their data, the virtual world become your playground

By using the study made by Heather Mansfield, who wrote books on social media, “Social Media for Social Good” is one of them. Based on her NGO statistics, after years of experience in Management in the field, we can make a connection between online advocacy tools that are less to be taken advantage of in NGO administrative tasks and events promotion. As a matter of fact, Tech for good²³⁸ statistics using the charitable tool of each social media platform plays a huge push to the humanitarian work, because voicing your idea in social media, as it is called in the culture of virtual world: voicing your “content” is a crucial element to your algorithms. 32% are available in the US. Do not underestimate the power of AI and its algorithm and its role on your management skills and leadership vision. Algorithms are like a networking spectrum. The more you change the tone, your wording, presentation of your “content” it gets switched, based on what people see, likes. There fore, it depends on your vision of guiding your content material, target audience and promotive tone of your events and fundraisings. 43% they have never heard of Facebook charitable giving tools, 18% thinks that the reason is the executive staff do not want to provide the necessary information for the Facebook giving To conclude in our findings that , on NGOs field, many struggles are on ahead due to covid digital openness, some NGOs has survived some didn’t , the ones who didn’t make or still have management and administrative struggles: lack a digital cultural, refuse to update their data into a digital platform in order to be able to face the Social media battle, and also doesn’t take good care of writing and posting content on social media so often which is one factor of having a disruptive non communicative relation with the management the administrative background has boos and employee with many days full task kind of structure.

---

²³⁷ m.chagraoui0@gmail.com

²³⁸ Heather.Mansfield,FUNDRAISING, Open Data Project, Research, Social Media, Statistics [Data] 14 Must-Know Stats About How Nonprofits Use Social Media.Non Profit for Good.Feb1,2022 © 2022 Nonprofit Tech for Good:
<https://www.nptechforgood.com/2022/02/01/data-14-must-know-stats-about-how-nonprofits-use-social-media/>

Keywords: Virtualization, Management, Social Media, Administrative Structure, Algorithms, Content Writing

Introduction:

Based on Tech Good's Non-Governmental Organizations Statistics in USA that that were being collected²³⁹, 52% of their social media team management had a social media Burn out trying to keep up with the virtual world, One of the most factual real statements in the world, is that Companies ,has suffered from Covid's side effect, As a matter of fact the Humanitarian field

culture had known a significant change ,which shows the depth of the issue in terms of: First, Structural Aspect, Secondly, Management aspect, and Finally, Communicative aspect in their management vision.

I-Management Modeling:

Communication as it was being mentioned previously is meant to be the main purpose of the management process in its core, as a matter of fact, its importance relies on the structure upheld by the non-governmental Organization. We can divide it into many types of structures²⁴⁰ but we will

choose the ones that serve the main idea in this research paper.

1-The hierarchical Organization Structure:

Organizations who follows this type of structure in their way the manage their administrative tasks, are the less to survive the virtual world, with less tolerance or the digital culture; because one of their cons, is the essence of their structure, which enhance the authoritarian sense, which results of a frozen communication between members, enriched with less experience with other generations,

from the alpha gen, to the millennials, any volunteers who tries to volunteer with them it would be a tremendous amount of misunderstanding with lack of having communicative skills of each member will tend to be different and hard to asset anything when there is a lack of communication this deep.

2- Matrix Organization Structure:

One of its major pros, is gaining several skills several in several department and, teaches you to be a master in multitasking, this type of management could be effective in Social Media Management partly, because of their multitasking, the members would tend to be open to options, and take risks, whereas, for its cons, creating confusion by being multitasker in every project makes the person question their actual role and

---

²³⁹ Heather.Mansfield, Fundraising, Open Data Project, Research, Social Media, Statistics [Data] 14 Must-Know Stats About How Nonprofits Use Social Media.Non Profit for Good.Feb1,2022 © 2022 Nonprofit Tech for Good: <https://www.nptechforgood.com/2022/02/01/data-14-must-know-stats-about-how-nonprofits-use-social-media/>

²⁴⁰ Someka,7 Types of Organizational Chart Structures, Blog,Business,Someka,on April 21, 2022, Copyright © 2015-2022 Someka Ltd. All Rights Reserved.: <https://www.someka.net/blog/types-of-organizational-structures/>

title and credibility.

Not to mention, taking several hats in several projects, that seems to have no common ground, or gist that would guide you to a clear career path.

As a Social Media content writer, and editor, interfering into my task would be a big issue in this type of Organization. In a non-professional way, staff tend to think they can make it into several roles without a background knowledge or experience or a motivation and will for it. That's why the culture of the Organization is the real inspiration of any volunteer who does work with them, or any long-term staff.

1- Functional Organizational Structure:

It is one of the well organized structures, that is divided into departments, and each one of them has their own staff. Each Head of department is communicating with each other, and near the

General Manager there is Project Coordinator. The blood of communication is flowing, producing ideas is happening, encourages innovation, teamwork and at the same time, self-paced members are celebrated. Responsibilities are set there is no interfering in roles.

2- Scrum Team Structure:

Has a great separated mind set, well organized, the opposite of the traditional structure, it does believe in teamwork, and celebrates active teams that have the same role that does actually, work hard to succeed in their department in that project, it is a communicative Modern team collective work enhancer. But in a company or for stable long-term members, it does help to block you from being promoted or moving into another career path, in your work life. Also, it is known as an opposite theory structure of the hierarchical structure because of empowering the concept of teamwork, which, somehow, we might state, it did help a new time of slow tasks when all the team is blocked, decision making get a only approved but the other team and their scrum master, by falling in the bureaucracy trap which is, a team bureaucracy.

II-Social Algorithms:

Social liaison: that gives the internal and external relationship held not only under a social contract mindset²⁴¹ (Jean-Jacques Rousseau Jean stated in his book) but also genuine, human contact based on honorable values, shared and different diverse mind sets and intelligences. Because the main essence of Humanitarian work is making you learn to be human, and have hope for humanity.

---

²⁴¹ Jean Jacques Rousseau, The Social Contract On Principles of Political Rights. Translated by George Douglas Howard Cole. 1762: <https://discoversocialsciences.com/wp-content/uploads/2018/07/Rousseau-Social-Contract.pdf>.

In Covid time unfortunately, these Non-governmental Organizations had an issue to adapt to the virtual world due to real core management issues that did affect also the participation of volunteers, and their passion to show their best and do their best. Due to the social distances policies and the lockdown, communication remained, but was shaped in a remote and virtual shape, which made virtual volunteering a good option and opportunity for both, Volunteers and for NGO to gain contact with people and refresh their NGOs system this was one of the major positive points that Covid left us with made us appreciate:

1 -Existing

2-Socializing 3-Connecting

4-Teaming and Unity 5-Creating

These are the concept of the social algorithms, the social links we gained with connecting to each other, which were the main first draft concepts to start Social Media prevailing in the World for starters. That is why when the Human algorithm of social interaction is broken from its core, social media management, broadly and specifically, for that reason, NGOs have burned out²⁴² while trying to cope with the social media world. If there is no round table to talk about issues and take risks to be there and exist and existing in social media is the second chance everybody has to socialize and be a human again.

Conclusion:

To sum-up now: we got that openness to the virtual world is a crucial double-edged sword, that NGOs has to handle, and master greatly: And to do so, it does require, a social media team, a good communicative bond, and flawless management structure to get over impalements of their vision thorough humanitarian work, and raising awareness as an active social work, and shares its responsibility as one of the individual's duties in a society.

---

²⁴² Heather.Mansfield, Fundraising, Open Data Project, Research, Social Media, Statistics [DATA] 14 Must-Know Stats About How Nonprofits Use Social Media.Non Profit for Good.Feb1,2022 © 2022 Nonprofit Tech for Good: <https://www.nptechforgood.com/2022/02/01/data-14-must-know-stats-about-how-nonprofits-use-social-media/>

Temsili Bürokrasi ve Vatandaş Katılımı

Prof. Dr. Namık Kemal Öztürk²⁴³

Dr. Özge Demirel²⁴⁴

Özet

Bir toplumda cinsiyet, ırk, etnik köken, dil, din vb. çeşitliliğin kamu hizmeti ifa etmekle görevli olan bürokratik yapıya yansımaları ve bunun hizmetlere olan etkisi temsili bürokrasi kavramıyla açıklanmaktadır. Buna göre demografik yapının kamu bürokrasisine yansımaları pasif temsili bürokrasi, bürokraside bu çeşitliliği temsil eden kişilerin alacakları karar veya uygulamalarında meydana getirdiği değişiklik aktif temsili bürokrasi ve bunun sembolik olmasının dahi olumlu sonuçlar ortaya çıkaracağı, bürokratin eylemine yansımalarına gerek olmadığı üzerine odaklanan sembolik temsili bürokrasi olarak ele alınmaktadır. Bu noktada pasif temsili bürokrasinin oransal olarak bir toplumda demokrasinin gelişimine, aktif temsili bürokrasinin ise bu sürece katılımcı anlayışla ortaya çıkan hizmetler açısından katkı sağlayacağını söylemek mümkündür.

Bu çalışmada kamu kurumlarında farklılıkların temsili olan temsili bürokrasinin bir toplumda katılımcı demokrasi ilkelerinin gerçekleşmesi sürecine katkı sunduğu varsayımından yola çıkılmıştır. Buna göre temsili bürokrasiyi içselleştirmiş, iyi kurgulamış bürokratik yapılarda, vatandaşın hizmetten yararlanma memnuniyetinin, hizmette etkinlik ve verimliliğin arttığı, hizmeti kendisinden biri olarak gördüğü bürokratlar elinden aldığı karar alım ve uygulama süreçlerine daha aktif katılım sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Çalışmada öncelikle temsili bürokrasi kavramı pasif, aktif ve sembolik temsil olmak üzere farklı boyutlarıyla açıklanmıştır. Ardından kavram, tüm boyutlarıyla bir bütün halinde vatandaş katılımına olan katkısı bağlamında ele alınmıştır. Bu değerlendirme, alanda daha önce yapılan çalışmalar ve ortaya koyduğu sonuçlar üzerinden yapılmış ve temsili bürokrasi ile vatandaş katılımında meydana gelen değişim ve dönüşüm örneklerle ele alınmıştır.

Anahtar Kelime: Temsili bürokrasi, toplumsal gruplar, vatandaş, katılım

Abstract

Representative bureaucracy is the reflection of diversity on the bureaucratic structure as gender, race, ethnicity, language, religion etc. and its effect on services. The passive representative bureaucracy is the reflection of the demographic structure on the public bureaucracy. An active representative bureaucracy is the change brought about by the decisions or practices of bureaucrats representing diversity. It is symbolic representative bureaucracy that does not require the active action of the bureaucrat. At this point, it is possible to say that the passive representative bureaucracy will contribute

---

²⁴³MSKÜ, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, nkozturk@mu.edu.tr

²⁴⁴ Bodrum Belediyesi, demirelozge48@gmail.com

proportionally to the development of democracy in a society, while the active representative bureaucracy will contribute to this process in terms of services that emerge with a participatory approach.

The assumption of this study is that representative bureaucracy contributes to the realization of participatory democracy in a society. In institutions that apply representative bureaucracy, satisfaction and efficiency in service increase, and participation in decision-making and implementation processes increases.

In the study, first of all, the concepts of passive, active and symbolic representation are explained. Then, the contribution of representative bureaucracy to citizen participation is discussed. This evaluation is based on previous studies and results in the field. The change and transformation in citizen participation with representative bureaucracy are discussed with examples.

Keywords: Representative bureaucracy, social groups, citizen, participation

GİRİŞ

Bugün bütün toplumlar cinsiyet, etnik köken, ırk, dil, din veya engellilik durumları itibariyle birbirinden farklı insanlardan oluşmaktadır. Bu insanların herkesle eşit koşullarda ve yaşam standartlarında yaşaması, barınma, beslenme, sağlık gibi gündelik ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, onların eşit şart ve fırsatlar ile çalışma hayatına katılmasını gerektirmektedir. Bu fırsatlar özel sektörde bir takım düzenleyici tedbirler alınmasını gerektirdiği kadar kamu sektöründe de düzenlemeler yapılmasını gerektirmektedir. Kamuda, eşit fırsatlarla ve toplumun demografik yapısına uygun şekilde herkesin liyakatine göre işe alınma ve ücret elde etme hakkına erişmesi için farklı düzenlemeler yapılması mümkündür. Bu düzenlemeler personel sisteminde, ücret sisteminde, işe alım politikalarında bir dizi dönüşümü gerektirmektedir. Bu dönüşüm ilkelerinden biri de toplumun demografik yapısının bürokrasiye yansması olarak adlandırılan temsili bürokrasidir.

Temsili bürokrasi en genel tanımıyla, bir toplumda demografik yapının kamu bürokrasisine yansması, kendine yer bulması ve bunun kamu hizmet ve uygulamalarına olumlu katkı sunmasıdır. Temsili bürokrasi, bürokraside, sosyo-demografik açıdan etnik, dil, din, renk, kültür gibi farklılığı olan insanların eşit temsili ile sınırlı değil, aynı zamanda kadın, engelli gibi hususlarda dezavantajlı olan grupların da eşit ve orantılı olarak yer alması üzerine daha geniş perspektifte kurgulanmış bir kavramdır (Öztürk ve Hameş, 2018: 82). Hizmet edilen nüfusun çeşitliliği ile hizmet edecek işgücü çeşitliliğinin birbirine uyumu olan bu temsil, toplumsal barışa, hizmette kalite artışına, anlaşıldığını ve temsil edildiğini düşünen vatandaş memnuniyetine katkı sunmanın yanı sıra bir toplumda katılımcı demokrasinin gelişmesine de önemli katkılar sunmaktadır. Demokratik toplumlarda temsili bürokrasi ile vatandaşların talep ve beklentilerine karşı daha duyarlı, daha çözüm odaklı ve daha verimli politikalar yapılacağı ve uygulanacağı ileri sürülmektedir. Böylece görece olarak kamusal hizmet ve haklardan eksik yararlanan veya hiç yararlanamayan dezavantajlı kişilerin, devlet kurumlarının yönetsel ve hatta siyasi karar alım süreçlerine dahil olacağı, daha katılımcı anlayışla oluşturulan politikaların daha adil olacağı ve kişiler arasında ayrımı engelleyeceği kabul edilmektedir (Hameş, 2021: 2). Bu yönüyle toplumsal barışa ve huzura katkı sağlayan temsili bürokrasinin aynı zamanda toplumun genel yapısını, ihtiyaçlarını ve beklentilerini yansıtması sebebiyle daha isabetli ve doğru

politika belirlenme ve uygulanması sürecine de katkı yapacağı ileri sürülmektedir. Çünkü kişilerin veya grupların sorunlarını ve taleplerini ancak onların içinden gelen, aynı geçmiş, deneyim ve birikime sahip kişiler eliyle daha doğru şekilde çözüme kavuşturulabileceği savunulmaktadır.

Bu çalışmada, toplumun demografik kompozisyonuna uygun şekilde, görevin gerektirdiği yetkinlik ve liyakat üzerinden kamu bürokrasisinin belirlenmesi ile kamu hizmetlerinin daha adil, eşit, kaliteli ve ihtiyaca uygun şekilde yerine getirileceği, bunun da demokrasi ve katılımcılığın gelişmesi noktasında önemli katkıları olacağı ele alınmaktadır. Buna göre vatandaşın kamudan beklediği hizmet ve uygulamalarda, kendisiyle ortak geçmiş ve değerlere sahip kişilerin söz sahibi olması sayesinde anlaşıldığını, fikirlerinin değerli olduğunu, taleplerinin karşılık bulduğunu ve sorunlarının çözüme kavuşturulduğunu düşünecek ve bu da katılım sürecinin daha aktif olmasına sebep olacaktır.

Çalışmada kamu bürokrasisinde temsil sadece etnik köken, ırk, dil, din gibi ortak unsurlar üzerinden değil cinsiyet veya engellilik durumlarını da kapsayacak şekilde daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Burada toplumun genel demografik yapısının oransal olarak temsilini anlatan pasif temsili bürokrasi, hizmetlerin ifası sürecinde bunun etkisini değerlendiren aktif temsili bürokrasi ve sembolik temsili bürokrasi kavramları bir bütün olarak değerlendirilerek vatandaş katılımına olan katkısı ele alınmıştır. Burada öncelikle temsili bürokrasi kavramı farklı tanımlarıyla açıklanmış, ardından kavramın katılımcı anlayışın gelişmesi üzerindeki olumlu etkileri, alanda daha önce yapılmış çalışmalar üzerinden iyi uygulama örnekleri verilerek ortaya konulmuştur.

1. TEMSİLİ BÜROKRASİ: KISA BİR TARİF

Temsili bürokrasi kavramı ilk defa 1944 yılında, Donald Kingsley tarafından İngiltere’de hakim sosyal sınıf olan orta sınıfın bürokraside daha fazla yer alması düşüncesinden hareketle ortaya atılmıştır (Kingsley, 1944: 266). Kingsley, orta sınıfın bürokraside temsili sayesinde bu kesimin talep ve beklentilerine uygun, daha kaliteli ve iyi hizmet götürülebileceğini öne sürmektedir (Hameş, 2021: 7). İngiliz bürokrasisi için yapılan bu önermenin ardından 1946 yılında ABD bürokrasisi için de David Levitan tarafından temsili bürokrasi fikri ileri sürülmüştür. Levitan, toplumun demografik yapısını yansıtan bürokratlar eliyle yürütülen kamu hizmetinin daha yararlı ve halkın da bu hizmetleri benimseme ve kabul etme oranının daha yüksek olacağını savunmaktadır. Bu yönüyle Levitan temsili bürokrasiyi, demokrasinin bürokrasiye yansması ve olumlu sonuçlarıyla alternatif bir sistem olarak görmektedir (Arslan, 2019: 26).

Temsili bürokrasi, yönetsel açıdan daha demokratik bir yapı oluşturarak, toplumun genel demografik yapısının bürokrasiye yansması ve böylece toplumun ihtiyaç ve sorunlara karşı daha cevap verebilir bir yönetim oluşturulması üzerine kurgulanmıştır (Durmuş, 2021: 77). Kavram, demografik yapı içerisinde yer alan etnik köken, dil, din, renk farklılıkları olan azınlıkların yanı sıra kadın, engelli, gazi gibi kişilerin de bürokratik kademede olmasını da içermektedir. Bu yönüyle temsili bürokrasi, bir toplumda var olan tüm çeşitliliklerin veya toplumsal mozağin bürokrasiye yansması olarak nitelendirilmektedir. Herkes açısından işe ulaşmada ve çalışma koşullarında fırsat eşitliğinin sağlanması, işgücünde etnik köken, renk, dil, din, kültürel farklılığın, cinsiyet veya başka ayrımın yapılmamasının karşılığı temsili bürokrasi olarak karşımıza çıkmaktadır. Temsili bürokrasi, kamu hizmetini ifa eden ve hizmetten yararlananlar açısından katılım ve demokratik ilkelerin gerçekleşmesine katkı sunarken talep ve beklentilere uygun hizmet verilmesi, memnuniyetin artması,

kalitenin yükselmesi gibi sonuçlar da ortaya koymaktadır. Toplumun bir çeşit aynası olarak görev yapan kamu bürokratları sayesinde vatandaş ile daha güçlü bağlar kurulmakta ve beklentilerine uygun politikalar uygulanması yönünde daha duyarlı olunacağı savunulmaktadır (Öztürk, 2017: 256).

Toplumsal yapıdaki çeşitliliğin farklı yöntemler kullanılarak bürokraside yer alması mümkündür. Fırsat eşitliği, kota uygulamaları, pozitif ayrımcılık uygulamaları bu yöntemlerden bazılarıdır. Fırsat eşitliği ve kota uygulamaları genellikle azınlık grupların, pozitif ayrımcılık ise engellilerin veya kadınların bürokraside kendilerine yer bulmaları için kullanılmaktadır (Hameş, 2021: 13). Yöntem farklılıkları olsa da varılması hedeflenen nokta aynı olup hepsi, herkesin eşit fırsatlarla bürokraside yer alması ve toplumun bürokraside temsil edilmesidir.

Kavramın pasif, aktif ve sembolik olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır. Pasif temsili bürokrasi, bürokraside toplumun genel demografik yapısının oransal olarak yer almasıdır. Bu, etnik köken, dil, din vb. sebeplerden dolayı azınlık olan grupların veya kadınların nüfus içerisindeki payı oranında kamuda görev alması ya da demografik çeşitliliğin bürokrasiye yansımalarıdır (Hameş, 2021: 13). Pasif temsili bürokrasi, toplumun tüm kesimlerinin bürokraside temsilci bulundurmaları olup bürokrasinin toplumla uyumunu göstermektedir (Arslan, 2019: 70). Bürokraside pasif temsil ile farklı grupların politika görüşlerinin paylaşılabilirdiği, duyarlı olduğu, iyi hissetmelerine imkan sağlandığı, benimseme ve katılımlarının arttığına ve bu sayede kamu hizmetlerinde meşruyetin arttığına inanılmaktadır (Keiser, 2010: 48, Woo, 2015: 13). Yine pasif temsili bürokrasi aracılığıyla, var olan farklılıkların bürokraside görünür kılınacağı, kabulünün sağlanacağı ve toplumsal kimlik algısının genişleyeceği kabul edilmektedir (Woo, 2015: 13).

Kavramın diğer boyutu olan aktif temsili bürokrasi, bürokraside temsil edilen grupların çıkarları, ihtiyaç, talep ve beklentileri doğrultusunda kamu politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasıdır (Grissom, Kern ve Rodriguez, 2015: 186). Bir başka tanıma göre aktif temsili bürokrasi, bürokratların sahip oldukları yetkileri, kendileriyle ortak geçmişten gelenlerin çıkarlarını korumak veya ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere kullanmasıdır (Arslan, 2019:89). Bu noktada pasif temsili bürokrasi demografik yapının oransal olarak bürokraside temsiliyle ilgilenirken bu temsilin kamu politika ve uygulamalarındaki etkinliği ise aktif temsili bürokrasinin konusunu oluşturmaktadır. Aktif temsili bürokrasi ile özellikle azınlık grubu üyesi bürokratlar, bu grupların hizmetten yararlanma memnuniyetini artırmak üzere çalışacak ve bu da genel olarak faydayı artıracaktır (Arslan, 2019: 88). Aktif temsili bürokrasi sayesinde aynı geçmişten gelen, ortak sorun, talep ve ihtiyaçları olan grupların beklentilerinin daha etkin ve verimli şekilde karşılanacağı ve hizmetlere yansıtacağı kabul edilmektedir. Bu sayede de kamu politika ve karar alım süreçlerine vatandaş katılımını artıracacağı düşünülmektedir. Çünkü vatandaş, taleplerinin dinlendiği ve buna uygun çözümler getirildiğini görecektir ve fikirlerini daha fazla ortaya koyma eğiliminde olacak, dolayısıyla da daha aktif katılımcı olacaktır.

Temsili bürokrasinin kendisinden beklenen faydayı ortaya koyabilmesi veya pasif temsilin aktif temsile olumlu katkı sunabilmesi için ilgili bürokratların geniş takdir yetkisine sahip olmaları ve hizmetlerin demografik yapıya uygun olarak verilmesi şartları bir arada gerçekleşmelidir (Öztürk ve Hameş, 2018: 84). Nüfus dikkate alınarak atanan bürokratlar, geniş takdir yetkisine sayesinde kendileriyle aynı geçmişe sahip grupların ihtiyaçlarına uygun politikalar belirleyebilecek ve çözümler üretebilecektir. Bu da bir yandan kamu hizmetlerinin herkes açısından meşruyetine katkı sağlarken bir yandan da her kesimin dikkate alındığı inancıyla katılımcı süreci aktifleştirecektir.

Temsili bürokrasi ile ilgili çalışmalarda aktif ve pasif temsilin yanı sıra son yıllarda sembolik temsil kavramı da tartışılmaya başlanmıştır. Sembolik temsil, bürokraside toplumsal özelliklerin oransal olarak yansımaları yani pasif temsilin yeterli olduğu, bunun karar ve uygulamalara dönüşmesinin gerekli olmadığı düşüncesinden yola çıkmaktadır. Buna göre, bürokraside temsilin kurum içerisinde birtakım olumlu değişimler meydana getirmesi için eyleme gerek olmayabilir, temsilcinin bulunması bile sonucun değişmesi için yeterli olabilmektedir (Arslan, Lamba ve Öztop, 2020: 413). Sembolik temsilde, vatandaşların kendileriyle ortak geçmişe sahip bürokratlar olduğunu görmesi aidiyet hislerinin ve bunun kararlara yansıtacağı inancının gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Arslan, 2019: 94-95). Aktif temsili bürokrasi, bürokratların sosyolojik açıdan ortak geçmişe sahip olduğu kesimlerin faydalarını artırmak üzere eylemlerde bulunmaları, bunu da kamu politika belirleme ve uygulama süreçlerine olan olumlu katkısı ile ilgilenmektedir. Buna karşın sembolik bürokratik temsil, bu sonuçların bürokratların herhangi eylemine gerek olmaksızın ortaya çıktığını ileri sürmektedir (Arslan, 2019: 93). Bürokraside yer almanın sonuçları değiştirmek için yeterli olacağı fikri üzerine kurulu sembolik temsil ile vatandaşların da kamu hizmet ve uygulamalarının meşruiyeti algılarını olumlu etkileyeceği ve bunun da katılım sürecine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bürokraside temsil ile hizmette etkinlik ve verimlilik artışı, hizmette meşruiyetin sağlanması, kamu kurumlarına duyulan güvenin artması, beklenti ve sorunların çözümünde ortak akılla hareket edilmesi, dikkate alındığını görerek vatandaş katılımının artması, toplumda adalet ve eşitlik duygusunun yerleşerek barış ve huzurun tesisine yardımcı olunması gibi birçok katkı ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca yine kurum içerisinde liyakatin esas alınması, etnik köken, cinsiyet, dil, din vb. durumları sebebiyle ayrımcılık yaparak işe almanın azaltılması ve personel yönetiminde demokratik değerlerin yerleşmesi için önemli bir başarı kriteri olmaktadır (Campbell, 2021: 9). Bu yönüyle kamu kurumlarında temsilin artmasına bağlı olarak hizmet performansının da arttığı kabul edilmektedir. Buna göre temsilin fazla olduğu kurumlarda işe alım süreçlerinde ayrımcılık yapılmadığı ve buna bağlı olarak azınlık mensubu, dini, dili, cinsiyetine göre değil liyakatine ve uzmanlığına bağlı olarak alım gerçekleştirildiği için daha yetenekli insanlarla çalışılmaktadır. Kurum içerisinde bakış açılarının genişlemesi ve farklılıkların olmasıyla da problem çözme kabiliyetlerinin de geliştiği bunun da verimlilik artışına önemli katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Kamu hizmetlerinde görülen bu verimlilik artışı da vatandaşların hizmetlere katılımında isteklerinin artmasına sebep olacağı savunulmaktadır. Bu noktada özellikle kamuda temsilin artmasına bağlı olarak kurumsal bütünlüğün sağlandığı ve ortaya çıkan uyumlu havanın kurumsal davranışlarda duyarlılığının gelişmesine yol açtığı bunun da vatandaşın ortak iş üretimine katkısını ve cesaretini artıracacağı sonucuna ulaşılmaktadır (Hong, 2015: 14).

2. TEMSİLİ BÜROKRASİ VE VATANDAŞ KATILIMI

Temsili bürokrasinin kamu kurumlarında ve vatandaş davranışlarında meydana getirdiği değişiklikleri izlemeye yönelik olarak çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda zaman zaman pasif temsil, aktif temsil veya sembolik temsil kavramları ayrı ayrı ele alınmış ve etkileri değerlendirilmiştir. Yapılan bu çalışmalar üzerinden temsili bürokrasinin vatandaş katılımı, vatandaş davranış ve işbirliğine olumlu katkılarını aktaracağımız bu bölümde, temsili bürokrasi kavramı bir bütün olarak ele alınmıştır. Burada pasif, aktif veya sembolik olmasına bakılmaksızın kamu yönetiminde temsili bürokrasi ilkelerine uygun atanan bürokratlar eliyle verilen hizmetin, vatandaşlar üzerinde meydana getirdiği değişimler, katılımcı yönetim anlayışının yerleşmesine olan katkısı değerlendirilmiştir.

Temsili bürokrasi ve etkileri üzerine yapılan çalışmaların ilki ABD’de 1968 ile 1984 yılları arasında eğitim alanında fırsat eşitliğinin sağlanması için neler yapılacağını ortaya koyan çalışmadır. Çalışma, en az 15.000 öğrenci ve %1 oranında Afrikalı-Amerikan siyah öğrencilerin okuduğu 170 kadar büyük okul bölgesinde yapılmıştır. Çalışmada ilgili okullarda özellikle Afrikalı Amerikalı öğrencilerin orantısız ve adaletsiz bir şekilde daha düşük beceri alanlarına ayrıldığı ve daha fazla disiplin cezalarına tabi tutulduğu ele alınmıştır. Bu adaletsizliğin giderilmesi ve eğitimde herkes için fırsat eşitliği sağlanması için Afrikalı Amerikalı öğretmenlerin sayısının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu durumda öğrencilerin yaşadıkları eşitsizliklerin giderilebileceği belirtilmiş ve kendileriyle aynı ortak geçmişe sahip öğretmenlerin bu süreçte olumlu katkı sunacağı değerlendirilmiştir (Meier ve diğerleri, 1990: 10).

Temsili bürokrasinin kamu yönetiminde meydana getirdiği değişimleri gözlemlemek, farklı politika etkilerine sahip olarak farklı çıktılar ortaya koyma becerisini analiz etmek amacıyla bir çalışma da Florida’da yapılmıştır. Bu çalışmada örneklem olarak 67 devlet okulu seçilmiş ve burada okuyan öğrencilere, aynı ortak kökene sahip öğretmenler tarafından verilen eğitimde kalitenin, etkinin ve olumlu iletişimin arttığını ortaya koymuştur. Çalışmada elde edilen bulgular sonucunda kamu bürokrasisinde temsilin sadece sembolik bir önemi olmadığını, bunun ötesinde kamu politika ve çıktılarında önemli etkileri olduğuna dikkat çekilmiştir (Meier ve Stewart, 1992). Yine eğitim alanında aynı sosyolojik tabandan gelen öğretmen ve okul müdürlerinin kurum içi iletişimlerini konu alan çalışmada benzer bulgulara rastlanmıştır. Buna göre aynı etnik kökenden gelen okul müdürleriyle çalışan öğretmenlerin işlerinden daha fazla tatmin olduğu ve işten ayrılma oranlarının düşük olduğu gözlemlenmiştir (Arslan, Lamba ve Öztöp, 2020: 428). Aynı çalışma kapsamında siyah öğretmenlerin çalıştıkları okullarda beyaz okul müdürü olduğu zaman ek ücret olarak daha az kazandıklarına dair sonuçlara ulaşılmıştır (Grissom ve Keiser, 2011: 557). Bu adaletsiz tutum hiç şüphesiz kurum içi olduğu kadar toplumsal barışa, eşitlik ve adalet duygusuna da önemli zararlar verecek bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kamu bürokrasisinde temsil unsurunun vatandaşlar üzerindeki etkilerini ele alan bir başka çalışma da ABD’de devlet okullarında çalışan 150 Kızılderili okul müdürü ve onların Kızılderili topluluklar üzerindeki etkilerini konu almıştır. Anket yoluyla yapılan bu çalışma, ortak etnik kökenden gelen okul müdürlerinin, diğer okul müdürlerine göre bu gruplarla daha yüksek düzeyde iletişim kurabildiğini, artan etkileşim ile iş birliği ve katılım durumunun geliştiğini ortaya koymuştur (Conner, 2016: 288). Bu çalışmada kamu yönetiminde anlamlı, etkin ve verimli politika sonuçları ortaya koymak için paydaşlarla iletişimin çok önemli olduğu ve bunu sağlamanın bir yolunun da temsili bürokrasi olduğunu vurgulanmıştır. Temsili bürokrasinin vatandaşları yönetime katılmaya teşvik ettiği ve yönetişime katkıda bulunduğu belirtilmiştir (Arslan, Lamba ve Öztöp, 2020: 428).

Azınlık mensubu öğrencilerin başarı ve motivasyonları ile temsil arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir başka çalışma Dee tarafından yine ABD’de yapılmıştır. Çalışmaya göre azınlık ve azınlık olmayan öğrenciler arasındaki başarı düzeyi eğitim alanında görülen en büyük sıkıntılardan olup toplumsal yapıda birçok soruna da temel teşkil etmektedir. Eğitim hayatında yaşanan motivasyon eksikliği, düşük başarı, gruplar arasında görülen sıkıntıları daha derinleştirmekte, sağlık, barınma, beslenme, aile, çalışma hayatı, ücret gibi farklı alanlarda da sorunlara sebep olmaktadır. Dahası bu sorunlar toplumsal adalet, barış ve huzura da olumsuz olarak etki etmektedir. Çalışmaya göre etkisi bu denli büyük olan eğitim farklılığını azaltmak, azınlık ve azınlık olmayan öğrencilere eşit fırsatlarla daha

kaliteli ve iyi eğitim vermek sorunların çözümünde kilit nokta olacaktır. Bu noktada ABD’de eğitim alanında azınlık gibi dezavantajlı grupta yer alan öğrencilerin yaşadıkları bu sorunların kabul edilmesi ve çözüm yolunun ortaya konulması üzerine yasal anlamda bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Bu yasal düzenlemelerden biri de 2001 yılında azınlık gibi dezavantajlı gruptaki öğrencilerin akademik başarısını artırmak, eğitim programlarını iyileştirmek üzere yapılan Hiçbir Çocuğun Geride Kalmaması Yasasıdır (No Child Left Behind Act of 2001). Yasa çalışmada da ortaya konulduğu gibi azınlık mensubu öğrencilerin eğitim alanındaki sorunların çözümünü, yaşanan diğer sorunların çözümünde ilk sıraya koymuştur (Dee, 2005: 158). Buna göre toplumda azınlıklara yönelik uygulanan politikalarda eşitlik ve adaletin tesis edilmesi öncelikle eğitim alanında yapılması gereken düzenlemelere bağlıdır. Eğitimde fırsat eşitliği sağlanır ve herkes için iyi bir eğitim sistemi yerleştirilirse, en başından kişiler arasındaki problemlerin oluşması engellenecek, herkese iyi yaşam koşullarında yaşaması için ortam oluşturulmuş olacaktır. Aynı ve kaliteli eğitimi alan kişiler, liyakatine göre eşit ücret ve çalışma imkânı elde edecek, herkes gibi gelirin uygun barınma, beslenme, sağlık, aile hayatı gibi şansını elde edecek, toplumla barışık ve huzurlu yaşayacaktır. Bu noktada eğitim ve çalışma ortamında temsiline olması kritik öneme sahiptir. Çünkü kendisi gibi olanlardan alacağı eğitim öğrencilerin kendilerini güvende hissetmelerine ve başarılarının artmasına katkı sağlayacaktır. ABD’de yapılan bu çalışmada öğrencilerin kendileri ile aynı etnik köken, ırk, renk veya cinsiyete sahip öğretmenlerden aldıkları eğitimde, başarılarının arttığı fikrini destekleyen bulgulara ulaşılmıştır (Dee, 2005: 165). Buna göre azınlık mensubu kişilerin belirli kademelerde çalıştığını gören diğer azınlık mensubu kişilerin, geleceğe dair plan ve programları olumlu etkilenmekte, kendisine bu toplumda eşit fırsatlar verileceğini ve kendisinin de buralara gelebileceğine dair umudu olmasına katkı sağlamaktadır. Bu da bu kişilerin çalışma azimlerini geliştiren ve başarılarını artıran, bugünden geleceklerini şekillendiren önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Grissom, Kern ve Rodriguez, 2015: 187).

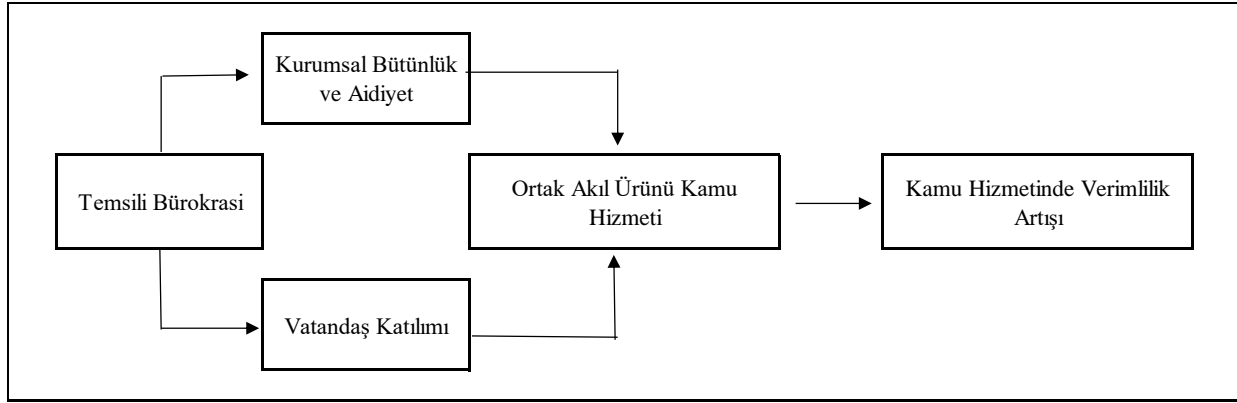
Temsili bürokrasinin kamu yönetimindeki etkileri üzerine yapılan çalışmalar sadece eğitim alanıyla sınırlı kalmamıştır. Birleşik Krallıkta görevli polis memurlarının etnik kökenleri ve bunun vatandaş davranışlarına etkisi ile ilgili çalışma da yapılmıştır. Çalışmada güvenlik güçleri içerisinde etnik grupların temsili arttığında bu bölgelerde suç işleme oranlarının düştüğü sonucuna varılmıştır. Bu sonuca ulaşmada azınlık grubu üyesi polis memurlarının temsiline artmasına bağlı olarak ortaya çıkan tutum ve davranış değişikliğinin önemli etkisi olduğu düşünülmektedir. Azınlık üyesi polis memurları ile özellikle azınlıkların doğası gereği daha fazla suç işleme eğiliminde oldukları yönündeki önyargı ile sorgusuz suçlama durumunun azaldığı, kendilerinin dinlenildiği ve önyargıların ortadan kalktığını gören grup üyelerinin bu duruma olumlu karşılık vererek kendilerini daha rahat ifade ettikleri ve şiddetten uzaklaştıkları ortaya konulmuştur (Hong, 2015: 11). Çalışmada azınlık üyesi vatandaşlara karşı geliştirilen agresif tutumun ve önyargının azalmasına bağlı olarak suç oranlarının azaldığı verilerle desteklenmiştir. Buna göre Birleşik Krallıkta 10 yıllık dönem içerisinde azınlık mensubu polislerin atanmasında görülen %10’luk artış sayesinde rapor edilen ortalama suç olayı sayısında %3,8’lik bir azalma görülmüştür (Hong, 2015: 13). Çalışmada azınlık temsiline kurum içinde tutum değişikliği ve olumlu iklim oluşmasına katkı sağladığı, bunun kurumun hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırdığı gibi vatandaşların memnuniyetini ve güvenini de artırdığı ele alınmıştır. Kurumlar hakkında vatandaşın algısının olumlu yönde değişimi sayesinde ortak iş üretme isteğinin arttığı ve dolayısıyla katılımcı yönetim anlayışının gelişmesine önemli katkı sunduğu vurgulanmaktadır. Örneklem olarak ele alınan polis teşkilatı içerisinde temsiline artmasına bağlı olarak ortaya çıkan kurum

içi olumlu iklimin vatandaşlar açısından adalet duygusunun gelişmesine ve bunun da katılımı arttırdığına ilişkin durum verileriyle desteklenmiştir (Hong, 2015: 15). Birleşik Krallıkta çalışan azınlık mensubu polislerin temsilinin artmasına bağlı olarak suç oranlarının azalışını ele alan bu çalışmada beklenen olumlu sonucun ve katılımın artması şematik olarak gösterilmiş ve belirli koşulların gerçekleşmesine bağlanmıştır. Buna göre;

1. Demografik yapıyla orantılı olarak bürokraside temsilin olması
2. Bürokratların geniş takdir yetkisine sahip olması
3. Bürokratların vatandaşların gündelik hayatına ilişkin doğrudan hizmet verecek pozisyonda olması

Koşullarının bir arada olması durumunda kurumsal aidiyet ve bütünlüğün sağlanacağı, kamu politika belirleme ve uygulama sürecinde vatandaşın katılımının artacağı, bunların ortak aklın ürünü kamu hizmetlerinin ortaya çıkmasına katkı sunacağı ve sonucunda da kamu hizmetlerinde verimliliğin artacağı değerlendirilmiştir (Hong, 2015: 15). Yapılan bu değerlendirmenin şematik gösterimi de aşağıdaki şekilde yapılmıştır.

Şekil 1: Temsili Bürokrasinin Vatandaş Katılımına ve Kamu Hizmetlerinde Verimlilik Artışına Etkisi

Kaynak: Hong, 2015: 16

Temsili bürokrasinin azınlık üyesi vatandaşlar üzerindeki etkilerini ABD ve İngiltere dışında ortaya koyan bir diğer çalışma Campbell tarafından yapılmıştır. 43 farklı ülkede yapılan bu çalışmaya göre azınlık üyesi vatandaşlar temsili bürokrasi kavramına oldukça olumlu anlamlar atfetmekte ve güven artırıcı bir unsur olarak kabul edilmektedir (Campbell, 2021: 7). Temsili bürokrasinin vatandaş tutumları üzerindeki etkisi ve ortaya çıkan güven, meşruiyet ve katılım ilişkisini ele alan diğer bir çalışma da Arslan, Lamba ve Öztöp tarafından ülkemizde yapılmıştır. Polis ve jandarma teşkilatı üzerinde yapılan bu çalışmaya göre; bürokratik temsil sayesinde kurumlara güven artmakta, hizmetlerin meşruiyetine katkı sağlamakta, ortaya çıkan bu olumlu algı ve tutuma bağlı olarak vatandaşın karar alım ve uygulama süreçlerine katılımı da artmaktadır. Çalışmada, kolluk güçleri özelinde temsil artışı ile güven, katılım ve meşruiyet arasında pozitif ilişki olduğu verilerle desteklenmiştir. Çalışma, Nevşehir’de yaşayan 550 vatandaş üzerinde anket yoluyla yapılmıştır. Ankete katılanlardan akraba veya yakını polis veya jandarma teşkilatı içerisinde görev yapanların, bu kurumların faaliyetlerinin meşruluğuna ve faaliyetlerinden memnuniyetlerine daha pozitif yaklaştığı ve kendisinin bu kurumlarda temsil edildiğini düşündüğünü ortaya koymuştur. İlgili kurumlar içerisinde temsil edildiğini hisseden vatandaşların da bu kurumların faaliyetlerine güveninin ve katılımının arttığı değerlendirilmiştir. Söz konusu çalışmaya göre, ülkemiz kamu bürokrasisinde farklı

grupların istihdamının artırılması suretiyle ortaya çıkan sembolik temsilde, kamu hizmetlerinde meşruiyetin sağlanabileceği, güvenin, vatandaş katılımının ve desteğinin artırılabilceği sonucuna ulaşılmıştır (Arslan, Lamba ve Öztop, 2020: 413-414).

Temsili bürokrasinin kamu kurumları içerisinde çeşitliliği sağlayarak aslında sosyal anlamda da çeşitliliğe katkı sunduğu savunulmaktadır. Buna göre bir kamu kurumunda toplumun demografik yapısına uygun, etnik köken, ırk, renk, cinsiyete göre temsiliyet sağlandığında, bu sosyal tabanın değerlerinin anlam kazanacağı ve dikkate alınacağı, hareketlerin ve hizmetlerin bu değerlere göre şekilleneceği dolayısıyla politika sonuçlarının buna uygun ortaya çıkacağı vurgulanmaktadır. Yani pasif temsilden aktif temsile giden süreçte kökene göre temsiliyetin değerlere, bunun hareketlere ve en sonunda kamu politika çıktılarına yansıtacağı kabul edilmektedir. Etnik köken ortaklığının politika çıktılarına ve iş birliğine katkısına benzer bir durum da kamuda kadın hizmet veren ve alan arasındaki ilişkide görülmektedir. Buna göre kadın vatandaşlar, kadın memurlardan hizmet aldıklarında veya hizmet aldıkları kurumlarda kadın yöneticilerle karşılaştıklarında iş birliğine daha yakın olmakta ve bu sayede daha etkili ve yerinde politikalar ortaya konulmaktadır (Arslan, Lamba ve Öztop, 2020: 429). Bu değerlendirmeyi somutlaştırmak amacıyla kadın bürokratlar ve hizmet verdikleri kadınlar üzerinde bir çalışma yapılmış ve verilerle desteklenmiştir. Bu çalışmada elde edilen veriler ışığında kadın bürokratların çalıştıkları aile içi şiddet ile ilgili hizmet veren kurumlarda, ihbar ve çözüm olasılıklarının arttığı ortaya konulmuştur (Arslan, Lamba ve Öztop, 2020: 428). Çünkü özellikle aile içi şiddet durumunda şiddet mağdurlarının, çocuklarını kaybetme veya daha ağır şiddet görme korkusu veya tehdidi nedeniyle güven sorunu yaşadıkları ve ihbar etmekten çekindikleri belirtilmektedir. Ancak bu mağdur kadınların, karşılarında kadın bürokrat olması durumunda kendini daha iyi anlayabileceği hissi ile güven duydukları ve durumu daha kolay izah edebildikleri ele alınmıştır. Yine cinsel saldırılara ilişkin şikayetlerde kadın bürokratları gören mağdurların konuyu daha rahat aktarabildikleri ve ceza verilmesi noktasında daha güven duydukları savunulmaktadır. Bunu desteklemek üzere yapılan çalışmada, kadın mağdurların, özellikle kolluk gücünde görev yapan kadın bürokratlarla daha açık bir iletişim kurup iş birliği yapabildiği ve daha kaliteli bir çözüm elde edebildiği görülmüştür. Bu çalışmaya göre; bürokraside temsil ile ortaya çıkan bu aktif iş birliği, katılımcı bir süreçle ortak çözüm geliştirme ve demokratik çıkarlara uygun politika üretmeye önemli katkı sağlamıştır (Norma ve Greg, 2017: 3-7).

Kadınların bürokraside temsiline politik sürecine katkısına ilişkin detaylı bir başka çalışma da 44 ülke üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmada ilgili ülkelerde kadınların bürokratik temsili ve etkileri analiz edilmiş ve kadınların bürokraside temsiline ülkelerin toplumsal cinsiyet eşitliği kabulü ve kadınlara yönelik destekleri ile oldukça paralel olduğu görülmüştür. Buna göre kadınlara yönelik siyasi ve bürokratik destek olduğu ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin yüksek olduğu ülkelerde kadınların bürokraside temsili de artmıştır. Bu da temsili bürokrasinin elverişli politika, siyasi ortam ve destekle güçlendiğini, bunların birbirleriyle yakın ilişkide olduğunu ortaya koymuştur (Seung-Ho, Song ve Meier, 2021: 5).

Temsili bürokrasinin vatandaş davranışlarında meydana getirdiği olumlu değişimlere ilişkin bir başka çalışma da gaziler üzerinde yapılmıştır. Bu çalışma ile etnik köken, dil, din veya cinsiyet temelinde temsiline vatandaş üzerinde etiklerine ilişkin daha önce yapılan çalışmalara farklı bir açıdan yaklaşılmış ancak yine benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Gade ve Wilkins, 2013: 267). Buna göre rehabilitasyon hizmeti alan gaziler, kendileri gibi gazi olan birinden bu hizmeti aldığında daha fazla memnun

olduklarını belirtmişlerdir. Yine engelli hastaların kendileri gibi herhangi engeli olan bir memurdan aldıkları hizmet karşılığında memnuniyetleri daha fazla olmuş ve kendilerini daha güvende ve anlaşılır hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda başka bir çalışma da alkol bağımlısı bireylerin kamu kurumlarında tedavi süreçlerine ilişkin yapılmıştır. Burada da alkol tedavisi gören kişiler, kendileri gibi daha önce alkol tedavisi almış memurlardan hizmet almayı tercih ettiklerini ve bu şekilde kendilerini daha anlaşılır ve kendilerini güvende hissettiklerini belirtmişlerdir (Arslan, Lamba ve Öztop, 2020: 429).

Bu çalışmalar azınlıklar veya kadınların temsili dışında engelli, gazi, alkol bağımlısı gibi herhangi bir alanda hassasiyeti olan kişilerin de bürokraside temsili sayesinde kendileri gibi olma ve daha iyi anlama hissinin gelişmesine yol açtığını göstermektedir. Bu anlaşılma ve ortak deneyim duygusu, kuruma ve bürokrate karşı duyulan güvenin, hizmetten memnuniyetin, hizmette etkinlik ve verimliliğin artmasında ve aktif katılımın gelişmesinde kilit rol oynamaktadır. Buna göre kamu yönetiminde yer alan bürokratlar ve hizmet alan vatandaşlar arasında sosyolojik anlamda benzerlikler olduğu zaman güven, memnuniyet ve meşruiyet algısı üzerinde iyileştirici bir etki meydana gelmektedir (Arslan, Lamba ve Öztop, 2020: 427). Bu algı da vatandaşın kamu politika karar alım ve uygulama süreçlerine katkı sunmak noktasında isteklerini artırmakta ve dolayısıyla katılımını artırmaktadır. Bunu destekleyen bir başka çalışma da Theobald ve Haider-Markel tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar, ABD’de polisin etnik kökenine göre vatandaşa verdiği tepkiler ve vatandaşın da bu etnik kökendeki polis memurlarına karşı verdiği tepkileri konu edinmişlerdir. Buna göre siyah polislerin davranışlarını, siyahların meşru algıladığını bunun yanı sıra beyazların da beyaz polislerin davranışlarını meşru algıladıklarını ortaya koymuştur (Theobald ve Haider-Markel, 2009: 417). Bu çalışma da aslında etnik azınlık mensubu olup olmama durumu fark etmeksizin vatandaşın kendi sosyolojik benzerliği olan memurlara karşı daha olumlu tavır sergilediğini ortaya koymaktadır. Çünkü çalışmada siyahların verdiği tepkilerin benzerini azınlık olmayan beyazlar da vermiş ve beyaz memurlarla daha rahat iş birliği yapmışlardır.

Görüldüğü üzere bir toplumda hizmeti alanların bürokraside temsili, vatandaşların kamu kurumlarına güvenini artırmakta, hizmette meşruiyeti sağlamakta ve ortaya çıkan bu güven ve meşruiyet de vatandaşın kamu kurumlarıyla iş birliği yapma ve ortak akıl ile politika üretme isteğine olumlu katkı yapmaktadır. Vatandaşın kamu politikalarının belirlenme ve uygulanma sürecine artan katılımı da o toplumda ve yönetimde demokratik hedeflere ulaşılmasına destek olmaktadır. Çünkü katılımcı süreçle birlikte kamu hizmeti ifa edenlerin hesap verebilirliği artacak ve açık, şeffaf, adil, eşit hizmet anlayışına katkı sunulacak ve dolayısıyla demokratik değerler daha anlam kazanacaktır. Bunun tam aksi durumunda yani bürokraside temsilin olmadığı veya eksik olduğu durumlarda ise meşruiyetin, güvenin ve katılımın eksik olduğu bunun da bürokratik hesap verebilirliği azalttığı ve dolayısıyla toplumda barış ve huzurun tesisinde önemli zaafı ortaya çıkaracaktır. Bu varsayımı destekleyecek önemli bir çalışma ABD polis teşkilatı üzerinde yapılmıştır. Çalışmada, ABD’de bazı bölgelerde şiddetin ortaya çıkması ve yerel grupların polise yönelik sarsılan güvenin temelinde bu grupların polis teşkilatı içerisinde yetersiz temsiline bağlanmıştır. Buna göre Ferguson bölgesinde nüfusun üçte ikisi Afro-Amerikan iken burada görev yapan 53 polis memurundan sadece 3’ünün bu kökenden geldiği belirtilmektedir. Bölgede polis teşkilatı içerisinde temsilin eksik olmasının hesap verebilirliği azaltarak kural ihlallerini artırdığı ve vatandaşın da polise karşı daha şiddet içeren davranışlar sergilemesine neden olduğu belirtilmektedir (Norma ve Greg, 2017: 8-9).

Temsili bürokrasi üzerine yapılan araştırmalara göre toplumun demografik yapısının bürokrasiye yansmasıyla kamu politika belirleme ve uygulama süreçlerine vatandaş katılımının artmasının yanı sıra politika belirleme ve önceliklendirme sürecine de olumlu katkısı olmaktadır. Buna göre aynı ortak sorunlar ve ihtiyaçlar içerisinde gelen bürokratlar, kamu politikalarını ve uygulamalarını sıralarken hassasiyeti ve sorunu daha doğru tespit edecek ve buna göre önceliklendirme yapacaktır. Sorunları bilen ve bunları kısa-orta ve uzun vadeli planlamayla sıralayan ve acil ihtiyaçlarla daha az önemi olan ihtiyaçlar arasında önceliklendirmeyi reel olarak yapan bürokratlar kamu hizmetlerinde zamandan ve kaynaktan tasarruf da sağlayabilecektir. Yine demografi yapının bürokrasiye ayna olması sayesinde kamu politika ve hizmetlerinde performans artışı olduğu ortaya konulmaktadır. Örneğin, toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun olarak kadın bürokratların atanması durumunda daha kadın dostu politikalar benimsendiği, kadınların farkındalıklarının ortaya konduğu ve kadınlara hizmet sunumunun geliştiği gözlemlenmiştir (Moscovich, 2016: 5, Hameş, 2021: 20). Bu gözlem, Arjantin’de eğitim alanında yer alan kadın bürokratların, kadın politika ve hizmetlerinde etkisini konu alan bir çalışmada ortaya konulmuştur. Buna göre kadın bürokratlar, direkt olarak eğitim çıktılarını iyileştirecek güce sahip değildir ancak sayıları arttıkça, özellikle eğitim alanında kadınlara yönelik daha doğru ve etkili politikalar ortaya konulmakta, okullaşma oranları ve eğitim kalitesi artmaktadır (Moscovich, 2016: 14).

Temsili bürokrasinin bir başka faydası da kurum içinde meydana getirdiği olumlu değişimlerde kendisini göstermektedir. Örneğin azınlık mensubu bir bürokratin olumlu tutum ve davranışları, diğer iş arkadaşlarının da olaylara ve kişilere karşı davranışlarını olumlu etkileyecek ve azınlıkları daha yakından tanıyarak anlamalarına katkı sağlayabilecektir. Bu da daha fazla bürokratin duyarlılığının gelişmesine ve dolayısıyla kamu politika ve uygulamalarının bu kesimlerin ihtiyaçlarına daha uygun tasarlanmasına katkı sağlayacaktır. Aynı kurumda çalışan bürokratlar açısından ortaya konan bu karşılıklı birbirlerini tanıma ve anlama süreçlerinin bir benzeri, hizmet alanlar açısından da ortaya çıkmaktadır. Örneğin eğitim alanında azınlık grubu mensubu eğitimci, azınlık grubu mensubu kişilerin hassasiyetlerine uygun ve eleştirel yapıdan uzak konu anlatacak, sınavlar yapacak, sorular sorabilecektir. Aynı geçmişten geldiği kişilerin hassasiyetlerine uygun davranan ve farklı geçmişlerden gelen kişileri anlamaya çalışan eğitimcileri öğrencileri de daha yakın tanıyabilecek ve anlayabilecek, farklılıkları benimsemelerine katkı sağlayabilecektir (Hameş, 2021: 26). Yine cinsiyet temelinde ortaya çıkan sorunların mağdurlarının, kadın memurların davranış ve tepkileri dolayısıyla ortaya koydukları anlaşılma ve güven duygusu kurum içinde diğer memurların davranışlarının da değişmesine katkı sunacaktır (Theobald ve Haider-Markel 2009: 412). Özellikle erkek memurlar, kadın memurların davranışlarının mağdurlar üzerinde meydana getirdiği olumlu hava dolayısıyla kendi davranışlarını da iyileştirmeye, tepkilerini güven ve anlama hissiyle vermeye başlayacaktır. Kurum içinde ortaya çıkan bu olumlu davranış değişikliği, vatandaşın da kuruma karşı güven duymasına, memnuniyetinin artmasına, dolayısıyla hizmetlerine desteğin ve katılımının artmasına imkân sağlayacaktır.

SONUÇ

Ele alınan çalışmalar da göstermiştir ki kamu kurumlarında temsil düzeyi arttıkça bu ister pasif, ister aktif isterse sembolik temsil olsun, gerek kurum içinde gerekse vatandaş düzeyinde farklı seviyelerde olumlu sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Buna göre en genel anlatımıyla temsili bürokrasi ile kamu hizmetlerinde beklenen etkinlik-verimlilik artışının sağlanabileceğini, toplumsal taleplerin daha iyi karşılanması yoluyla kamu hizmetlerinin iyileştirilebileceğini, yönetsel duyarlılığın geliştirilebileceğini, hesap verebilirliğin ve denetlenebilirliğin işlevselliğinin artabileceğini, kamu hizmetlerinde meşruiyetin sağlanmasına destek olunabileceğini söylemek mümkündür. Ortaya çıkan hesap verebilir, şeffaf, açık, güvenilir, anlaşılır, duyarlı, çözümcü yönetim ilkeleri vatandaşın politika yapım ve uygulama süreçlerine katılımlarını teşvik ederek demokratik yönetim anlayışına önemli katkılar sunmaktadır.

Temsili bürokrasiden beklenen faydaları ortaya koyabilmesi için vatandaşın sorunlarını aktarabileceği etkin ve katılımcı mekanizmalara işlerlik kazandırılmalı ve çözümü noktasında görev alacak bürokratlar geniş takdir yetkisiyle donatılmalıdır. Özellikle yönetici kademedeki yer alan bürokratlar toplumun tüm kesimleri içerisinde gelmeli, hassasiyetlerini, beklenti ve taleplerini bilmeli, bunu çözebilecek yetkinlikte ve yetkide olmalıdır. Toplumsal yapıyı temsil eden kamu yöneticileri, anlamlı politika sonuçları sağlamak için kurum içinde olduğu kadar kurum dışındaki paydaşlarla da iletişim içerisinde olmalı ve etkin işbirliği yapmalıdır. Bugüne kadar kamu bürokrasisinde görev alan özellikle kadın ve azınlık üyesi bürokratların aynı ortak geçmiş ve hassasiyetlere sahip olması sebebiyle çalıştıkları alanda daha etkili ve verimli politika sonuçları ortaya koyduğu görülmüştür. Buna göre bu bürokratlar, toplumsal ihtiyaca uygun politika belirlenme ve uygulanması sürecinde takdir yetkilerini daha etkin kullanmış, ayrımcı ve adaletsiz uygulamaları azaltarak sorunların çözümüne daha fazla katkı sunmuşlardır.

Temsili bürokrasi, kamu bürokrasisinde meşruiyeti sağlamak, hizmetlerde kalite ve verimliliği artırmak, kurumlara ve hizmetlerine olan güveni artırmak, yönetimde ve toplumda demokrasiyi teşvik etmek ve vatandaş katılımını etkinleştirmek için bir kamu politikası aracı olarak kullanılması mümkündür. Bu araç, bir yandan kamu hizmeti alanlar ve verenler arasında anlaşılır ve değer verilir olma duygusunun, bir yandan da eşit fırsatlarla toplumda var olma duygusunun yerleşmesine katkı sağlayacaktır. Toplumda yerleşen bu adalet ve eşitlik anlayışı ile karşılıklı anlama ve kabullenme kültürü, toplumun her alanında barış ve huzurun tesis edilmesinde önemli rol oynayacaktır.

KAYNAKÇA

Arslan, M. (2019). *Temsili Bürokrasi*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Arslan, M., Lamba, M. ve Öztop, S. (2020). Transformation Of Passive Representation Into Symbolic Representation In The Framework Of Representative Bureaucracy Approach: A Field Research On The Gendarmarie And The Police. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, ISSN: 2149-1658, Cilt: 7, Sayı: 2 s.418-444.

Bradbury, M. D. ve Kellough, J. E. (2011). Representative Bureaucracy: Assessing the Evidence on Active Representation, *The American Review of Public Administration* 41(2) 157 –167 DOI: 10.1177/0275074010367823.

- Campbell, J. W., (2021), Representative Bureaucracy, Immigrants And Trust In Government: A Cross-National Study, *Public Administration Issues*. 2021. Special Issue II, 7-23.
- Conner, T. W. (2016). Representation and Collaboration: Exploring the Role of Shared Identity in the Collaborative Process. *Public Administration Review*, 76(2), 288-301.
- Dee, T. (2005). A teacher like me: Does race, ethnicity or gender matter?. *American Economic Review*, 95(2), 158-165.
- Durmuş, M. (2021), Temsili Bürokrasi Sıfır Toplamlı Bir Oyun Mudur? Literatür Kapsamında Bir Değerlendirme, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi DergisiYıl: 2021 Cilt- : 14(1) ss: 68-81.
- Gade, D. M., ve Wilkins, V. M. (2013). Where did You Serve? Veteran Identity, Representative Bureaucracy and Vocational Rehabilitation. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 23(2), 267-288.
- Grissom J. A., Kern, E. C. ve Rodriguez, L. A., (2015, Haziran). The “Representative Bureaucracy” in Education: Educator Workforce Diversity, Policy Outputs, and Outcomes for Disadvantaged Students, *Educational Researcher*, Vol. 44 No. 3, pp. 185–192, DOI: 10.3102/0013189X15580102.
- Grissom, J. A., and Keiser, L. (2011). A Supervisor like Me: Race, Representation, and the Satisfaction and Turnover Decisions of Public Sector Employees. *Journal of Policy Analysis and Management*, 30(3), 557-580.
- Hong, S. (2015). Representative Bureaucracy, Organizational Integrity, and Citizen Coproduction: Does an Increase in Police Ethnic Representativeness Reduce Crime? *Journal of Policy Analysis and Management*, 35(1), 11–33. doi:10.1002/pam.21876
- Hameş, Ö. (2021), Temsili Bürokrasi Uygulamaları ve Türkiye, Paradigma Akademi, Çanakkale.
- Keiser, L.R. (2010). Representantive Bureaucracy. *The Oxford Handbook of American Bureaucracy*, edited by Robert F. Durant, 714-37. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Kingsley, J. D. (1944). *Representative Bureaucracy: An interpretation of the British Civil Service*. Ohio: The Antioch Press.
- Meier, K. J., Stewart, J., Jr., & England, R. E. (1990). *Race, class, and education: The politics of secondgeneration discrimination*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Meier, K. J., & Stewart, J. J., Jr. (1992). The impact of representative bureaucracies: Educational systems and public policies. *American Review of Public Administration*, 22, 157-171.
- Moscovich, L. (2016, September). Improving Service Delivery to Women? Legislative and Bureaucratic Representation, Political Contestation, and Subnational Education Outcomes in Argentina¹, Paper prepared for the Annual Meeting of the American Political Science Association, Philadelphia, PA, September 2, 2016.
- Norma M. Riccucci and Greg G. Van Ryzin. (2017), Representative Bureaucracy: A Lever to Enhance Social Equity, Coproduction, and Democracy, Article in *Public Administration Review* · January 2017 DOI: 10.1111/puar.12649

Öztürk, Namık Kemal (2017), Bürokrasi-Siyaset İlişkileri ve Türkiye, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Öztürk, N. K. ve Hameş, Ö. (2018), Kanada’da Temsili Bürokrasi Uygulamaları, Strategic Public Management Journal Volume 4, Issue 8, pp.81-94.

Seung-Ho An, Song, M. ve Meier, K. J. (2021), Representative bureaucracy and the policy environment: Gender representation in Forty-Four countries, First published: 11 October 2021 <https://doi.org/10.1111/padm.12789>

Theobald, Nick A. and Donald P. Haider-Markel. (2009), Race, Bureaucracy, and Symbolic Representation: Interactions between Citizens and Police Journal of Public Administration Research and Theory 19 (2): 409 – 426.

Woo, K. H. (2015, Feb.). Representative Bureaucracy: The Malaysian Perspective, International Journal of Political Science, Law and International Relations (IJPSLIR) ISSN(P): 2278–8832; ISSN€: 2278–8840 Vol. 5, Issue 1, pp.11-22.

Sivil Toplum Kuruluşları ile Kamu İş Birliğinin Sivil Toplumun Geleceği Açısından Değerlendirilmesi

Roza Süleymanoğlu Dinçer²⁴⁵

Özet

Ekonomik, kültürel, bilgi edinme ve eğitime yönelik geliştirici ve sorun merkezli olmak üzere geniş bir organizasyonlar dizisi içinde yer alan sivil toplum, bazı kurum ve kuruluşların gelişim ve sürekliliğine de katkı sağlamaktadır. Kamusal yaşamda varlığıyla “üçüncü sektör” haline gelen sivil toplum, devletin ve aynı zamanda piyasanın gücüne karşı çeşitli sosyal ve politik hareketlere karşı öncülük yapabilecek niteliğe sahiptir; bu yönüyle demokratikleşme ve kalkınma sürecinin bir parçasıdır. Yönetişimin de bir sacayağını oluşturan sivil toplumun kurumsal temsilcileri olan sivil toplum kuruluşlarının kamu ile iş birliği içerisinde olması da değer yaratımında kamu sektörü (devlet/hükümet) ve özel sektör (piyasa/firmalar) kadar gerekli ve önemlidir.

Bu çalışma ile günümüzde nicelik olarak ciddi bir artış kaydeden sivil toplum kuruluşlarının kamu ile iş birliğinin ilişkisi, algı, tutum ve deneyimler çerçevesinde, hesap verilebilirlik, şeffaflık gibi değişkenler üzerinden ve yasal mevzuatın sınırları dikkate alınarak değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Kuşkusuz ki bu değişkenler, sivil toplum kuruluşları ile kamu kurumları arasında yaşanan sorunların da bir tablosunu oluşturmaktadır ve bu tablonun daha da iyileştirilmesi beklentilerin belirlenmesiyle mümkündür. İşte bu çalışma kapsamında, sivil toplum kuruluşları ile kamu iş birliğinin önündeki engellerden bahsedilecek, bu engellerin ne şekilde giderilebileceği beklentiler üzerinden tartışılacak ve bu durumun, sivil toplumun geleceği açısından önemine değinilecektir.

Anahtar kavramlar: Sivil toplum, sivil toplum kuruluşları, kamu sektörü, iş birliği.

Abstract

Civil society, which is included in a wide array of economic, cultural, information and education-oriented development and problem-centered organizations, also contributes to the development and continuity of some institutions and organizations. Civil society, which has become the “third sector” with its existence in public life, has the quality to lead various social and political movements against the power of the state and also the market; In this respect, it is a part of the democratization and development process. The cooperation of non-governmental organizations, which are the institutional representatives of civil society, which also constitutes a pillar of governance, with the public is as necessary and important as the public sector (state/government) and private sector (market/firms) in value creation.

With this study, it is aimed to evaluate the non-governmental organizations, which have recorded a significant increase in quantity, within the framework of their cooperation with the public, perceptions, attitudes and experiences, through variables such as accountability and transparency, and taking into account the limits of legal legislation. Undoubtedly, these variables also constitute a picture of the problems experienced between non-governmental organizations and public institutions, and further

²⁴⁵ Doğuş Üniversitesi Öğretim Üyesi, r.suleymanoglu@gmail.com

improvement of this picture is possible by determining the expectations. Within the scope of this study, the obstacles in front of public cooperation with non-governmental organizations will be mentioned, how these obstacles can be overcome will be discussed over expectations, and the importance of this situation for the future of civil society will be mentioned.

Keywords: Civil society, non-governmental organizations, public sector, cooperation.

Kavramsal Çerçeve

20. yüzyılın sonlarından itibaren siyasal ve sosyal bilim literatüründe popüler kavramlardan biri haline gelen sivil toplum kavramı (Erdoğan, 1998: 5), ilk kez eski Yunan'da kullanılmış, 18. yüzyılda tekrar gündeme gelmiş ve 18. yüzyıla kadar "devletle özdeş" olarak kabul edilmiştir. Burjuvazinin doğuşu ve Aydınlanma felsefesiyle birlikte devletten ayrılmaya başlayan sivil toplum, günümüzde demokrasi ve özgürlük taleplerinin aracı olarak görülmektedir (Aslan, 2010: 188). Kuşkusuz ki sivil toplum, demokrasiden bağımsız olarak düşünülemez. Çünkü totaliter ve otoriter rejimlere karşı bir duvar vasfı taşımaktadır. Bu durum, bu tarz rejimlerde sivil toplumun olmadığı anlamına gelmez. Bratton, yer altı faaliyeti şeklinde de bile olsa her siyasi rejimde sivil toplumun var olabileceğini belirtir (1994: 57). Ayrıca kamusal alanda çalışmalar yürüten sivil toplumdaki örgütlenmelerin ve hareketlerin, birbirine egemenlik kurmadan var olması, çoğulcu bir yapı arz ederek çeşitlilik göstermesi, bu örgütlenmelerin de demokratik olduğu sonucuna bizi götürmektedir (Bayraktar, 2005: 22).

Sivil toplum kavramı tarihsel süreç içerisinde farklı anlamlar ve misyonlar üstlense de Taylor, sivil toplumun genel olarak üç anlamı olduğunu ifade etmektedir: i) sivil toplum, devlet vesayetinden bağımsız, örgütlü toplulukların ve özgür derneklerin olduğu yerde mevcuttur. ii) bu örgütlü topluluklar ve özgür dernekler aracılığıyla eylemlerini koordine edebildiği ve kendini yapılandırabildiği yerdedir. iii) bu örgütler ve dernekler, devlet politikalarının belirlenmesi ve şekillenmesinde rol alırlarsa sivil toplumdaki bahsedilebilir (1990: 98). Esasen, sivil toplumun sadece örgütlü topluluklar ve derneklerle sınırlandırılması, kavramın günümüzdeki içeriğinin sınırlı bir kısmını kapsadığını göstermektedir. Taylor, üçüncü anlamıyla sivil toplumu, siyasal iradenin dışında görmemekte, siyasal iktidarı etkileyen ve hatta ona derinden nüfuz eden bir alan olarak değerlendirmektedir. Taylor'un aksine, günümüzdeki geniş anlamıyla sivil toplum, toplumun, devletin dışında kalan kısmıyla ilgilenmektedir.

Sivil toplum tanımına ilişkin farklı görüşler bulunmakla birlikte gelişiminin de bölgeler arasında farklılık gösterdiği söylenebilir. Örneğin, Osmanlı'daki sivil toplumun gelişimi, Batı'dan farklı şekilde cereyan etmiştir. Osmanlı'da sivil toplumu biçimlendiren unsurlar; idari, ekonomik ve kültürel temellere dayanarak merkeze bağlı kalmışlardır. Özellikle Batı Avrupa'da devlete karşı sınırlı bir özerkliğe sahip sivil toplum unsurları, Osmanlı'da mevcut değildir. Osmanlı'daki sivil toplum unsurları, resmi otoritenin birer sacayağıdır (Çaha, 1994: 88). Tüccarlar, loncalar ve ulema gibi sivil toplum unsurlarının, devletle toplum arasında önemli bir varlığa sahip olduğu yadsınamaz olmakla birlikte bu grupların vergi toplama, siyasal otoriteye itaati sağlama gibi nitelikleri, devletin yanında, devlete bağımlı olarak değerlendirmelerine neden olmaktadır.

Sivil toplumun, devlet iktidarının meşrulaştırılması, despotizme karşı bir güvence, demokrasiye geçiş kolaylaştırıcı bir etken, uygarlığı barbarlıktan ayıran bir ölçüt gibi bazı temel işlevlere sahiptir (Erdoğan, 1998: 15-17). Bu işlevlerin, sürekliliğinin sağlanması sivil toplum için bir yapı taşı niteliğine sahip sivil toplum kuruluşlarıyla (STK) mümkündür.

Siyasal katılım biçimlerinden biri olan STK'lar, farklı boyutları dikkate alınarak tanımlanmaktadır. Kongar (1991: 109), STK'ların yurttaşlık bilincine sahip gönüllü birliktelikler olduğuna vurgu yaparken Kuçuradi (1998: 30) STK'ları kamunu yönetimine katılan, belirli zaman ve mekandaki bilgiye dayanarak belirlenen ihtiyaçları karşılayan kuruluşlar olarak tanımlamaktadır. Yerasimos (2001: 14), ortak amaca bağlı hareket ettiklerini ve yatay bir örgütlenme olduklarını ifade ederken Şahin (2021: 8), STK'ların sivil topluma göre daha dar bir anlama sahip olduğuna, sivil toplumda mevcut olan özel sektörün başarısızlıklarını ortadan kaldırmaya yönelik varlık kazandıklarına vurgu yapmaktadır. Bu tanımların sayısını artırılabilir. Fakat genel olarak bu kuruluşlar, özel sektörün ötesinde, gönüllülük esasına bağlı hareket etmekte, toplumsal yararı ön planda tutmakta, bağışçıların desteğiyle kaynak oluşturmaktadır. Belirlenen faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için hedef kitlesini ikna etme çabası güden STK'lar, bu ikna sürecinin şeffaflık, açıklık, netlik gibi evrensel ilkelere bağlı olarak gerçekleştirmeli ve güvenilirliğin oluşmasını kolaylaştırmalıdır.

Peki STK'ların, özel sektör ve devletin kesiştikleri herhangi bir nokta var mıdır? Şahin (2021: 7-8) bu soruya şu şekilde yanıt vermektedir: Sivil toplum, üçüncü sektör ve özel sektörün bileşiminden oluşmaktadır. STK'lar ise üçüncü sektörle, devlet ve özel sektörün birliklerinden oluşmaktadır. Devlet ile özel sektörün kesişim alanı, kamu kurumları tarafından kurulan kâr amacı güden işletmeleri ifade etmektedir. Bu işletmeler, özel sektör üye olmak zorunda kaldığı esnaf, ticaret ve sanayi odaları gibi yapılardır. Kamu kurumlarının kurduğu STK'lar ise devlet ile özel sektörün kesişim alanıdır. Üçüncü sektör ve özel sektörün kesişim alanını ise STK'lar tarafından kurulan işletmeler ile özel işletmeler tarafından kurulan STK'ları ifade etmektedir. Üçüncü sektör, devlet ve özel sektörün kesişim alanı ise devlet tarafından oluşturulan STK'lar, özel işletme açmasını karşılar. Bu yönüyle sivil toplumun, STK'ları içine alan bir genişliğe sahip olduğunu, gönüllü birliktelikleri, eğitim kuruluşlarını, medyayı, yardım örgütlerini, vb. içerdiği söylenebilir.

Üç sektörlü ekonomik yapı içerisinde değerlendirildiğinde kuşkusuz ki her alanın bir diğeriyle ilişkisi önemlidir. Fakat devleti temsil eden kamu kuruluşlarının sivil toplumun geleceğini belirleme açısından STK'larla yürüttükleri ilişkinin mahiyeti dikkate değer bir konudur. Bu iki yapı arasında belirli alanlarda sağlıklı bir diyalogun gelişmesi yadsınmamakla birlikte yaşadıkları problemlerin belirlenmesi, ilişkilerin daha da iyileştirilmesi için gereklidir.

Sivil Toplum Kuruluşları ve Kamu İşbirliğinde Yaşanan Sorunlar

Türkiye'de kamu kurumları ile STK'lar arasında sorunlar dört başlıkta toplanmaktadır: i) Yasal mevzuata bağlı sorunlar. ii) algı, yaklaşım ve tutumdan kaynaklanan sorunlar. iii) şeffaflık ve hesap verilebilirliğine dair sorunlar. iv) kamu kurumları ile STK'ların kapasitelerine dair sorunlar. Bu sorunları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (TÜSEV, 2013):

- i) Kamu kurumları ve STK'ların kendi iç yapılarına ilişkin uygulama ve esaslarını belirleyen ayrı ayrı hukuki düzenlemeler olmasına karşı, bu iki yapı arasındaki ilişkileri düzenleyen bir çerçeve mevzuat bulunmamaktadır. Bu durum, partnerlerin kişisel bağlantılar aracılığıyla bulunmasına, kamu kurumlarına siyasi yakınlığı olmayan ya da hak tabanlı çalışan STK'lar için bir dezavantaj oluşturmaktadır. Ayrıca mevcut mevzuatta, dernek ve vakıf gibi tüzel kişilik yapılarıyla sınırlılık, inisiyatif, platform ya da ağ gibi örgütlü sivil toplumun karar alma süreçlerine etkin katılımını engellemektedir.

- ii) Kamu kurumları, STK'ların itibarını düşük görmektedir ve STK'ların sadece yardım talebinde bulunduğuna yönelik bir algıya sahiptir. Bu durum, kamu kurumlarından talep edilen aynı ya da maddi kaynakların, sorgulanmasını artırmakta ve bir güvensizliğin oluşmasına neden olmaktadır. Ayrıca kamu kurumları, STK'ları politika süreçlerine katılmalarında eşit bir paydaş olarak görmemekte, çoğulculuk ilkesinin ön planda tutularak hareket edilmesinden ziyade danışma sürecinde benzer görüşlere sahip STK'lardan görüş alınmaktadır.
- iii) Yasa yapım sürecine STK'ların katılımı sınırlıdır. Katılım sağlayan STK'lar ise sonradan bilgilendirilmemekte ya da bu STK'lar ile sınırlı bir bilgi paylaşılmaktadır. Ayrıca seçilen bu STK'lar çoğu zaman kamu yöneticilerine kişisel yakınlığa sahiptir ve konuya ilişkin bilgi ve deneyimleri de sınırlıdır. Ayrıca bakanlığa ya da valiliklere bağlılık, bu birimlerin bağımsız olmadıklarını göstermekte; hesap verilebilirlik, şeffaflık gibi ilkelerin hayata geçirilmesini zorlaştırmakta ve STK'ların bağımsızlıklarını korumalarını zorlaştırmaktadır.
- iv) STK'lar karar alma süreçlerine ne şekilde ve nasıl katılacaklarını bilmemekte, kendi içlerinde demokratik süreçleri işletmemekte, kendi tabanıyla zayıf ilişkiler kurabilmekte, yerelin problemlerine çözebilecek reçeteler oluşturamamaktadır. STK'ların kendi aralarındaki iş birliği ve iletişimi de zayıf olabilmektedir. Kamu ve STK'lar birbirlerini yeteri kadar tanımamakta ve koordinasyon açısından da sıkıntı yaşayabilmektedirler.

Sorunların belirlenmesi, bu sorunların giderilmesi için beklentilerin oluşmasını da beraberinde getirmektedir. TÜSEV, bazı beklentilere de yer vermiştir. Örneğin, inisiyatif, platform gibi grupların tüzel kişilik olarak mevcut mevzuatta tanımlanması ve bu iki kurum arasındaki ilişkileri düzenleyen çerçeve mevzuatın oluşturulması gibi bir beklenti açığa çıkmaktadır. Diğer bir iyileştirici yön, sivil toplumun eşit bir paydaş olarak kamu tarafından tanınmasıdır. Kamu, alınan kararlarda aktif bir katılımcı olarak sivil toplum kuruluşlarına da yer vermeli, onların önerileri çerçevesinde kararları almalı ve yasaları yapmalıdır. Bir başka yön ise STK'lara verilen hizmetlerin bir yardım olmaktan çıkarılması ve bir hak olarak tanınmasıdır. Kamu kurumları seçici muhataptan uzak durarak tüm STK'lara eşit olarak yaklaşmalı, finansmanın dağılımının belirli kriterlere bağlı şeffaf olarak yapılmalıdır (2013).

Yukarıda bahsedilen birkaç hususu örneklendirmek, konunun somutlaştırılabilmesi açısından önemlidir. Örneğin seçici muhataplık konusunda yapılan çalışmalara ilişkin bilgi verilebilir. Yapılan bir araştırma iktidarın seküler STK'lar yerine İslami STK'larla çalıştığını ortaya koymaktadır. Ayrıca partinin kurucularından bir kısmı İslami STK'ların da kurucuları arasındadır (Özler ve Sarkissian, 2011). Diğer bir çalışma seküler STK'ların mültecilere yönelik oluşturulan politikalardan dışlandığını göstermektedir (Danış ve Nazlı, 2019). Başka bir örnek, STK'ların karar alma süreçlerine katılımı üzerinden verilebilir. 2011 yılında yapılan bir çalışmada, herhangi bir politika oluşturma sürecine katılan STK'ların oranının %16,1 olduğunu göstermektedir. Belirtilen yıl içerisinde STK'ların %55'i valilik düzeyinde, %70,5'i ise bakanlık düzeyinde herhangi bir toplantıya katılmamıştır (Yaşama Dair Vakıf, 2014).

Esasen yukarıda yer alan ilişkilere katılımı da eklemek mümkündür. Türkiye'de STK'lara katılım oldukça düşüktür (Yaşama Dair Vakıf, 2014). Bu durumun nedenini anlamak için STK'ların devletle,

diğer bir ifadeyle kamu kurumlarıyla ilişkisini incelemek gerekmele birlikte bu durumda STK'lara yönelik oluşturulan kötü imajın ve siyasi müdahalenin etkisinin olduğu söylenebilir.

Kamu kuruluşları ile STK'ların birbirlerini yeteri kadar tanımadığı aşikâr olmakla birlikte kamunun bu yöndeki çabasının da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Kamu yöneticileri arasında STK'lara üyelik %34'tür. Mevcut üyelerin %75'inin hemşeri, sosyalleşme ve mesleki-sektörel eksenli kuruluşlara üye olduğu görülse de bu rakamın yüksek olduğu söylenebilir (Yaşama Dair Vakıf, 2014). Bu rakamda parti kurucularının bazı STK kurucuları arasında yer almasının da etkisi vardır.

Kamu-STK iş birliğine yönelik sorunlardan bahsedilmesi, iki yapı arasında gelişmelerin yaşanmadığı anlamına gelmemektedir. Bu gelişmelerden biri, Yerel Eşitlik Eylem Planı'dır. Birleşmiş Milletler Ortak Programı (BMOP) kapsamında yerel ortaklar aracılığıyla hazırlanan bu planla birlikte sivil toplumla iş birliği sağlanmış, belediye ile sivil alan arasında bir ittifak kurulmuştur. Bu planla, toplumsal cinsiyet yaklaşımı, yerel yönetim anlayışına yansıtılmış, kadınların, yerel karar alma mekanizmalarına aktif katılımı sağlanarak yerel düzeyde kadın-erkek eşitliğinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır²⁴⁶.

SONUÇ

Halka dayalı bir düzeni ifade eden sivil toplum, temsili demokrasiden ziyade katılımcı demokrasinin varlığını gösteren, çoğulculuğu ön plana çıkaran önemli bir unsurdur. Demokratik yapının korunması ve sürdürülmesinde bir ihtiyaç haline gelen sivil toplumda, özgürlük alanları genişlemekte, çevresel felaketlerle mücadele, vatandaşlık hakkı, toplum içinde farklı kimliklerle var olma gibi talepler ön plana çıkmaktadır. Bu gelişmelerin ve taleplerin, dile getirilmesi, sürdürülmesi gibi konularda ise temel bir aktör haline gelen STK'lar kimi durumlarda devletten bağımsız ya da devlete rağmen faaliyetlerini sürdürürken kimi durumlarda devletle iş birliği içerisinde olabilmektedir. Bu iş birliğinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için yaşanan problemlerin tespit edilerek giderilmesi gerekmektedir.

Yapılan çalışmalar, STK'lar ile kamu kuruluşlarında yaşanan problemleri i) yasal mevzuat, ii) algı ve tutum iii) şeffaflık ve hesap verilebilirlik ve iv) kuruluşların kapasitelerine ilişkin olmak üzere belirli başlıklar altında sınıflandırmaktadır. Bu alanlarda açığa çıkan beklentilerin oluşturulacak politikalarla karşılanması, STK-kamu ilişkilerine yönelik kamuoyunun bilgilendirilmesinin şeffaf bir nitelikte yapılması, STK'ların kamusal kararlara katılımında seçici muhataplık yapılmaması ve konuyla ilgili kuruluşların tamamının istişareler dâhil olmak üzere tüm sürece katılımının teşvik edilerek gerekli ortamın sağlanması, alınan kararların yazıya aktarılarak kamuoyuna açık bir şekilde sunumunun gerçekleştirilmesi, STK'lara yönelik algının düzeltilmesi için gazete, televizyon, internet yayınları gibi kitle iletişim araçlarının kullanılarak olumlu bir imajın çizilmesi sağlanmalıdır. Bu problemlerin giderilmesi, toplumsal yapıya dinamizm kazandıran STK'lara yönelik sosyal mesafenin azalmasına katkı sağlayacak; yerel bölgeleri daha iyi tanıyan STK'ların bölgesel gelişme için kamu kuruluşlarına destek olma hızını artırarak sivil toplum gelecekteki varlığı koruma altına alacaktır.

²⁴⁶ Detaylı bilgi için bakınız: <https://www.ibb.istanbul/Uploads/2021/3/Yerel-Esitlik-Eylem-Plani.pdf>

Kaynakça

- Aslan, S. (2010). Sivil Toplum: Kavramsal Değişim ve Dönüşüm. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33). ss. 188-212.
- Bayraktar, S. U. (2005). Hangi Sivil Toplum, Nasıl Bir Demokrasi? 1990'ların Türkiye'sinde Sivil Toplum(lar), *Sivil Toplum Düşünce ve Araştırma Dergisi*, 3(9). ss. 9-24.
- Bratton, M. (1994). "Civil Society and Political Transitions in Africa". Institute for Development Research (IDR). pp. 51-81.
- Çaha, Ö. (1994). Osmanlı'da Sivil Toplum. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 49(03), ss. 79-99.
- Danış, D. ve Nazlı, D. (2019). A faithful Alliance Between the Civil Society and the State: Actors and Mechanism of Accommodating Syrian Refugees in İstanbul. *International Migration*, 57(2). pp. 143-157.
- Erdoğan, M. (1998). Sivil Toplum: Bir Kavramın Anatomisi. *Liberal Düşünce Dergisi*, 3(10-11), ss. 5-21.
- Kongar, E. (1991). "Sivil Toplum ve Kültür", Y. Fincancı (Ed.). *Sivil Toplum*. (ss. 109-114). TÜSES Yayınları: İstanbul.
- Kuçuradi, İ. (1998). "Sivil Toplum Kuruluşları: Kavramlar", *Üç Sempozyum, Sivil Toplum Kuruluşları*, (ss. 24-31). Tarih Vakfı Yayını: İstanbul.
- Özler, Ş. İ ve Sarkissian, A. (2011). Stalemate and Stagnation in Turkish Democratization: The Role of Civil Society and Political Parties. *Journal of Civil Society*, 7(4). pp. 363-384.
- Şahin, M. (2021). Kamu Ekonomisi Yönünden Sivil Toplum Kuruluşları. Rating Academy Yayınları: Çanakkale.
- Taylor, C. (1990). "Modes of Civil Society", *Public Culture*, 3(1). pp. 95-118.
- Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV). (2013). Sivil Toplum Kuruluşları ile Kamu Sektörü İlişkileri Sorunlar ve Beklentiler. https://siviltoplum-kamu.org/tr/wp-content/uploads/2018/08/Ortakliklar_Belgesi.pdf (Erişim Tarihi: 5 Aralık 2022).
- Yaşama Dair Vakıf (YADA). (2014). "Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Algı ve Yaklaşımlar". <https://yada.org.tr/wp-content/uploads/2020/03/17-Sivil-Toplum-Kuruluslarına-Yönelik-Algı-ve-Yaklaşımlar.pdf>
- Yerasimos, S. (2001). "Sivil Toplum, Avrupa ve Türkiye". S. Yerasimos, G. Seufert, N. Mert ve diğerleri (Ed.). Türkiye'de Sivil Toplum ve Milliyetçilik, ss. 13-23. İletişim Yayınları: İstanbul.

Sivil Toplum Kuruluşlarının Eğitim Sorumlulukları

Öğr. Gör. Dr. Verda Gizem Oğul²⁴⁷

Öğr. Gör. Zuhâl Özgenç²⁴⁸

Özet

25 Eylül 2015 tarihinde Birleşmiş Milletlere üye ülkeler tarafından 2030 yılına kadar tüm Dünyadaki yoksulluğu sona erdirmek, eşitsizlik, adaletsizlik gibi sorunları ortadan kaldırmak, ekonomik büyüme, enerji, sürdürülebilir tüketim ve üretim, sanayileşme ve iklim değişikliği ile ilgili olarak 17 ana hedef ve 169 alt hedefi içeren Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) belirlenmiştir. Ekonomik, sosyal ve çevresel temeller üzerine kurularak şekillendirilmiş bu hedefler, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yanında gelişmiş ülkelere de büyük sorumluluklar ve yükümlülükler getirmektedir.

17 ana hedef başlıkları şu şekildedir. Yoksulluğa son, Açlığa son, Sağlıklı bireyler, Nitelikli eğitim, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Temiz su ve Sıhhi Koşullar, Erişilebilir ve temiz enerji, İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme, Sanayi yenilikçilik ve altyapı, Eşitsizliklerin azaltılması, Sürdürülebilir Şehir ve yaşam alanları, Sorumlu tüketim ve üretim, İklim eylemi, Sudaki yaşam, Karasal Yaşam, Barış adalet ve güçlü kurumlar, Hedefler için ortaklıklar.

Bu araştırmada yukarıda belirtilen 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 4. Hedef olarak bilinen Nitelikli Eğitim başlığı altında ülkemizde STK'lar tarafından sürdürülen çalışmaların neler olduğu ile ilgili bir literatür taraması yapılmış ve Nitelikli eğitim olarak hangi başlıklar altında toplandığı ile ilgili tespitlerde bulunulmuştur. Buna ek olarak bir Nitelikli Eğitim olarak halen eğitimleri devam eden bir STK- Üniversite iş birliği olarak Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi- TODEV (Türkiye Otistiklere Destek ve Eğitim Vakfı) iş birliği projesi örneği paylaşılmaktadır. Altı Nokta Körler Vakfı ve Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenciler Birimi iş birliği ile Kaliteli ve Erişilebilir Eğitim Konusunda devam eden bir diğer proje ise gönüllü öğrenciler ve topluma hizmet dersi öğrencilerinin, Kamu Personeli veya Üniversite Sınavına hazırlanan görme engelli kişilere Matematik, Türkçe ve Tarih dersi verdiği bir diğer projedir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Eğitim, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Nitelikli Eğitim, Proje, STK- Üniversite, İşbirliği

²⁴⁷ Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, ogulgizem@gmail.com

²⁴⁸ Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, zuhal.pek@gmail.com

EDUCATIONAL RESPONSIBILITIES OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS

Abstract

Sustainable Development Goals (SDGs) including 17 main targets and 169 sub-targets were determined by the member states of the United Nations on September 25, 2015, to eliminate the problems such as poverty, hunger, climate change, inequality, and injustice all over the world by 2030. These targets, which have been shaped on economic, social, and environmental foundations; bring great responsibilities and obligations to developed and underdeveloped and developing countries.

17 sustainable development goals (SDGs) to transform our world: No Poverty, Zero Hunger, Good Health and Well-being, Quality Education, Gender Equality, Clean Water and Sanitation, Affordable and Clean Energy, Decent Work and Economic Growth, Industry, Innovation and Infrastructure, Reduced Inequality, Sustainable Cities and Communities, Responsible Consumption and Production, Climate Action, Life Below Water, Life on Land, Peace and Justice Strong Institutions, Partnerships to achieve the Goal.

In this research, a literature review has been done about the activities carried out by NGOs in our country under the title of Quality Education, known as the 4th Objective. In addition, as a Quality Education, an example of the cooperation project of Marmara University Unit for the Students with Disabilities-TODEV (Turkish Autistic Support and Education Foundation) is shared as an NGO-University cooperation which is still ongoing. Another ongoing project with the cooperation of NGO Altı Nokta Körlere Foundation and Marmara University Unit for the Students with Disabilities on Quality and Accessible Education is a project in which volunteered students and community service course students take place by teaching Mathematics, Turkish and History to the visually impaired people who are studying for Public Personnel or University Exam.

Key Vocabulary: Non-Governmental Organizations, Education, Sustainable Development Goals, Quality Education, Project, NGO-University, Cooperation

Giriş

2015 yılında Birleşmiş Milletlere (BM) üye ülkeler tarafından, şimdi ve gelecekte tüm dünyada barış ve refahın sağlanabilmesi için ortak bir plan sunulmuştur. 2030 yılına kadar Türkiye’de ve BM’ye üye diğer ülkelerde 17 sürdürülebilir kalkınma hedefi (SKH) belirlenmiştir. Bu kalkınma hedefleriyle tüm Dünya’daki insanların karşı karşıya kaldığı yoksulluğun sona erdirilmesi, sağlık, eğitim eşitsizliği, iklim krizine karşı önlem alınması, refahın adil paylaşılması gibi sorunların çözümü hedeflenmektedir.

Bu hedefler sırasıyla; 1.Yoksulluğa son, 2. Açlığa son, 3. sağlıklı ve kaliteli yaşam, 4. Nitelikli eğitim, 5. Toplumsal cinsiyet eşitliği, 6. Temiz su ve sanitasyon, 7. Erişilebilir ve temiz enerji, 8. İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme, 9. Sanayi yenilikçilik ve altyapı, 10. Eşitsizliklerin Azaltılması, 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar, 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim, 13. İklim Eylemi, 14. Sudaki Yaşam, 15. Karasal Yaşam, 16. Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar, 17. Amaçlar için Ortaklıklar.

Nitelikli eğitim ile ilgili olan 4. Hedef yaşam boyu öğrenime desteği içermektedir. Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarını teşvik etmek temel amacını gütmektedir. Herkesin kaliteli ve kapsayıcı eğitime ulaşabilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda, okul öncesi eğitim dâhil olmak üzere tüm çocukların ücretsiz ve nitelikli eğitime katılabilmeleri hedeflenmiştir. Ayrıca, eşit biçimde erişilebilir kaliteli teknik ve mesleki eğitime sahip olmanın gerekliliği, yaşam boyu öğrenme vurgulanmıştır (<https://turkiye.un.org/tr/>). 2000’li yılların başından itibaren tüm dünyada nitelikli eğitim ile ilgili büyük ilerleme kaydedilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde ilköğretim çağındaki çocukların okula gitme oranı yüzde 91’e kadar yükselmiştir. Bu oran tüm dünya genelinde okula gitmeyen çocuk oranının yarı yarıya azalmış olduğunu göstermektedir. Bir başka deyişle en az 750 milyon genç ve yetişkin halen okur-yazar değildir ve 250 milyon çocuk temel okuryazarlık becerilerini edinmekte güçlük çekmektedir. Bir başka UNESCO İstatistik Enstitüsü (UIS) verisine göre, 2030 yılına kadar evrensel ilk ve orta öğretime ulaşmak için 69 milyon öğretmenin işe alınması gerekmektedir. Tüm bu eksikliklerin 2030 yılına kadar tamamlanmasıyla toplumsal cinsiyet eşitliğinin, kız ve erkek çocuklarının, kadınların ve erkeklerin sadece eğitim döngülerine erişmelerini ve bu eğitimi tamamlamalarını değil, aynı zamanda eğitim içinde ve eğitim yoluyla eşit şekilde yetkilendirilmesinin sağlanması hedeflenmektedir (<https://www.unesco.org.tr/Pages/48/10/E%C4%9Fitim>).

Nitelikli eğitime toplumun ulaşmasını sağlamak örgün eğitim kurumları olarak Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların görevleri olmasının yanı sıra, yaygın eğitim kurumları görevini de üstlenen Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve belediyelerin görevleridir de. Eğitim olanaklarından herkesin eşit oranda faydalanması, her türlü dışlamadan uzak dönüştürücü bir eğitimin olması hedeflenmiştir. Bu hedeflere uygun eğitim politikaları oluşturmak, gerekli düzenlemeleri ve değişiklikleri yapmak ve kimsenin eğitim anlamında geride kalmamasını sağlamak tüm devletlerce nitelikli eğitim başlığı altındaki hedef olarak taahhüt edilmiştir (Altunkaynak, 2020).

Bu araştırmada, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma hedeflerinden 4.sü olan Nitelikli eğitim ile ilgili Türkiye’de STK’lar tarafından gerçekleştirilen Nitelikli eğitim projeleri örneklerinden bahsedilecek, Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Koordinatörlüğü tarafından gerçekleştirilen Nitelikli eğitim proje örnekleri anlatılacaktır.

Nitelikli eğitim konusunda yapılan eğitimlerden birisi ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma) vakfı tarafından gerçekleştirilen projelerdir. Çekül Bilgi ağacı projesiyle öğretmenler, öğrenciler ve kurum çalışanlarıyla yaptığı eğitimlerle, 4. Hedef nitelikli eğitim, 11. Hedef, sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, 12. Hedef sorumlu üretim ve tüketim, 13. Hedef iklim eylemi sürdürülebilir hedeflerine katkıda bulunmaktadır. Doğa, çevre, iklim değişikliği, kültürel miras, yaşanabilir kentlerle ilgili öğretmenlere, öğrencilere ve kurumlara verilen eğitimlerle, yapılandırmacı eğitim anlayışı içerisinde eğitimleri gerçekleştirmekte, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri sağlanmakta, sorgulayıcı, eleştirel, analitik düşünme becerilerinin gelişmesine hizmet edecek uygulamalar yapılmaktadır (<https://www.cekulvakfi.org.tr/proje/cekul-bilgi-agaci>).

Bir diğer Nitelikli eğitim konusunda yapılan eğitim ise Kökler ve Filizler Derneği tarafından gerçekleştirilmiştir. Çocuklar ve gençler için hazırlanmış küresel bir program olan Roots and Shoots, çocukların ve gençlerin ihtiyaç duydukları alanlarda bilgi ve becerilerinin güçlenmesine katkı

sağlamak amacıyla buluşmalar, çevrimiçi ve çevrimdışı atölyeler, etkinlikler ve eğitimler düzenlenmektedir. Dernek, çocukların ve gençlerin maruz kaldığı zorbalık, özel hayatın korunmasının ihlali, ticari istismar ve tokenizm gibi risklerin önüne geçmek için çocuk haklarının bilinirliği konusunda da çalışmalar yürütmektedir. Aynı zamanda, Dünya'daki yaşamın ve çeşitliliğin sürmesi için gençlerin dahil olduğu çalışmalar da dernek tarafından yürütülmektedir (<https://rootsandshootsturkey.org/>)

Koruncuk Vakfı (Türkiye Korunmaya Muhtaç Çocuklar Vakfı) tarafından gerçekleştirilen 3 farklı nitelikli eğitim projesi bulunmaktadır. İlki “El ver yuva olsun” projesiyle özellikle kız çocuklarına, daha kapsamlı hizmet vermek amacıyla Koruncuk köyleri kurmaktadır. İkinci projede “Aileyi Destekleyerek Çocuğu Güçlendiriyoruz” projesi ile koruma altındaki çocukların ailelerine dönüş sürecini iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Birleşmiş Milletlerin Çocuk Hakları Sözleşmesine göre, her çocuğun bir aileye sahip olma ve ailesi ile yaşama hakkı bulunmaktadır. Bu proje ile çeşitli sebeplerden koruma altına alınan bir çocuğun biyolojik ailesine dönüş süreci devlet, sivil toplum kuruluşları ve uzmanların birlikte planlı çalışmalarıyla gerçekleştirilmekte, süreç takip edilmekte, önleyici ve koruyucu uygulamalar zamanında yapılmaktadır. Bu çalışmalardan elde edilen bilgileri, Avrupa Birliği hibe programları ile zenginleştiren Koruncuk Vakfı, Türkiye'nin aileye dönüş sisteminin güçlendirilmesi ve ülkemize özgü bir destek modelin geliştirilmesi için çalışmalarına devam etmektedir. Koruncuk Vakfının üçüncü projesi ise “Aileye Dönüş” projesidir. Bu proje Aileyi destekleyerek çocuğu güçlendiriyoruz projesiyle bir anlamda iç içe geçmiş bir projedir. Projede, kurum bakımındaki çocukların ekonomik destekle aile yanına dönüş süreçlerini güçlendirmeye çalışılmakta, ailelerinin yanına dönen çocuklara sağlanan ekonomik desteğin dışındaki ihtiyaçlarını daha iyi anlayarak, aile yanına dönüşü çocuk için en risksiz ve kalıcı hale getirmeyi hedeflemektedir (<https://koruncuk.org/page/korunmaya-muhtac-cocuklar-vakfi>).

Bir diğer STK'ların eğitim örneği olarak KODA'yı gösterebiliriz. Köy Okulları Değişim Ağı Derneği (KODA), tarafından köy okullarında öğretmenliğe yeni başlayacak köy öğretmenlerine Köy Öğretmenleri El Ele projesini gerçekleştirmektedir. Bu projede, köyde yetişen çocukların eğitim süreçlerinin sürdürülebilir şekilde iyileştirilmesi hedeflenmekte, köylerde, çocuktan başlayarak tüm topluluğa yayılacak ve kırsal kalkınmayı destekleyecek yenilikçi bir eğitim anlayışını hayata geçirmeye çalışılmaktadır. Bunun için de mesleğe yeni başlayan köy öğretmenlerinin deneyimli köy öğretmenleri tarafından birebir görüşmeler ve eğitimlerle desteklenmesini sağlayarak çalışacakları köye ve eğitim hayatına adapte olmaları sağlanmaktadır. KODA kırsalda aile çalışmaları eğitimleri yapmakta, öğretmen temel eğitim kampları organize etmekte, öğretmen toplulukları kurarak, köy öğretmenlerinin el ele birlikte güçlenmesini, yol almasını sağlamaktadır (<https://kodegisim.org/faaliyetlerimiz/>).

Sosyal İklim Derneği ise dezavantajlı grup olarak kabul edilen çocukların, gençlerin ve kadınların sivil topluma ve sosyal hayata katılımını arttırmayı, çevre bilincine sahip bireyler yetiştirmeyi, iklim değişikliğinin önüne geçmeyi ve etkilerini azaltmayı hedeflemektedir. Bu amaçla da “Doğa için Genç Çözümler: Naturethon” projesini hayata geçirmiştir. Proje kapsamında İzmir yerelinde iklim kriziyle mücadele etmek amacıyla stratejiler eyleme geçirilmekte, çeşitli eğitimler, atölyeler ile gençlerin ekolojik yaşam bilincinin güçlendirilmesi ve gençler arasında iklim savunuculuğunun yaygınlaştırılması sağlanmaktadır (<https://siviltoplumdestek.org/haberler/> ; <https://sosyaliklim.org/>).

STK'lar tarafından gerçekleştirilen bu projelerin dışında örnek olarak verilebilecek STK Üniversite işbirliği içerisinde Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi tarafından gerçekleştirilen Hedef 4: Nitelikli Eğitim ve aynı zamanda Hedef 10: Eşitsizliklerin Azaltılmasını da içeren projelerinden ikisine aşağıda değinilmiştir.

Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Biriminin Sürdürülebilir Kalkınma 4. ve 10. Hedeflerine Kapsamında Nitelikli Eğitim Proje Örnekleri

Marmara Üniversitesinde Nitelikli Eğitim projesi olarak tanımlanan spekturumu geniş birçok proje Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü tarafından gerçekleştirilmiş olup, 2022 yılı içerisinde sürmekte olan projelerinden ikisi paylaşılmaktadır. Bu projelerin çıkış noktası, Yüksek Öğretim Kurulu Engelli Öğrenci Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliğinin (Resmi Gazete Tarihi: 14.08.2010 Resmi Gazete Sayısı: 27672) Madde 12– (Başlığı ile birlikte değişik:RG-14/2/2014-28913)(1) ç): “Engellilik alanında bilinç ve duyarlılık düzeyini artırmak için program ve projeler geliştirmek, seminer, konferans ve benzeri faaliyetler düzenlemek.” dayanarak 2022 yılındaki faaliyetlerinde, engellikle alakalı iki gruba yer vermiştir.(YÖK EÖDK Yönetmeliği,2014) . Bunlardan biri Otizmli ailelerde, engellinin birinci derece yakınında bulunan kişiler/ailelerine yönelik yol gösterici seminerlerdir. Diğerleri ise görme engelli olup ekpss ve benzeri sınavlara özel ders takviyesi amacıyla Engelli Öğrenci Birimi Koordinasyonunda, Altı Nokta Körler Vakfında Türkçe, Matematik ve Tarih Derslerinin verilerek üniversitenin toplumsal katkı sağlamak üzere üniversite sınırlarının dışında gerçekleştirdiği faaliyetlerdir.

1-Arı Dünyanın Çocukları Otizm Seminerleri

Sorun ve Amaç

Yaygın Gelişimsel Bozukluk, sosyal etkileşimde ve iletişimde bozukluklarla, tekrarlayan davranışlarla ve sınırlı ilgi alanlarıyla tanımlanan; Otizm, Rett Sendromu, Çocukluğun Dezintegratif Bozukluğu, Asperger Sendromu ve Başka Türlü Adlandırılmayan Yaygın Gelişimsel Bozukluk tanılarının tümüne verilen addır (DSM-IV, 1994). Bu gruba giren zihinsel engelli bireylerin sosyal gelişimi ve iletişimde bireyin ve ailesinin yaşadıkları sorunlar ve ihtiyaçlara yönelik düzenlemelerin belli bir plan çerçevesinde sağlanması için Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı hazırlanmıştır.

Otizmli Aileler ve o zamanki adıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından Ulusal Eylem Planı hazırlanmış ve Yüksek Planlama Kurulu tarafından 13/04/2016 tarihinde, Karar No:2016/8 sayılı ile onaylanan “Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı (2016-2019), 3 Aralık 2016 tarihinde 29907 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Bu planına göre faaliyet gösterilecek 6 öncelikli alan belirlenmiştir. (Otizm Eylem Planı, 2016) Bu alanlar:

1. Farkındalık Çalışmaları ve Kurumlar Arası İş Birliği,
2. Erken Tanı, Tedavi ve Müdahale Zincirinin Kurulması,
3. Ailelere Yönelik Hizmetlerin Geliştirilmesi,
4. Eğitsel Değerlendirme, Özel Eğitim, Destek Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmetlerinin Geliştirilmesi,

5. İstihdam Süreçleri ve Çalışma Hayatı,
6. Sosyal Hizmet, Sosyal Yardım ve Toplumsal Yaşama Katılım.

Bu alanlardan 1.si olan farkındalık ve iş birliği ve planın 2. Bölümü C Eksenine 2. Maddesinde yer alan “Ailelere Yönelik Hizmetlerin Geliştirilmesi: Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile tüm özel eğitim kurumlarında ailelere yönelik eğitsel rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin niteliği artırılacaktır.” ile yola çıkarak, Marmara Üniversitesi planda yer alan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları ve iş birliğinde otizmli ailelere otizmli bir çocuğun hayat yolundaki farklı evrelerinde eğitim, sosyal ve istihdam alanlarında- neler yaşayacakları ve sorunları ile nasıl mücadele, önlem, tedbir alacaklarına dair farkındalık düzeyinde bilgilendirmelerin yapılacağı seminerler düzenlemeyi planlamıştır. Bu doğrultuda verilen eğitimler, Otizm Eylem Planının C ekseninde bulunan ailelere yönelik eğitsel faaliyetler bağlamında, otizm hakkında bilgilendirme ve çocuğun gelişimindeki davranışsal uyuma yönelik ailenin yer alacağı eğitime odaklanılmıştır.

Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğünün, Türkiye Otistiklere Destek ve Eğitim Vakfı iş birliği, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının desteği ile düzenlediği “Arı Dünyanın Çocukları Otizm Aile Seminerleri” faaliyet ise otizm ile değişen aile sistemleri ve aile içi kopmaların önüne geçmek ve kaygı düzeyini azaltmak amacı ile çocukları ile birlikte yaşayacakları her evre hakkında bilgi ve deneyimleri takip ederek hazır bulunuşluklarını sağlayacak seminerler düzenlemeyi amaçlamıştır. Bunu amaçlamaya sebep olan sorunlar aile içinde ebeveynlerin yaşadıkları sorunlardır. Bu sorunlar ile ilgili ilk bilgiler 24 Eylül 2021 tarihinde yine Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğünün, Marmara Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Alanda Kadın Araştırmaları Merkezi iş birliği ile gerçekleştirdiği “Engelli Kadınların Sosyal Hayata Katılımı ve İstihdamı” çalıştayında engelli çocukları olan kadınların sorunlarına yer verdiği oturumda ifade edilmiştir. Sorun sadece kadını değil, bulunduğu aile ortamının da sorunudur. Çünkü ailede farklı/engelli bir çocuğun olmasının, tüm aile bireyleri için duygusal bir yük, stres verici bir yaşam deneyimi ve sürekli başa çıkma tepkileri gerektiren bir stresör olduğu belirtilmektedir (Minners 1988, McCubbin, 1989). Otizmli çocuğu olan birçok aile çocuklarına karşı neler yapacaklarını ya da çocuğun kendi yaşantılarını ne yönde etkileyeceğini bilmemenin endişesini taşımaktadır. Genellikle çok özel gereksinimleri olan bu çocuğun aile yaşantısına uyumunun sağlanabilmesinde, bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Bütün bu endişelerin temelinde ailelerin bilinmeyene karşı duydukları korku yatmaktadır (Darıca, 2002). Girli (2000), bazı araştırmacıların engelli çocuğun aile yaşamına getirdiği ek streslerle aile içi ve dışı ilişkilerin, ailenin ekonomik durumunu olumsuz yönde etkileyebileceğini; pek çok anne-babanın artan düzeyde kaygı, depresyon ve düşük benlik saygısı gösterdiklerini, evlilik ilişkilerinde bozulma ve kişisel uyumlarında azalma olduğunu belirtmektedir (Karpat,2011). Mac Gregor (1994), ebeveynlerin tanıyı almalarıyla beraber sadece çocuklarını değil aynı zamanda eşlerini de kayb ettiklerini ve aile dengesinin bozulduğunu ifade etmiştir. Bunlara paralel olarak farklı/engelli çocuğa sahip ailelerin evlilik uyumu ile ilgili yapılan birkaç araştırma, bu ailelerde evlilik uyumunun düşük, boşanma oranının ise yüksek olduğunu göstermektedir (Breslau & Davis, 1986; Bristol et al., 1988; Floyd & Zmich, 1991; Friedrich & Friedrich, 1981; Kazak, 1987) (Karpat, 2011).

Uygulama e Yaygın Etki: Yukarıda ifade edilen durum tespitleri ve sorunlardan yola çıkarak; çiftlerin, tanı konulması, tanı ile birlikte yeni aile sistemine ilk geçiş, okul dönemimdeki okul idaresi, okulda bireysel eğitim programı, akranla yaşanabilecek sorunlar, ergenlik dönemi, hak arama mekanizması, istihdam için imkanları, hayata katılmayanlar için sağlanacak düzen, ebeveyn kaybı sonrasındaki süreç ile ilgili 10 bölümden oluşan seminerler planlanmıştır. Her ayın son haftasında

belirli bir gün de bu başlıklar altında uzmanlar, saha deneyimi olan yetkili ve ilgili kişiler ile birlikte deneyimi olan ebeveynler konuşmacı olarak davet edilmişlerdir. Her bölüm için “Şüphem Var! Otizm mi?”, “Otizm Evime Girdi!”, “Öğretmeni Otizmi Biliyor Mu?”, “Otizm için Eğitimde Bütünleştirme”, “Okulda Zorbalık”, “Ergenlikte Otizm”, “Baş Edemediklerimle Baş Etmeliyim!”, “Dürüst ve Çalışkan Çalışan”, “Hayata Katılamayanlar”, “Peki Ya Benden Sonra!” başlıkları belirlenmiştir. Afiş ve programları hazırlanmıştır. Afişte verilen Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğüne ait eob.marmara.edu.tr sayfasından seminerlere kayıt duyurusu ve kayıt alınmıştır. Bunu yapmak için gerekli duyurular yine afiş ve programlarla Aile ve Sosyal Hizmetler İstanbul İl Müdürlüğü ve Milli Eğitim İstanbul İl Müdürlüğü tarafından sağlanmıştır. Yapılacak seminerlerin yüz yüze olacağı ve Marmara Üniversitesi Göztepe Kampüsünde gerçekleşeceği ilan edilmiştir. 205 kişi kayıt yaptırmasına ve hatta başka illerden takip edilme isteği dolayısıyla hibrit olmaya dönülmüştür. Yüksek rakamda kayıt olmasına rağmen, bu ailelerin çocuklarını özel eğitimleri veya ebeveynlerin müsait olmamam ve takip edememe ihtimaline karşın ve bazı ebeveynlerden bu sebeple gelen talepler nedeniyle, seminerler kaydedilerek “Engelli Birimi Marmara” youtube kanalından yayınlanmıştır. Bu sayede yaygı etki yaratarak ülke geneline ulaşması da sağlanmıştır.

Proje Hedefi: Bu seminerler ile ebeveynlerin bir araya gelmeleri, sadece uzman ve konuşmacılardan değil birbirlerinden faydalanmaları, yaşayacakları evreleri önceden bilerek stres ve kaygı düzeylerinin azalmaları hedeflenmiştir. Çünkü Akkök (2003)’e göre, anne-babaların tüm yaşadıkları ile nasıl ve ne ölçüde başa çıktıkları, sosyal destek mekanizmaları ile paralellik göstermektedir. Ailelerin arkadaşlığa, dostluğa, yalnız olmadıklarını hissetmeye, duygusal desteğe ihtiyaçları vardır. Bu desteği genişletilmiş aile fertlerinden, yakın çevreden aldıkları gibi, psikolojik danışma gruplarında diğer anne ve babalardan da almaktadırlar. Bu gruplar anne-babaların yalnız olmadıklarını fark etmelerine, birbirlerine duygusal ve sosyal yönden yakınlaşmalarına yardımcı olurken, bunun olumlu sonucu olarak da, kaygı düzeyinde belirgin bir azalma olmaktadır ki, bu anlamda anne-babaların yalnız kalmamaları oldukça önemlidir (Karpat, 2011). Bu amaç ve hedefler ile düzenlenen “Arı Dünyanın Çocukları Otizm Aile Seminerleri” Eylül 2022’de başlamıştır ve Haziran 2023’te sona erecektir.

2- Altı Nokta Körler Vakfında Matematik, Türkçe ve Tarih Kursları

Sorun ve Amaç:

Görme engelli bireylerin cebir kavramlarına dair kavram öğrenme süreçlerine ilişkin ihtiyaçları incelendiğinde, denklem yazmadan fonksiyon kavramına kadar temel cebir kavramlarında yanlışlarının ve kavram bilgilerinde eksikliklerin olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlarda elde edilen ihtiyaçların ve sorunların temelde destek eğitim uygulamalarının yetersizliğinden meydana geldiği söylenebilir (Aktaş & Akgün,2021). Okur ve Demir (2019) tarafından yapılan araştırmaya göre, özellikle Matematik, Sembolik Mantık ve Osmanlı Türkçesi gibi derslerin görme engelli öğrenciler tarafından başarmada güçlük çektikleri ifade edilmiştir. Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmesi her alanda başarı olarak sunulsa da görme engelli öğrenenler açısından ilgili derslerde henüz bir başarı sağladığı söylenememektedir. Eski ve Kazancı’nın (2022) görme engellilerin matematik öğretimi yazını araştırma ve incelemelerine sonuçlarına göre; az sayıda akademik çalışma olması, üç boyut kavramında güçlüklerin olması, matematiksel dile yabancı olunması, en çok zorlanılan dersin matematik olması, şekilli konuların öğretiminde zorluklar yaşanması, görme engelli öğrencilerin uygulamada yanlış yapması, temel geometrik şekiller isimlendirebilmesi, ayırt edebilmesi ancak bu konuda doğru bir kavram anlayışına sahip olunmaması gibi sorunlar bulunmaktadır. İmaj, şekil nedeni

itibari ile formasyon bakımından görme engeli olan bireylerin matematik alanında zorlanması ve bu alanda araştırma ve geliştirmelerin sayısının çok olmaması sebebi ile görme engelliler eğitimleri boyunca karşılarına çıkan üniversiteye giriş ayt, tyt, ekpss ve ales sınavlarda zorlanmaktadır. Bu nedenle, sınava hazırlanan kişiler için özel destek ders ve destek materyallere ihtiyaç olmaktadır.

Altı Nokta Körler Vakfı Görme Engelliler Rehabilitasyon Merkezinde yaklaşık altı ay kalarak bağımsız hareket eğitimi alan kişilerin bu süreyi bu sınavlara hazırlanmak üzere de değerlendirmek için Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü, rehabilitasyon merkezinde bulunan 22 kişiye Matematik, Türkçe dersi vermek üzere planlama yapmıştır.

Paydaş: Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe ve Matematik Eğitimi Bölümü, Finansal Bilimler Fakültesi ile görüşmüş, Topluma Hizmet Uygulaması öğrencileri ve gönüllü öğrencileri, Engelsiz Marmara Kulübünden gönüllü Tarih öğrencileri ve Özel Eğitim Öğretmenliği öğrencilerinden oluşan bir eğitimci grubunu bir araya getirmiştir. Altı Nokta Körler Vakfı öğrencileri bir araya getirmiş ve ortam sağlamıştır. Kapsayıcı ve Erişilebilir Yaşam Derneği ise eğitimci grubuna eğitimcinin eğitimini sağlamıştır.

Uygulama: Dersler 4'ü yüz yüze 3'ü çevirim içi olma üzere 2'şer saatten 14 hafta verilmiştir. 14 Matematik Eğitimi Öğrencisi, 2 Finansa Bilimler Fakültesi Öğrencisi, 19 Türkçe Eğitimi Öğrencisi, 5 Özel Eğitim Öğretmenliği Öğrencisi ve 5 Tarih Bölümü öğrencisi ders vermiştir. Dersi veren öğrencilerden program öncesi görüşleri alınmıştır. Aralıklı olarak mentor eğitimcilerle değerlendirme toplantıları yapmışlardır. Eğitimler yeni rehabilitasyon grubu ile bahar ayında sürecektir. Derslerin sonrasında geri bildirimler alınmıştır ve alınmaya devam edecektir. Toplanan bilgilerden yola çıkarak öğretim metot ve yöntemlerine dair literatüre yazın kazandırılmak üzere çalışılacaktır. Öğretim süreci boyunca öğrencilerin bazıları matematik öğretmek için konulara göre tasarladıkları doküman materyaller üretmişlerdir.

Proje Hedefi: Bu faaliyet sonunda matematik dersi alan kişilerin girecekleri sınavlarda skorlarının artması; eğitim fakültesinden mezun olacak öğretmen adaylarının kendi alan bilgilerini görme engelli bireylere aktarmada tecrübe kazanarak hazır bulunuşluklarının sağlanması; ampirik kazanımların yazın haline getirilerek literatüre fayda sağlanması ve sadece alan değil, özel eğitim öğretmenliği bölümlerinin de bu yazından faydalanması; gençlerin gönüllü faaliyetlerine katılımının sağlanması hedeflenmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Birleşmiş Milletler Kalkınma programında belirtilen Sürdürülebilir Kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde, STK'lara büyük görev düşmektedir. STK'lar Üniversitelerle birlikte daha fazla çalışma gerçekleştirerek "yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegenimizi korumak ve tüm insanların barış ve refah içinde yaşamasını sağlamak için" pek çok Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 4. Hedef Nitelikli eğitime katkı sağlayan çalışma gerçekleştirebilirler. Böylelikle Birleşmiş Milletler Kalkınma Hedeflerinden "Herkes için kapsayıcı ve nitelikli eğitimin başarılması sağlanır, eğitimin sürdürülebilir kalkınma için en güçlü ve denenmiş araçlardan biri olduğu" gerçeği yapılan ortak çalışmalarla Marmara Üniversitesi STK ortak çalışması örneklerinde ve diğer STK örneklerinde olduğu gibi kanıtlanır.

Marmara Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü üniversite adına, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve bu kanuna dayanarak yayınlanan YÖK Engelli Öğrenci Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliğindeki ilgili maddeler ve BM Engelliler Hakkında Sözleşmede bulunan benzer maddeler ile devleti oluşturan, topluma yön veren önemli kurumlarından bir olarak 2022 yılında iki faaliyet ile diğer bir çok faaliyetine Otizm aile seminerlerini ve görme engelli bireylere özellikle matematik eğitimini ilave etmiştir. Bu sayede; gönüllü faaliyetleri bağlamında akademi, bürokrasi ve sivil toplumu örgütü ile bir araya gelerek toplumsal katkı sağlayan faaliyet gerçekleştirmiştir. Otizmlili engelli çocuklarının olması sebebi ile sosyal, psikolojik ve ekonomik birçok sorun ve kaygılar nedeni ile çiftlerin yeni bir aile sistemi kurma ve uyum sürme sürecinde boşanmaların olduğu bilinmektedir. Arı Dünyanın Çocukları Otizm Aile Seminerleri ile konuya toplumsal anlamda ve ebeveynlere bireysel anlamda farkındalık yaratmanın yanı sıra, tecrübe edeceği proje sonrasında ele edilen çıktılara göre geliştirip sürekliliğini sağlamaya çalışacaktır. Görme engelli öğrencilere eğitim için de aynı şekilde bireyden bireye çeşitlilik gösteren görme engeli ve eğitim düzeylerine göre eğitimde yöntem ve metot çeşitlendirilerek geliştirilmeye ve süreklilik kazandırılmaya çalışılacaktır.

Yapılan bu çalışmalar ile üniversite gençleri arasında gönüllülük faaliyetlerinin gelişmesine yönelik katkı ile birlikte, üniversite bu potansiyelini kullanarak hem sivil toplum kuruluşları ile iş birlikleri ile kalkınma hedeflerini güçlenmesini sağlamakta ve bireylerin katılımcılıklarını gerçekleştirme imkanı sağlanmaktadır. Bireylerin eşit bir şekilde katılımcı ve etkin olarak yönetime katkı sağlayan sivil toplumun, iyi yönetim aktörlerinden üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının sürdürülebilir kalkınma hedefleri bağlamında sıkı dirsek temasında olmaları önerilir.

KAYNAKÇA

- Akkök, F. (1989). *Özürlü bir çocuğa sahip anne babaların kaygı ve endişe düzeyini ölçme aracının güvenirlik ve geçerlik çalışması*. Psikoloji Dergisi, (25), 14-30
- Aktaş, F. N& Akgün,Z. (2021) .*Görme Engelli Bireylerin Matematik Eğitiminde İhtiyaçları ve Sorunları: Cebir Kavramları Bağlamında*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi , 22(3), 714.
- Altunkaynak, M., (2020). *UNESCO 2030 Eğitim Raporunda Umut Veren Uygulamalara Genel Bakış: Doküman İncelemesi*. International Journal of Primary Education Studies. Cilt.1 sayı.1 ss.40- 47.
- Birleşmiş Milletler Türkiye. *Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları*. <https://turkiye.un.org/tr/> Erişim tarihi: 10.12.2022
- Breslau, N.& Davis, G.C. (1986). *Chronic stress and major depression*. Arc. Gen. Psychiatry, 43, 309-314.
- Darıca, N.& Gümüşçü, Ş. ve Pişkin,Ü. (1992). *Otizm ve Otistik Çocuklar*, Ankara: Dizgi Baskı
- Doğan, M. (2001). *İşitme engelli çocuğa sahip ebeveynlerin çeşitli psikolojik değişkenler açısından değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi
- DSM IV, (1994). DSM-4 Tanı Ölçütleri*. (Köroğlu, E. Çev.), Ankara: Hekimler Yayın Birliği
- Okur,M.R, Demir, M. (2019). *Görme engelli öğrenenlerin eğitim yaşantısında karşılaştıkları sorunların belirlenmesi, açık ve uzaktan öğrenme alanı için çözüm yolları geliştirilmesi*. AUAd 2019, Cilt 5, Sayı 2, 49-62

- Eski,C.& Kazancı,M. (2022). *İlköğretim Düzeyi Görme Engelli Öğrencilerin Matematik Öğretimine Yönelik Türkiye’de Yapılan Akademik Çalışmaların İncelenmesi*. FSM Mesleki Bilimler Dergisi (FSMBD), 1(1),39-57;
- Floyd, F. J., & Zmich, D. E. (1991). *Marriage and the parenting partnership: perceptions and interactions of parents with mentally retarded and typically developing children*. *Child Development*, 62(6), 1434-1448
- Friedrich, W. N., & Friedrich, W. L. (1981). Psychosocial assets of parents of handicapped and nonhandicapped children. *American Journal of Mental Deficiency*, 85(5), 551-553.
- Girli, A. (2004). *Otistik Çocuklar ve Aileleri Aile Eğitim Programları: Kuramsal Yaklaşımlar Ve Uygulamalar*. İzmir: Işık Özel Eğitim Yayınları
<https://www.cekulvakfi.org.tr/proje/cekul-bilgi-agaci> . Erişim tarihi 19.12.2022
<https://rootsandshootturkey.org/> . Erişim tarihi 19.12.2022
<https://koruncuk.org/page/korunmaya-muhtac-cocuklar-vakfi> . Erişim tarihi 19.12.2022
<https://kodegisim.org/faaliyetlerimiz/> . Erişim tarihi 19.12.2022
<https://siviltoplumdestek.org/haberler/> . Erişim tarihi 19.12.2022
<https://sosyaliklim.org/> . Erişim tarihi 19.12.2022
- Karpat,D. (2011). *Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tanısı Alan Çocukların Ebeveynlerinin Yaşadığı Yas Tepkilerinin, Evlilik Uyumlarının Ve Sosyal Destek Algularının İncelenmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi
- Kazak, A. E. (1987). *Families with disabled children: stres and social networks in three samples*. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 15(1), 137-14
- Martin, D.A. (1988). *Children And Adolescents With Traumatic Brain Injury: Impact On The Family*. *Journal Of Learning Disabilities*, 21, 464-470
- Mccubbin A.M, Huang S.T (1989) Family Strengths In The Care Of Handicapped Children: Targets For Intervention, *Family Relations*, 38,436- 443.
- Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Ulusal Eylem Planı, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/12/20161203-16.htm> ,Erişim Tarihi: 18.12.2022
- UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, Eğitim. <https://www.unesco.org.tr/Pages/48/10/E%C4%9Fitim> 19.12.2022.
- YÖK Engelli Öğrenci Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği, <https://aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/yukse-ogretim-kurumlari-engelliler-danisma-ve-koordinasyon-yonetmeligi/>

Yerel Kamu Politikalarının Belirlenmesi ve Uygulanmasında Sivil Toplum Kuruluşları

Prof. Dr. Yüksel Demirkaya²⁴⁹

Özet

Sivil toplum kuruluşları gerek kamu hizmetlerinin sunulmasında, gerekse kamu hizmetlerine vatandaşın katılımının sağlanmasında çok kritik roller üstlenebilmektedirler. Sivil toplum kuruluşlarının kamu politikalarının belirlenmesi ve uygulanması sürecinde etkin olmaları, hizmetlerin etkinliği ve verimliliğini artırdığı gibi sürdürülebilir olmasını da sağladığı söylenebilir.

Yönetişim (governance) kavramının esasına göre toplumsal sorumlulukları üstlenecek/ paylaşacak yeni aktörlerin (kurum-kuruluş-topluluk-kişi) teşvik edilmesi ve desteklenmesi temel ilkedir. Bu süreci mümkün kılacak olan demokratik yönetişimin *olmazsa olmaz şartı* siyasal katılımın (political participation) sağlanmasıdır. Örneğin yerel kamu hizmetlerinin yönetim adresi olan belediyelerde siyasal katılımın çok düşük düzeylerde olduğu göz önünde tutulursa, özellikle STK'ların temsil güçleriyle bu boşluğu doldurmaya en uygun aday oldukları söylenebilir.

Böylelikle temsil gücü artan yerel yönetimler yetki ve kaynaklarını, yerel kamu hizmetlerinin üretilmesi ve sunulmasında etkin olabilecek yeni yönetsel mekanizmalar ile paylaşmada daha istekli ve cesur olacaklardır (Göymen, 2000). Nitekim temsil gücünün artmasının yanında, yetki ve kaynakların paylaşılması yerel yönetimlerin yönetsel meşruiyetlerini artırabileceği beklentisi, karar alma süreçlerinin daha saydam ve katılımcı bir anlayışla iyileştirilmesini sağlayacaktır. STK'ların etkinliğinin artırılması ve katılımcı yöntemlerin yaygınlaştırılması yoluyla oluşturulacak hizmet stratejilerinin temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçişi kolaylaştırması beklenmektedir.

Anahtar Kelime: Sivil Toplum Kuruluşları, Yönetişim

---

²⁴⁹ Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, ydemirkaya@marmara.edu.tr

Civil Society Organizations in the Identification and Implementation of Local Public Policies

Prof. Dr. Yüksel Demirkaya²⁵⁰

Abstract

Civil Society Organizations (CSOs) can play a crucial role in providing public services, and in providing citizen participation. It can be said that non-governmental organizations could be active in the process of developing public policies and that they are sustainable as they increase efficiency and efficiency of services.

According to the concept of governance, the basic principle is to encourage and support new actors (institution-organization-community-person) who will undertake / share social responsibilities. This process is the inevitable condition of achieving political participation (democratic governance). For example, given the low levels of political participation in municipalities, which are the administrative addresses of local public services, it can be said that CSOs are the most suitable candidates to fill this gap.

In this way, local governments, which have increased representation power, will be more willing and courageous to share their authority and resources with the new administrative mechanisms that can be effective in the production and delivery of local public services (Göymen, 2000). As a matter of fact, as well as the increase in representation power, the sharing of powers and resources and the expectation that local governments can increase their managerial legitimacy will ensure that decision-making processes are improved with a more transparent and participatory approach. Increasing the effectiveness of CSOs and dissemination of participatory methods are expected to facilitate the transition of democratic participatory democracy represented by service strategies.

Key Vocabulary: Civil Society Organisations, Governance

---

²⁵⁰ Marmara University, Political Science Faculty, ydemirkaya@marmara.edu.tr

Yerel Kamu Politikalarının Belirlenmesi ve Uygulanmasında Sivil Toplum Kuruluşları

Prof. Dr. Yüksel Demirkaya²⁵¹

Sivil toplum kuruluşları gerek kamu hizmetlerinin sunulmasında, gerekse kamu hizmetlerine vatandaşın katılımının sağlanmasında çok kritik roller üstlenebilmektedirler. Sivil toplum kuruluşlarının kamu politikalarının belirlenmesi ve uygulanması sürecinde etkin olmaları, hizmetlerin etkinliği ve verimliliğini artırdığı gibi sürdürülebilir olmasını da sağladığı söylenebilir.

Yönetişim (governance) kavramının esasına göre toplumsal sorumlulukları üstlenecek/ paylaşacak yeni aktörlerin (kurum-kuruluş-topluluk-kişi) teşvik edilmesi ve desteklenmesi temel ilkedir. Bu süreci mümkün kılacak olan demokratik yönetişimin *olmazsa olmaz şartı* siyasal katılımın (political participation) sağlanmasıdır. Örneğin yerel kamu hizmetlerinin yönetim adresi olan belediyelerde siyasal katılımın çok düşük düzeylerde olduğu göz önünde tutulursa, özellikle STK'ların temsil güçleriyle bu boşluğu doldurmaya en uygun aday oldukları söylenebilir.

Böylelikle temsil gücü artan yerel yönetimler yetki ve kaynaklarını, yerel kamu hizmetlerinin üretilmesi ve sunulmasında etkin olabilecek yeni yönetsel mekanizmalar ile paylaşmada daha istekli ve cesur olacaklardır (Göymen, 2000). Nitekim temsil gücünün artmasının yanında, yetki ve kaynakların paylaşılması yerel yönetimlerin yönetsel meşruiyetlerini artırabileceği beklentisi, karar alma süreçlerinin daha saydam ve katılımcı bir anlayışla iyileştirilmesini sağlayacaktır. STK'ların etkinliğinin artırılması ve katılımcı yöntemlerin yaygınlaştırılması yoluyla oluşturulacak hizmet stratejilerinin temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçişi kolaylaştırması beklenmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının kamu politikalarının oluşumunda ve uygulama sürecinde aktif olarak yer almaları yeni yönetsel sistemimizde daha etkin olması beklenmektedir. Zira Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi temelinde bürokrasiyi aşarak direkt toplumla entegre olmayı hedefleyen bir yönetsel yapı gerektirmektedir. *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi* ile Türkiye'de kronikleşmiş hantal merkezi yönetim yapısının değişmesi ve vesayet bürokrasisinin önünün kesilmesinin planlandığı söylenebilir. Peki, bu sistem değişikliği kamu yönetiminin işleyişinde öngörülen iyileşmeleri sağlayabilecek mi? Bunu ancak uygulamalar neticesinde zaman bizlere gösterecektir. Ancak burada vurgulanması gereken husus, asıl önemli olanın kamu bürokrasisinin iyileştirilmesi ve kamu kurumlarının performansının yönetilebilir olmasıdır. Bu sebeple yeni kamu yönetimi modeli ile tavsiye edilen iyi yönetişim (good governance) prensiplerinin benimsenmesi, kamu politikalarının üretim ve uygulanma sürecinin paydaşlar ile birlikte planlanması ve kamu yönetiminde stratejik yönetim tekniklerinin kullanılması için yoğun çaba gösterilmelidir. Ancak bu şekilde hesap verebilir, paydaş katılımına açık, etkin ve verimli kamu kurumlarından bahsedebiliriz.

Siyaset ve kamu yönetiminde kamu politikalarının belirlenmesi ve uygulanması sürecinde dolaylı ve direkt etkisi bulunan aktörler arasında özellikle siyaset ve bürokrasiyi temsil edenlerin rolü yönetim

²⁵¹ Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, ydemirkaya@marmara.edu.tr

tarihi literatüründe ayrıntılı bir şekilde tartışılmıştır. Ancak kamu politikalarının belirlenmesi ve uygulanması sürecinde bazen direkt bazen de dolaylı olarak etkisi olan sivil toplum kuruluşlarının rollerini pek önemsenmemiş hatta tartışılmamış olduğunu söyleyebilir.

Bürokrasi ve siyaset arasındaki ilişki ve iktidarı kullanma yolundaki mücadele serüveni Konfüçyüs (MÖ 6. yy.) Eflatun (MÖ 4. yy), Aristo (MÖ 4.yy), Cicero (MÖ 1. yy), Augustin (4.yy), Farabi (10.yy), Gazali (MS 11. yy), Nizamülmülk (11. yy), Yusuf Has Hacib (11.yy), İbni Rüşd (12. yy), İbni Haldun (14. yy) ve Machiavelli (16. yy) gibi siyaset ve yönetim bilimleri alanında fikirleri olan düşünürlerin zamanından günümüze kadar hep tartışılmış ve üzerine belki de en çok yazılan konulardan birisi olmuştur. Devlet sistemini oluşturan aktörler arasındaki gücü ele geçirme veya kullanma amacıyla yapılan mücadele yöntemi, o ülkedeki hükümet sisteminin şeklini ve işleyişini ortaya koymaktadır. Bu çerçeveden bakıldığında sistemin iyi işleyebilmesi için ilgili aktörlerin rollerinin ve aralarındaki ilişkilerin sınırlarının çok iyi belirlenmesi gerekmektedir (Demirkaya, 2019). Nitekim demokratikleşme ve daha yüksek yaşam kalitesi perspektifinde toplumsal farkındalık ve bilinç seviyesinin yüksek olmasının, kamu yönetimini oluşturan kurumların görevlerini sınırları dahilinde etkin bir şekilde yapmalarına yardımcı olacağı söylenebilir. Toplum adına iktidar gücünü kullanan sistem aktörleri ve aralarındaki mücadele hakkında farkındalık ve bilinç seviyesinin yüksekliği ancak organizasyonlar kurabilme ve örgütlenebilme yeteneğini olan toplumlarda mümkün olabilmektedir. Başka bir ifadeyle sivil toplum kuruluşlarının, etkin bir şekilde devlet sistemi içerisinde dolaylı veya direkt etki gücüne sahip olması o devletin demokrasi seviyesiyle doğru orantılıdır (Demirkaya, 2019).

Biraz karmaşık gibi gözükse de bu yapıyı, içerisinde yer alan aktörlerin ve rollerinin incelenmesiyle daha kolay anlaşılması mümkün olabilir. Herhangi bir devlet sistemi içerisinde siyaseti, bürokrasiyi, özel sektörü (milli kaynakları üretime ve katma değere dönüştürerek sistemin finansal kaynağını oluşturan güç olarak) ve sivil toplumu (toplum adına onu temsil eden tüm kurumları denetleme, gözetleme, yönlendirme ve birlikte çalışma gibi faaliyetleri yapan sivil toplum kuruluşları kastedilmektedir. Medya kimi zaman sistem içinde ayrı bir aktör olarak değerlendirilse de bu çalışmada sivil toplum kuruluşları kapsamında değerlendirilmektedir) temsil eden yapılar ve güç odakları bulunmaktadır. Söz konusu aktörlerden devlet sistemi içerisinde hangisinin daha güçlü olduğu, hangileri arasında güç birliği yapıldığı ve aralarında nasıl bir ilişki formunun geliştiği gibi soruların cevabı o devletin yönetsel yapı dinamiklerini genel olarak belirler.

Günümüzde özellikle son çeyrek asırda artarak devam eden; yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde sivil toplum örgütleri arasındaki ilişkilerini yönlendirecek çok önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Teknolojik gelişmelere ve toplumların artan eğitim seviyesine paralel olarak sosyal, kültürel ve ekonomik alanda olduğu gibi idari yapılanma alanında da köklü değişimler ve dönüşümler yaşanmaktadır. Sivil inisiyatifin geliştirilmesi ve yönetsel demokratikleşme hareketi ile merkezi yönetimler ekonomik ve idari alanda sorumlulukları ve yetkileri halk adına halka daha yakın olan birimlere devretmektedirler. Bu süreçte sivil toplum örgütleri toplumsal talepler adına örgütlü yapılar olarak belirgin hale gelmektedirler.

Sivil toplum örgütleri tarafından kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinin önemli örneklerini medeniyet tarihimizde rahatlıkla görebiliriz. Devlet geleneğimizde şimdiki sivil toplum örgütlenmelerinin yerine koyabileceğimiz Vakıflar, Loncalar, Ahilik Teşkilatı ve Tekkeler gibi başarılı birçok teşekkülün varlığı bilinen tarihi gerçeklerdir. Nitekim birçok araştırmacıya göre, Osmanlı Devletinin, 300 yılı dünyanın süper gücü olmak üzere, 600 yıl yaşamış olmasının arkasında ekonomik

ve askeri gücünün yanı sıra, çok güçlü bir sivil toplum yapısının varlığı yatmaktadır. Osmanlı tarihi araştırmacılarının yaptığı birçok çalışma ile vakıfların tamamen gönüllü organizasyonlar olarak hem anavatanımızda hem de dünyanın birçok yerinde büyük eserler bıraktıkları tespit edilmiştir. Dolayısıyla Osmanlı Devletindeki sivil toplum kuruluşları hem ulusal hem de uluslararası faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu bağlamda Türkiye sivil toplum inisiyatifi ve bu yönde organizasyon kurabilme kapasitesi bakımından güçlü bir tarihsel mirasa sahiptir denebilir.

Uluslararası düzeyde birçok saygın araştırmacının da ifade ettiği gibi: yönetim kavramı, ulusal ve uluslararası düzeyde; merkezi yönetim, yerel yönetimler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının arasında olması gereken etkileşim (interaction) ve yakınsamayı (convergence) ifade etmek için de kullanılmaktadır. Yeni yönetsel yapılanma toplumu yönlendirmek ve yönetmek konusunda sorumluluk dengesinin devletten sivil topluma doğru kaymakta olduğunu işaret etmektedir (Benn, et al., 2009; Beritelli, et al., 2007; Bevir, 2004; Bevir, ve Rhodes, 2000; European Commission, 2001; Kjaer,2004; Newman, 2001; Rhodes,, 2007; Stoker, 1998).

Sonuç olarak, etkisinin artarak devam edeceği düşünülen bu yönetim trendi ile merkezi yönetim ve yerel yönetim kuruluşlarının yanında, sivil toplum örgütleri de kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde aktif rol alan aktörler olarak belirlenmiştir. Bu sürecin sağlıklı işlemesine yardımcı olabilmek için, *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemini* test edeceğimiz önümüzdeki yıllarda aşağıda sıralanan öneriler değerlendirilebilir.

Actor of Local Governance: Non-Governmental Organizations

Ayşe Nur Rabia Ayaz²⁵²

Bahattin Buğra Aydoğdu²⁵³

Abdulkadir Yıldız²⁵⁴

Abstract

The concept of governance has emerged as a result of the traditional management approach's inability to meet the features required by the changing world order. Governance; In this context, it is a form of management that is based on the cooperation of the public, private sector and non-governmental organizations, operating with a participatory, transparent and accountable structure.

When the understanding of governance is considered on a local scale, the biggest actor that comes to the fore is non-governmental organizations. Non-governmental organizations constitute the main lines of local democracy by contributing to the process of communicating the needs and wishes of the people to local governments, which are the small-scale pillars of the state, and contributing to the policy making process. In this setup; The "active citizen" consciousness formed in individuals as a result of the public's share in the administration and the freedom of association reaching legal and institutional dimensions increases their motivation and satisfaction, and ensures the sustainability of the system.

Reducing the authorities of official institutions and organizations, especially at the local level, while increasing the responsibilities of non-governmental organizations in solving current urban problems is one of the most obvious applications of this trend. The main reason for this situation is that the traditional and strict management approach is insufficient to solve the problems. In this context, the most basic thing that policy-making bodies expect from non-governmental organizations is; In line with the sustainable development goals, non-governmental organizations take an active role at every stage of the process.

Evaluating this whole process, in this study, "How does the phenomenon of governance affect the activities of non-governmental organizations within the scope of local governments?" and "How should non-governmental organizations, which are actively involved in the policy making and implementation processes of local governments with their projects, be related to other actors in the process?" With the questions, it was aimed to determine the relationship and impact area of non-governmental organizations with local governments in the context of governance.

Keywords: Governance, Non-Governmental Organizations, Local Administrations

---

²⁵² Marmara Üniversitesi, ayseayaz@marun.edu.tr

²⁵³ Marmara Üniversitesi, bahattinaydodu@hotmail.com

²⁵⁴ Marmara Üniversitesi, kdryldzyldz4949@gmail.com

KAMU YÖNETİMİNDE DEĞİŞİM VE YÖNETİŞİM

1970'lerden sonra dünyada giderek etkisini artıran küreselleşme süreci ile birlikte, ekonomik, sosyal, siyasal ve sivil alanların bir bütün haline gelmeye başladığı görülmektedir. 1990'lara gelirken özellikle SSCB'nin yıkılması ve tek kutuplu dünya anlayışının egemen olmasıyla, temelinde bireyi esas alan liberal düşüncenin zaferi, devletlerin yönetim ve karar mekanizmalarının tüm liberal tarih söylem boyunca olduğu gibi tekrardan ve şiddetli bir şekilde sorgulanmasına sebebiyet vermiştir. Nitekim bu sorgulama beraberinde kamu yönetimi anlamında içinde önemli gelişmeler barındıran bir süreci başlatmış, kamu yönetimi ile ilgili de bazı köklü değişim ve dönüşümlere de neden olmuştur. Yönetişim kavramının temellerinin ilk olarak bu dönüşüm sürecinde ortaya çıktığı söylenebilirken, bu kavramsal dönüşüm süreci 1980'lerde "Yeni kamu yönetimi anlayışını" doğurmuş ve nihai olarak 1989 yılında "Sub-Saharan Africa; From Crisis To Sustainable Development" isimli raporda yeni kamu yönetimi anlayışından daha kapsamlı bir içerik olarak "Yönetişim" kavramını toplumu çok daha kapsayıcı bir yönetim metodu olarak hayatlarımıza sokmuştur.¹ Karşıladıkları anlam ve felsefe itibariyle kamu yönetimi ve yönetişim kavramları birbirinden farklı özelliklerde olup; kamu yönetimi toplumu yöneten resmi yapıların görüntüsünü ifade ederken, yönetişim ekonomik, sosyal, siyasal ve sosyal alanlar içindeki yasal veya yasal olmayan düzenlemelere karar verilirken ve bu kararları uygulama noktasında devletin rollerini uzmanlık ve liyakat ölçüğünde toplumun alt birimleriyle paylaşan, ve nihai noktada bu rol dağılımı ile bir hedefe ulaşmaya dönük bir amaçsal çabayı, yol gösterici olmayı, kontrol etmeyi ve yönetmeyi de içeren, daha geniş kapsamlı bir kavramdır². İlk kez kullanıldığı 1989 yılından bugünlere kadar gün geçtikçe etkisini ve varlığını daha da çok hissettiğimiz yönetişim kavramı ile karşılanan bu yönetim metodu bugün kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğine dayanan bu bağlamda katılımcı, şeffaf ve hesap verici bir yapı eşliğinde işleyen bir yönetim şekli yani yönetim uygulamalarından etkilenen grupların yönetim sürecine dahil edildiği, katılımcı, şeffaflık, hesap verebilirlik ve hukukun üstünlüğü prensiplerine dayanan bir yönetim anlayışını hedefleyen yönetim metodu halini almıştır. Böylece kamu yönetiminde bu dönüşüm süreciyle geleneksel devletin tek yönlü hiyerarşik yönetimi yerine katılımcı bir yönetim anlayışına dikkat çekilen yönetişim kavramıyla birlikte devlete "Katılımcılığı yüksek tutan bir organizatör" görevi verildiğini söylenebilmektedir.

KAMU YÖNETİMİNDE DÖNÜŞÜMÜN YEREL YÖNETİMLERE ETKİSİ VE

YEREL YÖNETİMLERDE YÖNETİŞİM ANLAYIŞI

Özellikle 1980 sonrasında gelişmeye başlayan yeni kamu yönetimi anlayışının getirdiği değer, teknik ve iş uygulamaları tüm dünyada büyük bir hızla kabul görmüş ve benimsenmiştir. Geleneksel kamu modelinde yer alan bürokratik düzenden çok sonuçlara, tek düzelikten çok farklılıkları birer kazanım kabul eden, esneklik sağlayabilen örgüt yapısı ve adem-i merkeziliği öne çıkaran; verimlilik artışı, performans, katılımcılık, maliyet etkinliği gibi liberal düşünce tandanslı kavram ve uygulamaları özünde barındıran Yeni kamu yönetimi anlayışı, o yıllara kadar dünyada hakim olan geleneksel yönetim şekline radikal bir dönüşüm gerçekleştirmiştir.(Özmen, 2013: 939)

	YENİ KAMU YÖNETİMİ YAKLAŞIMI	GELENEKSEL KAMU YÖNETİMİ YAKLAŞIMI
Esas Alınan Kitle	Birey odaklı	Örgüt odaklı
Görev Dağılımı	Uzmanlık liyakate bağlı Görev ayrılığı	Görev dağılımında tekellik
Yönetim Dayanağı	Motivasyon ve dayanışma odaklı	Kurallara dayanma
Sorumluluk ve Denetim	Özerk kurumlar	Merkezi otorite
Analiz ve Değerlendirme	Sonuca dayalı	Geleneksel girdi yöntemi
Yönetim Yapısı	Âdem-i merkeziyetçi	Merkeziyetçi

Kaynak: Schedler/Proeller

Yeni kamu yönetim anlayışının temel ilkeleri;

- Devletin fonksiyonları ve görevleri açısından yeniden tanımlanması.
- Yönetenlerin denetlenmesinde, açıklık/saydamlık, hesap verilebilirlik ilkeleri doğrultusunda yeni kurumların oluşturulması.
- Merkeziyetçilik ilkesinin yerini adem-i merkeziyetçilik ilkesinin alması ve bu doğrultuda bir yerleşme ve hizmetin halka en yakın yönetim birimince yerine getirilmesinin yanı sıra yerel demokrasiye ağırlık verilmesi (Sahillioğlu, 2005: 128)

Kapsamında merkezi yönetimlerde olduğu kadar, yerinden yönetimler üzerinde de büyük değişim ve dönüşüm yaratmıştır. Bu değişim ve dönüşümde daha çok merkezi yönetimden yerinden yönetimlere doğru bir otorite kayması olarak görülmüş, böylece yeni kamu yönetimi anlayışı ile birlikte yerinden yönetim kavramının kapsamı genişlemiştir. Önceleri sadece coğrafi ve hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları ve meslek örgütleri yerinden yönetim kavramı içine girerken; bu anlayış ile birlikte sivil toplum örgütleri, gönüllü girişimler, yurttaş hareketleri, platformları ve topluluk benzeri yapılanmaları da yerinden yönetim kavramı kapsamı içine alınmıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışı ile birlikte yerel hizmet kavramının kapsamı da genişlemiştir. Kavramsal değişikliğin yanında yerleşmenin de gelişmesi sağlanarak yerel halkın, yerel yönetimlerin ve kentlerin önemi artırılmıştır (Bozdoğan, Demirkaya 2008: 16). (Rodden, 2004: 482) Yeni kamu yönetimi yaklaşımı ile güçlenen ve etki alanı genişleyen yerel yönetimler yıllar içinde yeni kamu yönetim anlayışının yönetim metoduna dönüşmesi ile iyi yönetim ve kalkınmanın vazgeçilmez öğelerinden olmuş (White, 2011: 1) ve yerel yönetim sistemi içerisinde vatandaşların, yerel yönetime yakınlığı ile etkin ve katılımcı karar alma mekanizması kurmuşlardır. (Erençin, 2002: 28) Bu noktada yerel yönetim sistemi içerisinde hiç şüphesiz yerel yönetimlerin en büyük paydaşı ve sistemin artık vazgeçilmez bir aktörü ve tamamlayıcısı olan: sivil toplum kuruluşları olmuştur. Kent yönetiminde birbirinden ayrılmaz paydaşlar haline gelen yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki bu yönetim ağı içinde Sivil toplum kuruluşlarının, halkın ihtiyaç ve isteklerini devletin küçük ölçekli ayağı olan yerel

yönetimlere iletme ve politika üretme sürecine katkıda bulunarak yerel demokrasinin ana hatlarını oluşturması itibariyle bu sistem ile halkın yönetimde pay sahibi olması ve örgütlenme özgürlüğünü yasal ve kurumsal boyutlara ulaşmasını sağlaması toplumda "Aktif Vatandaş" bilinci motivasyonu oluşturması açısından oldukça önemlidir.

TÜRKİYEDE YEREL YÖNETİŞİMİN GELİŞİMİ VE ÖRNEKLERİ

Türkiye’de özellikle 2000 yılı sonrası görmeye başladığımız değişik alanlarda oluşturulan yönetim organları ve yönetime hizmet eden birçok kuruluş bulunmaktadır. Bunlara ilk akla gelecek örnekler olarak düzenleyici ve denetleyici kurumlar, il bazında ya da bölgesel düzeyde oluşturulmuş bulunan kalkınma ajanslarını, Köyleri destekleme birlikleri olmak üzere çeşitli mikro dayanışma ve iş birliklerini örnek olarak gösterebiliriz. (Kazancı, 2010: 213) 2005 yılında 5393 sayılı belediye kanununda yapılan değişikle kurulan Kent konseyleri ile yurttaşlık gururu, o yerleşimin ortak geleceğine ilişkin bir toplu sorumluluk ve “ortaklık” duygusu yerleştirmeyi, katılımcılığı teşvik etmeyi, saydamlığı arttırmayı ve yerel yönetimlere dönük bir aidiyet duygusu yaratmayı amaçlamaktadır (Parlak, 2011: 239) Bölgesel kalkınma ajanslarındaki tamamen sivil toplum kuruluşları ve bölge insanlarından oluşturulan kalkınma kurullarının yanısıra 1992 Rio Konferansında belirlenen Sürdürülebilir Çevre ortak eylem planı doğrultusunda 1997 yılı sonunda, "Türkiye'de başlayan Yerel Gündem 21 çalışmaları ve belirli bir projeden etkilenecek olan herkesin, projenin her yönünü ve aşamasını, yalnız talep edici olarak değil, fiilen bir karar alıcı olarak katılmasını sağlayan proje demokrasileri ülkemizde yerel yönetim sisteminin en temel unsurlarını oluşturmaktadır.

SONUÇ

Yerinden yönetimin etkinliği ve verimliliği küresel boyutta iyi yönetim ve kalkınmanın temel bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu nokta yerel ölçek baz alındığında yönetişimin temel ilkelerinden katılımcılığı ön plana çıkan en büyük aktör sivil toplum kuruluşlarıdır. Sivil toplum kuruluşları, halkın ihtiyaç ve isteklerini devletin küçük ölçekli ayağı olan yerel yönetimlere iletme ve politika üretme sürecine katkıda bulunarak yerel demokrasinin ana hatlarını oluşturmaktadır. Bu düzenekte; halkın yönetimde pay sahibi olması ve örgütlenme özgürlüğünün yasal ve kurumsal boyutlara ulaşması sonucunda bireylerde oluşan "aktif vatandaş" bilinci motivasyonlarını ve memnuniyetlerini arttırmakta, sistemin sürdürülebilirliğini sağlamaktadır.

REFERANSLAR

- BOZDOĞAN R. , (2008). “Geleneksel Kamu Yönetimi, Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı ve Yerel Yönetimlere Etkileri”, (Ed.) BOZLAĞAN, R. ve DEMİRKAYA, Y, Türkiye’de Yerel Yönetimler, Nobel Yayın Dağıtım
- WHITE, S. (2011) Government Decentralization in the 21st Century Washington DC.
- RODDEN J. (2004). “Comparative Federalism and Decentralization on Meaning and Measurement”, Comparative Politics, Haziran
- ERYILMAZ, B. (2012). Kamu Yönetimi, Umuttepe Yayınları, Kocaeli
- ERENÇİN, A. (2002). “Yerel Yönetimler ve Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı”
- SAHİLOĞLU, E (2005). Geleneksel Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi
- PARLAK, B ve SOBACI, Z (2008). Kuram ve Uygulamalarda Kamu Yönetimi, İstanbul
- ÖZMEN, A (2013). Kamuda Yönetim Kültürü, International Journal of Social Science
- ÖKMEN, M (2005). Küreselleşme Sürecinde Yerelleşme Eğilimleri ve Yerel Yönetimler, Özgür, H. ve Köşecik, M. (Editörler), Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar 1: Reform, Nobel Yayıncılık, Ankara

Afet Yönetiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü Üzerine Bir Değerlendirme
An Assessment On The Role Of Non-Governmental Organizations In Disaster Management

Prof. Dr. Hamza Ateş²⁵⁵

Dilara Aydın²⁵⁶

Nurcan Taşcı²⁵⁷

Özet

Deprem, sel, çığ, kuraklık vb. doğal afetler bölgesel olarak farklılıklar göstermekle birlikte, her biri oluşturabileceği potansiyel zararlar itibariyle olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Geçmişten günümüze kadar insanoğlu, hayatın bir parçası haline gelen doğal afetleri görmezden gelmek yerine; onlarla mücadele etmenin ve kendilerine daha güvenli bir yaşam alanı oluşturmanın yollarını aramaktadır. Fakat gerekli önlemler alınmadığı takdirde ya da ihmalkarlık söz konusu olduğunda insan yaşamını olumsuz etkileyen krizler ortaya çıkmaktadır. Geçmişe baktığımızda afetler sonucunda ortaya çıkan kriz durumu toplulukları, birlikte hareket etmeye yöneltmiş ve en az zaiyatın yaşanması adına kurumsal yapılanmayı beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda afet riskine karşı önleme, müdahale ve iyileştirme yöntemleri geliştirilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla afet öncesi ve sonrası, etkin ve gönüllü yapılar olarak ortaya çıkan Sivil Toplum Kuruluşlarının zaman içinde kurumsal bir nitelik kazandığını söylemek mümkündür.

Bu çalışmada; afet yönetiminde önleme, müdahale ve iyileştirme gibi süreçler çerçevesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının rolü değerlendirilecektir. Türkiye’de STK’ların, afetlerin önlenmesi ya da olumsuz etkilerinin azaltılması bağlamında ne ölçüde etkili olduğu incelenecektir. Afet yönetiminde gönüllü kuruluşların yaşadığı sorunların arkasında yatan sebeplere değinmekle birlikte, diğer ülkelerdeki uygulama örnekleri göz önüne alınarak karşılaştırmalar yapılacak ve çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğal Afetler, Afet Yönetimi, Sivil Toplum Kuruluşları

Abstract

Although natural disasters such as earthquake, flood, avalanche, drought etc. show regional differences, each of them creates negative effects in terms of potential damages. From past to present, instead of ignoring natural disasters that have become a part of life, human beings; are looking for ways to combat them and create a safer living space for themselves. However, if the necessary precautions are not taken, crises occur that negatively affect human life. When we look at the past, the

---

²⁵⁵ İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hamza.ates@medeniyet.edu.tr

²⁵⁶ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, dlraydn48@gmail.com

²⁵⁷Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, nurcntasci@gmail.com

crisis situation that emerged as a result of disasters, has led communities to act together and brought along institutional structure in order to suffer a loss in a minimum level. In this context, prevention, intervention, and improvement methods have started to be developed against disaster risk. Therefore, it is possible to say that before and after the disaster, the Non-Governmental Organizations that emerged as active and voluntary structures gained an institutional character over time.

In this study, the role of Non-Governmental Organizations will be evaluated within the framework of processes such as prevention, intervention, and improvement in disaster management. The effectiveness of NGOs in Turkey will be examined in the context of preventing disasters or reducing their negative effects. In order to mention about the reasons behind the problems experienced by voluntary organizations in disaster management, comparisons will be made, and solution proposals will be presented by considering other countries.

Keywords: Natural Disasters, Disaster Management, Non-Governmental Organizations

1. GİRİŞ

Afetler, arkasında bıraktığı tahribatlar ve beraberinde getirdiği tecrübelerle birlikte tarih boyunca insanlığın vazgeçilmez bir gerçeği haline gelmiştir. Afet, ilgili kurum ve kuruluşların birlikte görev almasını gerektiren, hayatın olağan akışını kesintiye uğratarak ya da durdurarak toplumlara etkileyen doğal, teknolojik ve insan kökenli olaylar olarak tanımlanmaktadır (Erkal ve Değerliyurt, 2009:149). Afet türlerine baktığımızda doğal afetler, teknolojik afetler, insan kaynaklı afetler ve çatışma kaynaklı afetler olarak dörde ayrılmaktadır. Bu afetler iyi yönetilmediğinde sonuçları daha büyük sorunlara yol açmakta ve birtakım olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Bu yüzden afet yönetimi kapsamında afet öncesi ve sonrası yapılması gerekenleri göz önüne aldığımızda, olası tehlikelere karşı önlem almak, tehlikelerin afete dönüşmesini engellemek, afet ortaya çıktığında ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli bir şekilde hareket etmek ve zararı azaltmaya yönelik politikalar uygulamak bunlardan bazılarıdır. Diğer yandan STK ve devlet iş birliğinin sağlanması bu sürecin daha sağlıklı yürütülmesi açısından oldukça önemlidir. Çünkü afet anında devletin tüm süreci tek başına yönetmesi oldukça zor olduğundan Sivil Toplum Kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. STK'lar toplum ile güçlü bağlara sahip olduğu için afetlere müdahalede toplum katılımını teşvik etme konusunda devlet kurumlarına yardımcı olmaktadır.

2. AFET NEDİR?

Afetler insan topluluklarına mal ve can kaybı yaşatan, canlıların hayatlarını sekteye uğratan ve normale dönülmesi uzun zaman alan olaylardır. Oluş biçimi bakımından yerel düzeyde gerçekleşebileceği gibi tüm ülkeyi etkisi altına alan sonuçlar da doğurabilir. Bu yüzden afetle mücadelede yerel örgütlenmelerin yanı sıra bölgesel ve ülke çapında örgütlenmelerin de zaruri olduğu öngörülmektedir (Kaya, 2013:30). Ülkelerin yerel, bölgesel ve merkezi düzeyde geliştirdikleri ve uyguladıkları afet müdahale planları bölgenin ihtiyaçlarına uygun biçimde gerçekleştirildiğinde, afet esnasında ve sonrasında sürecin minimum zararla atlatılmasının önünü açacağını söylemek mümkündür.

Afetleri doğal afetler ve beşerî afetler olarak iki gruba ayırmak mümkündür. Önlenmesi insan eliyle olmayan tüm afetler doğal afetler kategorisindedir. Ortaya çıkmasına insan faktörünün sebep olduğu ve yine önlenmesinin insan eliyle sağlanabileceği teknolojik veya çatışma kaynaklı afetler ise beşerî afetler kategorisindedir. İster doğal afet olsun ister beşerî afet; meydana gelen afetlerin büyüklüğü mal ve can kayıplarının büyüklüğünü de etkilemektedir. Bu duruma etki eden faktörlere baktığımızda afetin fiziksel büyüklüğü, yerleşim alanlarına olan uzaklığı, gelişmişlik düzeyi, hızlı nüfus artışı, riskli bölgelerdeki hızlı ve kontrolsüz şehirleşme ve sanayileşme, ormanların ve çevrenin yanlış kullanımı, bilgi ve eğitim eksikliği, toplumun afet olaylarına karşı hazırlık seviyesi bunlardan bazılarıdır (Ergünay, 2002:3).

Türkiye’de doğa kaynaklı afet istatistiklerini göz önüne aldığımızda deprem, sel ve heyelan en çok görülen doğal afetler arasındadır. 1.1’ nolu tabloda afet türlerine göre zarar gören insan sayısının yüzdeliğine baktığımızda depremlerin %58’ lik gibi büyük bir oranla başı çektiğini söylemek mümkündür (Gökçe vd, 2018:112). Dolayısıyla geçmişten günümüze en çok can ve mal kaybına neden olan doğal afet türü depremdir. Türkiye en etkin deprem kuşaklarından Akdeniz-Alp-Himalaya deprem kuşağında yer aldığı için Türkiye nüfusunun %98’ i deprem tehdidi altında yaşamaktadır (Bolat, 2022:41). Dolayısıyla Türkiye’de depremler etkileri itibariyle ciddi kayıplara yol açtığı için Sivil Toplum Kuruluşları tarafından da öncelik haline getirilen afet türü olmuştur. Hatta sivil toplum kuruluşlarının popülaritesinin arttığı dönemlere baktığımızda, yükselişlerinin deprem esnasında ve sonrasında gösterdikleri başarılar ile ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 1: Türkiye’de Zarar Gören İnsan Sayısına Göre Afetler

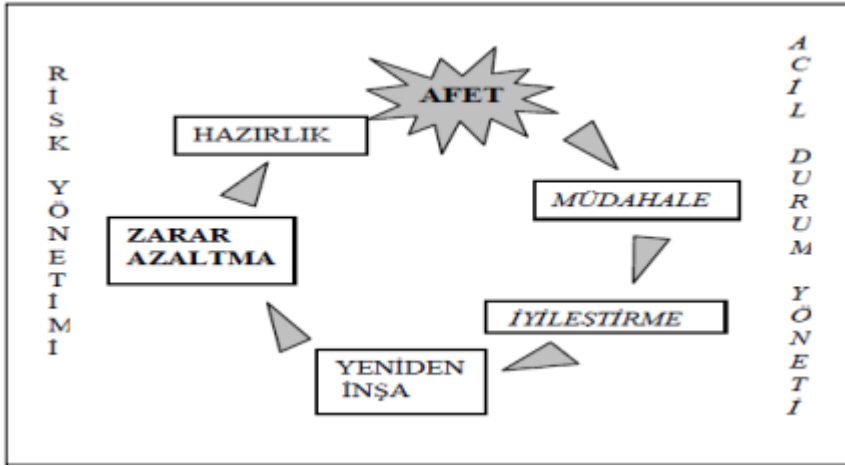
AFET TÜRÜ	YÜZDE
Deprem	58
Heyelan	22
Su Baskını	8
Kaya Düşmesi	7
Çığ	2
Diğer Afetler	3

Kaynak: Gökçe vd. (2018:112)

3. AFET YÖNETİMİ

Birçok kurum ve kuruluşun eşgüdüm ve koordinasyon içinde hareket ettiği, halkın ve sivil toplum unsurlarının katılımını esas alan ve uluslararası inisiyatifin de dâhil olduğu bütünleşik yapı afet yönetimi olarak adlandırılır (Kaya, 2013:37). İçerisinde belediyeler, özel sektör, halk, STK’lar, uluslararası örgütler ve devletin de bulunduğu bu yapı koordinasyon içinde hareket ettiğinde afetle mücadelenin daha profesyonel bir biçimde gerçekleşeceğini söylemek mümkündür. Afet yönetiminde, müdahale, iyileştirme ve yeniden inşaa, zarar azaltma ve hazırlık olmak üzere dört aşama mevcuttur.

Tablo 2: Afet Döngüsü

Kaynak: Afet Zararlarının Temel İlkeleri

a. Müdahale Aşaması

Afet gerçekleştiikten sonra kurtarma faaliyetlerinin gerçekleştiği tüm eylemler bu aşamada yapılır. Enkaz altında ya da afete maruz kalan insanları kurtarmak, ilk yardım faaliyetlerinde bulunmak, giyecek, yiyecek yardımları ve acil durum haberleşmesi bunlardan bazılarıdır (Fişek ve Kabasakal, 2008:15). İki aylık süre içerisinde yapılan tüm eylem ve faaliyetler müdahale kapsamına girmektedir. Bu aşamada başarı gösterildiğinde diğer aşamalarda da afetle mücadelede başarı oranının artacağını söylemek mümkündür. Bu aşamada yaralananların tedavilerinin yapılması, barınak, su, giyecek, yiyecek gibi ihtiyaçların temin edilmesi, kurtarılmayı bekleyenlerin en kısa süre içerisinde kurtarılması, haber alma ve ulaşım, ilkyardım ve tahliye, geçici iskân ve hasar tespiti gibi faaliyetler gerçekleştirilir (Kaya, 2013:39).

b. İyileştirme Aşaması

Bu aşamada hasar görmüş ya da enkaz haline gelmiş mekanlar ortadan kaldırılarak yeniden yapılır. Yaralıların iyileştirildiği ve bireylerin yeniden hayata kazandırıldığı bu aşamada zararların azaltılması birincil önceliktir. Haberleşme, elektrik, su, kanalizasyon ve geçici iskân gibi unsurların en alt düzeyde temin edilmesinin yanı sıra afet öncesi duruma geri dönene kadar iyileştirme aşaması devam etmektedir (Kaya, 2013:40). İyileştirme aşaması sadece afet öncesi duruma geri dönüş değildir. Zararların azaltılmasını ve afetin tekrar etmesi durumunda savunmasızlığın da azaltılmasını kapsamaktadır.

c. Zararların Azaltılması Aşaması

Bu aşama, afet öncesi, sırası ve sonrasında afetin etkilerini azaltmaya yönelik tüm faaliyetleri içerir. Afetin yıkıcı etkilerini ve zararlarını tamamen önlemek mümkün olmadığı için minimum zararlarla afetin atlatılması ve buna yönelik direnç faaliyetlerinin ortaya koyulmasının mümkün olduğu

öngörülmektedir. Yapıların güçlendirilmesi ve yıkılarak yeniden inşa edilmesi bu aşamada gerçekleşen faaliyetlerdendir. Bir sonraki afete hazırlıklı olmak ve yıkıcı etkilerinde korunmak için yasal mevzuatın gözden geçirilerek afet risklerinin tespit edilmesi, risk haritalarının çıkarılması ve afetlerle ilgi AR-GE faaliyetlerinin planlanması bu aşamada gerçekleştirilir.

d. Hazırlık Aşaması

Bu aşamada müdahale için hazırlıklar planlanır ve erken uyarı, ikaz sistemleri gibi mekanizmaların kurulması sağlanır. Afet ve tahliye planlarının da bu evrede gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. Zarar azaltma aşamasında tüm olumsuzlukların önlenmesi mümkün olmadığı için hazırlık aşamasında insanların mal ve can güvenliğini sağlayacak birtakım faaliyetler sağlanır. Afet yönetimiyle ilgili merkezi düzeyde planların hazırlanması, yerel düzeyde acil yardım planlarının hazırlanması, arama kurtarma faaliyetlerine yönelik eğitimlerin verilmesi ve afetlerde ihtiyaç duyulan malzemelerin temin edilmesi bu faaliyetler arasındadır (Kaya, 2013:41). Hazırlık aşamasının diğer aşamalar gibi belli bir süreliğine değil sürekli olarak teyakkuzda olunması gereken bir aşama olduğunu söylemek mümkündür.

4. RİSK VE KRİZ YÖNETİMİ

Risk bir afetin meydana getirebileceği olumsuz sonuçların tümünü ifade etmektedir (Güler, 2008:43). Risk yönetimi ise muhtemel ya da mevcut risklerin afete dönüşmemesi için alınması gereken önlemlerin tümünü kapsamaktadır. Kriz yönetimine baktığımızda “Kriz olarak nitelenen durumu ortadan kaldırmak için yapılan planlı, sistematik ve rasyonel bir şekilde uygulanan faaliyetler topluluğudur. Sistematik olarak adım adım verilecek kararları, bu kararları uygulayacak ekibi oluşturmayı, uygulama sonuçlarını hızla alarak yeni kararlar vermeyi kapsamına almaktadır.” (Tüz, 2004:85). Afetin yıkıcı etkilerinin azaltılması, afet bilincinin geliştirilmesi, afet eğitim programlarının oluşturulması zayıf yapıların güçlendirilmesi ve tehlike oluşturabilecek durumların bertaraf edilmesi risk ve kriz yönetimi kapsamındadır. Modern afet yönetim sistemi olarak adlandırdığımız afet öncesi faaliyetleri kapsayan risk yönetimi ve afet sonrası kapsayan kriz yönetimi iki boyutu kapsamaktadır. Dolayısıyla kriz yönetiminin başarılı olmasının risk yönetimine bağlı olduğunu ve nihayetinde afet yönetiminin başarılı olmasının bu iki yönetim sistemine bağlı olduğunu söylemek mümkündür.

5. AFET YÖNETİMİNDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Afet yönetimi sadece kamusal faaliyetlerle üstesinden gelinmesi mümkün olmayan, birçok riski de bünyesinde barındıran bir organizasyon sürecini kapsamaktadır. Merkezi ve yerel örgütlenmelerin yanı sıra Sivil Toplum Kuruluşları da afet yönetimi konusunda toplumun ihtiyaç duyduğu hizmetleri sunar. Günümüzde STK’ların afetlerin zarar ve risklerin azaltılmasında, afetlere hazırlıkta, müdahale ve uzun süreli iyileştirme faaliyetlerinde aktif rol aldıklarını söylemek mümkündür. Çünkü toplum tabanı ile iletişim kurabilmeleri ve bir afet sürecinde halkı örgütleyebilmeleri daha kolaydır. Diğer yandan gönüllü yapılanmaların desteği olmadan devletin afetlerle tek başına mücadele etmesi pek

mümkün değildir. Dolayısıyla afetlere vatandaş katılımını da dahil etmek için STK'lar ön plana çıkmaktadır. Afetlere hazır olmaktan önlemeye ve hafifletmeye, müdahale etmekten onarım faaliyetlerine kadar afet yönetiminin her aşamasında etkin role sahip olan STK'lar üçüncü sektör olarak bilindiği için çalışmamızın ilerleyen kısımlarında STK'ların tarihsel gelişimini ve afet yönetimindeki rolünü değerlendireceğiz.

a. Avrupa'da Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil Toplum Kuruluşları gönüllülük esasına dayalı, kamu yararı için çalışan ve yasal çerçevede faaliyet gösteren kuruluşlardır (Özdemir vd., 2009:160). STK'ların siyasi, dini vb. birçok alanda faaliyet göstermesinin yanı sıra afet yönetiminde de ön plana çıktığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla hem afet öncesi hem de afet sonrası aşamalarda afet yönetiminin paydaşlarından biri haline gelmiştir. Günümüzde STK'ların afet yönetiminde önemsendiğinin bir göstergesi olarak faaliyet alanının genişletilmeye başlamasını gösterebiliriz. Afet sonrası ilk 72 saatin arama-kurtarma operasyonları için hayati önem taşıdığını göz önüne aldığımızda, devletler tek başına tüm imkanlarını seferber etse dahi afet anında tam kapasite çalışmaları oldukça zor olacağından, STK'ların daha az bürokratik yapılanmaya sahip olmaları, afet durumunda daha hızlı olmaları, problemlere daha kolay yanıt verebilmeleri ve koşullara daha hızlı uyum sağlayabilmeleri sebebiyle afetin gidişatını olumlu anlamda etkileyeceğini söylemek mümkündür (Gül, 2021:1616).

Gönüllü kuruluşların ortaya çıkışını ve yükselişini toplumsal değişim süreciyle ilişkilendirdiğimizde 12. ve 19. Yüzyılda Avrupa'da yaşanan gelişmeleri dikkate almamız gerekmektedir (Şimşek, 2000:330). Birçok görüşe göre sivil toplumun ortaya çıkışı sanayileşme ile başlamıştır. Çünkü sanayi öncesi dönemde benzerliğe dayalı mekanik dayanışma olduğundan homojen toplum yapısı sivil toplum örgütlenmeleri için henüz erken görülmüştür. Sanayileşme ile kentlerin ortaya çıkışı ve homojen toplum yapısından heterojen toplum yapısına geçiş sivil toplumun oluşmasına zemin hazırlamıştır. Böylece farklı grupların ve toplulukların ortak bir paydada buluşabileceğine olan inanç giderek güçlenmiş ve sivil toplum örgütlenmeleri kurulmaya başlamıştır (Gündüz vd., 2014:136).

18. yüzyılın sonunda sivil toplum devletin dışında ayrı bir varlık olarak görülmeye başlamıştır. İlerleyen süreçte küreselleşme, neo-liberalizm ve katılımcı sistemlerin yaygınlaşmasıyla özerk yapılar haline dönüşmüştür. İletişim teknolojilerinin gelişmesi, liberal politikaların uygulanmaya başlaması, özgürlükçü ve insan haklarını savunan düşüncelerin yerleşmeye başlamasıyla sivil toplum kuruluşları küresel ekosistemdeki yerini sağlamlaştırmıştır. Küreselleşme, demokratikleşme ve küresel sorunlarla ilgilenme maliyeti STK'ları ön plana çıkarmıştır (Gündüz vd., 2014:140). Dolayısıyla devletin toplumdaki tüm sorunlarla ilgilenme ve kaynak sağlama bakımından yetersiz kalması sivil toplum kuruluşlarına olan ihtiyacı daha da artırmıştır.

b. Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları

STK'ların dünyada gittikçe artan popüleritesinden Türkiye'nin de payına düşeni aldığını söylemek mümkündür. Geçmişe baktığımızda Osmanlı devletindeki vakıf geleneğinin bir devamı olarak gönüllü kuruluşlar birçok farklı alanda faaliyet göstermektedir. Dolayısıyla Osmanlı'daki sivil toplum olgusu modernleşme dönemi kadar uzanır. Fakat batılı anlamda sivil toplum kuruluşlarının oluşması ve

yaygınlaşması 1980'lerde ülkenin sosyoekonomik durumunu yükseltmeye başlamasından sonra gerçekleşir. Dünyada neo-liberal politikalar ve demokratik uygulamalar yaygınlaştıkça, batılılaşma rüzgarının etkisi altında kalan Türkiye'de de sivil toplum kuruluşları da nitelik ve nicelik olarak gelişmeye başlamıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında devlet tarafından kurulan kurumlar zaman içinde devletten özerk yapılar haline gelmiştir. Hilal-i Ahmer Cemiyeti günümüzdeki adıyla Türk Kızılayı Derneği başlangıçta devletin sosyal politikalarını desteklemek için kurulan bir kurumdur. Ayrıca Çocuk Esirgeme Kurumu Türk Hava Kurumu'da bunlara örnektir (Gündüz vd., 2014:143) 1950'li yıllardan itibaren çok partili siyasal hayata geçişle birlikte işçi, işveren, dini kesimler, dernekler, vakıflar ve sendikalar siyasal yaşama katılmaya başlayınca sivil toplum kültürü de gelişmeye başlamıştır. Fakat devlet denetimli bir örgütlenme biçiminin tezahür ettiğini söylemek mümkündür. 1945-1980 arası dönem güçlü devlet-zayıf sivil toplum ya da devlete bağlı sivil toplum şeklinde görülmektedir.

1980'den sonra sivil toplumun gelişiminde sadece iç etmenler değil dış etmenlerde belirleyici olmaya başlamıştır. Örnek vermek gerekirse; devletin küçülmesi ve liberalleşme politikaları, ekonomide özelleştirmeler, yerel yönetimlere yetki aktarımı, farklı sosyal hareketlerin ortaya çıkması, Soğuk Savaşın sona ermesi, küreselleşme ve Avrupa Birliğine üyelik bu dinamiklerden bazılarıdır (Gündüz vd., 2014:144). Diğer yandan 1996 yılında gerçekleşen Habitat Kongresi Türkiye'deki sivil toplumun gelişiminde kilit role sahiptir. Yine aynı şekilde, Marmara depremlerinde yaşanan acı tecrübelerin de sivil toplum kuruluşlarının gelişimini zorunlu hale getirdiğini söylemek mümkündür. Devletin afetle mücadelede tek başına yetersiz kaldığının görülmesi, devlete yardımcı ve toplum tabanını da içine alan örgütlenmelerin gerekliliğini vurgulamıştır. Günümüzde AKUT ve Türk Kızılayı gibi afetle mücadelede etkin olan STK'lar toplum tabanında kabul görmesinin yanı sıra devlet tarafından da desteklenmektedir.

Arama Kurtarma Derneği (AKUT) 14 Mart 1995 yılında kurulmuştur (Gül, 2021:1617). 1999 Marmara depreminde gösterdiği başarıların sonucunda arama kurtarma faaliyetlerine olumlu bir bakış açısı kazandırılmış ve dernek afetlerde ve arama kurtarma çalışmalarında öncü hale gelmiştir. Diğer yandan Türkiye'nin ilk gönüllü arama kurtarma derneğinin AKUT olduğunu göz önüne aldığımızda oldukça güçlü bir örgütlenmeye sahip olduğunu söylemek mümkündür. Türk Kızılayı'ı ise Türkiye'nin en büyük sivil toplum kuruluşu olmasının yanı sıra insani yardım faaliyetlerini de başarılı bir şekilde yürüttüğünü söylemek mümkündür. Afet hizmetleri kapsamında afet bölgesine götürülecek yardımlarda kısa sürede organize olarak afet yönetiminin önemli bir bileşeni haline gelmiştir. Diğer yandan, afet politikalarının oluşturulmasında ve afetle mücadelede İç İşleri Bakanlığına bağlı AFAD'ın etkin role sahip olduğunu söylemek mümkündür. Taşra teşkilatlanmasında doğrudan valiye bağlı olan AFAD'ın 81 ilde İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ve 11 ilde Afet ve Acil Durum Müdürlükleri vardır (Gündüz vd., 2014:160). AFAD görev alanı itibariyle kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile koordinasyon içinde çalışmaktadır. AFAD hem ulusal hem de uluslararası arenada da birçok tahliye ve insani yardım faaliyetleri yürütmektedir.

6. AFET YÖNETİM SİSTEMLERİ

Afetlerin yıkıcı etkilerinin azaltılmasının, afet sırasında etkin müdahale sunulmasının ve afet sonrasındaki iyileştirici çalışmaların yürütülebilmesi doğru ve etkin bir afet yönetim sisteminin varlığına bağlıdır. Genel olarak afet yönetim sistemleri afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasındaki çalışmaları kapsayan hukuki ve kurumsal yapı ile afetlerin neden olduğu olağanüstü hal eylem planlarını da içeren; zararların azaltılması, hızlı müdahale, arama kurtarma ve ilk yardım faaliyetleri, toplumsal hasarların giderilmesi ve normal hayata geçişi sağlama çalışmalarını içeren sistemler olarak tanımlanmaktadır (Yaylacı, 2015).

Afet yönetim sistemleri, toplumun tüm kesimlerinin ortak çabası ile yürütülen ve kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını kapsayan bir yönetim sistemidir. Afet yönetim sistemleri afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası planlama ve müdahale çalışmalarını içerse de, burada asıl önemli olan afet öncesinde yapılacak çalışmalar ve alınacak önlemler ile riskin en aza indirilmesinin sağlanmasıdır (Yaylacı, 2015). Bu sebeple büyük hasarlara sebep olan afetlerin yıkıcı etkilerinin azaltılmasına yönelik tedbirler ülkelerin öncelikli hedefi haline gelmektedir. Bu kapsamda afetler öncesinde olası can ve mal kayıplarının mümkün olduğu kadar önlenmesi için gereken önlemlerin alınması, afet sırasında etkin müdahale ve çalışmalarının yapılması önemli görevlerdir (Yaylacı, 2015). Afet sonrasında da hızlı bir şekilde iyileştirme ve kalkınma çalışmalarının yürütülmesi, toplumun normal hayata geçişinin en kısa sürede sağlanabilmesi kritik önem taşımaktadır. Tüm bu unsurlar afet yönetim sistemlerinin sahip olduğu genel çerçeveyi oluşturmaktadır.

Etkili ve verimli bir afet yönetim sistemi afetlerle mücadelede başarı oranını doğrudan etkilemektedir (Yaylacı, 2015). Afet yönetim sistemleri ülkelerin geçmiş deneyimlerinin birikimleriyle oluşturulmakta ve dolayısıyla sistemler farklılaşmaktadır (Erkal vd., 2009). Bu kapsamda öncelikle afet yönetim sistemleri açıklanacak ve ülkelerin afet yönetim sistemleri incelenecektir.

a. Modern Afet Yönetim Sistemi

Günümüz dünyasında kabul gören modern afet yönetim sistemi, afet öncesi aşamada gerçekleştirilen hazırlık, erken uyarı ve afet konusunda yapılan bilinçlendirme çalışmalarını içeren “Risk Yönetimi”; afet sonrası aşamada gerçekleştirilen tespit, müdahale, iyileştirme ve yeniden yapılandırma çalışmalarını içeren “Kriz Yönetimi” faaliyetlerinden oluşmaktadır (Yaylacı, 2015). Modern afet yönetim sisteminde risk ve kriz yönetimi birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen yapıdadır. Bunun yanı sıra risk yönetimi kriz yönetiminden çok daha kolay ve az maliyetlidir. Bu sebeple afet öncesi yapılacak çalışmalarla afetin sebep olabileceği olumsuz sonuçlar minimum seviyeye indirilebilmektedir.

Modern afet yönetim sistemi risk yönetimini önceleyerek, mevcut tehlikeleri afet öncesinde azaltmayı, müdahale çalışmalarının planlanarak hazır hale getirilmesini hedefler (Yaylacı, 2015). Afet yönetiminde temel hedefler, ortaya çıkacak olumsuzluklara ve tehlikelere karşı hazırlıklı olmak, zararları azaltmak, etkin müdahalede bulunmak ve iyileştirme çalışmalarını yerine getirmektir (Yaylacı, 2015). Bu hedefleri gerçekleştirmede etkin bir afet yönetim sisteminin kaynakları verimli kullanması, doğru planlama yapması, etkin bir karar alma mekanizması sağlaması ve aksiyon

süreçlerini iyi yönetebilmesi gerekir (Yaylacı, 2015). Afet yönetim sistemlerinde uygulanan aşamalar bir bütünlük içinde ve birbirlerine bağlantılı olarak gerçekleşmektedir. Dolayısıyla etkin bir afet yönetim sistemi bu evrelerin her birinin hedefine uygun ve doğru bir şekilde gerçekleşmesini içerir.

Modern afet yönetim sisteminin ilk ve en kritik aşaması zarar azaltmadır. Afetlere karşı toplumun her bir kesiminin, kurum ve kuruluşlarının hazır hale getirilmesi, buna yönelik planlamaların yapılması, toplumda ve devlette afet bilinci oluşturulması ve bunlara yönelik uygulamaların hayata geçirilmesi zarar azaltma aşamasının unsurlarıdır (Yaylacı, 2015). Bu noktada zarar azaltma aşaması, afete hazırlık için gerekli fiziki, yasal, sosyal ve ekonomik tüm tedbirleri kapsamaktadır. Modern afet yönetim sisteminin diğer bir aşaması olan ve zarar azaltma ile bir bütünlük içinde ele alınan hazırlık aşaması deneme ve tatbikat unsurlarını içermektedir. Bu aşamada zarar azaltma sürecinde yapılan çalışmaların ve tedbirlerin tecrübe edilmesi personel, ekipman, araç-gereç, erken uyarı sistemleri ve gerekli teçhizatların afetlere hazırlığının tatbik edilmesi söz konusudur (Yaylacı, 2015). Hazırlıklı olma aşamasının en önemli özelliğinden biri de kurumlar arası koordinasyonun test edilmesi hususudur. Bu noktada düzenli aralıklarla gerçekleştirilecek tatbikatlar ile bu koordinasyondaki eksiklikler giderilebilmektedir. Afet anı ve sonrasını ilgilendiren ve modern afet yönetim sistemlerinin diğer aşamaları ise müdahale ve iyileştirme dir. Bu aşamalarda ihtiyaçların karşılanabilmesi ve sürecin doğru yönetilebilmesi ölçüsünde afet sistemlerinin başarısı söz konusu olmaktadır. Modern afet yönetim sistemleri bu aşamalarla ilgili gerekli eylem planlarını oluşturarak uygulamaya hazır hale getirmektedirler (Yaylacı, 2015).

b. Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi

Bütünleşik afet yönetim sistemi, genel olarak modern afet yönetim sistemine risklerin değerlendirilmesi süreçlerinin ilave edildiği bir sistem olarak tanımlanmaktadır (Macit, 2018). Bütünleşik afet yönetim sisteminin en ayırt edici ve önemli özelliği afetlerin bir neden değil sonuç olarak görülmesi, müdahale ve iyileştirme çabalarının yanı sıra afet öncesi tüm tehlike ve risklerin değerlendirilmesine ağırlık vermesidir (Yaylacı, 2015). Bununla birlikte sistem, afetin neden olacağı tüm olumsuzlukların ve kayıplarının mümkün olan en az seviyeye indirgenebilmesi için tüm evrelerin bütünleşik olarak icra edilmesi ilkesine dayanır (Şahin, 2019). Afetlerin bütünleşik bir yaklaşımla ele alınması neticesinde afet döngüsüne yeni evreler eklenmiştir (Alkın, 2021). Zarar azaltma, hazırlıklı olma, müdahale ve iyileştirme evrelerine ek olarak tahmin, etki analizi ve erken uyarı gibi evreleri de içermektedir (Alkın, 2021). Bu bağlamda daha profesyonel ve daha rasyonel bir yaklaşımla çeşitli teknik ve bilgi sistemleriyle risk analizlerinin gerçekleştiği bir afet yönetim sistemi inşa edilmiştir (Alkın, 2021).

Bütünleşik afet yönetim sistemi modeli, müdahale ve kurtarma sürecine odaklanan geleneksel anlayışın yerine geçen ve afet yönetiminin her aşamasında risklerin yönetilmesine odaklanan bir yaklaşımdır (Oktay, 2022). Bu amaçla ülkedeki tüm kaynakların, insanların, kurum ve kuruluşların birbiriyle uyum içinde ve koordineli olarak kullanıldığı bir sistemdir. Bütünleşik model, modern afet yönetimi aşamalarını bütüncül bir yaklaşımla ele alarak her bir aşamada yapılacak faaliyetler ve bu faaliyetlerden sorumlu kişi, kurum ve kuruluşların belirlenmesi anlayışına sahiptir (Oktay, 2022). Genel olarak bütünleşik afet yönetim sisteminin temel hedefleri, tehlikelerin öncesinde belirlenmesi, afet yönetimi aşamalarının her birinin bilimsel olarak uygulanması, uygulama sürecinde tüm

kaynakların etkin ve verimli kullanılması ve toplumun her kesiminin sürece katılımının sağlanması olarak dört ilkeyle açıklanmaktadır (Yaylacı, 2015).

Günümüz gelişmiş ülkelere bakıldığında, afetle mücadele anlayışlarını modern sistemler ve kavramlar üzerinden şekillendirdikleri görülmektedir (Oktay, 2022). Bu noktada risk bazlı afet yönetim modellerinin öne geçtiği, afet yönetimin her aşamasında risklerin belirlendiği ve bunlara yönelik tedbirlerin alındığı bütünlükli afet yönetim sisteminin en yaygın sistem olduğu bilinmektedir (Oktay, 2022). Elbette bütünlükli afet yönetim sistemi sahip olduğu bütüncül ve koordinasyona dayalı anlayışla toplumdaki her kesimin sürece aktif katılımını ve desteğini içermektedir. Bu noktada gerek kamu, gerek özel sektör ve gerekse de sivil toplum kuruluşlarının bütünlükli afet yönetim sisteminde etkin koordinasyonu büyük önem taşımaktadır. Her bir kurum ve kuruluşun üstüne düşen sorumlulukları yerine getirmesi, sistemin başarıya ulaşmasında ve afetlerin en az zararla atlatılabilmesinde önemli katkısı bulunmaktadır.

c. Toplum Tabanlı Afet Yönetim Sistemi

Toplum tabanlı afet yönetim sistemi, afet yönetimi noktasında sadece kurum ve kuruluşların değil tüm toplumun sorumlu olması gerektiğini, her birinin çeşitli görevleri olduğunu öne süren yaklaşımdır (Oktay, 2022). Aşağıdan yukarıya bir yapılanmayı içeren sistem yerel düzeylere ve bireylere de sorumluluk vermektedir (Oktay, 2022). Bu bağlamda toplumun tüm kesimlerini içine alacak şekilde, afet kültürünün yaygınlaştırılması sistemin hedefleri arasındadır. Bu hedef doğrultusunda, eğitim programlarında afet yönetimine yer verilmesine, sivil toplum kuruluşları ve yerel kuruluşların sistemde etkin varlığına önem verilmektedir (Yaylacı, 2015).

Toplumdaki en büyük gücün toplumsal dayanışma ve yardımlaşma olduğu inancından hareketle, afet hazırlık ve müdahale çalışmalarının kamu kuruluşları ile sınırlandırılmaması gerektiği, bireylerin, halkın ve sivil toplum kuruluşlarının da sürecin içerisinde etkin varlığının sağlanması gerektiği düşünceleri toplum tabanlı afet yönetim sisteminin kapsamındadır (Yaylacı, 2015). Zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme evrelerinin her birinde toplumun, bireylerin ve sivil toplum kuruluşlarının varlığı afetlerle mücadele noktasında kazanımlar sağlamaktadır (Yaylacı, 2015). Dünya genelinde afetlerle mücadele konusunda başarılı ülke örneklerine bakıldığında, genellikle bireylerin, halkın ve gönüllü kuruluşların sistem içerisinde aktif bir şekilde rol aldıkları bilinmektedir (Yaylacı, 2015). Yerelde sivil toplum kuruluşlarının, bireylerin ve toplumun sürece dâhil edilmediği bir afet yönetim sisteminin başarılı olabilme ihtimali düşük olduğu için bu unsurlar arasındaki iş birliği ve koordinasyonun sağlanması oldukça önemlidir (Yaylacı, 2015).

7. DÜNYADA AFET YÖNETİMİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

a. Japonya

Japonya her yıl afetlerde verdiği kayıplar açısından dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almaktadır. Afetler noktasında vatandaşlarının hayatlarının, mülklerinin ve geçimini sağladığı kaynaklarının doğal afetlerden korunması Japonya'nın öncelikleri arasındadır (Ayrancı vd., 2020). Yaşadığı büyük ölçekli doğal afetler dolayısıyla oldukça deneyimli ve birikimli olan Japonya bu

doğrultuda etkin bir afet yönetim sistemini uygulayabilmektedir. Özellikle erken uyarı sistemini geliştirmiş ve afetlerin önceden haber alınabilmesine yönelik çalışmalar yapmıştır.

Japonya afet ve acil durum yönetim yapısı bir bütün olarak Ulusal Ülke Ajansı'nın kontrolündedir (Ayrancı vd., 2020). Japonya afet yönetim sisteminde 4 sorumluluk düzeyi belirlemiştir. Bunlar, ulusal hükümet düzeyi, bölgesel hükümet düzeyi, belediyeler düzeyi ve halk-birey düzeyidir (Erkal vd., 2009). Ulusal hükümet düzeyinde başbakan önderliğinde toplanan Merkezi Afet Önleme Konseyi, genel olarak afet önlem planlarının hazırlanması, kurumsal atama ve görevlendirmeler gibi konularda faaliyet gösterir (Erkal vd., 2009). Kamu örgütleri ve atanmış organlar da operasyonel kararların ve planların yapılmasından sorumlu olan yapılardır (Erkal vd., 2009). Bölgesel hükümet düzeyinde, bölge valisi operasyonların uygulanmasından ve genişletilmesinden sorumlu olmakla birlikte Bölgesel Afet Önleme Konseyi'ne başkanlık etmektedir (Erkal vd., 2009). Belediye düzeyi afet ihtimallerine karşı her türlü tedbiri almak ve gerekli operasyonları yürütmekle sorumludur ve bu düzeyde de belediye başkanı önderliğinde toplanan Belediye Afet Önleme Konseyi bulunmaktadır (Erkal vd., 2009). Son olarak halk-birey düzeyinde ise mahalle örgütlerinin ve diğer gönüllü örgütlerin toplumun afetlere karşı hazırlıklı hale getirilmesi noktasında eşgüdümlü bir yapısı mevcuttur.

b. Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri'nde afet yönetiminden sorumlu olan kuruluş Amerika Birleşik Devletleri Federal Acil Durum Yönetim Kurumu (FEMA)'dur. Ayrıca her eyalette afet ve acil durum yönetim ofisi bulunmaktadır. Bu ofisler acil durum yönetimini teşvik etmek, federal politikaların sürdürülmesine yardımcı olmak ve FEMA tarafından sağlanan fonları dağıtmakla görevlidirler (Ayrancı vd., 2020). ABD'de afetlere müdahale en küçük yerleşim birimlerinden devlet başkanına kadar, katılımcı bir perspektifle, yerel ve federal düzeyde tüm resmi ve özel kurum ve kuruluşlarının katılımıyla gerçekleşmektedir (Erkal vd., 2009). Tüm bu kurum ve kuruluşların koordineli bir şekilde nasıl çalışacağı Federal Müdahale Planı'na göre belirlenmiştir (Erkal vd., 2009). ABD afet yönetim sisteminde, yalnızca devlet aktörleri ve bunlara bağlı kuruluşlar yer almamakta, özel sektör ve gönüllü örgütler de önemli sorumluluklar almakta ve afetlere karşı toplu bir mücadele verilmektedir.

8. TÜRKİYE'NİN AFET YÖNETİM SİSTEMİ

Türkiye, afetlerin risk derecesine göre sıralandığı 2019 yılı Index for Risk Management raporunda orta derecede risk seviyesine sahip olarak sınıflandırılmıştır (Ayrancı vd., 2020). Ülkemizde son yıllara kadar afet yönetiminin müdahale etme aşamasına yoğunlaştığını, ancak 2009 senesinde Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı'nın kurulmasıyla bütünleşik afet yönetim sistemine geçildiğini söylemek mümkündür. afet yönetimindeki çok başlılığa ve verimsizliğe ve karmaşaya son vermek amacıyla 2009 senesinde 5902 sayılı kanun kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir (Özmen vd., 2013). Bu adımların atılmasında geçmişte yaşanan ağır kayıplar, özellikle de 1999 depremlerinin sebep olduğu ağır bilanço etkili olmuştur. Yaşanan bu krizler sonrası Türkiye'nin etkin bir afet yönetim sisteminin olmadığı, süreci yönetme ve olaylara müdahalede yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Elbette bu eksiklikler hem can ve mal kayıplarıyla hem de afetlerin neden olduğu ekonomik kayıplarla daha belirgin hale gelmiştir. Ayrıca sorumlu kurum ve kuruluşların arasındaki görev karmaşası ve koordinasyon eksikliği

de dikkat çeken diğer bir husustur. Bu doğrultuda AFAD'ın kurulmasının etkin bir afet yönetim sistemi oluşturulmasında önemli bir dönüm noktası olduğunu söylemek mümkündür.

Genel olarak AFAD öncesi sistemde, stratejik bakış açısı eksikliği, pek çok kurumun sürece liderlik etme çabasının sebep olduğu yetki karmaşası sorunu, sorumlu kurum ve kuruluşlar arasındaki iletişim ve koordinasyon eksikliğinin sebep olduğu müdahalede sıkıntılar ve kontrol-izleme zorluğu gibi problemlerin var olduğu görülmektedir (Ayrancı vd., 2020). AFAD sonrası dönemde ise tek kurumun koordinasyonu sayesinde kurum ve kuruluşlar arasındaki yetki karmaşasının son bulması, stratejik yönetim anlayışının geliştirilmesi, etkin müdahale kapasitesi ve izleme-kontrol kolaylığı gibi olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Afet öncesi ve afet sonrası yürütülecek çalışmalar 2013 tarihinde yürürlüğe giren Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği'ne uygun olarak oluşturulmaktadır (Şahin, 2019). Afetlere yönelik alınacak tedbirler AFAD bünyesindeki Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu sorumluluğundadır. Kurul afet ve acil durumlara karşı gerekli koruma çalışmalarının yapılması, risklerinin azaltılması, sonrasında yapılacak müdahale faaliyetlerine yönelik önerilerin ve politikaların belirlenmesi amacıyla, AFAD başkanı veya belirleyeceği başkan yardımcısının başkanlığında, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, çeşitli kurumlar ve Türkiye Kızılay Derneği'nden birer temsilci ile 5 öğretim üyesinin katılımıyla yılda en az iki kez toplanmaktadır (Şahin, 2019).

Türkiye'nin afet yönetim sistemine baktığımızda, önemli bir rol üstlenen sivil toplum kuruluşları dikkat çekmektedir. Bu kapsamda KIZILAY, AKUT (Arama Kurtarma Derneği) ve MAG (Mahalle Afet Gönüllüleri) önde gelen STK'lardır.

a. Kızılay

Temel ilkeleri tarafsızlık, ayrımcılık yapmamak, bağımsızlık, evrensellik ve hayır kurumu niteliği olan Kızılay insan hayatını ve sağlığını korumak hedefiyle çalışan, yardım ve hizmetleri karşılıksız yapan kamu yararına çalışan bir kuruluştur (Gül, 2021). AFAD bünyesindeki Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu'nda bulunan tek sivil toplum kuruluşu olan KIZILAY ülke çapında yaygınlaştırmış olduğu çalışmalarla iyi bir afet örgütlenmesine sahiptir (Gül, 2021). Bölgesel düzeyde Afet Müdahale Direktörlüğü'ne bağlı 5 Bölge Afet Yönetimi Müdürlüğü ve buna bağlı 12 Afet Müdahale Merkezi ile afet hizmetlerini yerine getirmektedir (<https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/afet-yonetimi>, Erişim Tarihi: 26.12.2022). Özellikle afet sonrası bölgedeki afetzedelere yönelik acil ihtiyaçların karşılanması noktasında önemli çalışmaları ve başarısı bulunan KIZILAY, beslenme alanında Mobil Ekmek Fırını, Mobil Mutfak ve Mobil İkram Araçları ile beslenme ihtiyacını hızlı bir şekilde karşılarken, diğer yandan da uzun süreli kullanılan afet çadırlarının ve ihtiyaca yönelik özel çadırlarının üretimini de yapmakta ve ihtiyaca yönelik teminini yapmaktadır (<https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/afet-yonetimi>, Erişim Tarihi: 26.12.2022).

b. AKUT

Türkiye'nin ilk arama kurtarma derneği olan AKUT zorlu doğa koşullarında arama kurtarma çalışmalarını yürütmek üzere kurulmuş, geçen zaman içerisinde afetlerde resmi kurumlara yardımcı olabilir duruma gelmiştir (<https://www.akut.org.tr/tarihce>, Erişim Tarihi: 26.12.2022). 19 Ocak 1999 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla kamu yararına dernek statüsü elde eden Akut, büyük kayıplara neden olan 1999 Marmara Depremi'nde 150 gönüllüsü ile 200'ün üzerinde insanın hayatını kurtarmıştır (<https://www.akut.org.tr/tarihce>, Erişim Tarihi: 26.12.2022). Bugün ülke genelinde 30 ekibi ve çok sayıda gönüllüsüyle çalışmalarını sürdürmekte olan AKUT, sosyal sorumluluk anlayışıyla toplumu bilinçlendirme faaliyetlerini de sürdürmektedir (<https://www.akut.org.tr/tarihce>, Erişim Tarihi: 26.12.2022). 2020 senesinde İzmir'de meydana gelen depremin hemen ardından AKUT, 18 ekibi ve 268 gönüllüsüyle bölgeye ulaşmış, profesyonel teçhizatlarıyla göçük altında kalan afetzedelerin yerlerini tespit ve kurtarma çalışmalarını yürütmüşlerdir (Alkın, 2021).

c. Mahalle Afet Gönüllüleri (MAG)

Büyük yıkımlara ve kayıplara neden olan 1999 Marmara Depremi sonrasında, yerel örgütlenmenin gerekliliği anlayışıyla kurulan Mahalle Afet Gönüllüleri 2000 yılında çalışmalarına başlamış bulunmaktadır (Gül, 2021). MAG, afete hazırlığın ve afet anında ilk müdahalenin mahalle düzeyinde gerçekleştiği tecrübelerinden hareketle, afet bilincinin artırılması ve müdahale çalışmalarının yürütülmesi için toplumun eğitilmesini hedeflemektedir (Gül, 2021). Bu doğrultuda MAG, afet sonrasındaki ilk 72 hayat kurtarma açısından en kritik dönem olduğu ve afet sonrasında ilk 24 saat içinde yakın çevreden yetişen, genellikle eğitimi ve ekipmanı olmayan kişiler tarafından kurtarılan kişilerin oldukça fazla olduğu tecrübesinden hareketle Mahalle Afet Destek Projesi'ni hayata geçirmiştir (<https://www.magder.org/proje/>, Erişim Tarihi: 26.12.2022).

Proje, gerekli eğitim, donanım ve organizasyon sağlayarak, özellikle afet sonrasındaki kritik saatlerde müdahale kabiliyetlerini güçlendirme, profesyonel ekiplerle işbirliği ve koordinasyonu güçlendirme ve afet riskleri ve alınması gereken tedbirler hakkında halkı bilinçlendirme ve afetlere duyarlılığı artırma hedeflerini kapsamaktadır (<https://www.magder.org/proje/>, Erişim Tarihi: 26.12.2022). Proje kapsamında, her bir mahallede afet sonrası ilk müdahaleyi yapabilecek 50 gönüllünün eğitilmesi, gerekli donanımların sağlanması ve profesyonel ekiplere destek verilmesi amaçlanmaktadır. Mahalle düzeyinde afete hazırlık ve müdahale çalışmalarını yönlendirmek üzere alanlarında bilgi sahibi kişilerden, başkan (muhtar), gönüllü koordinatörü, lojistik sorumlusu ile risk ve hasar tespit sorumlusu kişilerden oluşan Mahalle Afet Kurulu bulunmaktadır (<https://www.magder.org/proje/>, Erişim Tarihi: 26.12.2022).

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

Afetler insan hayatını olumsuz yönde etkileyen, mal ve can kayıplarına sebep olan ve bir süreliğine hayatın olağan akışını durduran ya da sekteye uğratan olaylardır. Dolayısıyla tecrübe edilen olumsuzlukların bertaraf edilebilmesi için hem kamu kurumları hem de STK'lar afet yönetimi politikaları kapsamında iş birliği ve koordinasyon içerisinde çalışmalıdır. Afet öncesinde ve sonrasında kamu kurumları ve STK'lar yürüttükleri faaliyetler ve uyguladıkları politikalar çerçevesinde birbirini

tamamlayıcı nitelikte olmalıdır. Buna ek olarak afet esnasında ve afet sonrası saatler hatta dakikalar hayati önem taşıdığı için kısa süre içinde organize olabilecek bir kapasiteye ulaşmaları gerekmektedir. Bu kapasitenin yeterlilik düzeyi afetin büyüklüğüne göre değişeceği için afetin halk tabanında da karşılık bulması oldukça önemlidir. Sivil Toplum Kuruluşlarının doğası gereği toplum ile daha yakın ilişkiler geliştirdiğini göz önüne aldığımızda afetlere yönelik bir seferberlik sürecinin başlatılmasının ve bunun STK'lar eliyle desteklenmesinin süreci hızlandıracağını söylemek mümkündür.

Afet yönetiminde çeşitli kurum ve kuruluşların faaliyet göstermesi her birinin kendine özgü yönetim yapısının olduğu gerçeğini de gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla sahaya çıkıldığında bu kurum ve kuruluşların her birinin iş birliği ve koordinasyon içinde olması, mevzuatla uygulama arasında farklılıkların olmaması afet yönetim sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Bu yüzden kurum ve kuruluşlar arasında ortak çalışmalar yapılmalı ve afet yönetiminde standart bir yapı oluşturulmalıdır.

Toplumda afet bilincinin yerleşmesi de afet yönetiminin bir parçası olmakla birlikte en önemli hususlar arasında yer almaktadır. Afet öncesi bireylere ve topluluklara afetlere yönelik duyarlılık kazandırmak için çeşitli kurum ve kuruluşlarca eğitim programları ya da seminerler düzenlenmelidir. Fakat bu eğitimler ve seminerler bir prosedür olmaktan ziyade toplumda dikkat çekecek ve farkındalığı artıracak uygulamaları içinde barındırmalıdır.

Uluslararası uygulama örneklerine baktığımızda Japonya'da olduğu gibi merkezden yerele sorumluluk düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeylerde STK'ların etkin varlığının sağlanmasının olumlu bir gelişme olacağı düşünülmektedir. Özellikle halk-birey düzeyinde gönüllü örgütlerin çalışmalarıyla afetlere ve acil durumlara karşı bir bilinç ve kültür oluşturulması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Alkın, R.C. (2021). Bütünleşik Afet Yönetimine Sosyolojik Bakış: Toplumsal Yapı, İşlev ve Temel Kavramlar Işığında Bir Okuma Denemesi. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 5(1), 18-34.

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1851499>

Arama Kurtarma Derneği. (2022). Tarihçe. <https://www.akut.org.tr/tarihce> adresinden 26 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.

Ayrancı, E., Helvacıoğlu, İ.H. ve Yaman, F. (2020). Türkiye'nin Ulusal Afet ve Acil Durum Yönetim Sisteminin Mevcut Hali ve Yeni Bir Yönetim Modeli Önerisi. *Dirençlilik Dergisi*, 4(2), 205-220.

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1002241>

Bolat, C., Norm Kadro Kapsamında İstanbul İlçe Belediyelerinde Sivil Savunma Birimlerinin Analizi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2022

Erkal, T. ve Değerliyurt, M. (2009). Türkiye'de AFET Yönetim, *Doğu Coğrafya Dergisi*: 147-164.

Ergünay, O., " Afet Yönetiminde İşbirliği ve Koordinasyonun Önemi " Afet Yönetiminin Temel İlkeleri , Ankara, İsmat Matbaacılık, 2006,

Fişe, G.O., Kabasakal, H., Afet ve İnsan; 1999 Marmara Depreminin Yansımaları, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2008,

- Gül, M., Afet Yönetiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi, *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(44):1613-1619.
- GÜLER, H., Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri, “Zarar Azaltmanın Temel İlkeleri”, Ankara, Jica Türkiye Ofisi, 2008,
- Gökçe, Oktay ve diğerleri. (2008). Türkiye’de Afetlerin Mekansal ve İstatistiksel Dağılımı Afet Bilgileri Envanteri.
https://www.AFAD.gov.tr/kurumlar/AFAD.gov.tr/3491/xfiles/abep_kitap_matbaa_final_04122008_small.pdf (20.03.2022).
- Gündüz, A., Küresel Dünyada Sivil Toplum Kuruluşlarının Ekonomik Kalkınmadaki Rollerini Üzerine Bir Değerlendirme, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 6(10), 2014
- Macit, İ. (2018). Bütünleşik Afet Yönetim Sistemlerinde Karar Destek Sistemi Geliştirilmesi: Mobil Uygulama Örneği. *Uluslararası Yönetim Bilişim Sistemleri ve Bilgisayar Bilimleri Dergisi*, 2(1), 23-41. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/498031>
- Mahalle Afet Gönüllüleri Mag Platformu. (2022). Proje. <https://www.magder.org/proje/> adresinden 26 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.
- Şahin, Ş. (2019). Türkiye’de Afet Yönetimi ve 2023 Hedefleri. *Türk Deprem Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 180-196. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/888059>
- Şimşek, B., Gönüllü Kuruluşların Örgütlenmesi, Küreselleşmenin İnsani Yüzü, (Der. Veysel Bozkurt) Alfa, İstanbul, 2000
- Türk Kızılayı. (2022). Neler Yapıyoruz?. <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/afet-yonetimi> adresinden 26 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.
- Oktay, F. (2022). Afet Yönetimi. https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/afet_yonetimi adresinden 26 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.
- Özmen, B. ve Özden, A.T. (2013). Türkiye’nin Afet Yönetim Sistemine İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 49, 1-28.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/5712>
- Yaylacı, C.T. (2015). Türkiye'deki Afet Ve Acil Durum Yönetimi Uygulamaları: Bir Alan Araştırması [Yüksek Lisans Tezi/ İstanbul Gelişim Üniversitesi].
<http://acikerisim.gelisim.edu.tr/xmlui/handle/11363/81>

Göç Politikalarının Yerel Yönetim Stratejik Planlarında Yansıması: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği

Reflection Of Migration Policies on Local Government Strategic Plans: Case Of Gaziantep Metropolitan Municipality

Sezai Öztop²⁵⁸

Zehra Namli²⁵⁹

Özet

Türkiye, 2011 yılı sonrası Suriyeli göçü ile kısa bir sürede milyonlarca insana ev sahipliği yapar hale gelmiştir. Hem göçle gelen nüfusun büyüklüğü hem de ülkenin her yerine dağılmış olmaları, kamu kurumlarının göçmenlere yönelik yeni stratejiler ve uygulamalar geliştirmesini gerekli kılmıştır. Özellikle, göçmen nüfusunun yoğun yaşadığı sınır bölgesindeki belediyeler olmak üzere birçok belediye, göçmenlerin kent nüfusuna dahil olmalarından kaynaklı güçlükler yaşamaktadır. Suriyeli göçmen nüfusunun en fazla olduğu ikinci il konumundaki Gaziantep'te, Büyükşehir Belediyesi Suriyelileri de dikkate alarak yerel hizmetleri planlamaya ve sunmaya çalışmaktadır.

Bu çalışmada, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin 2015-2019 ve 2020-2024 stratejik plan dönemlerinde göç ve göçmenlere yönelik geliştirdikleri politika, strateji ve uygulamaları tespit etmek ve karşılaştırmak amaçlanmıştır. Bu amaçla, stratejik planlar ve yıllık faaliyet raporları incelenmiştir. Çalışmanın kavramsal çerçeve kısmında göç ve stratejik planlamadan sonra Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin son iki stratejik planı (2015-2019 ve 2020-2024) ve bu planlara ilişkin yıllık faaliyet raporları içerik analizi yöntemiyle incelenerek stratejik planlarda ve yıllık faaliyet raporlarındaki göç ile ilgili elde edilen bulgular aktarılmaktadır.

Sonuç olarak, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde göçün yarattığı sorunlara yönelik farkındalığın giderek arttığı ve stratejik planlar ile yıllık faaliyet raporlarında yeni uygulama ve çözümlerin geliştirildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kamu Politikası, Büyükşehir Belediyesi, Stratejik Plan, Gaziantep

Abstract

Türkiye has become a host country for millions of people from Syria in a short time since 2011. It has required public authorities to implement new strategies and practices toward immigrants since they have a huge population and dispersed in all parts of the country. Many municipalities, especially the municipalities next to the border where many immigrants started to live, have difficulties to provide local services resulted from the inclusion of immigrants into urban population. Therefore, Gaziantep Municipality where second huge population live within the area of responsibility of the metropolitan municipality tries its best to plan and provide local services by considering Syrian immigrants there.

²⁵⁸ Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kamu Politikaları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, sezai.oztop@medeniyet.edu.tr, ORCID:0000-0003-2656-2776.

²⁵⁹ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yerel Yönetimler ve Şehircilik Programı, z.namli1998@gmail.com, ORCID:0000-0002-0532-953X

It is aimed in this study to determine and compare the strategies and practices toward immigrants developed by the municipality in last two strategic plans (2015-2019 & 2020-2024). For this purpose, the strategic plans and the reports of annual activities have been examined. After the review of concepts of migration and strategic planning in the literature, last two strategic plans of Gaziantep Metropolitan Municipality and the annual activity reports are analyzed with the content analysis method, and the findings related to the migration in the strategic plans and the annual activity reports have been summarized.

It has been determined that the awareness of the problems resulted from the migration into Gaziantep Metropolitan Municipality has increased, and new solutions and practices have been developed in the strategic plans and annual activities.

Key Words: Migration, Public Policy, Metropolitan Municipality, Strategic Plan, Gaziantep

GİRİŞ

Göç tarih boyunca yaşanan, medeniyetlerin kurulması ve yıkılmasında etkileri görülen bir gerçekliktir. Göç, geçmişte olduğu gibi 21. yüzyılda da hayatın birçok alanında önemli etkilere sahiptir. Bu etkilerin, göç eden kişiler veya gruplarda, göç alan toplumlarda ve devletlerde önemli değişiklikler doğurduğu görülmektedir. Kontrol edilemediği takdirde, ulus devlet yapısı için tehditler doğurabilen göç, göç alan ülkelerde göçü düzenleme ve entegrasyonu sağlama, yasadışı göçle mücadele, geçici/kalıcı çözümler üretme ve etnik farklılaşmayı dikkate alma amaçlı politikalar geliştirme ihtiyacı oluşturmaktadır (Castels & Miller, 2008: 407). Bu doğrultuda, sadece devletler değil, yerel yönetimlerden uluslararası örgütlere kadar birçok düzeyde kurum ve kuruluş, gittikçe karmaşık bir hal alan göç karşısında çözüm üretme çabası içindedirler (Adıgüzel, 2016: 2).

Uluslararası Göç Örgütü'nün 2022 yılı raporuna göre, 2020 yılında dünya genelinde 281 milyon uluslararası göçmen ve 89,4 milyon yerinden edilmiş kişi vardır (International Organization for Migration, 2021: 3). Rapordaki yerinden edilmiş kişiler ifadesi, sığınmacıları ve mültecileri de kapsamaktadır. 2020 yılı verilerine göre hem gönüllü hem de zorunlu olarak göç eden bireylerin sayısı, önceki yıllara göre büyük bir artış göstermiştir. Bu artıştan Türkiye de önemli derecede etkilenmiştir. Aynı raporda, Meksika-Amerika Birleşik Devletleri koridorundan sonra Suriye-Türkiye koridorunun en büyük ikinci uluslararası göç koridoru olduğu belirtilmiş (International Organization for Migration, 2021: 27) ve Türkiye'nin en çok mülteci barındıran ülke olduğu ifade edilmiştir (International Organization for Migration, 2021: 46). Her ne kadar raporda mülteci olarak yer alsa da Türkiye, bu kitleyi geçici koruma statüsü altına almıştır. 2011 yılında başlayan göç sürecinde, Göç İdaresi Başkanlığı verilerine göre 2012 yılında 14.237 olan geçici koruma statüsündeki Suriyeli sayısı, 2022 yılına gelindiğinde 3,5 milyona ulaşmıştır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022).

11 yıllık sürede, tarihinde görülmemiş bir göç dalgası ile karşılaşan Türkiye, 2013 yılında yürürlüğe koyduğu 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve 2014 yılında kurduğu Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile bu göçe karşı merkezi yönetim yapısında örgütlenmeye gitmiştir (Sağiroğlu, 2016: 251). 2021 yılında bu genel müdürlük Göç İdaresi Başkanlığına dönüştürülmüştür. Ancak bu süreç sadece merkezi yönetim tarafından yürütülebilecek ve yönetilebilecek bir durum değildir. Sivil toplum kuruluşları, uluslararası aktörler, üniversiteler gibi diğer kurum ve kuruluşların yanı sıra önemli bir aktör olarak belediyelerin de bu sürece dahil edilmesi göç yönetiminin başarısı açısından önemli bir husustur. Çünkü geçici koruma altındaki Suriyelilerin büyük çoğunluğu kamplarda değil, şehirlerde

hayatını sürdürmektedir. Başta sınır şehirleri olmak üzere İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerde yaşayan Suriyeliler, belediyelerin hizmetle yükümlü olduğu nüfusa eklenmişlerdir. Dolayısıyla, göçten yoğun olarak etkilenen belediyelerin bu kitleye karşı geliştirdiği politika ve faaliyetler önem kazanmıştır. Bu çalışmanın amacı 2022 yılı verilerine göre İstanbul'dan sonra en çok geçici koruma altındaki Suriyeliye ev sahipliği yapan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin bu kitleye karşı olan bakış açısını, geliştirdiği strateji ve politikaları 2015-2019 ve 2020-2024 stratejik planları ve yürüttüğü faaliyetleri 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 ve 2021 yılı faaliyet raporları üzerinden değerlendirmek ve yıllar içerisinde oluşan farklılıkları tespit etmektir.

Çalışmanın başında, literatürden elde edilen göç kavramları ve göç politikaları incelenmiş, ardından stratejik planlamanın Türkiye'de kamu yönetimindeki gelişmesine yer verilerek Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin stratejik plan ve faaliyet raporları göç ekseninde analiz edilmiştir.

1. GÖÇ VE GÖÇ POLİTİKALARI

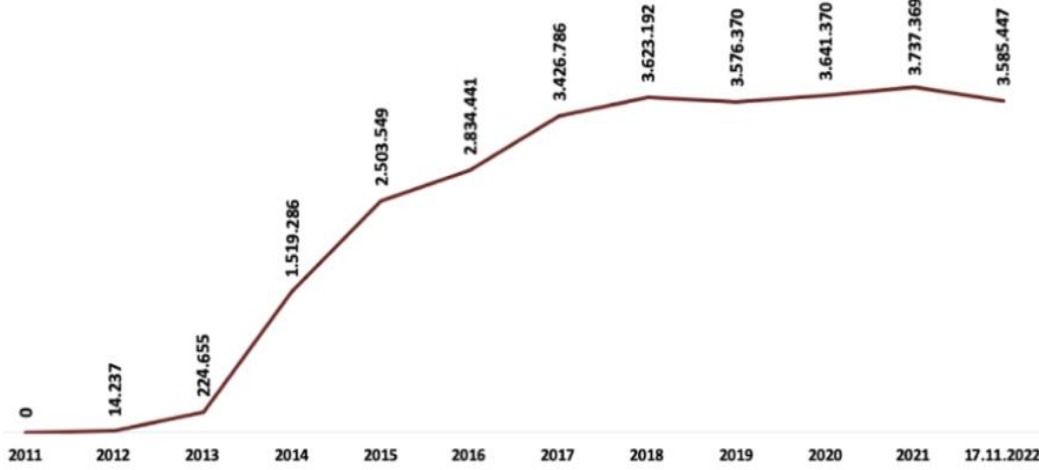
Göç, birçok farklı tanıma ve sınıflandırmaya sahip bir kavramdır. Göç, bireylerin sosyal, ekonomik, siyasi veya doğal nedenlerden dolayı coğrafi olarak yer değiştirmesi olarak tanımlandığı gibi (Adıgüzel, 2016: 2), coğrafi mekân değiştirme sonucu toplumların yapısında değişikliklere yol açan nüfus hareketi olarak da tanımlanmaktadır (Özer, 2004: 11). Göçü sadece bir coğrafi yer değişikliği olarak değil de göçmenlerin ve gelecek kuşakların tüm hayatını etkileyen bir olgu olarak görmek de önemlidir (Adıgüzel, 2019: 15). 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda yer alan göç tanımı ise, düzenli göç ve düzensiz göç olarak ayrılmaktadır. Bu doğrultuda yasal yollarla yabancıların, Türkiye'ye girmeleri, Türkiye'de kalmaları ve Türkiye'den çıkmaları düzenli göç olarak tanımlanırken bunların yasa dışı yollarla gerçekleştirilmesi durumunda düzensiz göç ortaya çıkmaktadır.

Göç eden bireyler ise farklı kavramlar altında tanımlanmaktadır. Bu kavramlar, göçmen, mülteci, sığınmacı ve yerinden edilmiş kişiler olarak sıralanabilir. Evrensel olarak kabul görmüş bir göçmen tanımı olmamakla birlikte göçmen, çeşitli nedenlerden dolayı daha iyi bir yaşam sürmek amacıyla kendi isteği doğrultusunda yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden kişi olarak ifade edilmektedir (International Organization for Migration, 2004: 37). Mültecilik ise 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesine göre, ırk, din, siyasi görüş ve bir sosyal kimliğe ait olmaktan kaynaklı olarak vatandaşı olduğu ülkede baskı ve zulme uğrayan kişilerin haklı sebeplerle başka bir ülkeye gitmesi ve vatandaşı olduğu ülkeye dönmek istememesi sonucu verilen bir yasal statüdür. Sığınmacı ise mültecilik başvurusu yapan ve başvuru sonucunu bekleyen kişidir (International Organization for Migration, 2004: 74). Yerinden edilmiş kişiler ise iç çatışma veya doğal afetler sonucunda yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kalan kişileri tanımlamak için kullanılır (International Organization for Migration, 2004: 100).

Türkiye, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesine, sadece Avrupa'dan gelen kişilere mültecilik statüsü vereceği şartıyla onay vermiştir. Bu doğrultuda Suriye'den Türkiye'ye gelen kişilere mültecilik statüsü tanınmamıştır. Dolayısıyla Suriyeliler 2014 yılında çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliğine göre geçici koruma statüsündedir (Sağiroğlu, 2016: 41). Bu yönetmelikte geçici koruma, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış ve geri dönmesi mümkün olmayan kitlesel veya kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlara gelen kişilere sağlanan korumayı ifade etmektedir. Geçici koruma kayıtlarının

tutulduğu kurum olan Göç İdaresi Başkanlığı tarafından oluşturulan grafikte, 2011 yılından bu yana geçici koruma altına alınmış Suriyeliler gösterilmektedir.

Grafik 1: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

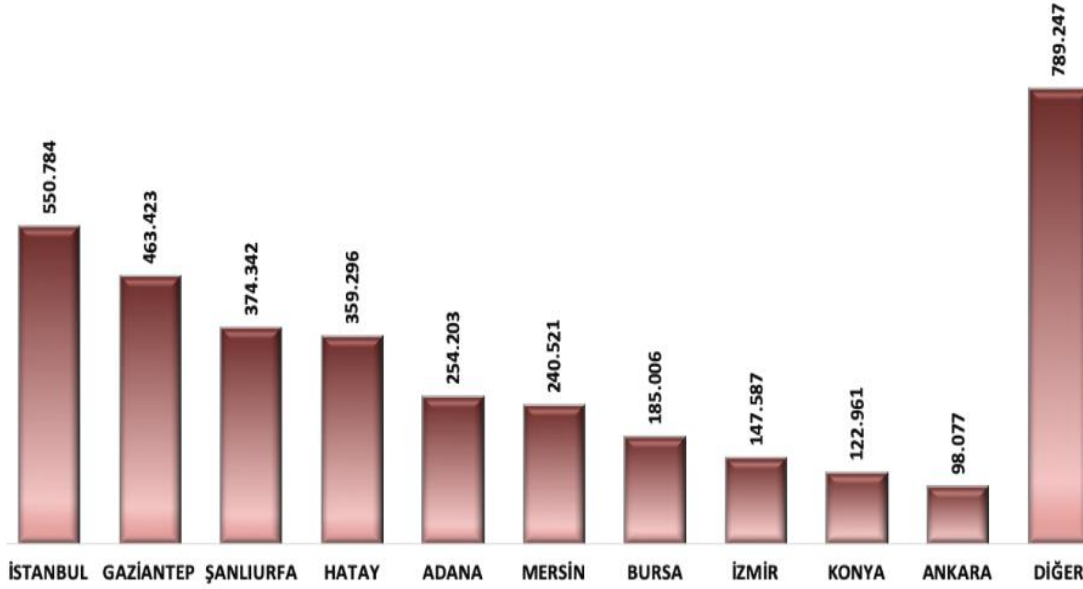
Devletler, maruz kaldıkları göçleri düzenlemek ve kısa/orta/uzun vadeli politikalar geliştirme gayreti içindedirler. Göç politikaları diğer kamu politikalarından birçok yönüyle ayrılmaktadır. Oy verme hakkı bulunmayan göçmenlere yönelik politikaların üretilmesinde, hükümetin, göçe karşı olumsuz seçmenlerin görüşlerinden endişe duyarak çekimser kaldığı görülebilmektedir. Ancak göç politikalarının oluşturulmasında sadece ulusal faktörler etkili olmayıp, uluslararası faktörler de etkilidir. Aynı zamanda göç politikaları, sağlık, güvenlik, eğitim ve vatandaşlık başta olmak üzere birçok politika ile bağlantılı olup kayıt dışı göçler, bu politikaların etkisini sınırlandırabilmektedir (Kesgin & Öztaş, 2015: 62)

Soğuk savaş ve 11 Eylül saldırıları sonrasında gelişmiş ülkelerin göç konusunda yaklaşımında sınır güvenliği belirleyici unsur ve temel hedef haline gelmiştir (Castles & Miller, 2008: 400). Göç politikalarının ve yönetiminin güvenlik eksenini etrafında şekillendirilmesi, insan hakları boyutundan uzaklaşarak göç akınlarına karşı daha korumacı politikalar oluşturulmasına yol açmıştır. Ancak, bu tür durumlarda sorun iki boyutludur. Dikkate alınması gereken hem ev sahibi toplumun hem de göç eden toplumun korunmasıdır. Dolayısıyla devletlerin, göç politikalarında sınır güvenliği ve insan hakları arasındaki dengeli politikalar oluşturmasını gerekli kılmaktadır.

Türkiye'nin 2001'den beri Avrupa Birliği'ne uyum süreci doğrultusunda şekillenen göç politikaları (Sağiroğlu, 2016: 249), 2011 sonrası süreçte önemli değişimler geçirmiştir. 2011 yılından 2015 yılına kadar "açık kapı politikası" uygulayarak sınırlarını Suriyelilere açan Türkiye (Ulusoy & Çıtır, 2016: 239), artan terör olayları ve güvenlik tehdidinden dolayı 2015 itibarıyla kapıları kapatmış ve Suriye sınırında duvar inşasına başlamıştır (Ayman, 2016: 81). Kısa bir süre içerisinde bu kadar büyük bir kitleyle karşılaşılması eğitim, sağlık, güvenlik, kentsel hizmet ve sosyal hizmet alanları başta olmak üzere birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu durum, göç yönetiminin sadece merkezi yönetim eliyle yürütülemeyeceği, yerel yönetimler başta olmak üzere üniversiteler, sivil toplum kuruluşları gibi

farklı paydaşların da sürece dahil edilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Göçün çok boyutlu yapısı, göç yönetişimini mecburi kılmıştır (Coşkun, 2021: 253). Bu noktada özellikle uyum konusunda yerel yönetimlere önemli sorumluluklar düşmektedir (RESLOG, 2020: 21). Doğrudan sorumlu olmasa da belediyeler, kendi inisiyatifiyle kent içindeki nüfusa karışan geçici koruma altındaki Suriyelilere de hizmet sunmak zorunda kalmaktadır. Bu durum, yerleşik nüfusa göre mali kaynak sunulan ve bürokratik örgütlenmeye sahip belediyeleri idari ve mali açıdan zora sokmaktadır.

Grafik 2: Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin 10 İle Dağılımı

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

2. STRATEJİK PLANLAMA

Küresel boyutlu değişimler özellikle 2000’li yıllardan itibaren Türk kamu yönetiminde güçlü reformlarla kendisini göstermiştir. Bu reformlarda temel kavramlar etkinlik, verimlilik, şeffaflık, hesap verebilirlik, performans yönetimi, yerelleşme, vatandaş memnuniyeti, sonuç odaklılık olmuştur (Öztop, Ateş, Lamba, 2016:23). Tüm bu kavramları da içine alan bir çağdaş yönetim tekniği olan stratejik yönetim kamu yönetimlerinin değişim sürecinde kullandığı uzun vadeli bakışı sağlayan bir tekniktir. Stratejik yönetim sadece planlama, örgütlenme, yönlendirme, eşgüdüm ve denetim olarak sayılan salt yönetim fonksiyonlarının yanı sıra çevresel tehdit ve fırsatları da dikkate alarak etkileşimli bir değişim sağlayan bir yönetim tekniği olarak görülmektedir (Bozkurt, 2019: 71).

Türk kamu yönetimi açısından stratejik planlamaya ilişkin gelişmelerin mali boyutlu ilk uygulamaları 1995 yılına kadar götürülebilse de (Güven ve Bağdigen, 2008: 139), planlama anlayışlı kamu yönetimi uygulamaları 1933 yılında “Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı” ile başlamıştır (Mirze, 2014: 1). “2000’li yıllarda stratejik yönetimin bir aracı olarak uygulamaya geçen stratejik planlama anlayışının temelinde, kamu kurumlarının bürokratik ve hiyerarşik kuralları değil, temel kamu hizmetlerinin neler olması gerektiği ve nasıl sunulması gerektiği konusunda gelecek senaryo analizleri yapma anlayışı yatmaktadır” (Demirkaya, 2021: 388).

Türk kamu yönetimi açısından stratejik planlama ilk olarak 12 Temmuz 2001 tarihinde Dünya Bankası ile imzalanan 1. Program Amaçlı Mali ve Kamu Sektörü Uyum Kredi Anlaşması ile gündeme gelmiş ve mevzuatta sıkça yer almaya başlamıştır (Yılmaz, 2002:77; Öztop, 2020:118). Esasen uygulamaları devam eden ve özellikle kamu maliyesi açısından oldukça etkili bir dokunuş sağlayan 2003 tarihli 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu stratejik planlamanın yeni tetikleyicisi olmuştur. Hemen peşinden 2004 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2005 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, stratejik planlamayla ilgili belediyelerin görev ve sorumluluklarını belirlemiş ve nüfusu 50.000'i aşan tüm belediyelere stratejik plan uygulama yükümlülüğü getirilmiştir (Genç, 2021: 100).

Kamu kurumları tarafından beş yıllık süre için hazırlanan ve süre sonunda ulaşılmak istenen vizyona yönelik amaçlar ve hedefler doğrultusunda izlenecek stratejileri belirleyen stratejik planlar, hem kurumların izleyecekleri yolu gösteren bir rehber hem de kurumların plan ve faaliyetlerini kamuoyuna açıkladıkları bir araçtır (Öztop, 2021: 179). Kısaca planlama, uygulama ve kontrol adımlarını içeren stratejik yönetimin adımları mevcut durum analizi, misyon ve vizyon tespiti, stratejik amaçlar ve hedefler belirleme, maliyet tespiti ve izleme/değerlendirme adımlarından oluşmaktadır (Şentürk, 2005: 24-27).

Stratejik yönetimin esasen özel sektörde yaygın kullanımı olmasına rağmen, kamu ve üçüncü sektörde faaliyet gösteren tüm örgütlerin globalleşme ve bunun getirdiği rekabet olgusu karşısında daha stratejik düşünmeye, stratejik planlamaya, stratejik kararlar almaya daha fazla yöneldikleri görülmektedir (Aktan, 2006: 167). “Kamu sektöründe stratejik planlamayı uygulayan ülkelerin başında İngiltere, ABD, Kanada, Yeni Zelanda, Avustralya, Almanya, Hollanda, Fransa, İsveç, Norveç, Güney Afrika ve İrlanda gelmektedir. Daha sonra Meksika, Çekya, İtalya, Belçika, Bulgaristan, Romanya, Litvanya, Güney Kore, Singapur, Taylan, Malezya ve Türkiye’de de stratejik planlama uygulanmaya başlamıştır” (Songür, 2011: 75).

Stratejik planlamanın Türk kamu yönetimindeki uygulamalarını kolaylaştırmak amacıyla görevlendirilen Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) bu amaçla, 2003 yılının Mayıs ayında Kamu Kuruluşları için Stratejik Planlama Kılavuzu yayınlamış; 2006 yılında ise güncellemiştir.²⁶⁰ Ayrıca DPT 2006 yılında, pilot uygulama olarak farklı özelliklere sahip sekiz kamu idaresinin stratejik planlarını tamamlayarak diğer idarelere örnek olması açısından web sitesinde yayınlamıştır (Öztop, 2007: 141).

Kamu idarelerinin stratejik planları bu kılavuz ve 2006 yılında çıkarılan Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik²⁶¹ çerçevesinde değerlendirilirken yerel yönetimlerin stratejik planları kendi meclisleri tarafından kabul edildikten sonra bilgi amaçlı olarak İçişleri Bakanlığına (başlangıçta DPT’ye de) gönderilmektedir.

Hazırlanan kılavuz ve pilot uygulama örnekleri sayesinde, büyükşehir belediyeleri tarafından hazırlanan ilk stratejik planların ilgili kriterleri önemli ölçüde karşıladıkları görülmüş; ancak stratejik planın mali boyutunun planlanması ile izleme ve değerlendirme yöntemlerinde bazı eksiklikler tespit edilmiştir (Kerman vd., 2013: 128). 2006 yılında ilk uygulamadan sonra belediyeler stratejik planlama

²⁶⁰ Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçildikten sonra Kılavuz 2018 ve 2021 yıllarında güncellenmiştir.

²⁶¹ Bu Yönetmeliğin amacı, stratejik plan hazırlamakla yükümlü kamu idarelerinin ve stratejik planlama sürecinin temel aşamaları ile bu sürece ilişkin takvimin tespiti, stratejik planların değerlendirilmesi, kalkınma planı ve programlara uygunluğunun sağlanmasına yönelik usul ve esasların belirlenmesidir.

açısından büyük deneyim kazanmışlardır. Ayrıca, 2003 yılı Mayıs ayında yayınlanan ilk Stratejik Planlama Kılavuzu 2006 yılı Haziran ayında Devlet Planlama Teşkilatı, 2018 yılında Kalkınma Bakanlığı ve 2021 yılında ise Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından güncellenerek geliştirilmiştir.

4. GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN STRATEJİK PLANLARI VE FAALİYET RAPORLARINDA GÖÇ POLİTİKALARI

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, göç politikalarının yerel yönetimler üzerindeki yansımalarını tespit etmektir. Bu amaçla, belediye stratejik planları ve faaliyet raporları inceleme alanı olarak seçilmiştir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmanın kapsamı olarak Türkiye’de Suriyeli sayısı bakımından ikinci sırada yer alan Gaziantep ili seçilmiştir. Bu doğrultuda, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan iki stratejik plan (2015-2019; 2020-2024) ve bu dönemlere ait yıllık faaliyet raporlarından yedisi (2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 ve 2021) içinde göç ile ilgili hususlar incelenmiştir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, yöntem olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yönetime uygun olarak, son iki stratejik plan ve faaliyet raporları içindeki göç ile ilgili ifadeler tespit edilmiştir. Bu tespitler, araştırmanın bulguları başlığı altında aktarılmaktadır.

3.4. Araştırmanın Bulguları

Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin web sitesinden (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2022) temin edilen 2015-2019 ve 2020-2024 dönemlerine ait stratejik planlar, içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

3.4.1. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planında, birinci bölümde stratejik planlama formatına uygun olarak Gaziantep’in tarihine, belediyenin durumuna, Gaziantep Su ve Kanalizasyon İdaresine yer verilmiş; ikinci bölümde, durum analizi başlığı altında tarihsel süreçteki belediyelerle ilgili yasal düzenlemelere, kanun hükmündeki kararnamelere, bakanlar kurulu kararlarına yer vererek derinlemesine bir yasal mevzuat analizi yapılmış; üçüncü bölümde büyükşehir belediyelerinin hukuki yapısı, görev, yetki ve sorumlulukları ifade edilmiş; dördüncü bölümde, büyükşehir belediyesinin teşkilat yapısı incelenmiş; beşinci bölümde, büyükşehir belediyesinin mali yapısı ele alınmış; altıncı

bölümde ise büyükşehir belediyesinin yetki ve sorumluluk alanları için yasama, yürütme ve yargı organlarından doğan mevzuat tasnif edilmiştir.

Planın yedinci bölümünde, stratejik plan ve kalkınma planının ilişkisi incelenmiştir. Göç konusu da kalkınma planı ile uyum sağlama açısından ele alınmıştır. 10. Kalkınma Planında yer alan “İç ve dış göçler, farklı kültür ve sosyal kesimlerin şehirlerde bir araya gelmesine neden olurken, bir yandan da alt yapı ihtiyacının artmasına, gelir eşitsizliklerine, güvenlik ve sosyal uyum sorunlarına yol açmakta, şehirlerde sosyal ve mekânsal ayrışma riskini beraberinde getirmektedir” ifadesine yer verilmiş ve bu doğrultuda Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı ve Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından kültür sanat festivalleri, madde bağımlısı çocukların uyum sürecine katkı sağlanması, kadın dayanışma merkezi ve dezavantajlı gruplara yönelik diğer çalışmaların yapıldığı belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2015: 156).

Ayrıca 10. Kalkınma Planında yer alan “Son dönemde önemli ilerlemeler kaydedilmekle birlikte, bölgesel dengesizliklerin azaltılmasına olan ihtiyaç devam etmektedir. Bu dengesizlikler işsizlik, gelir dağılımı, toplumsal barış, güven, sosyal uyum, kaynakların atıl kalması ve potansiyelin kullanılmaması, aşırı göç gibi sorunların yanında şehirleşme ve yerleşme sorunlarımızın da ana kaynaklarından biri olarak önemini korumaktadır. Bu bakımdan bölgesel gelişme politikaları kapsamında kentsel ve kırsal alanda bütün yerleşimlerde temel yaşam kalitesi standartlarının sağlanması, kapsayıcı kalkınma ve fırsat eşitliği için mekânsal dezavantajların doğurduğu kısıtların asgari düzeye indirilmesi gerekmektedir.” ifadesi doğrultusunda Fen İşleri Daire Başkanlığı ve Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından Gaziantep Yerel Eşitlik ve Eylem Planının hazırlanması ve dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalar yapıldığı ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2015: 157).

Kalkınma Planında “iç ve dış göç”, “sosyal dayanışma ve kaynaşma”, “sosyal uyum”, “aşırı göç” kavramları net bir şekilde ifade edilmesine rağmen stratejik planda ilgili maddelerden doğan yükümlülüklerin ifade edilmesinde doğrudan “göç”, “göçmen-sığınmacı-mülteci”, “uyum” gibi kavramlar kullanılmamış, kapsayıcı bir ifade olan “dezavantajlı grup” ifadesi kullanılmıştır. Yedinci bölümde ayrıca paydaş analizi ve GZFT analizi yapılmıştır. Burada dikkat çeken husus, GZFT analizinin tehditler başlığın altında “niteliksiz göç” (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2015: 177) ifadesinin kullanılmış olmasıdır. Niteliksiz göç ifadesi ile neyin kastedildiği anlaşılmamaktadır.

Planın sekizinci bölümünde vizyon, misyon, temel değerler, ilkeler ve amaçlar ele alınmıştır. Stratejik amaç 4, sosyal hizmet uygulamalarının etkinleştirilmesi olarak belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2015: 182). Bu amaca yönelik olarak belirlenen hedef 2’de sosyal refahı ve dayanışmayı güçlendirmek, hedef 6’da dezavantajlı grupları sosyal hayatın parçası haline getirmek olarak belirtilmiştir. Stratejik amaç 4 doğrultusunda yürütülecek faaliyetler olarak; ihtiyaç sahiplerini tespit ederek, toplumun bütün kesimlerinin ihtiyaçlarını insan onuruna yakışır şekilde karşılamak, “İnsana Hizmet, Hakka Hizmettir” anlayışıyla Gaziantep’te bulunan bütün ihtiyaç sahiplerini tespit etmek ve Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi ile destekleri sağlamak olarak ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2015: 194). Stratejik amaç 5, kentin kültür, sanat, turizm ve eğitim alanındaki gelişimine katkıda bulunarak cazibe merkezi haline gelmesinin sağlanması olarak belirtilmiş; bu amacın altında Gaziantep’in bir sanayi şehri olması nedeniyle, göç için önemli cazibe merkezi haline geldiğine yer verilmiştir. Bu yoğun göçün yarattığı baskının, sosyal göstergeleri olumsuz etkilediği tespiti yapılmış olmasına rağmen (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2015: 195) buna yönelik bir

çözüm veya eylem belirlenmediği görülmüştür. Planın dokuzuncu bölümünde, maliyetlendirme, onuncu bölümünde ise izleme ve değerlendirme kısımlarına yer verilmiştir.

Sonuç olarak, Gaziantep'in 2011 yılından itibaren yüz yüze kaldığı göç dalgasına rağmen stratejik planda, göç, göçmenler ve mültecilerle ilgili doğrudan bir ifade bulunmadığı bunun yerine “dezavantajlı grup-kesim” ve/veya “bütün ihtiyaç sahipleri” şeklinde daha genel ifadelere yer verildiği görülmektedir.

3.4.2. Yıllık Faaliyet Raporlarındaki (2015, 2016, 2017, 2018, 2019) Bulgular

2015-2019 stratejik plan döneminde yayınlanan faaliyet raporlarını incelemek, Gaziantep Belediyesinin mültecilere yönelik olarak yürüttüğü faaliyetleri tespit etmek açısından önemlidir.

3.4.2.1. 2015 Yılı Faaliyet Raporu

2015 yılı faaliyet raporunun üçüncü bölümünde faaliyetlere ilişkin genel bilgilere ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı tarafından Sığınmacılar Derneği ile birlikte Suriyeli kadınlara yönelik Suriye ve Gaziantep mutfağı atölyeleri düzenlendiği ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2016: 100). Sağlık ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı tarafından iki adet Suriyeliler Bilgi ve Eğitim Merkezi oluşturulmuştur. Merkezde, 31 Suriyeli ve 4 Türk öğretmen olmak üzere 43 personel görev yapmakta ve yaklaşık 1400 Suriyeli çocuğa Türkçe dil eğitim ve kendi müfredatlarında örgün eğitim verilmekte olduğu belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2016: 108). Ayrıca Gaziantep Valiliği ve Büyükşehir Belediyesi arasında protokol imzalanarak Ensar Toplum Merkezi oluşturulmuştur. Bu merkezde, eğitim, sağlık, sosyal, psikolojik ve hukuki alanlarda Suriyelilere danışmanlık hizmeti verilmektedir. 2015 yılında 1016 Suriyelinin bu merkezin faaliyetlerinden yararlandığı belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2016: 108).

3.4.2.2. 2016 Yılı Faaliyet Raporu

Belediyenin 2016 yılı faaliyet raporu incelendiğinde, teşkilat şemasında Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığının altında Göçmen İşleri Şube Müdürlüğüne yer verildiği dikkat çekmektedir. Üçüncü bölümde, faaliyetlere ilişkin genel bilgiler ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı tarafından yürütülen “Toplumsal Duyarlılık Projesi” kapsamında Gaziantep Üniversitesi öğrencileri rehberlik görevi yürütmüştür. Bu proje kapsamında 2017 yılında da Suriyeli üniversite öğrencileri ve Suriyeli küçük çocukların katılacağı bilim atölyeleri düzenlenmesi için çalışmalar yapılmaktadır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017: 112). Ayrıca “Oyun ve Oyuncak Müzesi Atölye Çalışmaları” kapsamında, müzede gerçekleştirilen çalışmalara, aralarında Suriyeli misafir çocuklar ve engelli çocukların da olduğu 1549 öğrenci katılmıştır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017: 116).

Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı bünyesinde kurulan Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü'nün amacı, “insan hakları ve sosyal adalet temelinde etkin sosyal hizmet sunumu yapmak, Belediyenin Suriyeliler ile çalışan birimleri arasında koordinasyonu sağlamak, uluslararası kurumlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılmasını sağlamak, ihtiyaç odaklı projeler üretip,

yürütmektir.” şeklinde ifade edilmiştir. Suriye krizine yönelik belediyenin yürüttüğü çalışmaların acil müdahale ve insani yardım temelinden, kapasite geliştirme ve toplumsal kalkınmayı sağlamaya yönelik olarak değiştiği ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017: 126).

Suriyeli Misafirler Eğitim Merkezinde, 2016 yılında 1192 öğrencinin eğitim gördüğü ifade edilmiştir. Ensar Toplum Merkezinde ise 4.720 kişiye danışmanlık hizmeti verilmiş ve kayıtlı 670 çocuk ve 70 yetişkin eğitsel, kültürel ve sportif etkinliklerden yararlanmış (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017: 126). Dış İlişkiler Daire Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetlerle “Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Meslek Edindirme Merkezi Kurulması Projesi” kapsamında, UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) İlgili Birimi ve Sağlık ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı işbirliğinde, Suriyeli sığınmacıların sosyal ve iş hayatına entegrasyonlarını kolaylaştırmak için mesleki eğitimler verildiği ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017: 191). Faaliyet raporunun dördüncü bölümünde, kurumsal kabiliyet ve kapasitenin değerlendirilmesinde zayıflıklar başlığı altında, şehrin yoğun göç almakta olduğu belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017: 243). Beşinci bölümde öneri ve tedbirler başlığı altında ise “Gaziantep’in son zamanlarda aldığı göç; güvenlik, eğitim ve sağlık gibi birçok hususu etkilemektedir. Bununla birlikte şehrimizin bu zorlukları gidermesi amacı ile Milli Eğitim Müdürlüğü’nün eğitim öğretim alanında İl sağlık müdürlüğü’nün ek binalar hususunda, kolluk kuvvetlerimizin de takviye edilmesi riski minimum dereceye indirecektir.” ifadesine yer verilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017: 246).

3.4.2.3. 2017 Yılı Faaliyet Raporu

Belediyenin 2017 yılı faaliyet raporunun üçüncü bölümünde, faaliyetlere ilişkin genel bilgi ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetler olarak; GASMEK Merkezlerinde Suriyelilere yönelik birçok branşta kursların açıldığı, 1262 Suriyelinin eğitim gördüğü ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2018: 130). Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü Faaliyetleri Suriyeli Misafirler Bilgi ve Eğitim Merkezinde bir önceki yıla göre farklı olarak “Türk okullarına geçişi kolaylaştırmak adına, yoğunlaştırılmış Türkçe dersleri” verildiği ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2018: 131). Ayrıca Ensar Toplum Merkezinde ihtiyaca yönelik olarak birçok alanda hizmet verildiği belirtilmiş, kuruluşundan bu yana 11.000 Suriyelinin bu hizmetlerden yararlandığı vurgulanmıştır. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından yürütülen önemli projeler olarak; “Suriyeli Misafirlerin Eğitim ve Sosyo-Ekonomik Kazanımlarının Artırılması Yoluyla Toplumsal Entegrasyonlarının Geliştirilmesi Projesi”, “Ensar Toplum Merkezinde Suriyeli ve Türk Çocuklara Yönelik Faaliyetlerin Desteklenmesi ile Sosyal Uyumun Güçlendirilmesi Projesi”, “Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığına Bağlı 4 Merkezin Bakım Onarım Tefrişatı ve Suriye Okulları İçin Ulaşım Desteği”, “Çocuklar için Sportif Eğitim Destek Projesi” ve “Yüreğinden Güç Alanlar Projesi” sıralanmıştır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2018: 132). Bu projelerde, uluslararası örgütlerle, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılmıştır. Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığınca 9-17 yaş grubu çocuk ve gençlerden oluşan 60 kişilik Suriyeli Çocuklar Korosunun eğitim aldığı ve yıl içerisinde 4 konser verdiği ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2018: 140). Basın yayın ve halkla ilişkiler başkanlığı tarafından Gaziantep Üniversitesi tarafından mültecilerin yoğun olarak yaşadığı mahallerdeki sorunlara yönelik yapılan araştırmaya destek toplantısı düzenlenmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2018: 162). Dış ilişkiler dairesi başkanlığınca yürütülen faaliyetler olarak Uluslararası Göç Zirvesi Toplantısı ile

Küresel Güç ve Kalkınma Forumu'na katılım sıralanmıştır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2018: 174). Faaliyet raporunun dördüncü bölümünde, kurumsal kabiliyet ve kapasitenin değerlendirilmesinde zayıflık olarak “şehrin yoğun göç alıyor olması” belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2018: 251).

3.4.2.4. 2018 Yılı Faaliyet Raporu

Büyükşehir belediyesinin 2018 yılı faaliyet raporunun üçüncü bölümünde faaliyetlere ilişkin genel bilgiler ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetler olarak Aşevlerinden Suriyeli misafirlerin de yararlandığı belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2019: 121). Suriyeli Bilgi Eğitim Merkezinde toplamda 2990 çocuğun eğitim gördüğü, 9 adet servis aracı ile Suriyeli öğrencilerin ücretsiz olarak okullara taşındığı ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2019: 124). Ayrıca Ensar Toplum Merkezi'nde 2018 yılında toplam, 7273 Suriyelinin eğitim ve danışmanlık hizmeti aldığı belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2019: 124). Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen faaliyetler olarak; Suriyeli öğrenciler için yapılan şehir tanıma ve Kur'an Kursu öğrencilerine yönelik yapılan 211 gezi ile 8.070 kişiye ulaşıldığı ve 18 kişiden oluşan Suriyeli Çocuklar Korosunun uzman eğitimler tarafından eğitildiği, koronun 2018 yılında bir konser verdiği ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2019: 131).

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı tarafından “Kardeşlik Sınır Tanımaz Suriyeliler Futbol Turnuvası” etkinliğinin düzenlendiği ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2019: 151). Dış İlişkiler Daire Başkanlığınca “Avrupa Parlamentosu Suriyeli Mülteci Kriziyle Mücadelede Türk Belediyelerinin Potansiyelleri” ve “GBB 2018 UA Göç Diyalogu Etkin Küresel Göç Yönetimi Kapsayıcı ve Yenilikçi Ortaklıklar” toplantılarına katılım sağlandığı belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2019: 169). Raporun dördüncü bölümündeki zayıflıklar başlığı altında, şehrin yoğun göç alması vurgulanmıştır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2019: 238).

3.4.2.5. 2019 Yılı Faaliyet Raporu

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2019 yılı faaliyet raporunda, teşkilat şemasında önceki yıllardan farklı olarak Kadın, Aile, Eğitim ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığının bünyesinde Göç Yönetimi Şube Müdürlüğü yer almıştır. Raporun üçüncü bölümünde, faaliyetlere ilişkin genel bilgi ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Kadın, Aile, Eğitim ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetler olarak aşevlerinden Suriyeli misafirlerin de yararlandığı (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 119) ve Ensar Toplum Merkezinde sunulan hizmetlerden 2019 yılında yaklaşık 19.000 Suriyelinin faydalandığı belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 123). Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığınca “2019 yılında koro toplulukların çalışmaları, Halk oyunları, Çocuk Ritim ve Suriyeli çocuk korolarının çalışmaları, eğitimler, toplantılar, gösteriler ve konserler için kullanılan kültür merkezi ile 29.919 kişiye ulaşıldığı” ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 131).

Ayrıca ARGE daire Başkanlığınca yürütülen “Göç Oyunu” projesine yer verilmiştir. Bu proje, Türkiye ve Dünyada dezavantajlı bölgelerde bulunan çocuklar için bir belediye tarafından yapılmış ilk projedir. Bu proje ile ötekileştirme probleminin aşılması, birlikte öğrenecekleri ve birbirlerinin hayatına katkı

sağlayacakları bir platform oluşması, karşılıklı yeteneklerin kullanılması ve bu sayede öğrenim sağlanması hedeflenmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 158). Zabıta Dairesi Başkanlığınca yürütülen faaliyetlerde Suriyeliler de konu olmuştur. Dış İlişkiler Daire Başkanlığında yürütülen faaliyetler olarak “Kentsel Göç Konusunda Bilgi İnşası, Zorlukları ile Mücadele İnovatif Araç Ve Uygulamalar Amman- Ürdün”, “Suriye Bölgesel Yönetim Temsilcilerinin Gaziantep Ziyareti”, “Nüfus Hareketleri ile Güvenlik Arasındaki İlişki Hakkında Akdeniz Parlamenter Asamblesi Toplantısı”, “Romactedromanlar ve Göçmenler Görev Takımı Toplantısı”, “Göç ve Yerinden Edilmeye Yönelik Yerel Çözümler Forumu”, “Göç Konulu İstişare” “BMKP Göç Zirvesi Hazırlık Toplantısı”, “Göç ve Yerinden Edilmeye Yönelik Yerel Çözümler Uluslararası Forumu” ve “Küresel Mülteci Forumu” toplantılarına katılım sağlandığı ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 171,175,176,178,182,183). Raporun dördüncü bölümünde, kurumsal kabiliyet ve kapasite değerlendirilmiştir. Zayıflıklar olarak şehrin yoğun göç almakta olduğu tekrar belirtilmiştir.

3.4.3. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı

Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin 2020-2024 Stratejik Planı, göç ve mülteci-sığınmacılara bakış açısından belediye kurumunda yaşanan değişimleri ve Suriyeli göçünün başlamasının ardından 9 yıl geçmesiyle yerel politika ve uygulamaların nasıl şekillendiğini görmek açısından önemlidir. 2020-2024 Stratejik Planının birinci başlığında yer alan yönetici özeti kısmında stratejik amaç ve hedefler sıralanmıştır. Bu kapsamda stratejik amaç 3, toplumsal gelişimi desteklemek şeklinde belirlenmiştir. Bu amaca yönelik oluşturulan stratejik hedeflerden bir tanesi “kadınlara, çocuklara ve *ihtiyaç sahibi diğer toplumsal kesimlere* yönelik hizmetlerin kapsamını ve niteliğini artırmak, ailenin korunmasına ve bireylerin kişisel, sosyal ve mesleki gelişiminin desteklenmesine yönelik programlar gerçekleştirmek” olarak ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 14). İkinci başlıkta, temel performans göstergelerine ve üçüncü başlıkta, stratejik planın hazırlık sürecine yer verilmiştir. Dördüncü başlıkta, Gaziantep hakkındaki temel veriler ifade edilmiştir. Burada dikkat çeken nokta, iç göç verilerine yer verilirken dış göç verilerine yer verilmemiş olmasıdır. Beşinci başlıkta, kurumsal tarihçe ele alınmış; altıncı başlıkta, 2015-2019 stratejik planı değerlendirilmiş ve yedinci başlıkta mevzuat analizi yapılmıştır.

Sekizinci başlıkta üst politika belgelerinin analizi yapılmıştır. Bu kapsamda 11. Kalkınma Planının ilgili maddeleri referans alınarak belediyeye yüklenen görev ve ihtiyaçlar belirlenmiştir. Göç konusu ile ilgili olarak, Kalkınma Planının 541, 542, 543, 544, 545, 546, 548, 551, 557, 559 numaralı paragrafları referans gösterilerek, “Ailenin güçlendirilmesine yönelik politikalar, toplumsal bütünleşme ve sosyal riskleri azaltmaya dönük kamu politikalarının en etkililerinden ve en önemlilerindendir...” (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 34) ve “...Göçmenlerin sosyal uyumu sağlanacak; göç yönetiminin kapasitesi güçlendirilecektir. Fırsat eşitliği temelinde, tüm kademelerde eğitime erişim sağlanacaktır. Milli, manevi ve evrensel değerler esas alınarak küresel gelişmelere ve ihtiyaçlara uygun eğitim içerikleri ve öğretim programları hazırlanacaktır” ifadesine (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 35) görev ve ihtiyaçlar başlığı altında yer verilmiştir.

Dokuzuncu başlıkta, faaliyet alanları ile ürün ve hizmetler belirtilmiştir. Kadın, aile, eğitim ve sosyal hizmetler faaliyet alanında, Ensar Toplum Merkezinde yürütülen faaliyetler ve sosyal uyuma yönelik outdoor (dış mekân) etkinlikleri ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 43). Onuncu başlıkta paydaş analizi yapılmıştır. Bu analiz çalışmalarında dış paydaşlar, Gaziantep’in önemli

sorunlarından birinin “yoğun iç ve dış göç, yüz binlerce Suriyelinin varlığı ve uyum sorunları” olduğunu belirtmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 45). On birinci başlıkta kurum içi analiz yapılmıştır.

On ikinci başlıkta PESTLE analizine yer verilmiştir. Çalışmamızla ilgili olarak analizin politik/hukuki boyuttaki tespitleri olarak Suriye iç savaşının etkileri, dış göçün artması, şehrin demografik yapısındaki değişim, Irak’taki istikrarsız durumun etkileri, sınır ötesindeki bazı örgütlerin faaliyetleri, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi ve NATO gibi uluslararası kuruluşların talepleri ve uluslararası yardım kuruluşlarının faaliyetleri sıralanmıştır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 55). Belediyeye etkisi üst başlığı altında, fırsatlar olarak ucuz iş gücü, Gaziantep’in uluslararası fonlardan daha fazla yararlanması, şehrin ticaret hacminin artması, şehre yönelik yabancı sermaye girişinin artması, kültürel etkileşimin artması, Suriye ve diğer Orta Doğu ülkelerinden Gaziantep’e beyin göçünün yaşanması sıralanmıştır. Tehditler olarak ise çok sayıda yabancı uyruklu göçmenin şehre akın etmesi, yoğun göçün kentsel hizmet sistemleri üzerinde oluşturduğu ağır yük, dış göçmenlerin Türk kültürüne uyum sağlamakta sorun yaşaması, konut kiralalarının yükselmesi, dil problemi, okulların ve sağlık tesislerinin kalabalıklaşması, nüfusun kontrolsüz artışı, göçmen nüfustan kaynaklanan hijyen sorunları, diğer devletlerin casusluk faaliyetlerinin artması ve uluslararası kuruluşların şüphe uyandırıcı faaliyetleri ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 55). “Ne yapmalı” sütununda, GASMEK bünyesinde göçmenlere özel kurslar yaygınlaştırılması, Halk Eğitim Müdürlüğü ve üniversitelerle ortak eğitim projeleri yürütülmesi, tersine göçün desteklenmesi amacıyla merkezî idare ile iş birliği yapılması, göçmenler için tampon (geçici) yerleşim merkezleri kurularak, bunların topluma aşama aşama entegre edilmesi ifadelerine yer verilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 55).

On üçüncü başlıkta GZFT analizi yapılmıştır. Analizde, güçlü yönler olarak “Belediye bünyesinde Göç Yönetimi Şube Müdürlüğü’nün kurulmuş olması” ve “Sosyal belediyecilik anlayışının gelişmiş olması” belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 63, 64). Zayıf yönler başlığında göçle ilgili bir ifade bulunmamaktadır. Fırsatlar olarak “Şehirde yabancılara karşı önyargı ve ötekileştirmenin olmaması” ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 66). Tehditler olarak sınır vilayeti olması dolayısıyla Orta Doğu’da yaşanan siyasî ve toplumsal istikrarsızlıklardan kolayca etkilenmesi belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 68). On dördüncü başlıkta, tespitlere ve ihtiyaçlara yer verilmiştir. İhtiyaçlar ve gelişim alanı olarak “Hassas ve ihtiyaç sahibi toplumsal grupların durumlarının sosyal ve ekonomik anlamda düzeltilmesine ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması” ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2020: 69).

On beşinci başlıkta misyon, vizyon ve temel değerlere yer verilmiştir. On altıncı başlık altında stratejik amaç ve hedefler tekrar ifade edilmiştir. On yedinci başlıkta faaliyetler, projeler ve performans göstergeleri belirtilmiştir. On sekizinci başlıkta hedef kartları; On dokuzuncu başlıkta maliyetlendirme ele alınmıştır. Yirminci başlık altında izleme ve değerlendirmeye ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2020-2024 stratejik planında, bir önceki stratejik plandan farklı olarak göç ve Suriyelilere yönelik doğrudan ifadeler yer verildiği, daha spesifik önlemler ve faaliyetler belirlenerek uygulamaya geçirildiği ve sonuçlarının istatistiksel olarak tespit edildiği görülmektedir. Belediyenin Suriyeli ve yerleşik nüfusun arasındaki toplumsal uyumu sağlamak için geliştirdiği çözümlere ilaveten tersine göçün desteklenmesine yönelik çözüm arayışlarına girdiği tespit edilmiştir.

3.4.4. Yıllık Faaliyet Raporlarındaki (2020, 2021) Bulgular

2020-2024 stratejik plan döneminde oluşturulmuş faaliyet raporlarının incelenmesi, göç ve sığınmacılara yönelik yürütülen faaliyetleri analiz etmek açısından önemlidir. Bu kapsamda, hali hazırda tamamlanmış ve yayınlanmış olan 2020 ve 2021 yılı faaliyet raporları içinde dikkati çeken hususlar aşağıdaki başlıklarda özetlenmiştir.

3.4.4.1. 2020 Yılı Faaliyet Raporu

2020 yılı faaliyet raporunun üçüncü bölümünde faaliyetlere ilişkin genel bilgi ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Covid-19'un gölgesinde geçen 2020 yılında, Kadın, Aile ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığınca yürütülen faaliyetler olarak Ensar Toplum Merkezinde yürütülen faaliyetler ifade edilmiştir. Yüz yüze eğitimlere ara verilmesine rağmen eğitim danışmanlığı ve çevrimiçi kurslar, çevrimiçi sosyo kültürel aktiviteler ve sosyal hizmet danışmanlığı devam etmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2021: 154).

Dış İlişkiler Daire Başkanlığı tarafından "UCLG-MEWA Göçmenler ve Covid19 gelişmesi telekonferansı" yapılmış (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2021: 208); "Suriyeli göçmenlere hijyen kiti dağıtımı için SAMS (Syrian American Medical Society – Suriye Amerikan Tıp Derneği) yetkilileri ile hazırlık toplantısına" (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2021: 211), "İGAM (İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi) ile Suriyeliler Barometresi - 2019 Raporu verileri değerlendirme toplantısına" (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2021: 212), "Yerel yönetim ve göç buluşmaları 10 webinar toplantısına" (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2021: 214), RESLOG (Resilience in Local Governance) ile "Türkiye'de Suriyeli Göçü ve Belediye Deneyimleri Nasıl Yaşamalı?" adlı online (çevrim içi) toplantıya (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2021: 218) ve "Yerel Yönetişim Ve Göç Kitap Serisi: Göçten Etkilenen Belediyeler İçin El Kitapları" adlı webinar toplantısına (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2021: 220) katılım sağlanmıştır. Raporun dördüncü bölümünde, kurumsal kabiliyet ve kapasite değerlendirilmiştir. Zayıflık olarak, şehrin yoğun göç almakta olduğu belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2021: 303).

3.4.4.2. 2021 Yılı Faaliyet Raporu

2021 yılı faaliyet raporunun üçüncü bölümünde, faaliyetlere ilişkin ilişkin bilgi ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Kadın, Aile ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetler sıralanmıştır. Ensar Toplum Merkezinde çevrimiçi kurslara, sosyo kültürel aktivitelere ve sosyal hizmet danışmanlığına devam edildiği belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2022: 160). UNICEF ile iş birliği kapsamında Türk ve Suriyeli ailelere hijyen seti dağıtılmıştır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2022: 160). Göç Yönetimi Şube Müdürlüğü tarafından yürütülen faaliyetler olarak, WHH (Welt Hunger Hilfe) ile yapılan işbirliği ile ev tadilatına ihtiyacı olan Türk ve Suriyeli 85 ailenin ev tadilat yapımı, "Küresel Devletler Zirvesi"nin düzenlendiği, "Kamusal Alanda Yenilikçi Uygulamalar" ödül programına, Mültecilerin Güçlendirilmesi başlığıyla katılım sağlanması ve Ensar Toplum Merkezindeki çalışmalarını anlatan kitap ile *Ockenden* Ödül Programına başvuru hakkı kazanılması belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2022: 161). Ayrıca Göç Yönetimi Şube Müdürlüğü, göç alanındaki ulusal ve uluslararası birçok platforma katılım sağlamıştır. Belediye tarafından göç konulu makaleler yayımlanmıştır.

Türkiye’de bir ilk olarak, UNHCR’in davetiyle Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin Bölgesel Mülteci Dayanıklılık Planı Çalıştayı’na ev sahipliği yapması planlanmış ve 2021-2022 dönemi planlama sürecini UNHCR ile yürüteceği ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2022: 161). Gençlik ve Spor Hizmetler Daire Başkanlığı Sosyal Farkındalık Projesi “İyilik Sızsınız” kapsamında, Suriye’deki 500 çocuğun sünnet düğününe katılmıştır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2022: 209). Dış İlişkiler Daire Başkanlığı, “Göç ve Yerinden Edilmeye Karşı Etkili Yerel Müdahalede Çok Katmanlı Yönetişimin Önemi: Gaziantep Deklarasyonu” başlıklı çevrim içi etkinliğe ve UCLG’nin Yıllık İstişare toplantısına katılmıştır. Bu toplantıda dezavantajlı gruplar, göç ve sosyal uyum, yönetim gibi öncelikler belirlenmiş ve bu toplantının sonuçlarının gelecek faaliyetlere temel teşkil edeceği ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2022: 219).

Ayrıca birçok ulusal ve uluslararası kuruluş, sivil toplum kuruluşu ve derneklerle görüşmeler yapılmıştır. 2021 yılı faaliyet raporunda da önceki raporlar da olduğu gibi kurumsal kabiliyet ve kapasite değerlendirilmiş, zayıflık olarak şehrin yoğun göç alması ifade edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2022: 319).

SONUÇ

Yaşanan süreç, göçün etkilerinin ve sorunların çözülmesinin beklenenden daha uzun süreceğini göstermiştir. Bu durum, göçmenlere yönelik yürütülecek politika ve faaliyetlerde geçici değil, kalıcı çözümler üretilmesi gereğine işaret etmektedir. Önemli bir Suriyeli nüfusa ev sahipliği yapan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin 2011 yılından beri geliştirdiği yerel politikalar ve faaliyetler de bunu göstermektedir (Alvanoğlu & Ateş, 2020: 386).

Elde edilen bilgiler doğrultusunda Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin göç ve göçmenler konusunda merkezi idare, üniversite, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları ve uluslararası örgütlerle aktif iş birliği yaptığı tespit edilmiştir. Valilik ile iş birliği içerisinde kurulan Ensar Toplum Merkezi, Gaziantep Üniversitesi öğrencileri ile birlikte oluşturulan “Toplumsal Duyarlılık Projesi” ve UNDP ile işbirliği içinde oluşturulan “Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Meslek Edindirme Merkezi Kurulması Projesi” bu işbirliklerine örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca Belediye’nin göç ve mültecilik konusu ile ilgili birçok ulusal ve uluslararası toplantıya katılması, diğer aktörlerle bilgi alışverişinde bulunması kayda değer bir husustur. Belediyenin Dış İlişkiler Daire Başkanlığı tarafından katılım sağlanan bu toplantılarda Gaziantep’te oluşturulan modelin tanıtımı yapılmaktadır.

Stratejik planlar üzerinden bir kıyaslama yapıldığında, 2015-2019 stratejik planında göçmenleri, daha doğru bir ifadeyle geçici koruma altındaki Suriyelileri, doğrudan ifade eden sözcükler kullanılmamış; “dezavantajlı gruplar” ve “bütün ihtiyaç sahipleri” gibi daha kapsayıcı ifadeler tercih edilmiştir. 2020-2024 Stratejik Planında ise göç ve göçmenlere yönelik ifadeler daha fazla yer verildiği dikkat çekmektedir. Ayrıca 2020-2024 stratejik planında, Belediyenin hem gönüllü geri dönüşün sağlanması hem de toplumsal uyumun tesis edilmesi hususunda kendisini sorumlu bir aktör olarak gördüğü tespit edilmektedir. Bu alanda yürütülecek faaliyetlerde, merkezi idare ile iş birliği yapılmasının önemi de vurgulanmıştır. Bu durum, Suriyeli göçünün çözümünün ve etkilerinin giderilmesinin daha uzun vadeli olacağı hususunda bir farkındalık kazanıldığını göstermektedir.

Göçün ve etkilerinin artmasıyla birlikte Belediye’nin Suriyelilere yönelik sunduğu hizmetlerde dönüşümler yaşandığı görülmektedir. Suriyeliler Bilgi ve Eğitim Merkezinin kuruluş amaçları ve

faaliyetleri ifade edilirken 2015 yılı faaliyet raporunda, Suriyeli öğrencilere “kendi müfredatlarında örgün eğitim” ve Türkçe dil eğitimi verildiği belirtilmiştir. 2016 yılı faaliyet raporunda, Belediye'nin çalışmalarında acil müdahale ve insani yardım temeli anlayışından kapasite geliştirme ve toplumsal kalkınmayı sağlama hedefine yönelik bir dönüşümün olduğu vurgulanmıştır. Bu ifadeden yola çıkarak incelendiğinde ise 2017 yılı faaliyet raporunda “Türk okullarına geçişi kolaylaştırmak adına yoğunlaştırılmış Türkçe dersleri” verildiği tespit edilmiştir. Bu örnek, hizmet sunmanın temelinde bulunan anlayışın geçicilikten kalıcılığa doğru bir evrim geçirdiğini göstermektedir. Ancak şunu da ifade etmek gerekir ki 2019 yılı Faaliyet Raporu'nda bile Suriyelilerden bahsedilirken “Suriyeli Misafirler” ifadesi kullanılmaktadır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde teşkilat yapısında göçle ilgili birim oluşturulmuştur. Başlangıçta Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü olarak kurulan birim, sonrasında Göç Yönetimi Şube Müdürlüğüne dönüştürülmüştür. Bu birimin oluşturulması aslında Belediye'nin göçe karşı kurumsal bir cevap verdiğini ve sorunlara kurumsal bir yaklaşımla çözümler üreteceğini göstermektedir.

Sonuç olarak, özelde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin genel olarak da Suriyeli nüfusa ev sahipliği yapan diğer belediyelerin bu kitleye karşı yükledikleri sorumluluklar ve toplumsal kabullerine yönelik olarak yürüttükleri faaliyetlerin uzun vadede hem Türk toplumu hem de Suriyelilerin birlikte yaşayabilmesi açısından önemli yararları olacağı açıktır. Dolayısıyla, merkezi yönetimin hem hukuki düzenlemeler yoluyla belediyelere yetki, sorumluluk ve kaynak aktarması hem de belediyeleri sürecin aktif birer paydaşı olarak görmesi, göç sürecinde iyi yönetim açısından etkili olacağı ve önemli sonuçlar üreteceği öngörülebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2016). Göç Sosyolojisi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Adıgüzel, Y. (2019). Göçmenlerin Kültürel Entegrasyonu. A. Esen, & M. Duman içinde, Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Tespitler ve Öneriler (s. 13-36). İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı.
- Aktan, C. C. (2006). Kamu Mali Yönetiminde Stratejik Planlama ve Performans Esaslı Bütçeleme, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Alvanoğlu, S., & Ateş, H. (2020). “Yerel Yönetimlerin Mültecilere Yönelik Yenilikçi Uygulamaları: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği”. TESAM Akademi Dergisi, 7(2).
- Ayman, S. G. (2016). Suriyeli Mülteciler Bir Güvenlik Sorunu Mu? A. Esen, & M. Duman içinde, Türkiye'deki Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Tespitler ve Öneriler (s. 55-90). İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı.
- Bozkurt, P. (2019). Türk Kamu Yönetiminde Stratejik Yönetim ve Politikası: Bir Kamu Kurumu Örneğinde. 2. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Castels, S., & Miller, M. J. (2008). Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Coşkun, A. (2021, Mart). Göç Yönetiminden Göç Yönetişimine Bir Model Önerisi. Doktora Tezi.
- Çetin, S. (2019). Kamu Sektöründe Stratejik Planlama, Ankara: Gazi Kitabevi.

- Demirkaya, Y. (20201). “Türk Kamu Yönetiminde Planlama” Türk Kamu Yönetimi (Ed.: H. Ateş), 2.Baskı, Ankara: Savaş Yayınları, ss.387-412.
- Eryılmaz, B. (2018). Kamu Yönetimi, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Eryiğit, B. H. (2021). “Yerel Yönetimler” Türk Kamu Yönetimi (Ed.: H. Ateş), 2. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi, ss.267-308.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2022, Kasım 15). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Plan ve Raporlar. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi: <https://www.gaziantep.bel.tr/tr/plan-ve-rapor> adresinden alındı
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2015). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2016). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2015 yılı Faaliyet Raporu. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2017). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2016 yılı Faaliyet Raporu. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2019). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2018 yılı Faaliyet Raporu. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2020). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2019 yılı Faaliyet Raporu. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2020). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2021). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı Faaliyet Raporu. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2022). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2021 yılı Faaliyet Raporu. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2017 yılı Faaliyet Raporu. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi.
- Genç, F. N. (2021). “Türkiye’de Kamu Yönetiminde Değişim ve Reform Eğilimleri” Türk Kamu Yönetimi (Ed.: H. Ateş), 2. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi, ss.77-116.
- Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Geçici Koruma. Göç İdaresi Başkanlığı: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden alındı
- Güven, B. M. ve Bağdigen, M. (2008). Kamu İdarelerinde Stratejik Planlama ve Yönetim, Ankara: Gazi Kitabevi.
- International Organization for Migration (2004). Göç Terimleri Sözlüğü. (R. Perruchoud, & J. Redpath Cross) International Organization for Migration.
- International Organization for Migration (2021). World Migration Report 2022. Cenevre: International Organization for Migration.

- Kamu İdareleri için Strateji Planlama Kılavuzu (2021).
http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/0QRai+Kamu_Idareleri_Icin_Stratejik_Planlama_Kilavuzu_V3_1_.pdf
- Kerman, U.; Altan, Y.; Aktel, M.; Öztop, S. (2013). “Kamu Yönetiminde Stratejik Planlama: Büyükşehir Belediyeleri Örneği”. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.18, S.3. ss.111-130.
- Kesgin, S. S., & Öztaş, N. (2015). “Uluslararası İnsan Hareketliliklerinin Yönetimi ve Göç Politikaları”. IV. Kamu Politikaları Çalıştayı. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Mirze, S. K. (2014). İşletmelerde Stratejik Planlama El Kitabı, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Özer, İ. (2004). Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Öztop, S.; Ateş, H.; Lamba, M. (2016). “Kamu Yönetimi Reformları”, Türkiye Ekonomisinin Dönüşümü (Ed.: S. Erdoğan ve A. Gedikli), Kocaeli: Umuttepe Yayınları, ss.1-28.
- Öztop, S. (2007). Stratejik Planlamanın Belediyelerde Uygulanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- Öztop, S. (2020). Kamu Kurumlarında Değişim Yönetimi, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Öztop, T. (2021). Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik Açısından Stratejik Planlar: Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinin Stratejik Planlarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.
- Peker, U. (2020). Stratejik Planlama, İstanbul: Sokak Yayıncılık.
- RESLOG (2020). Türkiye’de Suriyeli Göçü ve Belediye Deneyimleri: Birlikte Yaşam ve Sosyal Uyum (A. Kaya) Ankara: RESLOG.
- Sağiroğlu, A. Z. (2016). Türkiye’de Merkezi Göç Yönetimi. A. Esen, & M. Duman içinde, “Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Tespitler ve Öneriler” (243-268). İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı.
- Songür, N. (2011). Kamu Yönetiminde Stratejik Planlama, Ankara: TODAİE Yayını (No: 359).
- Şentürk, H. (2005). Belediyelerde Stratejik Planlama, İstanbul: İlke Yayıncılık.
- Ulusoy, K., & Çıtır, V. (2016). Türkiye’de Bir Devlet Kapasitesi Sorunu Olarak Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler. A. Esen, & M. Duman içinde, “Türkiye’deki Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Tespitler ve Öneriler” (s. 269-286). İstanbul: Dünya Yerel Yönetimler ve Demokrasi Akademisi Vakfı.
- Yılmaz, K. (2002). “Kamu Kuruluşları için Stratejik Planlama Uygulaması”, Sayıştay Dergisi, Sayı: 50-51, ss.67-86.
- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanunu, 24/12/2003 tarih ve 25326 sayılı Resmî Gazete.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 23/07/2004 tarih ve 25531 sayılı Resmî Gazete.
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 04/03/2005 tarih ve 25745 sayılı Resmî Gazete.

5393 Sayılı Belediye Kanunu, 13/7/2005 tarih ve 25874 sayılı Resmî Gazete.

31462 Sayılı ve 22.04.2021 tarihli Resmi Gazete’de Yayınlanan “Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik”.

30344 Sayılı ve 26.02.2018 tarihli Resmî Gazete’de Yayınlanan “Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”.

Özet

Bir insan ya da toplum veya devlet neden bir strateji geliştirmek ihtiyacı hisseder. Strateji doğal bir ihtiyaç mıdır yoksa bir takım yönetici elitin kendi çıkarlarını sanki toplumun bütününün çıkarları gibi sunduğu kavramsal bir çerçeve midir? İşte strateji kavramının en derininde fenomenolojik manada söyleyecek olursak en dipteki “tortusunda” bu sorunsal yatmaktadır. O yüzden kavramın tarihi gelişimi bu makale açısından ana sorunlardan biri olduğu gibi kavramın zaman içinde askeri olmanın çok ötesine geçmiş olması da tarihi derinliği açısından önemlidir. Yine bu kavramın bir devletin varoluşsal sebepleri diyebileceğimiz ontolojik kimlik ve güvenlik gibi yapıları ortaya koyması açısından da oldukça önemli ipuçları vermektedir. Özellikle bu kavramın arka planında yatan ve adeta onu belirleyen konumunda olan stratejik zihniyet de yine önemli bir sorunsaldır. Zira devlet ya da şirket stratejilerinin bir başarı mı yoksa trajedi mi üreteceği birçok manada bu zihniyet meselesiyle ilgilidir. O yüzden makale boyunca bu üç kavram arasında yani strateji, stratejik zihniyet ve trajedi arasındaki dinamik ilişki ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelime: Strateji, Stratejik Zihniyet, Trajedi

Strategic Mindset in the context of Strategy and Tragedy

Abstract

Why does a person or society or state feel the need to develop a strategy. Is strategy a natural need or is it a conceptual framework in which a number of ruling elites present their interests as if they were the interests of the whole of society? If we say that in the deepest phenomenological sense of the concept of strategy, this problematic lies in its lowest “sediment”. That is why the historical development of the concept is one of the main problems in terms of this article, as well as the fact that the concept has gone far beyond being military in time is important in terms of its historical depth. Again, this concept also provides very important clues in terms of revealing structures such as ontological identity and security, which we can call the existential reasons of a state. In particular, the strategic mindset that lies on the background of this concept and is almost in the position of determining it is also an important problematic. Because whether state or corporate strategies will produce a success or a tragedy is related to this mentality issue in many senses.

Key Words: Strategy, Strategic Mindset, Tragedy

Strateji Kavramının Geçmişi ve Şimdisi

Nasıl ki insanların, toplumların ve devletlerin yaşı vardır aynı şekilde kavramlarında bir yaşı vardır. Bu anlamda Strateji kavramının yaşına bakıldığı vakit ilk zamanlar ve daha çok askeri bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İlgi odağı olmasının temel sebebi savaşları kazanmak ve kazanırken de en düşük maliyetler kazanma düşüncesini içinde barındırır. Çünkü burada maliyeti azaltmak en önemli motivasyon kaynağıdır. Çünkü ağır maliyetler ile kazanılan savaşlar uzun vadede getirisinden çok götürüsü olduğu görülmüştür. Yunanca bir kökene dayanan kavram; *stragos* sözcüğüne dayanır. *Stratos* ki ordu demektir, *ago* ise yönetmek, liderlik etmek manalarında kullanılmaktadır. *Strategia* ya da *strategike* şeklinde kullanımları da olan kavram stratagosun yönetim ve liderlik becerilerini ifade

²⁶² Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0002-8566-6770, aykutkarahan@gmail.com

etmek için kullanılmıştır (Heuser, 2010, s.4). Buradan anlaşılıyor ki *strategia* bir tür paşalık, generallik rütbesine denk geliyor (Özel, 2106, s.16). İlk başlarda sadece askeri alanda ve beceriler anlamında kullanılmakta iken daha modern bir anlam kazanması ve içinde savaş hilelerini barındırması gibi boyutlarının bulunması da Bizans İmparatorluğu'nun tarihi sahnede yer bulması ile mümkün olmuştur. İmparator Jüstinyen döneminde, silahlı güçlerin organizasyonu ve hareketliliği anlamına gelen taktik kavramından ayrılarak, *stratagosun* vatan/ülke savunması ve rakipleri üzerinde galibiyeti için uygulamaya koyduğu bir dizi yöntem manasında kullanılmaya başlanmıştır (Heuser, s.4). Kavramın bugünkü anlamında kullanımı ise “Bilge Leon” adıyla da anılan Bizans İmparatoru olan VI. Leon (886-912) ile olmuştur. Kendi yazdığı eser olarak bilinen taktika isimli eserde savaş stratejilerini ve savaşta kullanılacak olan taktikleri hiyerarşik bir ayrıma tabi tutmuştur (Heuser, s. 4). Eserin Batı dünyası içinde yaygınlık kazanması için 1777’de Almanca olarak “Strateji ve Taktikler” ismiyle yayınlanması beklenecektir (Heuser, s.5). Dikkat edilirse kavramın tarihine, Avrupa'nın sekülerleşmesi ile ve yine bilim düşüncesinin metafizik öğelerden sıyrılıp daha rasyonel bir yapıya bürünmesi ve yine ilerleme düşüncesinin bir medeniyet paradigması olarak sunulması ile hemen hemen aynı zaman dilimlerine denk düşecektir. Yine Almanların bu konu üzerinde özellikle eğilmesi de yine dikkate değer bir konu olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla Avrupa ve Almanya'nın özellikle 17.yy'dan itibaren içinde bulunduğu konum strateji kavramının boy verip gelişmesi için gerekli zemini sunuyordu. Bu manada siyaset bilimi literatürü başta olmak üzere günlük siyasi tartışmalarda daha çok olumsuz bir karakter olarak ortaya konulan Makyavelizmin (kendisinden sonra tanımladığı durumu anlatmak için kullanılan kavram) ortaya çıkmasına sebep olan Niccolo Machiavelli'nin düşünceleri etkili olmaya başlamıştır. Savaşları bilimsel bir performans göstergesi olarak belli ölçütlere dayandırması ise bu manada ilktir (Heuser, s.40). Bu performans ölçütlerini Machiavelli, Roma ordusunun örgütlenme biçiminden yola çıkılarak dönemin akılcı düşünme geleneğine de uyarak bir “*Savaş Sanatı*” eseri ortaya koymuştur ve burada bunları performans ölçütlerini ortaya koymuştur (Machiavelli, 2003, s.43; Gilbert, 2007, 39).

Strateji kavramına bu şekilde birer performans ölçütü koyarak daha da derinleşmesine vesile olmuş ve bu ilkeler doğrultusunda bir manzumeler listesi ortaya çıkmıştır. Bu daha sonra modern ordunun da ortaya çıkmasına kılavuzluk edecek ölçütleri de ortaya koyması açısından önemlidir. Nitekim İsveç Kralı Adolf'un (1611-1632) modern ordu sistemine geçmesi aynı zamanda bu performans ölçütlerine göre olmuştur (Sümer, 2013, s.67). Bu aynı zamanda Avrupa'da ulus devlet gibi merkezîyetçi bir siyasal sistemin adeta gerekliliği idi. Merkezî siyasal bir sistemde merkezî bir ordunun olması ve bu ordunun belli bilimsel ölçütlere dayalı olarak kurgulanması tam manasıyla birbiri ile örtüşen bir stratejik zihniyete işaret etmektedir. Tam da bu nedenle Avrupa'nın siyasal sisteminin bir bütünlük içinde birbirini iterek ve geliştirerek neredeyse eş zamanlı ortaya çıkması bir tesadüf değil akli bir projenin eseridir. Merkezî bir siyasal sistemin, merkezî bir ordusu ilk olarak İsveç'te ortaya çıkıyor hatta donanma ve savaş bakanlıkları geliyor ve bu düşünce daha sonra bütün Avrupa'ya yayılıyor. Bu ordu sistemi belli bir siyasal sistemin sonucu olduğu için oldukça uyumlu bir şekilde çalışıyor ve Avrupa için mutlak öteki olan ve sürekli bir korku öznesi olan Osmanlı karşısında başarılı olmalarını sağlıyor. Güncel tabirle söylemek gerekirse siyasal sistem sebep merkezî ordu ve askeri başarılar sonuçtur. İşte son dönem Osmanlı modernleşmesinin neden başarısız olduğu da buradan daha net görülebilir. Zira modern strateji kavramının uygulama alanı olan modern ordu düzeni aslında merkezî bir yapı gerektiren ve Westfalya anlaşması ile adeta Avrupa'yı derleyip toparlayan ulus devlet siyasal sisteminin bir sonucudur. Ancak böylesi bir siyasal sistem içinde başarılı ve verimli/etkin olabilir.

Oysa Osmanlı bürokrasisi burada sadece sonuca odaklanıp, askeri düzenlemeler yoluyla kötü gidişata dur diyebileceğini sanarak yanlış bir strateji ortaya koymaya başlamıştır. Bu durum ise Osmanlı aydını, düşünürü, bürokratu üzerinde gittikçe bir trajedi halini almaya başlamıştır. 1699 Karlofça Anlaşmasından beri sürekli toprak kaybeden, küçülen ve psikolojik olarak yıpranan bir Osmanlı fotoğrafı karşımıza çıkmaktadır. Bu hali İhsan Fazlıoğlu “Küçük Kaynarca’dan beri başımıza gelenler, gündüzün başına gelse gece olurdu” (Şamil, 2003, s.18). Şeklinde tanımlamaktadır. Bakınız Osmanlı’nın bu durumunu daha iyi anlatabilmek için genelde akademi çevrelerinde üzerinde pek durulmayan ama halk ozanlarının oldukça öğretici olduğunu düşündüğümüz dörtlükleri, şiirleri, koçaklamaları vardır. Mesela Köroğlu’nun;

Düşman geldi tabur tabur dizildi

Alnımıza kara yazı yazıldı

Tüfek icad oldu mertlik bozuldu

Eğri kılıç kında paslanmalıdır

Bu söyleyiş üzerinde nedense stratejik zihniyet açısından hiç durulmaz. Hep tüfegin mertliği bozduğuna dair hamasi söylemler dile getirilir. Oysaki Köroğlu bilerek ya da bilmeyerek bir stratejik zihniyete atıf yapıyor. Düşmanın diziliş biçimine atıf yaparak yenilginin teknik aksamla da beraber mukadder olduğunu ve artık eski dünyanın tekniği olan kılıcın miadının dolduğunu ifade ediyor. Aynı zamanda Köroğlu ve benzer şiirler, halk ozanlarının deyişleri bize bu konuda ufuk açıcı bilgiler sunabilir. Ancak burada en önemli nokta belli bir zihinsel şemanın çökmekte olduğu ve artık yeni bir şemanın gelmekte olduğuna dair ipuçları vermesidir asıl değeri. Bunları düşünce tarihi ya da siyasi tarih gibi metinlerden olaylar bittikten sonra okumak mümkün iken bu tür anlatılarda olayların daha içinde iken okumak mümkün hale geliyor.

Bütün bu sarmal bize belli bir zihni çerçevenin belli stratejiler kılavuzluğunda bazen zafer bazen ise hüsrana ile sonuçlandığını ortaya koymaktadır. Çünkü içinde bulunulan zihni çerçeve bazı imkanları ortaya koyabildiği gibi bazı kısıtlamaları da beraberinde getirmektedir. Bu manada Avrupa için doğru sonuçlar ortaya koyan *stratejik zihniyet* aynı yolu takip eden Osmanlı için bir *trajediye* yol açmıştır. Bu strateji ve trajedi arasında kalmak olarak isimlendirdiğimiz duruma işaret etmektedir. Yine bu zihniyet çerçevesi içinde ortaya konulan tepkiler ya doğru bir strateji ile yeni bir zihniyeti kuracak ya da daha büyük trajedilere neden olacaktır. Burada da toplumların, devletlerin gösterdikleri reflekslere bakmak gerekmektedir. Bu noktada da üç tepki türü ile karşılaşırız ana hatlarıyla.

1. İç kapamacı/gölge etme başka ihsan istemez tepkisi
2. Dışa yönelimci/ne iş olursa yaparım tepkisi
3. Vurdumduymaz yönelimli/bana ne ki tepkisi

Bu tepkiler belli meydan okumalar ile karşı karşıya kalındığı vakit verilen üç ana hat tepki türüdür. Çünkü birey ya da toplum genelde kendi içinden kaynaklanmayan bir meydan okuma ile karşı karşıya kaldığı andan itibaren buna yönelik birtakım tepkiler üretir. İşte bu üç tepki biyolojik/fizyolojik varlığın teminini sağlamaya yönelik olmasının yanında psikolojik sağlık için ve moral üstünlük kazanabilmek için de gereklidir. Bu noktada strateji ve stratejist kavramlarının ilişkisine de bakmak gerekir. Çünkü bu türlü tepkiler ortaya çıktığı vakit bunları yönetmek yeterli gelmeyecektir. Uzun vadede bunlar sağlıklı tepkiler olmayacaktır. Bu tepkiler kendi kontrolü dışından kaynaklanan

durumlar ve kısa vadeli biyolojik/fizyolojik varlık için ve psikolojik iyilik hali için gerekli tedbirlerdir. Uzun vadede ne yapılacağı ile ilgili soruya ise *stratejist* kavramına atıf yapmadan bakılamaz. Çünkü yönetici daha çok bir uygulayıcı hükmünde iken, stratejist bir ufuk çizicidir. Bu ufku çizerken de güçlü bir yönetim felsefesi fikrine sahip olmalıdır. İşte bu duruma stratejik zihniyet adını verebiliriz. Stratejist, tutulacak ana yolu, gidilecek temel istikamet üzere bir plan yapması gerekir, yöneticinin ise bu planı uygulaması gerekir. Yöneticinin bir planı başarılı bir şekilde uygulayabilmesi de yine stratejistin doğru yöneticiyi seçmiş olması ile yakından ilgilidir. Strateji uzun vadeli ve aynı zamanda da sürdürülebilir bir plan yapan kişidir. Bunun içinde sadece iyi bir planda yeterli gelmez rakibinin aklını da okuması ona göre tedbirler geliştirmesi gerekecektir.

Trajedî Kavramının Tarihi

Trajedî bir kavram olarak karşımıza ilk Antik Yunan metinlerinde çıksa dahi aslında insanlığın varoluşundan beri yaşadığı bir vakiadır. Zira teolojik ve felsefi manada insanın bu dünyaya gelmesi ya da varoluşçu felsefenin de kurucusu olarak kabul edilen J. P. Sartre'ın ifadesiyle “dünyaya atılmış bir yurtsuz” olması bir trajedi olarak değerlendirilir. Yine Antik Yunan düşüncesinde insanın bu atılmışlığı, yurtsuzluğu ve arada kalmışlığı karşısında yaşadığı trajedi tiyatro gösterilerinde sık sık ele alınmıştır. Zaten “*tragedya*” isimli eserler bu durumu ortaya koymaya çalışmıştır. Yani insanın ne yaparsa yapsın kendisine çizilen kaderin dışına çıkamayacağına dayalı bu düşünceye İhsan Fazlıoğlu “mahkûm insan”²⁶³ kavramsallaştırması olarak değerlendirir. Aslında tragediyalar bir tür ideoloji aktarımı vazifesi de gören metinler ve tiyatro oyunları olarak da düşünülebilir (Vernant ve Naquet, 2012, s.23). Tragediyalar bir birleştirici ve aynı zamanda da doktriner olan mitosların toplumsal yaşamda görünürlüğünü artırmak maksatlı olarak da ele alınabilir. Zira herhangi bir toplumsal ya da siyasal değişime toplumu uyarlayabilmek için tragediyaların sık sık kullanıldığını görüyoruz (Akgül, 2014, s.1-16). Bu manada trajedi insanın kendi benliğinin dışına çıkıp, kendini öteki üzerinden görüp yine kendisine dönmesini sağlayan bir tür kend(öz)cülük barındırıyorsa da aynı zamanda bu bir trajedi olarak biraz da mitoslar ile örülü olarak tragedyalarda insanların toplumsal uyumunu sağlamaya çalışmaktadır. Bu uyum vurgusu özellikle Aristoteles'te çok baskındır. İlk başlarda kendini tanıma ve tiyatralda olsa kendini bir sahnede öteki üzerinden görebilme şansına sahip olan izleyici zamanla bir ölçülülük adına belli bir alana hapsedilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla Aristo'nun çizdiği toplumu bozucu etkisi olduğu düşünülen duygular ve düşünceler bir betimleme olarak tanımlanmış ve artık birey bu sınırların dışına çıkamamış olarak kendini bulmuştur. İşte bu tamda bahsedilen *mahkûm insan* modelinin ortaya çıkmasıdır. Birey artık ölçülü olduğu oranda kendini gerçekleştirmiş sayılmaktadır. Erdem ve mutluluğa ulaşmanın yolu buradan geçmektedir (Aristoteles, 1993, s. 43). Kişinin mutluluğu ya da mutsuzluğu kendisine çizilen bu alanda ölçülü bir şekilde hareket etmesi ile alakalıdır. Eğer kişi mutsuz ve erdemsiz ise bu kendisinin kusurlu yani ölçüsüz olmasından ileri gelmektedir. Sonuç olarak trajedi sözlük anlamı olarak sonu kötü biten dramatik bir anlatıdır. Kişi ne yaparsa yapsın etrafında gelişen olaylara karşı gücünün yetmemesidir. İşte bu manada stratejik zihniyet belirli durumları göz önüne alarak ya da almayarak yapılan bir planlamayı ya stratejik başarı olarak ortaya koymanın çerçevesini verir ya da trajediye yol açmanın verdiği sonuçlar ile katlanılmasına sebep olur. Bu manada

²⁶³ İhsan Fazlıoğlu'nun bu kavramsal çerçevesinin detayları için Bknz. İhsan Fazlıoğlu, Kendini Aramak, Sözün Eşiğinde, Soruların Peşinde, Kayıp Halka isimli eserlerine bakılabilir.

stratejik zihniyet bir çerçeve olarak aslında kendisi de bir tür trajediye ve stratejik başarıyı potansiyel olarak içinde barındırır.

Stratejiden Trajediye Stratejik Zihniyet

Stratejinin uzun vadeli ve sürdürülebilir bir yol olduğuna dair geniş bir kabul varken, stratejilere hayat veren felsefeler, ideolojiler ya da metafizik çerçevelerin varlığı da kabul edilir. Ayrıca stratejist, yöneticiden farklı olarak bu uzun vadeli ve belli bir felsefi, ideolojik ya da metafizik çerçeveye dayanan planı çizen kişidir. Dolayısıyla burada stratejistin bizatihi kendisine de yol gösteren konumunda olan zihni çerçeve yani işin felsefesi de burada tartışma konusu yapılmalıdır. Çünkü öyle zihni çerçeveler vardır ki bir dönem çok işe yaramış olmasına rağmen bir dönem gelir çöküşün nedeni olabilir. Stratejik zihniyetin en önemli özelliği işte bu açık noktalardan gelen meydan okumalara karşı nasıl ve ne derecede esnek olduğudur. Her bir stratejik zihniyetin bir hayat dünyası diyebileceğimiz bir sahası bulunduğu kabul edilmektedir. Felsefi olarak *katılımcı ontoloji* (Dallmayr, 1989, s.93) denilen kavramda bireyin ya da toplumun kendini içinde bulup tanıdığı ancak tam olarak vakıf olmadığı bir yapıdan bahsediyoruzdur. Bu bir kişilik kazandırma işlemidir aynı zamanda. Yani bir hayat dünyasından hareket eden stratejik zihni çerçeve yeni bir anlam değer dünyası yaratmak için kurgulanır ancak yaratamadığı takdirde yani kişinin ya da toplumun yaşamında kültürel bir kimliğe dönüşemediği sürece yaşama şansı olmayacaktır (Mardin, 1995, S.148-149). Şeklen bir şeyler var olsa dahi bireyin ya da toplumun hayat alanında bir anlamı, değeri yoksa kültürel bir kişilik kurması mümkün değildir. İşte orada bir stratejik zihniyetten değil sadece taktiksel yaklaşımlardan bahsediyoruz demektir. Bir kurguya stratejik zihniyet sıfatını verebilmek için toplumun hayat dünyası dediğimiz yaşam alanına içkin değerler ile örtüşmesi, bireylerde bir kendilik bilinci yani öz kavrayışa imkân vermesi ve bireylerin ve toplumların varoluşsal yönelimleri olan kaygılarını dikkate alması gerekir (Davutoğlu, 2018, s.165-194; Davutoğlu, 2014, s.28-45). Zihni çerçevenin hayat dünyası ile buluşması 20.yy başında Avrupa'nın bilim devrimi ve sanayileşme ve aydınlanma felsefesi ile dünyada cenneti kurma hikayesinin hüsrana sona ermeye başladığı yüzyıl olmaya başlamıştır. Özellikle iki dünya savaşı bilhassa da ikinci dünya savaşı adeta bir cehennem andıran manzara oluşturmuştu. Bu durumu gören bazı filozoflar Avrupa'nın içinde düştüğü zihni krize özellikle vurgu yapmaya başlamışlardır. Fenomenoloji, Varoluşçuluk, Hümanizm, Postmodernizm hep bu hüsrana nedenini anlama çabalarıdır bir yerde. Mesela fenomenolojinin babası sayılan Alman filozof Edmund Husserl Avrupa Bilimlerinin Krizi isimli çalışmasında Batı'nın özellikle rasyonel bilgi yöntemi ile birçok değeri içinde barındıran hayat dünyası ya da yaşantı dünyası ile bağını koparmıştır yapılması gerek bu bağa tekrar yönelmektir (Sözer ve Turan, 2007, s.13-73). Çok açık bir şekilde belli bir felsefi dünya görüşünden hareket etmeyen ve hayat dünyası ile de irtibatı kopmuş bir stratejik zihniyetten ve stratejistten bahsetmek mümkün değildir.

Bu kopukluk ya da dünya görüşü ve hayat dünyası arasındaki bu mesafe stratejinin bir trajediye dönüşmesine neden olmaktadır. Siyasi tarih, askeri tarih, ekonomik tarih bunun örnekleri ile doludur. İşte yukarıda da alıntılanarak paylaşmaya çalıştığımız gibi Avrupa'nın 17.yy ile başlayan dünyada cenneti kurma fikri belli bir strateji içinde yürüse bile zamanla 20.yy başında bir trajediye yol açmıştır. Bu durumu Habermas, sistemin çıkarları uğruna hayat dünyasının normatif taleplerine sağırlaşmak olarak tanımlarken; Strauss, nesnellik adına sağduyuya körleşmek olarak nitelendirir. Strauss özellikle bilimsel metodolojinin artık değer dünyası ile neredeyse bağını koparmış olan radikal rasyonalizm

tutumuna karşı ve yine siyasi olarak da radikalizm ve dogmatizme yol açan pozitivist tutumlara karşı eski tabirle “*aklı selim*” in bir tür insani kalkan görevi üstlenebileceğini ifade eder (Strauss,1989, s.203-223). Katı hatta dogmatik rasyonalizmin belki de Avrupa açısından en trajik göstergesi Hitler’in ortaya koyduğu stratejide görmek mümkündür. Zira Hitler’in salt ari Alman ırkı arama projesinin felsefi arka planı güçlü idealist Alman felsefesinde bulunurken; insanlığın ortak hayat dünyasının ürünü olan değerler ile bağlantısı olmadığı için teknolojik olarak büyük bir savaş makinası ve hayranlık uyandıracak derecede bir teknolojik gelişim ortaya koymasına rağmen başta Avrupa olmak üzere Yahudiler üzerinde de bir trajedi ile noktalanmıştır. Adeta yürüyen bir teknolojik askeri savaş makinasına dönüşen Almanya, insanlığın ortak hayat dünyası ile bağını kopardığı için bu strateji insanlığın üstüne bir trajedi olarak çökmüştür. Buna bir başka örnek olarak da Osmanlı’nın son dönemlerinde yapılan Sarıkamış Harekatıdır. Sarıkamış Harekât planı askeri otoriteler tarafından düşünce/zihniyet olarak kâğıt üstünde oldukça iyi olmasına rağmen sonuçları itibariyle tam bir trajedi olmuştur (Solmaz, 2009, s.335-350). Zira sıcak iklimde yer alan cepheden gelen askerler Sarıkamış gibi ağır coğrafi ve iklim koşullarının olduğu bölgeye, gerekli ekipman olmadan daha doğrusu ekipman nasıl olsa gelecek biz askeri sevk edelim denilince kâğıt üzerinde çok ideal olan plan ve düşünce arazinin yani makale boyunca vurgulamaya çalıştığımız gibi hayat sahası ile irtibat kopunca tam bir trajediye dönüşüyor. Yine stratejik zihniyetin bir trajediye yol açması ile ilgili olarak da güncel olarak Rusya’nın Ukrayna’yı işgalinde görebiliriz. Rus lider Putin’in attığı adımlara bakıldığında Putin belli bir tarihi derinliğe atıfta bulunmaktadır. Nitekim Putin birçok stratejik konuşmasında Rus tarihine atıflarda bulunarak 9.yy’a kadar gitmektedir. Tarihi referans olarak oldukça geriye doğru bir bakış ortaya koymaktadır.

“Öte yandan Rusları ıssız Kuzey Denizinin meçhul halkı olmaktan çıkararak önce bir kıta devleti, sonra da bir dünya gücü haline getiren en temel amillerden biri de Ukrayna üzerinden geçerek gerek Doğu Avrupa gerekse de Karadeniz’e müdahil olma gücü kazanmalarındır. Soğuk savaş sonrası dönemde Rusya için en ciddi zaaf Ukrayna’nın, dolayısıyla da Volga dışında kalan ve özellikle Dinyeper ve Dinyester nehirleri ile bunların arasında kalan bölgelerin kaybı ile ortaya çıkmıştır.” (Davutoğlu, 2001, s.193).

Gelinen noktada her ne kadar Rusya elinde var olan doğalgaz ve petrol rezervleri ile ayakta durmaya çalışsa da, Rusya açısından durum bir trajediye dönüşmek üzere. Zira Putin zorunlu askerlik uygulaması getirmesiyle birlikte askerlik yapmak istemeyen genç Ruslar başta Türkiye olmak üzere birçok yakın ülkeye yerleşmeye başladılar. Yine Ukrayna karşısında Rusya’nın büyük kayıplar verdiği ise artık bir sır değil. Bunun üzerine Putin genel kurmay başkanını dahi değiştirdi.

Günümüze Strateji Kavramı ve Büyüsü

Her ne kadar bilim ve ilerleme ile devletlerin ve şirketlerin organize yapıları ile bugün büyü kelimesi çağdışı ya da yeri olmayan bir kavram gibi görülse dahi işin öyle olmadığını strateji kavramına verilen anlamda görmek mümkündür. Zira tarihi derinliği olarak bakıldığında zaman ilk başlarda askeri alanla daha çok ilişkili olan strateji kavramı, siyasi olarak Avrupa’da Westfalyan düzen dediğimiz ulus devlet yapılanmalarına geçildiği vakit neredeyse bir ulusal parametre olarak ulusal bir nitelik kazanmıştır. Askeri alanın dışında daha sonra teknoloji ve iletişim alanlarının gelişmesiyle de birlikte farklı alanlara doğru genişlemeye başladı. Bundan sonra strateji, askeri olan ve olmayan bütün

unsurları kapsamı manasında (grand strategy) *büyük strateji* olarak anılmaya başlandı (Hart, 2003, s.447). Strategia artık bir komutan ya da tek bir kişinin uhdesinde olan bir kavram değil bütün bir ulusu ilgilendiren ve askeri olmayan kısımları da içine alan geniş bir stratejik düşünce/zihniyet çerçevesi içinde ele alınmaya başlandı. Bugün için strateji deyince özellikle dış politika ve diplomasi konuları ile iş dünyası akla gelmektedir. Askeri strateji neredeyse bunun gerisinde düşünülür olmuştur. Özellikle iş dünyası açısından bugün strateji kavramı kadar *büyük* bir kavram yoktur. Belki de bugün iş dünyasının büyümesi strateji kavramıdır diyebiliriz.

Günümüzde iş dünyasında artan bir rekabet ile karşı karşıya olduğumuz bir vakıadır. Hatta bu bir tür sonu gelmez bir savaş halini dahi almıştır denilebilir. İş dünyasında dostluk kavramı artık tamamen geçici sıfatı ile anılır olmuştur. Çünkü bugün için dost olanın yarın için de dost olacağına dair bir garanti yoktur. Askeri manada müttefiklik göz açıp kapayıncaya kadar değişebilen bir olgu haline gelmiş bulunuyor. Mesela Paul Kennedy iki dünya savaş esnasında İngiltere'nin dost ve düşman ayrımının nasıl da hızlı bir şekilde değiştiğini ortaya koyar. 1930'lu yılların başında Sovyetler herkes tarafından özellikle karada Britanya'nın rakibi olarak kabul edilirken; denizlerde en büyük rakip olarak ABD ve Japonya olarak değerlendiriliyordu. Fransa lüzumsuz seviyede iddia sahibi ama hasım olarak değil Almanya ise güçten yoksundu. Bundan 5-7 yıl sonra manzara neredeyse tamamen değişmiş; Japonya Uzak Doğu'da İngiliz çıkarlarına meydan okuyan, Almanya Nazi yönetimi altında ciddi bir güç, eski dost İtalya ise bir tehdit olmuştu. Ve ABD ise her zamankinden daha soyut ve kendini tecrit etmiş olarak ön görülemez bir durumda idi (Murray, Knox ve Bernstein, 1994, s.4). Bugün için stratejinin ana beslenme kaynağı rekabettir diyebiliriz. Ülkeler arasında olan rekabet bugün şirketler arası rekabete dönüşmüş durumdadır. Bir dönem birbirleri ile iş ortaklığı yapan firmalar bir müddet sonra amansız bir rakip olarak ortaya çıkabilirler. "Mesela Sabancı'nın Ülker grubuna yağ sattığı vakit araları çok iyi olan iki holding; Ülker grubunun kendi yağ fabrikasını kurması ile rakip olma boyutunu işin içine katmıştır. Buna Sabancı grubu önce Jacobs Suchard sonra da onu da satın alan Philip Morris ile ortaklık kurup Milka çikolatayı piyasaya sürerek cevap verirken, Ülker grubu Apella ile karşılık verdi." (Özel, 2016, 85). Sürekli bir rekabet ortamından beslenen stratejilerin temel amacı bu rekabette nasıl ayakta kalınacağı sorusuna cevap teşkil etmek maksatlı olarak kurgulanmaya başlandı. Ancak hemen hatırlamak gerekli ki stratejiler taktiksel adımlar olarak görülmemelidir. Bugünkü strateji kavramı böyle daha çok anlaşılır olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Burada strateji kavramına güç katan unsur belki de değer yaratmak ya da değer katmak bağlamında düşünülebilir. 1990'lı yılların başında Türkiye'de bilgisayar sektörü henüz gelişme aşamasında iken bugün Exper diye bilinen markanın var olan cari ortamda yeni ve kaliteli bir bilgisayar üretme stratejisi böyle bir bağlamın ürünüdür. Zira o dönem stratejist bir lidere sahip olan marka piyasanın aksine toplama bilgisayar yapmaktansa piyasaya değer katacak yeni bir bilgisayar oluşturma düşüncesi ile hareket ederek o başarıyı yakalamıştır. Kısa dönemli kar odaklı bir stratejik zihniyetten değil uzun vadeli değer oluşturacak ve değer katacak bir stratejiden bahsediyoruzdur artık. Strateji oluşturmak maliyetli ve geri dönüşü zor olan bir eylem türüdür. Bunun bilincinde olmayan şirketler, devletler kısa vadeli taktik adımlar ile oyalanıp dururlar.

Sonuç

Stratejik zihniyet bir toplumun zihinsel setlerinin felsefi anlamda varlık sahasında kendini gösterme biçimidir. Bu zihniyeti oluşturan kapsamlı bir dünya görüşü, ideoloji, felsefi yaklaşımlar olabilir. Her toplum ve hatta her birey böylesi bir ihtiyacı kendinde hisseder. Bu hissediş bazen kendi içinden kaynaklanan koşullardan neşet eder bazen de dışarıdan bir dayatma neticesinde. Stratejik zihniyet hem bu içeriden gelen koşulları dikkate alan bir çerçeve olmalıdır hem de dışarıda var olan gerçeklik ile irtibatı kurmalıdır. Aksi takdirde tıpkı psikolojide benlik için kullanılan tabirle kişinin ideal beni ile gerçek beni arasındaki mesafe açıldıkça kişi duygusal ve düşünsel gerilimler hatta psikozlar yaşar aynı şekilde toplum ve devletlerde sonuçları trajedi olarak tanımlanabilecek bir durum ile karşılaşabilirler. Böyle bir gerilim zaman zaman toplumu ve devleti ayakta tutsa dahi uzun vadede olumsuz etkileri ve travmanın sürekli toplum üzerindeki baskısı hatta devletin güvenlikçi politikalar uğruna özgürlükleri kısıması gibi durumların ortaya çıkmasına sebep olabilir. Bu durumda da toplum ve devlet özgürlük – güvenlik denklemi arasında sürekli bir salınım yaşayarak ontolojik bir tereddüt halinde yaşamaya mecbur kalması anlamına gelecektir. Uzun vadede bu hal, sağlıklı bir yapı olmayacaktır. Er ya da geç ya kendi içinden ya dışarıdaki koşullardan kaynaklı yeni bir travmatik durum kapıyı çalacaktır. Bu manada iyi bir strateji olarak stratejik zihniyet aynı zamanda iyi bir rehabilite ya da psikoloji diliyle söylersek terapi işlevi görebilir. Çünkü özellikle günümüzde değişim ve akışkanlık tüm dünya insanların olduğu gibi tüm dünya devletlerinin de karşılaştığı bir realitedir. Tarih artık eskisine oranla daha hızlı bir seyir izlemektedir.

Kaynakça

- Heuser, Baetrice. (2010). *The Evolution of Strategy: Thinking War from Antiquity to the Present*, Cambridge University Press
- Machiavelli, N. (2003). *Askerlik Sanatı*, çev. Nazım Güvenç, Anahtar Kitaplar
- Gilbert, F. (2007). *Machiavelli: Savaş Sanatında Rönesans*, Edward Mead Earle (der). *Modern Stratejinin Ustaları: Machiavelli'den Hitler'e Kadar Askeri Düşünce*, çev. Selma Koçak, Doruk Yayıncılık, İstanbul
- Sümer, G. (2013). *Dış Politika Stratejileri*, İkinciadam Yayınları, İstanbul
- Şamil, İ. (2003). İhsan Fazlıoğlu: "Türk batılılaşması, galip güçlere söylenmiş bir yalandı!" (Söyleşi) | İbrahim Samil Koroglu - Academia.edu, erişim tarihi: 20.12.2022
- Özel, M. (2016). *Stratejik Liderlik*, Küre Yayınları, İstanbul
- Dallmayr, F. (1989). *Margins of Political Discourse*, New York
- Mardin, Ş. (1995). *Din ve İdeoloji*, İletişim Yayınları, İstanbul
- Davutoğlu, A. (2018). *Alternatif Paradigmalar*, çev. Cüneyt Kaya, Küre Yayınları, İstanbul
- Davutoğlu, A. (2014). *Küresel Bunalım*, Küre Yayınları, İstanbul
- Davutoğlu, A. (2001). *Stratejik Derinlik*, Küre Yayınları, İstanbul

- Sözer, Ö. Turan, A.V. (ed.) (2007). Avrupa'nın Krizi: Fenomenolojik Sorun Olarak Avrupa'nın Dönüşümü, Dost Kitabevi, Ankara
- Strauss, L. (1989). An Epilogue, Liberalism Ancient and Modern, Cornell University Press
- Hart, L. (2003). Strateji: Dolaylı Tutum, çev. Selma Koçak, Doruk Yayıncılık, İstanbul
- Solmaz, G. (2009). Sarıkamış Tarihinde İki Kilim İki Lider, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Erzurum, Sayı: 41
- Murray, W., Knox, M., Berstein, A. (1994). The Making Strategy, Cambridge University Press
- Vernant, J. P., Naquet, P.V. (2012). Eski Yunan'da Mit ve Tragedya, çev. Sevgi Tamgüç, Kabalıcı Yayınları, İstanbul
- Akgül, T. Y. (2014). Bir İdeoloji Taşıyıcısı Olarak Mit ve Tragedya, Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, Kış 2014, Sayı:11
- Aristoteles, (1993). Poetika, çev. İsmail Tunalı, Remzi Kitabevi, İstanbul

Sivil Toplum Kuruluşları ile Özel/ Kamu Arasındaki İş Birliğine Bakış

Ömer Faruk TERZİ²⁶⁴

Özet

Bir ülkenin gelişmiş düzeyini gösteren temel faktörlerden biri de o ülkede sivil toplumun varlığı ve sivil topluma verilen değerdir. Sivil toplum; hak, adalet, eşitlik, hürriyet, demokrasi, katılımcılık gibi temel değerleri uhdesinde bulundurmaktadır. Sivil toplum varlık gayesini yerine getirmesi ve sürdürülebilir bir kalkınmayı sağlaması için kamu sektörü ve özel sektör ile iş birliği yapmaya ihtiyaç duymaktadır. Özel ve kamu sektörlerinin, bireysel çalışmalarında avantajlar olduğu kadar dezavantajlar da bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının ortak çalışmaları alışlagelmiş bir durumda devam ederken, özel sektörün bu alanda yeterince faal olmadığı görülmektedir. Üç sektörde faaliyet gösteren organizasyonların idari, mali, teknik, insan, fiziki vb. kaynaklarını aynı alanda birbirinden habersiz sarf etmeleri yadsınmayacak bir verimsizlik ve israf ortaya koymaktadır. Bu üç sektörün gerek gönüllülük gerek kurumsal sosyal sorumluluk ve gerekse kamusal yarar için enerjilerini birleştirmesi, optimal faydaya daha çok hizmet edeceği aşikardır.

Bu çalışma, sektörler arası iş birliğinin yeterince gelişmemesinin gerekçelerini tartışmak ve bir takım çözüm önerileri geliştirmek üzere kaleme alınmıştır. Gözlem ve literatür analizi yöntemleri kullanılarak hazırlanan çalışmada; sivil toplum kuruluşlarının iş birlikleri konusunda yeterli bilgilerinin olmadığı, diğer sektörler ile bağlantı ve bilgi ağlarını ya da platformları gereği gibi kuramadığı ve bu süreci koordine etmesi beklenen çatı organizasyonların yeterli nitelik ve niceliğe sahip olmadığı gözlenmiştir. Ayrıca sivil toplum kuruluşları ile yapılacak iş birliklerinin yalnızca kamu dairelerinin inisiyatifinde ilerlemektedir. Sivil toplum kuruluşlarının politika üretme, lobicilik faaliyeti yapmak gibi yetkinliklere gereği kadar sahip olmadığı gibi kamu ile ilişkisini düzenleyen, üzerinde uzlaşmış ilkeler, mekanizmalar ve sorumlulukları içeren bir mevzuat bulunmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşu, Kamu Sektörü, Özel Sektör, İş Birliği

An Overview Of Cooperation Between Ngo's And Private/Public Sector

Abstract

One of the main factors showing the developed level of a country is the existence of civil society in that country and the value given to civil society. Under the responsibility of civil society; There are basic values such as right, justice, equality, freedom, democracy and participation. Civil society needs to cooperate with the public sector and the private sector in order to fulfill its purpose of existence and ensure a sustainable development. Private and public sectors have advantages as well as disadvantages

---

²⁶⁴ Representative Committee Member of Civil Society Epicenter

in their individual work. While the joint work of non-governmental organizations continues in a conventional situation, it is seen that the private sector is not active enough in this field. Administrative, financial, technical, human, physical, etc. resources of organizations operating in three sectors; spending in the same area without knowing each other reveals inefficiency and waste. It is obvious that combining the energies of these three sectors for both volunteering, corporate social responsibility and public benefit will serve the optimal benefit more. This study has been written to discuss the reasons for the insufficient development of inter-sectoral cooperation and to develop some solution proposals. In the study prepared by using observation and literature analysis methods; It has been observed that non-governmental organizations do not have sufficient information about cooperation, cannot establish connections and information networks or platforms with other sectors as required, and the umbrella organizations expected to coordinate this process do not have sufficient quality and quantity. In addition, cooperation with non-governmental organizations proceeds only at the initiative of public offices. It has been determined that non-governmental organizations do not have the competencies such as policy making and lobbying, and there is no legislation that regulates their relations with the public and includes agreed principles, mechanisms and responsibilities.

Keywords: Non-Governmental Organization, Public Sector, Private Sector, Collaboration.

Üç Sektöre Kavramsal Bakış

Herhangi bir iradenin yönlendirmesi olmadan, bağımsız ve örgütlü olarak kendi imkân ve kabiliyetleri nispetince maddi bir kazanç gütmeden, sosyal fayda gözeterek kurulmuş gönüllü oluşumlara Sivil Toplum Kuruluşu denir. Sivil toplum kuruluşları; insan ve tabiat haklarını koruma, gönüllü olarak topluma faydalı olma duygularının tezahür ettiği, sivil toplumun örgütlenerek bir araya geldiği formal yapılardır. Bu alan “Üçüncü Sektör” olarak da ifade edilmektedir. Sivil toplum; devletin himayesi altında olmayan, toplumun ortak gayeleri için bir araya gelmiş, kararlarını bağımsız alan, toplumsal etkinliklerde bulunan bireyler topluluğudur. Ulusal manada sivil toplum, bir devlet tarafından idare edilmeyen ve aynı vatan toprağında yaşayan insanların oluşturduğu topluluğa denir. Uluslararası sivil toplum ise din, dil ve toprak gibi sınırların olmadığı, kendi kararıyla bir araya gelen bireylerin oluşturduğu toplumdur.

Birincil sektör olarak ifadelendirilen kamu sektörü; devletin kanunlar marifetiyle kendisine tanıdığı yükümlülükler gereği vatandaşı, özel sektörü veya STK’ları denetlemek, sorunlarını çözmek ve onlara hizmet götürmek ile yükümlüdür. Resmî kurumlar, tüm bu süreçleri yasa, kanun, yönetmelik ve yönergelere uygun olarak yapmaktadır. Tüm bu iş ve işlemler, görevliler ve yetkili memurlar tarafından gerçekleştirilmektedir. STK’lar ise devletin belirlediği kanunlara uygun olmak şartıyla kendi belirlediği şartlarda bir gönüllülük çalışması yapmaktadır. Aslında her iki yapının da görevi vatandaşa ve yeryüzündeki canlı cansız her şeye hizmet etmektir; kamu sektörü görevli sivil toplum sektörü ise gönüllüdür.

İkinci sektör ise kâr amaçlı kurulmuş işletmelerdir ve bu sektöre diğer bir ifade ile özel sektör de denilmektedir.

STK- Kamu ve Özel Sektör İlişkileri

Örgütler arası iş birliği, iki veya daha fazla örgütün birlikte yakinen çalıştığı, ortak hedefler ve amaçlar için kaynaklar ve sorumluluğu paylaştığı, genelde bir arada çalışmak veya ortak faaliyetler olarak tanımlanır.²⁶⁵ İş birlikleri ile sektörlerin yetersiz kaldığı durumlarda birbirlerinin ihtiyaçlarını kazan-kazan politikası ile tamamlanması umulur, neticede topluma katma değer oranı artış gösterir. Ancak gözlemlenmektedir ki sektörler arası iş birlikleri zayıftır. Sektörler arası iletişimin yanında sivil toplum sektörünün kendi arasında iletişim ve iş birliği eksikliği de bulunmaktadır.

Sektörler arası iş birliğinin avantajları olduğu kadar dezavantajları bulunmaktadır. Evvela üç sektör de iş birliği sürecinde kendi misyonlarına göre hareket etmeleri gerekmekte ve kendi sınırları içinde rol üstlenmeleri beklenmektedir. İşbirliklerinin yapılması ve sürdürülebilir olması için sektörler arasında güven, uyum, taraflar açısından adil optimal fayda esas alınarak yürütülmelidir. STK'ların özel sektör ve kamu sektörü ile ilişkisinde STK'ların ihtisas alanı ile özel veya kamu sektörünün iş birliği yapılacak faaliyet alanları örtüşmelidir.

Özel sektör kuruluşları, her yıl kazanmış oldukları bütçelerin belli bir kısmını sosyal sorumluluk projelerine aktarmaktadır. Bu sosyal sorumluluk çalışmalarını bazen özel sektöre dönük yeni yeteneklerin keşfi olduğu gibi bazen de toplumun yararına dokunacak faaliyetlerdir. Özel şirketlerin hem sosyal sorumluluk projelerine destek vermeleri hem de ciddi maddi kaynak aktarmaları, toplumsal yaraların sarılmasına ve sosyal gelişime ciddi fayda sağlamaktadır.

Kamu- STK ilişkilerinde Türkiye ve dünya tarihi seyrine baktığımız takdirde kimi dönemde kol kola hareket ederken kimi dönemlerde esnek çizgiler çekilmiş kimi dönemlerde de keskin çizgilerle kutuplaşmalar oluşmuştur. Ancak neticede dünyada bugüne kadar kurulmuş tüm devletlerin ilk gayesi, düzenlerini ilelebet ayakta tutarak yaşatmaktır. Özellikle zamanın eskisine nazaran değişim hızı, devletleri tehdit etmiş, tedirgin hâle getirmiştir. Kimi durumlarda sivil toplum, devletin giremediği sahalara girebilmiştir. Devletin varlık gayesi yapması gereken bazı rolleri sivil toplumun gönüllü desteği ile yaparak devletin yükünü almaktadır. Devlette sivil toplumun ve özel sektörün varlığı için büyük ehemmiyet arz etmektedir. Sivil toplumun kamu yararına yasal çerçevede; esnek ve kolay hareket edebilmesi kamunun çıkarmış olduğu mevzuatla mümkündür.

Az gelişmiş toplumlarda devlet-sivil toplum ilişkisinin temel belirleyeni devlet olup, güçlü devlet karşısında zayıf bir sivil toplumun varlığı dikkat çeker. Bunun en önemli sonucu, sistemin demokratikleştirilmesi yönündeki talep ve düzenlemelerin devlet merkezli olmasıdır. Sivil toplumun örgütsel zayıflığı yüzünden sistem sektörler arası denetim gücü de zayıftır. Ortaya çıkan denetim boşluğu ağırlıklı olarak başka aktörler tarafından doldurulmakta ve sürecin meşruiyet kazanabilmesi için sorumluluk sivil toplumun omuzlarına yüklenmektedir.

1990'lardaki görünümüne bakıldığında, sivil toplum alanında bir canlanma gözlenmekle birlikte, demokratikleşme sürecinin başarısı açısından öncelikle devlet ile sivil toplum arasındaki ilişkinin

²⁶⁵ Green, A., Matthias, A. (1997). Non- Governmental Organizations and Health in Developing Countries. New York: St. Martin's Press.

demokratikleştirilmesi gerekmektedir.²⁶⁶ 1990'larda neoliberal politikaların ortaya çıkardığı yeni kamu yönetimi yaklaşımına paralel, sivil toplum alanında daha esaslı bir canlanma ön plana çıkmıştır.

Devletin STK ile ilişkileri, bazen hiyerarşik bir anlayışla bazen de ortak hareket etme biçiminde gerçekleşebilmektedir. Taraflar arasındaki ilişki karşılıklı bir etkileşimle yürümektedir. Meşru otorite olarak devletin STK'ya yaptığı hukuki düzenlemelerle etkileme ve üzerlerinde mali, idare ve hukuki yaptırım uygulama veya teşvik etme gücü vardır. STK ise karar alma mekanizmalarına katılarak, bu mekanizmaları etkileyerek ve bu yerlerde kararlar alarak devleti etkileyebilmektedir.²⁶⁷ Ancak gerek STK'nın politika üretmede yetkinliğinin azlığı gerek yetkin olanların iş birliği yapamadığı sorunu mevcuttur.

TÜSEV'in Sivil Toplum için Elverişli Ortam İzleme Matrisi 2018 Türkiye Raporu'na göre sivil toplum kuruluşlarının %54'ü hiçbir zaman kamu kurumları taslak politika ve kanun tasarıları için görüşlerine başvurmadıklarını ifade etmişlerdir. %29'luk kesim ise nadiren görüşlerinin alındığını ifade etmiştir.²⁶⁸

Sonuç

Bir toplumu politik, sosyo-kültürel, yönetsel açıdan daha iyi konuma getirecek önemli unsurlar mevcuttur. Bunlar siyaset kurumu, bürokrasi, özel sektör, akademi ve STK'lar olarak ön plana çıkmaktadır. Bu beş grup birbiriyle irtibatlı ve iş birliği içinde olduğu zaman o ülke siyasal, ekonomik ve sivil toplum açısından her yönüyle gelişmiş, ilerlemiş ve daha nitelikli bir hâle gelmiş olacaktır.

Devlet, STK'lar ile olan ilişkilerinde mutlaka eşitlik ve şeffaflık ilkesini benimsemelidir. Türkiye'nin her yerindeki STK'lar, istedikleri devlet kurumuna herhangi bir aracıya gerek kalmadan ulaşabilmelidir. Devlet, sivil toplumla alakalı bir sistem geliştirmeli ve bu sistemi tüm kurumlarına yaymalıdır. Bu bağlamda bakanlık, valilik, kaymakamlık, belediye vb. devlet kurumlarında STK'ların muhatap alınacakları bir birim mutlaka ihdas edilmelidir. Bu sayede hem resmî kurumlar hem de STK'lar açısından bir geçişkenlik sağlanmış olacaktır. Bu sistem sayesinde STK'ların kendi projelerini resmî kurumlara ulaştırmalarının yanında, resmî kurumların STK'larla ortak iş yapmaya dönük talepleri için de çok ciddi bir kolaylık sağlanacaktır. Devlet nezdinde özel sektör- sivil toplum sektörünün iş birliğinin artırılmasına yönelik yasal düzenlemelerin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır.

²⁶⁶ Tosun, G. (1998), *Demokratikleşme Sürecinde Devlet-Sivil Toplum İlişkisi ve Türkiye Örneği*, Doktora Tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

²⁶⁷ Dulkadiroğlu, H. (2022), *Sivil Toplum Bir Kavramın Anatomisi*, Ankara: Türk İdari Araştırmaları Vakfı.

²⁶⁸ TÜSEV. Sivil Toplum İçin Elverişli Ortam İzleme Matrisi 2018 Türkiye Raporu.

Kaynakça

Green, A., Matthias, A. (1997). Non- Governmental Organizations and Healt in Developing Countries. New York: St. Martin's Prees.

Dulkadiroğlu, H. (2022), *Sivil Toplum Bir Kavramın Anatomisi*, Ankara: Türk İdari Araştırmaları Vakfı.

Tosun, G. (1998), *Demokratikleşme Sürecinde Devlet-Sivil Toplum İlişkisi ve Türkiye Örneği*, Doktora Tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TÜSEV. Sivil Toplum İçin Elverişli Ortam İzleme Matrisi 2018 Türkiye Raporu.
https://www.tusev.org.tr/usrfiles/images/TUSEV_MonitoringMatris_TR_26.08.19_Final.pdf

Sivil Toplum Kuruluşlarında Kurumsallaşma

Sevanur Caner²⁶⁹

Giriş

Üçüncü sektör olarak da ifadelendirilen sivil toplum kuruluşları, toplumsal değişime etki etmektedir. Ulusal ve uluslararası diğer değişimlerde tampon kurum vazifesini gören en mühim sektördür. Sivil toplum, özel sektör ve kamu sektörünün de ulaşamadığı pek çok alanlara girerek boşlukları doldurmaktadır.

Sivil toplum kuruluşlarında kurumsallaşma; sivil toplum kuruluşunun vizyon ve misyonuna hizmet edecek politika, değer ve ilkeler, etkinlik yönetimi, kapsam, organizasyon gibi iç ve dış paydaşların etkileşiminin tamamını kapsamaktadır. Kurumsallaşmanın temel maksadı kuruluşun kişilere bağlı kalmadan sistemli bir hal ile nitelikle varlığını devam ettirmektir.

Bu çalışma, sivil toplum kuruluşlarının kurumsallaşma sürecinde yeterince gelişmediği gerekçesi ile tartışmak ve çözüm önerileri sunmak amacıyla kaleme alınmıştır. Gözlem ve literatür analizi yöntemleri kullanılarak hazırlanan çalışmada; sivil toplum kuruluşlarının kurumsallaşma şuuruna ve etkilerine tam olarak erişmediği, kurumsal kimliği edinme konusunda yetersiz kaldığı, bu alanda hizmet alma farkındalığının olmadığı sonuçları gözlemlenmiştir. Literatürde ulusal ve uluslararası kabulü olan ISO 9001 KYS, EFQM vb. çeşitli kalite yönetim sistemleri kurumsallaşma sürecine katkısı olduğu görülmüştür. Türkiye’de de bu modelleri kullanan sivil toplum kuruluşları olduğu, sivil toplum yöneticilerinin proje ve etkinlik yönetimi sürecinde kaliteli hizmet sunmak, kurumsal kimliği korumak amacıyla bireysel standartlar geliştirdiği gözlemlenmiştir. Kurumsal yönetim kalitesini değerlendirebilecek ve neticede kapasitelerini arttıracak çalışmalara ve standartlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sivil Toplum Kuruluşları, Kurumsallaşma, Kurumsal Kimlik*

Institutionalization In Non-Governmental Organizations

Non-governmental organizations, also referred to as the third sector, affect social change. It is the most important sector that acts as a buffer institution in other national and international changes. Civil society fills the gaps by entering many areas that the private and public sectors cannot reach.

Institutionalization in non-governmental organizations; It covers the entire interaction of internal and external stakeholders such as policies, values and principles, event management, scope, organization that will serve the vision and mission of the non-governmental organization. The main purpose of institutionalization is to maintain the existence of the organization in a systematic manner without being dependent on individuals. This study has been written in order to discuss and offer solutions on the grounds that non-governmental organizations have not developed enough in the institutionalization process. In the study prepared by using observation and literature analysis methods; It has been

---

²⁶⁹ Marmara Üniversitesi Yönetişim ve STK’lar Yüksek Lisans Talebesi, sevanurc@gmail.com

observed that non-governmental organizations do not fully reach the awareness of institutionalization and its effects, are insufficient in acquiring corporate identity, and there is no awareness of receiving services in this field. It has been observed that various quality management systems such as ISO 9001 KYS, EFQM, which have national and international acceptance in the literature, contributed to the institutionalization process. It has been observed that there are non-governmental organizations that use these models in Turkey, and that non-governmental managers develop individual standards in order to provide quality service in the project and event management process and to protect the corporate identity. There is a need for studies and standards that can evaluate the quality of corporate governance and eventually increase their capacity.

Keywords: Non-Governmental Organizations, Institutionalization, Corporate Identity

Kurumsallaşmada Kavramsal Çerçeve

Tarihi seyir içinde toplumların yapısı, devletle olan ilişkisi, kültürel kodları, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi ve düşünürlerin bakış açısına göre sivil topluma çeşitli kavramsal çerçeveler çizilmiştir. İçişleri Bakanlığımızın yapmış olduğu tanıma göre sivil toplum kuruluşları: Toplumsal örgütlenmeyi destekleyerek katılımcı demokrasinin kökleşmesine, toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesine, katkıda bulunmaktadır.²⁷⁰ İyilik ve fayda kavramı göreceli olsa da formal ya da informal sivil toplumun temel maksadı, insanların hayatlarını daha iyi hale getirmek ve temel haklarına erişme imkânı oluşturmaktır.

STK'larda yönetimin ve organizasyonun bütüncül, sistemli ve nitelikli olması kurumsal yönetim olarak ifade edilebilmektedir.²⁷¹ Sivil toplum kuruluşlarında kurumsallaşma; sivil toplum kuruluşunun vizyon ve misyonuna hizmet edecek politika, değer ve ilkeler, etkinlik yönetimi, kapsam, organizasyon gibi iç ve dış paydaşların etkileşiminin tamamını kapsamaktadır. Kurumsal yönetim sistemini nitelikle kuran ve kurumsallaşan sivil toplum kuruluşları topluma fayda ve iyilik dağıtmada sürdürülebilir nitelikli etki oluşturmaktadır.

Gönüllülük, bir bireyin maddi karşılık beklemeden ya da başka bir çıkar beklentisi içinde olmadan, sosyal sorumluluk anlayışıyla, ailesi ya da yakın çevresi dışındaki bireylerin yaşam kalitesini artırmak ya da refah seviyesinin eşit bir biçimde dağılmasını ve yükseltilmesini sağlamak için, kendi isteğiyle, bir toplumsal girişime veya bir sivil toplum kuruluşu bünyesindeki etkinliklere kendi bilgi, beceri, deneyim, finansal kaynaklar ve zamanını kullanarak destek olması biçiminde tanımlanabilir.²⁷² Kurumsallaşma, gönüllüğü doğrudan etkilemektedir. Gönüllüler, toplumsal refahı arttırma yolunda maddi ve manevi paylaşımda bulunmaktadır. Toplumsal refahın artması ve pozitif yönde değişim ise sürdürülür bir etki ile mümkündür. Çünkü toplum hızla değişimin aksine yavaş değişmektedir. Sürdürülebilir etki uygulamak isteyen sivil toplum kuruluşlarının doğrudan kendileri sürdürülebilir olmalıdır. Bunun içinde STK'ların kurumsallaşması kaçınılmazdır. Dünyada ve Türkiye'de

²⁷⁰ İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, <https://www.icisleri.gov.tr/sivil-toplumla-iliskiler-genel-mudurlugu>

²⁷¹ Büyük, K. (2021). STK'larda kurumsal öz değerlendirme, farklı eğilimler ve uygulamalar (Analiz Raporu: 2021/07). İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı.

²⁷² Güder, N. (2006). *STK'lar İçin Gönüllülük ve Gönüllü Yönetimi Rehberi*, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, Ankara.

sürdürülebilir yönetim modelleri geliştirilmiştir. Bunlar STK öz değerlendirme raporları, EFQM, ISO 9001 Kalite yönetim sistemi ve benzeri modellerdir.

Her kuruluş sektöründen ve büyüklüğünden bağımsız başarılı olmak için uygun yönetim sistemi kurmalıdır. Avrupa Kalite Yönetim Vakfı tarafından geliştirilen EFQM kuruluşlar için öz değerlendirmede yaygın olarak kullanılan mükemmellik modelidir.²⁷³ EFQM modeli kuruluşun mevcut durumunu ortaya koyarak gelişme alanlarını tespit eder. Kurum yönetim ve faaliyetlerinde girdileri ve çıktıları kapsayan 9 kriterden oluşmaktadır. Uluslararası Standardizasyon Örgütü'nün hazırlamış olduğu Kalite Yönetim Sistemi de (ISO 9001 KYS) ağırlıklı olarak özel sektörde kullanılan, sürece odaklanılan, 2015 versiyonu ile 10 maddeden oluşan kaliteli yönetim sistemidir.

Kurumsallaşmanın STK'lara ve Paydaşlarına Etkisi

Sivil toplum kuruluşunun sürdürülebilirliğinin sağlanması ve hafızasının yarınlara aktarabilmesi için kurumsallaşması kaçınılmazdır. Kurumsallaşma süreci sivil toplum kuruluşlarının; kurum yönetimi, gönüllü yönetimi, fon yönetimi, faaliyet/proje yönetimi, tanıtım alanlarına hitap etmektedir. Kurumsallaşma, sivil toplum kuruluşunun bugünü ve yarınını etkileyecek a'dan z'ye tüm hususları kapsarken bu süreçte bırakmış olduğu hafıza kurumun kimliğini yansıtan algıyı oluşturmaktadır. Bu algı sivil toplum kuruluşlarında iç – dış paydaşlarını kapsamakta ve tarafların motivasyonuna tesir etmekte, sürdürülebilir iletişim ve etkileşimine etki etmektedir.

Mevcut sivil toplum kuruluşları ise alışagelmış biçimde faaliyetlerine devam etmekte kurumsallığa ehemmiyet vermemektedir. Kurumsallaşma sürecini tamamlamakta yetersiz kalan sivil toplum kuruluşları ise kaliteli hizmet sunmakta yetersiz kalmakta ve sürdürülebilir olamamaktadır. Diğer bir husus ise kurumsallaşma sürecine ehemmiyet vermeyen sivil toplum kuruluşlarında hayata geçirilen; topluma, insanlığa, tabiata fayda kat sayısı büyük olan proje ve etkinlikler çoğu zaman heba olmaktadır. Kimi etkinlik ve proje fikirleri ise kurumun kurumsal kapasite yetersizliğinden uygulamaya dahi koyulamamaktadır. Bireylerin varoluş sürecine hizmet eden ve ideallerini gerçekleştirmede büyük rol oynayan sivil toplum kuruluşları bu vazifesini gerçekleştiremediği sürece insan kıymetlerini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Ve tabii ki bu durumda finans kaynakları da kuruma başlayacaktır.

Sivil toplum kuruluşlarının yönetim performanslarının artırılması iç ve dış tüm paydaşlara etki edecektir. Performanslarının artırılması için evvela mevcut performansın değerlendirilmesi, ihtiyaçların tespit edilmesi gerekmektedir. Duruma göre takviye desteklerle mümkündür. “Ön tekerlek nereye giderse arka tekerlek de oraya gider.” Atasözünü esas alırsak bir kurumun yöneticilerinin iş yapma kaliteleri o kurumun bugününe ve geleceğine teminat vermekte ya da yok oluşuna zemin hazırlamaktadır. Yöneticilerin uyguladıkları yönetim sistemi farklılaşsa da oluşturulan yönetim sistemi, sivil toplumu ve sivil toplumu oluşturan etkenlerin kaybolmasına mahal vermemelidir. Sivil toplum kuruluşları, bireylerin yönetim zafiyetine bırakılmayacak kadar kıymetlidir.

---

²⁷³ George, C., Cooper, F., Douglas, A. 2003. Implementing the EFQM excellence model in a local authority. *Managerial Auditing Journal*, 18(2): 122-127.

Sonuç

Sivil toplum kuruluşları, yerini başka bir tampon kurumla doldurulamayacak derece değerlidir. Pek çok kurum ve kuruluşun yok oluşuyla, işlevsizliği ile meydana gelen boşluğu sivil toplum kuruluşları doldurmuştur ve doldurmaya da devam etmektedir. Temel felsefesi toplumsal fayda ve iyilik olan sivil toplum kuruluşlarının vizyon ve misyonlarını gerçekleştirebilmeleri, sürdürülebilir olmaları için kurumsallaşması gerekmektedir. Kurumsallaşmasını tamamlayan sivil toplum kuruluşu yönetim ekibi değişse de daha az etkilenecektir. Sivil toplumun başarı ölçütlerinden biri de o sivil toplum kuruluşunun gönüllü sayısı olarak değerlendirilmektedir. Gönüllülerin sivil toplumda idame olmaları için kendilerini ve fikirlerini gerçekleştirmeleri temel esastır. Bunun gerçekleşmesi de sivil toplumun vizyon ve misyonu çerçevesinde kendisini gerçekleştirmesi hulusa kurumsallaşmasından geçmektedir. Küresel dünyada toplumsal değişim eskisine nazaran daha hızlıdır. Topluma etki eden sivil toplum yönetimin de bu değişimi yakalayacak nitelikte yönetim sistemi oluşturmalıdır.

Sivil toplum kuruluşlarının kurumsallaşma şuurunun artırılmasına yönelik eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Başarılı, çağı yakalarken geçmiş tecrübelerden faydalanabilecek STK yönetimi için danışmanlık hizmeti verecek kurum ve kuruluşlarının sayıları arttırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Büyük, K. (2021). “STK’larda Kurumsal Öz Değerlendirme, Farklı Eğilimler ve Uygulamalar Raporu” (Analiz Raporu: 2021/07). İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı. https://odm.ilke.org.tr/uploads/ODM_Rapor.pdf

George, C., Cooper, F., Douglas, A. 2003. Implementing the EFQM excellence model in a local authority. *Managerial Auditing Journal*, 18(2): 122-127.

Güder, N. (2006). STK’lar İçin Gönüllülük ve Gönüllü Yönetimi Rehberi, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, Ankara.

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, (01 Ocak 2022). *Sivil Toplum Nedir?* <https://www.icisleri.gov.tr/sivil-toplumla-iliskiler-genel-mudurlugu>

Kazakhstan's Public Administration Reform Vision

Kazakistan'ın Kamu Yönetimi Reform Vizyonu

Hamza ATEŞ²⁷⁴

Şura ZAVALSIZ²⁷⁵

ABSTRACT:

The idea of a strategy is regarded as a tool for an intentional, well-thought-out change initiative. Content strategies are used in reform practices. The vision of change can be seen in strategy documents, which include broad objectives and guiding principles for change. Examining the strategy documents is one way to comprehend the goals of the public administration changes implemented in modern state systems.

Kazakhstan, one of the Central Asian Turkic Republics, stands out geographically due to the reforms it has made to public administration since independence. With strategy documents, Kazakhstan defines the extent of public administration reforms. Public administration improvements are governed by national strategic plans.

It is intended to examine Kazakhstan's vision for reforming the public administration through national strategy plans in this context. The national strategy plans of Kazakhstan are examined for this study's purpose using the document analytical method, which is a qualitative research technique. The national policy documents released by the Kazakhstan Presidency following independence are the study's focus and restriction. National strategy plans are analyzed beginning with the Strategy 2030 document, which was initially released by Kazakhstan in 1997. According to an analysis of the national strategy plans throughout period, Kazakhstan has an aim of applying the New Public Administration understanding's principles of accountability, efficiency, effectiveness, decentralization and marketization in the reform of public administration.

Keywords: Strategic planning, Public administration reform, Kazakhstan

---

²⁷⁴ Prof. Dr., Istanbul Medeniyet University, ates.hamza@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0975-0062.

²⁷⁵ PhD Student, Istanbul Medeniyet University, surazavalsiz@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8656-6192.

ÖZET:

Strateji kavramı, bilinçli ve planlı bir değişim çabasının aracı olarak görülmektedir. Reform uygulamaları içerisinde çeşitli stratejileri barındırmaktadır. Değişime ilişkin genel hedef ve politikaları barındıran strateji belgeleri, değişimin vizyonunu ortaya koyabilmektedir. Bu bakımdan, çağdaş devlet sistemlerinde uygulanan kamu yönetimi reformlarının vizyonunu anlamının yollarından biri strateji belgelerinin incelenmesidir.

Orta Asya Türki Cumhuriyeti ülkelerinden bir olan Kazakistan, bağımsızlığından bu yana gerçekleştirmekte olduğu kamu yönetimi reformlarıyla bulunduğu coğrafyada öne çıkmaktadır. Kazakistan, kamu yönetimi reformunun kapsamını strateji belgeleriyle oluşturmaktadır. Kazakistan için ulusal strateji belgeleri, kamu yönetimi reformlarının kılavuzu niteliğindedir.

Bu kapsamda çalışmada, Kazakistan'ın kamu yönetimi reformuna yönelik vizyonunun ulusal strateji belgeleri üzerinden incelemesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, Kazakistan'ın ulusal strateji belgeleri nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi tekniğiyle incelenmektedir. Çalışmanın kapsam ve sınırlılığı, bağımsızlık sonrasında Kazakistan'da Cumhurbaşkanlığı tarafından ilan edilen ulusal strateji niteliğindeki belgelerdir. Kazakistan'ın ilk defa 1997 yılında ilan etmiş olduğu Strateji 2030 belgesinden başlayarak ulusal strateji belgeleri incelenmektedir. Ulusal strateji belgeleri yıllara göre incelendiğinde, Kazakistan'ın kamu yönetimi reformunda desantralizasyon, piyasalaşma, Yeni Kamu Yönetimi anlayışının hesap verebilirlik, verimlilik, etkinlik gibi ilkelerini yerleştirme vizyonuna sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Strateji Belgesi, Kamu yönetimi reformu, Kazakistan

Introduction

The Union of Soviet Socialist Republics (USSR), established in 1922, consisted of 15 distinct states. Under the totalitarian authority of the USSR, the states that made up the Union maintained their existence until 1991. Kazakhstan is one of the republics that came into being after the fall of the USSR. In comparison to other countries in the region, Kazakhstan stands out due to its richest underground resources, largest surface area and role as a pioneer in regional policies on both a national and global level (Akkaya, 2018). In addition to the opportunities, it also confronts significant difficulties. The difficulties include implementing significant reforms in sectors that affect the entire state, such as transitioning Kazakhstan from a Soviet command and control system to a market economy (Bhuiyan, 2010) and creating a democratic state and social framework. In order for Kazakhstan to maintain its opportunities in Central Asia, to integrate into the global system and to develop, it is necessary to implement a variety of administrative and political reforms.

Post-independent, Kazakhstan experienced a political, socioeconomic and administrative transformation. Reforms in public administration are an essential component of this shift. Examining the public administration reforms implemented in Central Asian nations for Kazakhstan is important because of Republic of Kazakhstan is the CIS country that has had the most success implementing reforms (Ibrayeva and Nezhina, 2013). With strategy documents, Kazakhstan defines the extent of public administration reforms. National strategy plans serve as a framework for public administration reforms in Kazakhstan.

The article's aim is to explain Kazakhstan's vision for public administration reforms. The study is divided into three parts. In the first part, the Republic of Kazakhstan, which attained independence in 1991, is analyzed with regard to its public administration structure and reform. The study's methodology is described in the second part. In the third part, the strategic plans that reveal the vision of reforms are examined.

1. Public Administration Reform in Kazakhstan

States that became independent after the collapse of the Soviet Union; Although they followed different paths in the construction of administrative, economic and social structure, they had a common Soviet heritage. This legacy; It has been an undemocratic public administration system designed by authoritarian and statist economic management (Liebert, Condrey and Goncharov, 2017). Countries after independence; implemented the public administration reform, which is a part of economic liberalization, social development and flexible management approach (Knox, 2017).

The Republic of Kazakhstan, which gained its independence on December 16, 1991, the widespread corruption in Kazakhstan, the lack of balance of power between the executive and the legislature in the political administration, the non-modern state structure, the highly centralized management approach inherited from the Soviet Union, the weakness of the public personnel system, the weakness of the public officials. accountability requires public administration reforms (Khairmukhanmedov, 2017; Akyn and Rakhymbai, 2017; Ibrayeva and Nezhina, 2017).

One of the reforms adopted by Kazakhstan after independence is the public administration reform. Public administration reforms have been ongoing since the early years of independence. Reforms are carried out with a political imperative from the top down (Knox, 2008). The reforms carried out at the presidential level are rapidly implemented throughout the country and gain legal status.

The problems of the old system and the principles and principles required for the new system to be created are presented at the Presidency level in Kazakhstan after independence. Firstly, it is aimed to establish legislation for the functioning of independent Kazakhstan and, as a result, to maintain the stability of administrative management. In his continuing speech, the President states that the reform packages to be formed will ultimately be based on seven basic principles (www.akorda.kz, 1997):

- 1) Comprehensive and professional management,
- 2) Action programs for strategic objectives,
- 3) Coordination between institutions,
- 4) Ministers' powers and responsibilities, accountability and operational audits,
- 5) Strengthening decentralization,
- 6) Anti-corruption,
- 7) Human resource management.

A strong presidential office was established as a method of combating the crises in domestic and foreign politics after independence. The strength of the Kazakhstan presidential model, which is based on the supremacy of the presidency, is against crises; While it is urgent, stable and has a high level of manageability, its weak point is that the checks and balances in this system are insufficient (Çetin, 2017: 914).

Although an autocratic administration was established under the leadership of the leader under the leadership of the one-party regime (Alkan, 2007), in which all the powers of the state were gathered under the Presidency in Kazakhstan, this situation plays a key role in the implementation and assurance of public administration reforms. It is argued that a stabilized political system and centralized autocratic administration in Kazakhstan are an opportunity to lay the groundwork for the realization of public administration reforms, to make significant progress and to modernize public services (Knox, 2008; Çetin, 2017: 914; Anbarlı Bozatay and Şahnagil, 2020: 362).

The power of the presidency in Kazakhstan in terms of political decision-making increases the tendency of authoritarianism, as well as causes the realization of public administration reforms very quickly (Knox, 2008). The public administration reforms carried out have a structure that covers the whole of the state. Reforms; modernization of public services, rationalization of state bureaucracy, establishment of quality standards in

public service, strengthening of local administrations, building of ethical culture, design of public personnel management, fight against corruption. Top-down reforms are carried out in state administration to create a culture of citizen-orientedness, transparency, efficiency, accountability and professional management. In this context; reforms are being made in the presidential system, local governments, electronic government and public service delivery (Zavalsız and Ateş, 2022).

Strong centralization in Kazakhstan leads to weakening of capacities at the local level (OECD, 2014: 66). Government structure in Kazakhstan, the central government leaves few decision-making powers to local administrators. However, it has a highly centralized hierarchical system that prevents citizens from participating in political decisions at the local level (Ibrayeva and Nezhina, 2017).

Local government reforms in Kazakhstan are seen as a means of improving public service delivery. The fact that the main aim of the reform work is not to strengthen the local government system causes the underdevelopment of local governments in Kazakhstan. Local public administration is dependent on the central government, local governments have limited financial autonomy and the public's inability to participate in decision-making processes comes to the fore (Bhuiyan, 2010). Rather than a decentralized understanding, the self-sufficient understanding of local governments is given importance (Ranov, 2017).

Public administration reforms in Kazakhstan; It aims to increase accountability in public institutions, fight corruption, increase moral and ethical responsibilities of civil servants, create a modern and professional government structure and create a citizen-oriented management structure. In this context, complaint lines are established that allow citizens receiving services from public institutions to report abuses of public officials (Akyn and Rakhymbai, 2017).

Studies have shown that Kazakhstan has gradually improved with the reforms it has implemented since its independence (Turganbayev and Diener, 2018; Vakulchuk, 2016; Bhuiyan, Amagoh, 2011; Knox, 2008). Legal and institutional texts for public administration reform in Kazakhstan's official legislation system are as seen in Table 1.

Table 1. Public administration reform legislation in Kazakhstan

1992 - On Organizing and Improving the Activities of Public Administration Bodies
1993 - On Administrative-Territorial Division of the Republic of Kazakhstan
1993 - About local representatives and executive bodies of the Republic of Kazakhstan
1999 - On public service
2001 - On Local Government and Self-government in the Republic of Kazakhstan
2005 - e-government
2005 - One-Stop-Shop (OSS)
2007 - About measures to modernize the state government system of the Republic of Kazakhstan
2011 - On the Concept of the new model of civil service of the Republic of Kazakhstan
2012 - On approval of the concept of development of local self-government in the Republic of Kazakhstan
2015 - On the civil service of the Republic of Kazakhstan
2020 - On approval of the concept of public administration development in the Republic of Kazakhstan until 2025
2021 - On approval of the concept of public administration development in the Republic of Kazakhstan until 2030

Source: Zavalsız and Ateş (2022: 205-206)

2. Methods

This research examined at Kazakhstan's plans for national strategy-based public administration reform. The national strategy plans of Kazakhstan are examined for this study's aim that use the document analysis technique, which is a qualitative research technique. The study used a technique document analysis. This technique includes the analysis of materials containing information about the case or cases that are preferred (Ekiz, 2013) in the systematic examination and evaluation of data (Şimşek and Yıldırım, 2016). The content and limitation of the study are the national strategy documents announced by the Presidency of Kazakhstan after independence. Starting with the Strategy 2030 document, which was first announced by Kazakhstan in 1997, national strategy plans are examined. Strategy documents are available on the official website of the Legal Information System of the Republic of Kazakhstan.

3. National Strategy Plans of Kazakhstan

Long-term strategic plans, including public administration reforms, have been established in Kazakhstan since independence. A large number of legal regulations, legislative amendments and government programs are being implemented in order to realize the objectives in the strategic development documents. Strategy and development documents are the basis and guide of public administration reforms in Kazakhstan. Examining the development and strategy documents in detail over the years can help reveal Kazakhstan's perspective on public administration reforms. In this context, in this section, the strategy and development documents implemented in Kazakhstan from the past to the present are examined and evaluated from a holistic perspective.

Kazakhstan's strategy plans (www.akorda.kz, 2021):

- 1) Strategy 2030 (1997),
- 2) The Strategy for development of the Republic of Kazakhstan until the year 2010 (2001),
- 3) The Strategy for development of the Republic of Kazakhstan until the year 2020 (2010),
- 4) Strategy 2050 (2012),
- 5) 100 Concrete Steps (2015),
- 6) The Strategy for development of the Republic of Kazakhstan until the year 2025 (2018).

3.1. Strategy 2030

In 1997, the President of Kazakhstan, in the last six years of independence; social, political and economic transformations have begun and these transformations; He talks about the goal of integrating into the globalized world, transition to a free market economy, pluralistic democracy and ultimately entering the top 30 among economically, politically and socially strong countries. In this speech, he presents the development strategy that the Republic of Kazakhstan will implement until 2030 (Zavalsız and Ateş, 2022).

In Strategy 2030, it is stated that there are disruptions in management due to the lack of strategy plans. Strategy 2030 is aimed at transforming the country into one of the safest, most stable and ecologically sustainable states in the world with a dynamically developing economy. Strategy 2030 (1997), long-term development plan consists of seven main titles. These:

- 1) *National Security,*
- 2) *Domestic Political Stability and Consolidation of the Society,*
- 3) *Economic Growth Based on an Open Market Economy with High Level of Foreign Investments and Internal Savings,*
- 4) *Health, Education and Well-Being of Kazakhstan Citizens,*
- 5) *Power Resources,*
- 6) *Infrastructure, More Particularly Transport and Communication,*

7) *Professional State.*

These priorities are the main issues that make up the country's medium and long-term development plan. The Strategic Plan for the development of the Republic of Kazakhstan until the year 2010, approved by the decree of the President of Kazakhstan of December 2001, was the first stage of the implementation of the "Kazakhstan-2030 Strategy". It is the Strategic Plan issued for the development of

In the "Professional State", the principles to be followed by the administration have been determined. These:

- 1) *Comprehensive and professionally trained government concentrated on fulfilment of some most important functions;*
- 2) *Work on Action Programmes on the basis of the proposed strategies;*
- 3) *Efficient inter-institutional coordination;*
- 4) *Increase of authorities and responsibilities of ministers, their accountability and strategic control over their activity;*
- 5) *Decentralization within ministries: from the federal centre - to region and from the state to the private sector;*
- 6) *Decisive and merciless combatting corruption;*
- 7) *Improvement of the system of personnel hiring, their training and advancement. Governments, which have achieved success are comprehensive and concentrated on execution of some main functions, which can be fulfilled only by a state.*

The Strategy 2030, primarily focused on the training of public servants. However, the targeted principles are; transparency in management, soft hierarchy, strengthening decentralization, effective coordination and merit-based assignment.

3.2. The Strategy for Development of the Republic of Kazakhstan Until the Year 2010

On December 4, 2001, the Strategy for Development of the Republic of Kazakhstan until year 2010 was published by the President. In this plan, there are reform targets with a holistic approach to the economic development of Kazakhstan, which is still in its 10th year of independence. Establishing an effective management mechanism in the field of public administration, a clear distribution of duties between central and local authorities; Within the scope of the authority determined by the legislation, the objectives of granting the decision-making and economic independence of local government bodies and improving the public personnel system are included.

The "Administrative reform" strategy set out in Chapter six includes the following objectives:

- 1) *Establishing the optimal structure of government,*
- 2) *Improvement of management system and methods, introduction of effective coordination and control mechanisms,*
- 3) *Improvement of the personnel system in the state sector,*
- 4) *To establish the basis of systematic interaction between society and the state, aimed at preventing all forms of corruption.*

The "Decentralization of State Functions" strategy organized in Chapter seven includes the following objectives:

- 1) Clear delimitation of activities, functions and areas of responsibility between different levels of power,
- 2) Creation of conditions for the efficient functioning of the local state administration,
- 3) The introduction of local self-government as the basis of a democratic state.

3.3. The Strategy for Development of the Republic of Kazakhstan Until the Year 2020

The Strategic for Development Plan until the year 2020 was published by the President on 1 February 2010. Within this plan, there are many objectives in the administrative, social and legal fields. The roadmap for public administration reform is implemented in five areas:

- 1) Clearly defining the framework of the powers and responsibilities of all public institutions,*
- 2) Developing standards and improving the quality of public services,*
- 3) Improving the training of civil servants and accelerating civil service reform,*
- 4) To develop a result-oriented public management system,*
- 5) Improve the management of administrative reforms and strengthen accountability in public institutions.*

The targets in this plan show parallelism with the targets in the previous plan (2010) it replaced. This situation suggests that the applicability of the planned targets is weak, as it shows that stable steps have been taken towards the targets.

The realization of reforms in the civil service without focusing on the result-oriented management system; the effectiveness of public administration may be limited (Janenova and Knox, 2017). With this plan, the development of a result-oriented public administration system is placed on the country's agenda.

3.4. Strategy 2050

In 2012, the President of Kazakhstan presented the Development Strategy of the Republic of Kazakhstan until 2050 with the title “Strategy 2050”. The main objective of the strategy plan is; to make Kazakhstan one of the 30 most developed countries in the world by making it a strong state, developed economy and a prosperous state. In this respect, it is similar to the main objective of the Strategy-2030 (1997) plan.

To achieve the targets under this reform package, seven targets are set (Strategy 2050):

- 1) New economic policy,*
- 2) Comprehensive entrepreneurship support that will be the leading force in the national economy,*
- 3) New principles of social policy,*
- 4) Education and professional skills,*
- 5) Strengthening the state and development of Kazakhstan's democracy,*
- 6) Consistent and predictable foreign policy,*
- 7) New Kazakhstan citizenship.*

Within the scope of strengthening the state and developing democracy; it is aimed to create new tasks such as a new public administration system, serving the society and strengthening the state. In order to create this targeted system; A decentralized, professional state, a new system of interaction between the state and the business world, the fight against corruption and the rule of law are mentioned. In this context, the objectives under seven headings are listed as follows:

- Within the scope of improving the state planning and forecasting system; (a) Strengthening the responsibility of state institutions in the development of goals, plans and programs, (b) Establishing a comprehensive system based on international public audit practices, (c) Ensuring predictability of possible crisis situations and taking precautions against them,
- Within the scope of transferring the administration from the center to the local government units; (a) Strengthening local governments with their powers, financial and human resources, (b) Involving citizens in the decision-making process,

- Within the scope of establishing a professional state structure; (a) Creation of a new professional manager group (A corp), (b) Transparency in personnel selection, new promotion mechanism and implementation of modern personnel training,
- The state apparatus, within the scope of creating a new system of interaction with the business world;
- Adhering to the principle of 'zero tolerance' against riots against the state,
- State and society cooperation in the fight against corruption and development of legislation.

Kazakhstan 2050 Strategy based on policies that will ensure sustainability in the 21st century; It aims to establish a modern public administration system based on economic restructuring, citizen-oriented governance, inter-institutional coordination, political integration rather than fragmentation (Mouraviev, 2021).

3.5. 100 Concrete Steps

The target of being among the 30 most developed countries in the world in Strategy 2050, announced in 2012, is in line with the 100 Concrete Steps strategy document announced in 2015. Strategy 2050 is supported and a broader perspective is presented in this document for building a professional public administration.

Within the scope of 100 Concrete Steps (2015): (1) Professional state, (2) Rule of law, (3) Industrialization and economic growth, (4) Identity and Unity, (5) Accountability and transparency reforms in public administration. Within the scope of these five reforms, a 100-item reform package is formed.

This reform package also includes regulations for public officials. In this context, the principle of competence is mentioned in the selection of public officials. However, the “3+3 Formula” is being developed for newly appointed public personnel and for the prevention of corruption. Accordingly, public personnel are subjected to mandatory tests and qualification requirements are strengthened. By bringing a competitive approach to career promotion in public personnel, a salary increase and a merit-based promotion system are introduced in the activities related to their duties. Within the scope of 100 Concrete Steps, it is aimed to establish a new set of ethical rules. In this context, it is aimed to develop ethical rules in the public service delivery and an 'ethics officer' position is created accordingly. It is aimed to ensure transparency by establishing a People's Board System that evaluates the complaints of citizens against public officials who violate the ethical rules. The status and powers of the public boards to be established are aimed to be protected by legislation.

The reforms regarding public administration presented in the fifth chapter are as follows;

- Exclusion of public institutions from inspection and control in their activities for their purposes,
- To create a state planning system aimed at regional development,
- Evaluation of government programs and performance by establishing the Law "On State Supervision and Financial Control",
- The "Open Government" (www.open.egov.kz) system is being adopted within the scope of accountability and transparency in public administration. Developing the Access to Information Law and establishing an open data system in public administration through this platform,
- Publishing the main indicators and reports of the strategic plans and regional development programs and presenting them to the public by the heads of the institutions,
- Ensuring online access to statistical databases of central government agencies,
- Increasing the participation opportunities of citizens in the decision-making process,
- It is aimed to implement an independent local government budget. However, ensuring the participation of citizens in the discussion and formulation of budget drafts,

- Establishment of an organization similar to the public service delivery centers in Canada (Service Canada) and Australia (Centrelink). Enabling Kazakh citizens to receive public services from one place by combining all public service centers of this organization in a single system,
- Ensuring compliance of public services with Quality Management Standards (ISO 9000).

3.6. The Strategy for Development of the Republic of Kazakhstan Until the Year 2025

This Plan (2018), which will be valid until 2025 in Kazakhstan, has been published by the decision of the President. Starting the third modernization process, this development plan consists of 10 national priorities:

- 1) *Fair social policy,*
- 2) *Affordable and effective healthcare system,*
- 3) *Quality education,*
- 4) *A just and effective state that protects the interests of its citizens,*
- 5) *A new model of public administration,*
- 6) *Promoting patriotic values,*
- 7) *Strengthening national security,*
- 8) *Creating a diversified and innovative economy,*
- 9) *Active development of economic and business diplomacy,*
- 10) *Balanced regional development.*

The main purpose of creating a new public administration model, which is one of the priorities of the development plan, is to establish a citizen-oriented, effective and efficient public management system. Along with these, it is aimed to increase the service delivery quality of civil service personnel, to provide a proactive public service and to increase the efficiency of the semi-public sector. Included in the strategic development plans of previous years; Open Government (open.egov.kz), there are targets for further development of results and citizen-oriented public administration goals.

The privatization of state-controlled entities since the first years of independence and the desire of the state to intervene less in the economy are included in the Strategy for Development of the Kazakhstan until the year 2025. In this context, it is planned to create a new semi-public sector model that will completely reduce the share of the State in the economy.

Conclusion

Kazakhstan received a problematic Soviet administration as one of the post-Soviet nations. Since declaring independence, a lot of administrative reforms have been implemented to make the administrative structure effective. The vision of Kazakhstan's public administration reform is the principal focus of this research. Plans for national strategy reveal Kazakhstan's vision for reform. This study examines Kazakhstan's national strategy plans and reveals its reform vision.

The study's results indicate Kazakhstan's intention to establish a professional state apparatus. In this connection, there are the following principles and elements: rationalization of state bureaucracy, accountability, transparency, efficiency, effectiveness, productivity, citizen-orientedness, ethical, career-based personnel system, marketization, civil society and decentralization include some of the main principles and components in this regard. It is recognized that aims in the six strategic plans are established in accordance with the principles of the New Public Administration.

References

- 100 Concrete Steps (2015), https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31977084#pos=5;-146 (05.06.2021).
- Akyn, B. & Rakhymbai, B. (2017), "Implementation of Civil Service Reforms in Post-Soviet Kazakhstan: Legal Framework, Opportunities and Challenges". *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 20 (3): 1-16.
- Akkaya, C. (2018), Kazakistan Orta Asya'da Bir "Bölgesel Güç" müdür?, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alkan, H. (2007), "Seçkinler Rekabeti ve Otoriter Kurumsallaşma Arasında Kurumsallaşma Arasında Kazakistan'da Siyasal Sistem Kazakistan'da Siyasal Sistem". *OAKA*, C.II, S.4: s.1-28.
- Anbarlı Boztaş, Ş. ve Şahnagil, S. (2020), "Nature and Public Administration Reform Processes of Changing Political System After Independence in Kyrgyzstan and Kazakhstan". *International Journal of Euroasian Research*, 338-367. DOI: 10.33692/avrasyad.831861
- Bhuiyan, S. H. (2010), "Decentralization and Local Governance in Kazakhstan". *International Journal of Public Administration*, 33(12-13): 658–672. <https://doi.org/10.1080/01900692.2010.514445>
- Bhuiyan, S. H., & Amagoh, F. (2011). "Public sector reform in Kazakhstan: issues and perspectives". *International Journal of Public Sector Management*, 24(3): 227-249. <https://doi.org/10.1108/09513551111121356>
- Çetin, N. (2017), Kazakistan'da Başkanlık Sistemi'nin Gelişimi: Dünden Bugüne. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi: Türkistan Forumu III Bildiri Kitabı içinde (ss. 894-916), Türkistan: Ahmet Yesevi Üniversitesi.
- Ibrayeva A. R., Nezhina, T. (2017), Public Sector Reforms in Kazakhstan. Liebert, S., Condrey, S.E., & Goncharov, D. (Eds.) in *Public Administration in Post-Communist Countries: Former Soviet Union, Central and Eastern Europe and Mongolia*. New York: CRC. <https://doi.org/10.4324/9781315089300>
- Janenova, S. & Knox, C. (2017), "Civil service reform in Kazakhstan: trajectory to the 30 most developed countries?". *International Review of Administrative Sciences* 0(0), 1–21. DOI: 10.1177/0020852317722397
- Knox, C. (2008), "Kazakhstan: modernizing government in the context of political inertia". *International Review of Administrative Sciences*, 74(3): 477–496 doi:10.1177/0020852308095314 ----- (2017). "Public Sector Reform in Central Asia and the Caucasus". *International Journal of Public Administration*, 1-11. <https://doi.org/10.1080/01900692.2017.1411362>
- Khairmukhanmedov, N. (2017), "Structural characteristics and problems of the Presidential System in the Republic of Kazakhstan". *International Journal of Social Sciences and Education Research*, Volume: 3 Issue: 5, 1432-1451. <https://doi.org/10.24289/ijsser.312098>
- Liebert, S., Condrey, S.E., & Goncharov (2017), Introduction: Public Administration in Central and Eastern Europe and the Former Soviet States—Common Legacy and Challenges of the Post-Communist Era. Liebert, S., Condrey, S.E., & Goncharov, D. (Eds.) in *Public Administration in Post-Communist Countries: Former Soviet Union, Central and Eastern Europe and Mongolia*. New York: CRC, 1-5. <https://doi.org/10.4324/9781315089300>
- Mouraviev, N. (2021), Insights into Embedded Policy Paradigms and Kazakhstan's Future Trajectory. *Kazakhstan's Developmental Journey Entrenched Paradigms, Achievements and the Challenge of Global Competitiveness* (Eds. Anastasia Koulouri & Nikolai Mouraviev) Singapore: Springer Nature Singapore (e-book). <https://doi.org/10.1007/978-981-15-6899-2>

Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2014), *Kazakhstan: Review of the Central Administration. OECD Public Governance Reviews*, OECD Publishing, Paris.
<https://doi.org/10.1787/9789264224605-en>.

Ranov, Z. (2017), *Kazakistan ve Türkiye'de Yerel Yönetimler: Mali Perspektiften Karşılaştırmalı Bir Analiz*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Strategy 2030 (1997), “Address of the President of the Republic of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev, to the People of Kazakhstan” https://www.akorda.kz/en/addresses/addresses_of_president/address-of-the-president-of-the-republic-of-kazakhstan-nursultan-nazarbayev-to-the-people-of-kazakhstan-october-10-1997 (02.06.2021).

Strategy 2050 (2012), “Kazakhstan-2050” Strategy” https://www.akorda.kz/kz/official_documents/strategies_and_programs, <https://kazakhstan2050.com/> (05.06.2021).

Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2016), *Qualitative Research Methods in the Social Sciences*. Ankara: Seçkin

Turganbayev, Y. & Diener, A. C. (2018), “Kazakhstan’s evolving regional economic policy: assessing strategies of post-socialist development”. *Eurasian Geography and Economics*, 59 (5-6): 657-684, <https://doi:10.1080/15387216.2019.1586559>The Strategy for development of the Republic of Kazakhstan until the year 2010 (2001), <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U010000735> (08.06.2021).

The Strategy for development of the Republic of Kazakhstan until the year 2020 (2010), <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U100000922> (08.06.2021).

The Strategy for development of the Republic of Kazakhstan until the year 2025 (2018), <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1800000636#z28> (08.06.2021).

Vakulchuk, R. (2016), “Public Administration Reform and Its Implications for Foreign Petroleum Companies in Kazakhstan”. *International Journal of Public Administration*, 1532-4265 (Online), 1-15 DOI:

10.1080/01900692.2015.1072214 www.akorda.kz. (1997), “Address of the President of the Republic of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev, to the People of Kazakhstan, October 10, 1997”

https://www.akorda.kz/en/addresses/addresses_of_president/address-of-the-president-of-the-republic-of-kazakhstan-nursultan-nazarbayev-to-the-people-of-kazakhstan-october-10-1997 (02.06.2021).-----.

(2021), “Strategies and programs” https://www.akorda.kz/kz/official_documents/strategies_and_programs (02.06.2021).

Zavalsız, Ş. & Ateş, H. (2022), “Public Administration in Central Asia After Independence: Structure and Reforms in the Case of Kazakhstan”. *Journal of Turkish World Studies* 22 (2), 515-547. DOI: 10.32449/egetdid.1168403

Sivil Toplum Kuruluşlarının Strateji Üretme ve Planlama Açısından Değerlendirilmesi: Yeşilay Örneği

Evaluation of Non-Governmental Organizations in terms of Strategy Production and Planning: The
Green Crescent Example

Doç. Dr. Sezai ÖZTOP²⁷⁶
Müslüm YILDIZ²⁷⁷

Öz

Öncelikli olarak 1950'li yıllarla birlikte özel sektör kuruluşlarınca kullanılagelen stratejik yönetim ve stratejik planlama yaklaşımı zamanla kamu kurum ve kuruluşlarınca da benimsenmiştir. Stratejik planlama yaklaşımı özel sektör ve kamu sektörünün ardından kimi sivil toplum kuruluşları tarafından da kullanılmaya başlanmıştır. Sivil toplum kuruluşları açısından stratejik planlama, kuruluşun belli bir dönem için faaliyet önceliklerinin ve bunları karşılayacak kaynakların belirlenmesi, kaynakların etkin kullanımı ve gündelik faaliyetlerin en az maliyetle ve şeffaf bir biçimde yürütülmesi için oldukça önemlidir. Türkiye'nin en köklü sivil toplum kuruluşları arasında yer alan ve 1920 yılında kurulan Yeşilay da stratejik yönetim ve stratejik planlama yaklaşımını benimseyen sivil toplum kuruluşları arasında yer almaktadır. Bu kapsamda Yeşilay tarafından 2014-2016, 2017-2019 ve 2020-2022 yılları arasını kapsayan üç adet stratejik plan hazırlanmış ve uygulanmıştır. Çalışma kapsamında söz konusu planlar; hazırlık, durum analizi, geleceğe bakış, maliyet ve izleme/değerlendirme başlıkları altında oluşturulan 77 kriter temelinde değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen bulgulara göre stratejik planların Yeşilay tarafından üç yıllık süreler için hazırlandığı, ilk stratejik plan hazırlığı sürecinde Türkiye Kalite Derneğinden destek alındığı, misyon, vizyon, temel değerler, amaçlar, hedefler, stratejiler açısından ve izleme ve değerlendirmeye ilişkin kriterler açısından başarılı olduğu tespit edilmiştir. Ancak hazırlık sürecine ilişkin kriterler ile kuruluş içi analiz süreci ve özellikle maliyetlendirmeye ilişkin kriterler açısından iyileştirmeler gerekmektedir. Bununla birlikte birçok sivil toplum kuruluşunun stratejik planlama deneyimine sahip olmamasına rağmen Yeşilay'ın bu alanda yaklaşık on yıllık bir tecrübe sahibi olması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yeşilay, Sivil Toplum Kuruluşları, Stratejik Planlama

Abstract

The strategic management and strategic planning approach, which was primarily used by private sector organizations in the 1950s, has also been adopted by public institutions and organizations over time. The strategic planning approach has started to be used by some non-governmental organizations after the private and public sectors. Strategic planning in terms of non-governmental organizations is very important for determining the priorities of the activities of the organization for a certain period and the resources to meet them, for the effective use of resources, and the execution of daily activities in a transparent manner with the least cost. Green Crescent, one of the most rooted non-governmental organizations in Turkey and founded in 1920, is among the non-governmental organizations that adopt strategic management and strategic planning approach. In this context, Green Crescent prepared and implemented three strategic plans covering the years 2014-2016, 2017-2019, and 2020-2022. The plans mentioned in the study were evaluated based on 77 criteria created under the headings of preparation, situation analysis, future view, cost, and monitoring/evaluation. According to the findings obtained within the scope of the study, it was determined that the strategic plans were prepared by the Green Crescent for a period of three years, support was received from the Turkish Quality Association during the preparation of the first strategic plan, and it was successful in terms of mission, vision, basic values, goals, objectives, strategies, and criteria related to monitoring and evaluation. However, improvements are needed in terms of the criteria related to the preparation process and the internal

²⁷⁶ Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, sezai.oztop@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2656-2776.

²⁷⁷ Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, yildizmuslum@outlook.com, ORCID: 0000-0002-5111-4409.

analysis process, and especially the criteria related to cost. However, although many non-governmental organizations do not have strategic planning experience, the Green Crescent must have about ten years of experience in this field.

Keywords: *The Green Crescent, Non-Governmental Organizations, Strategic Planning*

GİRİŞ

Başlangıçta özel sektör kuruluşlarınca kullanılan stratejik yönetim ve stratejik planlama yaklaşımı zamanla kamu kurum ve kuruluşları ile kimi sivil toplum kuruluşları tarafından da benimsenmiştir. Sivil toplum kuruluşları açısından stratejik planlama, kuruluşun belli bir dönem için faaliyet önceliklerinin ve bunları karşılayacak kaynakların belirlenmesi, kaynakların etkin kullanımı ve gündelik faaliyetlerin en az maliyetle ve şeffaf bir biçimde yürütülmesi açısından oldukça önemlidir.

Türkiye'nin en köklü sivil toplum kuruluşları arasında yer alan ve 1920 yılında Hilal-i Ahdar adıyla kurularak 1934 yılında kamu yararına çalışan dernek statüsü kazanan Yeşilay da stratejik yönetim ve stratejik planlama yaklaşımını benimseyen sivil toplum kuruluşları arasında yer almaktadır. Bu kapsamda Yeşilay tarafından 2014-2016, 2017-2019 ve 2020-2022 yılları arasını kapsayan üç adet stratejik plan hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Çalışma kapsamında 24.12.2003 tarihli ve 25326 sayılı Resmî gazetede yayımlanarak yürürlük kazanan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve 26.02.2018 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik kapsamında sivil toplum kuruluşu olarak Yeşilay'ın stratejik planları incelenmekte ve değerlendirilmektedir. Söz konusu düzenlemeler kapsamında Altan vd. (2011: 87) tarafından hazırlık, durum analizi, geleceğe bakış, maliyet ve izleme/değerlendirme başlıkları altında 50 adet değerlendirme kriteri oluşturulmuştur. İlerleyen süreçte bahse konu kriterler Altan vd. (2013: 116) tarafından 77'ye çıkarılmıştır. Yeşilay tarafından oluşturulan stratejik planların kamu kurum ve kuruluşları için oluşturulan mevzuat üzerinden değerlendirilmesinin temel nedeni Yeşilay'ın kurulduğu günden itibaren hükümetlerin ve hatta genel olarak devlet politikalarına etki etmiş olmasıdır.

Bununla birlikte 09.01.2002 tarihli ve 24635 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un 8. maddesine 2013 yılında eklenen bir fıkra ile 'her türlü uyuşturucu madde, alkollü içki, tütün ve tütün mamulleri bağımlılığı ile mücadele etmek amacıyla Türkiye Yeşilay Cemiyetine 5018 sayılı Kanun'un 29. maddesi hükmüne tabi olmaksızın yardım yapılmak üzere Sağlık Bakanlığının bütçesinde gerekli ödenek öngörülür' hükmü getirilmiştir.

Ayrıca 2013 yılında kabul edilen 6487 sayılı Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından Türkiye Yeşilay Vakfı'nın kurulması öngörülmüştür. Diğer yandan söz konusu Kanun'da "vakfa, amaçlarını gerçekleştirmek üzere, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 29 uncu maddesi hükmüne tabi olmaksızın yardım yapılmak üzere, Sağlık Bakanlığı bütçesinde gerekli ödenek öngörülür" ifadesi korunmuştur. Böylelikle 6487 sayılı Kanun kapsamında Türkiye Yeşilay Vakfına; 4733 sayılı Kanun kapsamında ise Türkiye Yeşilay Cemiyetine amaçlarını gerçekleştirmek üzere, Sağlık Bakanlığı bütçesinden ödenek ayrılmaktadır. Bu kapsamda 2022 yılı için Sağlık Bakanlığı bütçesinden Yeşilay'a ayrılan tutar yaklaşık olarak 200 milyon TL'dir (Sağlık Bakanlığı, 2021: 71). Bu nedenle Yeşilay diğer pek çok sivil toplum kuruluşuna kıyasla kamu kurum ve kuruluşlarına daha yakın bir sivil toplum kuruluşu görünümündedir.

1. STRATEJİK PLANLAMA YAKLAŞIMI VE TÜRK YEŞİLAY CEMİYETİ

Gerek özel sektör gerek kamu sektörü gerekse sivil toplum kuruluşları büyük bir belirsizlik ortamında faaliyet yürütmektedir. Zira müşterilerin, vatandaşların ve gönüllülerin istek ve beklentileri küresel değişimlerin de etkisiyle sürekli olarak değişiklik göstermektedir. Bu durumda tüm kuruluşlar belirsiz geleceği kendileri açısından daha belirgin hâle getirmek için çaba sarf etmektedir. Yeşilay da hazırlanmış olduğu stratejik planlar

vasıtasıyla hedeflerini ve önceliklerini belirleyerek bunlara ulaşmak için izleyeceği yöntemleri ortaya koymaktadır. Bu vesileyle belirsiz bir çevrede daha emin adımlarla ilerlemeyi amaçlamaktadır.

Stratejik planlama; bir örgüt veya kurumun mevcut pozisyonu ile gelecekte olmak istediği pozisyon arasındaki farkları belirleyen, planlanan bir süre içinde bu farkları giderecek faaliyetleri uygulayan ve gelişmeyi sağlayan bir yol haritası olup, sonuç odaklı yönetsel bir araç niteliği taşımaktadır. Bu açıdan yönetimde strateji, bir örgütün hedeflerini başarmak için izleyeceği yol ve yöntemlerdir (Altan vd., 2013: 112). Stratejik planlama kapsamında kuruluşun faaliyet göstereceği koşullar öngörülerek ana hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli araçlar belirlenmekte, prosedürler tanımlanmaktadır. Böylelikle stratejik planlar vasıtasıyla bir sivil toplum kuruluşunun yönü daha net belirlenmiş olur, çalışanların motivasyonları olumlu yönde etkilenir, kaynaklar daha verimli kullanılır ve kaydedilen ilerleme daha sağlıklı olarak değerlendirilebilir (Leonard & Nicoleta, 2012: 1226).

Stratejik planlama ile gerek işletmelerde gerek kamu örgütlerinde gerekse sivil toplum kuruluşlarında hedeflerin ve önceliklerin daha iyi belirlenmesi, uygulamaların daha etkin bir biçimde hayata geçirilmesi ve performans takibi amacıyla stratejik düşüncenin yerleştirilmesi hedeflenmektedir. Stratejik düşünme ise ileride ortaya çıkabilecek fırsatların risklerin öngörülmesi ile hedeflerin kurumsal vizyona katkı sağlayacak biçimde belirlenmesini gerekli kılmaktadır (Kerman vd. 2012: 90). Bununla bağlantılı olarak stratejik planlama sayesinde kurum yöneticilerinin davranışları gelecekte karşılaşılan duruma göre tepkisel değil kasıtlı olabilmektedir (Allison & Kaye, 2015: 1).

Özellikle 2000’li yıllardan itibaren, küresel değişimlerin de etkisiyle Türk kamu yönetiminde de önemli reformlar ortaya çıkmıştır. Reform süreçlerindeki temel kavramlar etkinlik, verimlilik, şeffaflık, hesap verebilirlik, performans yönetimi, yerelleşme, vatandaş memnuniyeti, sonuç odaklılık olarak belirlemiştir (Öztop, Ateş, Lamba, 2016:23). Bu kavramları da kapsayan bir çağdaş yönetim tekniği olan stratejik yönetim gittikçe artan oranda kamu yönetimi alanında uygulanmaya başlamıştır. “Stratejik yönetim sadece planlama, örgütlenme, yönlendirme, eşgüdüm ve denetim olarak sayılan salt yönetim fonksiyonlarının yanı sıra çevresel tehdit ve fırsatları da dikkate alarak etkileşimli bir değişim sağlayan bir yönetim tekniği” olarak görülmektedir (Bozkurt, 2019: 71).

Stratejik planlamaya ilişkin Türk kamu yönetimindeki gelişmeler mali açıdan 1995 yılına kadar geriye götürülmektedir (Güven ve Bağdigen, 2008: 139). Planlama anlayışına dayanan ilk kamu yönetimi pratikleri ise 1933 yılındaki “Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı”nda görülmektedir (Mirze, 2014: 1). “2000’li yıllarda stratejik yönetimin bir aracı olarak uygulamaya geçen stratejik planlama anlayışının temelinde, kamu kurumlarının bürokratik ve hiyerarşik kuralları değil, temel kamu hizmetlerinin neler olması gerektiği ve nasıl sunulması gerektiği konusunda gelecek senaryo analizleri yapma anlayışı yatmaktadır” (Demirkaya, 2021: 388).

12 Temmuz 2001 tarihinde Dünya Bankası ile imzalanan 1. Program Amaçlı Mali ve Kamu Sektörü Uyum Kredi Anlaşması Türk kamu yönetimindeki stratejik planlama doğrultusundaki gelişmelerin kıvılcımını oluşturmuş, bu tarihten itibaren mevzuat ve uygulama alanında sıkça görülmeye başlamıştır (Yılmaz, 2002:77; Öztop, 2020:118). Arkasından 2003 tarihli 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu stratejik planlamanın mevzuattaki ilk tetikleyici olmuştur. 2004 yılındaki 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2005 yılındaki 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunları mevzuatta stratejik planlamaya ilişkin belediyelerin yükümlülükleri belirleyen temel dayanak olmuştur (Genç, 2021: 100).

Kamu kurumlarının beşer yıl için hazırladıkları ve süre sonunda ulaşılabilecek vizyonu belirleyen stratejik planlar, bu vizyona yönelik amaç ve hedefleri de içermekte ve stratejileri belirlemektedir. Bu niteliğiyle sadece bir plan değil aynı zamanda personel için bir rehber ve kamuoyuna açıklama aracıdır (Öztop, 2021: 179).

Kamu sektöründe stratejik planlamayı ilk olarak uygulayan ülkeler: İngiltere, ABD, Kanada, Yeni Zelanda, Avustralya, Almanya, Hollanda, Fransa, İsveç, Norveç, Güney Afrika ve İrlanda olarak sayılmaktadır. Ardından Meksika, Çekya, İtalya, Belçika, Bulgaristan, Romanya, Litvanya, Güney Kore, Singapur, Taylan, Malezya ve Türkiye’de de stratejik planlama uygulamaları başlamıştır (Songür, 2011: 75). Stratejik planlamanın Türk kamu yönetimindeki uygulamalarını kolaylaştırmak amacıyla görevlendirilen Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) bu

amaçla, 2003 yılının Mayıs ayında Kamu Kuruluşları için Stratejik Planlama Kılavuzu²⁷⁸ yayınlamış; 2006 yılında ise güncellemiştir. Ayrıca DPT 2006 yılında, pilot uygulama olarak farklı özelliklere sahip sekiz kamu idaresinin stratejik planlarını tamamlayarak diğer idarelere örnek olması açısından web sitesinde yayınlamıştır (Öztop, 2007: 141).

Stratejik planlama, özel sektör ve kamu sektöründe olduğu gibi sivil toplum kuruluşları tarafından da kullanılmaktadır. Yeşilay bu açıdan başarılı bir örnektir. Türkiye’deki önemli sivil toplum kuruluşları arasında yer alan Yeşilay, özellikle İstanbul’un İngilizler tarafından işgali sonrasında artan alkollü içki kullanımına karşı olarak Şeyhülislam İbrahim Haydarizade’nin himayesinde ve Dr. Mazhar Osman Uzman ile arkadaşları tarafından Hilal-i Ahdar adıyla 1920’de İstanbul’da kurulmuştur. Hilal-i Ahdar adı sonraki yıllarda sırasıyla Yeşil Hilal ve Yeşilay olarak değiştirilmiştir. Ayrıca Yeşilay’a 1934 yılında ‘kamuya yararlı dernek’ statüsü verilmiştir (Yeşilay, 2013: 15; Yeşilay, 2017: 19).

Kurulduğu ilk günden itibaren alkollü içkiler ile mücadeleyi merkeze alan Yeşilay, yıllar içerisinde gerçekleştirilen tüzük değişiklikleri ile tütün bağımlılığı, madde bağımlılığı, kumar bağımlılığı ve teknoloji bağımlılığı alanlarında da faaliyet yürütmeye başlamıştır. Eylül 2014’te yapılan bir düzenleme ile koruyucu ve önleyici faaliyetlerin yanına rehabilitasyon hizmetleri de eklenmiştir (Yeşilay, 2017: 21). Özellikle 2003 yılında Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan ve Türkiye’nin de taraf olduğu Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi ve 19.01.2008 tarihli, 26761 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile birlikte Yeşilay’ın da destekleriyle Türkiye’deki sigara ve diğer tütün ürünlerinin kullanımında önemli oranda düşüş yaşanmıştır (Öztop ve Lamba, 2018: 172-176). Kurumsallaşma yolunda önemli adımlar atan Yeşilay, 2013 yılıyla birlikte stratejik yönetim ve stratejik planlama anlayışını benimseyerek hazırlamış olduğu stratejik planları hayata geçirmiştir.

2. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde Altan vd. (2013: 116) tarafından stratejik planları değerlendirmek amacıyla oluşturulan 77 kriter kapsamında Yeşilay’ın birinci ikinci ve üçüncü stratejik planları incelenmektedir. Stratejik planları incelemek amacıyla oluşturulan tablolarda satır kısmı değerlendirme kriterini, sütun kısmı değerlendirilen stratejik planları göstermektedir. İlgili kriteri karşılayan plan için (+); karşılamayan stratejik plan için (-); stratejik planda ilgili kriter hakkında bilgi bulunmaması durumunda ise (?) işareti kullanılmıştır.

---

²⁷⁸ Bu Kılavuz, 2006 yılı Haziran ayında Devlet Planlama Teşkilatı, 2018 yılında Kalkınma Bakanlığı ve 2021 yılında ise Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından güncellenerek geliştirilmiştir.

2.1. Hazırlık Sürecine İlişkin Bulgular

Stratejik planların hazırlanma sürecinde de stratejik adımlar takip edilmelidir. Nitekim sağlıklı işlemeyen bir hazırlık dönemi süreci sonunda ortaya çıkan stratejik planların başarılı veya nitelikli olması beklenmemelidir. Bu kapsamda aşağıda yer alan tabloda (Tablo 1) stratejik planların kapsadığı dönem, üst yönetimin süreci sahiplenme durumu, eğitim ve danışmanlık ile ilgili konulara ilişkin değerlendirme kriterleri kapsamında Yeşilay'ın stratejik planları ele alınmaktadır.

Tablo 7: Hazırlık Sürecine İlişkin Kriterlerin Karşılanma Durumu

HAZIRLIK SÜRECİNE İLİŞKİN KRİTERLER		2014-2016	2017-2019	2020-2022
1	Planın kapsadığı dönem 5 yıl mıdır?	-	-	-
2	Üst yönetim stratejik planın yaklaşımını benimsediğini çalışanlarıyla paylaşmış ve kurumsal sahiplenmeyi sağlamış mıdır?	+	+	+
3	Üst yönetici çalışmalara desteğini belirtmiş ve ekibi yönlendirmiş midir?	+	+	+
4	Stratejik planlama görevlendirmeleri yapılmış mıdır?	+	+	+
5	Stratejik planlama ekibindeki üye sayısı 8-16 arasında mıdır?	?	?	?
6	Stratejik planlama ekibi başkanı seçilmiş midir?	?	?	?
7	Seçilen ekip başkanı üst yöneticiler arasından mıdır?	?	?	?
8	Üyelerin farklı uzmanlık alanından seçilmesine dikkat edilmiş midir?	?	?	?
9	Ana hizmet birimlerinin yeterli temsiline dikkat edilmiş midir?	?	?	?
10	Eğitim ihtiyacı belirlenmiş midir?	-	-	-
11	Eğitimin kapsamı, niteliği, süresi ve katılacak kişiler belirlenmiş midir?	-	-	-
12	Danışmanlık ihtiyacı belirlenmiş midir?	+	-	-
13	Danışmanlığın yöntem, süreç danışmanlığı ve eğitimle sınırlı olduğu belirtilmiş midir?	-	-	-
14	Hazırlık süreci safhalara ayrılmış ve bunların hangi tarihlerde sonuçlandırılacağına ilişkin planlama yapılmış mıdır?	-	-	-

Tüm Stratejik planların üç yıllık süreyle oluşturulduğu dikkat çekmektedir. Her ne kadar bu durum kamu kurumları ile farklılaşsa da istikrarlı bir dönem aralığı seçilmiş olması Yeşilay'ın kurumsallaşması açısından oldukça önemlidir. Nitekim stratejik planlama sürecini benimseyen bir başka STK olan Kızılay iki stratejik plan hazırlamış ve birincisi beş yıllık bir süre için hazırlanmışken ikincisi on yıllık bir süre için hazırlanmıştır.

Stratejik planlama ekibi oluşturulmuş ancak ekip üyeleri ile ilgili bilgilere stratejik planda yer verilmemiştir. Bu nedenle üç stratejik planın da ekip üyelerine yönelik kriterleri karşılayıp karşılamadığı bilinmemektedir. Ayrıca ekip üyelerinin eğitim ihtiyacının belirlenmediği ifade edilebilir. Diğer yandan yalnızca 2014-2016 yılları arasında kapsayan stratejik plan hazırlığında danışmanlık ihtiyacı belirlenmiş ve Türkiye Kalite Derneği (KALDER) danışmanlarından destek alınmıştır. Ancak bu süreç bir eğitim kapsamında değil, doğrudan stratejik planın hazırlanması kapsamında gerçekleşmiştir (Yeşilay, 2013: 34).

2.2. Durum Analizine İlişkin Bulgular

Durum analizine ilişkin bulgular iki farklı tablo oluşturularak değerlendirilmiştir. Bu başlık altındaki birinci tabloda (Tablo 2) kuruluşun tarihsel sürecine, yasal yükümlülüklerine, iş süreçlerine ve paydaşlarına yönelik kriterler yer almaktadır. İkinci tabloda (Tablo 3) ise kuruluş içi analiz ve çevre analizine yönelik kriterler kapsamında Yeşilay'ın stratejik planları ele alınmıştır.

Tablo 2: Durum Analizine İlişkin Kriterlerin Karşılama Durumu

A. DURUM ANALİZİ KRİTERLERİ		2014-2016	2017-2019	2020-2022
1	Yeşilay'ın hangi tarihte ve hangi amaçlarla kurulduğu, bugüne kadar geçirdiği kritik aşamalar ve önemli yapısal dönüşümlere ilişkin bir tarihsel gelişim mevcut mudur?	+	+	+
2	Mevzuata göre Yeşilay'ın yasal yükümlülükleri belirlenmiş midir?	-	-	-
3	Yeşilay'ın organizasyonu, çalışma usulleri ve iş süreçleri belirtilmiş midir?	-	-	-
4	Yeşilay'ın kamu ve özel sektör kuruluşları ile ilişkilerine ait hükümler belirtilmiş midir?	-	-	+
5	Yasal yükümlülükler ve mevzuat analizinden faydalanılarak çıktılar temel ürün ve hizmetlere dönüştürülmüş müdür? (faaliyet alanı-ürün/hizmet dökümü)	-	-	-
6	Kurumun paydaşları belirlenmiş midir?	+	+	-
7	Paydaşlar (iç paydaş, dış paydaş ve müşteriler) sınıflandırılmış mıdır?	-	+	-
8	Paydaşların neden paydaş oldukları ve öncelikleri belirlenmiş midir?	-	-	-
9	Paydaşların değerlendirilmesi yapılmış mıdır?	-	+	-
10	Paydaş görüşleri alınmış ve değerlendirmeye dahil edilmiş midir?	+	-	-
11	Paydaş görüşlerinin alınmasında yöntem, zamanlama, sorumlular, raporlama ve değerlendirmeye ilişkin çerçeve oluşturulmuş mudur?	?	?	?

Stratejik planlarda kurumun tarihsel gelişimine yer verildiği görülmektedir. Ancak Yeşilay'ın yasal yükümlülükleri üç stratejik planda da belirtilmemekle birlikte her ne kadar birinci ve ikinci dönem stratejik planlarda organizasyon yapısına yer verilmişse de üç stratejik planda da çalışma usulleri ve iş süreçlerine ilişkin kapsamlı bir bilgi bulunmamaktadır.

Birinci dönemde ne kamu ne de özel sektör kuruluşları ile ilişkilere değinmiştir. İkinci planlama döneminde yalnızca kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerden bahsedilmişken üçüncü planlama döneminde her iki sektör ile ilişkilere de değinilmiştir. Böylece bu konuda kayda değer bir gelişme yaşandığı ifade edilebilir.

Yasal yükümlülükler ve mevzuat analizinden faydalanılarak çıktılar temel ürün ve hizmetlere dönüştürülmemekle birlikte son iki plan döneminde 'mevzuat analizi' lafzı olmasına rağmen bu bölümlerde bir analizden ziyade mevzuat taraması yapılarak kuruluşu ilgilendiren mevzuat ortaya konmuştur (Yeşilay, 2017: 51-52; Yeşilay, 2020: 40).

Birinci stratejik plan kapsamında paydaş, "Bir kuruluştan doğrudan veya dolaylı olarak bir çıkar beklentisi olan kişi, grup veya kuruluş" olarak tanımlanmıştır. Her ne kadar birinci stratejik planda paydaşlar ile ilgili bir başlık yer alsada burada yalnızca 'çalışanlar, ortaklar (genel kurul üyeleri, çevre ve toplum, müşteriler (toplum) ile tedarikçi ve iş birlikleri' ifadelerine yer verilmiş, bu başlıklar altında paydaşlar tek tek sıralanmamıştır. Bununla birlikte iş birliği yapılan kuruluşların Yeşilay'dan beklentileri ile paydaşların 2014-2016 döneminde ele alınmasını istediği öncelikli alanlara yer verilmiştir (Yeşilay, 2013: 36). Diğer yandan ikinci stratejik planda paydaş "Bir kurumun faaliyetlerinden doğrudan veya dolaylı, olumlu veya olumsuz etkilenen ve kurumu etkileyen kişi ve gruplar" olarak tanımlanmaktadır. İkinci stratejik plan döneminde kuruluşun paydaşları 'hedef kitle, kamu kuruluşları, medya kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, destek sağlayanlar, bağımlılıkla ilgili uluslararası örgütler ve iç paydaşlar' başlıkları altında ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Yine ikinci stratejik plan hazırlıkları kapsamında şubelerin, üyelerin ve gönüllülerin memnuniyet ve beklentileri anket çalışması ile belirlenmiş, odak grup çalışmaları yapılmış ve iş birliği yapılan kuruluş temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir (Yeşilay, 2017: 53-55). Ancak söz konusu anket, odak grup çalışması ve yüz yüze görüşmelere ilişkin veri ve bilgilere stratejik planda yer verilmemiştir. Bu durum üçüncü stratejik planda da devamlılık göstermiştir. Üçüncü stratejik plan döneminde paydaşlar belirtilmemiş olup 1613 kişi ile anket, 12

görüşme ve 13 odak grup çalışması yapıldığı ifade edilmiştir. İlerlemeci bir süreç içerisinde sürekli daha nitelikli stratejik planların hazırlanması beklenirken ilk iki stratejik planda yer verilen paydaşlara üçüncü stratejik planda yer verilmemiş olması dikkat çekmektedir (Yeşilay, 2020: 37).

Birinci stratejik planda paydaşların beklentileri, Yeşilay'ın güçlü ve zayıf yönleri ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. İkinci stratejik plan kapsamında genel olarak paydaşların değerlendirilmesi yapılmıştır. Ancak paydaş görüşleri alınmış olsa da bu değerlendirmeye dâhil edilmemiştir.

Tablo 3: Kuruluş İçi Analiz ve Çevre Analizine İlişkin Kriterlerin Karşılama Durumu

A. DURUM ANALİZİ KRİTERLERİ		2014-2016	2017-2019	2020-2022
B.1. Kuruluş İçi Analiz				
1	Yeşilay örgütsel yapısı, yapılan önemli değişiklikler, gündemdeki değişim ihtiyaçları, izleme ve değerlendirme sistemi dikkate alınmış mıdır?	-	-	-
2	Yeşilay personelinin sayısı ve dağılımı, eğitim düzeyi, yetkinliği ve deneyimleri dikkate alınmış mıdır?	-	-	-
3	Yeşilay'ın iletişim süreçleri, karar alma süreçleri, gelenekler ve değerler dikkate alınmış mıdır?	-	-	-
4	Yeşilay'ın teknolojik alt yapısı, teknoloji kullanma düzeyi dikkate alınmış mıdır?	-	-	-
5	Mali kaynaklar, bütçe büyüklüğü, araç, bina envanteri ve diğer varlıklar dikkate alınmış mıdır?	-	-	-
B.2. Çevre Analizi				
1	Yeşilay'ın faaliyet alanında dünyadaki durum ve gelişmelere yer verilmiş midir?	-	-	+
2	Yeşilay'ın faaliyet alanında Türkiye'deki durum ve gelişmelere yer verilmiş midir?	-	-	+
3	Yeşilay çevresindeki temel eğilimler ve sorunlardan Yeşilay'ı yakından ilgilendirenler belirlenmiş ve Yeşilay'a etkileri dikkate alınmış mıdır?	-	+	+
4	Yeşilay'ın faaliyet alanındaki kalkınma planı, sektörel ve bölgesel plan/orta vadeli programlarda yer alan amaç, ilke ve politikaların dikkate alındığı belirtilmiş midir?	-	-	-
5	Yeşilay'ın karşılaşılabileceği riskler ve belirsizliklere yer verilmiş midir?	+	+	+

Öncelikle üç stratejik planın da kuruluş içi analize ilişkin hiçbir kriteri sağlamadığı dikkat çekmektedir. Ancak çevre analizi konusunda kayda değer bir gelişme söz konusudur. Hazırlanan ikinci stratejik planda trend analizi yapılmış, alkol ve sigara tüketimi, uyuşturucu madde bağımlılığı ve internet kullanımı alanlarında Yeşilay'ı yakından ilgilendiren temel eğilimler ve sorunlar belirtilerek Yeşilay'a etkileri dikkate alınmıştır. Örneğin alkol ve sigara tüketimi açısından “Özellikle gençler ve kadınlar arasında sigara tüketiminin yaygınlaşması bu gruplara yönelik ilave politika tedbirleri geliştirilmesi yanında mevcut politikaların da ısrarlı bir şekilde uygulaması” sağlanacak; uyuşturucu madde bağımlılığı kapsamında “gençlere yönelik politikalar gelecek dönem açısından kritik hâle gelmektedir”; internet kullanımı konusunda ise “Yeşilay'ın izleyen dönemde bağımlılıkla ilgili mücadelede öncelikli alanlarının başında internet bağımlılığı gelecektir” gibi ifadelerle temel eğilimler ve Yeşilay'a etkisi dikkate alınmıştır (Yeşilay, 2017: 45-47). Üçüncü stratejik planda ise Dünya'da ve Türkiye'de bağımlılık trendleri kimyasal bağımlılıklar ile davranışsal bağımlılıklar başlıkları altında ele alınmıştır. Kimyasal bağımlılıklar başlığı altında sigara, alkol ve madde; davranışsal bağımlılıklar başlığı altında ise kumar ve teknoloji/sosyal medya bağımlılığına yer verilmiştir (Yeşilay, 2020: 35-36).

Birinci stratejik plan kapsamında SWOT (GZFT) analizi yapılarak kuruluşun güçlü ve zayıf yanları ile fırsatlar ve tehditler belirlenmiştir (Yeşilay, 2013: 39-43). Söz konusu tehditler Yeşilay'ın karşılaşılabileceği riskleri ve belirsizlikleri içermektedir. GZFT analizleri ikinci ve üçüncü stratejik planlar kapsamında da yapılmış ve ikinci de 9, üçüncü de ise 5 adet tehdit belirlenmiştir (Yeşilay, 2017: 56-57; Yeşilay, 2020: 38). Bu nedenle tüm stratejik planlar karşılaşılabilecek riskler ve belirsizliklere yer verme kriterini karşılamıştır. Özetle ifade etmek

gerekirse, üç stratejik planda da kurum içi analiz yeteri kadar yapılmamış olsa da özellikle üçüncü stratejik planda çevre analizi konusunda ilerleme sağlanmıştır.

2.3. Geleceğe Bakışa İlişkin Bulgular

Geleceğe bakışa ilişkin bulgular iki tablo oluşturularak incelenmiştir. İlk tabloda (Tablo 4) misyon, vizyon ve temel değerlere ilişkin kriterlere yer verilirken, ikinci tabloda (Tablo 5) kuruluşun amaçları, hedefleri ve stratejileri ile ilgili kriterler açısından stratejik planlar değerlendirilmiştir.

Tablo 4: Vizyon, Misyon ve Temel Değerlere İlişkin Kriterlerin Karşılama Durumu

C. GELECEĞE BAKIŞA YÖNELİK KRİTERLER		2014-2016	2017-2019	2020-2022
C.1. Misyon Bildirimi				
1	Misyon Yeşilay'ın var oluş nedenini belirtiyor mu?	+	+	+
2	Hizmet sunulan kitle belirtiliyor mu?	+	+	+
3	Yeşilay'ın faaliyet alanı belirtiliyor mu?	+	+	+
4	Yeşilay'ın sunduğu hizmet ve/veya ürünler belirtiliyor mu?	+	+	+
5	Misyon ifadesi öznlü, açık ve etkileyici midir?	+	+	+
C.2. Vizyon Bildirimi				
1	Kısa ve akılda kalıcı mıdır?	+	+	+
2	Özgün müdür?	+	+	+
3	İlham verici ve iddialı mıdır?	+	+	+
4	Gelecekteki başarıları ve idealleri tanımlamakta mıdır?	+	+	+
C.3. Temel Değerler Bildirimi				
1	Temel ilke ve inançlar açık ve kesin bir dille ortaya konulmakta mıdır?	+	+	+
2	Yeşilay'ın vizyonunu gerçekleştirmesini sağlayacak sistem ve süreçleri desteklemekte midir?	+	+	+
3	Yeşilay'ın çalışma felsefesini açıklamakta mıdır?	+	+	+
4	Yeşilay'ın temel ilkeleri, standartları ve ideallerine yer verilmiş midir?	+	+	+
5	Yeşilay personeline benimsenen değerler ve inançlara yer verilmekte midir?	+	+	+

Kuruluşun stratejik planlar kapsamında en başarılı olduğu alan geleceğe bakışa yönelik kriterler olmuştur. Bu kapsamda misyon, vizyon ve temel değerlerin, amaçların ve hedeflerin belirlenmesinde tüm kriterler karşılanmıştır.

Birinci stratejik plan kapsamında misyon “bir kuruluşun amacını veya varlık nedenini açıkladığı ifade”; vizyon ise “bir kuruluşun uzun vadeli gelecekte erişmeye çalıştığı durum” olarak tanımlanmıştır. Tüm stratejik planlarda belirlenen misyona göre “Yeşilay, insan onurunu ve saygınlığını temel alan, toplumu ve gençliği ayırım gözetmeden zararlı alışkanlıklardan korumak için çalışan, milli ve ahlaki değerleri gözeterek ve bilimsel metotlar kullanarak tütün, alkol, uyuşturucu madde, teknoloji, kumar vb. bağımlılıklarla mücadele eden; önleyici ve rehabilite edici halk sağlığı ve savunuculuk çalışmaları yürüten bir sivil toplum kuruluşudur.” Diğer yandan vizyon ise birinci stratejik planda “2020 yılında, kuruluşunun ikinci yüzyılına girerken, bağımlılıklarla mücadelede Türkiye’yi örnek ve lider bir ülke yapan ve misyonunu yurtdışına taşıyan bir Yeşilay” olarak; ikinci stratejik planda “Kuruluşunun ikinci yüzyılına girerken bağımlılıkla mücadelede ulusal ve uluslararası düzeyde öncü rol oynayan bir Yeşilay” biçiminde ve son olarak üçüncü stratejik planda “Bağımlılıkla mücadelede ulusal ve uluslararası düzeyde öncü rol oynayan bir Yeşilay” şeklinde belirlenmiştir (Yeşilay, 2013: 56; Yeşilay, 2017: 14; Yeşilay, 2020: 17). Vizyon konusunda yapılan iyileştirmelerle gittikçe vizyon tanımına daha uygun bir biçim kazanmıştır.

Stratejik planlarda temel değerlere ve kurumsal yönetim ilkelerine yer verildiği görülmektedir. Her üç stratejik planda da ‘insan onuru için bağımlılıklarla mücadele, ayırım gözetmemek, bağımsızlık, hayır kurumu niteliği, halk sağlığı kuruluşu niteliği, bilimsellik, küresellik, toplumsallık’ temel değer olarak belirlenmiştir. Ayrıca birinci stratejik planda belirlenen ‘şeffaflık, hesap verebilirlik, sorumluluk, adalet ve eşitlik kurumsal yönetim değerlerinin yanında ikinci ve üçüncü stratejik planlarda ‘gönüllü profesyonellik, etkin yönetim ve sağlıklı çalışma’ da kurumsal yönetim değerleri arasında yer almıştır (Yeşilay, 2013: 22-23; Yeşilay, 2017: 14-15; Yeşilay, 2020: 17-18).

Tablo 5: Amaç, Hedef ve Stratejilere İlişkin Kriterlerin Karşılama Durumu

C. GELECEĞE BAKIŞA YÖNELİK KRİTERLER		2014-2016	2017-2019	2020-2022
C.4. Amaçlar				
1	Kuruluş misyonuna katkısı var mıdır?	+	+	+
2	Kuruluşun misyonu, vizyonu ve temel değerleriyle uyumlu mudur?	+	+	+
3	Ulaşılması hedeflenen sonuçları açık bir şekilde ifade etmekte midir?	+	+	+
4	Hedeflerin oluşturulması için bir çerçeve belirlenmiş midir?	+	+	+
5	Durum analizi sonuçları dikkate alınmış mıdır?	+	+	+
6	Kuruluşun amaçları dış çevre ile uyumlu mudur?	+	+	+
7	Amaçlar orta vadeli bir zaman dilimini kapsamakta mıdır?	+	+	+
C.5. Hedefler				
1	Yeterince açık ve anlaşılabilir midir?	+	+	+
2	Ölçülebilir midir? (miktar, zaman, kalite veya maliyet)	+	+	+
3	İddialı, ama imkân dahilinde midir?	+	+	+
4	Sonuç odaklı mıdır?	+	+	+
5	Zaman çerçevesi belli midir?	+	+	+
6	Vizyon, misyon, temel değerler ve amaçlar ile uyumlu mudur?	+	+	+
C.6. Stratejiler				
1	Stratejiler belirlenirken kuruluşun kaynakları ve farklı alanlardaki yetkinliği dikkate alınmış mıdır?	?	?	?
2	Strateji ve hedeflerin karşılıklı uyumları dikkate alınmış mıdır?	+	+	+
3	Amaç ve hedeflere ulaşmakta karşılaşılan sorunları en aza indirmeye yönelik stratejiler geliştirilmiş midir?	-	-	-
4	Stratejiler amaç ve hedeflere ulaşmak için yapılması gerekenleri cevaplamakta mıdır?	+	+	+

Üç stratejik planda da amaç ve hedeflerin belirlenmesi konusunda kayda değer bir başarı söz konusudur. Birinci stratejik planda temel yetkinliklere değinilmişse de stratejilerin belirlenmesinde kuruluşun kaynakları ve farklı alanlardaki yetkinliğinin dikkate alındığını çağrıştıracak bir ifadeye üç stratejik planda da rastlanmamıştır. Ayrıca amaç ve hedeflere ulaşma sürecinde karşılaşılan sorunlara yönelik stratejilere yer verilmediği ifade edilebilir.

2.4. Maliyetlendirmeye İlişkin Bulgular

Maliyetlendirmeye ilişkin kriterler bir kuruluşun verimliliğini ortaya koymakla birlikte şeffaflığı ve hesap verebilirliği de desteklemektedir. Bu başlık altında Yeşilay'ın stratejik planları alternatif faaliyetler, faaliyetlerin etkileşimleri, amaç düzeyinde ve toplam maliyetlere ilişkin kriterler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Tablo 6: Maliyetlendirmeye İlişkin Kriterlerin Karşılanma Durumu

MALİYETLENDİRMEYE İLİŞKİN KRİTERLER		2014-2016	2017-2019	2020-2022
1	Hedefi gerçekleştirecek alternatif faaliyetler/projeler ortaya konulmuş mudur?	-	-	-
2	Hedefin yerine getirilmesi sürecinde faaliyetin/projenin rolü ve önemi belirlenmiş midir?	-	-	-
3	Hedefin gerçekleştirilmesine yönelik devam eden faaliyet/proje olup olmadığı belirtilmiş midir?	+	+	-
4	Faaliyet ve projeler zamanlanırken birbirleriyle etkileşimleri dikkate alınmış mıdır?	-	-	-
5	Her bir hedef/amaç için maliyetler belirlenmiş midir?	-	-	-
6	Amaç maliyetleri toplanarak stratejik planın yıllık ve toplam maliyeti belirlenmiş midir?	-	-	-

Birinci stratejik plan kapsamında 2013 yılına, ikinci stratejik plan kapsamında ise 2016 yılına ilişkin mevcut durum ve faaliyetlere yer verilmişse de üçüncü stratejik planda yalnızca hedeflere yer verilmiştir (Yeşilay, 2013: 60-66; Yeşilay, 2017: 58-70). Ayrıca her üç stratejik planda da herhangi bir amacın veya hedefin gerçekleştirilmesi için olası maliyetlerin hesaplanmadığı dikkat çekmektedir. Buna bağlı olarak amaç maliyetlerinin toplanması yoluyla toplam maliyet de belirlenmemiştir. Ancak özellikle Yeşilay gibi kamu kaynaklarından da beslenen STK'lerin maliyetlendirmeye ilişkin kriterleri sağlaması, şeffaflığı gerçekleştirecek ve gerek maddi destek sağlayan kamu kurum ve kuruluşları nezdinde gerekse bağışçılar ve vatandaş nezdinde daha güvenilir ve hesap verebilir bir yapı inşa edilmesini kolaylaştıracaktır.

2.5. İzleme ve Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

İzleme ve değerlendirme aşaması stratejik planların en önemli bölümleri arasında yer almaktadır. Zira amaç ve hedeflerin hangi birim tarafından, ne kadarlık bir süre zarfında gerçekleştireceği gibi kriterler izleme ve değerlendirme aşaması ile ilişkilendirilmektedir. Bu kapsamda aşağıdaki tabloda faaliyet bazında sorumlu birim ve ilgili zaman aralığı, performans ile ilgili verilen toplanması ve böylece stratejik planın gözden geçirilmesi gibi kriterler ile Yeşilay'ın stratejik planları incelenmiştir.

Tablo 7: İzleme ve Değerlendirmeye İlişkin Kriterlerin Karşılanma Durumu

İZLEME VE DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN KRİTERLER		2014-2016	2017-2019	2020-2022
1	Planda yer alan amaç ve hedeflere yönelik proje ve faaliyetlerin uygulanabilmesi için amaç, hedef ve faaliyetler bazında sorumluların kimler/hangi birimler olduğu belirlenmiş midir?	+	+	+
2	Sorumlu olunan faaliyetlerin ne zaman gerçekleştirileceği belirtilmiş midir?	+	+	+
3	Performans göstergeleri ile ilgili verilerin düzenli olarak toplanması ve değerlendirilmesine dikkat edilmiş midir?	-	+	+
4	İzleme ve değerlendirme faaliyeti sonucunda toplanan bilgiler değerlendirilerek stratejik planın gözden geçirmesine dikkat edilmekte midir?	-	+	+
5	Stratejik Plana Yeşilay'ın web sitesinden ulaşılmakta mıdır?	+	+	+

Yalnızca birinci stratejik plan kapsamında izleme ve değerlendirme başlıklı bir bölüm bulunmamaktadır. İkinci ve üçüncü stratejik planlarda ise izleme ve değerlendirmenin hangi birimler tarafından nasıl bir süreç içerisinde yerine getirileceği yer almaktadır. Bununla birlikte tüm planlarda faaliyetlerin hangi birimler tarafından nasıl

bir süreç içerisinde ve zaman diliminde yerine getirileceği yer almaktadır. Dolayısıyla stratejik planların İzleme ve Değerlendirme açısından oldukça başarılı olduğu ifade edilebilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada, üç stratejik planın da incelendiği kriterlerin karşılanma durumuna bakıldığında Yeşilay açısından bir gelişme olduğu açıktır. Ancak halen geliştirilmeye ihtiyaç duyulan hususlar olduğu da görülmektedir. İlk stratejik planın 48, ikinci planın 51, üçüncü planın ise 50 kriteri karşıladığı tespit edilmiştir. Ancak bu çalışmada değerlendirme yapılan 77 kriterden 6'sına ilişkin bir veriye ulaşamadığı görülmekle birlikte, burada kullanılan kriterlerin esasen belediyeler, üniversiteler, bakanlıklar gibi kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik olduğu dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla sivil toplum kuruluşlarının bu kriterlerin tamamını karşılamaları beklenmemelidir.

Stratejik planlar doğası gereği planlanan dönemden önce hazırlanmalıdır. Ancak Yeşilay'ın hazırlamış olduğu stratejik planlardan yalnızca birincisinin uygulama döneminden hemen önce yani 2013 yılında hazırlandığı dikkat çekmektedir. 2017-2019 yılları arasını kapsayan stratejik planda 2017; 2020-2022 yılları arasını kapsayan üçüncü stratejik planda ise 2020 yılına ait veriler yer almaktadır. Bu nedenle ikinci ve üçüncü plan içeriğinde planın hazırlandığı yıl tam olarak belirtilmese de içerdiği çeşitli veriler ve görseller nedeniyle ikincinin 2017, üçüncünün ise 2020 yılında nihai hâlini aldığı kabul edilebilir. Ancak ikinci stratejik planın 2016 yılı içerisinde üçüncünün ise 2019 yılı içerisinde tamamlanması gerekmektedir. Bu nedenle bir sonraki stratejik plan hazırlıklarının 2022 yılı içerisinde tamamlanmış olması daha sağlıklı olacaktır.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgulara göre özellikle stratejik planın çekirdeği veya en can alıcı kısmı olarak nitelendirilebilecek geleceğe bakışa ilişkin bulgulara dahil olan misyon, vizyon, temel değerler, amaçlar, hedefler, stratejiler açısından ve izleme ve değerlendirmeye ilişkin kriterler açısından Yeşilay'ın başarısı takdire şayandır. Ancak hazırlık sürecine ilişkin kriterler ile kuruluş içi analiz süreci ve özellikle maliyetlendirmeye ilişkin kriterler açısından iyileştirmeler yapılması gerektiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte birçok sivil toplum kuruluşunun stratejik planlama deneyimine sahip olmamasına rağmen Yeşilay'ın bu alanda yaklaşık on yıllık bir tecrübe sahibi olması da önemlidir.

Sonuç olarak, bu çalışmada tespit edilen eksikliklerin giderilmesi ve stratejik planlama tecrübesinin artmasıyla Yeşilay'ın gelecek dönemlerde daha nitelikli stratejik planlar hazırlayacağı öngörülebilir. Şüphesiz bu durum belirsiz çevre koşullarında Yeşilay'ın amaçlarına ulaşmasını kolaylaştıracak ve diğer sivil toplum kuruluşlarına örneklik gösterecektir.

KAYNAKÇA

- Allison, M., & Kaye, J. (2015). *Strategic Planning for Nonprofit Organizations: A Practical Guide and Workbook*, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Altan, Y., Kerman, U. & Öztop, S. (2011). “Belediyelerde Stratejik Planlama Deneyimi: Dönemsel bir Karşılaştırma”, *Kuram ve Yöntem Açısından Türkiye’de Kamu Yönetimi, KAYFOR 11*, ss. 803-816.
- Altan, Y., Kerman, U., Aktel, M. & Öztop, S. (2013). “Kamu Yönetiminde Stratejik Planlama: Büyükşehir Belediyeleri Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(3), ss. 111-130.
- Bozkurt, P. (2019). *Türk Kamu Yönetiminde Stratejik Yönetim ve Politigi: Bir Kamu Kurumu Örneğinde*. 2. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Demirkaya, Y. (2021). “Türk Kamu Yönetiminde Planlama” *Türk Kamu Yönetimi* (Ed.: H. Ateş), 2. Baskı, Ankara: Savaş Yayınları, ss.387-412.
- Genç, F. N. (2021). “Türkiye’de Kamu Yönetiminde Değişim ve Reform Eğilimleri” *Türk Kamu Yönetimi* (Ed.: H. Ateş), 2. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi, ss.77-116.
- Güven, B. M. ve Bağdigen, M. (2008). *Kamu İdarelerinde Stratejik Planlama ve Yönetim*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kamu İdareleri için Strateji Planlama Kılavuzu (2021). http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/0QRai+Kamu_Idareleri_Icin_Stratejik_Planlama_Kilavuzu_V3_1_.pdf
- Kerman, U., Altan, Y., & Öztop, S. (2012). “Büyükşehir Belediyeleri ve İl Özel İdarelerinde Stratejik Planlama: Ankara, İstanbul ve İzmir Örneği”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(1), ss. 89-100.
- Leonard, T. O., & Nicoleta, C. (2012). “Strategic Planning for NGOs”, *Economic Sciences Series*, ss. 1226-1229.
- Mirze, S. K. (2014). *İşletmelerde Stratejik Planlama El Kitabı*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Öztop, S.; Ateş, H.; Lamba, M. (2016). “Kamu Yönetimi Reformları”, *Türkiye Ekonomisinin Dönüşümü* (Ed.: S. Erdoğan ve A. Gedikli), Kocaeli: Umuttepe Yayınları, ss.1-28.
- Öztop, S. (2007). *Stratejik Planlamanın Belediyelerde Uygulanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- Öztop, S. (2020). *Kamu Kurumlarında Değişim Yönetimi*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Öztop, T. (2021). *Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik Açısından Stratejik Planlar: Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinin Stratejik Planlarının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.
- Öztop, S. & Lamba, M. (2018). “Türkiye’de Sigara Bağımlılığı ile Mücadele Politikalarının Politika Transferi Bağlamında Değerlendirilmesi”. *Uluslararası Kamu Politikaları Sempozyumu: Bir Kamu Politikası Olarak Bağımlılıkla Mücadelede Yeni Yaklaşımlar ve Başarılı Örnekler Bildiri Kitabı*, ss. 168-179.
- Sağlık Bakanlığı (2021). 2022 Yılı Performans Programı. https://sgb.saglik.gov.tr/Eklenti/42482/0/2022-yili-performans-programi-31012022pdf.pdf?_tag1=9E7D668EA1139B97B47F3F9462006AA0DCE00A11 Erişim Tarihi: 13.12.2022
- Songür, N. (2011). *Kamu Yönetiminde Stratejik Planlama*, Ankara: TODAİE Yayını (No: 359).
- Şentürk, H. (2005). *Belediyelerde Stratejik Planlama*, İstanbul: İlke Yayıncılık.
- Yeşilay (2013). *Türkiye Yeşilay Cemiyeti Stratejik Planı 2014 / 2016*. <https://www.yesilay.org.tr/tr/kurumsal/kurumsal-dokumanlar/stratejik-plan> Erişim Tarihi: 12.12.2022

Yeşilay (2017). Yeşilay Stratejik Plan 2017-2019. <https://www.yesilay.org.tr/tr/kurumsal/kurumsal-dokumanlar/stratejik-plan> Erişim Tarihi: 12.12.2022

Yeşilay (2020). 2020-2022 Stratejik Plan. <https://www.yesilay.org.tr/tr/kurumsal/kurumsal-dokumanlar/stratejik-plan> Erişim Tarihi: 12.12.2022

Yılmaz, K. (2002). “Kamu Kuruluşları için Stratejik Planlama Uygulaması”, Sayıştay Dergisi, Sayı: 50-51, ss.67-86.

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanunu, 24/12/2003 tarih ve 25326 sayılı Resmî Gazete.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 23/07/2004 tarih ve 25531 sayılı Resmî Gazete.

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 04/03/2005 tarih ve 25745 sayılı Resmî Gazete.

5393 Sayılı Belediye Kanunu, 13/7/2005 tarih ve 25874 sayılı Resmî Gazete.

31462 Sayılı ve 22.04.2021 tarihli Resmî Gazete’de Yayınlanan “Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik”.

30344 Sayılı ve 26.02.2018 tarihli Resmî Gazete’de Yayınlanan “Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”.